

2

1

Modus legendi abbreviaturas in
utroq; iure sine processu iuris

De diuisione iuris

decreto. de ma. z obe. dilecti. vbi icludit
 Nō furtū facies. Nō mechaber. Nō oc
 cides. Nō suscipies vocē mēdacij. Exo.
 xxx. z. xxiiij. Deu. v. Osee. xij. cū mltis sili
 bus. Hoc ius cepit ab exordio rōnal cre
 ature. nec variat tpe. s; ē imutabile plenū
 z pfcū. di. v. i pn. z. di. viij. i pn. S; ius
 positū ē ostō hoīs variabilē z ipfcā. Et
 subdiuidit i canonicū z ciuile. Nā sic ex
 duob; pponit hō. s. matia z forma. Sic
 due s; dignitates i eccia militate. s. pontifi
 cal auctoritas z ipial prās. vt d ma. z ob.
 c. solite. ex q; iura duplicia pdieit. Pa
 pa ei ē pditor canonū. z ipator legū. Et
 q; iā p; cā efficiēs vtriusq; iur. S; cā
 matial iur; positū ē leges z canōes. decre
 ta seu decretales eple. circa q; omnia p; s; t
 ipm ius. z coicidit cōit cā matial cū sub
 iecto. An subiectū iur; canōici ē. Bonū
 ecclesiasticū fidelū directū decisionē sup
 gloz negotioz p; nēs rez ecclesiasticaz vti
 litatē p; suā. Al ē hō catholic; dirigibil
 iure canōico in bonū hūanū silt z dinū.
 Nā sic supōit scia scie. ita subiectū subie
 cto. Et phie morali cui scia iur; vtriusq; s; b
 ordinat subiectū ē bonū hūanū. igit; zc.
 Sic subiectū iur; ciuile ē hō pollitice ostōi
 bus legalib; dirigibil; simplr i bonū hūa
 nū ad reipublice vtilitatē p; suādū. Cā
 final; s; t; ex dict; Nā finis iur; ē bo
 nos z sciētes efficere. n̄ metu solū penaz
 vep; et exhortatōe p; mior; Cā pō formal
 duplex ē. s. forma tractadi. q; ē mod; agē
 di. vt diffinitiu; diuisiu; p; ceptiu; p; hi
 bitiu; z exēploz positiu;. Et forma tra
 ctat; q; p; sistit i diuisione lib; totaliū in
 ptiales. z ptialiū in titlos seu rubricas z
 titloz capla. leges. pagphos vl rūsazē
 vt. j. dicet. An ius canonicū i q; tuoz li
 bus p; cipalib; nob; ē traditū. Pm; lib;
 ē decretū. Scōs decretales. Tert; sext;
 lib;. Quare; clemētine. s. ostōes. Pro q;
 sciēdū q; dīa ē int; decretū. canōnē. z dcre
 talē eplaz. Dec dīa notat; dif. iij. §. porro
 vbi dic; grianus. Canonū ali; s; decreta
 pontificū. ali; statuta p; cilioz. Nā canō p
 pue d; statutū i p; cilio gnali vl puincia;
 li factū auctoritate epōz. vt d; p; se. c. j. De
 cretū pō ē statutū qd; p; p; de p; silio cardia
 liū ad nullū tū p; sultatōz statuit z i scpt;
 redegit. vt de rescp. c. pnti. Dic aut; dcre

tum sumit p noie libri in q decreta scōz
 patrū descpta sūt. Capis etiā alit; decre
 tū. de re. ec. nō ali. c. j. li. vj. in glosa mag
 in si. vbi ponit dīa int; decretū. auctorita
 tē z p; sensum vl collaudationē iudic; zc.
 S; decretal; epla d; quā p; p; solus vl de
 p; silio cardinaliū ad p; sultatōz alicuius
 rescribit z mīdet. vt de rescp. c. j. z glo. in
 §. oēs he spēs. dif. iij. Etiā iuenit; s; decre
 tale. vt. xv. q. j. oīa decretales. Indrnter
 tū decreta canōes z decretales ius canōi
 cū nūcupant; vl canones. Et vnū sepe p
 reliq; sumit. Vocat; et canōica instō. Ali
 qū dogma. q; p; sistit i doctrīa fidei xpīa
 ne. de cō. di. v. c. fi. Aliqū mādātū. q; p; si
 stit in doctrīa de morib; di. liij. deniq;
 Aliqū itē dē. qū nlla pena ad hūc. d; cō.
 di. iij. nō opt; Et qūq; s; actio qū pena ad
 hūc. xxxij. q. iij. si q; s; p; e. Dic et decreta
 les i pli nūero vtimur p libro in q; dicta
 capla q; etiā decretales dicunt; p; nent;. Decretal
No

Venio nūc ad libros Pmū igit; lib;
 iuris canonici q; decretū d; p; posuit m; g;
 Bracianus. Nō qd; inueniēdo. s; dicta
 scōz pat; i diuersis dispersa volūmib;
 in vnū volumē debite z ordiate colligen
 do. Et h; circa annū dñi. D. excij. Fuit
 etiā ille Brānus vn; de trib; fratrib;. cu
 ius alter frat; petrus lōbard; lib; smiaz
 cōscripsit. z tert; petrus comestoris vel
 manducatoris q; scolastic; h; historia fecit Decretal

Diuidit aut; hic liber p; mus De
 cretū in tres ptes pncip
 pales. Quar; pma vocat; distinctōes. qz
 vltorius subdiuidit in ptes centū z vnā
 quaz q; libet distinctio d;. Habet em; h; p
 ma ps decreti distinctōes centū z vnā.
 a q; ipsa tota nomen ē sortita. Iste aut;
 distinctōes vltorius subdiuidit in cano
 nes vel capla. q; canones interdū p; ali
 quoz ipoz p; xitātē subdiuidi pnt in pa
 graphos. z pagphi ipsi si longi fuerint i
 p; sculos. Scōa ps decreti noiat; cause
 Et p; nent in se triginta sex causas in q; s
 diuidit. a q; z nomen accepit. q; cause
 subdiuidunt; vltorius in qōnes. z he q; sti
 ones in canones vel capla. q; vltra in pa
 graphos z p; sculos subdiuidi pnt. vt s;
 de distinctōe canonū p; missum est. Est
 tū hic animaduertēdū q; causa. xxxij. h; z
 qōnes sex. q; z q; stionū tertia non diuidit Camp

Ius positū
 Diuidit; in
 Cuius
 due dignitates
 pontificis
 papae
 z imperatoris

Subiectū iuris canonici

Dub; iuris civilis

ca format; dicit;

Nota
 Cuius
 dicit;

Decretal
 Canon
 Decretal

canon

Decretal

Decretal

Decretal

No

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

Decretal

De ordine libroꝝ

mediate in canones vel capla. s; inibi in terponit tractat' de pnia. q; p̄tinet i se di stinctiões septē in q̄s diuidit. z he subdi uidit in capla vel canōes z pagraphos vt sup̄ dicebat. z interdū diuidit distin ctio in pagraphos absq; caplis. Tercia z vltima ps decreti nūcupat. de p̄se cratiōe. z h; sub se q̄nq; distinctiões in q̄s diuidit. q; q̄libet in p̄les subdiuidit canones vel capla. z q̄nq; in pagraphos vt sup̄ dictū est. Versus.

Decretū centū dat distinctiões z vna. Tringita causas z sex addit tibi mixtas. Distinguit septē penitētia. p̄secra. q̄nq;. Autorē q̄rū tibi declaro Gratianū.

Vel sic breui' c. distinguit z. j. cas dat z. tria cū sex. Penitet. v. p̄sum. vult p̄se crare reuer sum. Hūc ponēda z notanda sūt exēpla allegationū. z d̄ p̄ma pte decre ti nota q; illa syllaba di. vl̄ dif. etiaz sola lra d. feat distinctiões. z nūc' seq̄ns ime diate denotat q̄ta distinctiōis. **Ultio po nit p̄ncipiū canonis vel capli in q̄ aucto ritas vel allegatio p̄tinet.** Exēplū acci pe i p̄ma pte decreti. vbi sic allegat. viij. distinctione q; iure. Et h; sic abbreviatū. dif. viij. q; iure. i. in p̄ma pte decreti. i di stinctiōe octaua illi' p̄tis. in canone q; in cipit q; iure. Aliud exm. di. xxxvij. nōne. z c. legimus. i. in p̄ma pte decreti. in disti ctōe. xxxvij. eiusdē p̄tis. i. canōib; q; incipiūt nōne. z legim'. Itē aliud. dif. xl. mlti. z. c. nō loca. z dif. l. pōderet. qd̄ declara vt p̄ us.

In scda pte decreti nota q; p̄ nūc' rū positū an lram. q. dat itelligi q̄ta cau se. z sic oia talia adiectiua nūeralia p̄ia scda. tertia. q̄rta zc. vsq; ad tricesimāse ptimā an lram. q. posita. sp̄ icludit h; sub stantiuū causa. Nec d; ille nūerus exce dere. xxxvj. q; nō sunt p̄les cause in scda pte decreti. Et p̄ lram. q. intelligit q̄stio in noiatiuo. vl̄ in alijs casib; fm exigen tiā p̄gruitat'. Cōiter tū in ablatiuo alle gat q̄stioe. S; p̄ nūez seq̄ntē istā lraz. q. designat q̄ta q̄stiois illi' cause p̄misse. Et sic nūerus seq̄ns erit adiectiū isti' substā tiui q̄stioe p̄ q. designat. qd̄ nūq; subitelli gū. s; sp̄ exp̄se ponit. Ultio subiūgit ca nō vel caplm̄ isti' q̄stiois in q̄ auctoritas allegata q̄r d; z. Exēplū sume de scda pte decreti. vbi sic allegat. p̄ma q̄stioe p̄

ma. p̄ncipat'. z ca. cū paul'. Et solet sic abbreviari. j. q. j. p̄ncipat'. z valet tū in scda pte decreti. in p̄ma cā illi' p̄tis. z in p̄ma qōne illi' p̄me cāe in can. incipiētib; p̄ncipat'. z cū paul'. Isto obfucato q; in toto iure nō breuiat p̄ncipiū canōis. ca pitul' legi. s; sp̄ itegre ponit. put i libro p̄tinet. Aliud exm. xi. q. iij. int' p̄ba. xvij. q. iij. si q̄s suadēte. Itē. xxij. q. j. noli exi stimare. z. c. militare. xxvj. q. v. nō liceat z. c. auruspicine. p̄si. nec iō. Declara ista exēpla z signant vltimū i scda pte decre ti in cā. xxxvj. in qōne v. eiusdē cause i ca nonib; q; incipiūt. nō liceat. z aruspicine in p̄. nec iō. Q; tū tractat' de pnia in se rif in. iij. q. ipsi' cause. xxxij. vt s. dictū ē iō sumat exēplū vbi sic allegat. de pnia distinctiōe p̄ma homicidior. z. c. homi cidior. Hoc sic breuiat. de pe. di. j. homi cidior. z. c. homicidior. i. in scda pte de creti. in cā. xxxij. in qōne. iij. isti'. xxxij. cause. in distinctiōe p̄ma isti' qōnis. i tra ctatu de pnia. in canonib; q; incipiūt ho micidior zc. Aliud exm. de pe. di. v. opoz tet em. de pe. di. vij. c. j. Intellige vt p̄us z spēat vltimū. i. in tractatu de penia di stinctiōe septia z vltia isti' tractat'. i ca. p̄mo hui' distinctiōis. Et sic q̄n allegat. c. j. ij. vel. iij. nō ponit p̄ncipiū capli vel canonis zc. De tertia pte decreti pone exm. vbi allegat h; mō. de cō. dif. j. nocte sc̄ta. c. missas. z. ca. ois xp̄ianus. Qd̄ ita breuiatū sic intelligit. i. in vltia pte decre ti q; intitulat de p̄secratiōe in p̄ma distin ctiōe illi' p̄tis. in canonib; q; incipiūt. no cte sancta zc. Itē aliud exm. de cō. di. ij. in cena. z. c. liq̄do. de p̄se. di. v. nō medio criter. ne tales. z ca. nuq;. i. de p̄secratiōe distinctiōe scda z q̄nta. in caplis incipiē tib; in cena. liq̄do. z nō mediocriter zc. Nō d; aut in tertia pte decreti vltra q̄n tā distinctiōne allegari. sicut nec in scda pte vltra septimā. Et i p̄ia pte nō vltra centesimā p̄mā. q; nulla p̄tū p̄les h; di stinctiōes. iō vltra allegas notaret tanq; iperitus errare. Et q; in q̄libet pte decre ti sunt distinctiōes. nota d̄ram in allegā do. P̄ā q̄n allegat distinctiō absolute cū nūero sine addito alteri' determinatiōis vt dicēdo. dif. j. ij. iij. vel. v. zc. tūc q; redū ē i p̄ia pte decreti. vbi s; cētū z vna

Out allegat' de p̄ncip' 24 p̄le d̄m

Var. & p̄ma

De 3^a p̄te d̄m

De modo allegandi

distinctōes. Quā ar allegat distinctio cui addito de pnia. vt sic de pe. di. j. ij. iij. zc tūc qri dz in scda pte decreti. in cā. xxxiij. z qōne. iij. illi⁹ cause. vbi ponit tractat⁹ de penitētis. q. hz. vij. distinctōes. vltra q̄s nō allegabis ibi si velis iurista videri. Sz si allegat di. cū addito tali d̄ p̄secra tōe. vt sic. de cō. di. j. ij. vel. iij. zc. tunc q̄ rat in tertia pte decreti vbi s̄m̄ q̄nq; di stinctōes. Nec etiā ples allegab. als te ondis iur̄ ignaz. Et sic in oib; his trib; p̄tib; decreti allegat distinctio cū q̄ta s̄z q̄nte sub ea d̄ia. q̄ interdū nlla dete mia tio p̄cedit vt i p̄ma pte. Interdū p̄cedit z h̄ duplr. Aut p̄cedit de pe. vt i scda pte decreti. Aut de cō. vt in tertia pte decre ti. Itē in scda pte allegat q̄ta cāe tacēdo illud nomē cā. s̄z subintelligēdo. vt sic ēt in femino ḡne a die c̄m̄ n̄terale substāti uet̄ includēdo suū substāntiū. vt p̄ma. se cūda. tertia. q̄rta. q̄nta zc. subaudi cā de inde substāntiū q̄stio cū suo adiectiuo ex p̄sse ponit. s. qōne p̄ma. scda. tertia. q̄rta zc. Postea iniciū canonis. vt ois ponde ret. nōne legimus zc. Etiā q̄nq; p̄ p̄agra phos allegat omisso noie capli. z subiun git p̄ncipiū paḡphi. vt. ij. q. vj. s. biduū. z freq̄nt q̄n allegat caplm̄ nō ē opus al̄ legare paḡphūz ecōuerso. Si s̄o caplm̄ ē lōgū dicat in p̄n. me. v̄l. fi. aut circa p̄n. me. vel. fi. vbi autoritas v̄l. text⁹ allegat⁹ h̄et. Finalr. Dillige decretū si glificis ca nonicari. Distinguit. causat. penit̄ z cō secret. Tātū de p̄no libro. Scds libiuris q̄ decretales noiat a Gregorio papa it. p̄posit⁹ ē. quē in vnā cōpilationē redigi p̄curauit p̄ mḡm̄ Raymundū suū ca pellanū diuersas decretales epl̄as p̄de cessoz suoz corrigēs z p̄cordās. Et h̄ cir ca annū d̄ni. D. cccxxj. Et sic penes an nos. xxxviij. post cōpilationē decreti. decre tales in h̄ac formā redacte fuere. Nā p̄ h̄ s̄b̄ āno d̄ni. D. cccxvi. p̄ciliū lugduū. fuit celebratū ab Inno. p̄p. iij. anno sui pontificatus. ij. in q̄ mltas edidit p̄stōes q̄s etiā suo tpe sup̄ decretales p̄scripsit. Et iste lib̄ decretales vocat⁹ diuidit i q̄n q; libros p̄tiales. q̄z q̄libet v̄lteri⁹ subdi uidit in mltos titulos v̄l rubricas. z titli in capla. Capla in paḡphos z bi iterdū in p̄iculos. Primus aut̄ p̄tialis lib̄ decre

taliū tractat de p̄sonis eccl̄iaslicis z eccl̄e m̄istris z eoz efficiis. z quō tales creādi z ordinādi s̄t. z p̄tiet titlos. xxxij. Scds lib̄ decretaliū ē de iudic̄s z de r̄q̄s̄t̄s in iudicio. z hz. xxx. titlos. Tertius ē de vi ra z ho. clericoz z reb; eoz z reb; eccl̄iaz z hz titulos. l. Quart⁹ de sp̄s̄ali. b; z m̄ri monijs z cetens his ānexis. z p̄tiet. xxxj. titlos. Quint⁹ z v̄ltim⁹ lib̄ p̄tial̄ decreta liū ē de accusatōib; crimimib; z diuersis penis p̄ eis infligēdis. z p̄tiet titlos. xlj. D̄ib; q̄ p̄putat̄ totalr̄ lib̄ decretaliū hz titulos vel rubricas ducētas min⁹. xv. h̄ ē. c. z. lxxxv. De c̄b; p̄dictis nota h̄es s̄l⁹ Pars p̄or̄ officia creat eccl̄icq; m̄istros. Altera dat testes z cetera iudicioz. Terti a de reb; z vita p̄s byteroz. Quarta do cer̄ q̄les sint ritus p̄iugatoz. Quinta d̄ vi t̄is z penis tractat eoz. Vel sic breuius Index iudiciū cler⁹ sp̄s̄alia crimē. Hec tibi designāt qd̄ q̄nq; volūna sign̄t. De n̄terio titloz s̄l⁹ nota seq̄ntes. Bis septē d̄eptis s̄l̄ vno ferto ducētos. Qui tituli ponēt̄ ista p̄saice z metricē. Nūc sumāt̄ exēpla ex decretalib; vbi sic allegat̄. d̄ s̄i ma trinitate z fide catholica. dānamus. H̄ ita breuiari solet. d̄ s̄i. tri. z fi. ca. dāna mus. Aliū ex̄m̄ de electōe z electi p̄tate. cū in cūct̄s. H̄ ita breuiari solet. de elec. z elec. po. cū i cūct̄s. i. i libro decretaliū sub titlo de electōe zc. in. c. qd̄ icipit. cū i cū ctis. Aliū ex̄m̄ de so. p̄pe. si diligēt̄. Aliū d̄ vi. z ho. cle. vt cle. Aliū d̄ cle. v̄l vouē. ma. s̄. pos. Cōsuluit. Aliū d̄ pe. z re. Dis v̄riusq; . Ista exēpla sic breuiata suo mō s̄t̄ explicāda vt p̄mū ex̄m̄. z ita de alijs. Tertū lib; q̄ sext⁹ appellat⁹ p̄posuit boni facius p̄p. vij. In q̄ decretales epl̄as su oz p̄decessoz v̄ic; gre. x. Inno. iij. Ele. iij. z alioz cū suis p̄rijs epl̄is recollegit i vnū lib; quē sextū appellauit. Nō sic q̄ ille cū alijs q̄nq; libris p̄tialib; decre. in vnū volumē sext⁹ p̄nūret. Sz qz lib̄ est sp̄cal̄ p̄ dictos q̄nq; edit⁹. sup̄les defec tū diuersoz casuū. emergētū i alijs nō p̄ph̄eoz. Et s̄ p̄mulgate p̄stōes libri se xi. āno a n̄titate. D. cccxviij. nōas mar t̄ij p̄ntificat⁹ Bonifacij p̄pe. vij. āno. iij. Diuidit̄ at̄ sext⁹ eod̄ mō in q̄nq; libros p̄tiales. sic decretales. z q̄lib; hoz lib;oz in titulos. z bi p̄ capla z paḡphos. vt s̄.

quora p̄p̄m̄ d̄m̄s
by d̄m̄s alk. d̄st.
nō

77
29
29
29
29

22
22
22

De libris canonū

Quis in sexto nō sint tot tituli sic i decre-
talibz. nec tot capla in titulis. s; vbi defi-
cit aliqd nō plene decisum i decretalibz.
id ponit i sexto Sūt nāq; mō sumēda ex
empla de libro sexto: vbi sic allegat. De
p̄stōibz vt aiaz. li. sexto. 7 de rescp. statu-
tū. s. cū p̄o. p̄si. nullus lib. eo. Hoc sic in-
telligit. i. in sexto sub titlo de rescp. in. c.
qđ icipit statutū. i. s. illi? canōis qđ icipit
Cū p̄o. in p̄si. Nullus. Sicut etiā de p̄-
ma allegatōe de p̄stōe i. c. vt aiaz. in lib.
sexto Et sciēdū qđ in sexto allegat eodē
mō vt in decretalibz. h̄ solū mutato qđ in
sexto allegādo sp̄ in fine addit li. vi. p̄p̄
differētiās libroz. qz oēs rubricę sexti sūt
etiā in decretalibz. D; ḡ ad rubricā post
caplm̄ addi li. vi. vt sciat eē in sexto. Qđ
si nō addit q̄rit̄ ca. allegatū i decretalibz
7 sic errare p̄tingeret ex omīssīōe h̄ addi-
tōis li. vi. qz. c. in sexto allegatū nō inveni-
ret̄ in decretalibz. Alia p̄la p̄nt exēpla su-
mi. vt de iudi. m̄lieres. s. ceterz. 7. c. se. li.
vi. d̄ cle. p̄iu. c. vnico. s. i ceterz aūt. eo. li.
de p̄ces. p̄bē. detestāda li. vi. De cēsi. quā
q̄. eo. li. Que sūt declarāda suo mō vt s̄
Et t̄m̄ de tertio libro Quartū libz iur̄
canonici qđ clem̄tine d̄ subaudiēdo p̄stō-
nes. p̄cepit 7 edidit clemēs p̄p̄. v. Sub
āno d̄ni. D. cccx. in p̄cil. wienēsi. qđ ser-
mēsibz t̄m̄ durauit. S; ip̄e clemēs morte
p̄uēt̄ ad publicū nō p̄duxit. S; post eū
Johes p̄p̄. xxij. p̄plenit. correxit. in q̄bus
dā mutauit. 7 executōi demādauit. Que
p̄stōes ita collecte dicūt̄ Clem̄tine a cle-
mēte. v. 7 fuerūt p̄mulgate āno d̄ni. D.
cccy. iij. kal. nouēb. de qđ vide glo. i phe-
mio clem̄tinaz in p̄bo nouēbr̄. 7 i p̄bo
pontificat̄. Et fm̄ Jo. an. in p̄hemio h̄
libri. Vale dicūt̄ isti qđ allegāt libz septi-
mū. qz dicte p̄stōes nō sūt cōmūerate sub
noīe libri. s; debēt̄ titulari clem̄tine. vt s̄
dictū ē. Et diuidūt̄ clem̄tine eodē mō in
q̄nq; libros: iuxta materiā istī? p̄sus. Ju-
dex iudiciū cler̄ sp̄salia crimē De qđ tra-
ctant̄ sic decretales 7 sept̄. s; pauiores
p̄tineāt̄ titulos. Et tituli pauiores capla.
in q̄s 7 qđ ruriūm diuidūt̄. Sūt aūt̄ exē-
pla tal̄ in his accipiēda. vbi sic allegat̄.
De heretic̄. ad n̄m. in clem̄tinis. h̄ sic
breuiat̄. De here. ad n̄. in cle. i. i p̄stōibz
clem̄tinis sub titulo de heretic̄ 7 mani-

cheis in c. qđ icipit ad n̄m. Alio exēplū
de reli. 7 ve. san. si d̄m. i. cle. i. de reliq̄is
7 veneratiōe sc̄toz. in. c. si d̄m. i. clem̄ti-
nis. 7 sic de alijs. Nā h̄ allegat̄ p̄ oīa sic
i decretalibz eo dēpto qđ addit̄ h̄ i cle. sic
in sexto addit̄ libro sexto p̄t̄ rōnē: ibi d̄
ctā. Et p̄o: h̄ additio p̄mitti. vt sic alle-
gādo. Ele. pastoral. s. rursus. in fine. i.
in clem̄tinis. in. c. pastoral. in. s. rursus
in si. illi? s. vbi d̄. Qui falcē mittit i mes-
sem alteri? p̄perā agit Et h̄ d̄ allegatōibz
7 exēplis iur̄ canonici qđ ad q̄tuor libros
sufficiāt Et vt dicti libri cogscāt̄ sciēdū
qđ decretū sic icipit. Dūanū gen? duob?
regit̄ naturali vicz iure 7 moribz. Decre-
tales icipiūt̄. Gregori? eps fu? fuoz dei.
Sept̄ icipit. Bonifaci? eps fu? fuoz di.
Clem̄tine diuersimode solēt̄ icipi. Dūq;
sic. Johes eps fu? fuoz dei. Qm̄ nulla
iuris sanctio. Dūq; sic. Clemēs eps 7c.
Fidei catholice fūdamēto 7c. Et anq;
veniā ad materiā decreti in distinctiōibz
7 causis 7 ad rubricas in decretalibz. de
libris legū 7 allegatōibz i eis p̄mitto.

De enim civile

i vt̄ impatoriū qđ leges appellat̄
traditū ē nob̄ i m̄l̄s 7 gn̄alr̄ in
q̄mor volūmibz qđ dicūt̄ libri legales. vt
sūt Digestū. Codex. instituta. 7 autēticū
q̄bz addit̄ liber feudoz. Prim? ḡ liber
iur̄ civilis ē Digestū. 7 p̄tinet leges 7 sta-
tuta romanoz. 7 p̄tinet in se q̄nq; ginta li-
bros p̄tiales. qđ in tribz volumibz cōpres-
hēdunt̄. Primū volumē est digestū vet?
qđ h; xxiij. libros p̄tiales. Secūdū In-
forciatū. 7 h; xiiij. libros p̄tiales. Tertū
digestū nouū. qđ. xij. h; libros p̄tiales. qđ
bus p̄nuerat̄ erūt̄ q̄nq; ginta libri p̄tiales
Et vocat̄ digestū alio noīe Pandecta. vt̄
liber p̄adectaz. a pan grece. i. totū latine
7 decta doctrina. q̄si ibi sit tota doctrīa
oīm iuriscōsuloz. oēs disputatōes 7 de-
cisiōes legitīas in se p̄tines. vt̄ d̄ in li. ij
C. de ve. iu. enu. s. cū oīa. Et iste lib̄ dige-
stū ē collect? ex veteri iure qđ ab vrb̄e ro-
mana p̄ditū 7 a tpe Romuli vsq; ad tps
Justiniani impatoris. fere p̄ mille ānos
7 tricētos p̄fuse statutū fuit. 7 extēdebat̄
in duo pene milia libroz 7 decies cētena
milia versū. i. paragraphoz vel r̄sfoz

De modo allegandi

ut hēt i. §. cū oīa. p̄allegato. Vocat autē
h̄ noīe digestū. qz oīa decidēda ibi diges-
rūt z solūūt. Scribit etiā p̄ duplex. ff. p̄
morē oīm libroz legalīū cū nlla l̄sa f. po-
nat in h̄ noīe digestū. Jō vt autē qdā. qz
p̄ duos ipatores qz quis frideric⁹ noīa
bat postea maturi⁹ ruminatū ē z digestū
a qz ipatoz qlibz noīe supra ē p̄ma l̄sa
f. zc. Alij dicūt eē arbitrariū nec oīm rōz
eē reddēdā. vt i. l. nō oīz. ff. d̄ legi. z sēna.
Inforciati autē d̄r ab in. i. valde. z forte
qz mltū fortes leges ī eo sūt. vl̄ qz dispo-
sitiōes vltiaz volūtātū in illo sūt. Vñ
Sū liber en foris disponēs spolia moris
Et clausis portis me discat lector i oris vt
hēt in p̄ncipio inforciati in glosa p̄ia vbi
etiā d̄r. de noībz disputare relinq̄t ptina-
cibz fm Tullīū. z noīa m̄gralia sūt. iō de
eis nō ē disputādū. Sufficit saltē qz ar-
tēdat qdā libris dicat fm Senecā. Vñ
Qui vult fuare scōz singla festa. Non
poterit clare cū codice scire digesta. Et
nota qz qñ in digesti veteri Inforciato. vl̄
digesto nouo allegat aliqz text⁹. tūc p̄i-
mū ponit nomē libri nō p̄ial nec veteris
nouī vl̄ inforciati. s̄z digesti in ḡne p̄ du-
plex. ff. postea titul⁹ vl̄ rubrica. deīde ap-
ponit lex illi⁹ tituli cū sua determinatiōe vl̄
nūero seq̄nti. z si lex ē lōga ponit. §. p̄m⁹
vl̄ scōs. vl̄ r̄nsuz p̄mū secūdū zc. Exēplū
in digesto sic allegat. ff. de dā. infec. l. si fi-
nita. §. si q̄s aut. qd̄ ita breuiatū int̄m va-
let. i. in libro digestoz sub titulo de dāno
infec. i. lege q̄ incipit. si finita. in pagra-
pho. si q̄s aut illi⁹ legi. Aliō exēplū. ff. ad
le. ro. d̄ iac. l. nauis. §. cū aut. i. digesti ad
legē rodjā de iactu. i. lege nauis. i. pagra-
pho. cū aut. Aliō exēplū. ff. si q̄dru. pau. fe.
di. l. j. §. cū arietes. i. digesti i rubca. si q̄
drupes pauperie fecisse dicat. lege p̄ma.
in pagrapho. cū arietes. Itē. ff. de vi z vi
ar. l. j. §. vim vi. id ē. digesti sub titlo d̄ vi
z vi armata. i. lege p̄ia zc. Et sic d̄ alijs
Scōs p̄ncipal liber iuris ciuilis d̄r Lo-
dex. q̄ p̄tinet statuta. sanctōes. z diuersa
p̄cepta ipatoz. q̄uis cōit loq̄ndo coder
dicat qlibet lib̄ i se h̄ns diuersos libros
ptiales. Fuerūt añ ips̄ Justiniani ipato-
ris tres codices. s̄. codex Gregorianus
Hermogenian⁹. z theodosianus. Ergo
diu⁹ Justinian⁹ volens circa h̄ adhibere

remediū direxit animū suū ad p̄stōes īpe-
riales. Et de istis tribz codicibz extrana
gātibz fecit fieri vnū codicē. quē suo felix
ci noīe intitulauit codicē Justiniani. vt p̄z
in rubca p̄hemij h̄ libri. Et scribit p̄. L.
magnū. q̄ ē p̄ma l̄sa h̄ noīs Codex. Di-
uidit autē in. xij. libros ptiales. qz vltie
tres lōge post p̄ios nouē p̄positi sūt. Et
vltimi tres raro legunt̄ a doctoribus.
Et vt sciat facil⁹ de q̄ in qlibet libro p̄n-
cipaliter tractet Flota hos versus.
P̄ia satiat. scōa parat. ius tertia dicit.
Contrahit z q̄rta. nubere q̄nta docet.
Testat̄ sexta. libertas septima dicit.
Pignorat octaua. crimina nona luit.
Confiscās decima. fundās yndena. nec
Ut decet officia pars duodena locat.
In p̄is aut nouē libris codicē allegat
suo mō sicut in digestis. p̄io ponēdo no-
men libri codicē. deīde titulū. postea le-
gē. cū suo p̄ncipio vl̄ nūero. Exēplū acci-
pe sic allegans. L. de p̄scrip. xxx. vel. xl.
an. l. si q̄s. §. pe. id ē. in libro codicis. sub
titulo de p̄scriptōibz trigita vl̄ q̄dragita
annoz in lege. si q̄s. pagrapho penultio
Alia exēpla. L. de sacrosan. ec. sanctim⁹
i fine. L. de trasac. l. vt r̄nsuz. L. d̄ ve. in.
enu. l. ij. si qd̄ in tanta zc. Que sūt omīa
extensis rubricis declarāda. In vltimis
tñ tribz libris h̄ refert q̄ i fine allegatōis
vt p̄missum ē addit̄ nūerus libri. vt alle-
gādo. L. de armoz vsu iuxta p̄ncipē. l. j.
li. x. L. d̄ murilegulis z gigenarijs. l. zc.
li. xi. L. de dignita. l. si. vt p̄ponis. li. xij.
Silt̄ de alijs. Et ē magi necessariū q̄sdā
titlos plen⁹ scribere: qz sūt in his libris
tribz valde rari z iusitati tituli. qz nō fre-
q̄tant̄ in scolis legēdo. sicut alijs libri no-
uē codicē. Et volūt aliq̄ dicere qñ in co-
dice allegat nō sit necesse addere. l. dicē-
do sic. L. de iudi. l. p̄perādū. s̄z simplr de
beat dici. de iudi. p̄perādū. sine h̄ addito
l. nisi est lex. j. ij. vl̄. penultia vl̄ aūpe-
nultia. Tūc em̄ oporteat addi. l. j. ij. vel
penultia zc. S̄z siue h̄ in toto suat siue
nō. nō ē magna vis. Itē iterdū in codice
allegat autētica. q̄ ē antiq̄ iuri supaddi-
ta z icorparata. vt. L. d̄ epi. z cle. autē. ges-
neralr. i. in codice sub titulo d̄ epi z cle-
ric. i autētica ibi icorparata. q̄ incipit ḡnalr
Terz⁹ p̄ncipal liber vocat̄ Autenticū.

De diuisione librorum

In numero singulari. et autentica. or. in pluri
Et sunt autentica quodam excerpta quasi sumula
librorum supradictorum. Et diuiditur iste liber in
nouem collationes. quarum quilibet subdividitur in ti-
tulos. tituli autem subdividuntur non in leges sed in pa-
graphos. Et quando ex autentico allegatur aliquis
textus. promittitur primo nomen libri cum proponitur
deinde ponitur titulus. postea subiungitur pa-
graphus cum ipsius incipitio. et in fine ponitur quod
ta collatio. Quamuis ei collatio naturaliter
precedit. sed quod in ea pertinet. tamen collatio cum sua
quodam prouenit ultio allegari. et etiam interdum
omittatur. Eximium sumatur sic allegando. in aut.
de lenonibus. §. san. col. ij. i. in libro seu vo-
luntate autenticorum. sub titulo de lenonibus. i. §.
quod incipit sanctum. sub coll. ij. Aliud eximium
in aut. de triente. et semelle. §. consideremus. col. ij.
id est. in autentico de triente et semelle. in para-
grapho consideremus. et cetera. Item in aut. ut diuini. ius.
subscriptio. ha. glo. q. ij. §. col. viij. i. in libro
sub titulo ut diuine institutiones subscriptione ha-
beatur gloriosissimi quodam et cetera. Et nota dicitur
in autentico et autentica. Nam autentica est liber
principalis vel volumine de quo iam mentio facta est
Sed autentica est lex una vel §. incorporatur in
libro. Et allegatur huiusmodi sic etiam predictum
est in li. Co. in aut. multomagis. L. de sacro
san. ec. et cetera. Liber feudorum quod alio nomine dicitur
collatio deciarum diuiditur in duos libros prae-
iales quorum quilibet subdividitur in titulos. et isti in ca-
pitula et §. Unum ut exemplariter dicatur in alle-
gatione huius libri. primo ponitur nomen libri. post
ea titulus. deinde capitulum et §. ut sic allegan-
do in li. alias et cetera in usu. seu. de phi.
seu. alie. p. fri. c. i. §. h. edictali. Et huius bre-
uiatam sic intelligitur. i. in vltimo feudorum. quod liber
etiam coll. deciarum. sub rubrica de prohibi-
ta feudi alienatione per fridericum. i. caplo. j.
et paragrapho allegato. et est necesse appone-
re per fridericum. ad dicitur alteri tituli in eodem
libro. §. phi. seu. alie. p. lotarium. Potest etiam
nomen libri ultio subiungi. ut in huius exemplo
Qui mo. seu. amit. c. unico. §. rursus. in
usu seu. i. i. rubrica. quod mo. seu. amit.
taf. c. unico. in paragrapho rursus. i. vltimo
feudorum. Etiam interdum allegatur collatio. et
sic breuiando. col. x. quod iste liber post. ix. col-
lationes autenticorum editus est. Alia prout acci-
piuntur exempla multa. de feu. mar. duc. et co. i. §.
feudo marchie ducatur et comitatur. De in-
uest. in ma. fac. i. de inuestitura in man-

cu scā. De mi. va. q. ptu. e. i. de milite va-
sallo q. ptumar. e. Qua. va. in. de do. fi. i.
q. l. r. vasall. iurare debeat dno fidelitate
Et ita de oibz alijs extēdēdo et abbreviā-
do rubcas cū subiūctōe th. c. et §. in q. pri-
nef autoritas vl' text' allegat'. Tātū de
libro feudo. Quart' lib' pncipal' dicitur
instituta vl' instōnes in pli nūero. Et di-
uidit i quoz libros ptales. q. se introdu-
ctorij in alios libros legales. imo deser-
uiūt etiā canōibz in q. tū declarāt fecatōes
termioz in iure vsitatoz. q. mltū vtilēs
se incipiētibz tāq. ostiū in domū i ius pbe-
tes introitū. Quare p sultū ē oibz q. si mō-
genit' puer' et adules' lac iur' occupatōibz
p instōnū dogmata sua pmaria sumere
nutrimta vt doctrina pambula informa-
ti iustiniāni mereant' sanctiōi securi' in-
herere. Que a xpianissimo Iustiniāno i
patore reglarit' deriuata oim' ipatoz au-
toritate iubet vetat. vidicat punit atq. p-
mittit. Null' §. tā p sūptuosus existat q.
sine instōnū doctrinis ad iuriū et marie
ciuilū sublimitates pscendere arēptet.
qm ex alto irremediabil' corruū et q. vola-
re satagūt anq. pēnas assumāt. Fuit autē
h' lib' de mādato iustiniāni ipz. cor' q. etiā
digestū cōposuit edit' p' dig. estū. et p' p-
mā pōnē codicē an' tū scōi codicis. quē
nūc hēm' cōpilatiōz p magnificū mgm
tribunianū q. storē sacri palacij sui cū the-
opbilo et dorotheo vir' illustribz. vt p. i.
stuturoz dicit. Et huiusmodi libri ptales subdivi-
uidūt vlteri' i titulos. et hi i. §. nō i leges
nec i capla. et paragraphi interdū qn lōgi sē
i p. siclos. In allegatōibz autē libri tal' mo-
dus obsuat. q. p. lib' noiz. ē. postea ru-
brica. deinde. §. cū p. siclo. Exēpli grā. In
sti. de ius. et ius. §. j. i. in libro instōnū sub
rubrica de iusticia et iure. i. §. pmo illius
rubrice. Aliud exim. Insti. de ius. na. gē. et
ci. §. h. q. tics. i. institut' de iure naturali gē-
riū et ciuili. §. allegato. Item insti. de here-
insti. §. hereditas. i. de heredibz institue-
dis. §. q. incipit. hereditas. Et sic d' alijs
exēplis accipiēdū ē. Et h' d' noibz diuisio-
nibz exēpl' ipoz libror' legalū. p. nūc suf-
ficiāt. Ut tū pleni' noscāt hi libri. No-
ta q. digestū vet' sic incipit. Iuri operā da-
tur' p. nosse optz vñ nomē iur' descen-
dat. Et p. mus titul' ē de iusticia et iure.

De alphabeto abbreviaturarū

Infortiatū ꝑo sic incipit. Dotis cā sp z vbiq̄ ē ꝑcipua. Et ꝑm^o titul^o ē. Solutio mrimonio quēadmodū dos petat. Sz digestū nouū icipit. Hoc edicto ꝑmittit vtsiue iure siue iniuria fieret opus ꝑ nūciationē inhiberet. Et ē ꝑm^o titul^o de noui opis nūciatōe. Codex incipit Impator cūctos ꝑplos. Et ꝑria rubrica ē de sūtri. z fi. ca. ꝑremittit etiā ꝑhemū. Dec q̄ necessario. Autenticū incipit. Occupat nob circa totū rei ꝑcurat. Et ē ꝑria rubrica. Si heres soluere legatū noluerit De cima collatio q̄ etiā liber d̄ vsibz feudoz d̄ sic incipit. Quia de feudo tractaturi sumus. videamus ꝑmo q̄ feudū dare ꝑnt. Et ꝑma rubrica ē de his q̄ feudum dare ꝑnt. z q̄r acq̄rat z retineat. Instituta ꝑo sic incipiūt. Impatoriā maiestātē nō solū armis decoratā sz etiā legibz optet eē armatā. Notādū etiā ē q̄ qdā liber volu mē appellat^o ē. ꝑtinēs i se aliq̄s ꝑdictoz libroz totaliū z aliq̄s ꝑtialiū. vtz Insti. Auten. Usus feudoz. z tres vltimos libros codicis. s. x. xi. z xij. q̄ raro legi ꝑsueuerūt. z titulos hñt plerosq̄ rarissimos.

ꝑremissis itaqz noi

bus z diuisionibz libroz vtriusq̄ iuris cū modis allegādi in ipis. Nūc ꝑ breuiaturis glosaz legēdis subiūgā qdā alphabetū in q̄ cōiores saltem abbreviature teꝑtus z glose iuris ꝑrinebūt. qd sic incipit a vel b zc. Quēcūqz lraz alphabeti posita sola in textibz iuris maxie decre. signat nomen ꝑriū viri vel mulieris. vt Arnol dus. Bernardus. z sic d̄ alijs. vt de testi: ex ꝑte A. i. Ade. Et sic de alijs.

Ab. id est abbas

sz lopus. vel de castiliano.

Ac. vl' accur. i. accurs^o glosator in legibz
Hic duos habuit filios. vnus vocabat
Frācisc^o accursij valēs doctor in legibz
q̄ glosis ꝑris sui mltas fecit additōes.
Alius noie Lenuor^o. fecē etiā additōes q̄
dicūt ceruotine. modicū tñ valētes. q̄rū
vna pōit. L. d̄ edē. i. l. j. z sic fili^o ꝑt i iur
ꝑrez rep̄hēdet. vt. ff. d̄ ꝑdi. ob. cau. i mo
ribz sec^o. l. j. possit dari tutor ꝑri furioso.
Al. i. albert^o doctor legū. Ala. i. Alanus
Ap. se. le. i. aplice sedis legatus.

Ap. re. i. appellatione remota
Ap. ob. re. i. appellatōis obstaclo remoto
An. de bu. i. anthonius de butrio
Ar. i. argumentum
Archi. i. archidyaconus mgr Jo. an. q̄
glosauit etiā sextū z sc̄psit rosariū sup de
Ad n. ꝑ. i. ad nostrā ꝑntiā. (creto.
Aut. vel auren. i. autenticū liber. vel au
tentica lex incorporata.
Az. i. azo. q̄ fecit sumā vnā in legibz ex q̄
sumūt examinādi ꝑtinuatōes rubricaz

Bern. ber. i. bernard

duo glosator decretalium
Bar. bur. i. bartholomeus brixensis. q̄
fecit additōes glo. sup decreto. q̄s si de
cretū habet sic inci. glo. eius. Qm̄ nouis
supuenientibus causis nouis est reme
dijs succurrendum.
Bar. i. Bartholus de safoferrato leguz
interpres.
Bal. i. baldus in vtroqz iure scribens
Ban. i. bandinus doctor.
Baz. i. bazianus
Bo. me. i. bone memorie
Bul. i. bulgarus doctor.
But. i. butrius. s. anthonius de butrio

L. in textu posita so

la Celestinū signat. maxie qm̄ apponunt
bec ꝑba ꝑdecessor nr̄. alias in glosis sū
mis vel lecturis. L. magnū signat codi
ce cōiter in ablatiuo casu. Sed c. ꝑuñ. i.
caplo vel centesima in distinctionibus.
Cy. i. cynus doctor legum
Ci. id est ciuis
Cle. i. clementine vel clementinis
Lardi. i. cardinalis doctor
Consti. ꝑstit. i. ꝑstitutio
Compust. i. compustulanus doctor
Len. ec. i. censura ecclesiastica
Lon. t. r. i. ꝑsultationi tue taliter respō
demus

D. sola vel di. id est distinc

ctione.
De pe. i. de penitentijs
De con. i. de consecratione
Dil. fil. i. dilectus filius
Dama. i. damasus papa
Dy. i. dynus doctor
Dis. ve. i. discretioni vestre.

ff. l. qd p̄m̄ q̄ q̄d. d̄ ay
nōd̄ nō in modis q̄d̄ ay ꝑ
d̄ ay nōd̄ ꝑd̄ f̄urioso

De alphabeto abbreviarum

Do. de ro. i. dñi de rota
Duran. i. durandus doctor

E. sola et magna nomen proprium. e. pua eodē v' eadē. maxie qñ sequit titulo. distinctione vel lege

Ec. ro. i. ecclesia romana
Extra. i. extrauagans. Et hic ē sciēdū q' qñ i' sūma d' casib'. i' sūma p'fana v' ali cubi in libris iur' ponit auctoritas ex de cretalib'. tūc allegat extra. et sigt extrauagantē. s. textū v' caplm extra corp' decre tor positū. Decretales em paulo añ cō pilatōz correctionē et concordatōez ipsarū erāt extrauagātes. qz vagabāt extra illō volumē. Hodie at p' modernos canoni stas capla i' decretalib' i' sexto. silr et i' cle mēinis nō p'sueuerūt allegari extra. qz illa ca. mō nō vagāt extra corp' iur' ca nonici. Sz legisse p'dictoz libroz tere allegāt extra. eo q' se extra corp' sui iuris s. ciuil'. Vex ē q' canoniste adhuc hodie aliqs tere etiā canōici iur' allegāt extra vics bos q' se extrauagātes nōdū icorpa

Ex. i. facit

Fe. re. p. i. felix recordatōis p'decessoris
Fra. t. i. fraternitati tue
Fi. i. finali vel fine
ff. id est. digestis
Fri. de sen. i. fridericus de senis
Fran. de sab. i. franciscus de saborellis doctor et cardinalis
Flou. i. florians doctor
Fri. impa. i. fridericus impator
F. t. r. i. fraternitati tue talr rñdemus

G. in spe

Builhelmus in spe
B. de mō. lau. i. guilhelmus de mōte lau
Buil. i. guilhelmus doctor
Ben. i. genibelmus doctor
Bra. i. gratianus cōpilator decreti
Bo. vel gos. i. goffredus q' cōposuit sum mā in q' recitāt examinādi i' iure canonico p'nuatōes rubricaz et alia plura
Bar. i. garthas doctor

Hu. i. hugo

vel huguicio.
vel hugulinus
Ho. vel hos. i. hostiensis doctor
Hen. bo. i. henricus boick
Hon. i. honorius papa

Her. i. hermannus doctor

I. sola vel cū titello sic. j. denotat infra Pro q' sciēdū qñ tere allegat q' etiā post ea habet siue i' eod' libro siue i' alio. eiusd' tñ iur'. tūc d' infra. et scribit p' j. lōgū cui sapponi pōt titellus. vt sic. j.

i. ti. pr. c. j. ij. v' ij. i. i'fra titlo p'rio. c. j. et j. e. ti. i. i'fra eodem titulo

J. breuis vel longa signat vnū vel pmo Jo. mo. i. Jobes monachi glosator sexti Jo. an. i. Jobes andree (in francia. etiā glosator sexti et clemtinaz q' et nouel las p'scripsit v'atentissimus doctor

Jo. imo. i. Jobes imola modernus doctor sup decretalib' notabiliter scribens Jo. v' ioh. i. iohes glosator decreti theu tonicus. quē alij noiant iohem antiquū.

Jo. de lig. i. iohes de lignano
Jo. de fan. i. iohes de fantulys

Inno. vel innoc. i. Innocētus papa.

Imo. i. imola. subaudiēdo Jo.

Jac. de liz. i. Jacobus de lizano
Ja. de are. i. Jacobus de arena

Ja. but. i. Jacobus butrigarij
Ja. bal. i. Jacobus balduini

Ja. de bel. i. Jacobus de beluifo.

L. sola id est lege v'

quingenta in numero distinctionū.

La. ab. i. lopus abbas doctor

Lamp. de ram. i. lampertus de rāponibo

Lud. de ro. i. Ludouicus d' roma doctor

La. v' lau. i. laurēti' in glosis decretaliū

Li. i. libro v' lib' fm exigētā p'structōis.

M. vel mar

id est martius
nus doctor

M. vel mā. i. mandam'. signant qñ lra q. sequit. vt m. q. i. mandamus q'tenus

Mo. ca. p. i. monitiōe canonica p'missa

Nic. sico. i.

Nicolaus sicolus
doctor q' alit' dicit
panormitan' v' panormita moderniss'

Ro. et ve. test. i. noui et veteris testamēti

Ro. i. nota. Nota. i. notat

Rouel. i. nouella

O. vel op. i. opinio

Ob. i. obstaculo

Odo. i. odofredus doctor

Ol. vel old. i. olradus vel oldradus

Osti. vel ost. i. ostiēsis. cōius tñ p' h. d'

De alphabeto abbreviaturarū

Pe. i. penitentia vel petrus. vel penultimo.

Pe. l. vel penult. i. penultimo
Paragraphus qz in ordine alphabeti nō iuenit abbreviat. cū nō sit vna lra sic solet scribi. s. vt qñ caplm vel aliq lex ē lōga. tūc ad citius ad iueniendū textū allegatū ponit in caplo vl lege pagraphus vn^o vl plēs. Nota tñ q pagphi sūt duplices. vtz magn^o z pu^o. z pu^o dz esse niger de incausto in tali forma. s. vl silī. z tal dz legi cū sua determinatōe seqnti. h aut cōit ponit in glosis vl in sūmis collectis. Ali^o aut magn^o sic format ¶ z dz eē d alio colore. s. rubeo vl blaueo seu flauo Et tal legi nō dz lz in legēdo dū iuenit. vl dū venit ad eū pausari debeat. z i cor rigēdo libros dz noiari vt apponat si nō sit ibi. Nā certi textus sūme distincte sē p tales. ita q allegat p m^o scōs. Si g nō esset ibi cōtingeret p mū accipi p scōo. z scōm p p rō. qd errorē induceret. z vnus scz. s. puus sigt aliū vtz ¶ magnū. z sic apud logycos ē tminus scōe intētionis

Preal. i. preallegatis
Pri. i. principio
Per to. i. p totū. **Pri. i.** primo.
Preter. i. p tētu. hoc est. occasione
Pau. de leaz. i. paulus de leazarjjs q scripsit bene sup clementinis.
Pe. de bel. i. petrus de bella partica doctor legum vltromontanus
Pe. de samp. i. petrus de samprana
P. vel pla. i. placentinus doctor
Pre. di. i. pfulgeat dignitate. vt de testi.
Pre. i. p terea. (in. c. licet. ij.)
Pa. i. papa.
Pom. i. pomponius impator

Q. i. questione quā

do ponit in causis decreti. vel quatenus qñ ponit in textu decretaliū. marie post mandamus. vt sic man. q.

Ray. i. Raymūdus capellanus

Re. i. remota. vt ibi ap. re. vt sup
Rof. i. Roffredus doctor
Rog. i. Rogledius legista
Re. vel rñ. i. responso vel responsio
Re. i. require vel remissionibus

Sali. i. Salicetus doctor.

Sico. ab. i. sicolus abbas
Se. ap. i. sedes aplica. **So. i.** solutio
Sa. ap. cō. i. sacro approbante p cilio
Se. i. seqnti. **Seqn. i.** sequentibus
S. vel s. i. sup. Vñ qd aliqd allegat in aliq qd pns an illū locū hitū ē in alio vl eodē libro eiusdē tñ iurj. vtz aut civilis aut canōici h allegat. s. p s. breuē. s. f. lō
Spe. i. speculū lib magn^o (ga sola. i. scz)
Spec. i. speculator auctor: specul. f. Buil
Sub ap. ob. i. submoto (helm^o durati. appellatōis obstaculo. vt d testi. cū olim.
Sa. auc. cō. i. sacra auctoritate p ciliū. vt de iureiu. nimis.

Tan. i. tancredus

T. vel ti. i. titulo. etiā. t. i. taliter
Tho. i. thomas

Vin. id est Vincentius doctor

Vincen. i. vicentinus etiā doctor
Ub. de bo. i. vbertus de bobio
Ult. i. vltimo
U sola. i. qñqz vel qnta. vt. v. q. v.
Uui. vl wil. i. wilhelmus. qd italici scribūt guilhelm^o. z francigene guilberm^o.
Sui. duran. i. guilhelmus duranti
V. i. versu vel versiculo.
Ve. i. vetus. vt. ff. vetus

X. i. decima

xx. i. vicesima
xc. i. nonagesima. qz x. pposita c. significati centū subtrahit ei decē sic etiā in xl. zc.

Zab. id est zabozella. videlicet dñs franciscus.

Con. i. cōsecratione

s. i. pagrapho. vel pagraphis. de q sup latinus dictū est. Sunt z alie abbreviature de rubricis tā legū qz canonū. maxime decretaliū. de qbz patebit infra. Hec aut de abbreviaturis textuū glosaz sūmaz z lecturaz vtriusqz iuris pter titulos nūc sufficiāt. q vtzqz pms iuriū alūnis difficiles apparēt p rō i aggressu. z raro colligūt ita copiose qre sit h opusculū icipiētibz tāto magis acceptū rariūqz reputatū. qsto magis sollicitius ē collectum

De titulis decretalium

Via ad pmissarū

q noticiā necessariū est hīc rubricas seu titulos vtriusq; iuris abbreviatis et extēfos. pponā rubricas iuris canonici ppter eaz paucitatē respectu rubricaz iuris civilis. q̄s etiā subiungam. Etia qz sup̄ pmissi iuris canonici iuri civili rōne dignitatis et excellentie etc. Sequit̄ ergo rubricę decretaliū. et p̄sequētes sexti et clemētinaz. eo ordine q̄ ponunt̄ i decretal. p̄mitus abbreviate. deinde extēse. et postea vt eo facili⁹ menti teneat̄ metricē in. liij. v̄sibus colligent̄. Unde nota q̄ hi sunt tituli decretaliū nō in spectro ordine alphabeti. et p̄mo p̄mi libri. secūdo secūdi. et sic de alijs.

De sum. tri. et fi. ca.

id est. de summa trinitate et fide catholica.
 Consti. i. constitutionibus
 Rescrip. i. rescriptis
 Consue. i. consuetudine
 Postu. p. i. postulatione p̄latorum
 Ele. i. electione et electi potestate
 Transla. epi. i. translatione ep̄orum
 Au. et vsu pal. i. auctoritate et vsu pallij
 Renun. i. renunciationibus
 Sup. neg. p̄la. i. sup̄plenda negligentia p̄latorum.
 Temp. or. i. temporibus ordinum et qualitatibus ordinandorum
 Scrut. in or. i. scrutinio in ordine faciēdo
 Or. ab epi. q̄ re. i. ordinat̄ ab ep̄o q̄ resignavit v̄l renūciavit ep̄atui. v̄l ab excoicato
 Eta. et q̄li. i. etate et q̄litate ordine p̄ficiēdo
 Sa. vnc. i. sacra v̄nctione (doz.)
 Sacra. ite. v̄l nō. i. sacris iterādis v̄l nō
 Ser. nō or. i. suis nō ordinandis et eoz manumissione
 Fi. p̄f. i. filijs p̄sbyteroz ordinandis an
 Ob. ad rati. i. obligatis ad ratio (nō. cinia ordinandis vel nō
 Corp. vici. i. corpore viciatis p̄mouendis vel non
 Biga. i. bigamis nō ordinandis
 Cle. pe. i. clericis peregrinis
 Of. arch. i. officio archidiaconi
 Of. archip̄. i. officio archip̄sbyteri
 Of. pri. i. officio primicerij
 Of. sacri. i. officio sacriste

Off. custo. i. officio custodis
 Off. vica. i. officio vicarij
 Of. dele. i. officio et p̄tate iudicis delegati
 Off. le. i. officio legati
 Off. iudi. or. i. officio iudicis ordinarij
 Off. iudi. i. officio iudicis
 Ma. et obe. i. maiortate et obedientia
 Treu. et pa. i. treuga et pace
 Pac. id est. pactis
 Transac. i. transactionibus
 Postul. i. postulando
 Procu. i. procuratoribus
 Sin. id est. sindico
 His q̄ vi. me. i. d̄ his q̄ vi meusue cā fiūt
 In inte. re. i. in integri restitucione
 Ali. mu. iu. cau. fac. i. alienandē mutādi iudicij causa facta
 Arbi. id est. arbitris

Tituli secūdi libri

Judi. i. iudicij

Fo. compe. i. foro competenti
 Li. ob. i. libelli oblatione
 Mut. pet. i. mutuis petitionibus
 Lit. contest. i. litis p̄testatione
 Ut li. nō p̄tes. i. vt lite nō p̄testata nō p̄cedat̄ ad testij receptioez v̄l ad diffinitū
 Tu. calū. iuramēto calūnie (uā sniam
 Dila. i. dilatioibz Fer. i. ferijs
 Or. cog. i. ordine cognitionum
 Plus pet. i. plus petitionibus
 Cau. pos. et p. i. cā possessiois et p̄prietat̄
 Resti. spo. i. restitutione spoliatorum
 Do. et contu. i. dolo et contumacia
 Eo q̄ mit. in. pos. i. eo q̄ mitat̄ in possessiōne causa rei suande
 Ut li. pen. i. lite pendente nihil inponet̄
 Se. pos. seq̄stratōe possessionū fructuū
 Confes. i. confessis
 Proba. i. p̄bationibus
 Test. i. testibus et attestacionibus
 Test. co. i. testibus cogendis vel non
 Fi. instru. i. fide instrumentorum
 Presump. i. p̄sumptionibus
 Jureiu. i. iureiurando
 Excep. i. exceptionibus
 Prescrip. i. p̄scriptionibus
 Sen. et re iu. i. sententia et re iudicata
 Ap. i. appellatōibz recusacionibus et relacōibz
 Peregr. i. peregrinantibus (tionibz)
 Cōfir. vti. i. p̄firmatiōe vtili vel inutili

De titulis decretalium

Tituli tertij libri.

Di. z ho. cle. i. De vita z honestate cleri.
Loba. cle. z mu. i. cohabitatione clerico rü z mulierum.
Cle. coniu. i. clericis coniugatis
Cle. nō resi. i. clericis non residentibus in ecclesia vel p̄benda.
Preben. i. p̄bendis z dignitatibus
Cle. egro. i. clerico egrotante vel debili
Insti. i. institutionibus (rato.
Conces. p̄. i. cōcessione p̄bende vel ecclesie nō vacantis
Rese. va. i. ne sedevacante aliqd̄ inouet
His que fi. a. p̄. i. his que fiunt a p̄latis sine p̄sensu capituli.
His que fi. a. ma. i. his que fiūt a maiori p̄te capituli
Ut ec. bene. i. ecclesiastica beneficia sint diminutione conferant.
Re. ec. nō ali. i. rebz ecclie nō alienandis
Peca. i. p̄cario vel p̄carijs
Lōmo. i. cōmodo Depo. i. deposito
Emp. z ven. i. emptione z venditione
Lo. z p̄duc. i. locato z p̄ducto
Re. p̄mu. i. rez p̄mutatione
Feu. i. feudis
Pigno. i. pignozibus z alijs cautionibus
Fideiuf. i. fideiussoribus
Solu. i. solutionibus
Dona. i. donationibus
Pecu. cle. i. peculio clericoz
Testa. i. testamētis z vltimis volūtatibus
Suc. ab intes. i. successiōibus ab intestato
Sepul. i. sepulturis
Parroch. i. p̄rochijs z alienis p̄rochijs
Deci. i. decimis z oblatiōibus
Regula. i. regularibus z transeuntibus ad religionem
Louer. p̄iu. i. p̄uersatione coniugatoz
Louer. infi. i. p̄uersatione infidelium
Vo. i. voto z voti redemptione
Sta. mo. i. statu monachoz z canonico rü regularium
Reli. do. i. religiosis domibus vt episcopo sint subiecte.
Lapel. mo. i. capellis monachoz z alioz rum religiosoz
Iurepa. i. iure patronatus
Lensi. i. censibus exactiōibus z p̄curatoribus
Conse. ec. i. p̄secratiōe ecclie vel altaris

Le. mis. i. celebratione missarum z sacramento eucharistie z diuinis officijs
Bap. i. baptismo z eius affectu
Pres. nō bap. i. p̄sbytero nō baptizato
Custo. eucha. i. custodia eucharistie crismatis z alioz sacramētoz
Re. z ve. s̄a. i. reliquijs z veneratiōe scōz
Ob. ie. i. obseruatione ieiunioz.
Pur. post par. i. purificatione post partū
Ec. edi. i. ecclijs edificandis z regandis
Immu. i. immunitate. als emunitate ecclesiaz cimiterioz z rez ad eas p̄tinentiuz.
Ne cle. vel mo. i. ne clerici vel monachi secularibus negocijs se imisceant

Tituli quarti libri

Spon. z matri. id ē

sponsalibus z matrimonijs
Despon. impu. i. desponsatione ipubez.
Clam. despō. i. clandestina despōsatiōe
Spon. du. i. sponsa duoz
Londi. ap. i. p̄ditiōibus appositis in desponsatione vel alijs p̄tractibus
Qui cle. vel vo. i. q̄ clerici vel vouentes matrimonij p̄trahere possunt
Ex q̄ dux. ma. i. eo q̄ duxit in matrimonij quā polluit p̄ adulterij
Con. lepro. i. coniugio leprosoz
Coniu. ser. i. coniugio seruoꝝ
Fla. ex li. ven. i. natis ex libero ventre
Log. spi. i. cognatione spūali
Log. le. i. cognatione lagali
Ex q̄ cog. p̄san. vx. sue. i. eo q̄ cognouit p̄sanguineam vxoris sue
Lōsan. z af. i. p̄sanguinitate z affinitate
Fri. z ma. i. frigidis z maleficiatis z im
Da. cō. edic. ec. cō. i. (potētia cocundi m̄rimonio p̄ edictum ecclesie p̄tracto
Qui fi. sint le. i. q̄ filij sint legitimi
Qui ma. ac. pos. q̄ matrimonij accusare p̄nt. vel p̄tra illud testificari
Diuoz. i. diuortijs
Dona. in. vi. z vx. z de dote. i. de donatiōibus inter virum z vxorem. z de dote post diuortium restituenda
Se. nup. i. secūdis nuptijs

Tituli quinti libri.

Accu. i. accusationibus

inquisitionibus z denunciatiōibus
Calum. i. calumniatoribus

De decretali versificata

Simonia. i. simonia. z ne aliqd p spūalibz
exigat vel pmittat.

Repla. vi. su. i. ne plati vices suas vl ec
clesias annuo censu alijs pcedant.

Demagi. i. de magistris z ne aliqd exiga
tur p licentia docendi.

Jude. i. iudeis z saracenis z eoz seruīs
Here. i. hereticis z manicheis.

Scisma. i. scismaticis

Apost. i. apostatis z reiterantibz baptisma.

His q̄ si. oc. i. his q̄ filios occiderūt

In. z lāg. ex. i. infantibz z lāgudis expositis

Homi. i. homicidio volūtario vl casuali

Tornea. i. torneamentis

Ele. pu. i. du. i. clericis pugnātibz ī duello

Bali. z sagit. i. balistarīs z sagittarijs

Adult. i. adulterio z stupro.

Rapto. i. raptōibz incēdiarijs z violato
ribz ecclesiaz

Fur. i. furtis

Usu. i. vsuris

Fri. fal. i. crimine falsi

Sorti. i. sortilegijs

Lolly. dete. i. collusionē detegenda

Delic. pu. i. delictis pueroz.

Ele. ve. i. clerico venatore

Ele. pcus. i. clerico pcussore

Male. i. maledicis

Ele. excō. i. clerico excōicato interdico
vel deposito ministrante

Ele. nō or. i. clerico nō ordiato mīstrāte.

Ele. p sal. p. i. clerico p saltū pmoto.

Et q̄ fur. or. su. i. eo q̄ furtie ordies susce
pserit

Exces. p. i. excessibz platorz ī sbditos (pit
Flo. op. nū. i. noui opis nūciatione

Priuile. i. puilegijs z excessibz puilegia

Pur. ca. i. purgatiōe canonica (toz

Pur. vul. i. purgatiōe vulgari

Iniu. i. iniurijs z damno dato

Pen. id est. penis

Pe. z re. i. penitentijs z remissionibz

Sen. ex. i. sententia excōicationis

Ver. sig. i. verborz significatiōe

Re. iu. i. regulis iuris

Hinc premissis ru

bricis decretaliū abbreviatis z
extēsis vt eo melius mēti teneāt.

sequunt versus de eisdem fm ordinē.

Pria sup̄ma fides statuit scribitq̄ sene

Postulat elect' trāslat' auctor z vs' (scit

Inde renūcio supleo tpiibz q̄z scrutor

Ordo resignus. etas yngitibz sacramen

Filius z suus obnoxius z viciatus

Hic bigam' cler' pegrin' z archileuita.

Archifacer. prias sacricustos vice fugēs

Delegās legās iudex ex ordine dictus

Judic' officiū maior par pacta sequunt

Trāsiigo postulo pcuro vl syndicus esto

Hinc metus itegrat. alienat' arbitz dat.

Judiciū forisqz li

bellus mutua poscens

Litem ptestans sine q̄ nō suscipe testes.

Juro dilatis ferijs ex ordine nosco

Plus pcto de cā spoliatus restituēdus

Est dol' ē missus lis pendēs atqz seq̄ster

Confessusqz pbo testis testes q̄z cogo

Instruo p̄sumo ius iurans excipiendo

Prescribo sentētio puoco pgoqz firmo

Diuus honoz cler'

habitans clerusqz iunctus

Non residēs dignus eger vel debilitat'

Instituto pcedendo ne sede vacante

Et sine p̄sensu maior ps nō minuat

Ecclesie res atqz p̄caria cōmodo pono

Vendo loco muto feudū pignusqz canēz

Atqz fideiussor soluit dat peculiorz (do.

De testamētis etiā succedo sepulchris

Parochijs decimis vult regl'a religiof

Lōiunz p̄uersus inuidus vota redemit

In stat' mōachi dom' atz capella looz

Jure patronatus de censibz ara sacra

Missaqz baptisim' q̄ nō ē p̄sbyter vsus.

Eucharistia reliquie ieiunia pura

Edes imunes seculi fuge clerice merces

Sponsus z ipubes

clandestina sponsa duoz

Lōditio vouens q̄ polluit atqz leprosus

Seruus de natis seq̄ cognatio duplex

Post p̄sanguineā p̄sanguinei gelidiz

Coniugū venitū sequit' q̄ legitimi sunt

Accusare queit' diuortia dona secūda

Accusato siue calū

nia symonialis

Prelati rabi iudeus hereticusqz

Scismaticus apostatic' natos pimētes

Infans expositus homicida torneamita

Hinc clerus pugnās post b̄ q̄z sagittat

adulter

Ecclesie raptor sequit' fur. hinc z vsurz

De titulis extensis

Falsarius foris colludens crimē puerorū
Clerus venator percussor maledictusq;
Clericus depositus q̄ nō est ordo mister
Saltus furtiu⁹ excessus opusq; nouellū
Lex puata subit sequit̄ purgatio duplex
Iniurie penes remissio post anathema
Verborū signi sequit̄ post regula iuris
Hi sunt spēales psus de rubricis decre
taliū fm ordinē suū. Et vt sup tactū est
vbi dicebat̄ de decretalibus. clxxxv. sūt
rubrice seu tituli.

Sunt autē capla in decretalib; tria mi
lia minus. xvij. Versus. Bis centū titu
li. s; q̄ndenos remouebis. Sūt decreta,
les ter mille absq; nouem bis.

Remissis titulis

seu rubricis decretaliū abbrevia
tis et extēsis nō inspecto ordine
alphabeti. s; eo ordine q̄ ponūt in decre
talib;. Et pmissis psib; de eisdē fm ordi
nē vt eo meli⁹ mēte teneāt. Sequit̄ nūc
qdē tituli siue rubrice decretaliū extēsi p
ordinē alphabeti. fm ordinē librorū eos
p̄tinētū ordiati vt lector iurū si idiguerit
cit⁹ inueniēdo quēlibet illoz recurrat ad
eos. Tituli libri decretaliū

Autoritate et vsu pal

lij. l. j. t. vij.
Alienatōe iudicij mutādi cā fetā. l. j. t. xj
Arbitris. l. j. t. xlij.
Appellatōib; recusationib; et relationib;
l. ij. t. xxvij.
Accusationibus inquisitionibus et denū
ciationibus. l. v. t. j.
Apostat; et reueratib; baptismū. l. v. t. ix
Adulterijs et stupro. l. v. t. vj.
Bigamis nō ordinandis. l. j. t. xxj.
Baptismo et eius effectu. l. ij. t. xlij.

Constitutionib; . l. j. ti. ij.

Consuetudine. l. j. t. iiij.
Corpe viciatis nō ordinandis. l. j. t. xx.
Clericis pegrinis et eis nō sine lris reci
piendis. l. j. t. xxij.
Causa possessionis. l. ij. t. xij.
Confessis. l. ij. t. xvij.
Confirmatione vtili. l. ij. ti. ij.
Cohitatione clericorū et mulierū. l. ij. t. ij.
Clericis coniugatis. l. ij. t. ij.

Clericis nō residentibus in ecclia vel p
benda. l. ij. ti. ij.

Clerico egrotate vel debilitato. l. ij. t. vj

Concessione pbende vel ecclie nō vacā⁹

Comodato. l. ij. t. xv (tis. l. ij. t. vij.

Conuersione coniugatorū. l. ij. t. xxxij.

Conuersione infidelium. l. ij. t. xxxij.

Capellis monachorū et alioz religiosorū.
l. ij. t. xxxvj.

Censibus exactionibus et pcurationib;
l. ij. t. ij.

Consecratione ecclie vel altaris. l. ij. t. xl

Celebratione missarū et de sacro euchar
istie et diuinis officijs. l. ij. t. xlij.

Custodia eucharistie et crismatis et alio
rū sacramentorū. l. ij. t. xliij.

Clamdestina desponsatione. l. iij. t. ij.

Conditionib; appositis in desponsatiōe
vel alijs tractib;. l. iij. ti. v.

Coniugio leprosorū. l. iij. t. vij.

Coniugio seruorū. l. iij. ti. ix.

Cognatione spūali. l. iij. t. xij.

Consanguinitate et affinitate. l. iij. t. xij

Calumniatorib;. l. v. t. ij.

Clericis pugnatis in duello. l. v. t. xij.

Collusione. l. v. t. xxij.

Clerico venatore. l. v. ti. xxxij.

Crimine falsi. l. v. t. xx.

Clerico percussore. l. v. t. xxv.

Clerico maledico. l. v. t. xxvj.

Clerico excoicato vel deposito vel inter
dicto ministrante. l. v. t. xxvij.

Clerico p saltū p̄moto. l. v. t. xxix.

Dilatōibus. l. i. t. xij

Dolo et p̄tumacia. l. ij. t. xij.

Deposito. l. ij. t. xvj.

Donationib;. l. ij. t. xxij.

Decimis et p̄micjs. l. ij. t. xxx.

Desponsatione impubez. l. iij. ti. ij.

Diuortijs. l. iij. t. xx.

Donationib; inē viz et vxorem et de dote
post diuortij restituenta. l. iij. t. xxj.

Delicto puerorū. l. v. t. xxij.

Electiōe et electi po

testate. l. j. t. vj.

Estate et qualitate in ordine pficiendorū.
l. j. t. xij.

Ex quo mittitur in possessionem causa
rei seruande. l. ij. t. xv.

De titulis extensis

Exceptionibus. li. ij. t. xxv.
Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur. li. ij. ti. xxij.
Emptione et venditione. l. ij. t. xvij.
Ecclesijs edificandis et reparandis. l. 3. t. xlvij.
Eumunitate ecclesiarum cimiterij. et rez ad eas pertinentium. l. ij. t. clx.
Eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium. li. ij. t. vij.
Eo qui cognouit sanguineam uxoris sue vel sponse. l. ij. t. xj.
Eis qui filios occidunt. l. v. t. x.
Eo qui furtive ordines suscepit. l. v. t. xxx.
Excessibus prelatorum in subditos. l. v. t. xxxij.

Filijs presbyterorum

libro primo ti. xvij.
Foro competentis. l. ij. t. ij.
Ferijs. l. ij. ti. ij.
Fide instrumentorum. l. ij. t. xxij.
Feudis. li. ij. t. xx.
Fidei iuramentis. l. ij. t. xxij.
Frigidus et maleficiatus. li. iij. t. xv.
Furtis. li. v. ti. xvij.
Falsarijs. li. v. ti. xx.

His que vi metus

ve causa sunt. li. primo. ti. xl.
His que sunt a prelo sine consensu. ca. l. ij. t. x.
His que sunt a maiori pre capli. l. ij. t. xx.
Hereticis. l. v. t. vij.

Homicidio voluntario et casuali. l. v. t. xij.
In integrum restitutiōe. li. primo. ti. xl.

Judicijs. li. ij. ti. j.
Juramento calunie. l. ij. t. vij.
Iureiurando. l. ij. t. iij.
Institutionibus. l. iij. t. vij.
Iure patronatus. l. iij. t. xxxvij.
Iudeis et saracenis et eorum finis. l. v. t. xj.
Infantibus et languidis expositis. l. v. t. xj.
Iniurijs et danno dato. l. vj. t. xxxvj.

Libelli oblatiōe. li. ij. t. iij

Vitis prestatione. l. ij. t. xlv.
Locato et conducto. l. iij. t. xvij.

Maioritate et obediētia. li. j. t. xxxij.

Quibus petitionibus. l. ij. t. iij. (xvj).
Quidam pro pro interdictione ecclesie. l. iij. t. t.

Magistris et ne aliquid exigat per licentiam docendi. li. v. t. v.

Maledicis. li. v. t. xxvi.

Mato ex libero ventre. li. iij. ti. xx.

Non ordinato ministrante. l. v. t. xxvij.
Noni operis nunciacione. l. v. t. xxij.
Ne clerici vel monachi secularibus negocijs se imisceant. l. ij. ti. l.
Ne prelati vices suas alijs concedant sub annuo censu. li. v. ti. iij.
Ne sede vacante aliquid inouetur. l. ij. t. vij.

Ordinatis ab episcopo qui

renunciavit episcopatu vel excoicatio. l. i. t. xij.
obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non. li. i. ti. xij.

Officio archidiaconi. li. i. ti. xxij.
Officio pomicerij. l. i. t. xxv.
Officio sacriste. l. i. t. xxvi.
Officio custodis. l. i. t. xxxvij.
Officio vicarij. l. i. ti. xxvij.
Officio vel prelate iudicis delegati. l. i. t. xxx.
Officio legati. l. i. t. xxx.
Officio iudicis ordinarij. l. i. t. xxxi.
Officio iudicis. l. pma. ti. xxxii.
Ordine cognitionum. l. ij. t. x.
Observancia ieiuniorum. l. ij. t. xlvj.

Postulatiōe li. i. t. v.

Pactis. li. primo. t. xxxv.
Postulando. li. primo. ti. xxxvij.
Procuratoribus. l. p. t. xxxvij.
Plus petitionibus. l. t. xi.
Probationibus. li. ij. t. xij.
Presumptionibus. l. ij. t. xxij.
Prescriptionibus. l. ij. t. xxvi.
Peregrinantibus. li. ij. t. xij.
Prebendis et dignitatibus. l. ij. t. v.
Precarijs. l. ij. t. xij.
Pignouribus et alijs cautionibus. l. ij. t. xxij.
Peculio clericorum. li. ij. t. xxv.
Parochijs et alijs prochijs. l. ij. t. xxx.
Presbytero nondum baptisato. l. ij. t. xlv.
Purificatione post partum. l. ij. t. xlvij.
Privilegijs et excessibus prelegiatoz. li. v. t. xxxij.
Purgatione canonica. l. v. t. xxxij.
Purgatione vulgari. l. v. t. xxxv.
Penis. li. v. t. xxxvij.

De titulis extensis

Penitentis et remissionibus. l. v. t. xxxviiij

Qui clerici vel no-

uentes in simoniam herent. l. iij. t. vj.

Qui filij sine legitimi. l. iij. t. xvij.

Qui matrimonium accusare possunt vel testificari. l. iij. t. xvij.

Rescriptis. li. i. t. iij.

Restitutione li. j. t. ix.

Rebus ecclesie alienandis vel non. li. iij. t. xij.

Restitutione spoliatorum. l. ij. t. xij.

Repermutatione. l. ij. t. xix.

Regularibus et transuentibus ad religionem. li. iij.

Religiosorum domibus. l. iij. t. xxxvj. (t. xxxj.)

Reliquis et veneratōe sanctorum. l. iij. t. xlv.

Raptoribus et incendiariis et violatoribus ecclesiarum. l. v. t. xvij.

Regulis iuris. l. v. t. iij.

Sūma trinitate et fi-

de catholica li. j. t. j.

Supplenda negligentia prelatorum. l. j. t. x.

Scrutinio in ordinatione faciēdo. li. i. t. xij.

Sacra unctio. li. j. t. xv.

Sacramentis iterandis vel non. li. j. t. xvi.

Seruis non ordinandis. l. p. t. xvij.

Sindico. li. p. t. xxxix.

Sequestratione possessionis et fructuum. li. ij. t. xvij.

Sententia et re iudicata. li. ij. t. xxxij.

Solutionibus. l. iij. t. xxij.

Successionibus ab intestato. l. iij. t. xxxvij.

Sepulturis. li. iij. t. xxxij.

Statu monachorum. l. iij. t. xxx.

Sponsalibus et matrimoniis. l. iij. t. i.

Sponsa duorum. l. iij. t. iij.

Secundis nuptiis. l. iij. t. xxj.

Symonia et ne aliquid exigatur vel permittatur. li. v. t. iij.

Schismaticis et ordiatis ab eis. l. v. t. vij.

Sagittariis et balistaribus. l. v. t. xv.

Sortilegiis. l. v. t. xij.

Summa excommunicationis et solutione. l. v. t. xxxix.

Translatione epi-

scopi vel electi. li. p. t. vij.

Temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum. li. p. t. xi.

Tregua et pace. l. p. t. xxxij.

Transactionibus. l. p. t. xxxvi.

Testibus et attestacionibus. l. ij. t. xx.

Testibus cogendis. l. ij. t. xxi.

Testamentis et ultimis voluntatibus. l. iij. t.

Torneamentis. li. v. t. xij. (xxvi.)

De ecclesiastica bene-

ficia sine diminutione offerant. l. iij. t. xij.

Ut lite non pretestata non procedat ad testium receptum vel ad diffinitivam sententiam. l. ij. t. vi.

Ut lite pendente nil innovetur. l. ij. t. xvi.

Vita et honestate clericorum. li. iij. t. primo.

Voto et voti redemptione. l. iij. t. xxxij.

Usuris. li. v. t. xix.

Verborum significationibus. li. v. t. xl.

In sexto autem libro

sunt rubricae pauciores. videlicet circa. lxx. Et

in clementinis adhuc pauciores. videlicet. xl

vij. Capitula scire cupientes in his duobus

modis nuerabit. Huius precepto quod pertinet

attendendum est quod quae sunt. Ut autem facilius

scirent in his premissis quae rubricae decreta

libri essent in sexto et quae in clementinis desuper

signade essent cum rubro. vi. in sexto et ses-

ptimo in clementinis. quod aliquid labore fieri

posset illud ad remouendum tituli siue

rubricae libri sexti et clementinarum sequenter

sequuntur ut in eisdem posite sint libris. non

inspecto ordine alphabeti. Et primo tituli si

ue rubricae primi libri sexti libri decretalium.

Tituli primi libri sexti libri decretalium.

De summa trinitate

et fide catholica

De constitutionibus

De rescriptis

De consuetudine

De postulatione prelatorum

De electione et electi potestate

De renunciatione

De supplenda negligentia prelatorum

De temporibus ordinum et qualitatibus

ordinandorum

De filiis presbiterorum ordinandis an non

De officio vicarij

De officio et potestate iudicis

De officio et potestate iudicis delegati.

De officio legati

De officio iudicis ordinarij

De maiestate et obedientia

De pactis

De procuratoribus.

De titulis sexti libri

De his que vi metusae causa fiunt

De restitutione in integrum.

De arbitris.

Tituli secūdi libri sexti decretaliū

De iudicijs.

De foro competenti.

De litis contestatione.

De iuramento calumnie

De restitutione spoliatoꝝ

De dolo z contumacia.

De eo q̄ mittit i possessionē cā rei fuāde.

Ut lite pendente nil innouet

De confessis

De testibus z attestationibꝫ

De iureiurando

De exceptionibꝫ

De p̄scriptionibus

De sententia z re iudicata

De apponibꝫ recusatiōibꝫ z relatiōibus

Tituli tertij libri sexti decretaliū

De vita z honesta

te clericorꝫ.

De clericis coniugatis

De clericis nō residētibꝫ in ecciā vl' p̄ben

De p̄bendis z dignitatibꝫ (da.

De clerico egrotante vel debilitato

De institutionibus

De concessione p̄bende vel ecclesie nō

vacantis

Ne sede vacante aliquid innouet

De rebus ecclesie nō alienandis

De sepulturis

De decimis p̄mitijs z oblationibꝫ

De regularibꝫ z trāseūtibꝫ ad religionē.

De voto z voti redemptione

De statu mōachorꝫ z canōicorꝫ reglariū

De iure patronatus.

De consecratione ecclesie vel altaris

De reliquijs z veneratione sc̄toꝝ

De imunitate ecclesie cymiterioꝝ z rerum

ad eas p̄tinentium

Ne clerici vel monachi negocijs secula

ribus se iunisceant

Tituli quarti libri sexti decretalium.

De sponsalibus et

matrimonijs.

De desponsatione impubeꝝ

De cognatione sp̄uali

Tituli q̄nti libri sexti decretaliū

De accusationibus

inquisitionibꝫ z denūciationibꝫ

De hereticis z manicheis z coꝝ suis

De scismaticis

De homicidio volūtario vel casuali

De excessibꝫ p̄latoꝝ in subditos

De p̄uilegijs z excessibꝫ p̄uilegiatoꝝ

De iniurijs z damno dato

De penis

De penitentijs z remissionibus

De sententia excōicationis

De verboꝝ significatione

De regulis iuris

Positis titulis quibꝫ

q̄ libꝫ libri sexti put p̄sequēter ponūf in libris nō inspecto alphabeti ordie. ponūf iudē tituli siue rubrice p̄fatorꝫ libꝫ libri sexti fm ordinē alphabeti. vt a lecto ribus citius inueniri valeant.

Tituli siue rubrice libri sexti decretaliū

Arbitris. li. i. t. xxij.

Appellationibus recusationibus z relatiōibus. li. ij. t. xv.

Accusationibus inquisitionibus z denūciationibus. li. v. t. j.

Bigamis. li. j. t. xj.

Constitutionibus. l. j. t. ij.

Consuetudine. li. j. t. iij.

Confessis. li. ij. t. ix.

Clericis coniugatis. l. iij. t. ij.

Clericis nō residentibus in ecclesia vl' p̄bē

da. li. iij. t. iij.

Clerico egrotante vel debilitato. li. iij. t. v

Concessione p̄bende vel ecclesie nō vacan

tis. li. iij. t. viij.

Cōsecratiōe ecclesie vel altaris. l. iij. t. xix.

Cognatione sp̄uali. l. iij. t. iij.

Dolo z cōtumacia. l. ij. t. vj.

Decimis p̄micijs z oblationibus. libro

in. t. xij.

Desponsatione impubeꝝ. l. iij. t. ij.

Electione z electi potestate. l. j. t. vj.

Eo qui mittit in possessionem causa rei

seruande. l. ij. t. viij.

Exceptionibus. li. ij. t. xij.

Excessibus p̄latorum in subditos. li

bro. v. titulo. v.

Filijs p̄byteroꝝ ordinandis vel non. li

libro. j. t. x.

De titulis clementinarum

Foro competenti. l. ij. t. ij.
His q̄ vi metusae causa fiūt. l. j. t. xx.
Hereticis z manicheis z eoz suis. l. v. t. ij.
Homicidio voluntario l casuali. l. v. t. iij.
Iudicijs. li. ij. t. j.
Iuramento calumnie. li. ij. t. iij.
Iureiurando. l. ij. t. xj.
Institutionibus. l. iij. t. vj.
Iurepatronatus. li. iij. t. xvij.
Immunitate ecclesiarum cymiterioz z rez
ad eas p̄tinentiū. li. iij. t. xx.
Iniurijs z damno dato. l. v. t. vij.
Litis p̄testatione. l. ij. t. iij.
Majoritate z obedientia. l. j. t. xvij.
Ne sede vacante aliqd̄ inouef. l. iij. t. viij.
Ne clerici vel monachi secularibus nego
cijs se imisceant. l. iij. t. xxj.
Officio vicarij. l. j. t. xvij.
Officio z potestate iudicis. li. j. t. xiiij.
Officio z p̄tate iudicis delegati. li. j. t. xiiij.
Officio legati. li. j. t. xv.
Officio iudicis ordinarij. l. j. t. xvj.
Postulatione p̄latorum. l. j. t. v.
Pactis. li. j. t. xvij.
Procuratoribus. l. j. t. xic.
Prescriptionibus. l. ij. t. xij.
Prebendis z dignitatibus. l. iij. t. iij.
Præuilegijs z excessibus p̄uilegiatorum.
libro. v. t. vj.
Pennis. li. v. t. viij.
Penitentijs z remissionibus. l. v. t. ix.
Rescriptis. li. p̄mo. t. iij.
Renūciationibus. l. j. t. vij.
Restitutione in integrum. l. j. t. xxj.
Restitutione spoliatorum. l. ij. t. v.
Rebus ecclesie nō alienandis. l. iij. t. ix.
Rerum p̄mutatione. l. iij. t. x.
Regularibus z transeuntibus ad religio
nem. li. iij. t. xiiij.
Reliquijs z veneratiōe sc̄tōz. l. iij. t. xix.
Regulis iuris. l. v. t. xij.
Summa trinitate z fide catholica. lib.
p̄mo titulo p̄mo.
Supplenda negligētia p̄latorum. l. j. t. viij.
Sentētia z re iudicata. li. ij. t. xiiij.
Statu monachoz z canonicoz regula
rium. li. iij. t. xvj.
Sponsalibus z matrimonijs. li. iij. t. j.
Scismaticis. li. p̄mo. t. iij.
Sententia excoicationis suspensionis
interdicti z solutionis. li. v. t. x.

Temporibus ordinum z qualitatibus or
dinandoz. li. j. t. ix.
Testibus z attestatiōibus. li. ij. t. x.
Testamentis z vltimis voluntatibus. li
bro. iij. t. xj.
Ut lite pendente nil innouef. li. ij. t. viij.
Vita z honestate clericoz. l. iij. t. j.
Voto z voti redemptione. li. iij. t. xv.
Verboz significatione. l. v. t. xj.

Nota in libris libri
sexti decretalium sūp̄tituli sine rubce. lxx.
In primo libro. xxj.
In secūdo. xv.
In tertio. xix.
In quarto. iij.
In quinto. xij.
Sequunt̄ tituli sine rubrice Clemēti
nā vt in libris eaz p̄sequēter positi sunt
ordine alphabeti nō inspecto

Tituli p̄mi libri clementinarum.

De summa trinitate
te z fide catholica
De rescriptis
De electione z electi potestate
De renūciationibus
De supplenda negligētia p̄latorum
De etate z qualitate in ordie p̄ficiendoz
De officio vicarij
De officio z p̄tate iudicis delegati
De officio iudicis ordinarij
De procuratoribus
De in integrū restitutione

Tituli secūdi libri clementinarum.

De iudicijs
De foro competenti
De causa possessionis z p̄rietatis
De dolo z contumacia
Ut lite pendente nil innouef.
De sequestratione possessionū z fructuū
De probationibus
De iureiurando
De exceptionibus
De sententia z re iudicata
De apponibus recusatiōibus z relationibus.

Tituli tertij libri.

De vita z honestate
clericorum.

De titulis clementinarum

De prebendis et dignitatibus
De processione prebende vel ecclesie non vacantis
De rebus ecclesie non alienandis
De rerum permutatione
De testamentis et ultimis voluntatibus
De sepulchris.
De decimis primitiis et oblationibus
De regularibus et transuentibus ad religionem.
De statu monachorum et canonicorum regularium
De religiosis domibus ut sint episcopo subiecte.
De iure patronatus.
De censibus exactione et procuracionibus
De celebratione missarum et sacramento eucharistie et diuinis officiis
De reliquijs et ueneratione sanctorum
De immunitate ecclesiarum cimiteriorum et rerum ad eas pertinentium.

Titulus quarti libri.

De consanguinitate et affinitate.

Titulus quinti libri

De magistris et ne a

liquid exigat per licentia docendi
De iudeis et saracenis et eorum seruis
De homicidio voluntario vel casuali
De excessibus prelatorum in subditos
De privilegijs et excessibus privilegiatorum
De penitentibus et remissionibus
De snia excoicationis suspensionis interdicti et solutionis.
De uerborum significacione.

Positis titulis quibus
librorum clementinarum putantur sequenter ponuntur in libris non inspecto alphabeti ordine ponuntur huiusmodi tituli siue rubricae prefatorum librorum clementinarum secundum ordinem alphabeti. ut a lectoribus citius inueniri valeant.

Tituli siue rubricae libri clementinarum.

Appellationibus re-

cusacionibus et relationibus. li. ij. t. xj.
Causa possessionis et proprietatis. li. ij. t. iij.
Concessione prebende vel ecclesie non vacantis. li. ij. t. iij.
Censibus exactionibus et procuracionibus. li. iij.
Celebracione missarum et sacramento eucharistie et diuinis officiis. li. iij. t. xiiij.
Consanguinitate et affinitate. li. iij. t. j.
Dolo et contumacia. li. ij. t. iij.
Decimis primitiis et oblationibus. li. iij. t. viij.
Electone et electi potestate. li. j. t. iij.

Estate et qualitate in ordine proficiendorum. li. i.
Exceptionibus. li. ij. t. ix. (j. t. vj).
Excessibus prelatorum in subditos. li. v. t. iij.
Fore competenti. li. ij. t. ij.
Homicidio voluntario vel casuali. li. v. t. iij.
In integrum restitutione. li. j. t. xj.
Iudicijs. li. ij. t. j.
Iureiurando. li. ij. t. viij.
Iure patronatus. li. iij. t. xij.
Immunitate ecclesiarum cimiteriorum et rerum ad eas pertinentium. li. iij. t. xvj.
Iudeis et saracenis et eorum seruis. li. v. t. ij.
Magistris et ne aliquid exigat per licentia docendi. li. v. t. j.
Officio vicarij. li. j. t. viij.
Officio et potestate iudicis delegati. li. j. t. viij.
Officio iudicis ordinarij. li. j. t. viij.
Procuratoribus. li. j. t. x.
Probacionibus. li. ij. t. viij.
Prebendis et dignitatibus. li. iij. t. ij.
Privilegijs et excessibus privilegiatorum. li. v.
Penitentibus et remissionibus. li. v. t. vj. (ii. v).
Rescriptis. li. j. t. ij.
Renunciacionibus. li. j. t. ij.
Rebus ecclesie non alienandis. li. iij. t. iij.
Rerum permutatione. li. iij. t. v.
Regularibus et transuentibus ad religionem. li. iij. t. xj.
Religiosis domibus ut episcopo sint subiecte. li. iij. t. xj.
Reliquijs et ueneratione sanctorum. li. iij. t. xv.
Summa trinitate et fide catholica. li. j. t. j.
Supplenda negligentia prelatorum. li. j. t. v.
Sequestracione possessionum et fructuum. li. ij.
Sententia et re iudicata. li. ij. t. x. (t. vj).
Sepulchris. li. iij. t. viij.
Statu monachorum et canonicorum regularium. li. iij. t. x.
Sententia excoicationis. suspensionis et interdicti et solutionis. li. v. t. viij.
Testamentis et ultimis voluntatibus. li. iij. t. vj.
Ut lite pendente nil innovetur. li. ij. t. v.
Vita et honestate clericorum. li. iij. t. j.
Verborum significacionibus. li. v. t. viij.

Nota in libris clementinarum

decretalium sunt tituli siue rubricae. xlvij.
In primo libro. xj.
In secundo. xj.
In tertio. xvj.
In quarto. j.
In quinto. viij.

Ingenium huius

De decreto

Scire debes q̄ p̄misse sūt rubrice dū
capat decretaliū. licz taliū plurime ponū
tur in legū codicibz.

Sed q̄: decreti rubri

cas nimis esset tediosum enūerare p̄pter
maximā mltitudinē. Ne tñ naturā ei⁹ p̄
terea vsus subiūgā totā materiā decreti
significātes. In gñe de q̄libet distinctōe
z om̄ibz q̄stionibz cūctaz causaz.

Collige vsus q̄d vult distinctio quis.
Ut videat q̄sqz diuinū ius hominisqz
Utqz sciat p̄ q̄ p̄sistunt iura quiritū
Et cur dicat res ecclīastica canon
Regū cur fuerint a p̄mo p̄dita iura
Nec licz cuiqz ius naturale mouere
Hec mala peccati distinguit iudicati
Et hac cogitēs q̄ leges composuerūt
Re q̄ ius nature p̄suetudine differt
Ut naturali cedant q̄ p̄stituunt
Sic legi regū lex p̄ualet ecclīaz
Dandato iuris z legum vincit vsus
Dm̄ia iusticie discretio p̄uide peniat
Non dispensat vbi naturale patet ius
Sic nec agas leuia q̄ q̄s viter grauiora
Tps in hac discē q̄ canon ceperit esse
Respicias q̄t erāt z eos q̄ p̄stituerūt
Actor sit papa si p̄ciliū celebrandū
Dicat hic q̄ bis synodus celebrat in āno
Hec monstrat q̄d decretalis eplā possit
Tanto q̄s valet q̄ q̄s rōnibz instat
Sūmos seu mimos recitās locat iferto
Ista loca distiguit z ordiat ecclīaz (res
Lōsecrat hec oēs maiores siue minores
Discentit ista gen⁹ patriā vitāqz sacrādī.
Hec dat cuiqz suū vciāle d̄ crimie distās
Sit post baptisma p̄tentus iuge sola.
Hac augustinus nubentis vota req̄rit
Ista sacratioz p̄tractū damnat z odit
Hac locus z causa tps p̄sona notant
Contradicat hec p̄ p̄ciliū manicheis
Tangit z hec q̄ p̄tineāt offerre volentes
Instruit hec leuita minor q̄ p̄tineat se
Ordo sacer nō det ei si q̄s bigamus sit
Femina p̄offici p̄sona domestica nō sit
Ista docet p̄sul q̄ debet sobrius esse
Altruit hec prudēs q̄ debeat eē sacrād⁹
Hec p̄hibet legere gentilia metra satire
Scripturas sacras sacrādus scire iubet
Admonet hec illū q̄ nō extrinseca nouit
Nisi sit ornatus hic nō admittit ipse

Lōuenit esse modū gressus vbiqz cibiqz
Turius est ipsi si sit cūctis bon⁹ hospes
In factis vbi hūc p̄decet esse pudicuz
Blia pontificis est vt p̄cul ingluuies sit
Epedit vt nō sit p̄cussor q̄sqz sacerdos
Respuit hec hoīem distinctio litigiosuz
Dicit in interitū cupidos h̄ fen⁹ abhor
Abūct sacrād⁹ in hac st̄neophit⁹ (rēs
Nō venit ad clez q̄ corpus h̄z viciosuz.
Judicat hec p̄mo grauiter sed post mo
derat vel miseretur.

Sacrari vetat hec oēs q̄s cura stringit
Prepositus p̄mo dat h̄ p̄posterus ordo
Idcirco vetat hos qz sepius hi repetunt
Rejicit hec suos sine libertate sacrādos
Eicit absaisos z corpozibz viciatos
Eodemnat in hac gñatio p̄sbyteroz
Hic baptizat⁹ p̄hibet si fuit eger (crari
Hec vetat abbate mōachos volente sa
Officiū negat hec nisi sit bñ q̄sqz pbat⁹.
Null⁹ erit p̄sul nisi quē sacer ordo deco
Indignū laici iuz h̄ ne p̄ntifices sit (rat
Clericus plebs p̄nceps hic eligit hec pe
tit hic vult

Usurpās laicus id vt eligat audiat istā
S̄z docet h̄ p̄ q̄d tribnat p̄sulis ordo
Lū dissensio fit a plibz edita stabūt
Ut sacret ab oibz archiep̄s hec vult
Instituitqz iubet a p̄side p̄sb̄os hec
Vult hec sacrari si cui dubius fuit ordo
Si vult h̄ p̄sul. lectores p̄diat abbas
Ecclesia titulo vt carēs nō pmoueat
Respice dicta patz ne pmoueas alienū
Abnuat hec recipi cui dimissoria nō est
Tute susceperis quē sic formata tnet
Punit maiores dū pmouent inferiores
Distinguit tps hec in q̄ pmoueant
Tpa distinguit z in his ieiunia ponit
Rectos iudicat hec modulos itersticioz
Ista dat annoz nūez quo pmoueant
A quibz ipsa patris electio debeat esse
S̄z loca pontificis docet hec z p̄sb̄oz
Crimie q̄ careat sacrād⁹ in hac replicat
Hec dat paupibz lapsosqz docz repare
Ut nec p̄sensum det peccatis alienis
Solicitus sit ep̄s oppressos releuare
Lōgruit vt p̄sul p̄mū ferat hospiti curā
Incautū largū vetat h̄ venātibz obstat
Hac dat impensa. viduas iopesqz tueri.
Respuit clerus si nō pius aut cupid⁹ sit
Istic sit regula z q̄ bene p̄positus sit

Verseficato

Et hac sacrari p̄hibent̄ litigiosi
Tutius ante petat nisi sit satis eccie res
Hec pl^o corde p̄bat dño q̄s voce canēdū
Hec dat obedire maioribz inferiorēs
Non negat ista suas mandare vices pa
triarcham.
Sed nō oīno vetat ista tacere minores.
Ut seclī p̄nceps nō ordinet ecclesie res
Urbs n̄ siḡtos apices n̄ vult neq̄ mittit
Est ius muniri p̄grinū q̄nq̄ sigillis
Uniuersale nullū sinit ista vocari
Ista vetat ne q̄ celebrēt nisi pallia dent
Vobis indecori nō pallio sūt decorādi
Ab̄sit vt vna habeat duos puincia p̄res
Sensum p̄sibz his dat causē q̄stio quis
Dannat ementes sp̄ualia gr̄a xp̄i
Ingressū vendēs vl̄ emēs perit eccliarū
Si p̄ p̄bendis dederit qd̄ symon haberi
Crimis ignorās fiet reus ille paterni
Ecclesia reddit ista vix q̄ ordine p̄stet
Rursus p̄motos abscidit ius p̄mouēdos
Ecclesia pax plena sibi clericz negatur
Lā patēa cū sit cūctis nō q̄rit ordo.
Ad ius vl̄ synodū nullū trahat expoliatū
Vim talē subeat qualē fecisse volebat
Ad testesq̄ duos p̄sul̄ puincia aptos
Si cadit accusans nō cogit reus vltra
Respuit iure vox dilatoria si sit
Vir bonus accusat quēuis lz inferior sit
Mandato legis dat̄ accusatio scriptis
Dō plene restitui debeat ius edocet oē
Vntur iudicijz quāto fuit expoliatus
Aperre tractet q̄uis inducia def̄
Restat vt ifamis z hō sine lege tacēs sit.
Vox iūmica domestica vox n̄ obest aliēo
Vitti vel duci nō dz ad exteriores
Libere ab hac nō stat similis quem sua
culpa remordet
Iudex auditor nō fiat p̄sul̄is vnus
Iudicio nullus vnq̄s dānabit absens
Exigū ne q̄s in q̄ cadit hoc repetat̄
Torquet i actorē sibi vox abiecta reatū
Dñs anathema nec agat nec testificet̄.
Rite tacet quims minor ille si tenet etas
Dū nequis agere nequeas z testificari
Ius statuit ne sit q̄s vnq̄s testis z actor
Hūq̄s dānet q̄s cū nō possit adesse
Dat ius q̄ q̄s agat p̄ se ciuilia tantū
Vittit famosū neglecta p̄batio flagris
Est accusandus sel̄ z bis terq̄s vocāndus
Nemo pcuret crimen ciuilia curet

Baiula iuris iubet vt synodalia fiant
Reuera mal^o ē mala cui^o q̄ mala pandit
Aut caput aut lingua delatori capule
Dñs infames tacent aut crimine tenti.
P̄sul̄ obiecta nisi p̄a ples reprobaris
Iudiciū expetere nūq̄s debes alienū
Alter adesse pōt si sit puincia discors
Si cadit accusans nō cogit reus vltra
Est q̄ dū viuūt nemo sibi substituendus.
Tutus semp̄ erit h̄ q̄ se dante recepit
Dat ius ne statuat successorē sibi p̄sul̄
Nullus amicos mibi p̄sit vt eligar vn^o
Electus cū sim p̄stat cautio damni
Est secū standū sententia ni vetat ip̄m
Ordinis est ne q̄s vnq̄s redeat sine scriptis
Si q̄s anathema statuit virtute carebit
Iudicijz z alterius null^o ē ordo petend^o
Lurent p̄mates bene sua non aliena
Non dubites docē cū basilica retinēdaz
Ordinet z seruet dispensat nō alienet
Nil p̄terq̄s duos p̄sumat sumere soldos
Iudicijz vt laicus clez nō attrahat vllus
Iudiciū seclī sequit̄ suspensio cleri
Seu bona seu mala sit snia dico tenēdā
Dico q̄ p̄riū poterit q̄s clerus h̄re
Eccle si res vendis vl̄ emis sibi reddas
Si dare vis z des dare n̄ potes eccie res
Ex re cōmuni quesitis vtif eque
Et fortasse voles testari de p̄prio des
Eccle baptismali dande decime sunt
Tpa longa trahūt ius funeris z deciaz
Ius est ne q̄s plus repetat q̄s debeat alt̄
Non nisi ciuili re frater testis habet
Tale qd̄ exercēs nō dz clericus esse
Si tulerit plus q̄s dederit iā fen^o habet
Ex male q̄sitis elemosyna nō sit egenis.
Si male q̄sita tenet digne nō p̄curz vll^o
Iniuria nō pena dat̄ cū pena notat̄
Nec retinere licz q̄ sūt p̄missa patrono
Solū voce neq̄t p̄dēnare mulieris
Tali die dñi placitū nō dz haberi
Atq̄ p̄bat in hac p̄batio danda negātī
Nec p̄fessio sit nec iuramēta coacta
Tollere nō poterit quē p̄fert sol^o honorē
In grauibz si sit deuictus eijciat̄
Dant in hac monachi pastores eccleiaz
Abbas eccleiam p̄sul̄ dz dare curā
Hic legit̄ q̄ ius z rem p̄scriptio tollit
Quadragesimā domibz p̄scriptio religiof
Tales si teneant ius nō tñ ḡ gubernent.
Usurpans sine iudicio rē decidet a re
b 4

De decreto versificato

Respuit a laicis ius ecclesias retineri
 Querit an liceat cordis dimittere votū.
 Ut sua censaldus teneat q̄ deserat eger
 Om̄e mōasterio remanebit nec redit ille
 Dū redit illicite q̄ p̄tulit illa manebūt.
 Terminat h̄ ap̄d alūnū synodale statutū.
 Ut nō abbates a p̄sule p̄stituant
 Ut p̄sul clez nō impediāt mōachandū
 Ip̄so nolente tū nō suscipiat alter
 S; iā canōicos canō phibet mōachari
 Quē p̄ offert si placz exit cū sit adultus
 Usam moy vestē si nō p̄ abdicat h̄ stet
 Offert inuitū nec fuit religionem
 Et si forte placz monacho trāsire licebit
 Prima sit ex titulo sit cōmendata sc̄da
 Ecclesiā renūi vetat hac aliaq; cupiri
 Tertia ne liceat tractare negocia secli
 In clara veste phibet clericus esse
 Examen p̄riū fugiēs sine spe graduū sit
 Juramēta licz hoi dare q̄n necesse
 Si sic esse putat vt ait nō peierat ip̄e
 Taliter exemplo qd̄ obediāt iste p̄batur
 Vota p̄missa mutent turpia si sint
 Dū peierare cupis periurus habebis
 Ex iusta causa multis licz arma mouere
 Fiet bellū iustū si p̄ rebus repetendis
 Fas est q̄nquidē socio succurrif armis
 Inferriq; docet vindictā q̄stio q̄rta
 Cū sit ad h̄ positus vt puniat ille meret
 Jura iubēt hoies puerfos ad bona cogi
 Ecclesie rebus sint heretici spoliandi
 Tandē de clero nulli licz arma mouere
 Si q̄s es hereticus tua sit snia nulla
 Interdū mali post mortē corripunt
 Crimine p̄donū nō damnet domus ei
 Tuta sit ecclia quā lex puata tuet
 Et si subsequit lex altera derogat illi
 Ventē diuinā rimātes sortilegi sunt
 Vita nō viuūt q̄ peccant ista tenētes
 Floia materiā que p̄ p̄mordia sumpsit.
 In quatuor discēs si forte requiris
 Tales ni cessent cōmunio tollit ipsis
 Vincitū p̄tificis nō solues tu moritur
 Dorte facit penas noli p̄ponere quātuz
 Si sit solēne dirimit cōnubia votū
 Sponsa ligat sp̄sūm p̄rie nō ē tū vxor
 Soluit disparitas cultus cōnubia q̄q;
 Jungit hic alij si respuit illa manere
 Testat bigamū sacer augustinus eundē
 Viros iugij p̄sone dissipat error
 Tantū p̄ditio poterit si vilior erit

Nā p̄tracta p̄us nō soluit federa s; post
 Parui p̄trahere nequeūt sponsalia iure
 Sp̄ualis naturali nō societ.
 Vxorifq; sue cognatis nō societ
 Mandat clamdestina ne cōnubia fiant
 Pollutā vetat hec i morte fraude pantē
 Si dat inuita post q̄n placet redit illaz
 Ut nulli nubat nisi patris sponsio fiat
 Ducere lex phibet in iugio meretrices
 Obstet iugio sacro cōplenda libido
 Cū sit liber aius nō spondeat hāc p̄ ei
 Tāgere ne liceat aliā quā stirps sibi fiat
 Reuera sine mente caro nūq; violat
 In simili lapsu nō hāc dimittet adulter
 Nullā dū viuūt hec h̄ p̄ cōinge ducat
 Alter nō peccet q̄ dānet minus alter
 Frigidus est alij tūc nō sociabit vlli
 Vir nō abijciat sine iudicio mulierē
 Tertia si credis purgat p̄fessio crimen
 Purgat secretū cordis p̄ritio crimen
 Et p̄fecto semel dilectio nō cadit vnq;
 Nemo semel si penituit bñ penitet vltra
 Ista p̄bat dimissa semel peccata teneri
 Magna cautela quinis pensare tenet
 Debeat eē gemēs 2 q̄lis vulnera purgās
 Dēs baptismi maculas q̄ tergere possit
 Dū tū in vita post mortē ducere vitā
 Ut vir nō oret vxor si debita querit
 Mens vtriusq; nisi sit nō bñ p̄tinet alt
 Tuta manet viuēte viro q̄ nescia nupsit
 Vult leo si venit h̄ redit h̄ retinēsq; porē
 Cognatā p̄riam nemo p̄ iuge ducat
 Om̄s vxoris p̄ sanguinos reprobabis
 Hunc septēnoz graduū distinguit ordo
 Utq; status hois sic est generatio q̄rta
 Tric^o ponit h̄ cū ramis vt docet auctor
 In testes recipi mōstrat tibi sexta pentes
 Tangit hic q̄ nō incestu gignit heres
 Ut h̄ hec in q̄ dispensandū licitū sit
 Aut si fraus iubeat coget illa reuerti
 Susceptā sobolē vetat affini sociandā
 Tunc raptus fiet cū vi deducit illa
 Cōiungēt ei purgatio crimine raptus
 Consecrat ecclesias dñi distinctio p̄ma
 Panis sacrat fert sacramēta secūda
 Tertia dat ferias nobis ieiunia subdit
 Baptismaq; docet t̄ps distinctio q̄rta
 Cōfirmat sacrat officijs ieiunia laudat.
 Pneumate donato p̄cludit sine beato

Explicit decretū versificatum.

De distinctionibus decretorum

Iber decretorum di-

1 stinctus est in tres pres. quaz p
ma vocat distinctōes. Et hmoi
sunt centum et vna.

In primis duabz distinctōibz tractat mgf
Gracianus de iure, ponendo iuris diui-
sionē, subdiuisiones et diuersaz spēz diffe-
rentias et pueniētias.

In tertia qd sit canon, qd puilegiū, et qd
officiū legum

In q̄rta qre leges facte sūt et qles esse de-
beant, et qū de eis vlt̄ fm eas sit iudican-
dū ac de q̄dragesimali obseruatione.

In q̄nta de muliere enixa vlt̄ menstruosa.

In sexta de multiplici genere illusionū.

In septima de p̄ditionibz legū

In octaua q̄ vitati et rōni sit psuetudo

In nona q̄ tribunalia (postponēda.

regū sacerdotali sunt p̄tate subdita et q̄
pontifex et reges sese indigēt.

In decia q̄bz legibz ipatorū sit obtpan-
dū, q̄ mendacia sc̄ptoz nō sunt admitta
canonibz, q̄ si qū inueniant sunt corrigē-
da in opusculis tractatoz.

In vndecima q̄ vsus et psuetudo legē et
talionem nō vincant, et que cō, ob.

In xij. de psuetudine et more et que q̄sqz
modū psaliendi debet tenere.

In xij. q̄ minus malū est eligendū.

In xij. q̄ nō sūt aliq̄ cōmittenda deli-
ct̄a a nobis ne aliq̄ grauiora cōmittant et
q̄ ps̄cias valeant t̄pare.

In xv. q̄ t̄pe generalia ps̄cilia ceperūt, et
q̄z patrū recipiunt opuscula.

In xvi. q̄ synodi vel ps̄cilia robozent au-
toritate romani pontificis

In xvij. q̄ absqz autoritate romani pon-
tificis synodus nō debet p̄gregari

In xvij. de pena eoz q̄ synodo adectō
tēnunt de autoritate romane sedis

In xix. de autoritate decretaliū epistola
rū et aplicaz sanctionū

In xx. distinctione magister incipit age

In xxj. de diuersis (re de mlt̄tris ecclie,
ordinibz et q̄dibz ministroz

In xxij. de dignitate romane ecclie et q̄

In xxij. de ordine mlt̄ (rundā libroz,
stroz incipiēs a romano pontifice, descē-
dendo p̄ singulos q̄dus vsqz ad ostiariū

In xxij. de ordinatione ordinandoz.

In xxv. de officijs clericoz incipiens ab
hostiario et ascendendo vsqz ad ep̄alē di-
gnitatē, s. archip̄micerij et thesaurarij cir-
ca mediū illius distinctōis. Nunc autē

mgf Gracianus incipit declarare illas.
xx. penas et p̄ctā regule aplice q̄s enume-
rat ap̄lus in ep̄la ad Titū et ad T̄bimo-

theū, et p̄sequit in eadē distinctōe, opoz-
tet ep̄m et quēlibet ad sacros ordines p̄-
mouendū esse sine crimie sup̄le notabili

In xxvj. mgf determinat de illa clausula
regule aplice p̄dicte vnus vxoris virū
p̄tinādo deinceps de p̄tinētia clericoz
vsqz ad xxxij. distinctiōe.

In xxxj. determinat illā clausulā regle
aplice sobriū, cuius t̄m p̄tez reseruat vsqz
ad xliij. distinctiōem.

In xxxvj. distinctiōe prudentē, et illā pse-
q̄t in tribz distinctōibz imediate seq̄ntibz

In xl. et xli. distinctiōe illud, ornatū do-
In xli. illud, hospitalet (ctorē.

In xliij. pudicū et doctorē

In xliij. illud, non vinolentū, qd est ps-
ei, qd dictū est sup̄ius, dif. xxxv. sobriū.

In xlv. illud, nō p̄cussorē.

In xlvj. illud, nō esse litigiosum

In xlvij. illud, nō cupidū, dom⁹ sue b̄z

In xlvij. illud, nō neophitū. (ps̄positū.

In xlix. mgf breuiter recapitulat p̄cees
pta regule aplice p̄dicte

In l. mgf agit de lapsu et rep̄atiōe cleri-

In li. de curialibz ordinādis vlt̄ nō (coz

In li. de p̄posteratiōe sacroz ordinū

In liij. de curis annexis recipiendis in
clericum vel monasterium

In liij. de suis et manumissis

In lv. de corpe viciat̄, bigamis, illitera-
tis, publice penitētibz ordinādis vel nō.

In lvj. de filijs p̄sb̄oz et natis de forni-
catione et adulterio

In lvij. de baptisat̄ in egritudine nō oz

In lvij. de monachis nō (dinādis
ordinādis sine licentia sui abbatis

In lix. de laicis l̄rat̄ nō subito ordinādis

In lix. de electōe p̄sonaz ecclie et in tribz
sequentibus.

In lxiij. et lxxv. de p̄secratione ep̄i.

In lxxvj. de p̄motione archiep̄i

In lxxvj. de ordinatione p̄sb̄oz

In lxxvij. de ordinatione nō iteranda et
de coepiscopis

De questionibus causarum

So. sic. c. placuit. In undecima. vtz ac-
cusatus in accusatore possit puertere ac-
cusatione. So. no. nisi in maiori crimie

Quarta ca bz ser qones. In
pma qrit an in ex-
coicatioe pstitutus aliu accusare valeat

So. no. In scda. an infra decimūquar-
tu annū possit qs testificari. So. no. In
tertia. an ab accusatioe phibit^o possit te-
stis exister. So. non. c. spaciū. In qrtā
vtz idē possit accusator & testis exister.

So. no. c. j. r. ij. In qnta. si ad cam vo-
catus nō venerit die statuta sit excōican-
dus. So. sic. nisi iustā cam absentie pba-
uerit. In sexta. an calūniator in ppta cā
sit audiēd^o. So. sic. si cā nō sit criminal^{is}

Quinta ca bz ser qones. In p-
ma qrit q pena sit
puniēd^o q famosū libz scpsit. So. ana-

thematizandus. nisi scpta pbauerit. c. q
dam maligni. In scda. qmens sit qs ad
cām vocandus anqz sniam excōicatiois
accipiat. So. nō solū sel sed etiā bis vl-
ter. In tertia. an pcurator cām alicuius
agere valeat q p se tūc adesse nō potest.
So. criminalē nō. nisi sit illustr^{is} psona.
Causam pō iniuriarū qlibet pōt. c. epi.
In qrtā. an absqz synodali audiētia ep̄s
sit dānand^o. So. nō. In qnta. an sit ha-
bendus inimicus q amicū accusaturus
est. So. nō. si h agat ex p̄tate. ca. illi q.
In sexta. q pena sit plectend^o q nō pbat
qō obq̄cit. So. talionis. c. epiphanū.

Sexta ca bz qnqz qones. In p-
ma qrit an crimie irre-
titi. vel infamia notati ad hmōi accusa-

tionē sint admittendi. So. nō. c. sūt plu-
rimi. In secūda. si ep̄s accusatioe in ac-
casante vertere voluerit. vtz simplici p-
bo ei^o sit fides adhibēda. So. nō. absqz
certa pbatione. In tertia. an liceat expe-
tere iudicium archiep̄i alterius puincie.
So. nō. nisi in cā dānationis. In qrtā.
cuius iudiciū sit expectādū. cū ep̄i puin-
cie in snia discordēt. So. archiep̄i & co-
ep̄oz vltime puincie. ca. j. r. ij. In qnta
si accusatore deficiente reus sit cogend^o
ad pbationē. So. nō. sz ad purgationes
si laborat infamia. c. actor.

Septima causa bz

duas qones. In pma qrit. vtrū viuente
ep̄o alius possit in eadē ecclia ordinare.

So. nō nisi transferat vel cedat. p infir-
mitate tū vel senectute dat ei coadiutor.
c. quis iste. In scda vtz isti q deserūt cā
infirmittatis valitudine recepta possint
cathedrā repetere. So. nō.

Octava ca bz quin-

qz qones. In pma qrit. an liceat ep̄o suc-
cessore eliger. So. nō. c. aplica. In scda
an amicorū p̄ocinia dēant i electioe puz-
lescere. So. nō. c. illō. In tertia. an sit sy-
monia p^o electioz p̄p̄ indēnitate iuramē-
tū p̄stare. So. sic. si pactū sup h p̄cessit
c. talia. In qrtā. an liceat cleric^{is} iudicia
ep̄i de crimie recusare. So. nō. an p̄dē-
nationē. In qnta. an excusat^o corā apli-
co sine ei^o lris debeat reuerti. So. nō.

Nonā ca bz tres qones. In
pma qrit an ordina-

tus ab excōicato sit audiēdus. So. nō.
nisi ignorauerit illū excōicatū esse. c. ab
excōicatis. In scda. an liceat ep̄o vel ar-
chiep̄o alterius clericos ordinare. So.
nō sine lris dimissorijis sui ep̄i. In tertia.
an liceat archiep̄os sbditos suffraganei
sui dānare vel absoluer. So. nō. nisi ne-
gligens fuerit ep̄us. vel ad eū appellatio
deferat. vel in casu p̄simili.

Decima ca bz tres qones. In
pma qrit an eccia

cū oī dote ad ep̄m p̄tineat aut ad ei^o ordi-
nationē. So. sic. c. regenda. In scda.
an liceat ep̄is res eccie distrahere. So.
nō. c. p̄cauere. In tertia qd a singlis ecc-
clesijs uoie cathedratici valeāt ep̄igere.
solutio. Duos solidos. c. itē si qs.

Undecia ca bz tres

qones. In pma qrit. an cleric^o an civile
iudicē sit trabend^o. So. nō. In scda. q
pena sit feriēd^o q clericū ad seclare iudi-
cē traxit. So. excōicatiois. In tertia. q
pena dign^o sit q excōicatōz vl sniaz ep̄i
n̄ fuauerit. So. tal ē puniēd^o depositioe

Duodecima causa

bz qnqz qones. In pma querit. an liceat
cleric^{is} p̄p̄iū h̄c. So. nō reglaribz. c. nō
dicatis. In scda. an liceat eis res eccie

7^a 97

2^a 97

Octaua

7^a 98

3^a 98

4^a

Nonā

7^a 99

2^a 99

3^a 99

Decima

7^a

2^a

3^a

7^a

2^a

7^a

2^a

7^a

2^a

7^a

solidi p̄ an^o p̄o^o

et mōis

De questionibus causarum

dare vel distribuere. So. nō. nisi i casibz a iure processis. xij. q. ij. sine exceptiōe. In tertia an clerici acq̄sita de rebz ecclie pos sint relinq̄re q̄bz voluerint. So. nō. nisi ecclie. c. j. de test. req̄. In q̄rta q̄bz p̄nt ea relinq̄re q̄ de suis z rebz ecclie p̄uerūt. So. p̄tim ecclie z p̄tiz heredibz. xij. q. iij. c. j. In q̄nta an liceat clericis facere testm̄ So. sic. de p̄p̄ijs lz d̄ rebz at ecclie nō. v.

Tredécia cā (q. v. c. fixi.) hz duas q̄ones In p̄ma q̄rit̄ vtz decie sint dāde rōe ter ritorij vl̄ p̄sone. So. rōe vt̄usqz. xvj. q. j. q̄sti. In sc̄da q̄rit̄. an ius p̄cipiēdi decias z funerādi tollat̄ p̄sc̄ptiōe t̄pis. So. sic. q̄ tollit̄ ius p̄cipiēdi decias. xvj. q. iij. si q̄s. z extra d̄ p̄sc̄p. d̄ q̄rta. Sz ius funerā di nō tollit̄ p̄sc̄p. vt. iij. q. ij. s. nō q̄rit̄.

Quartadécima cā hz sex q̄ones. In p̄ma q̄rit̄ an liceat clericis i iudicio sua repetere. So. sic. In sc̄da an sup rebz ecclie de eadē ecclia testes sint recipiēdi. So. sic. c. sup prudētiā. In ter tia an p̄ter sortē aliqd̄ exigere sit vsura. So. sic. c. pleriqz. In q̄rta an liceat cleri cis vl̄ laicis vsuras petere. So. nō. xiiij. q. iij. qm̄ nulli. z. c. nec s̄. In q̄nta an ec clesie vl̄ elemosine sint faciēde de vsuris So. non. xiiij. q. v. In sexta an vsurarij possint agere p̄niaz nō facta restōe. So. sic. si n̄ h̄eant vñ restituat̄. c. si res aliena

Quintadécia cā hz octo q̄ones. In p̄ma q̄rit̄ an ea q̄ fuit̄ ab igrantibz sint eis iputanda. So. nō. nisi culpa sua p̄ ignoratiā deuenerit. c. si q̄s de clericis. In sc̄da. an p̄ ipensis patrocij n̄ys liceat clerico m̄iera exigē. So. nō In tertia. an p̄ p̄fessionē m̄lieris cū q̄ pec cavit sacerdos sit p̄dēnand̄. So. nō. c. nemini. In q̄rta an die d̄nico debeāt ep̄i cās audire. So. nō. c. placita. In q̄nta. an negati crim̄ purgatō sit idicēda So. sic. si laboret ifamia. c. p̄sb̄. In sexta. an in criminalibz p̄fessio sit extorq̄nda. So. sic. s̄ a curialibz nō. In septia. an ep̄s solus dep̄dere valeat p̄sbyterz vl̄ dyaconū So. nō. c. felix. In octaua si p̄fessus vel quictus de his q̄ ante ordinatiōē cōmi sit valeat m̄strare. So. nō. c. vult.

Decimasexta causa

hz septē q̄ones. In p̄ma an liceat mona chis p̄lis officij celebrare. So. sic. cuz p̄missione ep̄i z licētia abbas. s. ecce. In sc̄da. an liceat eis in capellis suis sacer dotes iſtitueſ. So. sic. si eas possidet cū oi iure. c. visis. In tertia. an iura eccliaz p̄ p̄sc̄ptionē tollant̄. So. sic. c. j. In q̄r ta. an ecclia aduersus eccliaz possit p̄scri bere. So. sic. c. voluim̄. In q̄nta. an ep̄s vl̄ abbas iure territorij capellā valeat rē dicare. So. nō. c. si q̄s. In sexta. si q̄s rē ecclie ab aliq̄ iniuste detētā sua autorita te erepserit. an cadat a cā. So. ipe q̄dez cadit a cā. s̄ ecclia nō. c. si ep̄s. In septia an liceat alicui de manu laici eccliaz re cipe. So. nō. nisi ecclia vl̄ monasterium habeat ius patronatus. c. si q̄s deinceps

Decimasexta causa

h̄z quatuor q̄stiones. In p̄ma q̄rit̄. an reus sit voti cū a p̄posito cordis sui recedit. So. nō. quantū ad eccliam nisi ore p̄nūciaue rit. c. j. In sc̄da. an b̄nficia sint ei reddenda q̄ eis in infirmitate renūciauit. So. sic. si nō erat sui cōpos. In tertia an ei q̄ se tradit monasterio possit ad p̄pria redi re. So. sic. infra annū. In q̄rta. si retroi erit an sint ei sua reddēda. So. sic. si de licentia sui p̄lati recessit alias nō.

Decima octaua causa

h̄z duas q̄stiones. In p̄ma querit̄ an abbas factus episcopus acquirat mōasterio vl̄ ecclesie. So. dum fuit abbas acquisiuit monasterio. sed dū factus episcopus ec clesie. c. q̄s sit. In sc̄da. an p̄ episcopū sit abbas eligendus. Solutio. a fratribz est eligendus. sed ab episcopo ordinan dus. c. hoc tm̄.

Decimanona causa

h̄z tres questiones. In p̄ma querit̄ an episco pus debeat p̄mittere clericos ad mona sterij transire. So. sic. In sc̄da si vo luerint. an liceat eis eo inuito ad mona sterij trāsire. So. sic. c. due sunt. In ter tia. an liceat canonicis regularibz transi re ad monasterij monachoz. So. non. sine licentia sui p̄lati.

De questionibus causarum

Dicesima cā hz qua
tuor q̄stionēs. In p̄ma q̄rit. an pueri tra-
diti mōasterijs cogant̄ ibi manere. So.
nō. nisi postq̄s venerint ad annū discretō-
nis ⁊ p̄senserint. In sc̄da. si p̄ter volūta-
tē pentū itrauerint mōasteriū. an possint
p̄ eos extrahi d̄ mōasterio. So. sic. infra
annū ⁊ diē si sūt infra annū discretionis
c. si puella. In tertia. q̄ iuitus cucullā in-
duerit. an cogat̄ eā retinere. So. nō nisi
postq̄s p̄senserit. In quarta. an liceat ab
vno monasterio transire ad aliud. So.
sic. artioris regule.

Dicesimaprīa cā hz
q̄nq̄s q̄ones. In p̄ma q̄rit. an liceat cleri-
co in duabz eccl̄ijs inscribi. So. nō. d̄ iu-
re cōi. c. j. ⁊ ij. In sc̄da. an liceat clerico a
sua ad eccl̄iam aliā trāsire. So. nō. sine
l̄ris dimissorijs sui ep̄i. c. si q̄s iā. In ter-
tia. an liceat clericus suscipere p̄curatōz ne-
gociōz seculariū. So. nō. nisi cā pietat̄
In q̄rta. an liceat clericus ornari fulgidis
vestibz. So. nō. In q̄nta q̄ pena sint fe-
riendi clerici q̄ ad seculare negociū fugi-
unt. So. excoicationis.

Dicesimasecūda cā
hz q̄nq̄s q̄ones. In p̄ma q̄rit. an iuramē-
tū sit p̄standū. So. sic. cā necessitat̄. In
sc̄da an sit piurus q̄ iurat falsū qd̄ putat
esse verū. So. sic. p̄t̄ int̄t̄iōz fallēdi. In
tertia. an liceat clericus ep̄o denegare cer-
tā obediētā. So. nō. an̄ p̄denatiōz. In
q̄rta. an iuramētū illicitū sit fuādū. So.
nō. c. in malis ⁊c. In q̄nta. an sit piurus
q̄ cogit aliū peierar̄. So. sic. c. q̄ peierat

Dicesimatertia cā hz
octo q̄ones. In p̄ma q̄rit. an militare sit
p̄ctm̄. So. non. in isto bello. c. militare.
In sc̄da. an bellū sit iustum qd̄ fit ex edi-
cto pulsandi malas cās hoīm. Sol. sic.
c. j. In tertia. an iniuriā eccl̄ie sit armis
p̄pullanda. So. est ab his q̄bz. c. fortis-
tudo. In q̄rta. an vindicta sit inferenda
So. est ab eo cui⁹ interest. c. ea vindicta
In q̄nta. utrū sit p̄ctm̄ iudici vel m̄stro
reos occidere. So. nō. si fiat cā iusticie.
c. etiā sine p̄ctō. In sexta. an mali sint co-
gendi ad bonū. So. nō. c. ad finē. In se-

ptima. an heretici sint spoliādi suis ⁊ ec-
clesie bonis. So. sic. c. iā p̄o. In octaua
an liceat clericis arma mouere. So. nō.
manu p̄pa. nisi in cā necessitat̄. c. q̄cūq̄

Dicesimaquarta cā
hz tres q̄ones. In p̄ma q̄rit. an heretic⁹
possit aliquē excoicare. So. nō. c. audis-
uimus. In sc̄da an post mortē possit ali⁹
q̄s excoicari. So. potest p̄ heresi. c. sane
In tertia. an p̄ peccato d̄ni tota familia
debeat excoimunicari. So. nō. sed inter-
dici potest. c. si heres.

Dicesimaquinta cā
hz duas q̄ones. In p̄ma querit. an auto-
ritate p̄uilegiū q̄s p̄tra ius cōmune vale-
at se tueri. So. valet. s. vltimo. In sc̄da
an seq̄ntia p̄uilegia derogēt p̄oribz. So.
lu. sic. si dent ex tota scientia vel certa sci-
entia. c. resc̄pta.

Dicesimasexta cā hz
septē q̄ones. In p̄ma q̄rit. an sint sortile-
gi q̄ sub victo noie religiōis futura p̄mit-
tūt. So. sūt. In sc̄da. an sit p̄ctm̄ esse sor-
tilegiū. So. sic. c. fors. In tertia. a q̄bz
genus dinatiōis sumpsit exordiū. So.
a persis. In q̄rta. q̄t sunt genera dinatio-
nis. So. q̄tuor s̄m nūez. duo p̄o s̄m for-
mā. In q̄nta. an sortilegi sunt excoican-
di. So. sic. c. p̄ idoloz. In sexta. vtrū ex-
coicatus ab ep̄o possit recōciliari a p̄sby-
tero. So. nō. incōsulto ep̄o. nisi in cā ne-
cessitat̄. c. ab infirmis. In septima. an
morientibz sit p̄nia indicenda. So. non.
sed innotescenda. c. admoneant.

Dicesimasextima cā
hz duas q̄ones. In p̄ma querit. an p̄iu-
giū possit eē int̄ vouētēs. So. nō. si votū
sit solēnizatū. sec⁹ si simplex. c. j. ⁊ ij. In
sc̄da an liceat sp̄so a sp̄sa recedere. So.
nō. si despōsatio sit de p̄ni. c. despōsatā

Dicesimaoctaua cau
sa hz tres q̄ones. In p̄ma q̄rit. an sit p̄iu-
giū int̄ infideles. Sol. nō. c. nō oportet.
In sc̄da an liceat p̄uerso ad fidē ducere
aliā viuētē p̄ore. So. sic. si diuisus sit ab
infideli. c. si infidel. In tertia an bigam⁹
sit q̄ habuit vnā vxorē ante baptisma. ⁊
c

De questionibus causarum

aliā post. So. sic. et hōne baptismi.

Tricesimanona cā bz

duas qōnes. In p̄ma querit. an sit m̄rimoniū inf̄ suū et ingenuā. So. sic. nisi erroz impediat. In sc̄da cū dephenderit fore illa suū. an liceat ei ab illo recedere. Sol. sic. c. si q̄s ingenuus.

Tricesima causa bz

quāq̄ qōnes. In p̄ma querit. an sit debitus reddēdū vxori q̄ p̄p̄iū filiū d̄ fonte suscepit. So. sic. nisi ex p̄sensu v̄fusq̄ sit sc̄m̄ c. dictū ē. In sc̄da. an sp̄salia p̄bant̄ inf̄ infantes. Sol. nō. infra. vij. annū. c. vbi nō est. In tertia. an sp̄uales v̄l adoptiui filij naturalibz p̄nt cōputari. So. nō. c. j. In q̄rta. an liceat aliquē ducere p̄matrē vxoris sue i vxorē. So. sic. vxore mortua. si p̄m̄nitas p̄cessit m̄rimoniū. c. sc̄scitat̄ In q̄nta. an clādestina desp̄satio m̄a iste p̄iudicet. So. nō. q̄tū ad eccliam.

Tricesimaprima cā

bz tres qōnes. In p̄ma querit. an possit duci in vxorē q̄ pus polluta est p̄ adulteriū. So. p̄t. cū dederit ei fidē pus adult̄ v̄ uete viro nisi machinat̄ eēt in mortē ei? c. si q̄s vinete. In sc̄da an filia sit inuita tradēda viro alicui in vxorē. So. nō. c. j. §. j. In tertia. an post p̄is sp̄sionē ipsa possit nubere aliq̄. So. p̄t. si nō p̄senserit

Tricesimasecūda cā

bz. viij. qōnes. In p̄ma querit. an licet m̄retriccē ducere in vxorē. So. sic. cū renūciat. In sc̄da. an ipsa sit p̄iunt appellata q̄ ducit̄ eā incōtinēte. So. est. In tertia cui? arbitriū seq̄t m̄lier an aui liberi vel p̄is originarij. So. aui. In q̄rta. an v̄ uete vxore liceat alicui ex ancilla filios q̄rere. So. nō. In q̄nta. si ea q̄ inuita op̄ p̄mit̄ pudiciā amittere p̄probat. So. nō §. j. In sexta. si adult̄ adulterā dimittere possit. So. nō. In octaua. si in b̄ sale ca su infidelē ducere possit ea p̄ditōe vt reuertat̄ ad fidem. So. nō. c. solū.

Tricesimatertia cā

bz quāq̄ qōnes. In p̄ma querit. an p̄t ip̄s tentiā cocidi sit aliq̄ a viro sepanda. So. sic. c. si q̄s. In sc̄da an sepata possit ei nu

bere cū q̄ pus fornicata ē. So. p̄t. p̄nā pacta. c. in adolescētia. In tertia. an sola p̄tritōe cordis possit d̄leri p̄ctm̄. So. sic. vbi facultas cōfiteđi nō sup̄petit si p̄fessione nō p̄tēpserit dū poterit h̄i. c. p̄p̄ostera. In q̄rta. si tpe orōis vxori q̄s debe at reddere debitū. Sol. sic. In q̄nta. an vir sine p̄sensu vxoris possit vouere p̄tinentiā. vel ecōuerso. So. nō.

Tricesima quarta cā

bz duas qōnes. In prima querit. an rea adulteriū sit q̄ credēs v̄z mortuū nupsit alteri. So. nō. In sc̄da. an redeūte pore cogenda sit redire ad primū et recedere a secūdo. So. sic.

Tricesima quinta cā

bz. x. qōes. In p̄ma querit. an liceat aliquā ducere ex cognatiōe p̄pa. So. nō. In secūda. an liceat aliquā ducere ex p̄sanguinitate vxoris sue. So. nō. In tertia v̄sq̄ ad quē ḡdū d̄z q̄s abstinere a cōsanguineis suis et vxoris sue. Sol. v̄sq̄ ad septimū fm̄ antiq̄s. In q̄rta querit. q̄re v̄sq̄ ad se p̄rimū ḡdū p̄putat̄ p̄sanguitas. So. ad instar septē etatū h̄ seculi. In q̄nta quō ḡdus p̄sanguinitatis sūt p̄putadi. So. sic. oñd̄ i arboz. In sexta. q̄ iure p̄p̄ndatē firmare debeāt. So. p̄p̄nd̄ et vicini. In septia. an illi q̄ d̄ incestu nati sūt filij rep̄tent. So. nō. In octaua. si cōsanguinei ignorant̄ p̄iūcti sūt p̄nt remanere. So. n̄ nisi ex disp̄satiōe romani p̄rificis. i q̄nto ḡdu vel sup̄. In nona. an m̄rimoniuz sep̄atū p̄ falsos testes. si postea apparuerit eccliam fuisse deceptā sit reintegrādū. So. sic. c. q̄s q̄s. In decima. si relicta alicuius viri ad secūdas nuptias transierit an p̄ples ex eis suscepta poterit copulari p̄sanguineis p̄ois viri. So. nō.

Tricesimasexta cā

bz duas qōnes. In p̄ma querit. an is q̄ virginē oppressit raptū p̄misit. So. sic. c. d̄ raptoribz. In sc̄da. an rapta raptori nubere possit p̄e p̄sensū p̄st̄ate. So. sic. c. d̄niq̄s

Tertia ps decreti

et d̄ de p̄secratiōe. eo q̄ ita incipit. et est diuisa in quāq̄ distinctōes. In p̄ma agit de p̄secratiōe eccie et celebratiōe

De titulis legalibus

missaz. In scda de sacro eucharistie. In
tertia de festiuitatibz p circulu anni cele/
brandis. In qrtta de baptismo. In qnta
de pfirmatiōe z ieiunio. Et sic terminat
liber in duobus. c. de spūsancto.

Incipiūt tituli lega

les fm ordinē alphabeti diuersoz volū
nū iuris ciuilis. Un̄ aduertendū q̄ to
tus liber. ff. diuidit cōiter i tres libros
siue in tria volūina. s. ff. vetus. Inforciati
z. ff. nouū. Un̄ diuidendo libz. ff. fm
materiā de q̄ tractat diuidit in septē ptes
pncipales. Et sic diuidit hūc libz īpatoz
in li. ij. L. de ve. in. enu. §. z h oia. Et no
ta q̄ in digesto veteri tractat de iudicijs
iudiciū officijs. iudicijs gerentibz officiū
in iudicio. pparatibz iudiciū. de deceden
tibz z de p̄tibz. Sz in digesto inforciati
tractat de respicientibz m̄rimoniū pupil
los z adolefcētes. Et de decedētiū actibz
successionibz z his q̄ respiciūt vltias vo
lūtates. In digesto p̄o nouo loquit de ob
ligatiōibz interdictis. actōibz. accusatio
nibz z penis eaz z rescindētibz iudiciū.

Incipiūt rubrice. ff. veteris A

Adoptiōibz z eman

cipatis. li. j. ti. vij.
Alienatione iudicij cā facta. l. iij. t. vij.
Arbitris. l. iij. t. viij.
Ad senatuscōsultū velleianū. l. xvj. t. p̄.
Ad legem aquiliam. l. ix. t. ij.
Ad legem rodīā de iactu. l. xiiij. t. ij.
Ad exhibendū. l. x. ti. q̄rto
Aleatoribus. l. xj. t. v.
Ad senatuscōsultū macedonianum. li.
xiiij. t. vltimo.
Accusationibz empti z venditi. l. xix. t. j.
Actione rez amotaz. li. j. t. iij.
Agnoscendis vel alendis liberis a pen
tibz. vel patronis libertis. l. j. t. iij.
Administration z p̄sensu tutorz z cura
toz. l. ij. t. vij.
Acq̄reda l'obmittēda hēditate. l. v. t. ij
Ad senatuscōsultū siluianū z claudia
Annus z mensuris lega (nū. li. v. t. v.
tis z fideicommissis. li. ix. t. p̄mo
Alimentis z cibarijs legatis. l. x. t. p̄mo
Auro z argento nudo ornāntis vngēt
vestibz z vestimētis statuti legati. l. x. t. ij

Adimendis z transferendis legatis z fi
deicommissis. l. x. t. q̄rto

Ad senatuscōsultū trebellianū assignā
dis libertis. l. xiiij. t. q̄rto

Ad senatuscōsultū terculianū z ouificia
nū. li. xiiij. t. vltimo.

ff. noui A

Aqua pluuiali arcē

da. li. p̄. t. iij.
Adeptione libertatis. l. ij. t. vij.
Acquirenda possessione. l. iij. t. ij.
Acq̄rendo rez dñio. l. iij. t. p̄.
Aqua quotidiana z estiuāli. l. v. t. xix.
Actionibz z obligationibz. l. vj. t. vlti.
Arboribz cedendis. l. v. t. xxvj.
Acceptilationibz. l. viij. t. q̄rto
Arboz furtim cesaz. l. ix. t. vij.
Abigeis. li. ix. t. xiiij.
Accusationibz z inscriptionibz. l. x. t. ij
Ad legem iuliam maiestatis. l. x. t. q̄rto
Ad legem iuliam de adulterio. l. x. t. v.
Ad legem iuliam de vi publica. l. x. t. vj
Ad legem iuliam de vi puata. l. x. t. vij
Ad legē corneliā de sicarijs. l. x. t. viij
Ad legē pompeiā de parricidio. l. x. t. ix.
Ad legē corneliā de falsarijs. l. x. t. x.
Ad legem iuliam repetendaz. l. x. t. xj.
Ad legem iulīā de annonā. l. x. t. xij.
Ad legem iuliam peculatus. l. x. t. xiiij.
Ad legē iuliam de ambitu. l. x. t. xiiij
Ad legē flauīā de plagiarijs. l. x. t. xv.
Ad senatuscōsultū turpilianū. l. x. t. xvj.
A q̄bz appellare nō licz. l. xj. t. ij.
A quo appellet quis. l. xj. t. iij.
Appellationibz z relationibz. l. xj. t. j.
Appellationibz recipiendis. l. xj. t. v.
An p̄ aliū cā ap̄lōnis rescindi possit. li.
Apud eū a q̄ appellat aliā cām (xj. t. ix.
agere q̄s cōpellat. l. xij. t. xij.
Ad municipales. l. xij. t. p̄.
Albo scribendo. l. xij. t. iij.
Administration rez ad ciuitatē ptinen
tiū. l. xij. t. viij.

ff. veteris B

Bonoz possessionibz. l. xiiij. t. p̄mo

Inforciati B

Bonoz possessione
furioso infanti surdo z ceco competente
li. xiiij. t. iij.

De titulis legalibus

Bonoz possessioe 3 tabulas. l. xij. t. iij.
Bonoz possessioe fm tabulas. l. xij. t. xj
Bonis libertoz. l. xij. t. ij.
Bonoz possessione ex testamēto militis
li. xij. t. xij.

ff. noui B

Bonis auctoritate

iudicij possidēdis seu venūdandis. li. iij
Bonis damnatoz. l. x. t. xx.
Bonis eoz q ante sniam mortē sibi con
sciuerint. l. x. t. xxj.

ff. veteris L

Constitutionibus pri

cipum. li. p. ti. q̄rto
Calūniatoribus. l. iij. t. vlti.
Cōia p̄dia tā rustica q̄ v̄ba. l. viij. t. iij.
Cōmunia diuidenda. l. x. t. iij.
Cōditōe cā data cā nō secuta. l. xij. t. vj
Cōditōe ob turpē vl̄ iniustā cām. l. xij. t.
Cōditione indebita. l. xij. t. viij. (vj.)
Cōditione sine causa. l. xij. t. vltimo
Capite minutis. l. xij. t. v.
Cōditione furtiua. l. xij. t. p̄.
Cōditione ex lege. l. xij. t. ij.
Cōditione triticaria. l. xij. t. iij.
Cōtrahēda emptiōe z venditiōe z de pa
ctis int̄ emptorē z venditorē. l. xvij. t. p̄.
Cōmodati vel p̄ducti. l. xij. t. vj.
Cōstitutura pecunia. l. xij. t. v.
Cōmpensationibus. l. xvj. t. ij.

Inforciati L

Concubinis. li. i. t. vj.

Cōfirmādo tutore vl̄ curatore. l. ij. t. iij
Cōtraria tutele actione. l. iij. t. iij.
Curatoribus furioso vel alijs extra mores
dandis. l. iij. t. vlti.
Cōditionibus institutionū. l. iij. t. vij.
Cōditōibus z demōstratōibus. l. xj. t. p̄.
Cōditionibus p̄tra tabulas. l. xij.
Collatione bonoz. l. xij. t. vj.
Collatione dotis. l. xij. t. vij.
Cōiūgēdis cū emācipato liberis eius. li.
Carboniano edicto. l. xij. t. x. (xij. t. x.
ff. noui L

Collusione detegen

da. li. ij. t. vlti.
Confessis. l. iij. t. ij.
Cessione bonoz. l. iij. t. iij.

Curatore bonis dando. l. iij. t. vij.
Collegijs illicitis. li. ix. t. pent.
Clocis. l. v. t. xxij.
Concussione. l. ix. t. xij.
Confractionibus z expilatoribus. li. ix.
Crimine expilate hereditatis. l. ix. t. xix.
Crimine stellationatus. l. ix. t. xx.
Custodia z exhibitōe reoz. l. x. t. iij.
Cadaveribus punitoz. l. x. t. vlti.
Captiuis z postliminio reuersis. l. xj. t.
Castrensi peculio. l. xj. t. pe. (xv.)
Censibus. l. xij. t. xv. ff. veteris D

De diuisione rerum

z qualitatum
Dolo malo. l. q̄rta. t. iij.
Depositum vel contra. l. xvj. t. vltimo.
Distractione pignoz z ypotecz. l. x. t. pe.
Diuorcijs. l. xij. t. ij.
Donatiōibus int̄ vir z vxorē. l. xij. t. p̄.
Inforciati D

Dote prelegata. l. ix. t. q̄rto
Dotis collatione. l. xij. t. vij.
ff. noui D

Dāno infecto z sub

gerendo. l. p̄ma. ti. ij.
Donationibus. li. p̄. t. pe.
Donationibus causa mortis. l. p̄. t. vlti.
Diuersis t̄pibus z p̄scriptionibus. l. vj. t. iij.
Doli mali z metus exceptione. l. vj. t. iij
Duobus reis stipulandis. l. vj. t. ij.
Decurionibus. l. xij. t. ij.
Decretis ab ordine faciendis. l. xij. t. ix.
ff. veteris L

Eo per quem factū

erit q̄ minus q̄s in iudicio sistat. l. ij. t. x.
Edendo. libro sc̄do. t. xij.
Eo q̄ certo loco dari optet. l. xij. t. iij.
Executoria actione. l. xij. t. p̄
Exceptōe rei v̄dite z tradite. l. xxi. t. vlt
Edilicio edicto z de redibitoria actione
Ex q̄b cāis maiores. xxv. ānis (l. xxj. t. j
restituunt. li. iij. t. vj.
De emic. li. xxj. t. pe. Inforciati L

Excusatoribus z rē

poribus eoz. id est. tutor. l. iij. t. j.
Eo q̄ p̄tutore vel curatore negocia ges
sit. li. iij. t. v.
Ex q̄b cāis ī possessionē eaz. l. iij. t. iij.

De titulis legum

ff. noui E

Exceptione rei iudi

cate. li. vj. t. ij.

eo q̄ appellauerat in puincia. l. xj. t. xj.

Exceptionibus z p̄scriptioibus. l. vj. t. j.

Effractoribus. li. ix. t. xvij.

Extraordinarijs criminibus. li. ix. t. xj.

Exceptione doli mali z metus. l. vj. t. iij.

Euictionibus z dupli stipulatioe. l. xxj.

ff. veteris F

Ferijs z dilationib⁹

z diuersis t̄pib⁹. l. ij. t. xij.

Fugitiuis seruis. l. xj. t. q̄rto

Fideicommissaria hereditatis petitiōe. l. v. t.

Familia herciscuda. l. x. t. ij. (vlē.

Fide instrumētōz. l. xij.

Fundo dotali. l. xij. t. vlē.

Infortiati F

Fundo instructo vl̄ infecto legato. li. ix.

Fideiussozibus z mādatozibus here. (t. vj.)

dib⁹ tūtoz z curatoz. l. iij. t. vij.

ff. noui F

Fideicommissarijs libertatibus. l. ij. t. v.

Flumibus z ne q̄d i flumie publi. l. v. t. xj.

Fonte. l. v. t. xxj. Furtis. li. ix. t. ij.

Furti aduersus nautas caupones stabu-

larios. li. ix. t. v.

Furibus z balnearijs. li. ix. t. xvij.

Infortiati B

Gradibus z affinitatibus z noib⁹ eoz. l. xij.

ff. noui B

Glande legenda. l. v. t. xxvij.

ff. veteris B

His qui sui vl̄ alieni

iuris sunt. libro. ij. t. vj.

His q̄ infamia notant. l. iij. t. ij.

His q̄ elegerūt z effuderūt. li. ix. t. iij.

Hereditibus tūtoz vl̄ curatoz. l. iij. t. vj.

Infortiati B

Hereditate vl̄ actōe vēdita. l. xvij. t. iij.

His q̄ in testamēto delent vel inducunt

vel inscribunt. l. iij. t. iij.

Hereditibus instituendis. l. iij. t. v.

His q̄ pene causa relinquunt. li. ix. t. vj.

His q̄ p nō scriptis habent. l. x. t. vij.

His q̄b⁹ vt̄ indignis legata auferūt. l. x. t.

ff. noui B

His q̄ in fraudē creditoris. l. iij. t. ix.

ff. veteris J

Iusticia z iure. li. ti.

Jurisdictione oīm iudiciū. l. ij. t. j.

In ius vocando. l. ij. t. iij.

In ius vocati vt̄ eāt. l. ij. t. vj.

In integrū restitutione. l. iij. t. iij.

Judicijs vbi q̄s a gere d̄z. l. v. t. p̄.

Inofficioso testamento. l. v. t. ij.

Judicio finitū regundoz. l. x. t. ij.

Jureiurando siue volūtario siue necessa-

rio. l. xij. t. iij.

In litem iurando. l. xij. t. v.

Interrogatōib⁹ in iure faciēdis. l. xj. t. j.

Institutoz actiōe. l. xij. t. ij.

In rem verso. l. xv. t. ij.

In diem abiectiōe. l. xvij. t. ij.

In q̄b⁹ cāis pign⁹ vl̄ ypoteca. l. xx. t. ij.

Juris z facti ignorantia. l. xxij. t. vlē.

Jure dotium. l. xvij. t. ij.

Infortiati J

Impēsis circa res dotales facti. l. j. t. ij.

Iniusto resc̄pto z irrito testamēto. l. iij.

Jure deliberandi. l. iij. t. vlē. (t. ij.)

Jure codicilloz. libro sexto.

Jure patronatus. li. xij.

ff. noui J

Jure aureoz anuloz. l. ij. t. vj.

Interdictis. l. v. t. p̄mo.

Itinere actuz p̄uato. l. v. t. xvij.

Judicati in solutione. l. vij. t. pe.

Incendio ruina z naufragio. l. ix. t. ix.

Inurijs z famosis libellis. li. ix. t. x.

Illicitis collegijs. li. ix. t. pe.

Interdictis z deportatis z relegatis. l. x

Jure fisci. l. xj. t. xij. (t. xxj)

Jure imunitatis. l. xij. t. vj.

ff. veteris L

Legibus z senatus

consulto z longa p̄suetudine. l. j. t. iij.

Lege rodia de iactu. li. xij. t. ij.

Lege cōmissaria. l. xvij. t. ij.

Locati z cōducti. l. ix. t. ij.

Infortiati L

Legitimis tutoribus

libro sc̄do. ti. q̄rto.

Liberis agnoscendis. l. p̄. t. q̄rto.

Liberis z postumis instituendis p̄teritis

vel exheredatis. l. iij. t. ij.

Legatis z fideicommissis p̄mo. l. vj. t. p̄.

Legatis z fideicommissis sc̄do. l. vj. t. p̄.

De titulis legum

Legatis z fideicommissis tertio. l. viij. t. p
Liberatione legata. l. x. t. iij
Lege falcidia. l. xj. t. scdo
Legatis prestandis circa tabulas bono
possessione petita. l. xij. t. q̄rto
Libertis vniuersitatis. l. xiiij. t. iij

ff. noui D

Liberali cā. li. ij. t. xij.

Loco publico fruendo. l. v. t. ix.
Locis z itineribus publicis. l. v. t. vij.
Libero hoie exhibendo. l. v. t. xxvij
Liber exhibēdis z deducēdis. l. v. t. xxix
Litigiosis. l. vj. t. penl.
Libellis dimissionis. l. x. t. sexto
Legationibus. l. xij. t. septimo

ff. veteris D

Quinorib' xxv. ānis. l. iij. t. iij

Sortuo inferēdo. l. xi. t. vltimo.
Mandati vel p̄ducti. l. xvij. t. p̄mo

Inforciati D

Militari testamento. l. v. t. p̄mo
Magistratib' ueniēdis. l. iij. t. viij

ff. noui D

Manumissioib'. l. ij. t. p̄mo
Manumissi vindicta. li. scdo. t. scdo
Manumissioib' q̄ suis ad vniuersitatē
p̄uenientib' imponunt. l. ij. t. tertio
Muneribus z honoribus. l. xij. t. q̄rto
Manumissis in testamento. l. ij. t. q̄rto

ff. veteris F

Ne quis eum qui in

ius vocabit vi eximat. l. scda. t. septio
Negociis gestis. l. iij. t. v.
Naute caupones stabularii. vt recepta
restituunt. li. q̄rto. t. vlt.
Notalibus actionibus. l. ix. t. vlti.
Nautico fenore. l. xxij. t. ij

ff. noui F

Noui opis nūciatione. l. p. t. p̄mo
Natalibus restituēdis. l. ij. t. xi.
Ne vis fiat ei q̄ in pos. missus fuit. l. v. t.
Ne qd in loco sacro fiat. l. v. t. vj. (iij)
Ne qd in flumine ripa ve ei? l. v. t. xij
Ne de sta. defun. p̄ q̄nquēniū q̄ra. li. ij
Nil dz innouari pendēte applone. l. xj
Nundis. l. xij Flouatōib' z delegatōi

ff. veteris D (bus. l. viij)

Origine iuriū z oīm

magistratuū. l. p. t. ij
Officio p̄sulis. l. p. t. x.
Officio p̄fecti p̄torio. l. p. t. xj
Officio p̄fecti vrbis. l. p. t. xij
Officio questoris. l. p. t. xij
Officio p̄toris. l. p. t. xij
Officio p̄fecti vigilum. l. p. t. xv.
Officio p̄consulis z legati. l. p. t. xvj
Officio p̄fecti augusti. l. p. t. xvij
Officio p̄sidis. l. p. t. xvij
Officio p̄curatoris cesaris. l. p. t. xix.
Officio iuridici. l. p. t. xx.
Officio ei? cui mādata ē iurisdictio. l. p.
Officio assessoris. li. p̄mo (t. xxj.)

Operibus seruoz. l. vij. t. xxij.

Inforciati D

Optione vel electione legata. li. ix.
Obsequijs a liberis z libertis pentib' et
patronis p̄standis. l. xij. t. vlti.
Operibus libertoz. l. xiiij. t. p̄mo

ff. noui D

Operibus publicis. l. xij. t. x.

ff. veteris P

Pactis. li. ij. t. xiiij.

Procuratorib' z defensorib'. l. iij. t. iij
Petitione hereditatis. l. v. t. iij
Possessoria hereditatis actione. l. v.
Postulando. l. iij. t. p̄mo
Pignoratitia actione. l. xij. t. vlti.
Publicaria in rem actione. l. vj. t. ij
Peculio. li. xv. t. p̄mo
Periclo z cōmodo rei vēdite. l. xvij. t. vj
Prescripti p̄bis z in factū actōib'. l. xix.
Pro socio. l. xvij. t. vlt. (t. vlt.)
Pignozib' z ypotez z q̄lr ea p̄hāf. l. xx.
Probatōib' z p̄sūptōib'. l. xvij. t. iij (t.)
Pactis dotalib'. l. xvij. t. q̄rto

Inforciati P

Penu legata. l. ix. t. ix.

Peculio legato. l. ix. t. viij.

ff. noui P

Pro soluto. l. iij.

Publicanis z vectigalibus. l. p. t. iij
Pro emptione. l. iij. t. v.
Pro herede. l. iij. t. sexto
Pro donato. l. iij. t. vij
Pro delicto. l. iij. t. viij
Pro legato. l. iij. t. ix.
Pro dote. l. iij. t. penul.
Pro suo. li. iij. t. vltimo

De titulis legum

Precario. li. v. t. xxv.
Privilegio creditorum. l. iij. t. vj.
Pactis inter emptorem et venditorem. l. viij.
Pretoriarum stipulationibus. l. viij. t. penul.
Privatis delictis. l. ix. t. primo
Publicis iudiciis. l. x. t. primo
Privilegiis veteranorum. l. xj. t. ultimo
Prenuntiationibus. l. ix. t. xv.
Pupillaribus actionibus. l. ix. t. ult.
Penis. l. x. t. xix.
Per quem appellavit in provincia defendi
Pollicitationibus. l. xij. t. xij.
Prosenctis. l. xij. t. xijij.
ff. veteris Q

Quod quisque iuris in al-

terum statuit ipse eodem utatur. l. ij. t. ij.
Qui satisfacere coguntur. l. ij. t. viij
Quod cuiusque universitatis nomine vel causa etiam
augetur. l. iij. t. quarto
Quibus ex causis maiores. xxv. annis in
integrum restituntur. l. ij. t. vj.
Quod metus causa gestum est. l. quarta. t. ij.
Quoniam dies usufructus legati cedit. l. vij. t. iij
Quomodo admittuntur fidei iudicia. l. viij. t. r.
Quibus modis usufructus vel usus (ult.
amittatur. l. vij. t. quarto
Quibus rebus ad eundem iudicem eas. l. xj. t. ij
Quod cum eo qui in aliena potestate est negotium ge-
stum esse dicatur. l. xij. t. v
Quoniam de peculio actio est annualis. l. xv. t. ij
Quod iussu. l. xv. t. ultimo.
Que res pignori vel hypothecae obligari
possunt. l. xx. t. iij.
Qui potiores in pignore habent. et de his
qui priorum creditorum locum succedunt. l. xx. t. iij.
Quibus modis pignus vel hypotheca sol-
vitur. l. xx. t. quinto
Quibus causis pignus vel hypotheca prohibetur. l. xx.
Infortiati Q (t. ij.)

Qui petant tutores

et curatores. et ubi petantur. l. ij. t. vj.
Quoniam ex facto tutorum vel curatorum maiores com-
veniri et agere possunt. l. ij. t. ix.
Quod falso tutore vel actore gestum esse dicitur.
Quoniam dies legatorum vel fidei iudicium (l. xij. t. iij
commissorum cedit. l. xij. t. ij
Quomodo testamenta aperiuntur inspicere
ant et describantur. l. v. t. iij
Quibus non competit bonorum possessio. l. xij. t. xij

Quis ordo in bonorum possessionibus fuerit.
l. xij. t. xv. ff. noui Q

Qui sine manumissione

one ad libertatem perveniunt. l. ij. t. viij.
Qui et a quibus manumissi liberantur. l. ij. t. ix.
Quibus ad libertatem proclamare non licet. l. ij. t. xij.
Que in fraudem creditorum facta sunt. l. iij. t. ix.
Quorum bonorum. l. v. t. ij.
Quorum legatorum. l. v. t. iij.
Quod vi aut clam. l. v. t. xxiij.
Questionibus. l. x. t. xviij.
Quarum res actio non datur. l. vj. t. v.
Quoniam appellare licet. l. xj. t. quarto
Quis a quo appellatur. l. xj. t. iij
Quoniam appellandum sit. l. xj. t. quarto
Que sententia sine appellacione rescindatur. l. xj. t. viij
ff. veteris R

Res divisione.

l. ij. t. viij.
Receptis qui arbitrium receperunt ut sententiam di-
cant. l. de arbitris. l. iij. t. viij
Res venditione. l. vj. t. primo
Rebus creditis si certum petatur et de deditio-
ne. l. xij. t. primo
Religiosis et sumptibus funerum. l. xj. t. vj
Rescindenda venditione. l. xviij. t. quinto
Res permutatione. l. xix. t. quarto
Ritu nuptiarum. l. xxiij. t. ij
Repudiis et divorciis. l. xxiij. t. ult.
Infortiati R

Res eorum qui sub

tutela vel cura sunt sine decreto non alien-
andis vel supponendis. l. iij. t. pe.
Res dubijs. l. x. t. quinto
Regula cathoniana. l. x. t. vj
ff. noui R

Res iudicata et effectu

sententiarum et interlocutionum. l. iij. t. primo
Ripa munienda. l. v. t. xiiij.
Res auctoritate iudicis possidendas. l. iij. t. v.
Remissionibus. l. v. t. xxiij. (t. v.)
Rivus de fonte. l. v. t. xx.
Res pupilli et adolescentis saluam fore. l. viij. t. vj
Res rata haberi et de ratihabitione. l. viij. t. ult.
Receptoribus. l. ix. t. xvj.
Requedis et absentibus puniendis. l. x. t. xviij
Res militari. l. xj. t. xvj.
Regulis iuris. l. xij. t. ultimo
ff. veteris S

De titulis legum

Statu hoim. li. i. t. vlt.

Senatoribus. l. pma. t. ix.
Si qs in ius vocatus nō ierit. l. ij. t. v.
Si qs in ius dicēti nō obtpauit. l. ij. t. iij.
Si ex noxali cā agat quō caueat. l. ij. t. ix.
Si qs cautionibz in iudicio existendi cā factis obtpauerit. l. ij. t. xj.
Si ps hereditatis petat. li. v. t. q̄rto
Si ager vectigalis v̄ emphiteoticus pe tatur. li. vj. t. vlti.
Si vsufructus petat vel ad aliū ptinere noscat. l. vij. t. sexto
Seruitutibz v̄ banoz p̄dioz. l. viij. t. ij.
Seruitutibz rusticoz p̄dioz. l. viij. t. iij.
Si seruitus vendicet vel ad aliū ptinere neget. l. viij. t. v.
Si quadrupes pauperiē. i. damnū fecisse dicat. l. ix. t. pmo
Seruo corrupto. l. xj. t. iij.
Si mensoz falsum modū dicat. l. xj. t. vj
Sepulcro edificando. l. xi. t. vlti.
Seruis expo:randis. l. xvij. t. vltimo
Sponsalibus. l. xvij. t. pmo

Infortiati S

Soluto matrimonio

quēadmodū dos petat. l. pma. t. pmo
Si vētris noie i possessiōe missa. l. p. t. v
Si mulier ventris noie calūnie cā ipsi esse dicet. l. pma. t. sexto
Suspectis tutoribz curatozibz. l. ij. t. vlt
Si qs ab intestato vel alio mō possideat hereditatem. l. v. t. q̄rto
Si qs aliqd testari phibuerit vel coegerit. l. v. t. vltimo
Seruitute legata. l. ix. t. tertio
Suppellectili legata. li. ix. t. vltimo
Si certū petat. l. xij
Si a pente qs māumissus fue. l. xij. t. xij
Si qd i fraudē p̄ioni factū sit. l. xij. t. v
Si tabule testamti nllē extrabāt. l. xij. t. (vi.
Successorio edicto. l. xij. t. ix. (vi.
Quis z legit. heredi. li. xij. t. pe.
Si cui plus qs licuit p legē falcidiā legatum esse dicat. l. xj. t. vlti.

ff. noui S

Si libertus ingenu?

esse dicat. l. ij. t. xij.
Separationibus. l. q̄rta. t. vj
Superficiebus. l. v. t. xvij

Siluiano interdicto. l. v. t. vlt.
Stipulatione fuoz. l. vij. t. vit.
Solutiōibz z liberationibz. l. viij. t. iij
Si qs in test. liber esse iussus. l. ix. t. q̄rto
Si familia furtū fecisse dicat. l. ix. t. vj
Sepulcro violato. l. ix. t. xij
Sententiā passis z restitutiōis. l. x. t. pe.
Si tutor vel curator vel magistratus ap pellat. l. xj. t. x.
Si appellatione pendente mors interueniat. l. xj. t. xij.
Si tabule testamenti extrabūt. l. xij.
ff. veteris T
Transactionibus. l. ij. t. vltimo
Tributaria actione. l. xij. t. q̄rto
Testibus. l. xvij. t. vltimo
Infortiati T

Tutoribus z curato

ribus datis ab his q ius dandi hnt z qbz ex causis dari pnt. l. ij. t. v.
Tutelis. li. ij. t. pmo
Tutela testamentaria. l. ij. t. ij
Testamētis q testamētū facere pnt z quē admodū testamta fiant. l. iij. t. pmo
Testamentis militū. l. v.
Tritico vino z oleo. l. ix. t. vj
ff. noui T

Tabulis exhibēdis

libro q̄nto. t. q̄nto
Tigno iniuncto. li. ix. t. iij
Turba. libro octauo
Termino amato. li. viij
ff. veteris U

Usufructu quis vta

tur vel fruaf. l. vj. t. pmo
Usufructu accrescendo. l. vij. t. ij
Usufructu eaz rez q vsu psumūf. l. vij. t.
Usz z habitatione. l. vij. t. viij (v.
Usufructuarius quēadmodum caueat. li. vij. t. vltimo
Usuris z fructu z mora. l. xvij. t. pmo
Infortiati U

Ventre inspiciendo

custodiendoz ptu. l. pma. t. q̄nto
Vulgari z pupillari instōne. l. viij. t. vj
Usu z vsufructu z redditu z habitatiōe z opis p legatū fideicommissum dats. l. ix. t. ij
Ut legatoz z fideicommissoz fuādoz cau

De titulis Codicum

sa caueatur. l. xij. t. iij.
Ut in possessione legatorum vel fideicommissorum fuadonum causa esse liceat. l. xij. t. ultimo
Unde legitimi. l. xij. t. viij
Unde liberi. l. xij. t. viij
Unde cognati. l. xij. t. ix.
Unde vir et uxor. l. xij. t. xij
Veteranorum militum successione. l. xij. t. xij
Ut legibus senatusconsulto bonorum possessio def. l. xij. t. xv
Uentre in possessione mittendo et curatore ei. l. xij. t. ff. noui U

Surpationibus et usu
campionibus. l. iij. t. iij.
Via publica et itinere publico fi. l. v. t. x.
Ut in flumine ripa uenire navigare. l. v. t. xij
Vi et vi armata. l. qnto. t. xv
Ut possideris utrobi. l. v. t. xvj
Ut migrando. l. v. t. xv.
Verborum obligationibus. l. vij. t. pmo
Ut bonorum raptorum. l. ix. t. viij
Vocatione et excusatione munerum. l. xij. t. v
Variis et extraordinariis cogniti. l. xij. t. xij
Verborum significatione. l. xij. t. xv.

Sequitur rubrica Codicis A

Abigeis. l. ix.

Apostatis. l. pma. t. vij
Assessoribus et domesticis. l. p. t. xlvij
Annonis. li. pmo. t. xlvij
Aduocatis diuersorum iudiciorum. l. ij. t. vij
Aduocatis diuersorum iudicium. l. ij. t. viij
Alienatione iudicij mutandi causa facta. l. ij. t. (liij.)
Aduocatis fiscali. l. ij. t. ix.
Ad exhibendum. l. iij. t. xij.
Actionibus et obligatoribus. l. qnta. t. x.
An suus pro facto suo. l. iij. t. xij
Actionibus hereditariis. l. iij. t. xvj
Actione pignoratitia. l. iij.
Actione exercitatoria. l. iij. t. xxv.
Ad senatusconsultum macedo. l. iij. t. xxvij
Ad senatusconsultum siluanum. l. iij. t. xxix
Actionibus empti et venditi. l. iij. t. xlix.
Alendis liberis a parentibus. l. v. t. xxvj
Administratione tutorum et cura. l. v. t. xxvij
Alimentis pupillis prestandis. l. v. t. lj.
Arbitrio tutelle. l. v. t. lj.
Autoritate prestanda. l. v. t. lx.
Actore et curatore et tutore dato. l. v. t. lxij
Adesida et abstinentia hereditate. l. v.

Ad senatusconsultum trebellianum. l. vj. t. xlvij.
Ad legem falcidiam. l. vj. t. xlix.
Ad senatusconsultum terculianum. l. vj. t. lv.
Ad senatusconsultum orificianum. l. vj. t. lvj
Assertionem tollenda. l. vij. t. lvij
Acquirenda et retinenda possessione aduersus creditorem. l. vij. t. xxxij.
Annali exceptione. l. vij. t. xli.
Alluionibus et palludibus. l. vij. t. xliij
Appellationibus. l. vij. t. lxij.
Acceptationibus. li. vij. t. xliij.
Adoptionibus liberorum. l. vij. t. xlvij
Ad legem iuliam maiestatis. l. ix. t. vij
Ad legem iuliam de adulteriis et stu. li. ix. t. ix
Ad legem iuliam de vi publica et pua. l. ix. t. xij
Ad legem corneliam de sicariis. l. ix. t. xvj
Ad legem flauiam de plagiariis. l. ix. t. xx
Ad legem fiscelliam. l. ix. t. xxj.
Ad legem corneliam de falsariis. l. ix. t. xxij.
Ad legem iuliam repetendarum. l. ix. t. xxvij.
Ad legem iuliam de ambitu. l. ix. t. xxxj
Abigeis. l. ix. t. xxxvij.
Abolitionibus. l. ix. t. xliij.
Ad senatusconsultum turpilianum. l. ix. t. xlv.
Trium li. Codicis A

Annona et tributis. li.

t. t. xvi.
Apothecis publicis. l. x. t. xxij.
Athletis. l. x. t. liij
Auri publici persecutoribus. l. x. t. lxx.
Auro coronario. l. x. t. lxxij.
Argenti pretio quod thesauri inferri. li. x. t. lxxij
Annonis ciuilibus. l. xj. t. xxij.
Alexandrie premitibus. l. xj. t. xxvij.
Administratione reipublice. l. xj. t. xxx
Aqueductu. l. xj. t. xliij
Armore usu inscio principe interdico. li. xj. titulo. xlvj
Agricolis censitis et colonis. l. xj. t. xlvij
Agricolis et mancipiis dñicis vel fiscalibus. li. xj. t. lxxvij
Agentibus in rebus. l. xij. t. xx.
Apparitoribus prefectorum pretorio et priuilegiis eorum. l. xij. t. liij.
Apparitoribus prefecti urbis. l. xij. t. liij
Apparitoribus magistrorum militum et priuilegiis. l. xij. t. liij.
Apparitoribus consulibus et legatis. li. xij. t. lv.
Apparitoribus comitis orientis. l. xij. t. lvj.
Apparitoribus prefecti annonae. l. xij. t. lvij

De titulis Lodicum

Lodicis B

Bonis libertoz 7 iu

repatronatus. l. vj. t. iij.
Bonoz possessione fm tabulas. l. vj. t. x.
Bonoz possessione s̄ tabulas. l. vj. t. xj
Bonis dānatoz seu p̄scripto. l. ix. t. xlix.
Bonis p̄scientiū sibi mortē. l. ix. t. l.
Bonoz possessione p̄tra tabulas testamē
ti liberti. l. vj. t. xij.
Bonis maternis 7 materni ḡnis. l. vj. t.
Bonis que liberis. l. vj. t. lx. (lix.)

Trium li. Lodicis B

Bonis autoritate p̄ncipis possiden. li. x.
Bonis vacantibz 7 incorporatione. l. x.

Triū li. Lodicis L

Contractionibus rei

familiaris. li. p̄mo
Contractibus iudicum vel eoz q̄ sunt cir
ca eos. li. ij. t. liij.
Causis ex q̄bz infamia alicui irrogat. l. ij
Cōmunia v̄triusqz iudicij. l. iij. t. xxxvij
Cōmuni diuidendo. l. iij. t. xxxvij
Consortibus eiusdem de liti. l. iij. t. xxxix.
Conditione indebita. l. iij. t. v.
Conditione ob cām datoꝝ. l. iij. t. vj.
Conditione ob turpē cām. l. iij. t. vij
Conditione furtiua. l. iij. t. vij
Conditione ex lege. l. iij. t. ix.
Constituta pecunia. l. iij. t. xvij
Cōmodato. l. iij. t. xvij
Compensationibz. l. iij. t. xxxj.
Contrahenda emptione. l. iij. t. xxxvij
Cōmuniū rez alienatione. l. iij. t. liij
Cōmertijs 7 mercatoribz. l. iij. t. lxij
Cōcubinis. l. v. t. lxxvij
Confirmando tutore. l. v. t. xxx.
Contrario iudicio tutele. l. v. t. lix.
Curatore furtoſi vel pdigi. l. v. t. lxxj
Carboniano edicto. l. vj. t. xvj.
Collationibus. l. vj. t. xix.
Lodicillis. l. vj. t. xxxvj
Lōia delegat̄ 7 fideicōmissis. l. vj. t. xliij
Londitōe inserta legat̄ vl̄ fideicōmissis
Laducis tollēdis. l. vj. t. l. (li. vj. t. xlvj)
Cōmunia de successione. l. vj. t. lvij
Collusione detegenda. l. vij. t. xx.
Cōmunia de vsucapione. l. vij. t. xxxj
Cōmuni fuo manumisso. l. vij. t. vij
Cōmunia de manumissionibz. l. vij. t. xv

Cōminationes vel epl̄as. l. vij. t. lvij

Confessio. li. vij. t. lx.

Contrahenda vel cōmittenda stipulatio
ne. li. vij. t. xxxvij

Creditorē euictōz nō debere. l. vij. t. xlvj

Crimine peculatus. l. ix. t. xxvij

Custodia reoz. l. ix. t. iij

Crimine sacrilegij. l. ix. t. xxxix.

Crimine expilate hereditatis. l. ix. t. xxxij

Crimine stellionatus. l. ix. t. xxxij

Calumniatoribus. l. ix. t. xlvj

Trium li. Lodicis L

Conueniendis ^{fisci debitoꝝ}
ribz. l. x. t. ij

Capiendis 7 distrahendis pignozibz trib
butoꝝ. l. x. t. xxxj

Canone largitionaliū tituloz. l. x. t. xxxij

Conditis in publicis horreis. l. x. t. xxxvj

Conditione donatoꝝ vel reuelatoꝝ aut
translatoꝝ. l. x. t. xxvij

Collatione eris. l. x. t. xxxix.

Classibus. als classitis. l. xj. t. xij

Curtialibus v̄bis rome. l. xj. t. xij

Collegiatis. l. xj. t. xvij

Canone frum̄tario v̄bis rome. l. xj. t. xxxij

Capitōe ciuiū censibz eximenda. l. xj. t.

Colonis palestinis. l. xj. t. l. (xlvij)

Colonis tracensibus. l. xj. t. lxj.

Colonis illiricianis. l. xj. t. liij

Censibus censitoribus equatoribus 7 in
spectozibus. l. xj. t. lvij

Collatiōe fundoz patrimonialiū emp̄bi
teoz. l. xj. t. lxj

Conductoribus 7 pcuratoribus p̄dioꝝ
fiscaliū. l. xj. t. lxxvij

Collatione fundoz fiscaliū vel rei p̄uate
vel dñice vel ciuitatis vel tēpli. l. xj. t. lxxix

Cypressis ex luco dānensi vel perſeis per
egyptū nō excidendis. l. xj. t. lxxij

Consulibus 7 nō spargendis ab his pec
culijs 7 de p̄fectis 7 magistratibz 7 patri
cijs militum. l. xij. t. iij

Consistorianis militibus. l. xij. t. x.

Comitibz 7 tribunis scolariū. l. xij. t. xj

Comitibus rei militaris. l. xij. t. xij

Comitibz 7 archibz sacri palacij. l. xij. t.

Curiolis. l. xij. t. xxxij (xij)

Comitibz q̄ pcuratoꝝ petūt. l. xij. t. xij

Castrensi oim palatinoꝝ peculio. li. xij. t.

Castrensi peculio militū p̄fecti an
nonaz. l. xij. t. xxxvj.

De titulis Lodicum

Comatu. l. xij. t. xliiij.
Cursu publico z angarijs z pangarijs.
Coartatilibz pncipibz. l. xij. t. lviij (l. xij. t. l.
Lodicis D

Defensoribus civi-

tatum. l. p. t. liiij.
Diversis rescptis z pragmaticis sanctio-
nibz. li. p. t. xxvj.
Dolo malo. l. ij. t. xxj. Dilatoibz. l. ij. t. xj
Deposito. libro qrtto. t. xxxiiij.
Donatoibz an nuptias z pnt nuptias. l.
Dotis pmissione. l. v. t. xj. (v. t. iij.
Dote cauta no numerata. l. v. t. xv.
Donatoibz inter viru z vxore. l. v. t. xvj.
Divortio facto apd que liberi morari de-
beant. l. v. t. xxv.
Dividenda tutela. l. v. t. liiij.
Dediticia libertate tollenda. li. vij. t. v.
Distractione pignoz. l. viij. t. xxviiij.
Duobz reis stipulandis z duobz reis p-
mittendis. l. viij. t. xl.
De donationibz. l. viij. t. liiij.
Donatoibz q sub mo vl pditoe sunt. l. viij
Triu li. Lodicis D (t. lv.

Delatoribz. l. x. t. xj.
Defensoribz. libro. x.
Discussoribus. l. x. t. xxix.
Decretis decurionu sup imunitate qbus
dam concedenda. l. x. t. xlvj
Debitoribus civitatum. l. xj. t. xxxij
Diversis pdijs vrbans z rusticans tes-
ploz z civitatu z oi redditu civili. l. xj. t.
Dignitatibus. l. xij. t. pmo (lxvj
Domesticis z pectoribz. l. xij. t. xvij
Decanis. li. xij. t. xxvj
Desertoribz z occultatoribz. l. xij. t. xlv.
Diversis officijs z apparitoribz iudicu z
pbatorijs eoz. l. xij. t. lix.
Lodicis E

Emendatiōe. li. i. t. iij.

Episcopis z clericis. l. p. t. vj
Edendo. l. ij. t. pmo
Epali audientia z diversis captis. l. j. t.
Errore calculi. l. ij. t. v. (vj
Errore advocatoz. l. ij. t. x.
Ex qbz causis alieni infamia irrogat. l. ij
Ena p pcuratore in integrum restō (t. xij
ne agi posse. l. ij. t. xlix.
Ex quibz causis maiores. l. ij. t. liiij

Ex delictis defunctorz inqstum heredes
restōnes pueniant. l. qrtta. t. xvij
Executoria actione. li. iij. t. xxvj.
Eunuchis. li. iij. t. xliij.
Edilicis actionibz. l. qrtta. t. lix.
Eo q p tutore negotia gerit. l. v. t. xlvj.
Excusatiōibz z tpiibz eoz. l. v. t. lxij.
Excusatiōibz veteranoz. l. v. t. lxxvj.
Edicto successorio. l. vi. t. xv.
Edicto dini adriani tollēdo. l. vi. t. xxxij
Executione rei iudicare. l. viij. t. liiij.
Edificijs puatis. l. viij. t. x.
Ena ob cirographaria pecunia pignus
teneri posse. l. viij. t. xxvj
Exceptiōibz sine pscriptiōibz. l. viij. t. xxx
Euictionibus. l. viij. t. xlv. (vj
Emancipationibz liberoz. li. viij. t. xlix.
Exhibēdis vl trāsmittēdis reis. l. ix. t. iij
Emendatione fuoz. li. ix. t. xliij.
Emendatione pinguoz. l. ix. t. xv.
Trium li. Lodicis E

Exactōibz. li. x. t. xix.

Excusationibus numez. l. x. t. xlvj
Excusationibz artificum. l. x. t. lxij
Expensis ludoz. l. xj. t. xli.
Equestri dignitate. l. xij. t. xxxj.
Exactione z trāslatione militariu anno-
narū. l. xij. t. xxxvj.
Executoribus z exactoribz. l. xij. t. lxij
Erogatōe militaris anone. l. xij. t. xxxvij
Lodicis F

Filiofamilias. li. ij. t. xxiiij.

Fideiussoribz minoz. l. ij. t. lvij.
Formulis. li. ij. Ferijs. li. iij. t. xij.
Familie herciscūde. l. iij. t. xxxvj.
Finium regundoz. l. iij. t. t. xxxvij
Fide instrumentoz. l. qrtta. t. xj.
Fundo dotali. l. v. t. xxiiij
Fideiussoribus tutoz. l. v. t. lvij
Fugitivis servis. libro sexto
Furtis z suo corrupto. l. vj. t. pmo
Fideicommissis. li. vj. t. xliij
Falsa causa adiecta legato vel fideico-
misso. li. vj. t. xliij
Fideicommissarijs libertatibz. l. vj. t. qrtto
Fructibus z litiu expensis. l. vij. t. liij.
Fideiussoribz z mādatoribz. l. viij. t. xliij.
Famosis libellis. li. ix. t. xxxvj.
Falsa moneta. li. ix. t. xxxij.

De titulis Codicum

Trium li. Codicis F

Fide instrumentoz

z iure haste z fiscalis. l. x. t. iij.
Fiscalibz vsuris. l. x. t. viij.
Filiis familias z quæadmoduz p̄ p̄ his
teneat. l. x. t. lviij.
Frumeto vrbis p̄stātinopol. l. xj. t. xxxij.
Frumeto alexandrino. l. xj. t. xxxij.
Fabricensibus. l. xj. t. ix.
Fundis limitosis z terris z paludibz et
pascuis. l. x. t. lix.
Fundis patrimonialibz z saltuensibus
z emphyteoticis. l. xj. t. lxj.
Fundis reipublice z saltibz dīne domus.
libro. xj. t. lxx.
Fugitiuis colonis patrimonialibz z em
phyteoticis. l. xj. t. lxxij.
Fundis z saltibz rei dñice. l. xj. t. lxxvj.
Filijs officialiū militariū q̄ moriunt̄ in
bello. l. xj. t. clviij.

Codicis B

Generali abolitione. l. xj. t. xliij.

Trium li. Codicis B

Gladiatoribus. l. xj. t. xliij.

Brege dñico. li. xj. t. lxxiiij.

Codicis B

Hereticis z maniche

is z samaritanis. l. p. t. viij.
His q̄ ad eccliam p̄fugiūt. l. p. t. xv.
His q̄ in ecclia manumittūt. l. p. t. xvij.
His q̄ ad statuā p̄fugiūt. l. p. t. xxvij.
His qui potentioz noīe titulos p̄dij̄s af
figūt. li. ij. t. xv.
His q̄ vi metusue causa fiūt. li. ij. t. xx.
His q̄ veniā etatis ipetrauerūt. li. ij. t. clv.
Hereditate v̄l actōe v̄dita. l. iij. t. xxxix.
Hereditibz tutor. l. v. t. lv.
Hereditibz instituēdis z q̄ p̄sone nō p̄nt ī
stitui. l. vj. t. xxxij.
His q̄ sub mō legati. l. vj. t. clv.
His quibz vt indignis hereditates au
ferunt. l. vj. t. xxxv.
His q̄ pene noīe in testamento vel codi
cillo relinquunt. li. vj. t. clj.
His q̄ sub modo legati vel fideicomissi
relinquunt. l. vj. t. clv.
His quibz ante apertas tabulas heredi
tates transmittunt. l. vj. t. lj.
His q̄ a nō dño manumittūt. l. vij. t. x.

His q̄ p̄t̄ metū a snia iudicis nō apelo
lauerūt. l. vij. t. lxxvij.

His q̄ in p̄moz creditoz loco succedūt.
libro. viij. t. xix.

His q̄ accusare nō p̄nt. li. ix. t. p̄.

His q̄ sibi ascribūt aliqd̄ in testamento
libro. ix. t. xxij.

His q̄ p̄ntes z libos occidūt. l. ix. t. xxvij.

His q̄ latrones vel alijs criminibz reos
occultauerūt. li. ix. t. xxxix.

Trium li. Codicis B

His qui ex publicis

rōibz mutuā pecuniā acceperūt. li. x. t. vj.

His q̄ se defendūt. l. x. t. xij.

Honoribz vel muneribz nō p̄tinuandis
inē p̄cem z si. z de interuallis. l. x. t. xxxix.

His q̄ a p̄ncipe vocationē acceperūt. li.

His q̄ sponte mūera publica (x. t. xliij.
suscipiūt. li. x. t. xliij.

His q̄ numero liberoz vel paup̄tate ex
cusationē meruerūt. li. x. t. liij.

His q̄ nō impletis stipendijs sacramen
to soluti sunt. l. x. t. liij.

His q̄ in exilio dati vel ordine sūt remo

His q̄ ex publica collatōe (ti li. x. t. lviij
illata sūt vsurpandis. li. x. t. lxxj.

Honoratoz vehiculis. li. xj. t. xix.

His qui ex officio qd̄ amministrauerūt
p̄ueniunt. li. xj. t. xxxvij.

His q̄ sacro palacio. li. xj. t. xxxvij.

Codicis J

Judeis z celicolis

li. p̄mo. t. xij.

Juris z facti ignorantia. l. p. t. xxxj.

Justiniano codice p̄firmando. l. j. t. ij.

In integrū restitutionibz minoz. xxx. an
nis. li. ij.

In ius vocando. li. ij. t. ij.

In q̄bz causis restitutio in integrū neces
saria nō sit. li. ij. t. xliij.

In integrū restitutione postulata ne qd̄
noui fiat. li. ij. t. l.

Jureiurādo p̄t̄ calūniā dādo. li. ij. t. lxxvij.

Inuitus nemo agere vel accusare cogat̄
(li. iij. t. p̄mo)

Jurisdictione oīm iudiciū. li. iij. t. xij.

In q̄bz causis militantes. li. iij. t. xxxv.

Inofficioso testamento. li. iij. t. xxxvij.

Inofficiosis donationibz. li. iij. t. xxxix.

De titulis Codicum

Inofficiosis dotibus. l. iij. t. xxx.
Iure emphiteotico. l. iij. t. lxxvi.
Iureiurando. libro quarto.
Incestis et inutilibus nuptiis. l. v. t. v.
Interdictio matrimonio inter pupillam et tuto-
rem seu curatorem liberorum eorum. l. v. t. vi.
Iure dotium. l. v. t. xij.
In quibus causis tutor habet tutor vel cura-
tor dari possit. l. v. t. xxxvij.
In lite dādo tutorem curatorem. l. v. t. xlv
In lite iurando. l. v. t. liij.
Institutionibus et substitutionibus. l. vi. t. xliij
Iure aureorum annulorum. l. vi. t. vij.
Impubes et alij substitutionibus. l. vi. t. xxv.
Iure deliberandi et de aeterna et aeterna
da hereditate. l. vi. t. xxxix.
Indicta viduitate. l. vi. t. xi.
Ingeniis et manumissis. l. vij. t. xliij.
In quibus causis cessat longi temporis prescri-
ptio. li. vij. t. xxxv.
Interdictis. l. vij. t. pmo
In quibus causis pignus tacite prohibetur. l. vij. t. xv
Iure dñij impetrando. l. vij. t. xliij.
Inutilibus stipulationibus. l. vij. t. xxxix.
Ingratis liberis. l. vij. t. l.
Infantibus expositis. l. vij. t. liij.
Infirmādis penis celibat. l. vij. t. lvij
Iure liberorum. l. vij. t. lix.
Iniuriis. l. ix. t. xxxv.

Trium li. Codicis J

Iure fisci. l. x. t. i.

Indictionibus. l. x. t. xvij.
Imponendis lucrativis descriptionibus. li.
Incolis et ubi quis domiciliū (t. t. xxxv.
hinc videtur. et de his qui studiorum causa in alia
ciuitate degunt. li. x. t. xxxix.
Infamibus. l. x. t. lvij.
Inenarchis. l. x. t. lxxij.
Immunitate nemi decedenda. l. x. t. xxxv
Iure rei publice. l. xi. t. xxxix.
In quibus causis coloni censiti dominos ac-
cusare possunt. l. xi. t. xlix.

Codicis Z

Legibus et constitutionibus

nibus principum et edictis. l. j. t. xvij.
Litis contestatio. l. iij. t. ix.
Rege aquilia. l. iij. t. xxxv.
Locato et conducto. l. quarta. t. lxxv.
Legitima tutela. l. v. t. xxxj.

Libertis et eorum liberis. l. vj. t. vj.
Liberis preteritis vel exheredatis. l. vj. t.
Legatis. l. vj. t. xxxvij. (xxxvij.)
Legitimis heredibus. l. vj. t. lvij.
Rege fusia collenda. l. vij. t. iij.
Latina libertate tollenda. l. vij. t. vj.
Liberali causa. l. vij. t. xvj.
Liberis exhibendis. l. vij. t. xvij.
Luitione pignoris. li. vij. t. xxxj.
Litigiosis. l. vij. t. xxxvij.
Latoribus. li. vij.

Trium li. Codicis Z

Libertinis. l. x. t. lxxj.
Legationibus. l. x. t. lxxij.
Lustralis auri collatione. l. xj.
Locatione prediorum civilium vel fiscalium
li. xj. t. lxxvij.
Locorum et itinerum custodia. l. xij. t. xliij.
Lucris aduocatorum et processibus officio-
rum. li. xij. t. lxxij.

Codicis D

Mandata principum

Modo mulctarum que a iudicibus infliguntur. li. j. t. xvij.
Magistratibus municipalibus. l. p. t. lv.
Mandati. li. quarto. t. xxxv.
Monopolio. l. quarta. t. lix.
Magistratibus pueniendis. l. v. t. lvj.
Mortis causa donatione. li. vij. t. lvij.
Mulieribus que seruis propriis se iunxerunt. li. ix. t. xj.
Maleficis et mathematicis. l. ix. t. xvij.
Mutatione nominis. li. ix. t. xxxv.

Trium li. Codicis D

Municipiis et originariis. l. x. t. xxxvij.
Muneribus patrimoniorum. l. x. t. xl.
Mulieribus in quo loco munera serui
congruentia et honores agnoscunt. l. x. t. lx.
Metallariis et metallis et procuratoribus
metalloz. li. xj. t. vj.
Municipaliis et gigenariis. li. xj. t. vij.
Metropoli beata. li. xj. t. xxxj.
Mendicantibus validis. li. xi. t. xxxv.
Manna. l. xi. t. xlv.
Municipiis et colonis premonialium et sal-
tuenisium et emphiteoticorum fundorum. l. xj.
Magistris scrinioz. l. xij. t. ix. (t. lix.)
Militari veste. li. xij. t. xxxix.
Mensoribus. li. xij. t. xxxvij.
Metatis et epidomicis. l. xij. t. xl.

De ritulis Codicum

Lodiciis A

Hono codice com

ponendo. l. j. t. j.
Ne sanctum baptisma iteret. l. j. t. ix.
Nemī licere signū saluatoris xpi. l. j. t. xj.
Nepianū mancipiū hereticus habeat
Necomitib⁹ rei militaris tri (l. j. t. xij
bunis lauacra p̄stent. li. p̄mo
Nenulli patrie sue administratio. l. p̄.
Nelicet potētiorib⁹ p̄ociniū. l. ij. t. xij
Nefiscus vel respublica p̄curationē ali
cuius p̄stet cause. l. ij. t. xvij.
Negocijs gestis. l. ij. t. xix.
Ne q̄s in sua causa iudicet. l. iij. t. v.
Neforalib⁹ actionib⁹. l. iij. t. xl.
Nexor p̄ marito p̄uentiā. l. iij. t. xij.
Nefilius p̄ patre. l. iij. t. xij.
Non numerata pecunia. l. iij. t. xxx.
Ne suus pro dño. li. q̄rto
Nefautico fenore. l. iij. t. xxxij.
Nefundinis. li. iij. t. lx.
Neua vectigalia institui nō posse. l. iij.
Nefuptijs. l. v. t. q̄rto. (t. lxij.
Nefideiussores vel mādatores dotium
denf. l. v. t. xxj.
Nefaturalib⁹ z legitis liberis. l. v. t. xxvij
Nepdote mulieri bona quondā mariti
abdicanf. l. v. t. xxiij. (t. lxij
Nefutor l'curator vectigal p̄ducatur. l. v.
Necessarijs z suis heredib⁹ instituēdis
Nefestatu defunctor (li. vj. t. xxvj.
post q̄nquēniū querat. l. vij. t. xxj.
Nefudo iure quiritū tollendo. l. vij. t. xxvj
Nefrei dñice vel tēploz vendicatio r̄pis
exceptione submoueat. l. vij. t. xxxix.
Nefouationib⁹ z delegatiōib⁹. l. vij. t. xlij
Nefliceat in vna eadēq̄ cā tertio appella
Nefine iussu p̄ncipis li (re. li. vij. t. lxxj
ceat p̄fiscare. li. ix. t. xlvij.
Nefili aggerib⁹ nō rumpendis. l. ix. t. lviij

Trium li. Lodiciis A

De fiscus rem quā

vendit enunciat. l. x. t. v.
Neope a collatiōib⁹ eriganf. l. x. t. xxij
Nefautib⁹ nō excusandis. l. xj. t. ij.
Nefauicularijs seu naualarijs. l. xj. t. p̄
Nefqd̄ operi publico imponat. l. xj. t. iij
Nefrafragijs. l. xj. t. v.
Nefulli licere i frenis z sellis margaritas

z smaragdōs aptare. l. xj. t. xj.
Nefautis tiberinis. li. xj. t. xxxvj.
Ne q̄s liber inuitus actū reipublice age
re cogat. l. xj. t. xxxvj.
Nefo licere hitatorib⁹ metrocom. l. xj. t. lv
Nefrusticani adyllū obsequiū. l. xj. t. liij
Nefnegociatores ne militēt. l. xij. t. xxxij

Lodiciis D

Officio p̄fecti preto

rio orientis z illirici. l. j. t. xxix.
Officio p̄fecti vrbis. l. j. t. xxxj.
Officio p̄fecti p̄torio affrice. l. j. t. xxx.
Officio magistrorū militū. l. p̄. t. xxxij
Officio questoris. l. p̄. t. xxxij.
Officio magistri officiorū. l. p̄. t. xxxij
Officio comitis sacri p̄rimonij. l. j. t. xxxvj
Officio comitis z legati. l. j. t. xxxvj
Officio comitis orientis. l. j. t. xxxvj.
Officio p̄fecti angustalis. li. p̄. t. xxxvij.
Officio vicarij. l. p̄. t. xxxix.
Officio p̄toris. l. p̄. t. xl.
Officio rectoris puincie. l. p̄. t. xli.
Officio p̄fecti vigilum. l. p̄. t. xli.
Officio ciuiliū iudiciū. l. p̄. t. xliij.
Officio militariū iudiciū. l. p̄. t. xliij.
Officio ei⁹ q̄ gerit vicē p̄fidis. l. j. t. xlvij
Officio p̄fecti annone iudicum diuersa
rū militiarū. li. p̄mo.
Officio diuersorū iudicum. l. p̄. t. xlv.
Officio iudicum alexandrie. l. j. t. lvj.
Ordine iudiciorū. l. ij. t. vij.
Operib⁹ libertorū. li. vj. t. ij.
Obsequijs patrono p̄standis. li. vj. t. v.
Ordine cognitionū. li. vj. t. xix.
Operis noui nūciatione. l. vij. t. xj.
Operibus publicis. l. vij. t. xij.

Trium li. Lodiciis D

Obligatione voto

rum. l. xij. t. xlvij.
Omni agro deserto z q̄n steriles cū ferti
libus imponunf. li. xj. t. lviij.

Lodiciis P

Saganorū sacrifici

is z templis. li. p̄. t. xij.
Precib⁹ impatori offerendis. l. j. t. xxij.
Pactis. li. ij. t. ij.
Postulando. li. ij. t. vj.
Procuratoribus. l. ij. t. xij.

De titulis Codicum

Pedaneis iudicibus. l. iij. t. iij.
Plus petitionibus. l. iij. t. r.
Petitione hereditatis. l. iij. t. xxxj.
Probabita sequestratione. l. iij. t. iij.
Probationibus. l. iij. t. xix.
Pignoratitia actione. l. iij. t. xxiiij.
Plus valere qd agit qd qd simulate pci
pif. li. iij. t. xxij.
Per qd psonas nob acqrit. l. iij. t. xxviiij
Prohibita sequestratione. l. iij.
Pro socio. l. iij. t. xxvij.
Patribz q filios distraherūt. l. iij. t. xliij.
Periclor comodo rei vedit. l. iij. t. xlvij
Pacti iter eptore z veditore. l. iij. t. liij.
Pacti puētis tā sup dote qd sup donatio
ne pte nuptias z parafermas. l. v. t. xxiiij
Periculo tutoris z curatoris. l. v. t. xxxix
Predijs z alijs rebz minoz sine decreto
nō obligādis vel alienandis. l. v. t. lxxij.
Postumijs hereditibz instituēdis. li. vij. t.
Prescriptioe lōgi tēpis. l. vij. t. xxij. (xviiij
Pro quibus causis fui accipiūt pmiūm
libertatis. l. vij. t. xiiij.
Pena iudicis q male iudicavit. l. vij. t. l.
Privilegio fisci. l. vij. t. lxxiiij.
Privilegio dotis. l. vij. t. lxxv.
Precario. li. vij. t. ix.
Publicis opibz. l. vij. t. xij.
Pignozibus. l. vij. t. xiiij.
Pretorio pignore. l. vij. t. xxxij.
Partu pignozis z oi cā. l. vij. t. xxxv.
Pactis pignoz. l. vij. t. xxxv.
Patria potestate. l. vij. t. xlvij.
Postliminio redēptis z ab hostibz reuer
fis. l. vij. t. l.
Privatis carceribz inhibendis. l. ix. t. v.
Penis. l. ix. t. xlvij.

Trium li. Codicis. p

Penis fiscalibz cre

ditores pferri. l. x. t. vij.
Petitis bonoz subleuatis. l. x. t. xij.
Predijs curialiū sine decreto nō alienā
dis. l. x. t. xxxiiij.
Prebendo solario. l. x. t. xxxv.
Professoribus z medicis. l. x. t. liij.
Periculo successor pentis. l. x. t. lix.
Poderatoribz in auri illatoribz. l. x. t. lxxix
Porozibz ad mūera noiandis. l. x. t. lxxij
Predijs z oibz rebz nauiclarior. l. xj. t. ij
Privilegjs corporator. vrbis rome. li

bro. xj. t. xiiij.
Periculo noiator. l. xj. t. xxxiiij.
Pascuis publicis z puatis. l. xj. t. lx.
Pistoribus. l. xj. t. xv.
Periculis eoz qui p magistratibus ino
teruenerūt. l. xj. t. xxxiiij.
Predijs dānatis vel dñicis. l. xj. t. lxxiiij
Privilegjs z domus anguste vel rei pu
uate. li. xj. t. lxxiiij.
Palatijs z domibus. l. xj. t. lxxv.
Prefectis ptozjs sacre vrbis. li. xij. t. liij
Pretoribus z honore pfecture. l. xij. t. ij.
Prepositis sacri cubiculi z de oibz cubi
cularijs z puilegjs eoz. li. xij. t. v.
Primicerio z sacerdotio z notarijs. l. xij
Prepositis libroz. l. xij. t. xvij. (t. vij.
Professoribz q in vrbē cōstātinopoli docē
tes ex lege mernerūt comitiūā. l. xij. t. xv.
Prepositis sacroz scrinioz. l. xij. t. xix
Principibz agentibz in rebz. li. xij. t. xxxj.
Privilegjs eoz q in sacro palacio mili
tant. li. xij. t. xxxviiij.
Privilegjs scolariū. l. xij. t. xxxix.
Palatinis. l. xij. t. xxxij.
Publice leticie l' sūlū nūciatōes. l. xij.
Perfectissima dīgtate. l. xij. t. xxxij (t. lxxij
Primipilo. l. xij. t. lxj.

Codicis. D

Quando libellus pri

cipi dat' litis ptestationē facit. l. j. t. xxxij
Qui z aduersus qd restitui in integz nō
possunt. l. ij. t. xliij.
Qui p pcuratorem
Quibz ex causis maiores in integrum re
stituunt. li. ij. t. liij.
Qui p sua iurisdicōe iudicē dare vl' da
Qui legitimā in iudi (ri pnt. l. iij. t. iij.
cū psonā hnt vel nō. l. iij. t. vj.
Quā inter pupillos z viduas. l. iij. t. xiiij.
Quā sine iudice liceat se vindicare. l. iij. t.
Quibz ex causis militantes. l. iij (xxvij
Quā fiscus vel puatus. l. iij. t. xv.
Qd cū eo q in aliena ptāte est negocium
gestum esse d'. l. iij. t. xxvj
Que res vendi nō possunt. l. iij. t. xl.
Que res exportari nō debēt. l. iij. t. xliij.
Quā licz ab emptione recedere. l. iij. t. xlv
Qui petāt tutores l' curatores. l. v. t. xxxj
Qui dare tutores vel curatores possunt
vel nō possunt. l. v. t. xxxv.

De titulis Codicum

Quā mlier tutelae officio fungi pōt. l. v. t.
Quā ex facto tutoris vel curato (xxxvj)
ris miores agere vlt' pueniri pnt. l. v. t. xl.
Quā tutores l' cura. eē desierint. l. v. t. lxxj.
Qui nūero libroꝝ se excusant. l. v. t. lxxvj.
Qui facere testamētū pnt l' nō. l. vj. t. xxxj.
Qui morbo. l. v. t. lxxj.
Qui tutelaz numero. l. v. t. lxx.
Quā decreto opus nō est. l. v. t. lxxiij.
Qui admitti ad bonoz possessionē pnt.
z infra qd tps. l. vj. t. viij.
Quādo nō petentiū ptes petentibz accre-
scent. li. vj. t. ix.
Quā dies legati l' fideicō. cedat. l. vj. t. lxxj.
Quēadmodū testamēta apiāt. l. vj. t. xxxj.
Qui manumittere nō pnt. l. vj. t. xj.
Qui nō pnt ad libertatē puenire. l. vj. t. xij.
Quibz ad libertatē pclamare nō lz. li. vj.
Quibz nō obijcāt longi tps p' (t. xvij).
scriptio. li. vj. t. xxxvj.
Quadrenniū p' scriptione. l. vj. t. xl.
Quō z quādo iudex sententiā debeat p-
ferre. li. vj. t. xliij.
Quibz res iudicata nō nocet. l. vj. t. lxxvj.
Quādo puocare necesse nō ē. l. vj. t. lxxv.
Quoz appones nō recipiunt. l. v. t. lxxvj.
Qui bonis cedere possunt. l. vj. t. lxxij.
Quoz bonoz. li. vj. t. ij.
Que res pignori obligari possunt. li. vj.
Quoz legatorz. l. vj. t. iij.
Qui potiores in pignore hēant. l. vj. t. i.
Quibz causis pignus tacite con- (xviij).
trahitur. li. vj. t. xv.
Quādo debitorēs venditionē pignoris
impedire possunt. li. vj.
Que sit longa consuetudo. l. vj. t. liij.
Quād' civil' actio p' iudicet criminali. l. ix.
Questionibz. li. ix. t. xli. (t. xxxj).
Qui accusare nō possunt. l. ix. t. j.

Trium li. Codicis. D.

Quando z quibus

quarta ps debet ex bonis. l. x. t. xxxij.
Quēadmodū ciuilia munera vendican-
tur. li. x. t. iij.
Quibz muneribz vel p' stationibz nemini
liceat excusare. li. x. t. lv.
Qui etate. l. x. t. xlvij. •
Qui morbo se excusant. l. x. t. l.
Quibz mūeribz excusant' hi q' post imple-
tā militiā vel aduocatiōz p' puincias su-

is cōmodis vacātes cōmorant'. Et de p-
uilegijs eoz. Constitutio greca. de pducti-
onibz vectigaliū fisci. li. x. t. xlvij.
Quo quisqz ordine pueniat. l. xj. t. xxxv.
Questioibz z mgris officioꝝ. li. xj. t. vj.
Qui militare possunt vlt' nō z de suis ad-
militiā vel dignitatē aspirantibz z vt ne-
mo vel duplici militia vlt' dignitate z mi-
litiā vtatur simul. li. xj. t. xxxij.

Codicis. R.

Restitutionibus mi-

noz que fiūt in integrū. l. ij. t. xxxij.
Reputatōibz q' fiūt i iudicio. l. ij. t. xlvij.
Restitutiōe militum. l. ij. t. lj.
Receptis z arbitris. l. ij. t. lv.
Rei vendicatione in integrū. l. iij. t. xxxij.
Religiosis z sumptibz funcz. l. iij. t. xliij.
Rebz creditis z iureiurādo. l. iij. t. j.
Rebz alienis nō alienādīs. l. iij. t. lj.
Rescindenda venditione. l. iij. t. xliij.
Rem alienam gerentibz. l. iij. t. liij.
Rez pmutatione z p' scriptis verbis actio-
ne. li. iij. t. lxxij.
Rei vxorie actiōe ex stipulatu. l. v. t. xij.
Repudijs z diuortijs rerum amotarum
li. v. t. xvij.
Repudianda bonoz possessione. l. vj. t.
Rei iudicata. li. vj. t. liij. (xviij).
Res inter alios acta vel iudicata alijs
nō nocet. l. vj. t. lxxj.
Relationibz. li. vj. t. lxxj.
Reuocandis his q' in fraudem creditoꝝ
alienata sunt. l. vj. t. lxxvj.
Ratiocinijs opez. l. vj. t. xij.
Reuocandis q' in fraudē. li. vj.
Reuocandis donationibz. li. vj. t. lxxj.
Raptu virginū seu viduaz necnon mo-
nialium. li. ix. t. xij.
Requirendis reis. l. ix. t. xl.

Trium li. Codicis. R.

Reis postularis. l. x.

Remilitari. l. xj. t. xxxv.
Rogatione militari. l. xj. t. xxxvj.

Codicis S.

Summa trinitate z

fide catholica. li. j. t. iij.
Sacrosanctis ecclesijs z rebus z puiles-
gijs eaz. li. j. t. v.

De titulis Lodicum

Senatuscōsultis. l. p. t. xix.
Si p̄tra ius vel utilitatē publicā aliquid fuerit postulatum. l. j. t. xxv.
Statuis z imaginibus. l. j. t. xxvij
Sacrificijs paganis z tēplis. l. p.
Si tutor v̄l curator infuenerit. l. ij. t. xxv
Si in cōi eadēq̄ causa in integrū restituo postulaf. l. ij. t. xxvj.
Si aduersus rē iudicatam. l. ij. t. xxvij
Si aduersus venditionē. l. ij. t. xxvij
Si aduers⁹ v̄ditiōz pignoris. l. ij. t. xxix
Si aduersus donationē. l. ij. t. xxx.
Si aduersus libertatē. l. ij. t. xxxj
Si aduersus transactionē. l. ij. t. xxxij.
Si aduersus solutionē a debitore vel a se factam. l. ij. t. xxxij.
Si aduersus dotem. l. ij. t. xxxij.
Si aduersus delictum. l. ij. t. xxxv.
Si aduersus vsucapionē. l. ij. t. xxxvj.
Si aduersus fiscum. l. ij. t. xxxvij
Si aduersus creditore. l. ij. t. xxxvij.
Si vt se ab hereditate abstineat. l. ij. t. xxxix
Si obmissam hereditatē. l. ij. t. xl.
Si minor se maiore dixerit. l. ij. t. xliij
Si sepius restitutio in integrū postulet. l. ij. t. xliij.
Si maior fact⁹ ratū habuerit. l. ij. t. xlvj.
Satisfacendo. l. ij. t. lvj.
Sportulis z sumptib⁹ z diuersis iudicij faciendis. l. ij. t. ij.
Seruitutib⁹ z aqua. l. iij. t. xxxij.
Si certum petaf. l. iij. t. ij.
Suffragio. l. iij. t. ij.
Si suus extero emi se mandauerit. libro iij. t. xxxvj.
Sequestratiōe pecunie phibita. l. iij.
Si p̄pter publicas pensioes venditio fuerit celebrata. l. iij. t. xlvj.
Sine censu z reliquijs funduz cōparari nō posse. l. iij. t. xlvj.
Si q̄s alteri v̄l sibi. l. iij. t. l.
Si suus exportādus venerit. l. iij. t. lv.
Si mācipiū ita veniret ne p̄stiuaf. l. iij
Si mācipiū ita fuerit alienatū (t. lvj. vt manumittaf. l. iij. t. lvj.
Sponsalib⁹. l. v. t. p̄mo
Si rector puincie. l. v. t. ij.
Si q̄cūq̄ p̄ditus p̄tate vel ad eū p̄tinentes ad suppositaz iurisdictionis sue aspirare tēptauerit nuptias. l. v. t. vij.
Si nuptie ex rescripto petanf. l. v. t. vij.

Secundis nuptijs. l. v. t. ix.
Si secūdo nupserit mulier. l. v. t. x.
Soluto m̄fimonio quēa dmodū dos petat. l. v. t. xix
Si p̄stante m̄fimonio dos (taf. l. v. t. xix petatur. l. v. t. xix.
Si ex plib⁹ tutorib⁹ vel curatorib⁹ vnus agere vel p̄ueniri possit. l. v. t. xlvj.
Susceptis tutorib⁹ l' curatorib⁹. l. v. t. xliij
Si mater indēnitatē pmiserit. l. v. t. xlvij
Si p̄ m̄ris volūtate tutor dat⁹ sit. l. v. t. xlvij.
Si tutor nō gessit. l. v. t. lvj. (xlvij.
Si ex falsis allegationibus se excusauerit. l. v. t. xliij.
Si tutor reipublice cā abierit. l. v. t. lxxv.
Si q̄s ignorās rē minoris esse sine decreto cōparauerit. l. v. t. lxxij.
Si maior factus sine decreto factā alienationē p̄firmauerit. l. v. t. lxxv.
Seruis fugitiuis. l. vj. t. p̄mo
Si in fraudē patroni a liberto alienatio buerit vel coegerit. l. vj. t. xxxij.
Si q̄s aliquē testari p̄bi (facta sit. l. vj. buerit vel coegerit. l. vj. t. xxxij.
Si omīssa causa testamenti. l. vj. t. xxxix
Suis z legitimis liberis. l. vj. t. liij.
Seruo pigri dato māumisso. l. vij. t. vij.
Seruis reipublice manumittēdis. l. vij.
Senatusconsulto claudiano tollē (t. ix. do. l. vij. t. xxv
Sentētijs p̄fectoz p̄torio. l. vij. t. xlvj
Sentētijs ex piclo recitādīs. l. vij. t. xlvj.
Sentētijs z interlocutionibus iudicū.
Sentētia que sine certa q̄n (l. vij. t. xlvj tate ferf. l. vij. t. xlvj.
Sentētijs que p̄ eo q̄ interest p̄ferunt. l. vij. t. xlvij.
Si a nō competente iudice snia lata esse dicatur. l. vij. t. xlix.
Sententiā rescindi nō posse. l. vij. t. lj.
Si plures vna snia p̄dēnent. l. vij. t. lvj.
Si ex falsis instrumentis. l. vij. t. lix.
Si pendente appellatione mors interuenit. l. vij. t. lxxvj.
Si vn⁹ ex plib⁹ appellauerit. l. v. t. lxxj.
Si de momētanea possessiōe fuerit appel
Si p̄ vi alio mō. l. vij. t. v (latū. l. ij. t. lxx
Si alia res pigri obligata sit. l. vij. t. xvj
Si antiquior creditor pignus vendiderit. l. vi. t. xx.
Si cōis res pignori data sit. l. vij. t. xxj.
Si in causa iudicati pignus captum sit. l. vij. t. xxij.

De titulis Lodicum

Si pignus pignori datū sit. l. viij. t. xxiiij
Si ex vendito pignore agat. l. viij. t. xxx.
Si vnus ex plibz heredibz creditorz vl de
bitoris pte suā soluerit. l. viij. t. xxxij.
Si pignoris pentionē nūcratio psecu
ta nō sit. l. viij. t. xxxij.
Solutionibz z liberationibz. l. viij. t. xliij
Si q̄s impatori maledixerit. l. ix. t. vij.
Si q̄s eā c̄ tutor fuerit stupuerit. l. ix. t. x.
Sepulcro violato. l. ix. t. xix.
Seditiosis. l. ix. t. xxx.
Snam passis z restitutis. l. ix. t. lj.

Triū li. Lodicis S

Sententijs aduersus

fiscum latis retractandis. l. x. t. x.
Sup indicto. l. x. t. xvij.
Super exactionibus. l. x. t. xx.
Si seruus aut libertus ad decurionatus
aspirauerit. l. x. t. xxxj.
Si curialis relicta ciuitate rus habitare
maluerit. l. x. t. xxxvj.
Si p̄t̄ ūmicitia creatio scā sit. l. x. t. lxiiij
Sumptuū recuperatiōe. l. x. t. lxvij.
Susceptoribz p̄positis z arcarijs. l. x. t. lxx
Suarijs z susceptoribz vini z ceteris cor
poratis. l. xj. t. xvj.
Studijs liberalibz vrbis rome z p̄stanti
nopolis. l. xj. t. xvij.
Sumptus inuicū muneris ad oēs ptine
re collegas. l. xj. t. xxxvij.
Spectaculis z seruis lenonibz. l. xj. t. xl.
Silēciarijs z decurionibz coz. l. xij. t. xvj
Stratoribz. l. xij. t. xxxiiij
Salgamo hostibz nō p̄bēdo. l. xij. t. xxxix

Lodicis T

Transactionibus. li.

ij. t. iij.
Temporibz in integrū restōnis. l. ij. t. liij
Testibz. l. iij. t. xx. Tutelis. l. v.
Tutoribus z curatoribz illustriū. l. v.
Testamentaria tutela. l. v. t. xxx.
Tutore vl curatore q̄ nō satis dedit. l. v. t.
Testamēto militis. l. vj. t. xx. (xliij.
Testamentis z quēadmodū testamēta oz
dinent. l. vj. t. xxxij.
Tpibz z recuperationibz appellationū. l. vij
Testamētaria manumissione. l. vij. t. ij.
Tabulis exhibendis. l. vij. t. vij.

Triū li. Lodicis T

Thesauris. li. x. t. xv.

Tabularijs scribz olographis. l. x. t. lxvij
Tironibus. l. xij. t. xij.
Tractorijs z statutis. l. xij.
Lodicis U

De iure enucleā

do. li. pmo. t. xx.
Ut lite p̄dēte vl p̄ puocatōz. l. j. t. xxiiij
Ut oēs tā ciuiles q̄ militares iudices. li.
Ut que defunt aduocatis p̄tū (j. t. xlvj.
iudex supleat. l. ij. t. xj.
Ut nemo puatos titulos. l. ij. t. xvj.
Ut nemini signū imp̄mere liceat sine au
toritate iudicis. l. ij. t. xvij.
Ubi z apud q̄s cognitio restitutionis ha
benda est. l. ij. t. xlvij.
Urbibus militum. l. ij. t. ljj.
Ut nemo inuitus agere vel accusare cog
gatur. li. iij. t. vij.
Ubi de criminibz agi oporteat. l. iij. t. xv.
Ubi fideicommissū peti optet. l. iij. t. xvij.
Ubi conueniat q̄ certo loco dare p̄misit.
li. iij. t. xvij.
Ubi de possessiōe agi oporteat. l. iij. t. xvj
Usuctu z habitatione. l. iij. t. xxxij.
Ubi in rē actio exerceri dz. li. iij. t. xix.
Ubi de hereditate agit. l. iij. t. xx.
Ubi agi oportet de ratiocinijs tā publicis
q̄ puatis. l. iij. t. xxi.
Ubi quis de curiali vel cohortali alia ve
p̄ditione p̄ueniat. l. iij. t. xxiiij.
Ubi status causa agi debeat. l. iij. t. xxij
Ubi senatores vel clarissimi. l. iij. t. xxiiij
Ut actiōes ab herede z p̄tra heredes in
cipiant. li. iij. t. xj.
Ubi cause fiscales
Usuctu z ministerio seruoꝝ. l. iij.
Usuris. l. iij. t. xxxij.
Uctigalibus z cōmissis. l. iij. t. lxj
Ubi petāt tutores l̄ curatores. l. v. t. xxxij
Ubi tutor cāe p̄ pubertatē assit. l. v. t. xlix
Ubi pupilli educent. l. v. t. l.
Usuris pupillaribz. l. v. t. lvij
Unde liberi. l. vj. t. xij.
Unde legitimi z vñ cognati. l. vj. t. xiiij
Unde vir z vxor. l. vj. t. xvij.
Uerboꝝ z rez significatio. l. vj. t. xxxvij.
Usuris z fructibus legatoꝝ z fideicomis
soꝝ. li. vj. t. xlvij.

De titulis Autentici

Ubi de possessiōe legatorū vel fideicomis-
sorū suandorū cā cōmittat. l. vj. t. lviij.
Usucapione p̄ emptore. l. vij. t. xxxij.
Usucapione p̄ donato. l. vij. t. xxxij.
Vindicta libertate. l. vij. t. j.
Usucapione p̄ dote. l. vij. t. xxxij.
Usucapione transfo: manda. l. vij. t. xxxij.
Usucapione p̄ herede. l. vij. t. xxx.
Unde vi. l. vij. t. iij.
Uti possidetis. l. vij. t. vj.
Uti bonorū raptorū. l. ix. t. xxxij.
Uti infra certum tps̄ criminalis q̄stio agat
libro. ix. t. xliij.

Triū li. Codicis U

Venditione rez fisca-

lium. l. x. t. iij.

Ut nemini liceat in emptiōe sp̄z se excu-
sare de mūere siccomee. l. x. t. xxxij.
Vocatione publici muneris. l. x. t. xliij.
Vestib obloboz̄ z̄ auratis. l. xj. t. vij.
Veteris nūmismatis potestate. l. xj. t. x.
Ut censibz̄ p̄ equitatoribz̄. l. xj. t. lvij.
Vendendis rez̄ ciuitatis. l. xj. t. xxxij.
Venatione feraz̄. l. xj. t. xliij.
Ut nemo ad suū patrociniū suscipiat vi-
ces. l. xj. t. liij.
Ut nullus ex vicarijs aliorū vicarioz̄ pro
debitis teneat. l. xj. t. liij.
Ut dignitatū ordo fueſt. l. xj. t. vij.
Veteranis. l. xj. t. xlvj.

Incipiūt rubrice Autentici

Administrandis offi-

cijs in sacris appellatiōibz̄. col. iij.
Appellatiōibz̄ z̄ infra que tēpā debeat
appellari. col. iij.
Apud quos oporteat causas dicere mo-
nachis. col. vj.
Armis. col. vj.
Administrationbus. col. vij.
Appellatiōibz̄. col. vij.
Alienatione z̄ emphiteosi locate z̄ ypo-
thecis z̄ alijs diuersis tractibz̄. col. ix.

Constitutio Justinia-

ni ad p̄fectū p̄torij. col. j.
Consultatio. col. iij.
Constitutio q̄ ex ascriptitiō z̄ libera na-
tos liberos esse vult. col. v.
Consanguineis z̄ yterinis fratribz̄. col. vj.
Collatiōibz̄ z̄ alijs capitulis. col. ix.

Defensoribus ciui-

tatum. col. ij.

Deposito. col. vij.

Duobz̄ reis pmittendis. col. vij.

Ecclesiasticarū rez̄ imo-

biliū alienatiōe z̄ solutiōe. col. iij.

Exhibendis z̄ introducēdis reis. col. v.

Executionibz̄ z̄ qui cōueniunt z̄ recōue-
niunt. col. vij.

Equalitate dotis z̄ p̄pter nuptias dona-
tionum. col. vij.

Ecclesiasticis titulis. col. ix.

Fideiusoribus man-

datoribus z̄ solutionibus. col. j.

Filijs aū dotalia infra natis. col. iij.

His qui obligatos se habere res perhi-
bent minorū. col. vj.

His qui ingrediunt̄ monasterium z̄ sub-
stantijs eoz̄. col. vj.

Hereditibz̄ ab intestato veniētibz̄. col. ix.

Jusiurandū qd̄ p̄stat

ab his q̄ admīstratiōz̄ accipiūt. col. ij.

Incestis z̄ nepharijs nuptijs. col. iij.

Jureiurando a moriente p̄stito p̄pter mē-
suram sube sue. col. v.

Judicibus. col. vj.

Immēsis donatōibz̄ i filios factis. col. vij.

In medio litis non fieri sacras forman-
das. col. vij.

Interdictis collegijs hereticorū. col. ix.

Lenonibus. col. vij.

Litiōis z̄ decima pte litis. col. vij.

Monachis. col. j.

Mandatis p̄ncipum. col. iij.

Mensura ordinandorū clericorū. col. iij.

Non eligendo secū-

do nubentes mulieres. col. j.

Non alienandis aut p̄mutandis ecclesie
rebus imobilibus. col. ij.

Nuptijs. col. iij.

Nullū credētē agricolē tenere illi⁹ terras
z̄ quantā debeat vsuram dare. col. iij.

Neqz̄ virū quod ex dote est nec mulierem
ex sponsalici⁹ largitate lucrum p̄riū ha-
bere. col. vij.

Privilegijs dotis hereticis mulieribz̄
nō p̄standis. col. vij.

De titulis Autentici

Quō oporteat ep̄os

z reliq̄s clericos ad ordinationē deduci z de expensis clericor̄. col. j.

Quibus modis naturales filij efficiūtur legitimi. col. vj

Questore. col. vij.

Que de dignitatibz alijs ab ep̄atu liberet filiū a patria ptate. col. vij.

Quibz mōis naturales efficiūtur sui. col. vij

Referendarijs palatij. col. iij.

Restitutionibus. col. iij.

Restitutions fideicommissi. col. ix.

Raptu mlier̄ q̄ raptoribz nupserūt. col. xj

Scenicas nō solū si

fideiussorē sed etiā si iusiurandū dederūt sine piculo recedere. col. v.

Sancitissimis z reverēdissimis ep̄is clericis z monachis. col. v.

Triente z semisse z successione filioz z nepotū naturalū. col. iij.

Tabellionibus. col. iij.

Testibus. col. vij.

Tpe nō solute pecunie sup dote. col. vij.

Testamentis impfectis a parentibz in filios factis. col. vij.

Ut determinatus sit

nūerus clericor̄ scissime maioris ec. col. j

• Ut indices sine quoq̄ suffragio fiat. col. ij

Ut ecclesia romana centū annoz habeat p̄scriptionē. col. ij.

Ut nullus mutans agricole teneat eius terras. col. v.

Ut ponat nomē īgatoris in instr̄is. col. v

Ut decreto eccl̄asticar̄ rez cōmutatōes fiant. col. v.

Ut nō fiant pignoratōes p alijs psonis.

Ut ea que sunt insinuata sup clericis in maiori eccl̄ia dent. col. v.

Ut clerici qñ recedūt alijs p cis surrogatis p̄beant surrogatis emolimēta. col. v.

Ut in puatis domibz sacra nō fiant mysteria. col. v.

Ut defuncti seu funera eoz nō iniurient a creditoribus. col. v.

Ut imobilia ante nuptiales donationes nec ypothece donent. col. v.

Ut facte nove p̄stitutōes post insinuatio nes eaz post duos mēses valeant. col. v.

Ut nullas fabricet oratorij domos p̄ter

voluntatem ep̄i. col. v.

Ut ab illustribus z qui super eam dignitatē sunt. col. v.

Ut ordinarie p̄fecture vrbane. col. v.

Ut oēs obediāt iudicibz puinciar̄. col. v

Ut hi q̄ obligati h̄re se phibēt res minor̄ aut erogati sūt eis ad eoz gubernationes penitus nō accedant. col. vj.

Ut nō luxurient p̄ naturā hoīes. col. vj.

Ut liberi de cetero aureo nō egeant anulo. col. vj.

Ut clerici apud ep̄os p̄rios p̄mum conueniant. col. vj.

Ut sine phibitione matres debitrices z creditrices tutelam minor̄ gerant. col. vij

Ut ex actione instantis dotis z p̄me z se cūde viro ad sc̄da vota migrante p̄ponat ex p̄ma vel ex p̄ori matre filij. col. vij.

Ut nec miles nec federatus. col. vij.

Ut divine iussiones subscriptionē h̄eant gloriofissimi questoris. col. vij.

Ut cū de appellacione cognoscit fm illas leges debeat iudicari quo tpe date sententie obtinebant. col. vij.

Ut liceat matri vel auie z alijs pentibus post legitimā ptē liberis derelictam quō voluerint habere facultatē. col. ix.

Ut sp̄salia largitas sp̄eal̄ p̄t̄ sit. col. ix.

Ut litigantes iurent q̄ nō pmiserūt (ix. dare iudicibz nec dabūt. col. ix.

Ut fratrum filij succedant pariter ad imitationē fratrū. col. ix.

Ut nulli iudici liceat h̄re loci fuatorē nisi in certis causis. col. ix.

Ut differentes iudices audire interpellatū allegationes cōpellant. col. ix.

Usuris nauticis. col. ix.

Incipiūt rubrice institutionū.

Adoptioibus. li. i. t. xij

Attiliano tutore vel eo q̄ a lege attilia datur. li. j. t. xxj.

Autoutate tutoz. l. j. t. xxij.

Adeptione legator̄ z trāslatiōe. l. ij. t. xxj

Assignatione libertoz. l. iij. t. ix.

Acquisitione p̄ arrogationem. l. iij. t. xj.

Actionibus. l. iij. t. vj.

Bonoz possessionibus. l. iij. x.

Lapis diminutione

li. j. t. xvij.

De rubricis Institutionū

Curatoribus dandis et confirmandis
Codicillis. l. ij. t. xxij.
Consensu et obligatione. l. iij. t. xxij.

Donationibus. li. ij. t. xxij
Duobus reis stipulandis vel promittendis
li. iij. t. xvij.
Divisione stipulationum. l. iij. t. xix.

Excusationibus tu-
torum et curatorum. l. ij. t. xxij.
Exheredatione libertorum. l. ij. t. xij.
Eo cui libertatis causa bona adiungitur. li. iij. t.
Emptione et venditione. l. iij. t. xxij. (xij.)
Exceptionibus. l. iij. t. xij.

Fiducia et tutela. l. i.

titulo. xix.
Fideicommissariis hereditatibus. l. ij. t. xxij.
Fideiussoribus. l. iij. t. xxj.
Gradibus cognationum. l. iij. t. vj.
His qui sui et alieni iuris sunt. l. j. t. ix.
His qui potest dare tutores vel curatores. l. ij.
Habitationibus et usus. l. ij. t. v.
Hereditibus instituendis. l. ij. t. xij.
Hereditum qualitate et differentia. l. ij. t. xvij.
Hereditatibus qui ab intestato deferuntur. l. iij.
His per quos agere possumus. l. iij. t. x. (t. j.)

Iusticia et iure. li. i. t. ij

Iure naturali et civili. l. j. t. ij.
Iure personarum. l. j. t. iij.
Ingenuis. l. j. t. v.
Incorporeis rebus. l. j. t. ij.
Inofficioso testamento. l. ij. t. xvij.
Inutilibus stipulationibus. l. iij. t. xx.
Iniuriis. l. iij. t. t. iij.
Interdictis. l. iij. t. xvj.

Libertinus. li. i. t. vi.

Rege fustia. l. j. t. vij.
Legitima agnatorum tutela. l. p. t. xvj.
Legitima patronorum tutela. l. p. t. xvij.
Legitima parentum tutela. l. j. t. xix.
Legatis. l. ij. t. xx.
Rege falcidia. l. ij. t. xxij.
Legitima agnatorum successione. l. iij. t. ij.
Litterarum obligatione. l. iij. t. xxij.
Locatione et productione. l. iij. t. xxv.
Rege aquilia. l. iij. t. ij.

Militari testamento.

libro. ij. t. xj.

Mandato. l. iij. t. xxvij.

Mortuus. l. j. t. t.

Realibus actionibus. l. iij. t. ix.

Obligationibus qui ex contractu

vel quasi contractu nascuntur. l. iij. t. xxvij.
Obligationibus. l. i. t. xij.
Obligationibus qui ex consensu. l. iij. t. xxij.
Obligationibus qui ex delicto nascuntur. l. iij. t. j.
Obligationibus qui quasi ex maleficio nascuntur.
Officio iudicis. l. iij. t. xvij. (li. iij.)

Patris potestate. li. i. t. ix.

Pupillari substitutione. l. ij. t. xvj.
Pena temere litigantium. l. iij. t. xvj.
Per quos personas nobis acquiruntur. l. iij. t. xxix.
Perpetuis et temporalibus actionibus et qui in heredes et ab heredibus transeunt. l. iij. t. xij.
Publicis iudiciis. l. iij. t. xvij.

Qui et ex quibus cau-

sis manumitti possit. l. j. t. vj.
Quibus modis ius potestatis potest solui. l. j. t. xij.
Qui dari potest tutores in testamento. l. j. t. xij.
Quibus modis tutela finit. l. j. t. xxij.
Quibus alienare liceat. l. ij. t. vij.
Quibus est permittum facere testam. l. ij. t. xij.
Quibus modis testamenta infirmantur. l. ij. t. xvij.
Quibus modis recitabitur obligatio. l. iij. t.
Quo cum eo qui in aliena potestate est nego-
cium gestum esse dicitur. l. iij. t. vij.
Quibus modis tollitur obligatio. l. iij. t. xxx.

Repe divisione. l. ij. t. primo

Reum corporeis et incorporeis. l. ij. t. ij.

Replicationibus. l. iij. t. xij.

Satisfactio tutorum et curatorum. l. j. t. xxij

Suspectis tutoribus et curatoribus. l. j. t. xxv.

Servitutibus. l. ij. t. ij.

Singulis rebus per fideicommissum reli-
ctis. l. ij. t. xxij.

Senatusconsulto orificiano. l. iij. t. ij.

Senatusconsulto terculiano. l. iij. t. iij.

Successione cognatorum. l. iij. t. v.

Servili cognatione. l. iij. t. vij.

Successione libertorum. l. iij. t. vij.

Successionibus sublatiis que fiebant per
bonorum venditionem et senatusconsulto clau-
diano. l. iij. t. xij.

Societate. l. iij. t. xxvj.

Stipulatione suorum. l. iij. t. vij. l. iij. t. ix.

Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur.

De titulis

Satisfactionibus. l. ij. t. xj.
Tutelis. l. j. t. xij
Testamentis ordinandis. l. ij. t. x.
Usufructu. l. ij. t. iij.
Usucapionibus. l. ij. t. vj
Vulgari substitutione. l. ij. t. xv.
Verborum obligatione. l. ij. t. xvj
Vi bonoz raptor. l. iij. t. ij.
Incipiunt rubrice de usu feudoz

Alienatione feudi.

An maritus succedat vxori in bñficio
Apud quē vel quos cōtrouersia feudi
An remoueri debeant testes
An mutus vel alius imperfectus
An ille q̄ interficit fratrem dñi sui.
Alienatione feudi paterni
An agnatus vel filius defuncti
An apud iudicem vel dñm
Beneficio fratris et qualiter frater.
Beneficio femine
Controuersia inuestiture
Contentione inter dñm et vasallum
Contentione inter dñm et fidelem
Inuestitura feudi
Contentione inter me et dñm
Cōtrouersia feudi int̄ pares terminanda
Constitutiones dñi lotharij feudoz
Cōtrouersia int̄ dñm emphiteosis et va
Consuetudine recti feudi (fallū.
• Clerico qui inuestituram facit
Capitulis conradi
Controuersia inter masculū et feminā.
Controuersia inter dñm et emptorē
Capitaneo q̄ curam vendidit
Cōtrouersia int̄ vasallū et aliū de bñficio
Ep̄m vel abbatem vel abbatissam vel
dñm plebs feudū dare nō posse
Eo q̄ finē fecit agnato de feudo paterno
Eo q̄ sibi et heredibz suis masculis et femi
nis inuestiturā acceperit.
Hic finit lex. deinde consuetudines le
gis incipiunt.

Impero: lotharius

Inuestitura de re aliena facta
Inuestitura quā titus cepit a sempronio
Inuestitura in maritum facta
Inuestitura apud pares curere tmianda
In quibus causis feudum amittat
Lege conradi

Uilite vasallo q̄ ptumax est.
Uinimis ualuasozibus
Uetus vel ali? imperfectus feudū retineat
Natura feudi
Noua fide formata
Natura successionis feudi
Nons feudozum
Pace iuramento firmanda
Per q̄s fiat inuestitura et p̄ q̄s restituat
Pace tenenda et eius uolatoribus
Prohibita alienatione p̄ lotharicū
Prohibita feudi alienatione p̄ fridericum
Pugna

Qui feudum dare possunt
Qui successores feudum
Quo tpe miles inuestiturā petere debeat
Quibus modis feudum amittat
Qui successores teneantur
Quēadmodū feudum ad filiam ptineat
Quibus modis feudum constitui potest
Quid sit inuestitura
Q̄ p̄cedere inuestiturā debeat fidelitas
Qualr vasallus iurare debeat fidelitatē
Qualiter olim feudum poterat alienari
Quis dicat dux marchio
Que fuit p̄ma causa beneficij amittendi
Qui testes sunt necessarij ad pbandā no
uam inuestituram
Quid iuris sit post alienationē feudi
Qualiter dñs de proprietate p̄uetur
Que sint regule

Quot testes sunt necessarij ad pbandum
Successione feudi (magnitudinē
Si controuersia fuerit inuestitura
Si ep̄s vel abbas vel abbatissa
Si de inuestitura inter dñm et vasallū lis
Si de feudo ptouersia fuerit (oziaf
Si de feudo vasallus ab aliq̄ interpella
tus fuerit. et dñs eū defendere noluerit
Si negatiū fuerit beneficiū a vasallo
Si vasall? feudo puat cui debeat deferri
Si vasallus feudi conditionem negaue
rit ex certa scia.
Vasallo decrepitate etatisq̄ feudū refutaui
Vasallo q̄ p̄stitutionē lotharij feudum
Uotis feudoz (alienauit.

Digesti ueteris

Primus liber habet

titulos. xxij.
Secundus. xv.

Lodicum

Tertius liber habet titulos. vii
 Quartus. ix.
 Quintus. v.
 Sextus. iij.
 Septimus liber habet titulos. viij.
 Octauus. vj.
 Nonus. iij.
 Decimus. iij.
 Undecimus liber habet titulos. ix.
 Duodecimus. ix.
 Tredecimus. vij.
 Decimusquartus. iij.
 Decimusquintus. iij.
 Decimussextus. iij.
 Decimusseptimus liber habz titulos. iij.
 Decimusoctauus. ix.
 Decimusnonus. iij.
 Vicesimus. ij.
 Vicesimasprimus. iij.
 Vicesimusecundus liber hz titulos. vj.
 Vicesimustertius. v.
 Vicesimusquartus. iij.
 Et sunt simul. cliij.
 Info:ciati

Primus liber habz ti
 Secūdu. ix. (tulos. vij.)
 Tertius. r.
 Quartus. vij.
 Quintus. vij.
 Sextus liber habet titulum vnum.
 Septimus. j.
 Octauus. j.
 Nonus. r.
 Decimus liber habet titulos decem
 Undecimus. iij.
 Duodecimus. iij.
 Tredecimus. vij.
 Decimusquartus. xvij.
 Et sunt simul. xcvi.
 Digesti noui

Primus liber habz ti
 Secundus. xvj. (tulos. vj)
 Tertius. xj.
 Quartus. xj
 Quintus. xxij.
 Sextus liber habet titulos septem
 Septimus. iij.
 Octauus. vij.
 Nonus. xxx.

Decimus. xxv.
 Undecimus. xij.
 Duodecimus. xvij.
 Et sunt simul. clxxxj.
 Lodicis

Primus liber habet

titulos. lj.
 Secundus. lvij.
 Tertius. xlij.
 Quartus liber habet titulos. lxxvj.
 Quintus. lxxij.
 Sextus. lxxj
 Septimus. lxxv.
 Octauus liber habet titulos. lix.
 Nonus. lj.
 Decimus. lxxij.
 Undecimus. lxxvij.
 Duodecimus. lxxij.
 Et sunt simul. vij. c. liij
 Autentici siue nouellaz pstitutionū
 Prima collatio habet titulos. vij.
 Secūda. xj.
 Tertia septem
 Quarta. vij.
 Quinta collatio habet titulos. xvij.
 Sexta. xij
 Septima nouem
 Octaua. xj
 Nona. xj
 Et sunt simul. xcviij.

Decima collatio au

tentici siue nouellaz pstitutionum. aut li ber seu vsus feudoz habet titulos. lxxxj.

Institutionum

Primus liber habet

Secundus. xxvj. (titulos. xxij.)
 Tertius. xxij.
 Quartus. xvij.
 Et sunt simul. xcix.

Explicite libellus docens modū studen di r legendi p̄tēta ac abbreviata vtriusqz iuris tam canonici q̄z ciuillis in se p̄tines titulos siue rubricas eiusdem iuris in ciuitate argentomensi impressus Anno dñi M. cccc. xcix. die. xx. mensis Augusti.

Digo iuris humani

De iudicio et de iure

Incipit pcessus iudiciarius criminij doctoris iuris canonici Johannis de Urbach.

In nomine dñi amen. Rex pacificus

cūctorū causa effectiva et finalis. de sū. tri. c. j. de reliq. et ven. san. glorio sus deus. in pn. li. et in. l. j. L. de sum. tri. hoies. ad sui similitudinē formatū. xxij. q. v. hec imago. de pe. dis. ij. pncipiū. Rectū creavit. Ecēs. vij. c. in fi. Et disposuit sibi subditos pudicos fore pacificos et honestos. vt in phemio hpilatiōis gregoriane ad eoz regulatōz ius naturale pcreādo. v di. in pn. Que lex natural' ad regimē creati hoies fm statū pmeue dispositionis ipi creatoris sufficiēs existebat. Lū ipse creator opus nō nouerit imperfectionis. de bap. maiores. s. s. adhuc qrit. q lege oia cōia erāt. j. di. ius naturale. vij. di. q iure. S. qz ipi subditi tles nō pmāserūt fm dispōnē et volūtātē creatoris. Nā multiplicatō gñe hūano iure gentiū. orta sūt bella et distincta rex dñia. ff. de insti. et iure. l. ex h iure. et j. di. ius gentiū. Et hō infinit' se imiscuit qōnib. Ecēs vbi sup. Et ibi subditi cupidi erāt ad aliena. et iō lites insurrexerūt. Vñ Seneca. Hoies qetissime viuērent i terris si hec duo pnoia nō essent vlt' d' indio tollerent. s. meū et tuū. Et alibi dicitur. Nostri essemus si nra nō essent. Nā cupiditas effrena ex hūane pditōis corruptione pūrgens. pacē odiens. lites et iurgia nutriens et inducēs tot noua litigia generat q pla sūt negocia q̄ vocabula. ff. de pscp. l. natura. extra de psti. nā pcupiscētā p. vij. di. bonoz. et in phemio p̄dicte hpilatiōis. Et natura hūana ad dissentiendū pna. de pse. di. iij. sicut in sacris. de pcel. p̄bē. qz diuersitatē. nouas deproperat edere formas. L. de vete. iu. enuc. l. ij. s. s. qz dicitur. Hinc est q forma litigandi et placitandi vsus in paradiso videt' exorta. Nā cuz Edā redargueret a dño d' inobediētia. relatiōz hui' criminis puerit in iugē imo in iugē auctorē cū dixit. Mulier quā dediisti mihi sociā me decepit et comedi. de pe.

dis. ij. spens. Itē ex lege veteri ordo iudiciorū p̄probat. Nā moyses ait In ore duorū vlt' triū et. Deut. xx. et de iudi. nouit de testi. in oi. Itē et i nouo testamto. vñ apls Seclaria iudicia si hūerit' et. j. Loz. vj. et. q. j. s. et his. Quare fm hmōi statū nature corrupte nō sufficiebat lex nature. s. necessaria erat p̄m̄lgatio legi positine. qz nisi lites p iusticias rep̄merēt in mūdo nō esset p̄cordia. Fuit ḡ necessaria hūanigñis adinuētio ad effectū. vt hmōi appetitū nocitū refrenaret. et hoies in tribu iuris pceptis. vicz honeste viuere. alterz nō ledere vnicuiqz ius suū tribuere iformaret. ff. de iusti. et iure. l. iuris p̄cepta. Et in phemio s allegato. vt sic hoim coerceret audacia. et inf iprobos inocentia tuta redderet. iij. di. facte sē leges. et vt boni q̄ete viuāt inf malos. xij. q. v. Nō frustra. Et ne q̄s temeritate p̄pa sibi sumat vltiōz. ḡ si hoies in p̄meue dispōnis statu et inocētia pmanissent. latio legi positine necessaria nō fuisset. Ad qd em indigerem' titū de li. ob. et lit. p̄t. et sibi si lites nō eēt. Lū igi ex cupiditate et malicia hoim lites orie sūt et p̄ctiōes iducte hmōi et sibi titū vt iure positino idigem' ad negocia ptractāda et lites dirimēdas. s. s. ius sup h emanauerit positim. tū cū h exercitū et scia placitādi maxie sē necessaria. xlv. di. l. p̄terūq. l. di. vt p̄stitueret. et p sciam et exp̄ctiā ois acq̄rit' noticia. iuxta illd. Usus et ars docuit qd sapit ois hō. Et iuxta dcm phi i. j. methap. Exptentia facit artē. Nā oē artificii p exercitiū recipit iteremū. In. l. legat' suis s. ornaticib. ff. de leg. iij. Est ei ipa exp̄ctentia efficax rex mgrā. d' elec. q̄ sit. li. vj. vñ lex cōmēdat iuris p̄tos ex exp̄ctentia rez. vt i p̄sti. ij. s. j. Et exp̄ti cāz iudices dari p̄nt. L. iudi. certi. Nā iexp̄t' pauca coḡscit. et maxie circa formas libelloz et ordinē iudiciariū. circa quē d̄bite ptractādū req̄rit exp̄ctentia. Vñ dicitur gōf. in li. iuris civil' in pn. q̄ difficile ē vt q̄s sciat bñ libellos difficiles pponere et ordinē iudicij ptractare. et si als bon' sit i legib' itellige i criminali vlt' civili. nisi i cāz exercitō puerlet. Nā vt dicitur. i spe. de lib. p̄cep. i pn. circa libelloz p̄ceptiōz grande p̄culū iminet. et q̄si tota vis iudiciorū in eis rite p̄cipiēdis p̄sistit. facit d' iudi. examiata. d' symo. l. hely. cū si.

De libello p̄cepto

De diffinitione et personis iudicij

Et pauci repiunt in h plene instructi. imo nullus est qui plerumque in his vario non obducatur errore. ad h de imu. ec. aduersus. Idcirco bonorum meorum super h de iur. istantia libelloz et alioz actuum iudiciorum formas tradere et declarare intendit. et iudiciorum debitum ordinem et frequentatum per singulos actus et pres iudiciales per media per que ad finem causam deuenit competenti et regulato ordine explicare. quantum mihi est possibile. Quod si reuera ad h insufficienter te me cogit faciam tamen quod possim. xxij. q. ij. faciat homo. Et sufficit quod in paucis amici labori consulat. ut dicitur lex tutor. ff. de nego. gest. Et l. tutores. in. s. q. se. in. fi. ff. de adm. tuto.

Dicit quod sit iudicium cum declaratione et personis eius.

Ed anteq venias

ad positum per euidentia permitto quod iudicium est actus legitimus trium personarum iudicis actoris et rei. Ita dicitur Ostin. diffinitio in su. de iudi. in pn. Et Jo. a. in addi. spe. ti. de actore. i. pn. et doctores coter. In h q. dicitur est actus trium personarum. includunt duo. scilicet processus et persone iudicij. Et h sunt alij iudicia in quibus non sunt oes persone ille ut in iudicio inquisitoris generalis ubi non est persona actoris vel rei. de q. in. c. bone. j. de elec. Et in iudicio inquisitoris specialis que fit ex officio iudicis nemine puocate vel instigante. de accu. inquisitoris. ut quoniam episcopus inquitur de prebendam fornicariu. z. c. qlr. ij. vbi deficit persona actoris. et super crimine notorio ubi non exigitur persona accusatoris. de accusatoris enidemia. Tamen adhuc stat per predicta diffinitio. quia in inquisitioe specialis que fit ex officio iudicis fama vel infamia pcedere debet. ut in iuris super alle. Et illa est loco actoris et eius typum gerit. ut ibi not. et inquisitio generalis ad speciale ordinat. Et tamen etiam finalis erit ibi sicut in speciali repere actoris. Sic in iudicio quod habet super notorio crimine potest dici quod ibi notorium supplet locum et vicem accusatoris interpretatine. Et sic in quocumque iudicio ordinario vel inquisitorio seu extraordinario predictae tres persone substantifice habent sicut vel de vel saltem repntatine. Et ita iste tres persone sunt de esse iudicij et suba. iudex actor et reus. Sunt tamen etiam alie persone que quocumque in iudicio interueniunt. et illarum alij agunt vel defendunt sicut procurator. iuncta persona. defensor. executor. syndicus. icono-

mus. tutor. curator. et quaedam alie. de quibus Guil. in spe. pre. j. i. tertia paritica per totum. Sed ille pro se sit in iudicio agendo vel defendendo nomine alieno. vide l. z. nomine actoris vel rei vel vtriusque. s. alij nomine actoris. alij nomine rei. et sic non sunt necessarie. Et nec agunt nec defendunt sed se ibi vel present admniculum ipsius cause ut aduocati. de postu. per totum. de iudi. pastoral. ut lit. no. de. c. j. Item testes. iij. q. iij. c. j. de s. sig. forus. s. in oi. Tabellio vel ipsius loco duo viri idonei que iudici acta describant. de pba. quoniam fama. Et nuncius seu executor que citet et referat. de off. dele. prudentia. j. Re. de app. cum par. Et ille persone et de necessitate habent esse in iudicio. sed ad effectum. s. ut admniculum. ceu s. dixi. Et de istarum personarum officijs et eorum exercicio ac formis quibus constituantur. et alijs circa hmoi ad pericula pertinentibus suo tempe patebit in processu. Et circa hmoi personas et eorum officia presertim mus lib. decretalium. Et tota prout per specul. iudicial. Guil. duran. quia presertim persona que ratione consideranda seu qureda est. ff. de iure codicil. l. istoz quodaz referunt. de desp. in pu. ad dissoluenendum. Ad de alia parte diffinitiois que dicitur est quod iudicium est actus etc. Sciendum quod ad illud actus iudicij debita expletio et perfectio ambulat per multas partes et actus particulares. et certo ordine a iure et causa consuetudine introducto regulata pcedendo ad finem. que finem imponit negocio. de sequel. pos. et fruc. c. j. puenit. Et istum ordinem iudicij ac eius partes tractat liber secundus decretalium. et Guil. in spe. in pre. ij. per totum. Et ibi in pn. istud secundum partes enumerat debito ordine partes seu membra processus iudicij saltem ista membra que coter et ut in primu ptingere solent. Licet enim aliquando alia occurrat. ut ibi dicit in principio. et alij et enumerat decre. quoniam extra. de pba. non tamen ordinem per oia obseruando. ut ibi no. Et istarum partium iudicij alij sunt de suba processus vel ordinis iudicij. ut libelli oblatio. de q. in. c. j. de libel. ob. in fi. glo. et in cle. sepe. de s. sig. in glo. que est super verbo necessario. Item lit. pre. de lit. de. c. unico. ut lit. no. pre. quasi per totum. in rubro et nigro. Item conclusio. de q. in alle. cle. sepe. in glo. s. conclusioe. Item snia et quod ferat in scriptis. de sen. et re iudi. c. vlt. li. vj. Alique pro non sunt de substantia. ut sunt exceptiones. replicationes etc. Et ordo iste iudicij non debet permitti confundi vel

Quibus et quibus est loco alteri

Testes

Tabellio

Tabellio

quod liber de re tractat

29

super illogis quibus et quibus pro...

Preparatoria iudicij

8
pposterari. als ex omisiōe p̄fusiōe v̄l p̄po-
steratōe iducere t̄ surgeret nullitas iudi-
cij t̄ p̄cessus. ij. q. vj. §. diffinitiva. t̄ seq̄n.
de accu. q̄lr. ij. t̄ in spe. de sen. pla. §. iuxta
ppōnē. Nec p̄t p̄termitti ēt de p̄sensu p̄tū
vt in glo. no. in. c. de cāis. de offi. dele. t̄ ē
glo. ij. in cle. sepe. p̄al. i glo. vlt. Et h̄mōi
actū p̄riculariū q̄dā s̄t ad iudicij seu lit̄
ordiatōz. q̄dā ad lit̄ seu cāe instructōez t̄
decisiōz. Vñ citatōes satisfatōes s̄t act̄
iudicij ordiarij. t̄ his s̄ilia. S̄z p̄fessōes
attestōes p̄batōes t̄ ista q̄ factū respiciūt
sūt act̄ cāe instructorij t̄ decisorij. de q̄ p̄
Hosti. t̄ In. in. c. cām. extra de testi. t̄ in
cle. sepe. de p̄. sig. in glo. p̄. defensionēs q̄
facit ad h̄. Et h̄ de p̄tibz p̄cessus iudicia-
rij ordiarij in cāis regularit̄ obseruādis.

De causis in q̄bz dicit̄ ordo iudiciarij
nō necessario p̄ oia fua f̄ semp.

Ed sunt aliqui ca

f
sus in q̄bz ex p̄uilegio iuris l̄ hoīs
aut ex cāz natura ordo h̄mōi per
oia necessario nō obfua f̄. v̄l etiā nullo mō
d̄z obfuari. nec p̄ omēs p̄tes iudicij in eis
ambulat̄. Exm̄ de cāis p̄uilegiatis a iure.
vt est cā b̄nficialis. m̄rimonialis. vsuraz.
t̄ decimaz. In q̄z cognitōe t̄ dispōne iu-
ris iudex tenet̄ ordinē iudiciariū obfua re
• Et iō dixi necessario. qz p̄t si vult. vt i cle.
disp̄diōfaz. de iud. De p̄uilegijs hoīs. vt
q̄n p̄nceps cās cōmittit. t̄ i eis p̄cedi mā-
dat̄ simplr̄ t̄ de plano. t̄ sine strepitu iudi-
cij t̄ figura. t̄ tūc iudex nō p̄t p̄ oia fuare
ordinē iudiciariū. qz tūc ista q̄ sūt de figu-
ra t̄ suba iudicij nō d̄z obfua re. vt ē libel.
ob. lit̄. p̄t. Et ista sūt de strepitu iudicij.
sic exceptōes. applones. replicatiōes. t̄ q̄
tūc fortius q̄s in alijs amputare d̄z t̄ repel-
lere. Et dixi qz nō d̄z tūc solēnis ordo fua-
ri. si tū obfua re p̄tibz nō p̄dicentibz valz. vt
in cle. sepe. plies alle. vbi tradit̄ forma p̄-
cedēdi q̄ fm tale mādatū d̄z obfua re. Itē
q̄nqz ex natura cāe nō obfua f̄. Exm̄ vt in
notorijs. Nā ordinē iudiciariū fuari i eis
esset ordinē p̄uere. vt in decre. ad n̄fam
ij. de iureiu. de q̄ etiā in. c. v̄za. t̄ in. c. tua
de cōba. cle. t̄ mu. Itē in s̄marijs cogni-
tōibz in q̄bz etiā nō fua f̄. nec fit trāsitus p̄
p̄tes iudicij. s̄z iudex s̄marij p̄batōes re-
cipit t̄ se informat. d̄ q̄ in spe. de of. oi. in.

§. postremo. Et iō dixi. v̄l nullo mō d̄z obf-
uari. Itē in iudicio extraordinario vicz in
q̄sitorio. qd̄ expedit̄ officio iudicis nō ad p̄-
uocatōz alicui v̄l istigatōz. t̄ sic nō fua f̄
ordo iudiciarij. vt i. c. qm̄ frequē. vt lit̄. ij.
p̄t. in. §. sūt t̄ alij. cū remissiōibz. Et sic fm
diuersitatē cāz diuersi insurgūt p̄cessus.
De istis q̄ oibz iudicij t̄ p̄cessibz. t̄ d̄ p̄ces-
su executiōis ad gr̄as videbim̄ successiue
Preparatoria iudicij

Rio q̄ de iudicio

p
ordiario añz ad ip̄i expeditiōez
accedā. est aduertendū qz sūt q̄dā
p̄paratoria ad ip̄m iudiciū vt p̄habeat q̄
dā inuestigatio vel p̄meditatio matura p̄
quā mēte t̄ corpe se p̄parant iudex t̄ p̄es
saltē actor ad iudiciū subintrādū vel nō.
Et isto mō intelligēdo ponit̄ guil. in spe.
sp̄alē rubricā de p̄paratorijs iudiciorz in
p̄te sc̄da. rubrica. j. vicz circa p̄n. Ut age-
re volens t̄ accusare. p̄mo p̄sulat amicos
videat an habeat p̄bationē. t̄ vtz expedi-
at sibi litē mouere. ij. q. ij. de induc̄is. p̄
uideat sibi de aduocato t̄ testibz cū periti-
oribz p̄ferat t̄ se p̄mūiat. qz lit̄ euētus du-
bi⁹ ē. ff. de pecul. l. qd̄ debet. Et exq̄ actor
instāte aduersario cogit̄ litē p̄seq̄. Dinc ē
qz inducie deliberatorie sibi nō p̄cedūt. s̄
actori. De his t̄ alijs articul̄ p̄mo inuesti-
gādis. no. spe. vbi p̄rio alle. Itē circa in-
dicē q̄ in cā criminali p̄us d̄z examiare p̄so-
nā accusatoris. q̄ intētiōe moueat cui⁹ sit
opionis. ij. q. vj. si q̄ sūt t̄ c. Itē in cā inu-
riaz iudex sp̄ laboret ad p̄tes p̄ponēdū in
q̄ actiōe potissime p̄cedit̄ p̄positiō. xc. dis-
c. j. t̄ c. studēdū. Et qm̄ ēt in civilibz cāis
iudex tēdere d̄z ad p̄positiōz. de mu. pe. c.
j. Et marie p̄cedit̄ p̄positiō actoris vincē-
te. vt i add. spe. no. Jo. ā. i. ti. p̄. alle. Vñ
vt ibi d̄t spe. Remini expedit̄ vt nimis fa-
cil̄ sit t̄ p̄mpt⁹ ad litigādū p̄t̄ piculū aīe.
Vñ d̄t i euāgelio. Si q̄s voluerit tunicā
tuā tollere t̄ tecum in iudicio p̄tēdere t̄ c.
Mat. v. xij. q. j. t̄ in. §. j. t̄ apl̄s. Secla-
ria iudicia si hūerit̄ p̄ctm̄ ē in vob. t̄ vos
p̄tēptibiles dō faciet̄. j. Lo. vj. xj. q. j. §. et
his. t̄ marie n̄ expedit̄ cleric̄. qz n̄cō dō mi-
litās ip̄licz se negocijs seclarij. ij. Thim̄
ij. ne cle. v̄l mo. c. j. m̄ltomin⁹ religiof. xvj
q. j. monachi a mōasterio. qz suos dei nō

Requisita ad iudicium

optz litigare. de syn. c. vnico. Itē nō expe
dit p̄ dubiū lit̄ euentū. vt dixi rē. Etiaz
nō. d. cā pos. 7 p. c. pastoral. i. p̄n. Pr̄mior
ē q̄s sit ad p̄ponēdū q̄s ad p̄tendēdū. d.
trāsac. c. fi. cū si. Talia 7 filia dicunt. p̄pa
toria. P̄nt etiā dici p̄patoria oīa ista q̄ p̄
cedūt lit̄e p̄. vt d̄t guil. āglie. Pro q̄ fac
q̄s d̄t guil. in spe. pte. ij. i. p̄n. 7. j. vbi d̄t q̄
ordo iudiciari p̄prie d̄t in istis p̄sistere q̄
agūt in lit̄. p̄. 7 sniam cū lit̄. p̄. sit exor
diū. c. ex pte. ij. d. 7. sig. Cū an eā q̄s nō di
cat agere s̄z agere velle. qz ista q̄ p̄cedūt n̄
s̄t p̄pe de ordine s̄z p̄patoria. Et fm h̄ p̄i
mus liber decre. 7 p̄ncipiū sc̄di libri vsqz
ad ti. de lit̄. p̄. Et istud q̄s tractat guil. i
spe. in tota pte. j. vicz circa p̄sonas iudiciū
arbitroz. assessor. actor. rei. 7 aliaz p̄so
naz. suo vl' alio noīe agēdo vl' defenden
do aut admiculū p̄stando in iudicio iter
ueniētū. Et etiā in sc̄da pte vsqz ad titu
lū de lit̄. p̄. Sūt 7 alia p̄paratoria q̄ etiā
p̄petūt post lit̄. p̄. de q̄b in spe. de dila. 7.
j. 7. p̄paratoria. de q̄b suo loco videbim⁹

Itis p̄missis veniēdū ē ad p̄positū. s̄z
ad declaratiōez p̄cessus 7 ordinis iudicia
riū 7 ordinariū regulatim totū ip̄m p̄cessū
diuidēdo in tres ptes. sic etiā diuisit guil.
in spe. pte. ij. in p̄n. Prima ps a p̄ma vo
catiōe siue citatiōe incipit. 7 durat vsqz ad
lit̄. p̄. exclusiue. Sc̄da pars incipit a lite
contestata. 7 durat vsqz ad sniam diffini
tiuā exclusiue. Tertia ps incipit a snia 7
durat vsqz ad ei⁹ effectualē executōz si nō
fuerit appellatū als si ē appellatū suspen
dit executio q̄usqz cā app̄onis fuerit fini
ta. de iureiu. venientes. cū p̄cor.

De his q̄ expediūt in p̄ma iudiciū pte.

Pr̄ia pte expedi

i unē oīa ista q̄ occurrūt circa p̄p̄tē
tiā vl' incōp̄tētiā iudicis 7 ei⁹ iurisdicōz
vicz an iurisdicōz h̄eat in reū vl' nō. Et si
h̄z an sit recusabil' vl' declinabil'. Itē circa
p̄sonā actoris. an legitimā h̄eat p̄sonā ad
stādū i iudicio vl' nō. De abilitate 7 ido
neitate p̄sōe rei nō q̄rit nec disputat. qz ex
q̄ re⁹ vocat ad iudiciū q̄liscūqz sit se defen
dere p̄t. Un̄ d̄t si diabolus eēt in iudicio
vt re⁹ nō esset defensio sibi denegāda. cū
sit iur' 7 eq̄tati natural'. de excep. cū inter.
Un̄ d̄t ibi. In. qz re⁹ nō h̄z firmare vl' legi

timare p̄sonā suā i iudicio. s̄z h̄ ip̄e firma
bit qz vocat⁹ ē cū necessario h̄eat r̄ndere.
de iudi. intellerim⁹. Et iudiciū reddid̄ in
uitū. ff. de p̄. obli. int̄ stipulantē. 7 h̄ in reo
necessario. Itē q̄rit etiā i eadē pte de p̄so
na p̄curatoris. an possit stare i iudicio. de
p̄ba. post cessionē. an h̄eat sufficiēs māda
tū. de p̄cu. c. j. hec 7 filia excipiūt. Itē de
loco iudiciū. an sit tutus 7 idoneus reo. de
app. ex pte. j. Itē de forma libelli. de iudi.
examīata. De his 7 filibv̄isū ē p̄uie q̄s d̄
p̄ambul' ad iudiciū. In h̄mōi pte p̄ma q̄
rit de p̄p̄tētiā 7 incōp̄tētiā fori. de legi
timatiōe 7 abilitate vl' inabilitate p̄sonaz
tūc in iudicio int̄ueniētū. de idoneitate
vl' refutatiōe loci. 7 de aptitudie vl' inepti
tudie libelli. sufficiētia vl' insufficiētia mā
datoz. p̄curatoz 7 h̄mōi. 7 nō tractat illa
q̄ s̄t negociū p̄ncipal'. Vel reglarit h̄ dico
iō. qz fallit in certis casibz. de q̄b in. c. j. de
lit̄. p̄. li. vj. vt patebit i p̄cessu. In sc̄da p
te tractat negociū p̄ncipale vt ibi videbi
mus. In tertia iponit finis ip̄i negocio
p̄ sniam. ff. de re iudi. li. j. Et p̄denatū p̄
ducit ad effectū executiue. de re iudi. cum
aliq̄b. de offi. dele. q̄renti. S̄z adhuc an
q̄s inchoemus p̄cessum sciēdū. qz actor d̄z
adire iudicē rei. L. de iu. oi. iudi. l. iur' or
dinē. qz ē regla de h̄ tradita i. c. cū sit ḡna
le. de fo. cō. cū p̄cor. s̄z h̄ fallit in multis ca
sibz in q̄b re⁹ forit forz nō sui iudicis. de q̄
bus in. c. vl'. de fo. cō. Et matie de p̄sue
tudine clerici trahūt laicos ad ecclāsticū
iudiciū etiā in cā ciuili. vt in. c. cū sit. iam
alle. Et nō. Bēf. in. c. si cleric⁹. e. t. in vl'.
glo. 7 Buil. in spe. de cōpe. iudi. aditōne.
7. j. in p̄n. Itē p̄t re⁹ iurisdicōz nō sui iu
dicis in se progare tacite. de fo. cō. dilecti
f. p̄bendo vl' soluere p̄mittēdoz r̄ndere in
certo loco exp̄sso. e. t. significasti. Hoc ve
rū ē de iudice ordiario. sec⁹ in delegato. d̄
offi. dele. Cū olim mgr̄ p. 7 g. xi. q. j. iudi
ces. Ad h̄ tū qz cleric⁹ valeat nō sui iudicis
iurisdicōz in se progare p̄la req̄rūt q̄ oc
currere debēt i dicto. c. fcasti. 7 ibi nō. An
aut̄ q̄s sel' progādo possit penitere 7 iudi
ciū iudicis progari declinare. ē recurrēdū
ad. c. j. de iudi. 7 q̄ ibi p̄sueuerunt notari.
S̄z q̄s sit cōp̄tens iudex alicui⁹ p̄ istis ē
aduertēdū. put d̄t guil. i spe. pte. j. ti. j.

Diuisio iudicium

Diuisio iudicum

Iudicū alij delega

ti. alij ordinarj. alij auditores. alij assessores. alij arbitri. alij arbitratores. s; p̄t dici distinguēdo duo mēbra tñ q̄ ois iudex aut ē delegat⁹ aut ordinarj⁹ q̄ dā tñ ē mict⁹. sic auditor palatij aplici. q̄ ē nec delegat⁹ nec ordinarj⁹. s; p̄tās sua h; se ad utrūq; q; h; ordinarjā in cogscendo ⁊ delegatā in p̄nūciādo. vt no. i. cle. auditor. de resc̄p. Et q; guil. in spe. ponit auditorē itelligit cui cert⁹ cāe articul⁹ expedite dus cōmittit. si h; guil. itelligit de articulo hñte cāe cognitiōz annexā. tūc tal⁹ ē delegatus. si de nudo articulo nō hñte cāe cognitiōz vt exāmiator testij. tūc nō ē iudex tal⁹ auditor s; nud⁹ minister. de q̄ i. c. sup qōnū de of. dele. ⁊ in cle. auditor. d. resc̄p. alle. Et iō nō d; ponere istō mēbz. i. assessore que nō oprz int iudices enūerari. q; p̄pe iudex nō ē. vt suo loco patebit s; ar biter ⁊ arbitrator p̄pe nō ē iudex. q; puata p̄sona p̄t ar biter eligi. si sic ē q; p̄ actuz puatorz nō dat iurisdicō al's eā nō hñt. de iu. oi. iu. l. puatorz. d. fo. cō. si diligēti. ⁊. c. significasti ⁊c. s; iō spe. enūerat euz int iudices. q; arbitraria redacta s; ad instar iudicioz. vt in. l. j. ff. de arbi. Itē ar biteriū ē volūtariū. s; iudiciū reddit in iuitū vt s; dictū ē. Delegat⁹ ē q; ex alteri⁹ p̄missiōe alicui⁹ cāe recipit iudicialē cognitiōz de of. dele. sup qōnū. Et iste si ē a p̄ncipe aliqñ subdelegat. Vñ subdelegat⁹ ē cui cā v'l ps cāe delegato sc̄do loco cōmittit. vt ibi. ⁊ sic subdelegat⁹ d; etiā delegatus. Cōsuatores ⁊ executores ēt s; delegati. de of. dele. c. j. ⁊ vlt. li. vj. Ordinarj⁹ est q; iure suo v'l p̄ncipiū bñficio v'l iter iuridicōnē exercere p̄t. ff. de iu. oi. iu. l. more maiorz. i. cle. ⁊ seqn. Papa ē ḡ ordinarj⁹ singuloz. ix. q. iij. cūcta p̄ mūdū. ⁊. c. p̄ncipalē. Itē ep̄s i ei⁹ dyoc. Et oēs tpales in cui⁹ territorio q̄s domiciliū h; in. l. heres absens. ff. de iu. de fo. cō. c. vlt. Isti sūt ordinarj⁹ ⁊ cōpetētes iudices. dñi tñ tpales nō fundēt itentōes suas de iure cōi s; oēs in territorio suo sic ep̄i in dyoc. suis. Pro q; no. in. c. sup eo. de proch. in. c. j. de reli. domi. Itē ēt inferiores p̄nt ēē ordinarj⁹ ⁊ hñe iurisdicōz ordinarjā ex p̄uilegio l' p̄suetudine. de of. or. cū ab eccliaz. de fo. cō. cuz

stingit. Archieps s; nō ē iudex ordinarj⁹ us subditoz suffraganeoz suoz. s; solū i dyoc. sua. ⁊ sup ipos suffragāeos h; ordinarjā iurisdicōz. vt i. c. pastoral. d. of. or.

Vñ nō p̄t adiri p̄ simplicē q̄relā ab ipsis subditis suffraganeoz. nisi i casib; vt ibi i c. ḡtū. d. of. dele. Itē legat⁹ ē ordinarj⁹ in p̄uicia sibi d̄creta. vt i. c. j. d. off. lega. li. vj.

Qualr actor d; se hñe in adēdo iudicē

Ed qualr in eūdo

actor debeat se hñe tractat guil. i spe. de cōpe. iudi. aditiōe. s. viso. q; si ē ordinarj⁹ actor p se v'l p̄ p̄curatorē suū. ff. de pecu. l. j. Accedat ad eū hora cōgrua. vt d. of. dele. p̄suluit. Ut cū sedet p̄ tribunali. nō qñ comedit v'l ē in d̄inis v'l in via. iij. q. iij. s. spaciū ⁊c. Et factū suuz corā eo p̄ponat p se si ē discretus. Alioqñ p̄ altū. d. iudi. pastoral. ⁊ petat aduersariū citari seu vocari ad cām. d. iudi. c. j. q; p̄ citatōz d; ichoari p̄cessus. Est em̄ citatio fūdamētū ⁊ p̄ncipiū ordis iudiciarij. de q; in glo. c. ecclia. d. p̄sti. sic hñt p̄t. ē fūdamētū ⁊ initiū lit' seu iudicij. vt dictū ē s. D; d; notabilr lex isti. de pet. her. s. vltra ⁊c. q; oim̄ actionū instituedaz p̄ncipiū ab ea p̄te edicti p̄stituit q; ē in ius vocādo. si iudex ē delegat⁹ accedat eū vbicūq; eū inueniat. q; ipse qñq; certo loco ⁊ p̄sistorio caret. in loco tñ honesto ⁊ p̄grua hora. d. of. dele. p̄suluit. Pro q; no. i. cle. q̄uis de ap. Et h;az cōmissiōis sibi p̄nter. ⁊ tūc incipit hñe iurisdicōz. de app. vt debet⁹. Req̄ras eū hñlr vt mandatū aplicū exeq̄ndo aduersariū citet ⁊ sine mora decretū citatōis obtineat ad effectū iurisdicōis p̄petuan de. de of. dele. ḡtū. An p̄ subdelegatōz p̄petuet iurisdicō recurrēdū ē ad notata i c. q̄uis. de of. dele. li. vj. Itē faciat ip̄az citatōz ab ordinarjō v'l delegato decretā citi⁹ exeq̄ aduersariū ne p̄ ipm̄ aduersariū corā alio iudice possit p̄uēri. vt no. i. alle. c. vt debet⁹. Ad itelligētiā illi⁹ aduertēdū q; i plib; ordinarj⁹s qñq; ē ḡdualitat. inter dū accumulatio fori. vt no. i. c. cū ab ecciarū. de of. or. c. cū p̄tigat. de fo. cō. Ubi est plalitas iudicij p̄ modū accumulatiōis locus ē p̄uentōi. vt q; p̄rio citat sit iudex ⁊c. als sec⁹. Itē idē ē i delegato ⁊ ordinarjō. vt i. c. vt debet⁹. ⁊ ista p̄uētiō fit p̄ citatōz. vt

Auditor

Assessor

Delegatus

Subdelegatus

Quidam

Citatio delegati

sibi. Posset et fieri p[ro]u[er]sio p[er] domiciliu[m] mu-
tatoꝝ. de fo. co. c. p[ro]fuit. Itē ad effectū
lit[er] p[ro]dētā indicēdi accederet ad p[ro]c[ur]ā
dū citatoꝝ aduersario int[er]ari. Ex q[ui]b[us] col-
lige tres citationū effect[us]. Iudex g[er] ad pe-
titoꝝ actoris discernere h[ab]et p[ro]t[er] reā citādā.
Et h[ab]mōi citatio p[ro]t[er] fieri p[er] l[ite]ras iudicis l[ite]r
ua voce. Uua voce fit m[ul]tipl[er]. Q[ui]q[ue] p[er]
ip[s]o iudicē q[ui] ore p[ro]p[ri]o citat. Q[ui]q[ue] p[er] tabel-
lionē. Et p[ro]t[er] ip[s]e tabellio de tali citatōe p[er]
ip[s]m facta testificare z scribere se citasse.
Q[ui]q[ue] p[er] p[ro]t[er] in vim t[er]m[in]i puocatōis ad cāz
de ap. cū sit. z. c. bñ. Q[ui]q[ue] p[er] nūciū. de of.
dele. p[ro]u[er]sio. de ap. cū pati. de q[ui] i spe. d
cita. §. seq[ue]nt. z no. i. c. qm. de p[ro]ba. Et fit et
vt dixi p[er] l[ite]ras. z qd[am] debeāt p[ro]tere l[ite]re cita-
tōis patebit inferi[us]. Et ponit guil. i spe.
d cita. §. iā de citatōe. P[ro]t[er] et addi tertiū
mēbz v[el] terti[us] mod[us] citādi. vt dic[itur] Jo. ā.
in add. spe. de cita. §. seq[ue]nt. Qd[am] fit et cita-
to ip[s]o reo vt cū p[ro]sona capif[er] z inuite du-
cif ad iudiciū. de q[ui] seplit Jo. ā. i. c. roma-
na. z. §. p[ro]h[er]es. de fo. cōp. li. vj. Si g[er] iu-
dex ed[em] legat[us] q[ui] ē auditor. resc[ri]ptū seu l[ite]ras
cōmissiōis recipiat reuerēt z deuote. q[ui] p[er]
salutatōz z bñdiciōz inducūt effect[us]. de
q[ui]b[us] in p[ro]ba. vj. Et q[ui] l[ite]r p[ro]ntator in p[ro]ntādo
z iudex in recipiēdo z i n[on] p[ro]ntādo resc[ri]p-
tū debeāt se h[ab]ere. tradit guil. i spe. d resc[ri]p-
ti p[ro]ntatōe. §. j. in p[ro]n. Et quō in p[ro]ntatōe
z receptiōe resc[ri]pti d[icitur] fieri ad mādātū iu-
dicis instrū p[er] tabellionē ibi et tractat. z
q[ui] tot[us] tenor resc[ri]pti scribat int[er] acta. Et
scribat notari[us] sub hac forma.

Forma instrumēti de p[ro]ntatiōe resc[ri]pti

In noīe dñi amen

i Anno natiuitatis eiusdē. D. cccc
lxx. Inditōe tali p[ro]ntificat[us] scilicet
simi in xp[ist]o p[ro]ris z dñi n[ost]ri dñi Pauli. i
uina p[ro]uidētia pape. ij. die. x. mēsis nouē
bis hora. iij. v[el] q[ui] i in opido Erfordē.
Hogū. dioc. in curia hitatiōis venera-
bil viri dñi hunoldi decani z corā eodez
dño decano i meiq[ue] notarij publici z te-
stii infrascriptoz p[ro]ntia p[ro]sonal[iter] p[ro]stitutus
Tal clerice[us] v[el] laic[us] tal dioc. resc[ri]ptū apli-
cū v[el] l[ite]ras aplicas cui[us] v[el] q[ui] tenor inferi[us]
describit. Vera ip[s]i[us] dñi pape bulla plū-
bea in cordula canapis p[ro]dēte. more ro-
mane curie bullatas sanas itegras z il-
lesas. ac oī p[ro]sus vicio z suspitōe carētes

p[ro] dicto dño decano p[ro]ntauit. eūdēq[ue] dñm
decanū hūil[iter] req[ui]siuit. q[ui]t[us] in cā seu cāis
sibi cōmissis aduersus talē z t[er]res in eod[em]
resc[ri]pto v[el] in eisdē l[ite]ris p[ro]ncipal[iter] noiatos
p[ro]ceder[et]. z eisdē citare seu l[ite]ras citatorias
p[ro] ip[s]os sibi decernere z p[ro]cedere z iusticiā
facere dignaret. Qd[am] q[ui]dez resc[ri]ptū v[el] q[ui]s
qd[am] l[ite]ras aplicas idē dñs decan[us] ad se re-
cepit reuerent[er] vidit z p[ro]legit. ac ei[us] l[ite]ras
tenorē p[ro] me in act. cāe. p[ro]scribi mādauit.
z citatōis l[ite]ras p[ro] p[ro]fatos. A. z. A. fieri d[icitur]
creuit. Tenor aut[em] resc[ri]pti p[ro]dicti seu l[ite]raz
p[ro]missiōis tal[is] est. Paul[us] zc. Qñ g[er] sic tot[us]
tenor resc[ri]pti redact[us] ē in act. fidē fac[er] et si
resc[ri]ptū p[ro]deret. De q[ui] in. c. cū i iure. d[icitur] off.
dele. z. c. cū olim. de p[ro]u[er]sio. In his z silib[us]
ē sciēdū q[ui] tabellio d[icitur] p[ro]dicta scribere. q[ui]z
officiū tabelliois ē oīa q[ui] occurrūt in iudi-
cio fm iudicis p[ro]ceptū sigilatim z ordia-
te scribere. z p[ro]tib[us] exēplū tradere. z tradi-
toz exēplar retinere. vt no. p[er] Hosti. de p[ro]ba.
qm. §. Si aut[em] citatio fiat p[er] nūciū scri-
bat sic notari[us]. Talis iudex int[er]it tali
nūcio suo vt talē citaret ad petitiōz z in-
statiā tal[is] tali dieze. vt no. i. c. qm. d[icitur] p[ro]ba.

Forma citationis delegati.

Decanus eccie bea

o te marie Erfordē. Hagū. dyoc.
Iudex cāe z p[ro]ntū ifras[er]iptaz. l[ite]r in-
dex ad ifras[er]ipta a se. ap. sp[er]al[iter] deputat[us]
seu delegat[us]. Uniuers[us] z singul[us] abbatib[us]
p[ro]u[er]sio. p[ro]posit[us]. decanis. dinoz rectorib[us]
clericis z notarijs publicis q[ui]b[us]cūq[ue] p[er] ciui-
tatē z dyoc. Hagū. ac als v[er]libet p[ro]sti-
tut[us]. z sp[er]al[iter] tali v[el] tali plebano Salutē
in dño z mādāt[us] n[ost]ris. imo veri[us] aplicis.
firmit[er] obedire. L[ite]ras scripsit i xp[ist]o p[ro]ris
z dñi n[ost]ri dñi pauli dina p[ro]uidētia pape.
ij. ei[us] p[ro] bulla plūbea i cordula canapis
pendēte more romane curie bullatas sa-
nas itegras z illesas. ac oī p[ro]sus vicio z
suspitōe carētes. in mei notarij publici z
testii infrascriptoz p[ro]ntia p[ro] talē in eisdem
l[ite]ris p[ro]ncipal[iter] noiātū p[ro]ntat[us]. Nos cū ea
q[ui] d[icitur] reuerētia nouerit[us] recepisse. Qua-
rū tenor dinoscit esse tal[is]. Paul[us] zc. us zc.
Post q[ui]z l[ite]raz p[ro]ntatiōz z receptōz fuim[us]
p[ro] p[ro]dictū. A. r[es]p[er]iti. vt in cāis nob[is] dele-
gatis aduersus talē ex aduerso in eisdēz
l[ite]ris p[ro]ncipal[iter] noiātū p[ro]ceder[et] citatoriasq[ue]
l[ite]ras p[ro] eū decernere. z iusticiā sibi m[is]tra

Citatio delegati

re dignaremur. Nos igitur decanus iudex p
dicitur volentes mandatum aplicum exequi ut te
nemur vobis et vestrum cuilibet in virtute sancte obe
diencie et sub pena excommunicationis quam in vos
et vestrum quemlibet partium mandati preceptorum et
neglectorum in his scriptis. tunc tamen diebus ca
nonica monitione premissa vel premissa ferimus
firmis et districte precipiendo mandamus. que
nus visis partibus accedatis que propterea fue
rit accedendum. prefatum. A. publice citare cu
retis. quem nos promptorie citamus pro partibus
ut die tali etc. vel. xij. a partium insinuatione
et publicatione reputanda. Quorum diebus quatuor
pro primo et quatuor pro secundo. et reliquis pro ter
tio. et preceptorio termino assignamus. compareat pro se
vel sufficientem procuratorem Erford. in curia
bitationis nostre hora tertiaria. coram nobis tali
die de iusticia rursurus. Citantes etiam eundem
ad omnes actus iudiciales in iure obfuar
suetos. quod datur et successivum usque ad suam
diffinitivam inclusivam. Cum intimatione que sine
comparuerit sine non. nos nihilominus quod in
stus fuerit faciemus. Die autem nostre citationis et
formam et quod feceritis in premissis nobis per vias
patentes litteras hanc serie litterarum continentes aut
instrum publicum fideliter rescribatur. Datum et
actum Erford. in predicta curia nostra Anno
domini etc. nostro sub sigillo. Et ista forma frequenter
continetur in litteris sub alijs scribis ponatur spe. t.
de cita. s. ia de citatione. et s. visio de cita
tione. Et ista forma sonat de unico iudice
delegato. Sed quibus dantur plures. s. duo vel
tres. et isti quibus dantur simpliciter. de offi. dele.
in. c. cum cam. Quibus cum diversis clausulis
quod quibus cum clausula que si non omnes interesse
poterint. duo vestrum nihilominus exequantur. de
of. dele. prudentia. in pn. et c. cum sup. Quibus
cum clausula que si ambo interesse non poterint.
aliter vestrum nihilominus exequantur. et hoc quibus se
duo iudices. ut in predicto. c. prudentia. s.
Ide quibus. Quibus cum clausula. quibus vos vel
duo aut vestrum vestrum. Prima clausula ponitur in
rescripto apponitur. quod producit in audientia
litterarum predictarum. Quibus partes non conveniunt
in vestrum iudicem. quod tunc dantur tres cum clausu
la que si non omnes etc. et quibus partium eliget vestrum
et cancellaria dicit tertium. et tunc omnes tres habent
precedere nec duo habent precedere nisi tertium
se excuset. ut in dicto. c. prudentia. Ultima
clausula frequenter in litteris prefatorum. quibus
dantur prefatores ecclesiarum vel universitatibus
studiorum. quod tunc ponitur clausula. quibus vos

vel duo aut vestrum vestrum etc. Et tunc quibuslibet inso
lidum precedere potest a principio. Secunda forma
pro qua dantur duo iudices cum clausula. que si
non ambo. hodie non est in usu. Quibus dantur plures
iudices cum predictis clausulis. de quibus huiusmodi clau
sulis fieri mentio in citatione sic dicitur. A.
decanus ecclesie beate marie iudex vel prefatorum
tor venerabilium vel circumspectorum viro
rum domini magistrorum doctorum et scholarium alme vni
versitatis studii Erford. vna cum ceteris nostris
in hac parte collegis. Cum clausula. quibus vos
vel duo aut vestrum vestrum etc. a se. ap. delegat
Quod autem delegatus que ad nomen premissum debet
atque proponi potest. quod repetitur per sonam domini pa
pe. de offi. dele. cum olim. cum procor. Et quibus se
plures delegati tunc maior et dignior de pre
poni. de que in spe. de cita. s. visio de citatione
s. porro. Circa quod notatur vestrum dubium facti
ponamus. cum delegata fuerat olim episcopo
pragensi. nunc postea cum ecclesia ista fuerit
metropolitana. ipse factus archiepiscopus precedere
re poterat in causa pro coram eo inchoata. Jo.
an. in addi. spe. t. de delegato. s. licet. s. re
stat. videtur tenere que sic. si nomen proprium esset
expressus in commissione. Ro. quod pro dignitate
archiepiscopale non desinit esse episcopus. Unde pro
vocat seipsum episcopus. fac. l. eos. in fi. L. de no.
mu. li. x. Istud dubium movere potest pro lud
tes ad scacas. ut ibi dicitur Jo. an. pro eadem le
ge fuit iudicatum que que in ludo scacorum que
mactare socium cum pedona facta regina vi
ctor erit. Pro que Jo. an. in addi. vbi s. vbi
plures leges et rationes adducit. Dicit tamen que pa
due audiuit pronuciare fratri. Concordando
distinguit primum die precedere quibus conventio fu
erit facta de certa pedona. secundum quibus de cer
ta non est conventio. Item in forma mandati de
legato omnibus super quibus huius iurisdictionibus que ad
hoc quod alius sua iurisdictione non posset bene ex
plicari. de offi. dele. c. j. et c. propterea. et c. sequen.
de que in spe. t. de cita. s. visio de citatione. s.
quod si delegatus explicat. et c. sequen. An
autem tenor rescripti debeat totus inseri in cita
tione. legitur et notatur in. c. ij. de dila. et no. Jo.
theutonicus in glo. ij. q. ij. si episcopus. que alius non
valet citatio. de hoc no. i. c. veniens. de accu:
sup finem ultra glo. Sed ipsum rescriptum bulla
tum non tenet mittere citato. ut no. i. c. ij. de di
la. Alii et inserunt in citatione libellum. de que in
c. ij. ia alle. de dila. Item citatur ad rindendum a
ctorem de iusticia. Alii citantur primo ad dicit
dum de commissione que quod dicitur l. opponere

Reuocatio subdelegati

voluerint ē eā. et iste t̄min⁹ suat̄ i curijs p̄ subst̄tiali. Itē q̄ possit iudex et debeat cōminari. p̄bat̄ in. c. cū ex l̄ris. de rest. in inte. in fi. et in spe. de cita. §. viso de citatiōe. §. q̄d si iudex ita dic̄. Itē q̄ in forma citatiōis apponit̄ q̄ executor d̄z rescribere dic̄ et horā. de h̄ no. in spe. de cita. §. vlt̄. §. si s̄o mādāt. Iudex delegat⁹ q̄nqz nō p̄cedit p̄ se s̄z cām cōmissam subdelegat. Et erit forma subdelegatiōis ista q̄ seq̄t̄. **R.** decanus ecclie b̄t̄e marie Iudex cāe et p̄t̄iū infrascriptay a se. ap. sp̄calr delegat⁹ honorabili viro tali cantori vlt̄ scolastico Salutē in d̄no. L̄ras sc̄tissimi in x̄po p̄is ac d̄ni n̄ri d̄ni pauli d̄na p̄iudencia pape. ij. nos nouerit̄ recepisse s̄b hac forma s̄boz. Paul⁹ ep̄s et c. Sed qz nos tā n̄ris q̄ ecclie n̄re negocij legitime p̄pediti cognitōi et d̄cisiōi negocij h̄mōi ad p̄ns vacare et int̄edere cōmode nō valēm⁹. Idcirco d̄ v̄ia legalitate pl̄mū p̄si si vob̄ in hac p̄te cōmittimus vices n̄ras donec eas ad nos duxerim⁹ reuocādas.

Forma reuocatiōis iudicis s̄bdelegati

Idū litteris apo

Dolice h̄mōi nob̄ p̄ntat̄. ac per nos cū debita reuerētia vt decurrit receptis nos forma et tenore earū d̄ diligēt̄ inspect̄. attēdētes q̄ p̄ tūc arduis et legitimis n̄re ecclie ac alijs p̄pediti negocijs eaz̄ executiōi debite put̄ voluiss̄mus int̄edere nō poteram⁹. Vobis d̄nis **R.** et **R.** sup̄dict̄ et v̄im cuiuslibz in hac p̄te cōmissimus vices n̄ras donec eas ad nos duxerimus reuocādas put̄ in n̄ris l̄ris desup̄ p̄fect̄ plen̄ p̄t̄inet̄. Et qz de executiōe p̄nti h̄mōi l̄ray aplicay p̄sōalr put̄ tenemur int̄edere voluim⁹. Idcirco p̄t̄ h̄ac et certas alias cās aīm n̄r̄m ad h̄ mouētes h̄mōi p̄ nos vob̄ fcās cōmissiōnes tenore p̄ntiū duximus reuocādas. et p̄ntiū reuocam⁹ ac oēs et singlas cās corā vob̄ aut altero v̄im in vi h̄mōi p̄ nos vob̄ facte cōmissiōis q̄libet int̄ q̄sciūz et sup̄ q̄cūqz int̄etatas in statu q̄ corā vob̄ aut altero v̄iz t̄pe notificatiōis h̄mōi n̄re reuocatiōis fuerit et existāt. ad nos ex certa scia aduocauimus et aduocam⁹ p̄ p̄nt̄es. Que oīa et singla vob̄ oībz et singul̄ sup̄dict̄ et alijs quoz̄ int̄est aut sua inter esse putāt. tenore p̄ntiū intimamus. et ad

v̄iaz et cuiuslibet v̄im noticiā et c. Et aliq̄ subiūgūt mādātū. s̄. Mandātes vob̄ q̄tinus in h̄mōi negocij p̄cedat̄ s̄m traditā a se. ap. vob̄ formā. et als̄ put̄ de iure fuerit p̄cedēdū. In cui⁹ rei testiōiū l̄ras p̄ntes fecimus n̄ri sigilli app̄siōe cōmuni⁹ ri. Datū et c. Et licz ponat̄ in forma. s̄z qz nos tā n̄ris et c. Licz ista dicat̄. tū p̄t̄ fieri subdelegatio p̄ sola volūtate. dato q̄ nō fuerit aliq̄ legitimo impedimēto p̄peditus delegat⁹. de of. dele. pastoral. post p̄n. vt ibi p̄ In. S̄z si maliciose velit se exonerare. tunc subdelegatū cōp̄llere neq̄t ad cām recipiendā si de malicia p̄stat. vt ibi Et p̄t̄ fieri p̄trib̄ etiā inui. co. t. sup̄ q̄onū §. eu. s̄o. Et subdelegat⁹ delegati h̄nt̄is iurisdic̄tiōz h̄z etiā coher̄tiōz. als̄ delusoria videt̄ sua iurisdic̄tiō. e. t. ex l̄ris. De legatus at̄ subdelegatū collige nō tenet̄ admittere. de q̄ in. c. corā. §. nūcius s̄o. e. ti. D̄z in forma cōmittim⁹ plenariā et c. vlt̄ donec et c. In isto ē maḡ diuersitas. Qz si subdelegat⁹ ē simplr. tūc censet̄ delegat⁹ in totū. Si t̄pe delegat⁹ vti cepit iurisdic̄tiōe. nō poterit a delegato reuocari. Itē si a subdelegato fuerit appellandū. tūc si ē datus nō in toto appellat̄ ad delegatuz datū cū cla. ap. re. nō ad papā. vt i. c. cū te. et c. sup̄ q̄onū. §. porro. e. t. Et idē si solā executiōez s̄nic sibi refuauit. vt in. c. si subdelegat⁹. in fi. d̄ of. dele. li. vj. S̄z fallit in duobz casibz in q̄bz appellat̄ non ad delegatū s̄z ad papā. de q̄bz in. c. si is cui et c. si a s̄bdelegato. e. t. li. vj. Et q̄n̄ ē vn̄icus delegat⁹ p̄t̄ pl̄ibz subdelegare. vt no. in. c. cū te. alle. D̄z etiā in forma Mandamus et c. qz delegat⁹ b̄n̄ p̄t̄ cōp̄llere s̄bdelegatū ad cām suspiciendā. nisi p̄stet̄ q̄ maliciose vellet se exonerare. vt iā dixi. Itē d̄z i cui⁹ testiōiū. Nā subdelegatō p̄bat̄ p̄ l̄ras delegati solo sigillo suo sigillatas.

Forma citatiōis ordinarij et declaratio eiusdem.

fficial curie ep̄at

Dagū. vel als̄ plebanoyl̄rectori tal̄ ecclie Salutē in d̄no. vob̄ in p̄tute sc̄tē obediētie firm̄ et districte p̄cipiēdo mādāmus. q̄t̄is accedat̄ q̄ p̄t̄ rea fuerit accedēdū. talē ad n̄r̄m p̄ntiā citare curetis quē nos citamus p̄mp̄tore p̄ p̄ntes. vt tali die p̄pareat in iudicio

Litatio ordinarij

legitīe corā nob̄ q̄rel' talis finalr r̄sursus
Datū 7c. Tal forma ē breuis. qz ipi^o iu
risdictio iā ē fūdata 7 radicata a iure. ex
q̄ est iudex ordinar^o p̄p̄ius 7 natural' ipi^o
citādi. Vñ nō optet in citatiōe exp̄mere
cām ex q̄ cōpetat sibi iurisdictio. seu q̄re
hēat iurisdictōz sup eū. sic facit delegat^o
dūmō recipit respectū aplicū 7c. vt in for
ma. Itē talis citatio dirigūt plebano in
cui^o p̄ochia deget ipe citand^o. 7 h3 do
miciliū. 7 cōmittit sibi citatio faciēda.
Possēt tū ipi citādo dirigi 7 ad eū mitti
si cleric^o ē. S3 qz tū^o ē citatiōez p aliū
ferri q̄ de h̄ testificet. qz p citatū possz oc
cultari. de q̄ in spe. de cita. §. iā d̄ citatiōe
p̄. 7. Et no. de do. 7 p̄tu. c. vlt. Cōmittit ḡ
alijs vt citet. vt p eoz relationē p̄stet d̄ ci
tatiōe. vt ibi no. Itē in citatiōis forma po
nit h̄bū pemp̄. D̄ pemp̄. eo q̄ discepta
tōz p̄mit. ita vult. l. iij. ff. de iudi. 7 p̄mit
disceptatōz. i. vltra nō patit aduersariū
tergiuersari. de q̄ p Jo. an. in addi. spe. d̄
cita. §. viso. Aduertēdū ē q̄ in p̄ma ci
tatiōe nō ē mittēdū pcm. vt in lege p̄sen
taneū. L. quō 7 qū iudex. 7 in aut. q̄ sel.
nisi fieret ex cā. vt i. l. p̄tūacia. ff. de re iud.
Debet ḡ citari re^o trib' edictis. 7 tunc
tertiū edictū ē p̄p̄. etiā si nō exp̄mat. vt
no. v. q. ij. in sū. S3 qz ex cā p̄t vocari re
us vnico edicto p̄p̄roio. vicz p̄t distā
tiā viāz. Vel si res celeritatē desiderat.
vt i. c. cū ex l̄ris. de resti. in inte. Et sic ve
nit in vsum q̄ cōiter mittūt iudices vni
cā citatiōz pemp. 7 valet. Nec ob h̄ solū
p̄t appellari. vt d̄t In. in pal. c. 7. de dila.
Ubi dic̄ q̄ sola pemp. assigtiō p̄ma vice
facta nō ē sufficiēs cā ad appellandū. D3
tū p̄tinere istud p̄p̄. p̄petētia intersticia
7 interualla tēporz. vt. xxij. q. ij. de illicita.
7 no. in. c. j. de dila. Et q̄nta tpa 7 int
ualla p̄tere debeat h̄ ē arbitriū 7 arbitra
bile a iudice ex distātia viāz. negocij 7 p
sonaz ac t̄pis q̄litate. vt i. c. cū ex l̄ris. d̄
resti. i. inte. no. in. c. 7. de dila. sup alle. De
q̄ etiā in spe. d̄ cita. §. nūc de tpm. Si tū
fierēt tres citatiōes. tūc si re^o in p̄mo cita
tōis t̄mo nō venit reputat p̄tūmax q̄ ad
h̄ vt teneat actori p̄parēt ad exp̄sas vt
no. de pec. querelā. 7 in spe. t. de exp̄sis
§. iuxta. p̄. 7 q̄rit. S3 p̄ p̄tūacia h̄mōi n̄
inferūt reo aliene pene p̄tūacie. qz nō cō
stituit p̄tūmax q̄ ad h̄ vt posset p̄tāto ex

cōicari l' missio p̄ eū fieri. vt i. c. vl. de do.
7 p̄tu. nisi i p̄ma citatiōe r̄nderet se nō v̄
tuz. qz nūc p̄tūacia esset notoria. Si ḡ i
citatiōe nō ē h̄bū pemp. citat^o nō p̄parēs
excōicari nō p̄t. nec patiet missionē saltē
si citat^o nō ē an̄ iudiciū. Quid at de cita
tōibz iudicialibz q̄ occurrūt i p̄cessu iudi
cū faciēdi postea patebit. S3 qū citatio
ē vnica 7 pemp. h̄ tres t̄mos p̄tēat. suffi
cit vno t̄mo p̄pere 7 solū post vltimū lo
cus ē pene. de h̄ i spe. de cita. §. viso. 7 p̄
Jo. ā. i. addi. spe. sic i p̄cessibz executorij
7c. Itē d̄t in forma vt die t̄li p̄peat. si po
nit in citatiōe p̄peas feria. vj. vl' die mer
curij. itelligit de prima feria sexta vl' die
mercurij. p. l. eū q̄. ff. de v. ob. no. in. c. ex
posuit. de dila. Si at dies illa sit feriata
in quā vocat^o ēre^o. an artet citatū ad cō
parēdū. Vñ h̄ p̄t p̄tingere dupl̄r. Vt qz
exp̄mit in citatiōe p̄peas tali die d̄nico. l'
nō exp̄mit. h̄ d̄t p̄peas decia die. 7 i ista
die incidit dies feriata. In. in. c. vl. de fe
rijs post recitationē opinionū videt pla
cere finalr. qz h̄ in citatiōe exp̄mat error
dicēdo p̄peas die d̄nico vt extūc in cā p
cedam^o. siue error tacite insit. vtputa d̄t
in citatiōe p̄peas die decio. 7 illa in diem
d̄nicū icidat q̄sp citat^o p̄pere teneat. Rō
qz in citatiōe duo vident mandata. vicz
q̄ t̄li die p̄peat. 7 si illa a die nō d3 vl' nō
p̄t. nihilominus videt sibi mādatū q̄ cō
pareat q̄nto cit^o facere p̄t. Ostinet p̄
riū. 7 cū eo videt teneat Rich. d̄ senis Jo.
caldini videt ibi dicere. qz si error tacite
insit tūc teneat citatio. qz tenuit a p̄nci
pio. Vñ h̄ tūc casus supueniēs mādatū
suspēdat. nō tū ex toto relaxat. 7 ita seq̄n
ti die teneat p̄pere. Sec^o si error ē exp̄ssus
qz tūc negat citatiōnē tenere. Ad h̄ euitā
dū hodie iudices s̄t cauti dicēdo i citato
rio decio die cōpareas si iuridica fuerit.
Alioq̄n p̄ria die iuridica seq̄nte. Vñ cō
sultit Jo. ā. i. all. c. vlt. d̄ ferijs qz h̄ac cau
telā iudices teneat. maxie qz possz esse qz
apd iudicē nō eēt dies feriat^o. 7 apd cita
tū eēt. vt ibi p3 p̄ textū. q̄a singlī ep̄i sua
re debēt. 7 ita suāt curiales. 7 ēt q̄nqz aliij
iudices maxie delegati. An at teneat cita
tio 7 artet i casu p̄uerso. i. si citatio decer
nit die feriato vt citet re^o ad diē nō feria
tum. ibi etiā no. p̄ doc. Et finalr tenet ibi
Jo. ā. in nouella. qz teneat tal' citatio. Et

Litatio ordinarij

distinguit ibi triplicē actū i citatōe. Pri-
mus act⁹ ē pceptū de die citādo. Scōs
ē illi⁹ pcepti executio. s. ipi⁹ citati⁹ actus.
Terti⁹ ē pcessus ex tali citatiōe i choat⁹
Prim⁹ act⁹ vt diē nō reqrit cāe cognitōz
z iō p̄t fieri die feriato. vt i. l. fi. L. d. feris
Scōs act⁹ ex eadē rōe silr p̄t fieri die fe-
riato. Terti⁹ act⁹ ē q̄ ē i choati⁹ pcessus
iste cū hēat cāe cognitōz tali die nō p̄t ex-
pediri. z remittit ad spe. ti. de cita. §. j. §.
itē q̄ citatio. Jo. cald. etiā tenet s̄riū. Et
int̄ alias rōes mouet. qz citatio ē de pces-
su etiā p se z pncipali. vt in decre. qm. d.
pba. Pro hac fac. qz p talē actū ppetuat
iurisdicō. eo qz ē act⁹ iudicial. vt no. de
of. dele. licz. Exq̄ §. ē iudicial nō dz fieri
die feriato. z ē h̄ forte tutius. z ita suaf.
Quā aut̄ sit citatio vt decia die p̄pear. an
tūc dies receptōis seu insinuatiōis l̄az
citatiōis p̄putet in nūero diez exp̄ssoz.
no. guil. i spe. de cita. §. viso. §. penl. z de
dila. §. j. §. s̄ pone. Et tenet qz nō p̄putet
ar. c. sup eo. extra de ap. in fi. Itē i forma
citatiōis nō posui de certa hora. s. p̄peas
die tli. hora tli tertiaz vl vesparz. Exq̄
§. n̄ ē p̄fita certa hora dz iudex expectat̄
reū ad finē diei. s. vsqz ad illā horā q̄ p̄t i
cā. qz incūbit aū noct̄ tenebras expedi-
re de of. dele. p̄suluit. De gr̄a tū p̄t eū ex-
pectare vsqz ad diē seq̄ntē. vt ibi. Itē nec
de loco sit mētio. qz ordiari⁹ certū hz loz
cū sine p̄sistoriū. vt s̄ dixi. Sec⁹ i delega-
to. Un̄ ip̄e dz certū locū assignare. d̄ resc̄p.
olim. z. c. fi. Di in forma. p̄peas legitie.
Un̄ p̄t p̄pere p se vl p̄ pcuratorē. vt post
ea dicā. Et delegat⁹ reglarit̄ nō p̄t quē
citare vt psonalr corā eo p̄pear. Fallit i
casibz h̄ de q̄b in. c. j. d̄ iudi. li. vi. Itē dz
q̄rimonijs tal̄ r̄nsur⁹ z nō exp̄mit cā p̄t
quā citat̄. sed p talē citatiōz nō induit li-
tis pendētia. vt i cle. ij. vt lit. pendē. Ad
h̄ §. qz citatio fac litē p̄dere ad effectū qz
nihil possit inouari. reqrit qz citatio sit i
struēs. vicz qz p eā p̄stet sup q̄ debeat re⁹
p̄ueniri. Itē qz a p̄petēti iudice sit facta
z qz puenit ad noticiā citati. vt i cle. j. vt
lit. p̄. De h̄ tū an in citatiōe sit cā exp̄mē-
da z q̄re fiat no. p Jo. ā. in addi. spe. §. j.
sup §. Itē qz in ea nlla cā. Ibi videt̄ tene-
re qz exp̄mēda sit cā p rōnes ples q̄s ibi
adducit sed cōit̄ nō suaf. Itē citat⁹ citat̄
solū vt r̄ndeat q̄rimonijs actoris in cāis

i q̄b possz p̄cedi. lit. nō p̄t. vt s̄ inq̄sitiōz
nes accusatiōes zc. de q̄b sup feci mētio-
nē. possit re⁹ a pncipio citari ad totā cāz
s. ad p̄cedēdū z ad p̄cedi vidēdū in tali
cā ad oēs z singlos act⁹ incubentes. sua-
tis t̄minis debitis z p̄suetis vsqz ad diffi-
nitivā sniam inclusine cū oibz z singulis
actis actitatis. septuris l̄ris z munimē-
tis q̄b i negotio hmōi vti intēdit z se iu-
uare cū intimatiōe qz siue p̄paruerit vt p̄-
ferē siue nō. nos nihilomin⁹ in cā p̄dicta
put iustū fuerit ipi⁹ citati p̄t̄iacie seu ab-
sentia nō obstāte p̄cedem⁹. z eo vlt̄erius
nō nisi p valuas eccie p̄dicte citato. Et
quā talē cā p̄uilegiata. vt electio postula-
tio zc. z codē mō citat̄. nō op̄ret eū p̄tea
postea ad singlos actus de nouo citari.
Alis si nō ē cā p̄uilegiata i p̄cessu. vl si ē
tal̄ citatio qz isto mō nō ē citat⁹. s̄ solū q̄
rimonijs r̄nsur⁹ zc. tūc op̄ret ip̄m ad sin-
gulos act⁹ vocari. vt videt̄ dicere guil. in
spe. de citatiōe. §. viso. Dicit tū ibi Jo. ā.
in addi. qz h̄ p̄cedit vbi iudiciū nō ē in lo-
co remoto a dyoc. citati. p̄nta in curia.
Nā tūc qz eēt difficilimū citatiōes p sin-
gul actibz mitti. p̄t p̄cedi ad examinatiōz
cāe z diffinitōz si ps nō venit. Si aut̄ ps
venit vl pcurator citabit ad siglos act⁹
etiā si in vno fuerit p̄tumat. de q̄ pleni⁹
p Jo. an. in addi. spe. de cita. §. viso. sup
§. d̄ns at me⁹. De cōminatōe qd debeat
fieri dixi z remisi sup forma citatiōis de-
legati. Nō tū cōminatio tal̄ faciēda ē de
necessitate. nec hz vim p̄p. nisi als p̄p.
exp̄mat. de q̄ in spe. de cita. §. viso. §. sed
q̄rit. In fine citatiōis ponit Datū zc. nec
s̄scribūt testes zc. qz suffic̄ l̄az citatiōis
esse sigillatā sigillo iudicis. sine sit anteu-
dicial. sine de iudicialibz. vt no. in. c. qm̄
de pba. Citatiōes tū q̄ emanāt de curia
redigūt p tabellionē in publicā formā. z
h̄ est tut⁹ in arduis. maxie corā delega-
to. Et tū de decreto citatiōis z ei⁹ formā
q̄ tū extēdi p̄t sicut visuz fuerit expedire.

De actu citationis

Hinc videam⁹ de

n actu ipi⁹ citatiōis q̄l̄r iste debeat
h̄re cāi cōmittit̄ citatio faciēda p
l̄ras vl voce viua. qz dz accedere ip̄m ci-
tādū z citare fm qz sibi ē iniuctū si citad⁹
copiā sui facit. Si nō p̄t eū h̄re psonalr

Actus citationis

de h̄ p̄testef z d̄ diligētia circa h̄ factā. Et
sp̄ citād̄ ē h̄s si iuenit̄ de eo q̄ mit. i. pos.
cā rei fuā. c. vl. Si nō iuenit̄ citef. p̄cura
tor ei? si quē dimisit̄ quē dimittere tenet̄
q̄ se absentat. maxie si sel̄ ē citat̄. d̄ p̄cu.
dilect̄. de eo q̄ mit. i. pos. c. si. Si p̄cura
torē nō dimisit̄ faciat̄ citatōz ad domū z
req̄rent̄ amici. de q̄ i. c. cāz. q̄ d̄ do. z p̄cu.
z ibi in glo. z i. c. vl. e. t. z in. c. vl. de eo q̄
mit. i. pos. Itē in ecclia i cui? p̄ochia de
get z moraf cū pl̄s p̄uēret̄ ad dīna. Et
tradit̄ certa forma in citatōe. vīez in tali
vl̄ tali loco publice. Et ista forma ē fuā
da in. l. diligēti. ff. mādati. i. c. cū dilect̄?
de resc̄. vt in citatōibz q̄ emanāt a curi.
in q̄bz scribit̄. si eius copiā h̄re poterit̄
Alloq̄n in domo hitatōis sue z in ecclia
cathedrali zc. Nō tñ d̄z citās ītrare do?
mū citādi eo iūto. q̄ faceret ei iniuriā.
ff. d̄ in ius vo. l. plenq̄. d̄ q̄ in spe. d̄ cita.
§. seq̄t̄. §. s̄. an reo. z in de. cām. de elec.
Et d̄z abūs q̄ ē extra puinciā. vt ibi no.
Quādiu ḡ q̄scopiā sui fac̄ nō ē citād̄ ad
domū q̄ ad citatōz ad domū recurrit̄ q̄
si ad vltimū refugiu. vt no. D̄sti. de do. z
p̄cu. cām q̄. nisi in casibz i q̄bz ē sufficit̄ p̄
ma vice. z q̄n habz locū citatio ad domū
plene no. p̄ Inn. z alios in. c. vl̄. de eo q̄
mit. in pos. imo nō sufficeret denūciari p̄
curatori si ip̄e ē p̄ns. Ita t̄z Vin. i. c. vl̄.
de do. z p̄t. z q̄n loc̄ citādi nō p̄t tute adī
ri. p̄p̄ mādāt citatōez fieri p̄ edictū. de q̄
de iudi. c. j. in de. Et p̄t iste cui cōmittit̄
citatio faciēda p̄ aliū citare. vt t̄z Hoff. z
D̄sti. in. c. vl̄. de eo q̄ mit. in pos. Licz ip̄e
petrus z abbas tenēt̄ p̄riū. Et d̄z fieri ci
tatio claris p̄bis. An at̄ credat̄ nūcio res
ferēt̄ se. citasse. tractat̄ guil. i. spe. de cita.
§. seq̄t̄. §. s̄. nūqd̄ credet̄. z seq̄n. z p̄sulit̄
ibi q̄ iudex q̄libz maxie delegat̄ p̄nte a
ctore z tabellione inuigat̄ nūcio q̄ ip̄e ta
lē reū ex p̄te sua citef sub t̄li forma. Sic
q̄ tali die z loco p̄mp. p̄geat̄ in t̄li cā co
rā eo r̄nsurus. Et tūc notari? id̄ p̄ceptuz
iudicis z mandatū nūcio scm̄ redigat̄ in
act̄. Q̄ dato q̄ nūcio credat̄ sup̄ actu ci
tatōis p̄ eū facto. nō tñ credif̄ sibi sup̄ cō
missiōe facta sibi. vt ibi dic̄ Jo. ā. i. addi.
Nā goff. tractādo de edicto. si q̄s in ius
vocat̄ zc. Dic̄ q̄ ad h̄ q̄ loc̄ sit huic edi
cto sex esse necessaria. q̄z scdm̄ ponit̄ q̄ d̄
mādato iudicis facta sit citatio. z h̄ ponit̄

p̄t malos nūcios q̄ sine mādato vocāt̄ i
terdū. Et p̄t h̄ dicit̄ Jo. an. in addi. spe.
in loco stat̄ alle. Et reprobāt̄ qd̄ i mltis
fous suat̄. q̄ p̄ceptū nūcio factū de citan
do nō scribit̄. s̄ q̄n scribit̄ relatio citatōis
d̄z sic. Retulit̄ tal̄ nūci? se de mādato in
dicis citasse talē zc. Tū tñ ip̄i? officiū nō
sit circa mādātū. s̄ circa executōz mādā
ti. Scribat̄ ḡ notari? i act̄ quō tal̄ iudex
p̄stituit̄ talē nūciū suū ad citatōes in tali
cā faciēdas. q̄ nūcius irauit̄ cor̄ palr̄ ta
cto euāgelio sc̄to oēs ambasiatas z cita
tōes in ea cā sibi p̄ iudicē impositas z p̄
ip̄m iudicē ip̄onendas fidelr̄ facere z re
ferre. Et ibi etiā ip̄e Jo. ā. in add. in isto
dubio. An credat̄ nūcio ē publico z iur
rato sup̄ citatōibz. vel an pot̄? standū sit
iuram̄to p̄t̄ volētis iurare se nō citatā re
citāt diuersas op̄iones qd̄ sentiāt̄ circa h̄
doctores z p̄ctici. D̄sti. in sū. rub. d̄ p̄cu.
§. ij. §. qd̄ si absens. tenet̄ finalr̄ q̄ h̄ ē res
lūq̄ndū arbitrio iudicis q̄ p̄sonaz z nego
cij q̄litate p̄ferat̄ vl̄ credat̄ nūcio. vel ne?
gāt̄ se citatū iuram̄tū deferat̄ ad sui ino
centiā oñdendā. Et h̄ placz Jo. ā. i. add.
vbi s̄ p̄t̄ ḡue piculū qd̄ imineret̄ p̄bo vi
ro nō citato ex dicto vilis ribaldi. nō tñ
ē h̄ sic arbitrariū sic illd̄. de q̄ i. c. p̄sulit̄
de offi. dele. de q̄ nō lz̄ q̄relari. Vñ si iur
dex h̄ casu male arbitraret̄ p̄t̄ ḡuamē p̄t̄
appallari. q̄z videm? q̄nq̄ pessimos iudi
ces sic z nūcios. Q̄n̄ vo citatio fit p̄ l̄ras
p̄bat̄ factā citatio h̄ ip̄o q̄ citator remittit̄
l̄raz citatōis seu p̄missiōis sibi sc̄tē appo
nēdo ibi sigillū suū. z h̄ bz ḡnal̄ cōsuetu
do. ita no. p̄ D̄sti. i. c. q̄m̄. de p̄ba. Tū me
li? ē q̄ p̄ l̄ras suas rescribat̄ diē z formas
sue citatōis facte. maxie q̄n sit citatio. vt
die. r. vel. r̄ij. p̄geat̄ zc. Qualr̄ aut̄ deb̄ eat
citari caplm̄. no. in. c. bone. j. de elect. q̄z
ip̄m caplm̄ caplarit̄ aggnatū citari d̄z si
p̄t̄ repiri. Si nō p̄t̄ repiri p̄uocari vel si
nolūt̄ aggregari tūc faciat̄ h̄o qd̄ p̄t̄. Vñ
citef publice in ecclia. vt ibi d̄z in glo. q̄ in
cipit̄. Et sic citent̄ ēt̄ singli nō tāq̄ singli
s̄ tāq̄ illi ex q̄bz p̄stituit̄ caplz̄ z q̄ vnacū
alijs faciūt̄ caplm̄. als̄ citatio nō valerz.
q̄z cā capli nō ē cā singloz. vel ecōuerso.
r̄ij. q. ij. q̄ manumittit̄. Et no. in. c. bone
iā alle. Facta iḡ. ē citōe si fit p̄ nūciū rede
at̄ nūcius ad iudicē. ferēdo sibi in p̄ntia
tabellionis q̄liter vbi z q̄n z ad quid̄ reū

Actus citationis

citavit. Et ista nūcū relatio ē i actū scribe
da. 7 pōt sic scribere tabellio. Anno dñi.
zē. die tali corā tali iudice in mei notarij
pñtia tal' nūci' retulit se citasse talē inuē
tūz psonalr apphēsum. v'l si nō fuit app
hēsus retulit se dixisse pcuratori tli v'l fa
milie sue q' die tali. tali hora pperet corā
p'dicto dño iudice ad pcedēdū 7 ad pce
di videndū in tali cā q' p'tit int' ipm 7 ta
lē sup tali re v'l ad iurandū v'l ad iurare
vidēdū de calūnia. v'l ad vidēdū iurare
testes zc. Ille v'o cui cōmittit citatio fa
ciēda p l'ras solet i cedula affixa citatōe
v'l i ipa citatōis carta a tergo scribere s' b
hac forma. Ego A. pleban' v'l rector
tal' eccie talē fm formā pñtis mādati v'l ci
tatōis citavi tali die vt tali die ppeat co
rā tali iudice in cā tali p se v'l pcuratorē
iuxta pñtiū l'raz pñtiā 7 tenorē. v'l re
cognosco me l'ras pñtes tli die vel tli pu
blicasse 7 iurasse 7 esse fidelr executum
ipm citādo put recipi i mādatis. In cui'
testioniū sigillū meū pñtibz ē appensum.
Utz at ordiari' possit citare subditū suū
extra iurisdictionē suā p nūciū vel p l'ras
le. 7 no. q' sic. in. c. romana. in. s. pñtes.
de fo. cō. li. vj. Q' igit' citat' sic p iudicē
7 de ipi' mādato dz in t'mio corā ipō iu
dice pperere. Et s' si est iudex ordiari' su'
iste q' citat seu citare mādāt l' delegat'. 7
s' expm' in citatōe. vt s' dictū ē. U' si et
nō ē su' p'rius iudex ordiari'. hz tñ als
iurisdictionē ordiariā. 7 in citatōe expm'it
talis cā. q' si p'a esset deberet coram eo rñ
dere. s. q' dicit eū p'xisse vel deliquisse in
terra q' ē. s. de iurisdictionē citātis. de q' ple
ne p doc. in. c. ij. d' dila. Als si nō pperet
p'tumaz reputaret. Si v'o citatio eēt tal'
q' nō artaret ad veniēdū. 7 p pñs nō ifer
ret p'tiāciā. sic est citatio temeraria. ci
tatū nō artat. vt i. c. bone. s. de elec. cor.
cle. pastor. de re iudi. s. notoriū q'ppe.
Nota Et nōnulli s' casus in q'bz citat' veire nō
tenet. de q'bz in glo. notabili. in. c. veniēs
de accu. 7 ibi p Jo. ā. sup ea. Et solet d' s'
tradi vna gñal' reglā in. c. ij. de dila. v'ic
q' v'icūq' in citatōe ponit aliqd' iniustū
vel inhonestū. vel tale q' certū est citato
pperere exceptionē declamatoriā iudicij
U' si citat' spoliatus q' rñdeat spoliato
ri in cā civili. vel aliter in cā criminali. vel

militi alteri' negocia pcurati. ex q' tal' er
ror expm'it in citatiōe ire nō tenet citat'.
Et idē si als ē notoriū fm aliq's. de q' di
cendū vt ibi. Aliq' tñ distinguunt. qz aut
ipō iure deficit iurisdictionē citātis. vt si lai
cus clericū citaret. 7 tūc citat' si istd' ē no
toriū veire nō tenet. nec valet pcess' p eū
aut ope exceptōis p't citat' se iud' abstrahere
7 pparere 7 excipe. als tenebit pcessus p
eū de q' p Jo. an. in add. spe. de cita. s. j
Cōtumax ē q' trinis edictis v'l vno pēpto
rio citat' nō venit. v'l venit s'z nō obedit.
v'l illicenciat' recedit. extra de excels. pla.
c. ex l'ris. Ita diffinit Guil. in spe. d' p'tu.
s. j. O' s' in sūma diffinit sic Cōtumacia
ē erga iudicē v'l p'latū cōmissa inobediē
tia. Et d' cōmissa. qz sp' obediēdū ē. de q'
de tē. ord. ad aures. i glo. 7 sup ea. Et di
uersi s' mōi p'tiācie. de q' in. c. ij. de do. 7
p'tu. in glo. 7 sup ea. i. c. qm' freqnt. vt lit.
nō p't. s. j. Q' si latitat v'l ipedit ne cita
tio ad eū pueniat. v'l min' instruct' ppet
zc. De q' etiā in spe. de p'tu. s. j. Itē p'tiā
cia ē multiplex. Aliq' est p'tiācia p'a 7 p'e
q' als d'z euidēs 7 notoria. 7 qz citat' rñ
det se nō ventur. nec q' trāspōnet pedē. ij
q. vj. s. sūt et q'z. Et an sufficiat s' dicere
extra iudiciū. qz si in iudicio diceret. est
idubitatū Et als septē dubia circa s' pul
cre tractat Jo. an. in add. spe. de p'tu. s. j
Scda p'tiācia ē p'a p'sumpta. vt qz app
hēsus ē citatus psonalr. s'z nō venit in ter
mio. l. ex p'sensu. s. fi. ff. de ap. Ista d'z p'a
eo respectu qz apphēsus psonalr. p'sū
pta tñ d'z. qz in nō veniēdo p't forte excu
sari p't aliqd' ipediētū. Tertia p'tiācia
est ficta. vt qz nō ē apphēsus psonalr s'z
citat' ad domū. de q' ēt in clemētina vni
ca de do. 7 p'tu. in glo. mag'. Et valet ista
scire p't seqntia maxie ad istd'. qz p'tiā
cia obligat p'tumaz ad restōnē exp'fiaz.
L. de iudi. l. sanctim'. S'z q'ltas p'dicta
v'ic' si ē p'tiāciā euidēs siue notori' aggua
tur ex tli q'ificatiōe in duobz. P'io i exp'e
sis. nō dico restituēdis. s'z pus restituēdis
aūq' absoluet. de sen. excō. venerabilibz.
s. sec' li. vj. Scdo in eo q' nō h'z bñficiū
vel ēt reddit' v'l puētus corā iudice. de q'
p Jo. an. in add. spe. vbi s'. Si s' actor
ē p'tiāciā puniet. vt i. c. actor. de do. 7 p'tu.
li. vj. qz soluit exp'fiaz 7 cū s' nō admitte

Actus citationis

ref ad aliā citationē. nisi cautōz faciat q̄ velit de cetero fidelit̄ p̄pere. vt ibi. Pōt tūc et reo instāte z docere volente de iure suo p̄cedi ad diffinitōz lit. nō p̄t. de q̄ in c. cām q̄. de do. z p̄tu. z q̄l̄r tūc sit p̄cedēz dū z in q̄b̄ citationib⁹ vocād⁹ sit actor p̄tumat. ple. p̄. In. z alios in. c. j. vt lit. n̄ p̄t. S3 si re⁹ ē p̄tūat penas h3. qz p̄t excōicari. Vel si tal' est cā in q̄ p̄t fieri missio. z in q̄ p̄cedi nō p̄t lit. nō p̄t. S3 si ē cā i q̄ p̄cedi p̄t lit. nō p̄t. ex p̄uilegio iuris v̄l hoīs. vt dicit s̄ in cle. disp̄diōsam. de iudi. z in clem. sepe. de p̄. sig. Tūc p̄cedi p̄t in p̄ncipali ad receptōz testiu z ad diffinitiuā sniam in penā p̄tūacie rei. Ita tū q̄ re⁹ citet ad singlos act⁹ de q̄ et s̄ dixi. Et sic p̄nuatores dati vniuersitat' studiōz zc. p̄cedere p̄nt in p̄ncipali p̄tūacē. cū de sp̄ali mādato p̄ncipis p̄cedere de beāt sūmarie z d̄ plano zc. P̄nt tū si volūt s̄ reū p̄tūacē p̄cedere ad excōicatioēz v̄l missioneē sicut ali⁹ iudex. Terminio igit citationis adueniēte acto p̄peat p̄ se vel p̄ p̄curatorē eū. si tal' est cā in q̄ p̄stitui pōt p̄curator eū l̄ris citatorijs z faciat fidez iudici. de excōicatioē seu insinuatōe citationis facte reo p̄ modū quē p̄dixi. accusando p̄tūaciā z absentia ip̄i citati. petēdo p̄nūciari eū z reputari p̄tūacē. z s̄ eū tāz q̄ p̄tūacē p̄cedi. vt. L. de iudi. p̄perandū s̄. z si q̄dem. Et no. p̄ Buil. in spe. d̄ p̄tu. s̄. seq̄t. z de cōparitōe. s̄. j. z fac̄ singla redigi z p̄scribi in actis. de p̄ba. qm̄ s̄. Et iudex p̄nūciari seu reputabit eū p̄tūacē. dicēdo. Talē p̄ nos z de mādato n̄ro citationū in die hodiernū ad instantia tal' sup̄ re vel cā tali z sufficient expectatū nec p̄ se nec p̄n̄salē p̄pere curantē ad petitiōz z requisitiōz ip̄i actoris v̄l sui p̄curatoris p̄pens. z eiusdē absentis p̄tūaciā accusantis z petētis eūdē p̄ nos p̄tūacē reputari reputamus. p̄t est merito contumacem.

Et iuxta istā formā scribet et tabellio. s̄. Anno dñi zc. die tali. hora tali. corā tali iudice cōparuit tal' actor v̄l tal' ip̄i p̄curator. q̄ p̄curator mādātū p̄curatoriu cui⁹ tenor inferius inserit. p̄duxit v̄nacū l̄ris citatorijs z alijs l̄ris sigillo tali sigillat. v̄l instrumētis sup̄ executiōz citationis eiusdē p̄fectis. q̄z tenor silr infra cōtinet. Et talis citati nō cōparentis p̄tūa

ciā accusauit. petēs eū p̄ ip̄m iudicē p̄nūciari z reputari p̄tūacē. z sibi decerni s̄ eū l̄ras oportunas. quē diutius expectatū ip̄e iudex p̄tūacē reputauit. z l̄ras s̄ ip̄m decreuit oportunas. nec est vis an sic scribat tabellio in p̄sona sua vel in p̄sona iudicis. Isto mō talem nō cōparentē diutius expectatū reputamus p̄tūacē zc. de q̄ de cōuer. p̄tuga. dudū. de dolo z p̄tūacia. c. j. z. ij. Et ita d3 actor p̄parere in termino corā iudice z p̄tūaciā rei accusare. Si q̄ et actor nō p̄parer. tunc fiet p̄pensatio p̄tūacie actoris cū p̄tūacia rei. vt no. de do. z p̄tu. actor. li. vj. Si aut reus nō p̄parer z etiā iudex est absens v̄l ipeditus. ita q̄ si cōparuisset nō fuisset p̄cessum in causa. an reputet p̄tūacē z cōdēnari debeat in expensis ē glo. notabil' in. c. v̄l. de do. z p̄tu. z ē glo. v̄l. Et pōt iudex a q̄ vult pena incipe. vicz vel ab excōicatioē v̄l imissione. vt in. c. tue. vt lit. nō p̄t. vt ibi no. Et d3 altera a p̄n. esse cōtenti⁹ q̄ maḡ timef. vt. e. t. c. qm̄. s̄. v̄l. in fi. Honestū tū esset vt a missione inciperet. qz p̄us ē recurrendū ad res q̄ ad p̄sonas vt ibi no. Iudex s̄ p̄cedēdo ad missioneē s̄ p̄tūacē in actōe reali. puta sup̄ equo v̄l fundo. Decernit actorē mittēdū tunc in possessionē rei petite cā custodie. Et fiat missio p̄ hec p̄ba. Decernimus z p̄stitui⁹ mus v̄l mittimus v̄l iubemus te esse possessorē talis rei cā custodie. Et volumus q̄ tal' mister n̄ ponat te actualr in possessionē. z talē mistrū d3 dare iudex vt hoc impleat z ei referat qm̄ sc̄m sit. Ita dic̄ In. in. c. j. de eo q̄ mit. in pos. Et l3 In. ponit et ibi aliā missionis formā. illa tū ibi placet Dñi. z Jo. ā. i nouella. Et ex t̄li missione ex p̄mo d̄creto actor erit possessor rei s3 mutabil'. si q̄ si re⁹ venerit corā iudice infra annū. z cautōz p̄stet de stādo iuri z restituat expēsas actori. ip̄e possessio nē recupabit. vt i. c. qm̄ frequē. s̄. in alijs vt lit. nō p̄t. Et dato q̄ actor missus p̄t potētiā rei v̄l cā doli nō possit possessiōz corpāl'r adipisci. adhuc iuris dispōne itel ligi possidere ad effectū p̄scriptōis ānuāl' vt i. c. p̄tingit. de do. z p̄tu. Si p̄o re⁹ nō venerit infra annū p̄stādo cautōz. vt dcm̄ ē restituēdo expēsas. actor et citra sc̄d3 d̄cretū p̄ āni discursū ver⁹ erit possessor fm̄

Actus citationis

cōem opionē. vt i all. §. in alijs. z ibi no. d do. z ptu. ptigit. z re^o nō audif nisi sup ppetate illi^o rei. Si at ē actio psonal. pu ta qz agit certi pditōe ex mutuo. z re^o est ptuar. mittet actor i possessionē rez mo bilii ptuac si tlia hz. Alioqn i possessio nē immobiliū p mō z mēfura debiti decla rati i libello actori. qd ē hz declarare iu ramēto. z an h sufficiat vl reqrat pbatio p testes l instra. tractat Huil i spe. d ptu. §. seqf. §. Itē qd dē de offi. iudi. §. vlt. ibi p Jo. a. in add. spe. sup §. iij. dicēdū. z §. vj. qrdū. Et vsqz ad qrtū tps tūc audiet re^o sup ill rebz in qs missio scā ē. le. z no. vt lit. nō pē. qm. §. vlt. in fi. z in glo. fi. z sup ea. qz audif donec iterueniat scōz de cretū. Post scōm pō decretū an z qn au diat. refert an p scōz dcretū sit adiudica ta possessio actori. an res sit adiudicata i solidū. Si ē adiudicata possessio audif. hz actor hēbit cōmodū possessiois donec pncipale sit finitū. Si res ē adiudicata i solidū pclusa ē via reo. qz tūc nō audif. z ista hnt locū in ptuace añ lit. pē. Quid at fit in ptu. p^o lit. pē. pē. z qrt. pcedef. patebit loco suo. z iste ē vn^o mod^o hz que pcedef h ptuacē. nō tū mltū festinabit iu dex ad faciēdā missionē. de do. z pē. ptin git. i glo. j. Punif ēt ptu. p pignoz captō nē. extra d do. z ptu. c. ij. Insti. de execu. tu. §. fi. p mulctaz. z modis alijs. de q in spe. de ptu. §. vl. §. hz nūqd scā. z §. Itē p mltā. Et q iudex ēt eccliaſtic^o pē ipone re mltā. habet de pe. l. z no. de do. z ptu. c. j. Et de mltā ponit Dſti. spēalē rubcā in sū. de sen. z re iud. Et d ea tractat spe. de sen. pla. §. ij. §. est z qrtā. Si at iudex vult infligere ptuaci penā excōcatōis si pcedat h eum. qz hz eū monere vt adhuc obediāt ppendo infra certū tminū ppetē tē. z ptuaciā expurget. Et si iudex ē dele gar^o pē scribere sub ista forma A. deca nus vl scolasticus zē. tal^o eccie. iudex cāe z a ptuū infrascptaz a se. ap. spēalr dele gatus. Uniuerſis z singul^o ppositis. deca nis. custodibz. hebdomadaris. plebanis z dīnoz rectoribz. curat. nō curat. cleri cis. z notarijs publicis. qbuscūqz p ciuita tē z dyoc. talē. ac als vbi libet pstitutis q pntibz fuerint reqſiti Salu. in dño. z mā datis nris. imo p^o aplicis firmit^o obedire Plūg autoritate aplica nob i hac pte cō

missa. citauim^o z citari fecim^o talē vt tali die sibi p tmiō pēptouo affigto pperet i tli loco legitie corā nob qrel tal^o mſurus Sz qz idē citat^o in tmiō hmōi sufficient expectat^o pperere pēpsit. Vñ pdicto A. actore vl ei^o pcuratore corā nob i tmiō p dicto pgenti. z pdicti citati nō pgent^o cō tūaciā accusante petēte ipm p nos cōtūa cē reputari z p ptuacia hmōi p eū. pcedi ipm reputauim^o put erat merito ptuacē z p eū duxim^o put iustū fuerit pcedendū Idcirco vob oibz z singul^o pūctim z di uisim i ptute scē obediētie z sub pena ex cōicatiōis quā i vos z in quelibz vīm si mādatū nrm hmōi neglexerit^o vl pēpses ritus adiplere. canōica tū triū dtey moni tiōe pmissa in his scptis ferim^o firmit^o z districte picipiēdo mādam^o quīs acceda tis vbi ptea fuerit accedēdū. z mēoratū A. ptuacē publice z diligent^o moneatis. quē nos pntibz pēp. amonem^o vt añ. xij. diēs pntuos a monitiōe hmōi pputādof pdictā suā purgādo ptuaciā. iuri peat co rā nob. aut cū pfato A. actore amice vel i iure se cōponat. Alioqn ipm p ptuacia hmōi excōicam^o i dei noie in his scptis. quē sic excōicatū publice ifra missaz solē nia corā pli mltitudie de ābonibz denū cietis diē executōis zc. vt s in forma cita tiōis. In ista forma ponit narratio quō re^o fuit citat^o z nō pparuit. z fuit ei^o ptua cia accusata. Sz ista pba narratia h nō pbāt. vt in cle. lris. de pba. Dp^oz q de h pſter p registrū cāe seu p acta pscpta p tabellionē zc. Et iō dixi. dnt redigi i actū z actitat. Itē monet re^o añ excōicatiōz. qz sp sniam excōicatiōis z et alias snias cēfure pcedef d3 monitio. als ipa snia ex cōicatiōis ē iniusta ex ordie. z eā pferēs hēbit penas. d qbz i. c. sacro. in pn. de se. ex. Et qn sic fert snia excōicatiōis nō p missa monitiōe vl als sub pditiōe si mo nitus putauerit sniaz iniustā vl pceptuz seu monitōz. d3 appellare ifra tps moni tōis vl añ pditiōe. ad h vt aplo suspē dat sniam excōicatiōis. de q i. c. pteia. ij. de app. Et d3 monitio hie ppetētia tps iterualla. vñ aliqn ponit i monitorio vt ifra. xij. diēs qz qtuor p pmo. qtuor p se cūdo. z reliqs qtuor p tūoz pēp. tmiō ac monitiōe canōica affigim^o zc. d q i. c. pſtō nē. d sen. ex. li. vj. nisi facti necessitas alit

Actus citationis

suaserit moderanda. vt qz ptes se ad rixas
z ad arma pate. e. ti. z. c. Sufficit tñ sine
illi⁹ clausule exp⁹ssioe si als sit ppetes ter
mius si ð collegiū vl vniuersitatē ē pce/
dendū. qz vniuersitas vl collegiū nō pōt
excōicari. vt in. c. romana. §. i. vniuersita
te. de sen. excō. li. vi. tñc d3 collegiū l' vni
uersitas iterdici. **Uñ** d3 tñc in forma. in
singlares psonas excōicatōis. in caplm
vl puetū suspēsiōis. z in eccliaz vl mōa/
steriū interdici snias ferim⁹ zc. vl vniuer/
sitate ipaz interdici⁹ zc. Si autē ē eps vl
supior archieps pmo d3 suspēdi. s. ab in/
gressu eccie. nisi nimia pteruitas ptiacie
exigat deide crescēte ptiacia iterdici. ter
tio excōicari. vt in. c. ij. de offi. dele. li. vi.
Subiūgit i mādato extūc put extūc. ex
nūc put extūc. s3 h nō optz. vt no. i. c. pte
rea. c. ij. de ap. p. In. z. **Dist.** z. **Ab. s.** p. ex
cōicatū. z i cle. vnica. de pces. pbe. sup p/
bo extūc. **Itē** d3 in his scptis excōicamus
zc. qz snia excōicatōis ferri d3 i scptis. de
sen. ex. c. j. li. vj. §. qd qd igit. S3 qz dicat
de snia i his scptis. credit **Hul.** in spe. r. d
sen. pla. §. vt aut. p. z nota. qz excō. ten. qz
nō sit necessariū. **Cōsuluit** tñ qz dicat de
inde si excōicat⁹ psereret i ptiacia iudex
pcedat ad agguatōz snie **Uñ** crescēte cō
ramacia. crescere d3 z pena. vt lit. nō pē.
qm frēqnt. in fi. **Et** tñc solet scribi sb ista
forma. **Talis** iudex delegat⁹ vl ordia
ri⁹ tñi rectori zc. **Salutē** i dño zc. **Dudū**
auctoritate ap. nob i hac pte pmissa si est
delegat⁹. talē citam⁹ z citari fecim⁹ i tmi
nū talē ad instātiā talis. **Et** qz in termio
hmōi pperet ptiacie nō curauit. nos p
ptiacia hmōi tulim⁹ sniam excōicatōis
in eūdē. z ipm mādaum⁹ excōicatū pu
blice denūciari. S3 qz idē i hmōi sua cō
tūcia pdurādo pdictā excōicatōis sniaz
temere ptepsit z dānabilr i ea pfordescit.
Quare cū crescēte ptiacia merito cresce
re debeat z pena. vobis mādamus qd tñs
pdictū **A.** excōicatū singul dieb dñicis
z festiuis accensis candel' z demū extin/
ctis in terrā. plects. sonātibz cāpanis pu
blice de ābone corā ppo nūciatis z facia
tis tāqz excōicatū eū ab oibz art⁹ euitari.

Ordinariū breuius sic scribūt.

Tal' pposit' vl offic. tñi rectori seu pleba
no **Salu.** in dño. **Qz** tal' citat⁹ a nob in

certū tminū ad instātiā tal' nō pparuit q
re vob mādam⁹ qd tñs cū pemp. moneat⁹
vt adhuc ifra. x. dies ptiuos a receptōe
pntiū pputandos se cū pdicto **A.** amice
vl in iure pponat. **Alioqn** ipm excōica/
mus in dei noie in his scptis quē sic excōi
catū publice de ambonibz nūciatis. **Da**
tum Anno dñi zc.

Aggrauationē sic scribūt officiales.

Offic. vl iudex gnāl' plebano talis ecclie
Salu. in dño. **Qz** tal' excōicat⁹ a nob p
ptiacia ad instātiā tal' hmōi sniam nō
formidat. qre vob mādam⁹ qd tñs ipm ex
cōicatū singul dieb dñicis accēsis cāde
lis z pulsatis cāpanis publice de ambo
nibz nūciatis. **Datū** zc. **Alteri⁹** si adhuc
nō curat parere iuri z petere absolutionē
dirigit aliō mādātū sb ista forma vt seqt
Offic. tal' zc. **Salu.** in dño. **Lic3** talē du
dū excōicauim⁹ p ptiacia agguatōis
snia sbsecuta ad instātiā tal'. **Ipe** tñ hmōi
snias temere sustiet aio idurato. qre vob
mādam⁹ qd tñs cū excōicatūz agguatū sic
pus publice nūciatis. inhibētes oibz z sin
gul' vris prochianis ne eidē sic excōica/
to emēdo vl vedēdo sal. aquā. ignē. cibū
vl potū mīstrādo. vl als quis gñe cōio
nis phibite pncipēt. **Quis** mō ð faciens
zc. **Uel** sic. si canonicā z nřam fugere vo
luerint vltionē mioris excōicatōis snia
quā p h icurrūt fore ligatos publice nūci
eris. **Uel** sic. alioqn ð ipos p excōicatōis
sniaz vl alias penas put iustū fuerit pce
demus. **Et** iaciēdū qz pncipātes excōica
to reglarit incurrūt miorē sniaz cū sit ve
niale. de q in. c. cū sacris. qd me. cā. z ibi
ple. p. Jo. ā. in cōmēto. z. c. cū desideres.
d sen. ex. post pn. **Sūt** tñ aliq psonē pui
legiare vt pncipēt excōicato. de qb in. c.
qm mltos. xj. q. iij. **Et** i certis casibz et eis
licite p alias psonas cōicat. d qb in. c. si
pe. de sen. ex. cū pcor. **Et** l3 pncipātes et
añ inhibītōz iudicis icurrūt miorē. tñ ista
inhibitio fit eo qz pl⁹ tmeri solet qd spēa
liter iniungit qz qz gnāl' impat. **Itē** ex h
maior p surgit ptepsus qd ð phibītōz iu
dicis fit vl fac. vt no. i. c. alle. fact. **Parti**
cipātes tñ excōicato nō pnt pte h excōica
ri maiori excōicatōe nisi pus noiatū z in
spē noient. vt iuxta formā z dispōnē ca/
pituli pstonē. de sen. ex. li. vj. z pncipās i

Actus citationis

crimie eadē snia iuoluit. de q̄ in. c. si p̄cu
bine. d̄ sen. excō. Postea si nec sic p̄t cō
tumax a sua p̄tūcia renocari. solet inci
di cessatio a d̄nis q̄diu p̄ns fuerit excōi
cat. ⁊ ēt istā p̄cedere d̄z monitio. q̄z oēm
vindictā p̄cedere d̄z monitio. xij. q. ij. idi
gne. Et scribūt p̄ ordiariū s̄b hac forma

Offic. talis tali plebano Salutē i d̄no
Quāuis tal' dudū nob̄ excōicatiois snia
p̄ p̄tūcia ad instātiā tal' innodāt' diuer
sis agguatōibz subsecut'. idē tñ fl. snias
hmōi ⁊ penas p̄tēnens eas temere susti
net ⁊ in eis sordescit aīo obstinato. Un̄
sua exigēte p̄tūcia ip̄m magis agguare
p̄pellimur. v̄l s̄ ip̄m rigidi' nos p̄ceder'
optz. Jō vob̄ mādām' q̄tīs p̄cōsoles cō
sules ⁊ maiores ip̄i' opidi tal'. v̄l iuratos
⁊ potētes tal' ville publice moneat' vt in
fra dies. viij. v̄l. xv. p̄dictū excōicātū ab
eoz p̄sortio p̄ticipatiōe ⁊ cōione eiciant
excludāt. v̄l q̄tū in eis ē ip̄m inducāt. vt
ad sc̄tē m̄ris eccie gremiū redeat. iuri pa
reat corā nob̄ ⁊ b̄ficiū absolutōis curet
obtinere. Alioq̄n q̄diu ⁊ q̄tis idē excōi
cat' in eccia v̄a v̄l ei' t̄mīs p̄ns fuerit v̄l
morā traxerit domiciliū v̄l māsiōnē h̄ne
rit. cesset ⁊ cessare faciat' ab officio d̄no
rū. quē sic suspēdim' dei noie i his sc̄ptis
Datū zc. Aduertēdū tñ q̄ p̄ pecūario
debito nō p̄t fieri iterdictū ḡnālē. vt i eoz
trauagātū. p̄inde Bonifacij. viij. Et an
dicta cessatio censeat' ḡnāl' vel sp̄cāl'. tra
ctat Jo. cald. ti. de cita. in tractatu d̄ cen
sura ecclesi. circa fi. Et in p̄dicta forma
mouēt maiores loci. q̄ snia hmōi p̄ quā
inducit' cessatio etiā ip̄i puniūt. Sed q̄z
p̄ncipalr ferit snia s̄ p̄tūcē. Etiā ip̄e de
beret p̄ns moueri. vt s̄ alle. est. Tñ p̄dcā
forma in formis ordiariōz frequētā. sed
iste forme nō s̄ ita p̄cise q̄n mutāt' fm̄ di
uersitatē foroz. Lōueniūt tñ in effectu.
⁊ facile est stilū ⁊ p̄suetudinē cuiuslibet
fori p̄ticiū seq̄. Solz etiā isti p̄cessus ag
guationū dilatari diuersis modis scribē
di sic. Un̄ s̄ ip̄m sua p̄tūcia exposcēte
ad penas ḡuiores nos p̄ducere optet. vt
q̄s timor dei a malo nō renocat. coerceat
saltē seueritas ecclesiastice disciplie. de vi.
⁊ ho. cle. vt clerico. ⁊. vel sic. Lū nos du
dū talē p̄ p̄tumaciā ad instātiā tal' duce
rimus vinculo excōicatiois inodādum.
Ip̄ez p̄tēpt' eccie clauibz tāq̄ inobediē

tie fili' adhuc in ḡne salut' aie sue p̄iudi
ciū ⁊ scādaliū fideliū p̄tinaciē i sua p̄tūcia
cia pseueret. Jō ne de sua p̄tūcia possit
gliari. ⁊ ne facti sui p̄uersitas alijs trāse
at p̄suptoribz in exm. s̄z poti' pena ip̄i' sic
mer' alteri' zc. Et magis q̄n ordiari' p̄ce
dit ad correcciōz excessiū solēt scribere.
v̄c; Idcirco ne facilitas venie alijs incē
tiū tribuat delinq̄ndi. i alle. c. vt clerico
rū. Jtē q̄z si ea h̄z q̄ male vsurpan' l' p̄pe
trant omittim' excessus v̄a alijs apim'
vt. xxxv. q. ix. loci. v̄l sic. Qz abscondēda
s̄t vulnera q̄ fomētoz. nō sentiūt discipli
nā. lxxxij. dis. plimos. Jtē vt ali' ei' exē
plo a s̄libz arceāt de vi. ⁊ ho. cle. clericos
Jtē pena vni' sit mer' alteri'. vt i. l. capi
toliū. s̄. famosior. ff. de penul. Jtē ne facti
p̄uersitas alijs trāseat in exm. in. c. tāta.
d̄ excē. pla. circa me. Jtē q̄z vbi maior ē
culpa. maior d̄z exerceri vindicta. de her.
excōicam'. s̄. credētes. Jtē q̄z vbi magis ex
cedit ē seueri' iudicādū seu iudicādū. i. c.
tāta. s̄ alle. P̄d̄t ēt p̄cedi s̄ p̄tūcē ad su
spēsiōz ab offi. ⁊ b̄n. Et q̄lis ordo fuād'
sit i inflictiōe penaz. no. i. c. cū nō ab hoie
de iudi. q̄z ali' ē ordo q̄n pene s̄t infligen
de p̄tūcia. ⁊ ali' p̄ crimie. vt no. i glo.
v̄l. ⁊ sup̄ ea. Et de tāto maior ē p̄tūcia d̄
q̄to a remiori insurgit. vt no. Jo. ā. xcvj
dis. duo in glo. s̄z male. ⁊ no. eo. t. c. cū nō
ab hoie. Jtē si p̄pet corā iudice. n̄ tñ vult
rūdere n̄lla iusta cā eū excusante. v̄l illicē
riat' recedit. reputabit' p̄tūat. vt dixi s̄. i
descriptiōe p̄tūcis. Jtē d̄z citat' tēpesti
ue arripe iter. q̄z si tarde arripiat ex ip̄e
dimēto sibi i via p̄tingēte nō excusabit'.
Ita colligit' ab ar. i. c. cū i veteri. de elec.
Et ibi p̄ Jo. ā. s̄. pul. glo. fac. c. venerabi
libz. de sen. excō. s̄. idē ē. i glo. Et si citat'
mittit' p̄curatorē. s̄z iste n̄ p̄pet ⁊ p̄tumax
efficat' p̄t talē p̄tūciā p̄curator' n̄ d̄z ex
cōicari d̄ns. s̄z tūc q̄n d̄ns eū scit ⁊ n̄ pur
gat. vt i. c. j. vt lit. nō p̄t. Et vt snia excōi
catōis p̄ p̄tūcia p̄curator' iuste ferat' s̄
d̄nz dat' ibi Osti. p̄silū q̄ iudex aūq̄ h̄ac
sniaz feret. sc̄et d̄no p̄tūciā p̄curatoris.
assignādo sibi t̄minū ad eū purgādū ne
possit p̄tēdere i grātiā. ⁊ l̄z n̄ possit d̄ns ex
cōicari p̄t p̄tūciā p̄curator'. vt dictū ē.
p̄t tñ s̄ ip̄m missio fieri. d̄nabit' etiā pu
nif in exp̄sis. vt dicūt Osti. ⁊ Jn. i alle.
c. j. vt lit. nō p̄tst. S̄z d̄ns h̄z actiōem s̄

Comparitio rei

pcuratore. de q̄ ibi plene etc. Deinde si
ptumat excōicat⁹ veniat corā iudice et ve
lit stare iuri et petat absolutōz d̄z absoluti
recepta cantōe q̄ iuri pareat. vt i. c. q̄ frō
te. de ap. Et ad h̄ ē ps citāda p̄ q̄ lata fu
erit snia excōicatiōis. dato tñ q̄ nō vo
cef tenet absolutio. de q̄ ibi no. et de iud.
c. j. et in spe. d̄ ptuācia. §. si. §. s̄ pone. Di
cūt tñ Pe. Ab. et egidi⁹. q̄ ps ex h̄ gūat et
poterit appellare. et h̄ p̄cipue qñ excōica
tus erat p̄ māifesta culpa q̄ tūc debuiss̄
p̄cedere satisfactio. et recurrat in hac ma
teria ad glo. anpenl. i. c. ex lris. d̄ of. ole.
et de symo. ad aures. vbi d̄r. Si iudex vl
ps fec̄ exp̄sas p̄t illi⁹ ptuācia q̄ ille an
st̄ solūde q̄s absoluat. de §. sig. ex pre. j.
vt lit. nō pt. qm̄. §. i. alijs. cū p̄cor. Sciē
dū ē q̄ si excōicat⁹ staret p̄ annū ptinacit̄
in excōicatiōe. ex h̄ surgeret q̄ eū suspicio
q̄ male sentiret de articulo fidei. Et ista p
tinacia ānual̄ p̄seuerāti iducit suspitōez
heresis. et p̄ tli suspitōe q̄ ē pbabil̄ possit
excōicari. Et si tūc itez in tli excōicatiōe
lata p̄ suspitōe hmōi p̄seuerauerit p̄ an
nū. iudicabil̄ heretic⁹. de q̄ de purga. c. i
ter. xj. q. iij. c. rursus. et c. q̄cūq̄. Si at̄ ci
tatus p̄t infirmitatē vl̄ aliā iustā cāz im
pedif q̄ venire nō p̄t ad mādātū iudicis
et cā ē ardua in q̄ nō tenet p̄stitūere p̄cu
ratorē. d̄z mittere excusatōz si ip̄edimētū
est t̄gale. et ip̄e ē tal̄ q̄ in iudicio p̄ se stare
p̄t. de q̄ in. c. q̄relā. de p̄cu. ibi ple. de hoc
Et si cā ē modica d̄z mittere p̄curatores
Si aut̄ ip̄e citat⁹ iuit seu misit. et det̄r
fuit ip̄e vl̄ p̄curator in via seu als ip̄edi
tus si ex facto alicui⁹ h̄ p̄tingit h̄z actōez
p̄ dolose detinētē seu ip̄ediētē si ē soluen
do. si nō ē solūdo restituit ex clausula ge
nerali. ff. ex q̄b̄ cāis ma. in ite. resti. l. s̄ et
si. §. vl̄. De q̄ in. c. ex lris. de resti. in ite.
et in. c. cū Bertold⁹. de re iudi. et p̄ Inn.
de cōparitiōibus.

Qualiter reus cōparendo corā iudi
ce p̄ quē est citatus se debeat habere.

Reus ergo si cōpa

ret tūc l̄z sup̄b̄ hūilr. et l̄z melan
colicus hilarit̄ d̄z se iudici p̄nta
re ne iudicē exasperet. et d̄z p̄parere in loco
ad quē citat⁹ est. vel vbi p̄ iudicē ius red
di p̄suevit. Et si est iudex delegat⁹ vl̄ als
nō ē p̄u⁹ ordinari⁹ ip̄i⁹. nō statim in eū

vel iurisdicōz suā p̄sentiat. s̄z p̄mittat p̄
testationē qd̄ p̄ talē cōparitōz vl̄ actū fa
ciendū corā eo nō velit in ip̄m tāq̄ i suū
iudicē cōpetētē aut in ip̄i⁹ iurisdicōnē
p̄sentire. nisi inq̄ntū teneat de iure. de q̄ i
spe. de cōparitiōe. §. h̄ q̄z. Et aduertat il
le q̄ prestationē fac̄ q̄ istā clausulā vl̄ ad
lectionē vicz. Nisi inq̄ntū de iure teneat
nō omittat. Vñ dicit notabilr̄ In. in. c.
cumana. de elec. q̄ fatū est q̄ cōparēs co
rā iudice ordinario vl̄ delegato et nō p̄te
stat q̄ nō p̄sentit in ei⁹ iurisdicōz. q̄ p̄t
iudex eū ex h̄ p̄nūciare p̄tūacē. d̄ iudi. c.
j. de §. sig. ex pre. j. eo q̄ noluit stare iuri.
et sic poterit excōicari. Secus si addit i
p̄testatōe nisi inq̄ntū de iure debeo fm̄ eū.
Et si re⁹ p̄paret p̄ p̄curatorē petat actor
q̄ doceat p̄curator de mādato p̄curator
rio qd̄ oñdere d̄z p̄curator rei nō oculta
re. de app. sepe. in p̄n. Et si p̄curator p̄du
cit mādātū petat copiā eius actor. et etiā
inducias deliberandi sup̄ ea. Et idē si a
ctor p̄ p̄curatorē cōpareret. re⁹ vl̄ p̄cura
tor ei⁹ petat copiā ei⁹ et t̄minū ad ip̄ugnā
dū si videbit sibi expedire. Reus etiā vl̄
p̄curator ip̄i⁹ si iudex ē delegat⁹ petat co
piā sibi fieri sue iurisdicōis. de off. dele.
cū in iure. Petat igit̄ originale resc̄ptū si
bi exhiberi. vt ibi no. Et silr̄ dari t̄minū
ad dicēdū et opponēdū si voluerit p̄ resc̄p
tū. Et iudex h̄z illa decernere. als eēt lo
cus appellādi. p̄t spe. tradit. d̄ h̄ formas
in tractatu de libel. p̄cep. i. ti. de app. §. an
oia in sexta forma. Et ista oia sic p̄ pres
vl̄ eoz p̄curatores petita ac p̄ iudicē de
creta et admīssa debēt p̄ notariū cāe i act.
p̄scribi. Et p̄t sic scriber̄ tabellio. Anno
dñi etc. die tli. hora tali etc. p̄paruit corāz
tli iudice tal̄ cleric⁹ vl̄ laicus. vl̄ tal̄ ip̄i⁹
p̄curator q̄ mādātū p̄curatoriū infrasc̄p
ti tenoris p̄duxit. Et tal̄ ad sui instantiā
et diē et horā hmōi citati q̄rimonijs ip̄i⁹
r̄nsur⁹ p̄tūaciā accusauit. petēs eū repu
tari p̄tūacē. Ex aduerso cōparuit iudi
ce adhuc p̄ tribunali sedēte tal̄ p̄ncipal̄
vl̄ tal̄ ei⁹ p̄curator noie p̄curatoris. et res
sc̄ptū aplicū origiale sibi exhiberi ac ei⁹
et p̄curatorij p̄dicti copiā ei⁹ d̄cerni ac tra
di et p̄petētē t̄minū ad dicēdū p̄ resc̄ptūz
ac mādātū hmōi si sibi p̄petierit assignā
do. Cui iudex ip̄e resc̄ptū originale exhi
buit. ip̄i⁹ q̄s mādati p̄dicti copiā sibi fieri

Comparitio rei

decreuit ac tale die ad ipugnandū p̄dicta p̄ fm̄io pempt. assignauit. Vel in p̄sona iudicis p̄t sic formari. Anno dñi .zc. cōparuit tal corā nob z petiuit .zc. cui exhibuimus decreuimus. fm̄inū assignuimus. vt in forma .zc. In fm̄io ḡ ad p̄missa assigno si actor p̄curatorū rei. vel si reus p̄curatorū actoris v̄l resc̄ptū v̄l iurisdic̄tōz iudicis ipugnare poterit ex aliq̄ cā ipugnet Et q̄ p̄nt opponi ḡ resc̄ptū. p̄curatorē v̄l p̄curatoris mādātū. s. p̄curatorū. tractat Guil. in spe. de resc̄pti p̄ntatōe. z de p̄curatore. z de cōpe. iudi. additōe. si nō cōpetat sibi exceptio. petat sibi edi libellū. Et istū regularit̄ actor edere tenet. vt. ij. q. ij. offerat. d. libel. ob. c. j. Et dico regulariter. qz fallit in casibz q̄ ibi no. Et p̄ h̄ reus nō p̄sentit in iudicē. vt no. in. c. inter monasteriū. de re iudi. nisi p̄ aliquē aluz actuz tal p̄sensus p̄sumat. Vñ v̄tile ē sp̄ de h̄ p̄stari. vt s̄ dixi. Et erit forma p̄curatorij ista si sit i p̄ntia notarij publici In noie dñi Amē .zc. Inditōe .zc. p̄ofiti. .zc. tal tali die. mēse tali. hora tali. loco tali. In meiqz notarij pulici subs̄c̄pti z testiu i f̄ras̄c̄ptoz p̄ntia p̄s̄ol̄at p̄stitut̄. discretus vir. A. cleric̄ p̄ncipal̄ v̄l laic̄ tal dyoc̄. mō via iure cā z forma q̄bz melioribz efficacioribz fieri potuit z debuit fec̄ creauit z p̄stituit z solēnit̄ ordinauit suos p̄os certos z legitimos z idubitatōs p̄curatores actores. factores. negocioz gestozes z nūcios sp̄cales z ḡnales. ita qz ḡnalitas sp̄alitati nō droget. v̄l ec̄ouer̄ so. talē z tales p̄ntes z onus p̄curatōis hm̄oi in se sp̄ore suscipiētis. z talē z tles ab̄ntes tāqz p̄ntes z quēlibet eoz insoli dū. ita qz nō sit p̄ditio melior occupātis. s̄ qd̄ vn̄ eoz inceptit. al̄ eoz libere p̄seq̄ valeat mediare p̄ter z finire ad agēd̄ z defen dēdū. possit addi p̄seq̄ndū p̄tractā dū in cā seu cāis q̄ p̄tunt z esse sperant. q̄ p̄t̄ seu p̄n̄ z esse sperat̄ int̄ ip̄m p̄stituētē ex vna p̄te. z talē tal dyoc̄. p̄te ex altera. oēs qz alios z singlos sua intesse putātes v̄l credētes corā iudice tali ordiario vel delegato. necnō q̄buscūqz alijs iudicibz ordi. siue extraordi. dele. v̄l subdele. dat̄ v̄l dād̄is. deputat̄ v̄l deputād̄is. v̄l in cā quā ip̄e p̄stituēs mouet seu mouere intēdit. libellū seu libellos q̄scūqz sūmarias petiōes petēdū dandū recipiendū. dari

v̄l recipi vidēdū. litē seu lites p̄testandū De calūnia z vitare iurād̄is. ac cuiuslibz alteri ḡn̄is sac̄m̄ licitū z honestū in ip̄i p̄stituētis aīaz p̄standū z p̄stari vidēdū. Et ex aduerso h̄ fieri petendū z vidēdū. ponēdū. articlāndū. positōibz z articlis r̄ndēdū. poniqz z articlari. z ḡ cos excipiendū. ac suis r̄nderi petēdū z obtinēdū. Testes l̄ras z instr̄a iura z munimēta p̄ducēdū z alteri p̄tis testes iurare z p̄batōes vidēdū. z testes ac p̄batōes ip̄i us ex aduersa p̄te reprobādū z ipugandū. z crimia z defect̄ opponēdū. z p̄bandū declarādū ac declarari vidēdū. ḡ declaratōz ac p̄tū aduersarioz seu aduerse p̄t̄ dicēdū b̄n̄ficiū absolutōis simpl̄r vel ad cautelā ac resti. i. ite. p̄ncipal̄ v̄l icidēter petendū z obtinēdū cautōes. dandū petēdū. recipiēdū. supplicādū z allegādū renūciandū. p̄cludēdū z p̄cludi petēdū. z vidēdū interlocutorias z diffinitivas snias ferri petēdū ab eis. v̄l eaz q̄libz ac q̄cūqz alio ḡuamie illato l̄ cōminato sel̄ v̄l p̄lic̄s puocādū z appellādū. ap̄lones intimādū z p̄seq̄ndū. ap̄lōs dāna intesse z exp̄sas petēdū z recipiēdū. ac ip̄as exp̄sas declarādū z taxari petēdū z vidēdū. z sup̄ ip̄is iurādū. de locis iudicibz z notarijs p̄cordandū z p̄ueniēdū. suspec̄tos z suspecta recusandū. l̄ras q̄scūqz tā scribēdas q̄ legēdas ḡraz seu iusticiā in se p̄tinētes ipetrādū. z ipetrat̄ seu ipetrandis ex aduerso p̄dicēdū aliū v̄l alios p̄curatores substituēdū. z eūde v̄l eos dē reuocādū. ac hm̄oi p̄curatōis on̄ i se reassumēdū q̄n̄ z q̄tiens fuerit oportunū. Et ḡn̄al̄ oīa z singla alia faciendū. gerēdū. exercēdū z p̄curandū. q̄ merita cāz exigūt z legitimis p̄curatoribz a lege vel a canone sūt p̄cessa. q̄ ip̄e p̄stituēs p̄ se faceret vel facere possit si p̄sonal̄ p̄ns ess̄z Et nā si mādātū exigāt maḡ sp̄ale. Pro misitqz ip̄e p̄stituēs mibi notario publico solēnit̄ stipulāt̄ z recipiēt̄ vice z noie oīm z singloz q̄z interest v̄l interesse poterit se gratū ratū ac firmū habituz. p̄petuo q̄cqd̄ p̄ p̄dictos p̄curatores vel eoz substituētos aut quēlibet ip̄oz actū dictū gestū factū z p̄curatū fuerit in p̄missis z quibet p̄missoz. ac volēdo eos ab oī satisf̄dationis onere releuare. Promisitqz ip̄e p̄stituēs mibi vt sup̄. iudicio s̄isti. iudica

Forma pcuratorij

in solui. cū omīb; singulis suis clausulis oportunitis sub oim bonoz suoz pntiū z futuroz ypoteca l' obligatōe prestāf ipos pcuratores nō velle tacite reuocare. sup q̄b; oib; z singul' pstitūēs mēoratus me notariū publicū req̄siuit vt sibi vnum vl plura p̄ficerē instrumēta. Acta s̄t hec an no Inditiōe p̄ntificatus. mēse die horaz loco q̄b; sup. p̄ntib; discret' viris. a. b. c.

Pōt etiā mādātū pcuratorij pbari p lras pstituentis sigillo suo sigillatas. de p cu. ex insinuatōe. de censi. sopite. ff. de p cu. l. si pcuratorē. Et no. in cle. j. de p cu. Et iste ē casus spēalis in q̄ sigillū p̄fati facit fidē. in alle. cle. i. glo. j. Et q̄n in lris suis pstitūēs dat pcuratorē. debēt iste lre dirigi iudici vl aduersario. d̄ q̄ in spe. de p cu. s. rōe at forme. p. ij. s. vt aut. p. si at. z in alle. l. si pcuratorē. Et erit ista forma

Forma pcuratorij quo pstituit pcurator p lras ipsius pstituentis.

Honorabili viro

h dño officiali vl iudici tali. talis Quicq̄d poterit fuitij reuerētie z honoris in cā seu causis q̄ vertit sine p̄ti z esse sperat int̄ me ex vna z talē pte ex altera in iudicio corā vobis mō z forma meliorib; z efficaciorib; q̄b; possum z de beo. factio creō pstituo z ordino meos yeros z legitimos pcuratores. vt s̄. in alia forma Et pstituit etiā pcurator ap̄d acta Et p̄t pstitui pcurator cleric' vl laic' cū edictū hmōi sit p̄hibitorij. vt i. c. j. de p cu. j. rñso. li. vj. Et pcurator pstituit pōt añ lit. p̄t. libere reuocari. postea nō nisi i certis casib; de q̄ in. c. ij. de p cu. li. vj. Et in q̄ etate p̄t pstitui habet in. c. q̄ gn̄alr. e. ti. li. vj. Itē z absens z p̄ns pōt pstitui pcurator. e. ti. li. vj. in. c. licz. Et ibi i glo. ij. In forma hmōi mandati p̄mo ponit clausula insolidū. Vñ sine tali clausula plib; pcuratorib; pstituit vnus sine alio nō eēt admittēdus. nisi in cāis electionū z in alijs sp̄ualib; vbi pōt iudex idoneū magis eligere. vt in. c. si duo. s. sane. d̄ p cu. li. vj. Subdit clausula ista. ita q̄ nō sit melior p̄ditio zc. Quis sit ist' clausule effect' habet i. c. si duo. tā alle. ibi de h Et vt habet in forma pstituit ad agēdū z defendēdū. Vñ si est actor z pstituit pcuratorē solū ad agēdū z nō ad defen

dēdū. pcurator tal' defendere cogit vel satisfare de defendendo. vt no. de p cu. q̄ ad agēdū. li. vj. in glo. j. Et in spe. e. ti. s. j. p̄. itē excipit. Valet tñ si dicat ad agēdū z excipiendū. cū excipe sit defendere. vt no. in. c. ipator. de iura. ca. Itē si reus pstitueret ad agēdū tñ p̄dēnand' esset actori ad expensas. de p cu. pstituit. Itē d̄ in forma ad dandū z recipiendū libellū lit. p̄t. Et ista z filia q̄ sūt de suba ordinis iudiciarij potissime exp̄mūt. Si tñ aliquoz talū nō esset facta specificatio. p̄ h nō viciaret. ex q̄ d̄ p̄mo ad agēdū z defendēdū. Cautū tñ ē illa exp̄mū z ita suat. Itē d̄ ad p̄standū iuramentū de calūnia zc. Et nisi h exp̄meret in mādato nō admitteret ad hmōi mandatus p̄standū de iura. calū. c. vlt. li. vj. Sunt q̄ aliq̄ actus p̄ q̄z exercitio p pcuratorē fiendo requirit spēale mādātū. q̄ quidē actus enūerant in. c. q̄ ad agēdū. de p cu. li. vj. in glosa mag. Itē d̄ in forma pcuratorij ab interlocutoria vel snia diffinitiva appellandū. h posset imo teneret pcurator etiā si nō esset exp̄sum. qz tenetur appellare vel significare dño q̄ appellet si velit. nō tñ tenet nec pōt psequi appellationē nisi p̄tineat in mādato h. Itē d̄ aliū vel alios pcuratores substituēdū zc. h nō pōt pcurator ante lit. p̄t. nisi habeat spēalr in mādatis. Postea pōt etiā si nō p̄tinet in mādato. vt in. c. j. de p cu. li. vj. de q̄ ibi. Dicit etiā in forma mādati p̄as substitutū reuocandi. als sine tali clausula vel p̄tate sibi tradita nō posset substitutū reuocare. vt in. c. ij. de p cu. li. vj. Itē subdit clausula. Et gn̄alr oia zc. Et ista clausula q̄uis gn̄ales. ex p̄bo generalitatis hmōi nō pōt illa q̄ requirūt spēciale mādātū. de q̄ in. c. q̄ ad agēdū de p cu. li. vj. Itē subiungit. p̄misiq; ipē pstituentis ratū zc. z h d̄ p̄tinere in mandato actoris q̄ pstituit pcuratorē. s; clausula q̄ sequit. s. iudicio sisti. z iudicatum solui zc. p̄tinet ad reū q̄ h; cauere p suo pcuratore de iudicato soluēdo z iudicio sistēdo. de q̄ de p cu. mādato. S; vtrūq; ponat in mādato. qz vterq; pstituit ad agēdū z defendēdū. Et qd̄ d̄. q̄cqd p ip̄os pcuratores factū fuerit. Et si diceret q̄cqd p eos legitime factū fuerit zc. non valeret. qz etiā qd̄ dolose facit pcurator

Oblatio libelli

valet et nocet dño. de q̄ p̄ Jo. ā. i. fi. c. j. de
dila. i. nouella. Et no. in cle. j. de pecu. Et
sciēdū q̄ ille q̄ scient et sine prestatōe reci
pit instrū. v̄l lras sue pcuratōis i q̄b̄ cō
stitūes cauet p̄ ip̄o sup̄ iclusis i mādato
cogit̄ p̄stituētē defendere. vt in cle. j. d̄ p̄
cu. Et aliq̄n̄ p̄stituūt q̄s pcurator ḡnāl̄r
ad oēs cās et corā q̄buscūq̄ iudicib̄ de p̄
cu. petitiō. et. c. q̄ ḡnāl̄r. li. vj. Aliq̄n̄ ad
certā cām et corā certo iudice. Aliq̄n̄ mā
datū limitat̄ ad certos actus t̄m. sic pla
cer p̄stituētī. Itē p̄stituūt pcurator ad iu
dicia vt iā visuz ē. Et iā q̄nq̄ ad negocia
et ad iudicia. q̄nq̄ simplr. q̄nq̄ ad rē pp̄ā
Pōt etiā pcurator p̄stituī simplr. v̄l sub
forma q̄tiens p̄stituētē abesse p̄tingat.
Et si simplr ē p̄stituūt si tūc dñsp̄ ea p̄ se
i eadē cā p̄pareat vt cāz tractet. censet̄ p̄
curatorē reuocare. nisi p̄stet. de q̄ in. c.
penl. de pecu. lib. vj. Interueniūt et q̄nq̄
alie p̄sone i iudicio noīe alieno. v̄icē noīe
actoris v̄l rei. Et q̄nq̄ sine mādato cum
cautiōe t̄m de rato. vt p̄iuncta p̄sone. v̄l cō
fors eiusdē lit̄. Et q̄ censet̄ p̄iuncta p̄sōa
no. de resc̄p. nōnulli. in fi. cū remissōib̄.
Aliq̄n̄ sine cautione. vt tutor. curator. zc.
Et q̄n̄ q̄s pcurat cām collegū d̄r. sindic̄
v̄l yconom̄ v̄l cām vniuersitat̄ d̄r actor
q̄ ēt aliq̄n̄ ab vno p̄stituūt. Et q̄d sit yco
nomus et q̄d defensor. orphanotrophus
castald̄ zc. ponit̄ guil. in spe. pte. j. in ru
brica. de his q̄ alieno noīe in iudicio inf
ueniūt vt in rubrica seq̄nti. Et nō est vis
in noīe. s. an vocet̄ q̄s pcurator v̄l sindic̄
cus zc. vt i. c. petitiō. d̄ pecu. S̄z bñ ē vis
in mō p̄stituēdi. qz q̄tū ad h̄ bñ curat̄. d̄
q̄ p̄ Inn. in. c. impator. et in. c. cū cām. de
iura. calū. Et d̄z pcurator esse instruce.
vt dicā tpe suo zc. qz vt dictū est si nō im
pugnāt p̄ reū iurisdic̄tio iudic̄. v̄l p̄ora
torū actoris nec aliq̄d opponit reus vel
opponere poterit s̄ citationē v̄l aliā posi
tōz. s̄z videt̄ se destitutū exceptōib̄ q̄ pos
sent opponi añ libelli oblatiōz. Vel si cō
petat̄ sibi aliq̄ exceptōes vult t̄m eas refer
uare. an h̄ possit v̄l tutū sit. dicā suo loco
circa materiā exceptionū dilatoriāz zc.

De libelli oblatione.

Est aut nunc di
cere de libello quē actor reo petē

te tenet offerre. de libel. ob. c. j. imo etiaz
si a reo nō peteret. iudex ex officio suo fa
ciet eū dari. vt ibi no. Et iste ē casus in q̄
supplere p̄t defectū iuxta ea q̄ hñt i. c. bo
ne. d̄ postu. pla. Rō est ne sibi illudat. qz
alit̄ iudiciū nō valeret. Pōt t̄m iudex añ
datiōz libelli facere et iubere factū p̄poni
s̄bo p̄ actorē v̄l suū pcuratorē. d̄ iudi. pa
stor. al. Et eo audito statim reū iterroga
re sup̄ eo. et si re^o p̄stet iudex p̄cipiat ei
q̄ satisfaciāt. et p̄ talē p̄fessōz n̄ sit lit̄. p̄t.
ex q̄ datiō lib. nō p̄cessit. Ita dic̄ notabl̄
Bern. in. c. dudū. ij. d̄ elec in glo. q̄ inci
pit. s̄z pone q̄ reus. Nec em̄ fert̄ tūc sn̄ia
diffinitia. s̄z sit p̄ceptū reo vt soluat debi
tuz infra certū tps. Sec^o si libell^o eēt ob
lat^o et sup̄ illo seq̄ret̄ p̄fessio tūc d̄eret ferri
sn̄ia. et ita fua. Et istā p̄suetudinē cōmē
dat̄ Guil. i. spe. de li. ob. p̄. l. j. qz p̄ eā lites
p̄nt̄ minui. qd̄ fieri d̄z. de do. et p̄tu. fincz.
Et offer̄ libellus p̄t actor ē. p̄t reū et p̄t
iudicē. Propter actorē vt ius suū decla
ret. Propter reū an cedere v̄l p̄tēdere ve
lit. Propt̄ iudicē vt sciat q̄l̄r formare de
beat sn̄iam. q̄ fm petitiōis formā est ferē
da. de symo. licz hely. Idē no. in alle. c. j.
de libel. ob. Et d̄z p̄tinere libellus nomē
actoris. rei. iudicis. et cām iplicantē sc̄m̄
et inferentē p̄clusiua petitiōnē. Vñ dicit̄
Jo. de lig. q̄ libellus est silogismus iuri
staz. Et dic̄ Hosti. q̄ l̄z libellus ml̄ta de
beat p̄tinere. sufficit t̄m de p̄suetudie appo
bata q̄ appareat in libello q̄s petat. a q̄.
et q̄d. et q̄l̄r. et corā q̄. Dat̄ p̄sus. Quis q̄d
corā q̄. q̄ iure petat. Et a q̄ recte cōposi
t̄ q̄s libellus h̄z. Et d̄z libellus ista p̄tine
re clare. quia debet esse sine obscuritate.
Vñ caueat aduocatus formādo libel
lū de nimia generalitate. Item q̄ nō po
nat ibi vel. de q̄ de sen. et re iudi. c. abba
te sane. in glo. longa. Itē nō ponat dictō
nē si. cū sit p̄ditionalis incerta. Itē caue
at a s̄bo duplici p̄gnātī et āphiboloico. et
ab oī dubio et obscuro. Itē libell^o d̄z esse
breuis. Est ei libellus h̄ sc̄ptura breuis i
rētōz actor̄ p̄tinēs s̄ aduersariū. necessa
rio iferēs et p̄cludēs. vt no. l. āpliq̄z. C. d̄
ap. i. s. j. Caueāt libelloz dictatores s̄bo
sis assertōib̄ v̄t. s̄z ea sola scribere q̄ p̄p̄
diofa narratōe possint cās explanare. vñ
d̄z libellus d̄inutiē a libro p̄t sui b̄uitatē

Oblatio libelli

vt dicitur in spe. de lib. pcep. §. i. in pn. Sicut codicilla a codice. potest et dici libellus a libra in qua ponderatur iusticia secundum Goffredum. Quod autem dicitur quod in quibusdam causis non sit necessarium libellus. petitio tamen in actibus describitur. vt in cle. sepe. §. sig. In qua tamen differat libellus et petitio posset dubitari. cum et petitio pertinet ad actus intentionis et esse clara et certa. et talis quod concludat necessario actoris intentionis. ac hoc vt secundum eam posset certa sententia ferri. alia non esset apta. Dicendum est quod in his differunt quod in libello proponendo fundata est forma. scilicet illa que forma respiciunt obmittuntur in petitione. Vnde dicitur esse simplex ad modum moralis. Et in hoc alleuiatur actor. Ita dicitur pau. de liza. in alle. cle. sepe. Et in omni causa civili et criminali libellus est offerendus. siue causa civilis sit realis siue personalis siue mixta. Item et in officio iudicis quod loco actoris proponitur. In omni igitur causa dabitur. nisi ius dicat vel disponat ipsum esse dandum. de qua in c. j. de li. ob. Aduertendum est quod omnium actionum de mundo que inter aliquos vel aliquos interant sunt duo membra. quod alie sunt reales. alie personales. vt insti. de act. §. oim. Et vt l. n. no. p. c. qm. §. i. alijs. Quidam tamen his duobus membris volunt addere tertium. scilicet quod actionum alie sunt in re. alie in persona. alie mixte. vt sunt familie heriscende. cui diuidendo. finium regundorum. vt insti. de act. §. qda. Sed dicendum est quod sunt duo membra tamen. Et istud tertium pertinet sub primo. scilicet in re. Et hoc quando agit ad reales prestationes. vel sub secundo. scilicet quando agit ad personales. vt no. in iuribus alle. statim. In quantum igitur actiones mixte dantur ad res sequuntur naturam realem. In quantum tamen ad personales prestationes sequuntur naturam personalem. Reales actiones sunt que re comitantur. Vnde sciendum est quod reze alie sunt corporales. alie incorporeales. Res corporales sunt in triplici diuisione vel specie. Quod alie sunt immobiles. vt fundus vel predium. alie mobiles. vt liber. alie se mouentes que tamen nomine mobiliu continentur. vt equus. Pro istis rebus corporalibus petitur actio realis. rei vendicatio. vt quando ago pro eum que non est mihi aliquid modo obligatum. neque ex contractu neque ex quasi contractu. neque ex delicto neque ex quasi delicto. sed quod possidet rem meam mobilem vel immobilem vel se mouentem. Id ad illas res competit mihi actio pro eum. Pro que incorporealis competit etiam actio realis. non tamen rei vendicatio quod incorporealia non possident sed que possident

Vnde competit per eis professoria. de qua de iudi. examiata. de §. sig. abbate. Quid sit professoria et quod negatoria. no. in. c. cum ecclesia. de causa pos. et pp. Personales sunt actiones que comitantur personam obligatam. Et ita obligatio surgit et inducit quatuor modis. Causatur enim ex contractu vel quasi contractu. aut ex delicto vel quasi delicto. vt insti. de obli. cum rub. sequitur. et no. de rescrip. stipendia. li. vi. Exemplum de obligatione que nascitur ex contractu. sic est contractus mutui venditionis. locationis. et in personarum et litterarum obligatione. De quasi contractu exemplum. vt in actione negotiorum gestorum. tutele. et filiorum. Exemplum de delicto. vt in actione furti. damni. rapine et iniuriarum. Exemplum de quasi delicto vt in iudice male iudicante. et in pignore de cenaculo quod nocuit. ex istis nascitur obligatio. et ex obligatione actio. Vnde contractus vel etiam quasi delictum est mater obligationis obligatio vltima est mater actionis. et sic actio est filia obligationis. et neptis ad contractum. Sic igitur contractus est auus. obligatio filia. actio neptis. Et obligatio est ius propter quod. et actio est ius propter quod fit persecutio litis. De qua insti. de act. in pn. Actionum alie sunt vniuersales. alie generales. alie preclaras seu singulares. Actio vltima est quando ius deducit ad iudicium cui subiunguntur preclaras supposita. Vnde quatuor sunt vltimas actiones que petitur per hereditatem. quod nomine hereditatis complectitur vniuersum ius defuncti. vt in l. hereditas. ff. de §. sig. Ita dicitur in. in. c. pignore. de offi. or. Et sunt ille. petitio hereditatis. familie heriscende. Actio ex testamento competens per hereditatem ex trebellianica. se. co. rescidenda. Et actio ex proprio competens quando tota hereditas emittitur. Actio generalis est quando generaliter per plures suppositis agit. vt est actio tutele. negotiorum gestorum. et filiorum. Actio singularis est quando per aliquos reos vel aliquos reos singularibus actio dirigatur. de qua est in l. ob. c. ij. Et in spe. de act. et pet. §. ij. Secundum naturam et qualitatem homini actionum dicitur formari libellus. et aliter specificatio fit in vna que in alia. Qualis igitur specificatio in quolibet illarum exigatur patebit in sequentibus

Forma libelli in actione reali.

Libellus in actione

reali sic proponitur. Coram vobis honorabili viro domino. A. decano ecclesie sancte marie Erford. Magunt. diocesis.

Capo dicitur
libellus
R

Forma libelli

Judice cāe z ptiū infrascriptay a se. ap. de legato. Vel si ē ordinaris Corā vobis honorabili viro dño epō vl' archidiacono vl' officiali pponit pcurator pcuratorio noīe viri discreti. A. clerici vel laici tal' dyoces. q̄redo in iure aduersus talē clericū vl' laicū tal' dyocē. z quēcūq; aliū p eo legitie in iudicio itenuerūt. Et dic q̄ lz fundus tal' in cāpo tal' opidi vl' ville sit' cui' p̄sines iferi' describūt ad mēoratiū. A. ptinuerit z ptineat. Tū p̄dict' re' eūdē fundū p tot ānos d̄tinuit z occupauit put tenet z occupat fructusq; q̄ ex eo p tps h̄mōi puenerūt pcepit z sibi ibur' fauit. ac pueniētes pcepit ac ibursat. Et talismodi fūdū deoccupat. z p̄dicto. A. libez z vacuū dimittit z assignare z restituere cū fructibz vt p̄mittit inde pceptis p̄ deū in piculū aie sue Quare agit z petit pcurator p̄dict' p̄fato noīe q̄ten' cognito q̄stū sufficit de p̄missis denūciatis decernatis z declarēt sup̄dictū fūdū ad A. aūdictū ptinuisse ac ptinere. p̄dictuz A. eū indebite z illicite occupasse ac occupare. At ipm fūdū eidē. A. adiudicandū fore ac adiudicēt. p̄dictuzq; A. vt fūdū h̄mōi. A. libez z vacuū dimittat restituat z assignet ac fructus vt p̄feret pceptos vl' eoz valorē quē ad tot libras denarioz p singul' ānis estimat. Vra tū ac alioz q̄z interest estimatiōe salua tradat seu psoluat p̄denādū z cōpellendū eē. z p̄denet' z cōpellat' p vestrā diffinitiaz sniam censurā ecclāsticā z alia remedia oportuna. Nec petit p̄iūctim z diuisim vna cū exp̄sis lit. ac fructibz ide pceptis z q̄ p̄cipi p̄nt z tpe lit' p̄cipiēdis. Ad p̄batōz necessariā z nō vltra se astringens saluo nihilomin' iure addēdi mutādi minuēdi corrigēdi zc. vt ē moris. Cōfines vero sunt tales zc. Circa materiam h' libelli z ei' formā mltā subtilia z diffilia a doctoribz solēt tractari. Et mag' ē q̄o legistay a q̄bz p̄ncipiū censet rei vendicatio. S; d̄r cōiter q̄ a dño actoris z possessione rei. Et an dño possidētī z detinētī oī ḡne detētionū p̄petat rei vendicatio. rāgit Jo. an. in addi. spe. de cess. act. §. j. No. etiā p̄ modernos i. c. examiata. de iudi. Itē an rei vendicatio ē sit forma ta q̄ ex possessiōe rei reduci p̄t ad actū z

sup̄pōat reū obligatū. de q̄ in spe. d̄ act. z pet. §. ij. §. lz quā vocat. Et no. ple. p Li. de maio. L. de aliena. iudi. mu. cau. fa. l. vnica. in vna q̄ōne. Ego dicā aliq̄ q̄ p̄ d̄ claratiōe ipi' libri occurrit. P̄rio sciē dū q̄ in actiōe reali exp̄mēda ē res q̄ petit in li. de libelli ob. c. ij. Et et ei' q̄litas. vt cū petit terra d̄z exp̄mi an sit aratoria vl' vineata. Si petat materia infecta. puta massa. dicat q̄litas. vicz an sit aur' vl' argentū. vl' etiā exp̄mat p̄odus. Si ē sigra exp̄mat nūez. de q̄ ibi p̄ Jo. an. z Hosti. De q̄ etiā vide q̄lis debeat fieri specificatio. in spe. de li. p̄cep. §. iuxta. §. Itē non valet i actiōe reali. Q; si fūd' vl' p̄diū h̄z p̄p̄iū nomē exp̄mat. z duo fundi p̄rimi seu vicini. D̄z em̄ res designari p̄ p̄sina. et si necesse fuerit subijctat oculis iudicis vl' aduersarij. vt ibi no. Itē d̄r in li. q̄ lz fūd' ad. A. ptinuerit z ptineat zc. si dice ret' ptinuerit nō addēdo p̄tineat. an sufficiat no. de cā pos. cū ecclā. in glo. de rest. spo. cū ad sedē. i glo. Itē possit addi in libello. s. ptinuerit iure dñij vl' q̄si. vt i. c. abbate sane. de re iu. li. vj. Et q̄dā dicūt libellū als nō esse admittēdū. cū p̄bū p̄tinere h̄eat latissimā scationē. vt in. l. p̄tinere. ff. de p̄boz sig. no. i. c. cū ecclā. d̄ cā pos. S; guil. in spe. de cā pos. z p̄p̄ie. i. §. seq̄t videre. §. alie s̄ reales. admittit talē libellū. p. c. int' dilectos. de fi. instru. cū silibz. Et dic' ibi Jo. an. i addi. spe. q̄ cōiter libellarij eū admittūt. z vt q̄ i libello nō exp̄mit cā petēdi. q; h̄ nō optz i reali actiōe. P̄ōt tū actor si vult cām exp̄mēt de re iu. abbate. li. vj. Et an tuti' sit exp̄mere cām an nō. no. de li. ob. ca. ij. de or. cog. c. fi. Et p̄ Jo. an. Nā tuti' ē vno respectu exp̄mere cām. q; si ex ista cā agēs succūbit. p̄t eādē rē postea petere ex alia cā. Nec obstat sibi exceptio rei iudicate q; lz rōe dñij fiat p̄denatio. nō tū ḡnalr' sūpti. s; ad cām exp̄ssam lz remotā q̄ ad donationē limitati. de cā pos. c. fi. vt dic' Jo. cald. §. 2. z Pe. in. c. ij. de li. ob. Secus si nullā cām exp̄ssit. q; tūc v̄ oē ius suū in iudiciū deduxisse. Vñ succūbens postea nō audif. s; alio respectu tuti' est nō exp̄mere cētā cām. de q̄ in. c. abbate sane. d̄ re iu. li. vj. ibi d̄ h̄ q̄d iur'. Si cāe q̄ erāt a p̄ncipio deserūt p̄dēte lite. vl' n̄

Forma libelli

erāt a principio. s. supuenerūt. an ex causis
hmoi fieri debeat pdenatio vl absolutio
Et lz mlti sē modi acq̄rēdi dñū. vt insti.
de rez di. s. singloz. ff. de ac. rez do. p to
tū. Tñ mltū difficil ē ei? pbatio. vt i. l. cū
res. l. de pba. Vñ dato q nullā cām ex
p̄mat actor i libello in actōe reali. adhuc
tñ vt debeat obtinere optz ostare p̄fessio
nē vl pbatōz de aliq̄ mō vl cā sufficienti
ad dñū rei acq̄rēdū vl trāsferēdū p tā
to ē p̄siliū legis. q̄ q̄diu p̄t q̄s in cā intē
tare possessorū nō agat de p̄petate. vt i
l. is q. ff. de rei vēdi. Et no. Bc. in. c. cū
eccia. de cā pos. z p. Et etiā in spe. d. act.
z peti. s. seq̄t. in. s. si aut vel. Videam?
erim quō difficil ē pbatio dñū. qz si ex cā
emprōis q̄s dicat dñs alicui? rei optz q̄
tuoz occurrere. P̄uo q̄ d̄c? p̄cessit. Se
cūdo q̄ p̄ciū nūcerē. vl de eo fides hēat.
seu als satisficiat. Tertio q̄ traditio rei
seq̄t. Quarto q̄ vēditor fuerit dñs. Ista
ḡ oia pbari debēt qd̄ difficile est. de q̄ in
spe. i loco p̄alle. Pōt tñ q̄s intētare pu
blicianā in q̄ leniores pbatōes sufficiūt
qz non est necesse pbare venditorē fuisse
dñm. qz publiciana p̄petit ei q̄ ex cā em
ptōis l̄ cuiuslibz alteri? iusti tituli rē bo
na fide de aliq̄ accepit credēs eū dñm fu
isse. lz in p̄tate nō eēt. De q̄ in spe. de cā
pos. z p̄. in rubrica de p̄petate. s. nunc
dicendū restat. z in. c. abbate sane. de re.
iudi. li. vj. Itē d̄r in libello q̄ reus deti
net res z occupat si h̄ in libello nō esset
exp̄ssum. an i si. lit. reus eēt absoluēdus
Ros. tenet q̄ nō. z rep̄hēdit iudicē q̄ h̄ fa
cit z distinguit. Qz aut possidet aut non
Si possidet ē pdenand? Si nō. adhuc
exq̄ lit̄ se obtulit pdenand? ē ac si possi
deret. Istud dictū Ros. ponit Jo. an. in
addi. spe. de cā pos. in rubrica de p̄petate.
s. j. Quo ad p̄ctionē seu ad petitiōē li
bz vt p̄mo peti p̄ iudicē declarari rē ad
A. p̄tinere. Itē sibi adiudicari. z A. vt
restituatur z vacuū tradat seu dimittat cō
dēnari. Verbū adiudicari exponūt Jo.
Imo. z archidi. i. c. abbate sane. de re iu
di. li. vj. i. iudicat ad se spectat. Et dicūt
q̄ adiudicatio sit p̄prie i actōibz q̄ mixtā
hnt cām. s. res alicui? q̄ ab aliq̄ alio de
rines peti restituui. sed iure civili peti q̄s
declarare rē ad se p̄tinere. Cōclusio ḡ lz

belli oia ista p̄phēdit. z ita solet fieri. Et
ita p̄bū restituui nō p̄tinet solū ad possessō
forū s. etiā ad petitorū. vt notat de do.
z p̄tu. c. ij. in spe. de act. z peti. s. seq̄t. Et
ibi p̄ Joh. an. in addi. de libel. p̄cep. s. si.
s. h̄ aut notādū. z in. c. int̄ dilectos. de fi
de instru. in p̄n. Quia aliud ē restituere
rē. aliud possessionē rei. Itē peti res cuz
fructibz a tpe occupatōis p̄ceptis. Nam
bone fidei possessōr lucrat fruct? an lit.
p̄te. p̄ceptos. Vñ ista petitiō ē intelligē
da fm̄ distinctionē iur̄ cōis. De q̄ i spe.
de fructibz z interese. s. j. de h̄ p̄ Joh. an.
in addi. de cau. pos. in rubrica de p̄peta
te. Quō aut p̄cedit petitiō expensaz lit.
z sup̄ h̄ fieri debeat snia cū sit ḡnal̄ icer
ta z de futuro. no. de p̄cu. audi. de libel.
obla. c. ij. de seq̄t. pos. c. j. cū si. In fine li
belli ponit̄ p̄statio q̄ ad p̄bationē ne
cessariā tantū se astringit. de iudi. exhibi
ta. de pba. licz. s. idē q̄z. no. in spe. de ex
cep. s. viso. s. porro. de libel. p̄cep. s. vlt.
s. Itē p̄sueuerūt fieri. Itē illa clausula.
saluo iure addendi zc. de fide instru. int̄
dilectos. in p̄n. Et p̄ncipalr̄ aduocatus
circa libellos p̄cipiēdos debz aduertere
tria. Primū q̄ pauca z nō sup̄flua effun
dat. si tñ ponūt̄ ibi aliq̄ sup̄flua dñmō li
bellus als sit apt? nō viciat. no. de iudi.
examiatā. Scdm̄ q̄ ponat necessaria et
vtilia. q̄ p̄bata suā inuāt itentionē. Ter
tiū q̄ ponat ḡnal̄ia z nō se ardet. vt in p̄
cessu plures videas z diuerticla p̄la hē
at ad fulciendā suā itentionē. De q̄ z de
q̄busdā alijs cautel̄ i. spe. de libel. p̄cep.
s. vlt. De cautelis h̄o circa porrectionez
z receptionē libelli h̄ndis. in spe. d. libel.
p̄cep. s. sequit̄. Itē in li. nō exp̄mit̄ nomē
actōis. vtz vt sic dicat. z ad h̄ p̄pono rei
v̄ndicationē. Nam h̄ nō est necesse ma
xime fm̄ canones. vt i. c. dilecti. de iudi.
sed sufficit p̄poni factū. Et debet tñ exp̄
mi tale qd̄ p̄ qd̄ actionis natura cognō
scat. vt ibi no. in spe. de acti. z peti. s. j.
Itē nō est necesse q̄ ps̄ subscribat diem
porrectionū li. vt p̄ talē subscriptionē cō
stet de die dati libelli zc. Sed h̄ fit p̄ ta
bellionē q̄ subscribat diē porrectionis li.
z diatiōz datā reo. z ita suat. De q̄ etiā
in spe. de libel. p̄cep. s. j. s. nec p̄dicta rō
In p̄sonali actiōe format̄ sic libellus.

Libellus actiōis psonalis

De libello in actione personali.

Dram nobis ^{zc. q. l. 3} ^{pdictus}

c Seyus p̄fato Titio i decē libris denarioꝝ talis monete vel paga mēti. l' denarioꝝ currētū. z cōit datioꝝ in tali loco teneat ex cā mutui v' obligatus existat. Vel sic. q. l. 3 idē Sey' Titio mēorato teneat i tot libris denarioꝝ. q̄s idē Tit' eidē Seio mutuādo nūerauit v' q̄s bona fide deposuit ap̄d eū. Tū hmōi debitū l' depositū hmōi sibi redde re p̄dictus debitor suo creditori aūdicto soluere p̄dicat. Quare agit z petit pcurator p̄dicat' q̄ten' p̄cognito q̄ntū suffic' de p̄missis p̄nūciatis. decernat'. z declaret' sup̄dictū seyū titio p̄fato in exp̄ssa pecūi az sūma ex cā p̄dicta teneri. eūq̄ eidē titio in hmōi debito p̄dēnandū. z ad ipsi' solutionē p̄pellēdū fore. ac p̄dēnet' z cōpellatis p̄ v' am sniam diffinitiuā z censurā ecclāsticā. Hec petit vna cū expens' litis. Ad sup̄flua p̄batōz se nō astringēs s; ad eā solū q̄ sue sufficiūt intētiōi. de iure addēdi. mutādi. minuēdi. corrigēdi. z alijs vt est moris p̄testat'. In isto libello in actōe psonali exp̄mit cā petēdi mutuū v' depositū v' hmōi. z h' ē necesse. vt in. c. vlt. de libel. ob. Et qz ponit in fine libelloꝝ saluo iure addēdi zc. vt i forma

Sciēdū q̄ aliud ē mutare z aliud emē dare li. Et cōiter d̄z q̄ mutare ē cū subla ta veteri actiōe pponit noua. q. d. q. p̄pue mutare sit suba remota in locū ei' alium subrogare. Emēdare ē addere l' detrabere q̄titati petite. vt in spe. de libel. p̄cep. s. nūc oñdamus. Tū ali' dicūt q̄ emēdare ē defectū in forma supplere. Qñ s; vel vsq; ad qd̄ tps lit' possit mutari v' emēdari libell' p̄t dici q̄ si actor vult mutaf' bodie nō p̄t. qz necesse h; p̄sistere oblato libello. Si vult emēdare eo mō. qz petijt plus mō vult petere minus pōt vsq; ad sniam. Si p̄o alio mō. vt qz petijt min'. mō vult petere maius. p̄t vsq; ad lit. p̄t. postea nō sine nouo libello. De q̄ tū ple nius no. de li. ob. c. ij. Et in spe. de lit. p̄t. s. nūc oñdamus. Et ibi p̄ Jo. an. i addi. Et qz libellus p̄m' in actōe reali p̄cept' est in petitorio. Vñ qz aliud est iudiciuz possessorū seu possess. z iudiciū p̄petari

seu petitorio. vt de cā pos. z p̄p. p̄ totum Et itētat q̄nq; solū possessorū. q̄nq; v' q; sil. q̄nq; solū petitorio. Etā in eodē li bro z ab eadē pte. z qñ possibil' sit p̄cur' sus petitorioz possessorij in eo. li. no. in. c. pastoral. z. c. cū dilect'. de cā pos. z p̄ri. Possessorū ē triplex seu possessorij sunt tres spēs. s. adipiscende. retinēde. z recuperande. s. q̄ plene d̄ cā pos. pastoral. i glo. lōga. Ho. ad itelligētā z sup̄ eo in spe. d̄ cā pos. Vñ i iterdicto recuperande qd̄ p̄petit spoliato s; spoliatorē sic format libell'

Libellus qñ agit in causa spoliatiōis.

Corā vobis zc. q. l. 3 tpe spoliatiōis in fra sc̄pte z p̄ pla tpa aū mēorato Titius fuit in possessione tal' dom' z p̄dij in tali loco sit. cui' p̄ fines zc. Prefatus tū sey' eū de possessione hmōi āno tali. mēse tali violent' expulit z eiecit. z temere possessi onē dom' v' p̄dij eiusdē spoliavit. Quā qdē domū idē sey' ab eo spoliatiōis tpe detinuit z occupauit. z detinet occupatā Vel sic. Licet zc. Tū idē seyus titiū eundē possessione domus v' p̄dij hmōi p̄ talē spoliari fec. z eū de possessione ipsa deijci mādauit z expelli. Vel sic. q. l. 3 tal' sempronius noie z p̄tēplatiōe sej' sup̄dicti p̄dictū titiū possessione ipsi' dom' zc. spoliavit. Ip̄e qz seyus eandē eodem mō z noie suo factā ratā z gratā habuit z h; se de domus v' p̄dij sup̄dicti possessione in tromittēdo. Vel sic. q. l. 3 zc. Tū cū idē titius esset possessor domus p̄dicte p̄ sempronij violent' spoliatus z de ipsa possessione eiectus. mēorato seyus domū hmōi ab eodē deiectore recepit. sc̄s p̄dictū titiū possessione ipsi' p̄ eundē sempronij vt p̄mittit spoliatū. Quare agit z petit pcurator p̄dictus noie q̄ sup̄ q̄tinus cognito q̄ntū sufficit de p̄missis p̄nūciatis. decernat' z declaret' possessionē domus p̄dicte seu p̄dij zc. mihi violent' ablatā fuisse z esse restituēdā cū fructib;. exinde a tpe spoliatiōis p̄dicte citra p̄ceptis z q̄ p̄cipi potuerūt ac dānis z interesse. q̄s fructus singul' ānis ad tot maldra frumētū Erfordēf mēsure. Dāna p̄o z it' esse ad tot libras v' marchas zc. estimat spoliatus sup̄dictus. v' iudiciali salua estia tiōe. P̄dictūq; seyū ad p̄missa eidē titio p̄dēnandū ac cōpellēdū fore. ac p̄dē

Libellus spoliatiōis

netis et cōpellat p vīam snīam diffiniti
uā rē. vt i alijs formis. In isto libello p
mo narrat quō titi⁹ spoliat⁹ ē p se yū pos
sessiōe dom⁹ vī p dū. Et ita ppetit spolia
to titio p se yū spoliatorē iterdictū vī vi.
de resti. spo. in lris. cū ad sedē. c. gūis. cū
si. Secūdo q titi⁹ spoliat⁹ fuit de māda
to seij p aliū. Tertio q fuit spoliat⁹ noie
et pteplatōe seij. et ipse se y⁹ spoliatiōe ra
tā hūit. Un istī oēs tenerēt iterdicto. vt
in. c. cū ad sedē. s. alle. Vel q rto q titius
fuit spoliat⁹ p semprouiū lz nō noie seij
vī mādato ei⁹. tū se y⁹ rē hmōi a semproui
nio deiectore scientē recepit. Un tenet in
terdicto p decre. vī. vi. p. c. sepe. de resti.
spo. fm vnū intellectū eiusdez. c. Vel fm
aliū p ditiōe ex eadē decre. etiā si p dlio li.
ē cōis ad qōlibet istoz. Ad quālibet nar
ratōz hmōi apta ē petitio p dclūsiua p dca
Et in hmōi interdicto ē necessaria allega
tio et p batio duoz. s. possessiōis et deiectō
nis. de offi. dele. p sultatōibz. et h qū intē
rat interdictū p ipm spoliatorē. Sz qū p
eū q mādauit ibi cū h pbari oportz man
datū. vī qū p eū q ratā hūit rē. tūc oport
ret etiā pbari ratihabitōne. q spoliatio
ipsi⁹ noie vī pteplatōe fuit facta. qz ratū
hīe qō nō p r qō noie suo nō ē gestū. de re
iu. li. vj. Vel si p eum q nō spoliavit nec
mādauit nec ratū hūit. lz scienter rē rece
pit rē. Ibi oportz ē pbari sciaz. Un dic
Hostiē. notablī in dicta decre. sepe. q q
sciam allegat eā pbare dz. Et cū gūe sit
istā pbare p tāto laudat ipse q pponat cō
ditio ex canone reintegrāda. iij. q. j. p qō
auxiliū subuenit ei q possessionē q litercū
q amiserit. Sūt tū diuersi eiusdē canonis
intellectus. vt ibi no. et in. c. cū ad sedē. et
in. c. sepe alle. Itē in li. petis possessio res
stitui. qz meli⁹ p nūciat iudex intē p dicitā
possessionē restituendā qz rē restituendā. de
q in spe. de restitui. spo. s. j. v. et no. p Jo.
an. in. c. cū ad sedē. sepius alle. Itē petis
res cū fructibz pceptis et q p cipi potuerūt
no. i. c. gūis. de resti. spo. Itē cū dānis et
intesse. vt ibi. Et etiā de iniurijs tenet vt
ibi plerq no. Et debent h casu fructus a
tpe deiectionis. vt ibi no. Si autē quis
spoliat rebus mobilibz potest sic formari
libellus.

Corā vob rē q āno tali. mēse tali. p dī
ctus se y⁹ titiū p fatū in tali loco vel itine

re pstituti inuasit. cūqz rebz suis. s. libris
vestimētis. pecūijs. et alijs qōs deferebat
temere dep davit. res hmōi ab eo rapien
do et sibi auferendo violent. qōs ad tot li
bras denarioz tal monete effiat. vīa iu
diciali salva taxatōe. Quare petit et agit
pcurator p dicitus. qūius p cognita rē.
p nūciat. decernat et dclaret p dicitū se iū
spoliatorē temerariū ad restōne rez p dī
ctaz seu estimationē eaz p taxatā teneri
titio sup dicitō. et ad h sibi p dēnandū et cō
pellendū fore. necnō p dēnetis et cōpella
tis p vīam diffinitiuā rē. In tali li. et cō
sili nō optet specificationē fieri et exp sio
nē singulariū rez. qz pbata violētia p te
stes. res pbant p iuramētū violētā passi
De q qō me. cā. c. vl. de or. cog. c. ij. cū si.
Itē exp mīr loc⁹ et tps. qz tale iterdictū is
format et includit iniuriā. Un possz et spo
liatus petere satisfactōne et emēdā p in
iuria. vt s dicit. Ergo illoz exp sio i libel
lo ē faciēda lz civilī agat. s. p cū. tue. Itē
qz i libello ponūt vba gerū diua. vīz ras
piēdo. auferēdo rē. Sciēdū q qdā ad
uocati reoz excipiūt talē libellū nō pce
dere. Rō fm eos. qz gerūdiū nihil ponit
lz pot⁹ determiat. lz h nō ē verz. qz gerū
diā ēt aliqd ponūt. et resoluūt i v bū indī
catiuū. vt no. ff. et. l. d. edē. sup rub. Idē
emē dicere. dep davit rapiēdo. ac si dices
ret dep davit et rapuit. Itē qz i sentētīs
ponūt gerūdiā. vt p; d re iu. ad aplice. S
auctoritate ap. firmit inhibēdo rē. Qua
re g nō ponerent i libellis cū snīa debeat
esse p formis libello. s. symo. lz hely. cū si.
De q p Jo. an. i addi. spe. de libel. pcep.
s. nūc at rē. Jā aut libello oblato et porre
cto iudici p actorē vī ei⁹ pcuratorē. rē vī
ei⁹ pcurator petat ei⁹ copiā inherēdo pre
statiōi de nō p sentēdo in iudicē rē. Si
tal est iudex cui⁹ iurisdictionē nō ē fūdata
et sibi dari seu pcedi inducias. et vocant
hmōi inducie deliberatoriē. Et de iduz
cys citatorijs. deliberatorijs. et p patorijs
et iudicatorijs notat. iij. q. ij. in summa.
De istis et alijs viginti speciebz iduciaz
i spe. de dila. s. j. Et iducie deliberatoriē
de qbz ad pns. xx. sē dies a iure taxate. iij
q. ij. offerat. nō tū sic sē statute in tli nūe
ro diez qn iudex eas abbuiare possit. at
tētis circūstātīs negocij et distātia locoz
vī plōgar. no. s. p cū. dilect⁹. s. ap. cū sit.

Libellus spoliatiōis

romana. vt in glo. iij. z in regla indultū. de re iu. li. vj. Utz autē iste iducie sint de suba sic libellus. no. p Jo. an. xv. q. iij. vxor. p In. z Host. de libel. ob. c. j. z dicit cōiter doctores q̄ sint de suba si petant. Qz lz iudex possit illas artare ex cā nō tñ p̄t eas reo iuito penitus denegare. vt in. c. j. de dilat. z in cle. sepe. de h. sig. i glo. cum petitio. Iudex ḡ hz decernere z dare seu fieri mādare copiā libelli reo ex p̄sis actoris. de q̄ in spe. de libel. ob. Et p̄t p̄cedere inducias reo vt dixi. Statuendo ip̄i reo t̄minū ad oēs dilatorias exceptiōes p̄ponēdas. Postea nō audit reum sup dilatoria exceptiōe. nisi in tribz casibz. vt in. c. pastoral. de except. Et ista oīa sūt p̄ tabellionē scribēda in actis sub hac forma vel ḡsimili.

Deinde Anno q̄ sup die tli. tali hora cōparuit i iudicio corā iudice p̄dicto tal' p̄ncipal. vl' tal' ei' p̄curator. z libellū ei' in scriptis obtulit ifrascrip̄ti tenoris. Ex aduerso tal' p̄ncipal' vl' tal' ei' p̄curator corā p̄dicto dño iudice eo adhuc sedēte p̄ tribunali petēs p̄dicti libelli copiā decerni z t̄minū cōpetentē ad deliberādū sibi postulauit p̄ ip̄m dñz iudicē assignari. cui ipse iudex copiā libelli fieri z dari p̄ me notariū decreuit. z iducias petitas sibi p̄cedēdo. z talē diē zc. ad p̄ponendū oēs dilatorias exceptiōes sibi forsitan cōpetētes. Alioqn̄ dicto libello r̄ndēdo p̄ t̄mio ip̄arū p̄tū vl' earz p̄curatorz d̄ p̄sensu p̄mp. assignauit. Acta sunt h̄ zc.

Corā ordinaro tabellio breuiter sic solet subscribere diē porrecciōis libelli z dilatoriōne reo datam isto modo

Exhibito h̄ libello p̄ talē actorē vl' talē ei' p̄curatorē in p̄ntia tal' rei vl' ip̄i' p̄curatoris. Anno tali. die tali r̄ndebit p̄te ip̄i' rei. vl' p̄ponēt oēs dilatorie vl' decliatorie exceptiōes die vl' feria tli zc. Reus accepto libello z obtētis inducijs p̄sulat aduocatū sup eo. Et quō in deliberādo debeat se reus h̄re. tradit Guil. in spe. de act. z pet. §. in anterioribz. Et si re' p̄uenit in actōe reali. sz ip̄am rē petitā ab eo nō possidet nec detinet veniat i t̄mio statuto corā iudice dicendo se nō possidere nec detinere rē petitā in libello. z res ē expedita. qz tūc dimittet. ff. de rei v̄. l. in rē

de ap. ex pte. de q̄ de excep. c. vlt. de re iu. abbate sane. li. vj. Si at̄ possidet sz noie alieno hz patū auxiliū. in. c. qm̄ frēqnt. §. q̄ si sup. vt li. nō p̄t. qz hz factratē noian di dñū in iudicio z se exonerandi. vt ibi Sz si possidet noie p̄prio. tūc offerēdo se defensiōi videat si habeat aliq̄s exceptiōnes s̄ iudicē. s̄ actorē. vl' s̄ ei' p̄curatorē vl' s̄ libellū z ei' formā. istas in t̄mio sibi assignato oēs p̄ponat. vt no. in alle. c. pasto ralis. Pro q̄ sciēdū q̄ exceptiōnū diuer se sūt spēs. qz alie sūt p̄emptorie. alie dilatorie. alie anormale. alie mixte. vt no. de excep. exceptiōnū. in glo. z p̄ Hosti. i sūma. eo. ti. §. ij. Plenus in spec. e. ti. §. j. ij. z iij. z ibi in addi. tāgunt etiā alie diuisiōes. qz alie sūt p̄petue. alie t̄pales alie p̄sonales. alie reales. de q̄ ibi De p̄mp̄torijs videbim' suo tpe. De dilatorijs ad p̄ns vidēdū. Un̄ dicūt dilatorie quia cām dñt. insti. eo. ti. §. appellāt. Et dilatoriaz alia ē dilatoria iudicij alia solutiōnis. Dilatoria iudicij ē mltiplex. qz alia peti' rōe iudicij. alia rōe actoris. alia rōe ip̄i' rei excipiētis. vt qz ē p̄uilegiat' vel als hz ius reuocādi domū. vt de fo. cō. c. vlt. Alia rōe p̄curatoris. alia rōe resc̄pti alia rōe loci. alia rōne t̄p̄is. s̄. feriaz. alia rōe loci. qz extra dyoc. alia rōne cāe. alia rōe libelli. alia rōe fori. j. De q̄ in spe. de excep. §. j. §. dilatorie p̄o. Et iste reglarit' p̄ponēde sūt añ lit. p̄t. postea p̄o nō. nisi i certis casibz. de offi. dele. i s̄nuate. Et qm̄ p̄les p̄petūt q̄ illaz debeat p̄rio p̄p̄o. no. i. c. alle. pastoral. de excep. z. c. in mōnasteriū d̄ re iu. Et mag' ē diuersitas int̄ doctores z exceptiōe recusatiōis. an illa debeat eē p̄o. Tñ Jo. an ibi i nohiella dic' p̄clusiue q̄ ois exceptiō p̄ quā negat iurisdicciō iudicij p̄cedit exceptiōz recusatiōnis. Ut il' tñ ē p̄statio de tali exceptiōe recusatiōis. sz nō necessaria. Alias tñ exceptiōes q̄ nō afficiūt iurisdicciōz p̄cedat recusatio. Et h̄ dicit tenēdū p̄ scm̄. ante factū p̄sulat cū Zan. cui' op̄io ibi habet i glo. q̄cūqz. c. in mōnasteriū. Si ḡ re' hz exceptiōne iducētē nullitatē iurisdicciōis puta p̄ quā reddi' resc̄ptū nullū. vl' p̄sōa iudicij inabil'. vt si dica' resc̄ptū ip̄etratū ab excōicato p̄t qd̄ ē nullū reglarit'. d̄ re sc̄p. c. ip̄o iure. li. vj. vel iudicē excōicāu

Forma

fuisse tpe ipetrati recepti in que nō cadit iurisdicō. vñ siles exceptōz istā p̄io pponat. qz p̄us ē mittēda secur̄ ad radicē. s. ad iurisdicōez. vt. iij. q. vj. §. exceptio. si nō hz talē. hz tñ aliā p̄ psonā iudic̄. actoris z pcuratoris. Tūc p̄mo pponat exceptōz recusatiōis p̄ iudicē. vt no. i. c. pastor. r. i. c. int. s. alle. **U**l meli⁹ pponat sūl distūctim seu s̄balēnari. Et istā suspitiōez p̄mo pponat seu p̄seq̄. vt i dicto. c. pastor. r. no. Quō aut̄ recuset ordiari⁹ z corā q̄ sit pbāda exceptio. le. z no. de fo. cōpe. si q̄s p̄ clericū. z. c. licz. de appel. cū spēali. Quō at̄ delegat⁹ recuset z corā q̄ sit pbāda recusatio. habet de off. dele. sup qōe. eo. t. si p̄ vnū. li. vj. cū p̄cord. Et ē recusatio a iudice vñ iurisdicōe declinatio per exceptōz suspitiōis p̄posita. Et hz ex vna sola cā iudex recuset. puta qz suspectus. iij. q. v. qz suspecti. vt. lit. nō p̄t. accedēs. j. z. ij. de appel. cū spēali. Illi⁹ tñ suspitiōnis sūt multe cāe. z. xvij. enūerant in. c. legitima. de appel. li. vj. Et pōt sic formari exceptio recusatiōis q̄ in septis ē p̄ponenda. de q̄ tñ in. c. qm̄. de pba. z ibi in glo. sup verbo exceptiones zc.

Forma exceptionis recusationis

Corā vob dño iudice tali zc. pponit pcurator pcuratorio noie zc. tal z dt p̄ psonā vñ am excipiēdo qz cū tal aduersari⁹ suus vñ sit p̄ sanguine⁹ domesticus vñ familiar⁹ zc. vos ex cā hmōi sibi estis vehement. suspectus. Et qz piculosum ē corā suspecto iudice litigare. Jō rō dicitur vt vos z iudiciū vñ recuset. Jdcirco vos tāqz sibi iuste suspectū ex cā p̄dicta recusat. z cām suspitiōis hmōi se pbatuz offert corā arbitri. qz cōiter eligere vna cū aduersario ē patius. Et si in cōi cōuenire n̄ pnt. talē noiat z eligit p̄ pte sua. z h̄ qñ iudex recusatus ē ordinarī⁹ vñ delegat⁹ vñc⁹. Si p̄o ē delegatus hñs collegā. z dati sūt cū clausula. qz si ambo. tūc corāz collega est pbāda exceptio recusatiōis **U**n tūc dicat excipiēs z cām suspitiōis hmōi se offert corā collega vño legitie p̄batuz. Si simplr recurrit ad arbitros. vt in. c. si p̄ vnū. de offi. dele. li. vj. Et ibi qñ delegat⁹ vñ official̄ ep̄i recusat. **U**el si ē subdelegatus tūc dz fieri p̄batio corā delegato. vt in. c. sup qōnū. de offi. dele.

cū p̄o. z. §. si. De q̄ plene no. i. c. cū spēali de app. Et ordiari⁹ recusat⁹ p̄t cāz alteri cōmittere. de fo. p̄pe. si q̄s p̄ clericū. z. c. cū spēali. de appel. Et an h̄ possit delegatus z qñ habet in. c. iudex. de off. dele. li. vj. Et quod dicit in forma exceptiōis qz recusans offert p̄batōes cāe recusatiōis z petit eiectōz arbitroz. Dic̄ In. in. c. cū spēali. s. alle. qz h̄ nō ē necesse. s. h̄ iudex hz ab eo req̄rere de q̄ ibi. z h̄ qñ re⁹ recusat p̄dt etiā actor recusare iudicē. nō tñ delegatū quē ipetravit ex veteri cā. s. ex supueniēti. de off. dele. insinuāte. z. c. sup qōnū. Ordinariū p̄t recusare. vt in. c. alle. si q̄s p̄ clericū. de fo. p̄pe. Et tūc actor dz z pōt sic formare suam recusationē.

Forma recusatiōis ordinarīj

Dñe ep̄e ego vellē puenire aduersariū meū talē subditū vñm. s. qz iste ē p̄ sanguine⁹ vñ amicus vñ spēalis. z vos tāqz nimis fauēs eidē mihi estis ex hmōi cā suspectus. Jō supplico q̄tenus cām hmōi alteri cōmittatis. seu mihi detis delegatū zc. Quō aut̄ pcedat in articulo recusatiōis. i. suspitiōis. de offi. dele. de app. cū spēali. e. t. legitia. li. vj. cū remissiōibz suis. Et de arbitris sup h̄ eligēdis. qz arbitri iure appellet in. c. de arbi. de off. dele. li. vj. Si p̄o reus nō hz exceptiōz p̄ psonā iudicis. videat an sibi p̄petant alie exceptiones. vñz p̄ psonā actoris. an sit minor vñ excōicatus zc. Et exceptiōes q̄ pnt fieri p̄ actorē ponit spe. ti. de actorē. §. j. vel p̄ for̄ vel locum zc. vt s̄ dixi.

Exceptio p̄tra actorē

Potest q̄ sic excipere p̄ actorē. Procura tor noie pcuratorio discreti viri seū p̄ p̄titū i iudiciū z cām vocati. corā vob dño ep̄o vel offi. zc. p̄pōit z dic̄ excipiēdo qz p̄ fa⁹ titi⁹ ē in pupillari etate p̄stitut⁹. q̄re in iudicio eē z agere nō p̄t. nec dz admit ti. vt p̄ se stādo in iudicio p̄seq̄t. Jdcirco p̄petit p̄ vos p̄nūciari. decerni. z d̄clara ri p̄dictū titiū p̄sonā stādi in iudicio nō h̄ie. Nec eū ad agendū esse admittendū. p̄denando euz p̄dicto seyo in expensis. **U**el p̄ libellū potest sic excipere reus

Exceptio p̄tra libellum

Excipiēdo pponit pcurator noie zc. p̄ p̄ten sum libellū sibi corā vob honorabili dño decano iudi. vñ offi. p̄ p̄re tal oblatū

Exceptionis

Et dicit q̄ hmōi p̄tensus libellus obscurus est. general. incertus. dubius. p̄fusus z ineptus. z alias zc. z ad eū p̄ pte p̄dicti. *R.* mīme r̄ndendū zc. maxie ex eo qz in eo nō exp̄mīt cā petendi cū tñ dat⁹ sit in actiōe p̄sonali. vel ex eo qz res petita mīme specificat p̄ p̄finia vel alias. sic qz reus valeat deliberare. vel qz manifestā p̄tinet p̄trarietate z ineptitudinē. Ideo p̄ iudicē ex officio repellendus z reijciendus est z limitādus. Quare petit p̄curator p̄ dicto noīe q̄ sup̄ q̄tenuis p̄nūciat⁹ decernatis z declaratis. p̄ asserto libello tanq̄ obscuro incerto z inepto. p̄ pte p̄dicti. *R.* nō fuisse nec esse r̄ndendū. Ip̄m̄ libellum p̄tensum eijciendū z repellendū. ac p̄dictū reū a vīa instantia iudicij absolūendū reijciatis z absolūatis. Ip̄m̄ actorē sibi in expensis p̄pterea factis p̄dēnando. salvo iure addendi zc. Qz cā petendi in p̄sonali actione est exp̄menda pars de libel. ob. c. vlti. Et in reali est res exp̄mēda z p̄ p̄finia specificanda. vt de lib. ob. c. ij. vt s̄ dictū est. Et sciendū qz cautus est sic petere. vñ nō dz petere re⁹ qz actor declarat libellū obscurū. vel ineptū emēdet. qz sic instrueret ip̄m̄ actorē. sz petat vt s̄. Et tūc postea fm̄ formā hmōi p̄tentiōis hz interloq̄ iudex. vt no. de lib. ob. c. vlti. z in spe. de libel. p̄cep. §. sequit̄ videri. *R.* Itē p̄cepto. z. §. ad hui⁹. §. caut⁹ etiā. Et q̄l̄r vel ex q̄b⁹ cāts ip̄ugnari possit libellus. ponit *Buill.* in spe. d. lib. p̄cep. §. iuxta. Vel si reus vult decliare forz iudicis. vt qz ē laicus. z ē cā p̄phana z corā ecclesiastico iudice p̄uenit. p̄t sic excipe p̄curator noīe p̄curatorio. talis scz rei. p̄ponit z dicit excipiēdo qz cū cā in p̄tensō li. p̄dicto reo p̄ pte actoris. Coram vobis honorabili dño offi. vel iudi. zc. oblatā p̄posita cā sit civilis z p̄phana. ip̄scqz re⁹ laicus existat z patus corā suo laico iudice seculari r̄ndere. cui⁹ forz actor sequi dz. Idcirco libello p̄dicto z sup̄ cā hmōi p̄tensa corā vobis r̄ndere nō tenet. sz ad iudicē suū fori seculari. vicz talē. est remittendus. Quare petit p̄ vos p̄nūciari. decerni z declarari p̄dictū reū ad r̄ndendū li. p̄ asserto. vel als sup̄ cā p̄dicta litigandū corā vobis nō teneri. sed ip̄m̄ ad p̄dictū suū iudicē p̄petentē secularē remittē

dū fore z remittatis p̄dēnando sibi actorē in expensis zc. Ista exceptio p̄bat p̄ c. nouit. de iudi. z. c. cū sit. de fo. p̄pe. z. c. licz. z. c. ex pte. co. tl. Si ḡ in termino dato ad deliberādū reus opponit exceptionē dilatoriā aliquā de p̄missis. Vel aliā actor v̄l eius p̄curator petat eius copiā sibi decerni p̄ iudicē z terminū p̄petentē ad replicandū assignari. qd̄ hz facere iudex Et h̄ scribūt p̄ tabellionē sub hac forma

Forma actū in actib⁹ signādoz

Termino p̄dicto adueniente vicz tali die cōparuit corā p̄dicto dño iudice sedēte p̄ tribunali ad ius reddēdū. talis reus vel talis eius p̄curator z exceptiones in scriptis obtulit. q̄p̄ tenor inferius p̄tinet petens istas admitti. Talis v̄o actor vel ipsi⁹ p̄curator cōparuit et a duerso. z ea r̄ndē exceptionū copiā sibi decerni z dari petiuit ac terminū cōpetentē ad replicandū z dicendū p̄tra exceptiones hmōi sibi cōpetierit p̄tra eas ei assignari. Cui iudex p̄fatus copiam petitarz decreuit z talem diē ad replicandū z dicendū p̄tra exceptiones hmōi si voluerit p̄ termino p̄emptorio sibi assignauit.

Corā ordinario scribere solet tabellio breuit̄ in fine exceptiōis isto mō. Exhibitis his exceptiōib⁹ p̄ talē reū v̄l ei⁹ p̄curatorē in p̄ntia tal̄ actoris v̄l sui p̄curatoris Anno tali. die t̄li r̄ndebit̄ vel ḡ eas replicabit̄ p̄ pte actoris tali die. Et terminū de v̄triusqz p̄sensu ad h̄ duximus p̄figendū. Actor ḡ in termino sibi ad dicendū ḡ exceptiones statuto p̄t replicando exceptionē elidere. vicz exceptiōis replicatio ne. i. resolutiōe illo mō. Cōtra exceptiones p̄tensas z oppositas p̄ pte talis rei zc.

Forma replicatiōis cōtra exceptionē recusationis iudicis.

Corā vob honorabili dño iudice vos ex tali cā vt suspectū recusando p̄ponit p̄curator p̄curatorio noīe talis actoris. z diē replicādo qz exceptiones hmōi friuole z frustratorie nō s̄t admittēde. nec ip̄e reus vos z vīaz p̄sonā poterit talr̄ recusare Cū z si p̄dict⁹ actor sit p̄sanguine⁹ v̄l. tñ qz etiā ip̄e re⁹ est p̄sanguine⁹ v̄l. idcirco par affectiōis causa suspitiōz tollit. Vel sic. Licet ip̄e actor vester dicat̄ amicus. qz tñ si aliq̄ inter vos z eum est amicitia

Dilatoria solutio

ista e leuis et modica. et talis non est propter quas merito debeat ut suspectus recusari. cum in ois amicicia sufficiens sit causa ad iudicem recusandum. que predicta petit procurator quibus presentibus exceptioibus non obstantibus pronuncietis decernatis et declaratis licet predicti actoris fuisse et esse intendendum et in causa huiusmodi procedendum ad ulteriora. Itemque reus ad hoc cogendus fore atque cogatis. et eum predicto actori in expensis legitime condemnatis

Hec replicatio colligitur ex no. in. c. accedens. ut lit. non potest. et ex no. i. c. postremo de appel. in glo. s. s. versus ad quem gradus et c. de offi. dele. insinuante. glo. 1.

Contra exceptionem declinatoriam fori potest actor sic replicare.

Replicatio contra exceptiones preteritas talis rei procurator procuratorio nomine talis actoris potest et dicitur quod exceptiones huiusmodi preterite non procedunt nec sunt admittende. sed tamen frustra et inuoluntate repellende. Nam licet prout sit laicus et causa prophana. locus tamen domicilii rei est de via iurisdictione temporalis. Vel sic. de consuetudine tamen legitime vobis iurisdictione preterita et cognitio in hac parte. vel sic. Ipse tamen secularis iudex rei est sepius super hoc pro parte actoris instantis et huiusmodi requisitus. qui tamen ipsi actori iusticiam ministrare neglexit vel recusauit et c. Quare petit ut sit dicitur in propria replicatio. Ista replicatio fundatur super. c. 13. de fo. prope. et c. si duobus. de app. cum si. Et post istam replicationem oblationem aliquam reus petit copiam et terminum ad duplicandum. Vel si renunciet duplicationi et petit in interlocutoria. totum debet scribi per tabellionem in actis. Et potest colligi forma scribendi ex precedentibus. Que autem sit replicatio et quomodo debeat esse talis quod afficiat tollat seu elidat vel vinciat ipsam exceptionem sic exceptio actoris vel actum vinciat cui opponitur. plene no. per Jo. an. in. c. a nob. de excep. et in. c. vlt. et de or. cog. Et dicitur quod replicatio est allegatio actoris per quam resoluitur exceptio. insti. de repli. in pn. Vel latius sumendo omittat verbum actoris. Unde replicatio est etiam exceptio. Et dicitur quasi exceptio exclusio. ff. e. l. penul. Et tamen de exceptionibus dilatorijs iudicij et c.

Exceptio dilatoria solutionis

De dilatorijs solutionis

tionis que debet ante lit. potest. poni. et

si de ea potest vici quod differenda est solutio. tunc impedit processum et inducie duplicabuntur quod perit plus tempore. de plus per. c. unico. Si non potest probabitur post lit. potest. per Inno. et alios in. c. pastoral. de excep. Et in spe. de excep. s. nunc videndum restat. in pn. Et forma postea videbis. Est etiam exceptio anormalis. ut est exceptio excusationis in vim dilatorie opposita. Et dicitur anormalis. quasi sine regla. quod non sequitur normam aliam exceptionum. quod in qualibet parte litis. et post lit. potest. vel etiam ante finiam potest opponi. ut in cleme. unica. de excep. et c. pia. e. t. li. vj. Si tamen reus omittat eam opponere maliciose et dolose ut actor fatigetur. talis condempnabitur actori in expensis. ut in. c. exceptione. de excep. Et potest eadem exceptio bis opponi. sed ultra duas vices non opponitur. ut in. c. pia. e. t. li. vj.

Potest et sic opponi et formari talis exceptio Procurator talis rei proponit excipiendo et dicit quod vos dominus iudex ad instantiam talis actoris in causa quam mouet seu mouere intendit predicto reo coram vobis procedere non potestis nec enim ad agendum seu causam inceptam persequendam debetis admittere seu audire. nec ipse potest in iudicio stare tamen actor pro eo quod per tale iudicem ordinarium vel delegatum. vel auctoritate talis canonis est maioris excusationis sententia inodatus. Quare petit predicta procurator per vos pronuncari. decerni. et declarari predictam excusationem repellendam esse ab agendo quem et repellatis. Et in ista exceptione excusationis debet exprimi nomen excusationis. et spes excusationis debet exprimi. aliter non est admitenda. Et talis debet probari infra. viij. dies apertissimis documentis. Alioquin debet excipiens condempnari in expensis. quia frequenter maliciose consuevit opponi. ut in. c. pia. de excep. li. vj. vbi de ista exceptione plene. Et quod tamen ille quasi alie exceptiones consueverunt maliciose opponi ad litem pertractionem

Unde iudex potest cogere excipientem ut prestet iuramentum de malicia quod eas maliciose non opponat. de quod in spe. de excep. s. ij. s. potest etiam iudex. Nam si iuramentum de malicia potest in quocumque parte litis exigere iudex qui sibi videbitur expedire. ut de iura. calu. c. ij. vlt. in fo. li. vj. Et contra aduocatos maliciose exceptiones tales per reos fingentes. vide in spe. de excep. s. viso. s. Item

Exceptio pemptoria

nota **fm** Uber. circa finē. Cōtra p̄dictā
p̄o exceptiōez excōicationis p̄t replica
re actor. isto modo.

Qualiter actor replicare debet p̄tra ex
ceptionē anormalam.

Corā vobis honorabili dño iudice ta
lis pcurator tal' actoris p̄ exceptionē p
pte tal' rei sibi oppositā replicādo pponit
z dicit q̄ p̄dicta exceptio i facto nō ē va
nec admittēda. qz lz p̄dictus actor alias
p talē iudicē fuerat excōicat⁹. ipse tñ ab
eadē snia est p ipm iudicē absolutus. Ad
q̄d pbandū lras absolutōis pducit z pe
tit p vos p̄nūciari p̄dicta exceptiōe non
oblātē esse in cā pcedēdū z pcedi vidē
dū ad vltēriora. Vel p̄t sic replicare.

Corā vobis zc. vsqz ibi. Et dicit q̄ p̄
asserta exceptio nō pcedit. sed frivola est
z frustratoria. nec ei⁹ p̄tectu dz actor ab
agēdo excludi cū ipa excōicationis snia
p̄tensa quā allegat nulla sit z irrita ipso
iure p eo q̄ intollerabilē p̄tinet errorē. v'l
p eo qz an sniam eandē assertā ipse actor
ab ea z p̄dicto iudice eā pferēte ex cā le
gītima appellavit. v'l qz snia est p nō suū
iudicē lata. Ite exceptiōes p̄bant de ar
bitris. c. inotuit. de sen. ex. p tuas. de cō
sue. ad nostram. cū si. de iudi. at si clerici
cum si. de concordō. *forma*

Forma duplican. actoris.

Reus aut p̄t sic duplicare. dicēdo p̄
replicationē. Pro pte talis actoris p̄ ex
ceptionē talis rei oblatā zc. pponit pcur
ator ipi⁹ rei duplicādo. Et dicit q̄ ipsa
replicatio p̄tensa ē inutilis z invalida. nec
exceptionē ipi⁹ rei verā z legitimā ificerē
potuit z viciare. cū ille a q̄ actor se abso
lutū asserit absolutōis tpe nime habuit
absoluēdi p̄tatem. Quare petit pcurator
ipi⁹ rei p̄dictis suis exceptiōibz inheren
do p vos p̄nūciari z fieri put in ipis ex
ceptiōibz ē petitū. z actorē sibi in expēsis
p̄dēnari ppositis sic exceptiōibz. replica
tōibz. duplicatiōibz. z aliqñ triplicatiōibz
q̄druplicatiōibz. tādē ptes vltērioribz su
p h̄ altricatiōibz renūciat. petāt iterloq̄
sup exceptiōe v'l replicatiōe sua. index p
suā iterlocutoriā p̄nūciabit sup exceptiōe
an obster v'l nō. v'l si sup ea iducte sint p
batōes. an sit pbata v'l nō. Qz tales ex
ceptiōes dicūt emergētes z sup illis ē p̄

nūciandū. lz sup incidēti nō sit necesse p
nūciare. De q̄ plene de or. cog. c. j. Et an
sit p̄nūciandū sup exceptiōe rei v'l repli
catiōe actoris. no. plene in. c. a nob. de ex
cep. p docto. Qz si exceptio est emergens
tunc cōtūcūqz sequat replicatio. duplica
tio. triplicatio zc. sat' erit sup exceptiōe
p̄nūciari. vt ibi no. Est etiā vt dixi excep
tio mixta. vt si re⁹ dicat se debitū petitū
pmisisse sub p̄ditōe. s. si cit⁹ ascēderit ca
pitoliū. Ista vocat mixta iō qz dubiū est
an sit dilatoria an p̄ptoria. Nā si extabit
p̄ditō erit dilatoria si nūqz extabit p̄ditō
p̄ptoria. qñ q̄ sit opponēda an lit. p̄. vel
post. rāgit Duil. in spe. d̄ excep. s. j. in fi.

De exceptionibz pemptorijs.

Exceptiōes aut pemptorie an lit. p̄.
regularit locū nō hnt s; post. Excipiunt
tres casus. vicz qñ excipit de re iu. trāsa
cta. v'l finita. Ite tres pemp. sūt p̄ilegi
ate q̄ an lit. p̄. opponi p̄nt. z ipaz lit. p̄.
impediūt. vt in. c. j. de lit. p̄. li. vj. sic hnt
naturā p̄iudicialiū qz p̄cessui p̄iudicant
Et quō q̄tuor modis dz positio v'l excep
tio p̄iudicial. no. de or. cog. c. tuā. ibi d̄
h̄ p̄ Hen. insti. de acti. Et in spe. de act.
z pet. s. p̄iudiciales. z in. c. exceptiōis. d̄
lit. p̄. li. vj. Aduertēdū q̄ sūt exceptio
nes pemptorie q̄ pponi p̄nt z p̄bari an lit
p̄. z post vsqz ad p̄lionē cāe. vt sunt p̄
dicte tres p̄ilegiate. Alique tñ sūt que
nō p̄nt an lit. p̄. opponi. sic vt lit. p̄. im
pediant. s; solū post lit. p̄. vsqz ad sniaz
seu p̄lionē cause. z istud ē regulare. Itē
sunt alique q̄ etiā post sniam p̄nt opponi
z p̄bari etiā si a snia nō fuerit appellatū.
sicut est exceptio cōpēlatōis. de q̄ de or.
cog. c. vlt. de fide instr. cū Jo. Et i spe.
de appel. s. penl. s. sed nūqd in cā. Und
exceptiōnū pemptoriāz alique sūt q̄ nō
stant p se sed stant inquantū p̄cernūt p̄
cipales actiōes. vt exceptio pacti de non
agēdo. z p̄siles q̄ nō opponūt post sniaz.
nisi in causa app̄lonis. qz vis seu effect⁹
illaz tollit p̄ sniam. Alie sunt q̄ stant per
se sic q̄ de sui natura nō p̄cernūt p̄cipa
les actiōes. z sic vis istaz nō tollit p̄ sen
tētiā. sic exceptio cōpēnsatiōis. Et ideo
opponunt etiā post sententiaz. de quo tñ
dicendū vt no. de or. cog. c. vlt. Et casus
in q̄b opponit exceptio pemptoria post

Exceptio p̄iudicialis

sniam ponit Guil. in spe. de excep. §. dicto. §. Post sniaz aut. et sequenti. Et Dñi. in sum. c. t. §. et qñ. §. in casibus nō. de sen. et re iudi. sub rub. de re iudicata. §. q̄ta. §. nec exceptioe pempto. Itē quō aliq̄ p̄ emptoria et dicunt p̄pe exceptioes. aliq̄ defensiones. Exceptioes vocat̄ q̄ ip̄o iure tollūt obligatioes naturalē. civilē nō. sed istā ope exceptiois elidūt. Vñ meli⁹ exceptioes elisorie q̄ pempto. vocarēt. qz nō p̄mūt actōz. s̄ elidūt. vt exceptioz pauci de nō petēdo in p̄petuū et iusurādū. et siles d̄fensioes q̄ ip̄o iure tollūt et p̄mūt oēm actōz. vt solutio. acceptilatio. de q̄ in spe. de excep. i. p̄n. iste l̄z defendat reū. nō tñ excludūt vel elidūt actōz cū nulla sit actio qz sublata. aliq̄ tñ vt Frāsciscus yercel. volunt dicere qz d̄ia p̄boz hmōi respiciat solū vsū et modū duplicē alloquēdi q̄ rei vtunt. dicēdo. excipiēdo p̄pono. vt ad iur̄ mei defensionē p̄pono. Vt vt dic̄ ip̄e defēsiō p̄t dici q̄ reū p̄sonalit̄ defendat. exceptio q̄ realr̄ elidit. de q̄ per Jo. an. in dicto. c. exceptiois. de lit. et. li. vj. i. nouella. Si ḡ reo deficiūt dilatorie si h̄z aliquā de pempto. p̄uilegiat̄ li. et. i. p̄dientibz. p̄t se ad illā p̄uere et opponere eam ante lit. et. test. Et erit tunc forma exceptionis ista.

Forma exceptionis p̄iudicialis

Corā vobis honorabili viro dño officiali v̄l iudice etc. pcurator noie pcuratorio tal̄ rei p̄ponit et dicit excipiēdo qz illa vice int̄ p̄dictū reū et actorē p̄fatū corā tali iudice ip̄i⁹ rei p̄petenti. et desup̄ p̄tenso debito p̄ ip̄m actorē ab eodē reo ēt ex eadē causa. etiā petita v̄l de et sup̄ re i p̄tenso ip̄ius actoris libello petita quas actor ad se gñalr̄ vel ex cā tali tūc etiam asseruit p̄tere extitit litigatū. et ip̄e actor ab eodē iudice p̄trariā sniam diffinitiuā reportauit p̄ quā reus ip̄e ab eius ip̄eritioe fuit absolutus. q̄ snia appellatioe nō suspensa in re transiit iudicatā. Vel sic

Corā vobis etc. vsqz ibi. extitit litigatū Et tādē p̄tes ip̄e sp̄ote et libere sup̄ hmōi qōne p̄lite trāsigerūt. sic qz ip̄a cā p̄ trās actionē sopita ē et extincta. Vñ ip̄e actor nūc sopitā eodē mō q̄stionē resuscitare et refricare p̄sumēs sup̄ h̄ obstāte sibi re iudicata vel transactione p̄dicta audient

duo nō existit. Quare p̄dictus pcurator rei petit p̄ vos nūciari decerni et d̄clarari p̄ p̄fatū actorē sup̄ petitiōe sua et cā hmōi nō eē v̄lteri⁹ audiēdū. nec ad agēdū fore admittēdū p̄dicto reo in exp̄sis legit̄tis p̄dēnēt. Ita d̄z petere qñ iste exceptioes opponūt añ lit. et. Et tūc etiā fm̄ istā petitiōis formā h̄z iudicē p̄nūciatio fieri. vt no. i. c. j. de lit. et. li. vj. Propter qd̄ eēt tuius exceptioes t̄les differri post lit. et. qz tūc absoluerēt re⁹ sup̄ p̄ncipali. vt ibi no. de q̄ in spe. de excep. §. dicto. i. v̄l. carta.

Ad h̄ at vt obster̄ exceptio rei iudicate pla h̄nt p̄currere. v̄icqz qz idē sit corp⁹ seu q̄ntitas. idē mod⁹ petēdi. eadē p̄ditio p̄sonaz. Et qz re⁹ possedit tpe snie re p̄ctitā ab eo. vt notat̄ in. c. p̄cil. de excep. et i. alle. c. j. §. li. et. Itē ad validitatē et efficacitā exceptiois trāsactōis requirit̄ qz trāsactō tenuerit. Vñ p̄t actor et p̄dictas exceptioes replicare. sic dicēdo. Procurator tal̄ actoris replicādo et p̄tesas exceptioes tal̄ rei p̄p̄it et dic̄ qz al̄s int̄ p̄tes sup̄ eadē re v̄l eodē debito fuerit corā tali litigatū. et snia lata diffinitia ne p̄ app̄onē suspensa. Qz tñ ille corā q̄ p̄tes litigabāt nullā h̄uit iurisdic̄tioz. ḡ snia diffinitia q̄ p̄ euz lata fuit ē nlla. Ex t̄li cā actor tūc v̄l re⁹ debitū petebat. ex alia cā v̄l agēdi mod⁹ ē variat⁹ qz tūc ad h̄ agebat. nūc agit ad illōz etc. Vt trāsactio p̄asserita dolose ē iudicata et nlla ex t̄li cā etc. De q̄bz replicatōibz no. i. al. c. j. de excep. li. vj. et i. spe. de excep. §. dcō. §. h̄ qz notādū. An iste exceptioes p̄uilegiatē opponi possint p̄ t̄minū dilatoriā. late tractat Jo. an. i. add. spe. de v̄la. §. j. et sibi placet qz sic p̄ rōes q̄s ibi ad h̄ adduc̄. Si p̄o nec p̄dicte exceptioes p̄emp. reo p̄petūt. s̄ h̄z aliquā actōez et actorē p̄t eū corā eodē iudice recōuēire. siue iudex sit ordiari⁹. siue delegat⁹ et mut̄ pet. c. j. de resc̄p. disp̄edia li. vj. Offerat ḡ re⁹ tūc actori libellū recōuētionale añ li. et. qz recōuētio h̄z fieri añ lit. et. postea nō h̄z locū recōuētio. s. p̄ li. et. nisi p̄missa añ lit. et. p̄testatōe de recōuētioe faciēda q̄ fiat p̄ lit. et. i. p̄tinēti fm̄ cōem opinionē doctorū. l̄z b̄c. et Jn. videāt dicere eā fieri posse ēt p̄ lit. et. et añ p̄clonē cāe q̄ opinio cōiter reprobat̄. vt notat̄ i. alle. c. j. de mut̄. pet. Qz reconuentio vt dicit

Inchoatio iudicij

Jo. de lig. est s̄bū respectū cernēs p̄uē
tionē. ⁊ respectiua sūt s̄l̄ t̄pe. Etā p̄bat
h̄ ordo rubricarū ⁊c. Et tūc oblato libello
recōuentionali h̄mōi cāe sic iure p̄uē
tiōis ⁊ recōuētiōis illa a te vicissim. s. mu
tuis vicibz tractāde sūt ⁊ s̄l̄ vna s̄ua ter
mināde. de or. cog. c. ij. s̄. nos aut. ⁊ in. c.
j. iā alle. ita q̄ lit. p̄te. sup libello actoris
p̄ reū. Actor etiā statim p̄testabit litē sup
libello rei. Et p̄mo iurabit sup p̄uētiōne
scōo iurabit sup recōuētiōe. ⁊ sic d̄ alijs
termis ⁊ actibz in caus̄ h̄mōi obf̄uandis
⁊ fiendis. vt ibi no. Si tū iudex alit̄ q̄ p̄
recōuentionē esset iudex circa obf̄uatio
nē tal̄ vicissitudis sibi laxior ē habēda.
de q̄ p̄ Jo. an. i. addi. spe. de recōuētiōe. s̄.
vidēdū. Si at̄ re⁹ neglexerit actorē recō
uenire an lit. p̄te. v̄l in p̄tineti post lit. p̄te.
p̄testatōe p̄us facta vt dictū est. tūc si cā
p̄det corā delegato ⁊ re⁹ vult actori mo
uere actionē. q̄ h̄ nō p̄t̄ via recōuētiōis
optz cū res̄ctū ad eūdē iudicē ipetrare.
vt in dicto. c. dispēdia. s̄. reus q̄z. S̄z si
cā est corā ordiario. tūc re⁹ p̄t̄ actorē cor
rā eo recōuenire q̄ncūq̄ ē ordiarius p̄tis
v̄tusq̄ s̄z tūc cessabit vicissitudo p̄cessus
q̄ q̄libz lis tūc currit in arte sua In certis
tū casibz n̄ admittit̄ recōuētiō. vt si actor
p̄uēit reū possessorie. s. in dicto v̄l vi. nō
poterit actor p̄ reū recōueniri. nisi d̄ alia
spoliatiōe. vt i. c. v̄l. de or. cog. Et ibi et̄
de spoliatiōe in modū exceptiōis opposi
ta. ⁊ in. c. ij. de or. cog. ⁊ i. c. fr̄q̄ns. de re.
spo. li. vj. Hoc v̄p̄ actorē iūto. s̄z eo p̄sē
tiente p̄cedit recōuētiō. vt de resti. spo.
c. j. Et casus in q̄b̄ locū nō h̄z recōuētiō
no. de arbi. cū dilectis. ⁊ i glo. sup ea. An
at̄ actor debeat h̄re iudicias deliberatori
as sup libello rei p̄uētiōnali. notatur de
mut. pet. c. j. Et d̄ q̄ sic si voluerit. V̄n̄
maliciosi aduocati reoz adueniēte t̄mō
q̄ debēt r̄ndere libello actoris si deficiūt
eis exceptiōes ad p̄telandū ⁊ differēduz
lit. p̄te. porrigūt libellū recōuētiōnale. vt
sic nō r̄ndeat libello actoris donec actor
eoz libello se patū offerat r̄ndere. ⁊ sic si
actor velit statim r̄ndere renūciādo deli
bertozhs p̄dicta malicia nō iuuabit.

Sequit̄ sc̄da ps p̄cessus iudiciarij.

Expedito isto mō

p̄ma p̄te p̄ncipali p̄cessus seu ordis iudi
ciarij. ventam⁹ nūc ad sc̄daz p̄te vicz ad
ichoationē iudicij seu lit. q̄ h̄z fieri p̄ lit.
p̄te. cū ip̄a sit iudicij seu lit. fundamētū. de
lit. p̄te. c. vnico. Si s̄ reo deficiūt excepti
ones dilatorie v̄l p̄emptorie p̄uilegiate.
nec p̄t̄ nec vult actorē recōuenire. d̄z i ter
mō statuto libello r̄ndere. ⁊ ad h̄ vt lit.
p̄te. debite fiat. actor vel ei⁹ p̄curator h̄z
p̄ponere p̄t̄ta in libello suo. Et iudex eis
p̄positis v̄l etiā ip̄e actor d̄z interrogare reū
v̄tz p̄posita in libello credat esse p̄a ⁊ pe
tita fieri debet. ⁊ sic reo r̄ndere fit lit. p̄te.
Et h̄ ē q̄d tex. in. c. vnico. de lit. p̄te. d̄ic̄ q̄
p̄ petitionē in iure p̄positā ⁊ r̄nsionē secu
tā fit lit. p̄te. V̄n̄ nō sufficit libellū esse ob
latū ⁊ r̄nsionē p̄ eū factā ad h̄ vt inducta
fit lit. p̄te. q̄z libellus nō loq̄t̄ p̄. l. vnicam
L. de lit. p̄te. Requirit̄ s̄ q̄ actor p̄tenta in
libello suo p̄ponat. si tū iuenit̄ in act̄ ob
latus libellus. ⁊ sc̄ptura sufficiens ⁊ r̄nsio
p̄sumit̄ p̄positionē ⁊ interrogationē inter
uenisse. vt no. in alle. c. vnico. de lit. p̄te.
Et q̄ interueniat p̄positio ⁊ interrogatio
raro fuať in practica. de q̄ etiā in spe. de
lit. p̄rest. s̄. j. s̄. sic igit̄ in lit. p̄te. p̄cedat̄.
Et est litis p̄testatio fundamētū iudicij
p̄ petitionē in iure p̄positā ⁊ congruā r̄nsio
nē securā aio lit. p̄te. factā. Duo omisso
si in figura iudicij p̄cedat̄. verant̄ inani
bus laboribz ⁊ sumptibus litigantes. Et
istā diffinitionē q̄ est Ostien. ip̄e p̄ singu
la mēbra declarat. Et ponit post cū Jo.
an. in. c. vnico. de lit. p̄te. Et fit cōmuni
ter per reum sub ista forma.

Talis p̄curator. A. rei r̄ndendo p̄ten
so libello actoris narrate put̄ nagant̄ ne
gat esse vera. ⁊ dicit̄ petita i ip̄o fieri nō
debere aio lit. p̄testādi. Et tūc scribat ta
bellio lit. p̄te. esse factā h̄ mō. Anno tali.
die tali ⁊c. Corā d̄no decano iudice p̄di
cto eo sedente p̄ tribunali cōparuit talis
actor v̄l talis eiusdē p̄curator. ⁊ cām ac
petitionē suā in ipsius libello p̄tentā ver
bo p̄posuit. p̄dictusq̄ d̄ns iudex v̄l actor
seu ipsius p̄curator talē reū vel talē ei⁹ p̄
curatorē sup sic p̄positis ac petitiō an ea
crederet fore p̄a. ⁊ petita fieri debere iter
rogauit. Qui ad interrogatōz h̄mōi r̄ndēs
narrata ⁊ p̄posita eo mō negauit esse p̄a.
⁊ dixit petita fieri nō debere aio lit. p̄te.

Juramentū calūnie

Uel sic rñsionē suā fecit et in scriptis obtulit
i h̄ v̄ba. Talis pcurator etc. Utisq; pte
statōe sic facta. iudex ip̄is p̄tib; v̄l pcura
torib; p̄tū ad p̄stādū et p̄stari videndum
h̄mōi calūnie iuramētū diē talē p̄ termino
assignat. Tabellio ordinarj sic solet scri
bere. Talis re^o v̄l ei^o pcurator rñdēdo li
bello actoris negavit narrata i ip̄so put
narrat eē v̄ba. Et dixit aīo lit. p̄tes. petita
fieri nō debet. et iurabit d̄ calūnia t̄li die
etc. Per istā rei rñsionē rñdet ad narrata
et ad petita i libello. et exp̄mat aīus. s. q
aīo lit. p̄tes. etc. v̄t p̄z i forma. Si tñ sit rñ
sio ad solā narrationē l̄t ad solā cām ex
q̄ petis. dicūt p̄. et alb. et Disti. et Jo. an.
q̄ factā ē lit. p̄tes. q̄ p̄ negationē cām sequit̄
negatio effectus. et negat̄ narrat̄ negat̄
p̄ctio q̄ sequit̄ ex narrat̄. Et nō sit neces
saria declaratio l̄ exp̄sio aī. v̄t q̄ dicat
re^o aīo lit. p̄tes. ē decisū i rota. v̄t p̄z i p̄clo
ne. xvij. q̄ incipit ut si p̄s rea. Et d̄t̄m̄iat
Buil. i spe. de lit. p̄tes. s. nūc dicam^o. s. q̄d
s̄ si p̄ponit. q̄ p̄sumit aīus ex q̄ v̄ba sunt
apta. Un̄ si re^o diceret aliq̄ v̄ba apta ad
lit. p̄tes. nō tñ vellet p̄ ea litē p̄testari. s̄ di
ceret ea ad iudicis int̄tionē deberet de h̄
p̄testari. de q̄ d̄ fo. cō. si cleric^o. Et i alle.
c. vnico. de lit. p̄tes. Et p̄ p̄dictā rñsionem
formalr et cōit̄ sit lit. p̄tes. An aut̄ p̄ rñsioz
iur̄ si dicat reus. nolo v̄l volo litigare. v̄l
p̄tēdēdū puto v̄l nō credo me debere. s̄
si debeo pat^o sū soluere. v̄l d̄t̄ ad actorē
tū mēt̄r̄ p̄ gulā. v̄l rñdet de crudelitate
etc. an lis sit p̄ h̄ p̄tes. no. i. c. vnico. de lit.
p̄tes. et i spe. e. t. s. j. Et si reus p̄fiteat̄ si libel
lus p̄cessit p̄ talē p̄fessionē ē facta lit. p̄tes.
de q̄ d̄ elec. dudū. ij. Et dixi alias circa
materiā libelloz. q̄d tñ q̄dā legisse ip̄u
gnāt. de q̄ plene p̄ Jo. an. in addi. spe. de
lit. p̄tes. s. j. sup. s. q̄d si reus dicat. Et q̄
v̄t d̄ctū ē s̄. facta lit. p̄tes. iudex assignet
t̄minū p̄tib; ad iurādū de calūnia. q̄ id
ex ordie statim succedit. cū in ip̄o lit̄ ex
ordio sit p̄standū. de calūnie iuramēto. c.
j. Et exponit̄ ibi post p̄mū lit̄ exordii. s.
immediate post lit. p̄tes. v̄t co. t. cū cām. Si
tñ nō fuerit iurātū i exordio poterit post
ea in q̄cūq; p̄te lit̄ p̄stari. v̄t e. t. c. j. li. vj
Et iā si in tota cā omissū fuerit tacite p̄ h̄
p̄cessus nō viciat. v̄t ibi in sc̄do rñso. Et
q̄n d̄ p̄stari iuramētū de calūnia d̄z itel

ligi sc̄z vitāda. sicut d̄z. habeat vnusq; sc̄z
v̄torē suā p̄riā p̄t̄ fornicationē. s. vitan
dā nō cōmittendā. xxx. di. v̄ez. Et est ca
lūnia q̄n q̄s scient̄ iniuste agit v̄l resistit
v̄t in. l. j. ff. ad turpil. s. calūnia. iij. q. iij.
s. notandū. Et h̄z h̄ iuramētū q̄nq; c.
q̄ ponit Bern. de iura. calū. c. j. et in. iij.
glo. Et d̄ h̄ ponit etiā ibi s̄ sus. Iudex s̄
faciat iurare actorē p̄rio v̄l ei^o pcuratorē
h̄ntē tñ ad h̄ mādātū sp̄ale s̄b hac forma

Forma iuramenti de calūnia

Tu iurabis vel iuras q̄ calūniose nō
petis. s̄ q̄ credis et estias te iuste petere

Uel fin alios dicit. Tu iurabis te litē
istam animo calūniandi nō mouisse nec
mouere nec motur̄. Itē q̄ veritates sup
his de q̄b; interrogaberis respondebis et
eā nō negabis. Item q̄ nō v̄teris scient̄
falsa p̄batione. Itē q̄ nō corrupisti nec
corrupes iudicē vel tabellionem. nec des
disti nec dabis. nec p̄misisti nec p̄mittes
aliq̄d p̄ te vel interpositam p̄sonā p̄ hac
cā v̄t sn̄ia p̄ te ferat̄. nisi illis p̄sonis q̄b;
iura dare p̄mittit̄. Item q̄ dilationē nō
petes gr̄a lit̄ differēde. Et p̄cludēdo d̄t̄
cat iudex. Et ita iuras q̄ sic ego dixi v̄t
rū esse. et ita fuabis sic te de^o adiunet et h̄
sancta dei euāgelia. Consultuit tñ Buil.
in spe. eo. t. s. nūc dicamus. in p̄n. q̄ v̄lti
mū puta de dilatōe ad euitationē p̄uiri
multoz euitet et omittat. Deinde iudex
p̄uertēdo se ad reū vel ei^o pcuratorē d̄t̄
cat sibi. Et tu iurabis q̄ putas te petitiō
ni actoris iuste p̄dicere. et ita verū esse. et
te obseruatur̄ in defendēdo sicut iste iur
auit in agēdo. sic te de^o adiunet etc. In
cōib; aut̄ iudicis v̄bi v̄terq; gerit p̄sonā
v̄triusq;. s. actoris et rei. v̄t de p̄ba. ex l̄ris
v̄terq; p̄stet iuramētū actoris et rei. p̄tes
tñ v̄l pcuratores eoz se breuit̄ expedien
do dicāt et q̄libet eoz. Ego iuro iuramē
tū de calūnia cū oib; ca. et clausulis suis
sic me de^o adiunet etc. omissa exp̄sione
caploz. et iurāt pcuratores i aīas d̄noz
suoz et nō p̄uas. S̄z q̄ pcurator calū
niari p̄t̄ sicut d̄ns. Un̄ pcurator etiā in
aiam p̄riā iurare tenet. de iura. calū. c. ij
p̄mo rñso li. vj. Un̄ d̄ns nō incurrit p̄u
riū ex facto pcuratoris. nisi ip̄e d̄ns sit i
culpa. de q̄ in. c. vlt. de iureiurā. li. vj. et i
cle. j. de p̄cu. i vlt. glo. Et iuramētū istō d̄

no

no

no

Positiones et articuli

calūnia est iuentū vt vitas eliciat. Itē vt timore iuramenti litigantiū temeritas cōpescat. Itē vt iuramenti timore iurās imemor sue salutis q̄ ad alia ca. nō efficiat. Et ita no. de iura. calū. c. ceter. i glo. ij. et sup ea. Et aduertēdū q̄ hēmus q̄ tuor ḡna iuramentoz q̄ p̄stant a p̄tibz in iudicio. Iuramentū de malicia. qd̄ p̄t deferre iudex p̄ti q̄ncūqz sibi videbit expedire. vt etiā tactū est s̄ circa exceptōes. Itē iuramentuz de calūnia. et istō p̄stari d̄z statim post lit. p̄t. vt dictū est s̄. et p̄stat hodie tā in spūa libz q̄ in civilibz. vt de iura. calū. c. j. Rūso. ij. li. vj. Ac etiā in criminalibz. de q̄ tū sunt opiniones. vt no. eo. t. c. j. in glo. añ. penl. Itē iuramentū de vitate dicēda qd̄ in spūalibz p̄stat. Itē iuramentū decisoriū qd̄ defert iudex actori in supplementū p̄bationū. v̄l reo ad suā innocentā oñdendā vel etiā ps p̄ti. iuxta formā. c. vlt. de iure iuran. Formā autē iuramenti qd̄ iuramentū p̄stat a iudeo. ponit Buil. in spe. e. t. s̄. restat. s̄. s̄. pone iudeus. Et si aliq̄ p̄tiū recusaret p̄stare h̄ iuramentū habebit penā de q̄ in. c. vlt. de iur. calū. s̄. penā. Et tabello p̄dicta scribat in actis in hac forma.

Die tali. anno q̄ sup̄ cōparuerūt in iudicio corā d̄no iudice sup̄ dicto. ipso in loco p̄suetō p̄ tribunali sedēte tal̄ actor vel tal̄ ipsi p̄curator ex vna pte. et talis reus v̄l ei p̄curator pte ex alia. Et ibidē ptes hmōi vel eaz p̄curatores. p̄mo actor v̄l suus p̄curator. deinde reus v̄l p̄curator et calūnie iuramentū cū caplis et clausulis suis p̄stiterūt. Quo p̄stito p̄dictus d̄ns iudex. s̄. actori p̄fato vel suo p̄curatori diē talez adponēdū et articulādū ac p̄ti ree ad h̄ fieri vidēdū in cā hmōi p̄tmiō assignit. Notarij ordinarioz breuiter sic scribūt. Die tali. Anno tali. iurato p̄ ptes vel eaz p̄curatores de calūnia articulabit tali die.

De positionibus et articulis

Termino q̄ p̄dicto adueniente actor habebit offerre positōes et articulos et istos vsus longeuus in cāis admisit. i. cle. sepe. de p̄. sig. Sūt q̄ ab vsu inducte positōes et postea p̄ ius canonicū approbate. s̄. a tpe Grego. ix. Qz añ eū de positōe nō habuimus exp̄ssum ius. s̄ p̄ ip̄m. vt in. c. dudū de elec. et in. c. vnico. de lit. p̄t. Et quō vocabūt aliq̄n articli. aliq̄n positōes. aliq̄n

ca. no. de cā pos. et p̄prie. cū ec. de testibz p̄sentū. li. vj. et in cle. sepe. de p̄. sig. Et sūt positōes ad facilitōre litiū expeditōz p̄p̄tū p̄fessiones. et articuli ad clariorē p̄bationē. vt dicit textus in cle. sepe. de p̄. sig. Et positōes p̄les dant diffinitōes. qz aliq̄s ponit Buil. in spe. de positōibz. s̄. j. et alie no. de p̄fess. c. j. li. vj. in glo. j. et sup ea. Et quō dicat positio. eo qz positōibz lis ponit velut sup̄ fundamēto. qz eis p̄fessatis vel negatis lis p̄cedit v̄lteri⁹ vel nō p̄cedit. Itē etiā no. p̄ Jo. an. in nouella.

Articulus autē d̄z qz artat. i. arte cōponit et artat ad r̄ndendū. no. in. c. p̄ntiū. p̄us alle. et sup̄ glo. articul. Et est nomē diminutiū designās aliq̄d p̄ticulare a ḡne suo p̄ debitas circūstānias decisum. ad h̄ de offi. dele. c. sup̄ q̄stionū. de articul. no. Jo. an. in addi. spe. de depositionibz. s̄. j. Et dicit ibi Jo. an. in addi. spe. de testibz s̄. nūc videndū. in p̄n. qz ars articulādi inter causidicos sumū tenet gradū in curia romana. et maxie in b̄nificialibz deuolutis. Vñ p̄sult qz curiā intrantes caueāt q̄stū cūqz sint magni iuriste ne suo capite hanc artē in p̄n. sumāt. s̄. antiq̄s aduocatis assistant. v̄l secū habeāt p̄curatores exp̄tos. Et ibi Jo. an. circa eundē. s̄. instat. et pulcrā materiā tractat ibi. Et licz positōes et articuli iusto lit̄ seu iudicij ordine seu loco sūt. s̄. post lit. p̄t. et iura. calū. sup̄ p̄ncipali t̄m q̄ncūqz faciēde sunt p̄batiōes fieri p̄nt. de q̄ in spe. de positōibz. s̄. iij. in p̄n. Quia si reus h̄z p̄bare exceptiōz v̄l actor replicationē suā rediget exceptiōes v̄l replicationē in positōes et articulos. Ad for̄mādas igit̄ positōes hac via puenit. Nā formans eas habeat libellū p̄ oculis. et ex ei⁹ tenore sumat et formet positōes et diligēt p̄sideret qd̄ habeat necesse p̄bare et sup̄ oibz q̄ d̄z p̄bare positōes faciat. nec valet positio nec etiā cōfessio nisi fiat sup̄ re de q̄ agit. de q̄ in spe. de posit. s̄. v. s̄. regulariter aut. de q̄ etiā de p̄fess. c. j. et ij. li. vj. In actōe q̄ reali sicut visum est sup̄ in p̄ma forma libelli. sic ordinet positōes suas actor. Positōes et articulos infra scriptos ac p̄tenta et desc̄pta in eis om̄ia et singula dat facit et exhibet.

Corā vob̄ honorabili d̄no A. iudice et p̄curator noie p̄curatorio tal̄ actoris me⁹

Positiones et articuli

dio suo iuramento in tali causa. Quibus omnibus petit sigillatim per tale reum responderi per iuramentum suum sufficienter, et clare per verbum credit vel non credit offerens se ad probandum negata, ad suffraganeam tamen probationem se non astringens. In primis ponit et probare intendit quod anno tali tempore factus, de quo infra talis S. S. prout in capitulo talis loci talis fundum cuius fines infra specificantur habuit ad eum pertinentem. Item quod idem sempromus anno predicto die et mense tali fundum huiusmodi titio actori predicto ementi vendidit per precium tot librarum et denariorum. Item quod ipse titius precium expressatum predicto suo venditori numeravit realem et persolvit. Vel ponat si non est facta solutio quod venditor de precio fundi debet habere et cetera, ut in forma libelli. Item quod sempromus venditor memoratus fundum predictum et eius possessionem realem tradidit titio emptori auctoritate. Item quod S. S. reus predictus eundem fundum a tali tempore detinuit et occupavit, detinet et occupat, fructusque ex eo percipientes percipit et percipit, et eum titio actori restituere libere et vacuam dimittere seu assignare cum fructibus percipit refragat in periculum anime sue. Item quod de premissis omnibus et singulis fuit et est publicata vox et fama. Dat. etiam libellum, per parte sua oblatum, per positionibus et articulis, ac producit ac producit in huiusmodi causa in quantum faciunt per parte sua et non ultra, nec non de notorijs signis et sigillis salvo iure addendi minuendi suppleri, declarandi, ut moris est. Et positiones sic se formade, quod fundum intentionem ponens considerata natura proposita actionis. Si ergo actor agit de dominio rei petite, hoc considerat quod necessaria sunt in probatione domini. Et quod si ista tacta est circa primam libellum, et non, quod in spe, de iocato, §. nunc aliquando, §. lvi. Si igitur agit publiciana considerat quod sint necessaria in ea, et sic de alijs, de quo in spe, de positi, §. v. ad fi. Et debet fieri positiones de petitis in libello vel ad ea pertinentibus. Et iudex debet examinare eas an faciunt ad causam vel non, et cetera, ut postea patebit, ut no. i. c. j. de profess. li. vj. et debet dari positiones per iuramentum et quod dat positiones iuramentum, §. de iureiur. c. vl. li. vj.

Tabellio sic scribit

Anno tali, die tali, talis actor vel eius procurator petit coram iudice predicto, ac positiones et articulos obtulit infra scriptos, quibus per te aduersarius responderi et ea ad hoc compelli et cogi postulavit, ex aduerso predicto domino iudi-

ce adhuc sedente per tribunali talis reus vel talis eius procurator coram eo comparuit, ac positionum et articulorum predictorum copia sibi decerni ac terminum ad dicendum pro eas, vel respondendum eis de petitis petit assignari. Predictus ergo dominus iudex copia huiusmodi reo vel eius procuratori fieri decrevit et die tale ad dicendum pro positiones et articulos huiusmodi vel eis respondendum per terminum assignavit.

Vel coram ordinarario scribit tabellio.

Exhibitis his positionibus et articulis per tale actorem vel eius procuratorem in presentia talis rei vel procuratoris sui. Anno tali, die tali, eis respondebit, vel ipsi impugnantur per ipsum reum vel eius procuratorem tali die. Et in huiusmodi assignatione terminorum aliquando non exprimitur peremptorie quod isti termini peremptorie intelliguntur, licet non exprimat, ut no. in c. pastoralis, de excep. Nisi fieret citatio vel assignatio ad suam audiendam, ut suo loco patebit.

Forma positionum et articulorum in actione personalis.

Positiones et articulos et cetera, ut sunt in forma precedenti. In primis igitur ponit et probare intendit quod titius actor predictus prefato seculo reo mutuavit vel mutui causa numeravit decem libras denariorum talis monete. Item quod idem seculus debitor huiusmodi mutuata sibi pecuniam predictam titio creditori suo soluere promisit in tali termino et loco bona fide. Item quod huiusmodi debitor ipse seculus debitor auctoritate suo creditori titio in expressato termino dudum elapso soluere neglexit, et hodie ministrare et de eo satisfacere indebitum dicitur. Item quod de premissis omnibus et singulis fuit et est publica vox et fama, insuper dat libellum ut in precedenti forma.

In actione depositi sic percipiantur et cetera.

Positiones et cetera. In primis ponit et probare intendit quod titius actor prefatus penes seculum reum predictum deposuit decretales. Item quod huiusmodi depositus liber decretalium scriptus fuit in cartis hedinis seu in pagamento. Item quod glo. habuit ordinarium seu apparatus Berni, propositi papiensis. Item quod habuit desuper coram reu beu albu vel nigrum. Item quod seculus sexternus sic incipiebat, Item quod primi quaterni principium fuit tale. Item quod memoratus seculus predictum librum decretalium ex causa depositi ad se recepit. Item quod ipsum librum predictum depositori idem depositarius reddere et restituere dicitur. Item quod de premissis omnibus et singulis et cetera. Etiam insuper dat libellum in prima forma.

Positiones et articuli

In possessorio recuperande seu interdictione unde vi fiant sic positiones et articuli.

Positiones et c. ut pus. In primis ponitur et probare intendit quod anno tali die tali citi actor predictus tale fundum vel domum cuius fines infra describitur possedit. Item quod seipsum predictus predictus actor anno et die eundem titulum sic in possessione reali et corporali et tunc de domo seu fundo homini sui et possessione violenter expulsi et eiecit. Item quod domum seu fundum homini sui et possessione a tempore deiectionis et spoliatiois predictae detinuit et occupavit. detinetque et occupat et possessionem eadem cum fructibus inde perceptis et quae percipi potuerunt predicto titulo spoliato restituere et tradere. Item quod data propter hoc predictus sustinuit spoliatioem ex tali causa et cetera et ipsi inter spoliatioem homini sui et deiectionem factam non fuisse. Item quod fructus perceptos et quae percipi potuerunt a predicto tempore visum put et percipi annuatim commone fuerunt. vicz tot maldra frumenti tal mensure. Dana vero et interesse ad tot libras denariorum ipse spoliatus est. via tamen iudiciali salva taxatione. Item de premissis omnibus et singulis fuit et est publica vox et fama. dat nihilominus libellum et cetera. Sic fiunt positiones et articuli memorati et distincte. quod articulus est per intentionem. ut no. de testi. pntiu. in glo. §. articulus. li. vi. Vel si agit se eum quod non spoliavit. sed spoliari mandavit. vel spoliatioem rata habuit vel re spoliata recepti scientia de iectore. sic percipiant positiones ut pus.

Forma contra detentorem mandatorum vel detrahentem.

In primo ponitur et probare intendit procurator predictus quod tali tempore titulus re talis possedit. Item quod talis sempromio eodem tempore. vicz tali die veniens eundem titulum possessorem de possessione eiusdem rei expulsi violenter et eiecit. Item quod seipsum spoliatioem et deiectionem eadem per eundem sempromium fieri fecit et mandavit. Vel si non mandavit. sed ratum habuit ponatur sic. Item quod spoliatioem et deiectionem homini sui idem sempromio fecit nomine et preplatoe sui supradicti. Item quod ipse seipsum eadem spoliatioem sic suo nomine et eius preplatoe factam gratam et ratam habuit. Item quod re homini sui ipse seipsum ad se recepit. et eam a tempore deiectionis et spoliatiois predictae hucusque detinuit et occupavit. detinetque hodie occupata. Vel sic quoniam veniens reus qui scienter recepit a deiectore premissis. premissis duobus primis articulis. puta de possessione tituli et spo-

liatioe sempromii. de cetero ponatur sic. Item quod predictus seipsum prefata re spoliata a predicto sempromio deiectore et spoliatoe recepit. Item quod ipse seipsum sciuit titulum predictum re homini sui a sempromio fuisse et esse spoliatam.

Pro formis positionum in diversis materijs habeat recursus ad spec. tit. de testi. §. nunc videndum. Et in tractatu libelloz. ibi quasi per singulos titulos in materijs format positiones super libellum. Et etiam aliquid positiones format de profes. c. j. li. vij. in glo. mag. ibi de materia positionum. et c. sequenti.

De modo rindendi ad articulos

Factis autem et oblati positionibus si sunt pertinentes clare et certe de ad eas rindere. de testi. pntiu. li. vij. imo si interrogat super positionibus et iussus rindere hoc facere recusat. hinc positiones per professatis. nisi rationabiliter causa recusat excuset. ut in. c. ij. de profes. li. vij. Et quod sit causa rationabiliter ibi no. in glo. puta si positio est superflua quod non facit ad causam. vel obscura incerta capciosa de facto alieno ipertinens vel indiffinita iuris. ut ibi. Ponens enim deponere certum. et sic rindens certum potest dare rnsu. ut no. in iuribus alle. Et ista singula declarant. c. ij. de profes. li. vij. in predicta glo. Et quod deponitur et probare intendit. hoc hodie est in usu. als positiones dabatur sic dicendo. primo ponitur talis et cetera. Et si negabatur iste positiones postea dabatur articuli sic dicendo. Talis intendit probare et cetera. Hodie ergo si fuerit ita quod positionis negatae succedunt in locum articuloz et intentionum probandi. de quibus etiam in spe. de testi. §. nunc videndum. in pn. cum remissis.

Exceptiones contra articulos et positiones.

In termino igitur predicto puta ad dicendum positiones et articulos vel eis rindendum statuto solent quibus dari exceptiones contra positiones et articulos sub hac forma.

Forma exceptionum contra positiones

Contra positiones et articulos pretensores oblatos per tale actorem vel tale ipsum procuratorem in causa tali et cetera. procurator nomine procuratorio talis rei ponitur dicitur excipiendum quod homini pretenso positiones et articuli sunt generales nimis obscuri incerti informes indeterminati dubij multiplices indiffiniti iure captiosi de facto alieno et ipertinentes ac tales quod minime releverent actorem probati vel professati. et eis in quantum per positionibus dantur non est per parte rei rindendum In quantum vero offerunt ut articuli nullatenus

Forma exceptionū

sunt admittendi. vt ex eoz p̄t̄ inspectioe
euidēt. z latius si fuerit opus deducet.
Quare p̄dic̄ p̄curator rei petit p̄ vos p̄
nūciari decerni z declarari positioēs z ar
ticulos p̄assertos nō esse admittēdos. sed
eos reijciēdos z repellēdos fore. ac reijci
z repelli p̄t̄ reā ab instātia iudicij v̄i ide
absolui. z actorē sibi in expēlis legitimis
p̄dēnare saluo iure addendi. diminuēdi
z c. Quā tñ positioēs z articli s̄t obscuri im
p̄tinētes v̄l inadmissibiles. sic q̄ p̄bati nō
releuarēt ponentē. d̄t Jo. an. in. c. dudū. ij
de elec. q̄ incaute facit aduocat̄ p̄tis alte
rius si petit declarari articl̄m. V̄l a p̄nci
pio dicit eū nō eē admittēdū. v̄l etiā si for
mat interrogatoria talia q̄ p̄ testes h̄ bēant
declarare. Iudex tñ p̄t̄ examinare positio
nes z articlos z imp̄tinētes repellere. qñ
de imp̄tinētia p̄stat. In dubio potius h̄z
admittere. vt notat̄ de testi. per tuas. z de
p̄fes. c. ij. li. vj. de app. cū sp̄ali. s̄. porro. s̄.
excessu q̄z. V̄n p̄suerūt fieri r̄nsioēs ad
positioēs z articlos saluo iure imp̄tinētiū
z nō admittēdoz. de q̄ etiā in spe. de posi
tioibz. s̄. vj. s̄. si p̄o certū est zc. Possunt
q̄ fieri r̄nsiones ad positioēs formatas sup
libello in actioe reali sub hac forma.

R̄nsiones ad positioēs in actioe reali.

Procurator noīe p̄curatorio seij rei sal
uo iure imp̄tinētiū z nō admittēdoz po
sitionū z articloz p̄tensoz titij actoris sic
q̄ r̄nsioēs q̄s forsitā ad imp̄tinētes z in
admissibiles positioēs hmōi fieri cōtingit
p̄ nō factis habeā. dat facit z exhibet me
dio iuramēto r̄nsioēs infrascriptas zc. Ad
p̄mā positioē p̄tensam q̄ sic incipit. In p̄
mis zc. p̄curator seij p̄dicti r̄ndēdo ad eā
nō credit. Ad sc̄dam zc. nō credit. Tertia
depēdet a sc̄da negata. s̄l̄r z q̄rta. Ad q̄n
tā credit se fundū possidere. z ei⁹ restōnez
seij z assignationē iuste p̄dicere. Et finalē
credit de p̄fessatis. z negat de negatis. Et
h̄z p̄dicte positioēs s̄nt p̄ maiori p̄te de fa
cto alieno. tñ q̄ faciūt ad cām. id ē ad eas
r̄ndendū. qz sine sint de facto p̄prio siue d̄
facto aduersarij. siue etiā d̄ facto tertij. d̄z
eis r̄nder. Ita dicit Jo. an. in addi. spec.
de posi. s̄. vj. Item sup̄ d̄r in r̄nsionibz ad
tertiā z q̄rtā positioēs. q̄ depēdeant a
sc̄da negata nō optet aliter ad eam r̄nsio
nem fieri. V̄n ex q̄ negat̄ p̄tract̄ emptio

nis seu venditiōis. negant̄ alia inclusa v̄l
necessaria p̄currētia ad talē p̄tractū vt p̄
cū nūeratio rei traditio ex tali cā facta zc.
Positio tñ depēdet a negata q̄ nō depē
deret aliqñ a p̄fessata. vt no. d̄ p̄fes. c. ij. li.
vj. sup̄ glo. s̄. r̄onabili. Et q̄ fit r̄nsio p̄ s̄
bum credit vel non credit. hoc p̄cedit ex
vi iuramēti calūnie talis. Sed iuramētū
de veritate artat p̄ verbum scio vel nescio
Tñ iurans de veritate est interrogandus
z etiā r̄ndere tenet̄ de crudelitate. vt no. p̄
Ostien. in. c. l̄ras. de iura. calū. Et p̄fessio
de crudelitate etiāz p̄iudicat sicut p̄fessio
de v̄itate. vt no. de iureiur. ex l̄ris. in glo.
fi. z de iura. calū. cū cām. De stilo tñ curie
iurat̄ q̄s dicere veritatē quā scit v̄l credit
Si r̄ndet p̄ s̄bū dubito an sufficiat. no. i
alle. c. cū cāz. in glo. j. z sup̄ ea. Quid etiā
iuris sit cū actor petit centū. reus respon
det se sub p̄ditione p̄misisse. an videat̄ pu
re p̄fessus. no. p̄ archi. z Jo. an. de p̄fes. c.
j. li. vj. Ista r̄nsio est in p̄te p̄tra r̄ndentes.
s̄. in q̄ntū p̄fite se p̄misisse. z in p̄te p̄ eo. s̄.
in q̄ntū dicit q̄ sub p̄ditioe p̄misit. sed cō
fessioi stat̄ p̄tra p̄fite nō p̄ eo. Et q̄ vi
det̄ fundata intētio actoris p̄ talē p̄fessioē
nisi reus p̄bet p̄ditionē. Sed in p̄trariuz
facit. qz ista r̄nsio est vnica z vnū p̄structū
ergo actor aut totam approbet. aut totā re
futet v̄l recuset. Et qz si vult approbare p̄
se d̄z etiā p̄ se approbat̄. Finalr̄ credit Jo.
an. q̄ re⁹ iuste peteret declarari p̄ actorē.
an ponat̄ ip̄m p̄misisse pure v̄l s̄b p̄ditioe
z sic cessaret illa p̄plexitas. Archidi. tñ d̄t
q̄ re⁹ possz negat̄ se pure p̄misisse. Istum
actum r̄nsionū factarum scribat tabellio
hoc modo.

Forma actū in actis

Die tali. Anno q̄ sup̄. talis reus vel tal
lis aus p̄curator corā p̄fato dño N. iudi
ce in solito suo loco ad reddēdū iura p̄ tri
bunali sedēte p̄pens r̄nsiones ad positio
nes z articlos tal̄ actoris sibi ibidē p̄pen
tis. infrascripti tenoris obtulit. z r̄nsiones
hmōi fecit medio iura. q̄bz r̄nsionibz sic fa
ctis z receptis actor p̄dictus v̄l p̄curator
ei⁹ sibi dilationē p̄petentē ad p̄ducenduz
testes p̄ sua intētionē fundāda assignari
postulauit. Cui ip̄e dñs iudex p̄dic̄ talē
diē v̄l vnū mēsem p̄ t̄minoz dilatōe ad te
stes p̄ducēdos assignauit. Vel sic scribit

Forma interrogatorioꝝ

notari^o ordinarij. Fact^o vel exhibitis rñsio
nib⁹ p̄dictis p̄ talē reū vel talē ip̄i⁹ p̄cura
torē. āno tali. die tali. in p̄ntia actoris vel
sui p̄curatoris pbabit. vel p̄ducēt testes
p̄ actorē p̄ p̄ma dilatoē die tali &c. De ist^{is}
aūt dilatoib⁹ p̄cedēdis an dent tres dila
tiones v̄l vna tm̄. v̄l ita spacioſa q̄ infra il
lā p̄nt fieri tres p̄ductōes. no. de dila. c. ij.
in glo. ij. & sup̄ ea. vt postea videbimus.

Pars 3^a quā sit p̄ductio testiū dat interro
gatoria. & dan^t sup̄ articul^o volētis p̄duce
re testes & formant^r fm̄ circūstantias cāe &
p̄sonaz testiū. de p̄ba. licz. §. post h̄. de tes
ti. cū cām. & c. p̄ tuas. vbi h̄. & de testi. p̄n
tiū. li. vij. Et ibi ponit^r forma eoz. Datis
ḡ articul^o p̄ alterā p̄tiū. ps 3^a quā dāt petit
terminū ad dādū interrogatoria. & iste tmi
nus dāt vt p̄bat iura alle. & etiā vt ḡnalis
h³ p̄suetudo dandus ē. Fuit ḡ isto modo
sup̄ articulis in reali actione &c.

Forma interrogatorioꝝ.

Interrogatoria infra sc̄pta dat facit &
exhibet p̄curator p̄curatorio noie tal^{is} fm̄
q̄ oia & singula petit singulos testes
aduerſe interrogari. & interrogatōes hm̄oi
cū rñsionib⁹ testiū ad eas in actis redigi &
p̄scribi. Alioq̄n de iualitudine depositio
nū & q̄ si nō p̄iudicet ac alijs p̄testat. put
est moris. Diligent^r ḡ & nō p̄functorie te
stes ibi examinent. & ab eis prudent^r sup̄ q̄
libet articulo q̄rat de singul^{is} circūstantijs
Querat etiā a q̄libet teste de ip̄i⁹ etate. si
de fama. statu & p̄ditōe. an sit nobilis vel
plebeius. Itē q̄ntū habeat in bonis. Itē
an p̄ce vel p̄cio ḡra odio timore vel fauo
re testificet. Itē an ei datū sit aliqd vel p̄
missum. vel aliquā habeat spem q̄ sibi de
tur vt sic testificet. Itē an sit excōicatus
maiori excōicatione. Itē an sit amicus so
cius vel familiaris. p̄sanguineus. affinis
vel subditus. vel de iurisdictione p̄ducēt
tis. vel ei⁹ 3^a quē producat inimicus. Itē
an sit instructus 3^a quē & qd deponere de
beat. Itē an sup̄ hoc p̄cordauerit cū testi
bus suis. Itē vtz sit subordinatus. Item
quā p̄tē mallet in hm̄oi cā obtinere. & cui
plus faueat &c. Et sp̄ealr si dixerit testis
esse vez qd in p̄mo articulo p̄tinet interro
get de cā scie. vicz vnde sciat testis fundū
ad semp̄oniū p̄tinuisse. & quō hoc. vel qū
semp̄oniū dñium acq̄siuit. Itē de p̄fni

bus eiusdē fundi. Itē circa sc̄dm articulū
q̄rat. si testis dixerit eū vez esse de cā scie
an testis fuerit p̄ns in p̄tractu. & q̄ cum eo
fuerūt p̄ntes q̄t nūero & ad qd ibi fuerūt.
Itē de loco p̄tractus in q̄ domo an dom⁹
sit terrea lignea v̄l lapidea. in q̄ p̄te dom⁹
Itē de tpe. s. de āno mēse die hora. Itē de
forma ipsius p̄ctus. an fuit purus v̄l p̄di
tionalis vel modalis. & p̄ q̄ p̄ba celebrat^r
Et si p̄ditional^{is} v̄l modal^{is}. q̄rat an p̄ditio
postea extiterit & fuerit purificata vel mo
dus fuatus. Itē an testis nouerit p̄sonas
p̄trahentiū. Itē an p̄ciū interuenerit & an
p̄ciū solutū fuerit. in q̄ moneta. p̄ quē cui
q̄ loco tpe die hora. quib⁹ p̄sentib⁹ & semp̄
de causa sciētie. de auditu fama certitudi
ne & credulitate & singulis circūstantijs
alijs q̄ ad veritatē faciūt eliciendā & dete
gendā falsitatē. de testi. cū cām. Plenissi
me de testi. §. iā de interrogatorijs. in spe.
Et cautū est q̄ hm̄oi interrogaciones di
stincte forment^r ponēdo an quālibet. Itē
vel p̄sile. vt tradit doctrinā Huil. in spe.
de testi. §. nūc de interrogatorijs. Et fuit
interrogatoria circa p̄sonas testiū & circa
dicta. Sed d̄t Huil. in spe. de testi. §. iam
de interrogatorijs. p̄. in sūma. q̄ sunt duo
genera q̄stionū seu interrogatoriay. Unū
genus fit ad destruēdū dicta testiū. Alio
ad fundandū exceptiōes. i. intētiōe eius
3ª quā testes p̄ducant. qz testis deponere
d³ p̄ vtraq̄ p̄te. Dic̄ tñ Jo. ā. ibi i addi. q̄
interrogatiū nō d³ p̄tinere nouū caplm
p̄ aduersario. Exm̄. Titius p̄ducit testes
cōtra Seyū ad p̄bandū mutuū. Seyus
dat interrogatiū petendo interrogari te
stes sup̄ solutiōe mutui. s. an soluerit h̄ fa
ciendū nō est. qz Seyus de ho⁹ habet fa
cere caplm & Titius interrogatoria. Pri
mū genus interrogatoriay fit duplr. vicz
vel rōne p̄sone testis. vt qz est excōicatus
instructus. subordinat⁹. iudeus. suspect⁹
vel als minus idoneus ad testificādū. vel
rōne dicti. vt qz deponit p̄traria. v̄l vacil
lat. vel nō reddit aptam dicti sui causam
De diuersis aūt interrogatorijs & formis
interrogatoriay p̄ Huil. in spe. de testi. §.
iam de interrogatis. De hoc etiā in. c. p̄n
tium. de testi. h̄. vj. & ibi textus loquit^r de
interrogatorijs. & in glo. ponit^r forma. & an
nō habuim⁹ textū de eis. De materia etiā

De testibus recipiendis

ista no. in. c. p. tuas. 7 i. c. cū cām. d. testibz
Et ibi no. q. si aliq̄ necessaria interrogatō
fuerit omīssa post publicatōne attestatio
nū petit a iudice vt itez. interroget. vt qd̄
omīssuz est recuperet. Itē guil. in spe. s. nūc
vidēdū. in fi. Et ista interrogatoria vl' co
pia de ip̄is nō debēt dari p̄ti aduerse pdu
cētī testes p̄t subordinatōis timorē. qz eis
habūz possz instruere testes vt cōcorditer
ad it̄rogata rñderēt ne possz falsitas de
p̄bendi. 7 sic p̄ h̄ tolleret efficacia interro
gatorioz q̄ ad h̄ sūt inuēta vt falsitas faci
lius dep̄benda. s. dan̄ iudici q̄ dz illas
moderare. sup̄flua 7 iutilia rescare. Si
aut̄ nō facit. nec ps dat it̄rogatoria. tūc
iudex faciet ista q̄ hñt i. c. cū cām. d. testi.
Et p̄suluit Oltiē. q. poti⁹ fiant sup̄flua q̄s
aliq̄d necessariū omittat ex duabz causis.
Prima qz si factū ē interrogatoriū 7 omit
tū negligent necessariū seu dolose supple
bit seu repetit nō obstante publicatōe. vt
sup̄ dictum est. Sc̄da cā qz forte iudex ex
officio plura rescabit vel rescaret q̄s ex
pediret. Ita no. in. c. p̄ntium. de testibz. li.
vj. sup̄ glo. interrogatoria.

De testibz recipiendis 7 examinādis

Factis rñsionibz ad positōes si p̄ eas re
us p̄fitef positōes. releuat p̄ talē p̄fessioz
actor a p̄batiōe. 7 tūc nō restat aliud nisi
p̄fessum p̄denare. qz nō sūt p̄es iudicis ad
p̄fitemē nisi vt p̄nūciet. de trāsac. p̄terea.
Aduertat tñ diligent̄ actor an om̄es suas
positōes sit re⁹ p̄fessus. Si ḡ aliq̄s positi
ones ē p̄fessus videat an p̄ p̄fessatas ei⁹ i
tētio fundata sit vl' p̄bata. 7 tūc sniam po
stulat ipse actor. Et p̄mp̄tiores s̄ negatō
nes in iudicis p̄ q̄s optet ponentē onus
p̄bādi sibi. Un̄ si reus oēs vl' aliq̄s po
sitōes negauerit. tūc h̄z actor suā intentio
nē p̄bare. ff. de p̄ba. l. ei q. vj. q. vlt. accu
sator. Actor ḡ tūc petat sibi terminū dari
ad p̄bādū. 7 iudex statuet sibi terminū cō
petentē p̄ p̄ma dilatiōe. qz dare iubet tres
dilatiōes. de testi. vltra tertā. no. de dila.
c. j. Vel fm̄ alios statuatur terminū vnū p̄
oibz dilatiōibz. vtz p̄ p̄ma sc̄da 7 tertia di
latiōe. p̄mū tñ suat. De q̄ in spe. de p̄ba.
in p̄n. Et no. in alle. c. j. de dila. plen⁹ in.
c. in cāis. de testi. in glo. Finita tñ p̄ma di
latiōe iudex nō dabit sc̄daz nisi ex iusta cā
Unō vt ibi d̄t Jn. Sc̄da 7 tertia dilatio

dabit qñ petēs illā oñdit se ipeditū i p̄ria
Quātū aut̄ ad t̄pis spaciū p̄tinere debeāt
iste dilatiōes habet in. s. spaciū. iij. q. iij.
no. ple. p̄ Jo. an. in. c. vltra tertā. de testi.
in cōmento. Actor q̄ vult p̄ducere testes.
faciat eos p̄ iudicē vocari qz testis sine vo
catōe se ingerēs ex h̄ qd̄amodo se suspe
ctū reddit. vt. L. de testi. autē. roga. 7 faci
at citari aduersariū vt videat eos iurare.
alias receptio testū p̄ absentē nō vocatū
facta nō valet. vt in. c. ij. de testi. Iudices
aut̄ raro p̄ se recipiūt testes. vl' eos exami
nāt. s. alijs cōmittūt. De h̄ p̄q̄rit Olti. vt
scribit Jo. an. in. c. p̄ntiū. de testi. li. vj. sup̄
glo. interrogatoria. De q̄ etiā in spe. de te
sti. s. nūc tractādū. s. licz aut̄ dixerim. Nā
in p̄batiōibz pendet totū ius cāe. Un̄ de
berēt iudices poti⁹ cōmittere alia q̄s testū
examinatōz facit. xliij. dif. q̄scamus. S. 3
qz exq̄ est onerosum eis. iō de facili p̄ eos
cōmittit. qd̄ tñ fieri nō deberet. Si tñ vtī
qz cōmittere vellēt deberēt nō notarijs vl'
alijs simplicibz. s. idoneis discretis 7 hone
stis delegare. de testi. si q̄ testū. de testi. co
gē. c. j. d̄ san. 7 affi. c. j. Qz tñ qñqz testes
sūt q̄ nō p̄nt vel nō tenent ad inuicē veni
re p̄ testionio ferendo s. iudex ad eos ire
vel mittere dz p̄t p̄uilegiū vl' impotentā
ip̄oz testū. vtz si testes s̄t egregie p̄sone
vel mlieres. aut senes aut remoti. Vel q̄
p̄ducit ē paup̄ zc. de q̄ in. c. si q̄ testū. d. te
sti. 7 ibi de h̄ dan̄ p̄sus. Un̄ tūc est iusta
cā cōmittendi alijs receptōz testū 7 exa
minatōz. vt ibi no. de testi. cū cām. Prius
tñ q̄ scribat iudex seu cōmittat examina
tionē testū. recipit cautionē ab eo p̄ quez
p̄ducūt testes. vel cōmittat vt vadat ifra
terminū p̄petentē ad videndū iurare testes
vt d̄t Guil. in spe. de testi. s. qliter. s. sunt
aut̄ testes. De h̄ tñ est dicendū vt no. in. c.
p̄stitus. de fideiussō. in glo. an̄penl. 7 sup̄
ea. 7 in. c. statutū. de resc̄p. in glo. pe. li. vj
Et fit cōmissio sub hac forma.

Forma cōmissionis recipiēdi testes

H. decanus zc. Iudex cāe 7 p̄riū infra
septaz a sede ap. delegatus vl' archidya
conus vl' official' zc. tali notario publico
vl' alteri cui cōmittit Salutē in dño. Qz
talis actor in causa quā tali reo mouet in
iudicio corā nobis ad intētionē eius fun
dandā nōnullos intendit p̄ducere testes

Juramentū testium

q̄z receptōi z examinātōi p̄sonalr̄ it̄esse nō valemus. Idcirco de v̄ia legalitate z discretiōe pl̄imū p̄sisi vobis cōmittimus z mādāmus q̄t̄is testes q̄s idem actor v̄l ei⁹ p̄curator vob duxerit noiandos ad v̄strā p̄ntiā p̄uocetis. receptoq; s̄m formaz iuris z iudicij morē ab eis p̄mitus iuram̄to sup̄ int̄entiōe z articul̄ p̄ntib; inclusis v̄l vobis p̄ p̄te actoris exhibēdis. z s̄m iter⁹ rogatoria p̄tis alterius si vobis dabūf̄ cogatis eisdem veritati testimonij p̄hibere attestatōes in publicā formā redactas s̄i sigillo v̄ro clausas. fideliter z secrete inclusas p̄ nunciū fidelē z idoneū nobis in talē diem remittatis. Vel sic.

Talis iudex zc. Salutē in d̄no. Noueritis q̄ in causa q̄ inter talē ex vna. z tales p̄te ex altera vertit̄ in iudicio corā nob p̄tes hincinde nōnullos volētes p̄ducere testes z fundanda sua int̄entiōe. q̄s corā nobis difficile foret p̄ducere z p̄tib; onerosū Idcirco discretiōi v̄re cōmittimus. ac firmiter ac discrete p̄cipiēdo mādāmo q̄t̄is testes q̄s p̄ v̄traq; p̄ducere curauerit corā vobis infra spaciū vnus mēsis. vel talem diē legalit̄ recipe ac eos sup̄ articul̄ a p̄tib; hincinde in cā h̄mōi datis. z s̄m in⁹ interrogatoria p̄tū q̄ vobis v̄nacum p̄ntib; trāsmittimus s̄m datum a deo vobis p̄udentiam diligenter examinare curetis seruata forma debita z consueta.

Depositiōes ip̄oz testij cū articul̄ z in interrogatorijs p̄dictis ac toto p̄cessu quē sup̄ h̄ corā vob h̄re p̄tingit sub sigillo v̄ro fideliter inclusis. nob q̄ntotius poterit̄ remittere studeatis. Aliq̄n cōponit̄ etiā forma cōmissiōis decipiēdis testib; reprobatorijs clausa sub ista forma Qd̄ si forte altera p̄tū testes alterius reprobare voluerit. testes sup̄ reprobatiōe h̄mōi p̄ducēdos infra. xv. dies p̄ dicitū mēsem imediāte se q̄ntes fidelit̄ admittē z examinare solcite studeat. Aliq̄n et̄ addit̄ clausula. Testes q̄o si se gr̄a odio v̄l amore p̄cio v̄l timore subtraxerint p̄ censurā eccl̄iasticā ad p̄hibēdū testionij p̄tatis aueritate n̄ra. imo veri⁹ aplica p̄pellat. Aliq̄n et̄ addit̄ clausula v̄ic scantes nobis q̄nta fides possit ip̄is testib; adhiberi. Ista clausula habet̄ de fideius. p̄stitut. in fi. ibi de h̄. de q̄ etiā no. in. c. qm̄ p̄. de p̄ba. de ista cōmissiōe

seu remissiōe z ei⁹ forma vide in. c. p̄ntius de testi. li. vj. vbi p̄p̄ facit remissionē ad p̄tes p̄ testib; p̄ducēdis z de receptorib; testij. an possit v̄lteri⁹ cōmittē habet̄ de re iudi. cū bertoldus. z in cle. iudices. de of. dele. p̄ōt etiā iudex h̄ officij cōmittē taz bellioi seu notario cāe. z sic exercebit v̄trū q̄ officij. s̄. receptoris testij z septoris. et ita tenet In. in. c. qm̄ p̄. de p̄ba. Et h̄ etiā h̄z ḡnal̄ p̄suetudo. Et d̄t̄ ibi D̄st̄. q̄ sanū est p̄siliū q̄ de cōmissiōe iudicis tabellioi facta fides fiat nō p̄ ip̄m tabellionē cui facta est cōmissiō. q̄ ei in h̄ nō credit̄. sed p̄ instr̄m̄ alterius tabellionis v̄l l̄ras autēti co sigillo sigillatas. Cū q̄ ps p̄duc̄ testes suos corā iudice v̄l eo cui h̄ est cōmissum. debent testes iurare dicere v̄ritatē. q̄ sine iuramento dicitis eoz nō cre dit̄ q̄ntūcūq; sint religiosi. nisi iuramentū eis a p̄tib; remittat. vt in. c. nup. z in. c. de testib;. de q̄ etiā in spe. de testi. s̄. sequit̄.

Forma iuramenti testium.

Forma aut̄ iuramēti testij habet̄ de testib;. fraternitat. in v̄l. glo. q̄ iurabūt q̄ dicāt totā veritatē iudici v̄l cui cōmiserit quā nouerint de ista cā seu re sup̄ q̄ iurāt. Itē q̄ nullā interferāt falsitatē. Itē q̄ p̄ v̄traq; p̄te dicāt iudici veritatē quā sciūt. Itē q̄ dicāt oēm v̄ritatē siue sint it̄rogati siue nō. Item q̄ nec p̄cio nec amore vel odio. seu p̄ aliq̄ cōmodo testionij dicant Et d̄ facto addit̄ sextū. s̄. q̄ secretū teneāt dicitū suū vsq; ad publicatiōz. de q̄ etiā in spe. de teste. s̄. sequit̄. Et debent iurare tacentis euāgelij. vt i. iij. q. ix. hortamur. An q̄o si nō appareat testē tetigisse illud euāgelij p̄sumat tractat Jo. an. in addi. spe. in s̄. p̄rio alle. sup̄ p̄. z no. Qn̄ aut̄ p̄z p̄bari p̄sanguitas ad dirimendū iuramēti testij. special̄ forma iurandi vel iuramēti testij. de q̄ in. c. licz ex q̄dā. de testi. Pars aut̄ p̄ quā testes p̄ducunt̄ sit p̄ns in p̄ductione testij. z videat p̄sonas testij q̄les sint. an sint tales q̄ nō possint testificari z faciat p̄testatiōz q̄ dicere velit in p̄sonas testij als post publicatiōe ac testatiōe nō p̄t nisi in duob; casib;. scz nisi iuret q̄ hoc ex malicia nō procedat. vel non offendat se post publicatiōe ea didicisse que obijcit in p̄sonas. vt in. c. p̄ntius. de testibus. Et debet fieri ista p̄testatio tēpe p̄ductionis

Forma actuū in actibus signādoꝝ

testiū. vt in xi. ex pte. e. t. Tū ista prestatōe facta si testes aliqd dixerint p. prestante. eis de facili nō credet. vt in alle. c. pñtius. in fi. Quātr tñ s̄ intelligat̄ ibi no. Et ista oīa puta testiū receptionē eoz iuramenta z ptis prestatōne tabellio scribat in actis. de pba. qm̄ ptra. Et erit ista forma.

Forma actuū in actibz signādoꝝ

Anno tali. die tali. talis actor vel talis ipi^o pcurator corā tali iudice vl' eli cōmissario apparuit. z A B C. testes ibidē pparētes pduxit. petēs eos p p̄dictū dñm iudicē seu cōmissariū recipi z admitti. Ex aduerso tal' reus vel tal' ipi^o pcurator ibidēz pparens prestat exp̄sse q̄ in psonis testiū hmōi dicere vellet z obijcere seu post de/positiōis aperturā reprobare. P̄dictus ḡ dñs iudex vel cōmissarius testes p̄noīatos recepit. q̄ oēs z singuli tacti euāgelis solitū p̄stiterūt iuramētū zc. Tandē iudex vel cōmissarius pcedendo ad examiatōz testiū vocabit ad se testes z singulos secre/te z sigillatim examinatibz. exēplo Dañ. q̄ falsos sacerdotes s̄ susannā inductos secrete examinavit. vt habet Dañ. xij. Et no. de testi. c. ij. in glo. nō est ita. ibi de s̄. Et dicet ei. amice falsidicus testis tribz psonis est obnoxius. s. deo. cui^o pñtiā cū sit vbiqz p̄tēnit. Itē iudici quē mētiendo fallit. Itē pri innocenti quā falso testionio le dir. de crimie falsi. c. j. Et qm̄ testis q̄ v̄tate occultat. z q̄ mendaciū dicit est reus. qz p̄mus pdesse nō vult. scōs nocere desi derat. xi. q. iij. q̄sqs. Un̄ cū iuraueris dice/re v̄tate. p id iuramētū obsecro te vt aīaz tuā salues. z qd̄ scis de tali negotio plene dicas. Deinde pponas sibi q̄l̄r int̄ talem z talem o. vertit sup tali re vel debito zc. Deinde legat z exponat sibi p̄mū articlū z sup illo testē interroget an sciat eum esse vez. Et si testis d̄t eū esse verū q̄rat ab eo de cā scie ex q̄ cā sciat eū eē vez. z fm̄ alia īterrogatoria q̄ data sunt circa istū articulū eū diligētē interroget z sigillatim. De/ inde facta interrogatiōe de his q̄ in p̄mo articulo p̄tinent z de interrogatorijs cir/ ca eū datis. z facti depositiōibz z rñsiōibz p̄ testē ad ea. tunc descendat examinātor ad scōm articulū. tandē ad tertium. z sic de alijs. Adhibeat tñ cautelā si visum fuerit expedire qz p̄mo q̄rat a teste in genere qd̄

sciat de tali causa que vertit inter tles zc. anteq̄ aliquem articulum sibi perlegat. Vel qñqz p̄mo interroget de vltio vel de medijs articulis. Istā p̄postationē suā do vt p hoc facilius apprehendere valeat an testis sit subordinatus seu instructus vl' nō. nec suadeat ei neqz ipm̄ inducat vt ali qd̄ certū dicat. sed q̄rat in genere. nec etiā inducat eū ad dicendū se scire qd̄ credit. vel ecōuerso. de quo in spe. de teste. s. nūc tractandū. Hanc tñ cautelam z sequētia notarius scribat isto modo.

Forma depositionū in actis signādoꝝ

Anno. mense. die. talibz talis testis iuratus sup p̄mo articulo q̄ sic incipit. Itē ponit zc. sibi lecto diligētē z exposito exami natus dixit se articulū ignorare. vel dixit vera esse que in ip̄o p̄tinent. Interrogatus de causa scientie seu quō sciret. rñdit qz interfuit. z ita fieri vidit z audiuit. In terrogatus de tpe zc. fm̄ qz interrogatoria data fuerūt. rñdit qz anno tali. die tali zc. Itē sup scōdo articulo q̄ sic incipit. Itē zc. si bi lecto z clare exposito dixit. z sic de alijs articul. Et q̄rat de causis z circūstantijs circa formā interrogatoriāz circa quēlibz articulis datoꝝ z rñsiones ipi^o testis q̄les cūqz fuerint redigant in sc̄ptis vt in forma sup sicut a teste pferunt. nihil mutādo vl' detrahendo. z diligētē vulgare interptet in latinū. nec scribat testem dixisse credo vbi dixit scio. vel econtra. Nā taliter pos/ set dictū testis redigere in scriptis qz aufer/ ret ius hñti. z sic se sibi ad restitutiōez seu satisfactiōz obligabit. Cautelā etiā ne scri bat talis testis dixit p oīa sicut tal' p̄mus vel secūdus. sed cuiuslibet testis dictus p se in sc̄ptis in integrū redigat. vt no. de s̄. sig. nihil obstat. de q̄ ibi plene. Et aduer/ tendū qz vbi sup articulo p̄ncipali testis de posuit. examinātor seu tabellio nō dz vti his s̄bis. vicz talis testis requisitus vel in/ terrogatus sup articulo tali rñdit zc. S; dicat seu scribat. talis iuratus qz sup arti culo tali sic dixit. Sed vbi de cā scie vl' d̄ circūstantijs extra articulū p̄ncipalē q̄rat tunc his verbis tabellio vti scribendo. Talis interrogatus vl' requisitus quō sci ret vel de tpe se loco zc. Respōdit zc. De quo in spec. de testi. s. nunc tractandū. s. z aduerte diligētē. Quomodo etiam in

Forma cōmissionis

testiū examinatiōe q̄dā p̄siderāda sūt circa
examinatōre testiū. vīz q̄ sit prudens ex-
pertus. diligēs z attentus. fidelis z caut⁹
prudēt z discrete attēdend⁹ p̄ba q̄litate
z vultum ip̄ius testis. Quedā circa ip̄os
testes vīz an sint inimici v̄l infames. Et
q̄dā circa dicta testiū. vīz an depositiōis
causam reddant zc. Ponit Guil. in spe. in
ti. de testi. §. nūc tractandū. in. §. vt aut̄ h̄
plenius. Debet q̄ examinator iudex vel cō-
missarius attēdere an testis vacillat v̄l ti-
tubat. seu cū trepidatiōe vel inconstantia
loquat. Et si vacillat debz h̄ scribi in acti-
bus p̄ tabellionē. Sz an tabellio debeat
h̄ scribere ad p̄ceptū iudicis examinātis.
etiā si tabellio nihil de titubatione vel va-
cillatiōe p̄pendat. no. de p̄ba. qm̄ p̄tra. z
in spe. de testi. §. nūc tractandū. §. p̄sidera-
re dz. z seq̄nti. Et dz̄ ibi q̄ sic triplici rōne
Prima qz iudex h̄z autoritatē in recipien-
do z examinādo testes. sz tabellio solū in
scribendo. Sc̄da qz iudex sup̄ior est v̄nō
sibi magis ē credendū. Tertia qz tabellio
intētus circa scripturā nō p̄t ita attēdere
circa variationē testiū. z titubationē pal-
lorē vel mutationē faciei ip̄i⁹ testis sicut
iudex q̄ sp̄ p̄t oculos ad testes h̄re. iō sibi
magis est credēdū. Potest tñ tabellio sal-
uādo p̄sciam sic scribere h̄ casu. Et iudex
mibi tabellioni sic dixit vt scriberē q̄ tes-
tis vacillabat. sz scriptura esset efficacior
si adderet tabellio z sic mibi videbatur q̄
vacillaret dūmodo rei veritas sic se habe-
bat. Debet etiā q̄tū p̄nt cū veritate exp̄-
mere. s. vacillatiōis modū. s. t̄lis testis va-
cillando sine tremendo vel trepidando v̄l
sudando p̄ nimio timore loq̄ba. v̄l palli-
dus efficieba. v̄l hm̄oi. z dz̄ h̄ scribere te-
ste recedente vel ignorāte in cōtinēti. Tñ
exq̄ testis audiuit. nisi iudex vellet p̄ser-
teste ex h̄ punire. de q̄ no. in alle. c. qm̄ p̄.
de p̄ba. p̄ In. z Dist. z in spe. §. primo al-
le. sup̄. Postq̄ aut̄ testes recepti sūt z exa-
minati. si h̄ factū est p̄ aliū ex cōmissiōe iu-
dicis. ip̄se redactis attestatiōibz in sc̄ptis
ip̄as attestatiōes cū articulis z interro-
gatorijs ac alijs corā eo sup̄ hoc actis iu-
dici remittat sic scribendo.

Forma cōmissionis examinationis te-
stium.

Honorabili viro dño H. iudici vel offi-

ciali zc. Salutē in dño. z mandatū v̄m
iniunctū prono suscipiēdo z exeq̄ndo affe-
ctu testes q̄s talis in cā tali corā me pdu-
cere voluit. vel testes mihi p̄ talē noiātos
citavi. z ab eis p̄ talē actorē vel ei⁹ p̄cura-
torē in p̄ntia tal̄ rei v̄l tal̄ ip̄i⁹ p̄curatoris
vel in penā p̄tumacie rei p̄ me ad h̄ citati
z nō p̄gentis p̄ductis. iuramētū iuxta mo-
rē qd̄ ip̄i oēs z singuli tactis sanctis enā-
gelis p̄stiterūt recepi. Ip̄osq̄ sup̄ articul-
actoris z fm̄ interrogatoriā ip̄i⁹ rei mihi
transmissa cū diligētia q̄ potui examinare
curavi. Quoz depositiōes p̄ talē notariū
publicū in sc̄ptis redactis sub sigilli mei
imp̄ssione inclusas. v̄nacum articulis in-
terrogatorijs. citatiōibz. p̄statiōibus
testiū iuramētis. z alijs corā me in nego-
cio hm̄oi actis. factis. z p̄ductis. p̄ lato-
rē p̄ntium quē ad h̄ de v̄triusq̄ p̄tis p̄sensu
tanq̄ idoneū z fidelē duxi assumendū vo-
bis remitto. Aliq̄n additur ista clausula.
Et p̄tibz talē terminū in q̄ se coram vobis
rep̄ntare p̄ se v̄l p̄curatorē teneāt assigna-
ui. Et in forma dicit de testiū iuramentis
ideo posui. quia iuramenta hm̄oi sunt in
actibz scribēda. vt tactū ē sup̄. Unde nō
sufficeret poni in attestatiōibz sic. talis te-
stis iuratus dixit zc. quia assertio ista seu
narratio est de p̄terito. nec p̄ eā apparet d̄
p̄sentia iudicis v̄l p̄tis p̄tra quā nec dies
p̄stati iuramenti. de quibz om̄ibz p̄stare de-
bet. de testi. c. ij. de p̄ba. qm̄ p̄tra. Ita dicit
Jo. an. in addi. spe. de testi. §. sequit. Si
tñ scriptū inuenit in actis testium corā iu-
dice iurasse p̄tibz p̄sentibz. bene p̄sumit
iurasse vt debuit. s. cum tactura euangeli-
oz. vt etiā dixi supra. Et plene p̄ Jo. an.
in loco alle. Et debet testis recipi z veni-
re expensis p̄ducentis. vt in. c. statutū. §.
pe. de resc̄p. li. vj. Nec ps̄ alia p̄ eo q̄ dat
interrogatoriā teneat aliquid ad expensas
testiū ministrare anteq̄ iter arripiat p̄ eū-
dor zc. Et quō nō habet rō illaz expensaz
quas testis domi facturū erat. z quō sol-
uet etiā expensas p̄ vectura equoz si cō-
ditio persone testis hoc requirat. etiā si
testis p̄rius equū duceret. tractas Jo. an.
in addi. spe. de teste. in. §. qualiter. Utrū
aut̄ valeat depositio testis facta post ter-
minū datū ad p̄cedendū z ad recipiendū
testes seu p̄bandū no. in spe. §. p̄rio alle.

De publicatione attestacionū

¶. Is quoq; cul. Et ibi late p Jo. an. i ad
diti. cui finaliter placet distinctio Buil.
ibi posita in pmo 7 scdo mebro. saluo eo
qd no. spe. de dila. §. 1. §. illud qz. in fine.

De publicatiōe attestacionū post dila-
tiones habitas.

Postq; hic pducti 7 examiati sūt testes
si h factū est in pma dilatiōe. 7 sufficiēs ē
facta pductio. pcedet ad publicatiōz atte-
stationū. Si nō est sufficiēs 7 pducēs pe-
tat scdam vel tertiā dilatiōez. Si iusta cā
subest. dabit cū cāe cognitiōe scda vel ter-
tia. vt s̄ dictū est. Et no. de dila. c. ij. de te-
sti. in causis. cū silibz. Quarta dilatio nō
dabit nisi cū qdā solēnitate legali. De q̄ 7
q̄lis sit illa solēnitas habet in. c. vltra ter-
tiā. de testi. 7 ibi ple. Testibz sic pductis 7
examiatis ptes renūciant testiū pductiōi
7 postulāt attestatiōes publicari. vel saltē
ps pducens id petit. Iudex q̄ volēs atte-
statiōes publicare vocabit ptes. qz eis ab-
sentibz 7 nō vocatis nō dz apire. de re iu.
cū ita. 7 maxie vocare bz illū q̄ quē sunt p-
ducti. vt si velit possit aliqd in ap̄tione p-
testari p̄tibz sic vocatis 7 p̄ntibz. Vel alte-
ra p p̄ntiā absentē pcedit iudex ad pu-
blicatiōē isto mō. qz p̄cepit notario q̄ le-
gat corā se 7 p̄tibz publice i iudicio dicta
testiū vel ip̄e met legat. 7 si sunt multe vl-
plix. sufficit legere vnā p om̄ibz. Quo fa-
cto iudex dicit. Iste sunt attestatiōes in ta-
li cā habeatis eas p publicatis. vel ea p
publicato. de q̄ in spe. de teste. §. satis vti-
liter. in p̄n. Dicit aut̄ ibi Jo. an. in addit.
de facto fuari q̄ legit aliquid de vna atte-
statiōe in p̄n. 7 de vna in p̄gressu. 7 de vna
in fine. Satis tū est iudicē p̄nūciare istas
p publicatis h̄i. 7 ita cōiter in istis p̄tibz
fua. Et om̄ia ista p tabellionē redigunt
in actis hoc modo.

Formā actuū in actis signādoz

Anno. die. mēse 7c. Talis actor vel ta-
lis ipsi pcurator ex vna. 7 tal re^o vel talis
ipsius pcurator pte ex altera ad publicā-
dū 7 publicari videndū 7 ad audiēdū di-
cta testiū p pte dicti actoris pductoris ci-
tati cōpauerūt corā p̄dicto dño iudice se-
dente p tribunali 7 testibz pducēdis renū-
ciauerūt. ac dicta testiū p̄dictoz publica-
ri p̄senserūt 7 expresse postularūt ac ip̄az
copiā sibi fieri 7 decerni attestatiōes h̄mōi

petierūt. P̄dictus aut̄ reus terminū ad
dicendū p̄tra psonas 7 dicta testiū. cōpe-
tentē sibi petijt assignari. P̄fatus q̄ dñs
iudex attestatiōes h̄mōi p pte talē ip̄az at
testiōnū publice corā se legere fec. Quo fa-
cto ip̄as attestatiōes voluit 7 fecit p̄nūcia-
ri. 7 p apertis 7 publicatis h̄i. 7 copiā de
ipsis p̄tibz vel eaz. pcuratoribz h̄ petētibz
fieri 7 dari decreuit. Et tali reo vel ei^o p̄-
curatorū talē diē ad dicendū 7 obijciendū
in psonas vel ad dicta testiū p termino
assignauit. Vel sic bruitur.

Consimilis forma.

Recte 7 publicate sunt he attestatiōes
in p̄ntia p̄nū vel eaz. pcuratorū p̄sentien-
tiū 7 publicatiōē fieri petentiū. vel in p̄-
sentia talis actoris seu sui pcuratoris pu-
blicatiōē fieri postulātis in penā p̄tuma-
cie talis rei ad h̄ citati 7 mīme cōparentis
Anno tali. die tali 7c. Excipiet p̄tra dicta
7 psonas testiū 7c. In renūciatiōe tū ha-
beat cautela. scz q̄ fiat renūciatiō solū p̄-
ductiōi testiū nō p̄batiōi in genere. qz
tunc nō possent p̄duci instrumēta q̄ alias
p̄duci p̄ntvsq; ad p̄clusionē cause. de fide
instru. cū dilectus filius. Itē q̄ vna p̄nū
nō renūciet nisi 7 alia renūciet. de quo in
spe. de teste. §. vlt. §. Itē notandū. 7. §. si
p abbatem. de testi. in. c. de testi. qz als ps
que nō renunciasset posset p̄ducere testes
ante publicatiōē. Et talis renūciatiō ad-
imit facultatem p̄ducendi testes alteri p̄-
ti sup eodem articulo. de quo plene in. c.
cum venisset. de testi.

Quid agendū sit p reprobatiōe testiū
post publicatiōē attestacionū.

Attestacionibz publicatis solet sup eis
disputari. vt dz in. c. in causis. de testibz.
Testes etiam qñq; p̄suerūt reprobari 7
an h̄ liceat vl an post publicatiōē. habet
in. c. p̄ntiū. de testi. li. vj. Impugnānt aut̄
vt etiam alias dixi p̄batiōes facte p te-
stes ratione psonarū. 7 etiam rōne dictoz
ip̄soz testiū. Videamus de p̄ma. rōne p̄-
sonarū repellūt testes seu reprobat̄ aliqñ
p̄t̄ crimen. aliqñ p̄t̄ publicatiōz qñq; p̄t̄
defectū. Propter crimē. vt qz ē latro. fur.
raptor. piur^o. ifamis. vl als crimiosus. de
testi. testionū. 7. c. sic nob. cū si. Et si p̄t̄
suspitiōē. vt qz est pater. p̄ sanguineus.
vel socius. vel familiaris. affinis. piunq.

Forma exceptionis

vasallus, libertus, venditor, fideiussor ei⁹
q̄ eū pducit. De q̄. iij. q. iij. §. itē testiu. de
testib. in sup. 7. c. cū nūcius. 7. c. in lris. et
ple. in spe. de test. §. 1. Prop̄ defectū pōt
poni eū de ipubere. de q̄ in spe. de teste.
§. 1. §. Itē excipit. q̄ est ipubes vel furio-
sus v̄l iudeus. de testi. iudei. 7. c. licet. Et
ḡnāl̄ req̄rūt in testib. septē. q̄ his p̄lib. cō-
tinent. **Conditio sexus. etas. discretio. fa-
ma. Et fortuna fides. i. testib. ista req̄res.**
Illos p̄sus ponit glo. i. c. ij. de testi. i. glo.
ij. 7. ibi super glo. Ad singula ista dan̄ cō-
cordātie. Iudex ḡ facta publicatōe assig-
bit t̄minū infra quē recipiāt copiā attesta-
tionū. q̄ copiā facere tenet iudex. de pba.
qm̄ §. Et originalia d̄z iudex vel tabellio
apō se retinere. vt ibi no. Deinde habita
copiā attestatōnū p̄ ptes iudex dabit aliū
t̄minū reo infra quē 7 testes si p̄t repellat.
Et post istū t̄minū nō audiet. de pba. licz
de q̄ etiā in spe. de testi. §. pe. Q̄nq̄ t̄n an
publicatōez attestatōnū testes reprobāt
7 repellunt. de q̄ vicz an exceptio § testes
pponi debeat 7 p̄bari an publicatōez at-
testatōnū. vel an post fieri possit maḡ est
diuersitas int̄ doctores. 7 diuersē sūt opi-
niones. Tenet t̄n cōiter q̄ exceptio legitia
q̄ opponit § testes sp̄ a p̄ncipio sit recipiē
da siue faciēda. Et iudex nō recipiendo
grauaret p̄tē. 7 sic locus est 3 aploni. S̄z
recipe statim p̄bationes sup̄ tali exceptio-
ne. v̄l h̄ differre post publicatōē ē in ar-
bitrio iudicis. Ab isto excipiunt tres ca-
sus. de q̄b. in. c. ex pte. de testi. in glo.
hmōi. 7 sup̄ ea. Et iudex in talib. arbitra-
rijs d̄z aduertere ad p̄la. vicz an illud de
q̄ excipit habeat eandē eq̄tatē cū p̄dictis
casib. exceptis. vt sic ex eadē eq̄tate p̄ba-
tiōes p̄sus recipiat. Itē an sit publicū qd̄
excipit. Itē an habeat p̄batiōes. Itē an
sit p̄sup̄tio § excipietē q̄ faciat h̄ cā diffe-
rendi 7 fm̄ hmōi 7 alias diuersas circū-
stantias facti videbit iudex an expediat
p̄sus recipere testes reprobatozios vel non.
In dubio t̄n differat reprobatio. de q̄ ple.
in. c. ex pte. sup̄ alle. 7 ibi p̄ Jo. an. sup̄ p̄-
dicta glo. Et ita est in arbitrio rei oppone-
re exceptionē § testes a p̄ncipio. vel illaz
differre in t̄ps̄ disputatōnū dūmodo d̄ h̄
an p̄testet iuxta dispositōnē. c. p̄ntiū. de
testib. Sed in arbitrio iudicis regularit̄

est p̄batiōes sup̄ hmōi exceptiōes statim
recipe. 7 ipsas discuti aut in t̄ps̄ p̄dictū
differre dūmō attentis facti circūstantiē
bene arbitrat̄ vt dicit̄ est. Et d̄z regulari
q̄ in trib. casib. p̄bationes statim admi-
tunt. vt sup̄ p̄t. Et si ad p̄batiōē testiu
p̄batozior. inducant testes reprobatoz. 7
isti testes p̄batoz. p̄nt p̄ alios testes repro-
bati. s̄z v̄terius nō admittat̄ reprobatio.
vt est casus in. c. licz. iij. d̄ testi. De h̄ dan̄
p̄sus. In testē testis 7 in hūc s̄z nō dat̄ v̄l-
tro. Et in exceptōē § testes q̄n reprobant̄
p̄textu criminis. d̄z fieri specificatio criminis
§ p̄sonā cuiuslibet testis. vt in. c. p̄ntiū. d̄
testi. li. vi. Exceptio t̄n b̄n recipit sine tali
specificatiōe. 7 tunc d̄z fieri specificatio
an testiu receptionē. vt ibi no. sup̄ glo. no
tabili. De qua aut̄ specificatiōe intelligat̄
no. ibidem in glosa nō esse. 7 supra.

Forma vero exceptionis p̄tra testes 7
personas testiu erit ista. excipiendo cōtra
testes p̄ talem p̄ductos.

Corā vobis honorabili d̄no iudice 7c.
In causa que inter eundē actorē ex vna 7
talē reū pte ex altera sup̄ tali re v̄l debito
verit̄. p̄curator p̄curatorio noie predicti
A. rei p̄ponit. 7 dicit q̄ testes hmōi ad te-
stimoniū § ip̄m reū nō sunt admittēdi. s̄z
a testificandi officio seu actu excludēdi 7
repellēdi. vel d̄t q̄ testes tales A. B. C.
intra ordinē v̄l nūcz testiu admittēdi nō
sunt vel p̄putandi nec eis nec eoz dictis
dari d̄z fides vel adhiberi. nec dicta eozū
in aliq̄ sunt seq̄nda. s̄z tanq̄ morbosa 7 in-
fecta reprobāda 7 relinq̄nda. ex eo 7 p̄ eo
q̄ talis testis fuerit t̄pe depositōis piur⁹.
Nā alias in causa tali corā tali iudice in-
ductus in testē peierauit vel de piurio est
p̄uictus. Itē q̄ talis testis erat t̄pe depo-
sitiōis adulter. 7 de h̄ p̄fessus vel p̄dena-
tus. vel adhuc pōt p̄bari. vt de testi. sup̄
eo. §. Itē talis testis p̄cio corruptus falsū
testimoniū dixit in hmōi causa. Nam cū
deposuerit me tali die cōtraxisse Erford.
ego sui eodē die Wagnū. Item talis 7 ta-
lis sunt leuis opinionis 7 suspecte vite. et
tales q̄ eoz dictis dari vel fides adhiberi
ri in iudicio vel extra nō p̄suevit. Quare
petit hmōi exceptiōes admitti. 7 p̄batio-
nes super eis recipi. ac ipsis p̄batiō legi-
time p̄ pte sua sniam absolutōriam ferri.

Forma exceptionis

Utrū autē sufficiat obijcere et pbare. q̄ testes corrupti fuerint. vel an cū h̄ exigat pbatio falsitatis dicti ipsi? testis. no. in. c. l3 de pba. §. post h̄. et in. c. sicut nob. de testi. Nā si excipit an̄ sniam. sufficit pbare corruptionē cū p̄ h̄ phibent criminosi. Et idē post sniaz in cā a p̄lonis. v̄l als in cā vbi snia nō h̄z effectū rei iudicate. vt no. in dicto. c. sicut nob. §. si p̄o. S3 vbi snia trāsiuit in rē iudicatā tūc optz addi de falsitate. et etiā p̄bati. imo tunc etiā addi d3 q̄ index in sniando fuit dicta testium corruptoz. secutus p̄ iura q̄ alle. in dicto. c. licet dilect. de testi. in glo. ij. Et ibi ex tex. Ab. collegit sex exceptōes 3 testes. Prima de 3 dictioe. scōda de singularitate. tertia d̄ mala fama. q̄rta de leui opione. q̄nta de falsitate. sexta de corruptioe. Iste tū exceptio nes nō oēs directe sūt 3 p̄sonas testiu. s3 aliq̄ respiciūt dicta testiu. Utrū autē testis puniat p̄t crimen. sic in modū exceptōis vt a testionio repellat p̄batū 3 cū. le. et no. de or. cog. c. ij. Et ita habemus quō pbatioes p̄ testes reprobant rōne p̄sonaz.

Qualr dicta testiu impugnent.

Uideam? q̄ nūc quō dicta testiu reprobanr et ipugnant. qz nisi excipiant attestatōes q̄ etiā als nō valerēt. possent p̄ p̄sentum p̄cū etiā tacitū ratificari. de q̄ no. de testi. cū cām. sup glo. ij. Uñ aduertendū q̄ habita copia attestatiōnū aduocati p̄tū in aliq̄b locoz p̄bū faciunt mēbra vt ipsi v̄l index melius et facili? ad indaginē v̄ritatis p̄nt puenire. De istis rubricis q̄lr sūt faciente tractat Huil. in spe. de testi. i §. publicat. in p̄n. Videbit em̄ causidic? vtriusq̄ p̄tis depositōes testiu et aduertit an articuli sint plene p̄bati v̄l nō. Uñ aduocat? isti? q̄ p̄ducit testes signet articlū p̄ crucē l̄ram v̄l aliud signū. Et vbi p̄ dca testiu alicui? p̄bat idē articlū. ibi ponat idē signū v̄l l̄ram eandē in margine circa eadē dicta. Et vbi aliq̄ testes cum eo p̄cordant. faciat idē. ita vicz q̄ p̄m plalitatē et diuersitatē articloz diuersificet etiā l̄ras vel signa. vt p̄ signoz v̄l l̄raz diuersitatē appareant q̄ articuli p̄ q̄ dicta sūt p̄bati. et vbi ac i q̄b testes p̄cordat. Possit em̄ poni circa p̄mū. A. circa scōm B. circa tertiu L. et sic de alijs. Et vbi p̄ dicta alicui? testis p̄batus ē p̄mus articulus. ibi etiā in

margine ponat A. vbi p̄o p̄batus ē scōs ponat B. vbi tertio L. et sic de alijs. Ecōtra aduocat? rei 3 quē testes p̄ducti s̄t studere h3 desiḡre p̄ hmōi et p̄silia siḡ discor dantias et p̄rietates dictoz testiu q̄ habeat eas in p̄ato. Et vt facili? et clari? possit eas ac ip̄a dicta ipugnare. d̄ q̄ plene i spe. de testi. in dicto. §. publicat. Iste tū rubice seu talia siḡ rubro raro fiūt hic in p̄tib

Forma exceptionū 3 dicta testiu.

P̄nt tū sic formari exceptōes 3 dicta testiu. Procurator p̄curatorio noie talis rei exceptōes 3 dicta testiu p̄tensoz p̄ductoz. p̄ p̄te talis actoris in cā quā mouet tali reo p̄dicto. s. Seyo vel Titio et c.

Corā vob honorabili viro dño iudice et c. p̄ponit et d̄t q̄ ip̄a testiu dicta seu testionia p̄tensa sunt singlaria. obscura. dubia incerta et testes ipsi varij sunt. et in dictis suis vacillāt et negatiuā astruere et pbare intendūt. nec cās dictoz suoz seu scie sue reddūt req̄siti. vel reddūt malas. insufficientes et ineptas. vel als non probant. ad qd̄ p̄bandū s̄t inducti. sibiq̄ in dictis suis euentissime p̄dicūt. Itē dicta ip̄oz nulla sunt et inualida. ex eo q̄ mime iurauerūt vel deposuerūt nō iurati. vel p̄te nō p̄nte nec citati iurarūt. vel deposuerūt sup non iuratis. v̄l qz deposuerūt de scia in tpe q̄ nondū citat? erat testis. Quare reiectis et mime attētis testiu hmōi dictis nullis et inualidis. petit p̄curator p̄dictus in cā cōcludi. et se ab actoris ip̄eritiōe absolui. ac ip̄m actorē in litis expensis p̄dēnari sibi. Istaz exceptio nū aliq̄ puta tres h̄nt in. c. cū ecclia sutrina. de cā poss. aliq̄. ex. c. l3 de pba. Itē ex. c. ij. et c. tuis. et c. nup. d̄ testi. Itē aliq̄ istaz nō indigēt p̄batiōe. sed v̄ritas vel falsitas eaz p̄t ex dictis. Sufficit 3 in his sola allegatio et oñsio dictoz vt veniat p̄batio facti. vt in exceptioe de singularitate. variatiōe. nō redditiōe cāe p̄rietate et hmōi. In q̄b autē debeāt p̄cordare. no. de testi. c. ij. Et dan? de h̄ p̄sus p̄ Inno. Res p̄sona. gradus. locus. hec sūt p̄sona tps. In his variando impediūt fidem suā. Alique req̄rūt p̄bationem. puta cū opponit de nullitate. et aliq̄n incūbit p̄batio p̄ducti testes ex cāis ḡndicis vt q̄ iurati deposuerūt. v̄l q̄ ps fuit citata. Aliq̄n p̄o p̄ti opponēti seu excipienti incūbit

Forma exceptionis

pbatio. vt si dicat testis corruptus v'l falsus dixisse. de q̄ et p̄ Jo. an. in addi. spe. de testi. in. §. sepe. Aduertēdū q̄ aliqui opponit d̄ falsitate cū corruptiōe. aliqui de sola corruptiōe. Itē de falsitate aliqui directe. aliq̄ q̄ indirecte. Falsitas directa raro pcedit post publicatōz. nisi ex culpa iudicis nō faciētis fieri debitā specificatōz. de q̄ p̄ Jo. an. in addi. spe. in loco p̄xi. alle. Falsitas indirecta pōt post apturā p̄ testes pbari. vt in. c. ex tenore. de testi. vbi de h̄. Sicut autē falsitas directa admittit post apturā p̄t omissionē debite specificatōis articulo rū. vt s̄ dictū ē. z sic indirecta pbatio falsitatis excludit post publicatōz p̄t specificatōz factā. vt ibi post Inno. sc̄psit Jo. ā. Nā si in articulo nō declarat locus z t̄ps. sed testes h̄ bñ exp̄serūt. admittit post publicationē pbatio falsitatis dictoz testiū indirecta. secus si in articulo t̄pus z locus fuissent declarata. qz tunc post apturā volēs ēt indirecte pbare t̄riū n̄ audiet. p̄ cle. q̄. d̄ test. Sup̄ ista ḡ pbatio indirecta falsitatis dcoz testiū possz sic formari exceptio

Forma exceptiois indirecte falsitatis pbationis.

Excipiendo ponit z dicit pcurator tal rei d̄ dicta testiū tal actoris q̄ testes h̄mōi falsum tulerūt testimoniū. vñ ad h̄mōi eoz dictū falsum ip̄e reus nō ē d̄nandus. Dixerūt em̄ ip̄m reū t̄li die in opido Erford cū actore talē d̄ctū celebrasse. z ip̄e reus ea d̄ die fuit i ciuitate Bagū. Vñ ip̄m tūc Erford. p̄sonalr vt testes exp̄munt d̄xisse nō est possibile q̄ p̄ testes idoneos ē pbare patus. Quare petit zc. Quō autē sup̄ d̄z excipiendo de d̄rietate testiū obstat q̄n̄ dicta testiū q̄ vident̄ p̄traria nō p̄nt reduci ad p̄cordiā. als si fieri pōt sp̄ dicta testiū sunt p̄cordanda p̄t̄ odii p̄iurij. Et p̄quē modū h̄ fieri possz v'l debeat. habet z no. in. c. cū tu. z. c. in n̄sa. de testi. z ibi in glo. Et q̄ excipit q̄ nō reddat aptā cām scie. Sciēdū q̄ si testis interrogat̄ est de scie cā z eā nō reddit. nō valet dictū eius. Et idē si reddit malā z ineptā. de testi. cū cāz Si nō est testis interrogatus de cā. tūc si data sunt p̄tē alia interrogatoria. idē q̄ sup̄. vt ibi no. z in. c. p̄ntiā. de testi. lib. vj. Si nō sunt dat̄ interrogatoria. tūc dicūt aliq̄ q̄ bñ valet dictū testis. de q̄ in dicto

c. cū cām. de testibz. Dicūt tū q̄dā q̄ iudex nō q̄rens de cā scientie tenet parti ad interesse. p. l. si q̄n. L. de testi. i. si. qd̄ restrin gūt aliq̄ vbi est notabilis negligentia. Quō putat Jo. an. vey in foro penitēntiali. si cā exp̄ssa parti nō nocuisset. Sed in iudiciali petitio nō h̄z effectū nisi ip̄e reus p̄fiteat̄ ref. de q̄ p̄ eū in addi. spe. de teste. §. j. Et intelligit̄ de cā scie. s. quō sciat istud qd̄ d̄t nō de causa actus istius de q̄ deponit. qz de illa nō tenet dicere quuis de ea posset i terrogari. de renūc. c. sup̄ h̄. Et istas excepciones p̄tra p̄sonas z dicta testiū.

Tabellio scribat in actis h̄ mō.

Anno tali. die tali. p̄sentibz. coram tali iudice. tali actore. vel tali ei⁹ pcuratore ex vna. z tali reo vel ei⁹ pcuratore pte ex altera. p̄dictus reus vel pcurator eius z excepciones d̄ p̄sonas z dicta testiū actoris exhibuit infra sc̄ptas. Et aduerso ip̄e actor v'l eius pcurator copiā ip̄az p̄ iudicē sibi decerni ac fieri. z terminū p̄tentē ad r̄ndendū seu publicandū p̄tra eas si sibi cōpetierit ei assignari postulauit. Prefatus igit̄ iudex copiā petitā actori dandam de creuit. z diē talē ad dicendū p̄tra exceptiones p̄dictas sibi p̄ termino p̄fixit zc. Istis exceptioibz p̄ talē exhibitis anno tali. die tali. in p̄ntia talis rei v'l sui pcuratoris dicef seu replicabit̄ d̄ eas t̄li die zc. Quō at̄ actor d̄ istas exceptioes rei factas d̄ p̄sdas v'l dicta testiū possit replicare. vicz dicere testē crimiosum fuisse de crimine emēdatū. ḡ in ciuili admittendū. de testi. testimoniū. infamē restitutiū fame. d̄ re iud. cū L. z A. Vel dico absentē citatū ad videndū iurare z p̄tumacē zc. Et replicationū forma p̄tz ex sup̄ioribz. Et p̄les sunt modi p̄bandi seu species pbationū. de q̄bz no. in. c. cū ad sedē. de testi. spo. in glo. z no. q̄tuor. z sup̄ ea. in spe. de p̄ba. §. videndū aut̄ s. p̄ testes. p̄ instrumēta. p̄ euidētā facti. p̄ p̄sumptionē. p̄ famā. p̄ delationē iuramēt̄i. Si ḡ actoris intentio nō est pbata p̄ testes. p̄t recurrere ad instrumēta si h̄z z ista p̄ducere ante p̄clusionē cause etiā post p̄plicationē. de fide instru. cū dilectus. nisi dat̄ esset t̄minus z lapsus a iudice ad instrumēta. sic fiḡ dādo t̄minū ad p̄ducendū oīa post quē sup̄ p̄ductione nō audiret̄ in ista instātia. de q̄ ibi no. in spe. de dilat. §. b

Forma exceptionis

videndū. s. qd si dat^o. pleni^o in cle. sepe de s. sig. s. eo salvo. in glo. vbi g. Quid ac sit instrm. z qd sint spes instrōz. z in qbz instris adhibeat fides. z qliter z q scriptu re pducte in iudicio impugnent. z d alijs circa h plene in spe. de instru. edi. p totuz Et videat tps s qua pducit instrm q copia eius petat. z terminū ad ipugnanduz illud. z in termino si potuerit id ipugnet. qz als eo ipso q p publico instrumēto fuerit pductū. z aduersari q nil opponēs tacuit. Videf illud approbasse de offi. dele. gratū. No. Osti. in. c. qm s falsaz. d. pba. Et ibi et plene no. quō instrm debeat redigi in actis. s. pncipiū z finis. Ponendo tñ cautōz de tenore q cesset equocatio zc. vt ibi plene. Si g actor pbauit intentiōz suā p testes vel instra. reus si hz pemp. exceptōz opponat eā videat tñ vt eā pbet. qz si fūdāta actoris intentiōe re^o opponit p emptoriū. z si in ei^o deficit pbatione pde nabit actori in expēsis qz fecit postqz re^o accepit iudicis. Et si solūdo nō est ad arbitriū iudicis pntef. Ista est pūisio de cre. finē. de do. z ptu. Si tñ vult eā in incōtinenti pbare hz deficiat sibi pbatio. nō est loc^o pene. vt ibi no. Debēt g duo pcurrere ad h q excipies patief hāc penā. s. q fundata sit actoris intētio. z q nō incontinētī reus assumat onus pbādī. vt ibi no. Pōt g reus opponere exceptiōē rei iudicate vel trāfactiōis. z formas istaz habuimus sup. Vel pōt excipe de pacto de nō petendo. vel de pscript. vel solutione debiti facta zc. sub hac forma.

Forma exceptiōis ad puniendā seu elidendam intentionē actoris.

Corā vobis honorabili dño iudice zc. pponit pcurator pcuratorio noie talis rei excipiēdo ad intētionē talis actoris pimedā seu elidendā. z dōt q ipere^o domū talē quā actor ab eo vendicat possedit pacifice annis. xxx. z vltra p̄tinue eā p̄scpsit bona fide. Quare petit ipm reū ab actoris īpetitiōe absolui p vīam sniam diffinitiuā. z eundē actorē in expēsis lit. p̄denari.

Vel sic. In exceptiōe solutiōis ad elidēdā z efficaciter p̄imendā talis actoris intētionē pcurator talis rei pponit z dicit excipiēdo qd et si debitū p̄tensū p ipm actorē s p̄dicto reo petitiū esset legitime z sufficē

ter pbatū. Ipse tñ reus de eodē debito p̄tensio illud sibi numerando realr z in parata pecunia p̄soluendo satisfecit. Lū aut solutiōi ei^o qd debet ois obligatio sit sublata. Idcirco p̄dic^o pcurator noie q sup̄ petit zc. vt in p̄cedēti forma. z sic de alijs exceptiōibz. Et reus exceptiōē pemp. p eū oppositā pbare dz. qz in excipiēdo re^o sit actor. z ita in eū trāstert onus pbandi. ff. de excep. l. j. z in. l. exceptio. saltē regulariter. qz in casibz nō portabit excipiens. sed actor vt in exceptiōe nō nūerate pecunie vel dotis. de q etiā in spe. de excep. s. viso. Si tñ eā nō pbat reus ex eo solo nō obtinebit actor nisi pbet intentionē suam de excep. cū venerabilis. de q etiā in spec. de excep. s. viso. s. illud qz. Et diligenter aduertat aduocat^o rei qbz p̄bis vtaf in cōcipienda exceptiōe. de q etiā spe. in. s. p̄ri. alle. Et tabellio hmōi actū exceptiōis p̄empto. opposite scribit hoc modo.

Comparuit in iudicio corā tali iudice anno tali. die tali. tal reus vel talis su^o pcurator. z infrascriptā obtulit pempt. exceptiōē. Ex aduerso iudice adhuc p tribunali sedente talis actor vel talis eius pcurator cōparens. eiusdē exceptiōis copiā sibi p ipm dñm iudicē decerni z fieri petijt ac p̄petentē t̄minū ad dicendū s eisdem seu replicandū assignari. Cui p̄dic^o dñs iudex copiā exceptiōis hmōi decreuit. et talē diē ei statuit ad dicendū p̄tra eā seu replicandū si voluerit. Acta zc. Vel sic. Exhibitis his exceptiōibz p talē reū vel tales ei^o pcuratorē in p̄ntia talis actoris vl sui pcuratoris. āno tali. die t̄li replicabit die tali zc. Si aut in termino sic dato actori ad replicandū. actor nullā pponit replicatiōē. qz forte nō hz t̄nc admittit exceptiōē rei ad pbandū. z dabit reus arti. de materia hmōi sue exceptiōis. z illas pbabit si poterit p testes vel instrumenta zc.

De renūciatione z p̄clusionione

Postqz vt p̄missum est p̄cessuz est in cā vt qz lis est p̄testata. iuratū est de calūnia date sunt positiones z articuli. z ad positiones z r̄nsiones facte sunt pbationes testiū vl instrumentoz. inducē exceptiōes opposite replicatiōes. forte z duplicatiōes subsecute. cū p̄tes nō hnt qd vltari^o in cā pponant vlterioribz pponendis renūciant.

Interlocutoria sententia

et postulāt in cā pcludi. et ista oīa sūt redi-
genda in sc̄ptis et in actis. de pba. qm̄. Et
si vna p̄tū renūciat seu renūciare velit. et
alia d̄t q̄ adhuc habeat aliq̄ pponere. q̄re
d̄t q̄ nō vult renūciare. Tunc iudex assig-
nit ei terminū p̄petentē infra quē pponat
qd̄ velit. de q̄ in spe. de renū. in p̄n. Et vi-
det̄ aliquibz q̄ idē sit renūciare et pcludere.
et h̄ tenet goff. vt no. de cā pos. pastoral'
cū textu ibi. Et in. c. qm̄ 5. de pba. ponit
ista vt diuersa. et q̄ eoz q̄libz sit actus p se
et tenet guil. in spe. de renū. et p̄clonē. in p̄.
et nota. Et sic p̄t dici q̄ p renūciatōz renū-
ciat pbatōibz et allegatōibz facti. Per cō-
clusionē inducit renūciatio allegationuz
iuris. Dicit tñ Jo. an. in addi. spe. in loco
s̄ alle. q̄ in renūciatōibz hm̄i sūt ponde-
rāda p̄ba et status cāe et p̄suetudo fori. qz
si sit renūciatio allegatōibz et oibz pbatō-
nibz. certū est q̄ ista renūciatio est p̄clusio
vt no. in. c. cū dilect̄ de fide instru. in glo.
ij. Et idē putat ip̄e si sit renūciatio allega-
tionū iuris et facti. et h̄ qm̄ status cāe patit̄
pcludi Itē si h̄ p̄suetudo fori p̄bū allega-
tōis p̄phēdere ius et factū. Et p̄ illud so-
lū pcludi. vt tūc renūciatis allegationibz
p̄ h̄ etiā intelligat̄ p̄clusuz. de q̄ etiā p mo-
derno in cle. sepe. de p̄. sig. Pōt ḡ sic re-
gistrari in actis renūciatio et p̄clo p tabel-
lionē. Anno tali. die tali. Constituit̄ cor-
rā tali iudice p̄bū p̄dictis. puta tali acto-
re et tali reo vel eoz pcuratoribz. ip̄e p̄tes
in cā hm̄i allegatōibz vltioribz mutuo
renūciarūt. petentes pcludi cā in eadem.
In q̄ etiā q̄stū in eis erat p̄cluserūt. Unde
iudex p̄dict̄ hm̄i renūciationē admittē-
do in ip̄a cā cū eisdem p̄tibz seu eoz pcuratoribz
vt p̄fer̄ p̄cludentibz et pcludi vo-
lentibz et petentibz p̄clusit. et h̄c voluit p̄-
p̄cluso. Acta etc. Facta p̄clusiōe in cā am-
plius pbatōi nō est locus etiā p̄ instrā. vt
in dicto. c. cū dilectus. de fide instru. Iudex
tñ ex officio interrogare p̄t post p̄clonē
de facto si aliqd̄ dubitatōis occurrit. vt in
c. cū Jo. e. ti. S; h̄ iudex nō faciat ad pe-
titionē p̄tes. vt ibi no. in. c. in p̄ntia. d̄ pba.
in si. glo. iij. et in. c. p tuas. d̄ testi. Quō at̄
fiāt allegatōes iuris tractat guil. in spe. d̄
dispu. et alle. p totū. Et sic sumus expedi-
ti de sc̄o a p̄te p̄ncipali ord̄is iudiciarij.

Interlocutorie sententie

Ed anteq̄ Venia

f mus ad tertiā p̄tē. s. de snia et illis
q̄ eā sequūt. qz aliq̄n aliqua emer-
gūt in lite seu cā sup q̄bz iudex h̄z interloq̄
Flā h̄z sup incidenti nō sit necesse p̄nūcia-
re. tñ sup emergenti est p̄nūciandū. vt no.
de or. cog. c. j. Et qd̄ sit incidēs vel emer-
gens ibi no. et iō de interlocutorijs videat̄
mus. Et q̄ sit snia interlocutoria no. i cle.
vnica de seq̄st. p̄of. in glo. p̄. diffinitina. et
vide no. in. c. j. de ap. li. vj. Sup exceptio
ne ḡ dilatoria vicz an libellus sit offerēd̄
vl nō. vel an sit ei r̄ndendū. vl an cā sit co-
rā ip̄o iudice tractanda vel nō. vel vtrum
excōicatiois exceptio p̄ actorē opposita sit
p̄bata vl nō. vel vtz dilatio petita sit p̄ce-
denda vel nō. et de silibz exceptōibz iudex
p̄nūciat interloq̄ndo sub hac forma.

Forma sententie interlocutorie sup ex-
ceptione dilatoria.

Fl. decanus etc. Cū in causa tali q̄ int̄
talē actorē ex vna. et talē reū p̄te ex altera.
de et sup re vel debito tali in iudicio coraz
nobis vertit̄ p̄ p̄te dicti rei oblata fuit ex-
ceptio talis vel talis dilatio petita vl fuit
p̄positū excipiēdo libello sibi p̄ actorē ob-
lato nō esse r̄ndendū vel actorē ab agen-
do repellendū. p̄ eo q̄ maioris esset vincu-
lo excōicationis innodatus. vel nobis in
hac causa iurisdictionē nō competere. p̄
eo q̄ tpe impetrationis rescripti ip̄e actor
impetrans fuerit maioris excōicationis
snia ligatus etc. Nos visis et diligenter cō-
sideratis sup hoc p̄ testes hincinde coraz
nobis p̄ductis p̄positis et allegatis. Habi-
to etiā p̄silio cū peritis. p̄nūciamus decer-
nimus et declaramus p̄dictā exceptionē
admittendā nō esse seu ea nō obstante in
causa hm̄i ad vltiora p̄cedendū fore et
per nos ac coram nobis procedi debere.

Vel sic si est legitima exceptio. Decer-
nimus et p̄nūciamus ip̄az exceptionē esse
admittendā. et admittimus actorē p̄t̄ et
cōicatiois vinculū ab agēdo repellenduz
excludendū fore. et excludimus seu repelli-
mus seu nobis obstāte exceptōz p̄ dicta iu-
risdictōz et cognitōz in negocio hm̄i nō
p̄petisse. neq̄ p̄petere seu libello p̄dicto p̄
ip̄m reū r̄ndendū nō esse. sed eundē reum
ab instantia iudicij fore absoluendū et ab

De sententia diffinitiva

solum? et ipsum actorē sibi in expensis legitimi-
mis p̄denamus. eaz taxationē nobis i po-
sterū reservātes. Et tunc in fine interlocu-
torie tabellio subscribet isto modo.

Recta et lata est hec interlocutoria āno
tali. die tali. in p̄ntia ip̄az p̄nū vel p̄cura-
toribz p̄ntibz talibz etc. Et de istis et de alijs
interlocutoriaz formis no. in spe. de excep.
§. viso. Et est interlocutoria q̄ fert in p̄-
cipiū cause et finē nō sup̄ p̄ncipali. s; sup̄
incidentibz q̄ōnibz vel emergētibz. de ap.
significantiibz. de testi. significauerūt. Et
transit interlocutoria in rē iudicatā q̄ ad
p̄tem si ab ea infra decē dies nō fuerit ap-
pellatū. vt in. c. cūq; dilecta. in fi. de elec.
s; nō q̄ ad iudicē q̄n possit eam reuocare
etiā post decē dies. de q̄ tñ dicendū est. vt
ple. no. in. c. cum cessante. de ap. in glo. j.
Ubi distinguūt tres spēs interlocutoriaz.
Q̄ q̄dā interlocutorie p̄parant seu ordi-
nāt litē. Quedā emergentia seu incidētia
in lite decidūt. Quedā aliqd̄ restitui vel
dari v̄l nō dari. fieri vel nō fieri. vel aliqd̄
ēq̄pollēs iubēt. p̄cludēdo tñ ibi tenēt doc.
q̄ oīs interlocutoria mutari et reuocari p̄t
ex cā. sine cā nō. maxie p̄. x. dies. sine vo-
lūtate p̄tis p̄ q̄ ē lata. Uñ si iudex sine cā
iusta iteolocutoria reuocet p̄t appellari.

Formas autē diuersas reuocatiōis iter-
locutorie ponit guil. in spe. de excep. §. vi
so. Quia potest sic dicere iudex.

Hos talis iudex etc. qz in tali cā etc. p̄dē
sup̄ tali exceptōe p̄ talē reū opposita. p̄nū
ciamus interloq̄ndo eādē exceptiōz nō eē
admittēdā. vel qz p̄ talē sic p̄cessimus etc.
Habito postmodū p̄silio peritorz inueni-
mus ip̄m ḡuasse vel indebite p̄ cū p̄cessis-
se. Idcirco vsi p̄silio saniori interlocuto-
riā ip̄am vel p̄cessum h̄mōi exp̄sse reuoca-
mus. Quidā tñ iudices erubescētes factū
suū reuocare sic dicūt. Hos talis iudex
etc. Si te talē in aliq̄ ḡuauimus. illud re-
uocamus etc. S; tal reuocatio dubia est
p̄ditional et incerta. et iō nō admittenda.
Uñ appellās nō obstāte tali reuocatiōe
nihilominus insistere p̄t p̄secutiōi sue ap-
pellatiōis. si pure nō fiat reuocatio. Qui-
dā ēt iudices sic dicūt. Frater si te ḡua-
uimus in aliq̄ parati sumus illud reuoca-
re de p̄silio sapientū. Et p̄ngimus tibi ta-
lē t̄minū ad cōparendū infra quē volum?

pleni? deliberare. Et d̄t guil. vbi s̄. q̄ hec
forma habet in. c. aplice. de iudi. li. vj. §.
eratq; par?. Blo. i. c. cū cessante. de ap. dat
aliā reuocatiōz h̄mōi iterlocutorie v̄l ḡua-
mis formā. vtz vt sic dicat iudex. Nō cre-
do te ḡuasse. s; si ḡuauit te in aliq̄ illud re-
uoco. S; ista forma q̄ duo mēbra p̄tinet
q̄ ad vtrūq; nō ē sana. qz in p̄mo docz mē-
tiri. Nā p̄t esse q̄ iudex p̄riū credit. Et p̄
tales cautelas v̄l doctrias vidēdū est qd̄
no. Guil. in spe. de excep. §. pe. et in vlt. co-
lū. Quo ad scōm mēbz ē p̄ditional incer-
ta. vt dixi s̄. vñ Osti. dat talē formā. vtz
vt si dicat iudex ad eū p̄ quē est lata inter-
locutoria. Tu dicis te ḡuatū p̄ talē inter-
locutoria qd̄ nō p̄fiteor. ego tñ reuoco tue
satisfaciēs volūtati. ne de me saltē de sc̄to
p̄q̄ri posses. Et silis forma tradit in. c. ni
si sp̄ealis. de vsu pallij. Et q̄ dicit iudex i
reuocatiōe q̄ nō p̄fiteor caute d̄t qz p̄ h̄ nō
sequit q̄ neget se ḡuasse. Et aliq̄ iudices
p̄sueuerūt statuere terminū appellanti ad
docēdū de ḡuamie. s; ad h̄ ip̄e appellans
nō tenet. de q̄ in. c. si a iudice. de ap. li. vj.

Sequit tertia ps ordinis iudiciarij.

Inc ḡ videamus

n de tertia pre ordis iudiciarij. si de
snia et q̄ illā sequūt. Et guil. i spe.
de sen. pla. in p̄n. diffinēdo sic d̄t. Snia
est iudicialis diffinitio p̄trouersie finē im-
ponēs. p̄denationē vel absolutiōz p̄tinēs
Dicit em̄ snia iudicialis diffinitio cōtro-
uersie finē imponēs. vt in. l. j. ff. de re iud.
Et debet p̄tinere absolutiōnē vel p̄dena-
tionē. de accu. illa p̄positoz. et ibi de h̄ in
vlt. glo. Vel aliqd̄ qd̄ tantū valeat. de p̄.
sig. in his. Utrū autē snia diffinitiva sit de
actis cause ita vt p̄tineat in acta. tractat
Jo. an. in addi. spe. de sen. pla. in p̄n. Et
ibi post ar. p̄ et p̄tra videt tenere q̄ sic. ma-
xime p̄. c. cū eterni. de re iudi. li. vj. vbi sen-
tentie ferēde et p̄cipiēde ponūt in acti cāe
et d; ferri snia diffinitiva p̄tribz p̄ntibz. vel
altera absente p̄ p̄tumaciā. ita vt citef ad
sniam audiendā. de testi. cū olim. in fine.
als si ferat p̄ absentē nō citatū non tenet.
vt no. de sen. et re iudi. tenor. in glo. penl.
et sup̄ ea. Et necesse est h̄ casu q̄ exprimat
p̄empt. vbi vnica fit citatio. de h̄. xxij. q.
ij. de illicita. in fi. magne glo. et in spe. de

De sententia diffinitiva

citatiōibz. §. viso de tēpoz. Et p̄ Jo. an. in c. cū bertold. de re iud. in §. remisissent. z d' accu. ad petitiōz. nisi i cāis i q̄bz sine strepitu z figura iudicij pcedet. vt in cle. sepe de §. sig. circa fi. ibi etiā de h̄ in glo. ar. iiii. Si aut̄ in snia p̄tinet cū p̄tra quē lata est fuisse citatū an stet snie. ita q̄ n̄ sit necessaria alia pbatio citatiōis. tractat Guil. in spe. d' sen. pla. §. vt aut̄. §. z nota. S; plenius p̄ Jo. an. ibi in addi. qz de iuris subtilitate necesse ē pbare p̄p. Et si q̄s vellet tenere q̄ victor h̄ nō habeat pbare. vict' tū p̄t pbare se citatū nō fuisse pducendo acta. Et si int̄ ista nō apparet hmōi citatio hēbit p̄ nō citato. nisi p̄bet s̄riū. Utz aut̄ p̄sumat p̄denatum fuisse p̄ntē in snia si aliō nō dicat vel exp̄mat in ea. no. guil. in spe. in loco pri. alle. Et snia diffinitiva d; ḡnalr sex p̄tinere. Prīmū nomē iudicij z ei' q̄litate. puta an sit delegat' vl' ordinaris. Scdm̄ noīa litigatorz. Tertiu' tenore petitiōis in iudicio porrecte. Quartū sb̄stantiā p̄cessus cāe. puta lit. p̄t. iuramēti p̄statōz. z silia. Quintū q̄ fiet mēcio i snia p̄tes fuisse p̄ntes vl' ad p̄ticiā abntes. de q̄ s̄ dixi. Sexto p̄tineat p̄denatōz vl' ab̄solutionē. vel aliqd̄ equalēs. de q̄ ē tactū est s̄. z ista etiā enūerat guil. in spe. d' sen. pla. §. qualiter aut̄. iuxta finem zc.

In actione ergo reali potest sic dictari z formari sententia.

In noīe dñi Amen. Official' vel iudex talis. orta inter A. actorē ex vna. z B. reū de z sup tali fundo area vel domo pte ex altera materia q̄ōnis. Idem A. libellū de dit vel obtulit in hac forma. z ponat tot' tenor libelli in snia. Lite igit' corā nob lezgitime p̄te. z p̄stato a p̄tibz vel eaz p̄curatoribz hincinde calūnie iuramēto. factisqz z oblatis positiōibz z articul. ad ipas positiōes r̄nsionibz subsecut' testibz instris pductis z attestatōibz publicatis. oppositisqz s̄ dicta testiu' nōnullis exceptiōibz et replicatiōibz factis. tadē renūciat' p̄ pcuratores p̄tū hincinde positiōibz cū ipis pcuratoribz p̄tū p̄cludentibz z p̄cludi petētibz in ipa cā p̄clusimus z habuimus p̄ concluso. Nos igit' visis z auditis diligenter iuribz rōnibz pbatiōibz z allegatōibz p̄tū cognitisqz z inuestigatis ad plenū ipsius cause meritis deliberatōe p̄habita. dilige

ti z cōicato p̄silio iurisperitorz xpi noīe in uocato. p̄tibz p̄ h̄ in nra p̄ntia p̄stitus et sniaz ferri postulātibz. vl' tli' actore vel reo p̄ntē z sniaz ferri petēte. z tli' reo vl' actore ad h̄ p̄p. citato p̄tūacit' se absentate. cui' absentia dei p̄ntia repleat p̄ tribunali sedētes. z h̄ntes p̄ oculis deū solū sniando. In his sc̄ptis p̄nūciam' decernim' z declaramus fundū p̄dictū ad p̄fatū A. actores p̄tinuisse de iure z p̄tinere. p̄fatūqz A. reū fūdū hmōi occupasse z detinuisse ac occupare z illicite detinere. z ipm̄ fūdū mēora to actori adiudicādū. ac A. reū aūdictuz ad restituēdū z libere dimittēdū fūdū eū dē eidē actori p̄denandū z repellēdū fore adiudicamusqz z p̄denam' ipm̄ reū sup̄ dicto actori in fructibz a tpe mote litis. vl' a tpe occupatōis z detētōis valet in tot modis seu maldris frumētū zc. rōne fructuū p̄ceptoz ex fūdo hmōi p̄ eū p̄ceptis. Et in exp̄sis lit' nihilomin' p̄denātes. qz exp̄saz taxationē nobis in postez refuamus.

Vel si debeat fieri snia p̄ reo absoluto
ria. forte qz actor nō pbabit. vel reus pba
uit de iure suo. tunc ita formetur.

In noīe dñi Amen zc. vl' qz ibi. p̄nūciamus. decernim'. z declaram' p̄dictū A. reū a p̄fati A. actoris ipetitōe absoluēdū ac eidē actori sup petitiōe sua z fūdo p̄dicto silentiū p̄petuū iponēdū fore. ac ab̄soluim' z iponim'. ac nra snia diffinitiva mediāte p̄denantes eidē actorē eidē reo in exp̄sis lit'. qz taxationē zc. In cuius rei testioniū zc. Ista snia incipit. In noīe dñi zc. vt. xxiij. dis. In nomie. de testi. In noīe. Velius ad p̄positū in. c. p̄tatis. de do. z p̄ta. Et non scribit' seu dirig' alicui vicz p̄tibz vl' alijs vl' vniuers'. Qz si iudex sic scriberet. vniuersis zc. nouerit' q̄ in cā tali p̄nūciamus zc. tales lre seu scripture nō facerēt fidē. qz eēt potius testionales seu recitatorie p̄teritorz q̄ assertorie p̄ntiū vt no. Guil. in spe. de sen. pla. §. iuxta. §. z no. q̄ qdā iudices. Flo. etiā in. c. aplice de re iudi. li. vj. Itē in snia sit narratio p̄cessus ad quē effectū h̄ fiat. no. in spec. de sen. pla. §. restat. §. in summa. Flo. z In. z Osti. in. c. cū in iure. de offi. dele. vbi etiā am no. qd fieri debeat si p̄ aliū tabellionē scribat' sententia. z acta per alium fuerint scripta. Itē in snia d; nos visis z auditis

De sententia diffinitiva

diligent iuribus pbatōibz et allegationibus ptiū et c. Quia iudex sicut allegata et pbata corā eo dicit iudicare. nō sicut psciam quā hz ut pbatas. sed sicut psciam ex actis pbatō nibz allegationibus informatā. ut. iij. q. vij. Judicis. de q̄ de offi. dele. pastoralis. in glo. ar. p̄tra. et de offi. ordi. c. j. in glo. cano nū. et in spe. de dispu. et alle. §. vlt. licz aut. et ibi de h̄ p̄ Jo. an. in add. vbi ponit rōes q̄rūdā theologoz q̄ tenēt p̄trariū. et illas soluit. Et q̄le remediū tunc habeat iudex ibi nota. qz deponet si pōt psciaz. si nō p̄t deleget cām alicui. vlt. ad supiorē remittat et c. ut pleni⁹ notat. ut s̄. Itē sequit̄ in snia cognitis et inuestigatis ad plenū cāe meritis et c. Nā ferri nō debet snia nisi liqueat de meritis cāe. de q̄ in. c. put. de do. et p̄tu. cū si. Snia em̄ nō est p̄cipitanda. ut in. l. ij. l. de sen. ex. peri. reci. hac lege. et in cle. pastoral. de re iudi. imo cū peritis sup ea ferenda p̄silium habere debet. de do. et cōtu. cū olim. de p̄sue. ad nostram. De q̄ et q̄ liter iudex deliberare debeat et p̄silium iuris peritorz req̄rere. et diligēt cū peritis sup negotio p̄ferre. inspiciēdo petitionē iuxta quā snia est formanda. de accu. q̄liter. ij. de symo. l. h̄ely. Positiōes et articulos p̄bationes et alia acta cāe et c. ut tradit guil. in spe. de req̄sitiōe p̄silij. Et iō d̄: in snia. deliberatione p̄habita et habito p̄silio cū peritis. Item subditur in snia p̄tibz p̄pter hoc in n̄ra p̄ntia p̄stitut̄ et sniam ferri postulantibz et c. De isto ponit guil. in spe. rubricam sp̄calem. scz de petitione sententie et eius cautela. ibi de hoc. Itē q̄n altera p̄cium est absens p̄ p̄tumaciaz solet dici in sententia. Cuius absentia dei p̄sentia repleat. de quo in. c. de manifesta. ij. q. j. c. veritat̄. de dolo et p̄tu. Item in forma sententie ponit p̄ tribunali seden. et habētes p̄ oculis solum deum. de hoc in. c. cū eter ni. de re iudi. li. vj. Unde sedendo debet iudex sententiam p̄ferre nō stando. alias nō valeret. ut in. c. vlti. de re iudi. lib. vj. Et q̄ sit rō ibi no. nec debet p̄ gratiam vel fortē iudicare p̄tra iusticiā et p̄tra p̄sciam alias sustinebit penas. de q̄b in. c. cū eter ni. all. Item illis verbis vtatur iudex in sententia vel paribz p̄nūciamus. decernimus. nō t̄n refert an sic dicat iudex. an dicat p̄cipio vlt. statuo vlt. ordino. ut i. c. i. his

de h̄. sig. Nā q̄uis lex dicat nō valere sententia q̄ p̄denationē vel absolutionē non p̄tinet. ut in. l. p̄ses. l. de sen. et interlo. oī. iudi. et tacitū est etiā sup̄. Sufficit t̄n si p̄tineat p̄denationē seu absolutionē vel equi pollens. de quo etiā in spe. de sen. pla. §. ut aut. §. et nota. Et non est vis nec refert etiā an sententia feratur sub verbis p̄me vel tercie persone. de quo in spe. co. ti. §. iuxta. §. nō valet. de quo etiā dicendū est ut ibi. Item dicit̄ in sententia sententiando et sententialiter in his scriptis et c. hoc iō. qz sententia diffinitiva debet ferri in scriptis. Debet etiā in scriptis recitari et p̄ferri. et p̄ ip̄m iudicem nō p̄ alium legi. alias est nulla. de quo in. c. vlt. de re iudi. li. vj. Non t̄n est necessariū exp̄mi in sententia in his scriptis dūmodo als in scriptis ferat̄. licz sit cautum. de quo in spe. §. iuxta. in §. nō valet. etiā sup̄ius allega. et in dicto. c. vlti. de re iudi. li. vj. Et q̄ sequit̄ in sententia scz fundū p̄dictū ad p̄fatus A. actorem p̄tinuisse et c. hoc p̄z declaratum est: ca petitionē in libello p̄tentam fm quā ut dictū est sententia ferri debet. Item cōdemnet iudex victum in expensis ipsi victori qd̄ fieri debet. ut in. l. eū quē temere. ff. de iudi. et in. c. calūniā. de p̄en. nisi ipse victus habuisset p̄babilē cām litigandi. q̄ eū excusaret. ut no. in dicto. c. calūniā et in dicto. c. finem. de do. et p̄tu. in glo. magna. et sup̄ ea. Et tunc q̄n omittit iudex cōdenationē expensaz. debet cām exp̄mere in snia p̄pter quā victū in expensis victori nō p̄demnat. ut ibi. no. et p̄ba. in aut. de iudi. §. oportet. coll. vj. Et iste est vnus casus q̄ in sententia debet exp̄mi scz causa illa. vj. alij casus no. in. c. sicut nobis. de sen. et re iudi. alias regulariter in sententijs nō p̄z exp̄mi cā. ut ibi. Imo fatuū esset exp̄mere. qz faciliter posset mala causa exp̄mi et bona subtrici. et ita nō valeret snia. De q̄ in. c. ex p̄te. de p̄ces. p̄ben. de resti. in inte. cū ex l̄ris. §. nos igit̄. et h̄ etiā obtinet in iterlocutorijs. Si t̄n iudex exp̄mit alijs q̄s cās t̄n post sp̄cialia submittat clausulā ḡnalem. vtz ex his et alijs nos mouentibz et c. Et sic sub tali ḡnaltate p̄p̄hendit sniam seu decisionē cause iustificantes. ut no. de re iudi. abbate. li. vj.

Sententia in actiōe p̄sonali potest sic

cap. lxxij

Forma appellationū

formari.

In noie dñi Amē zc. vt in pcedenti forma vsqz ibi p̄tinuādo p̄nūciamus decernimus z declaramus p̄dictū A. reū mēo rato A. actori teneri z obligatū fore in decem libris zc. Et ip̄m eidē actori in debito hmōi esse p̄dēnandū. z ad ei⁹ solutiōz p̄pellendū ac in eisdē decē libris necnō in lit. expēsis legitimis eū dē reū p̄fato actori p̄dēnamus taxationē expensarū nobis in postez resuātes. An autē snia sit p̄cipiēda i p̄sonā p̄curatoris vel dñi. no. de elec. q̄relā. in glo. p̄. yconomī. z sup ea. S; licz in h̄ multū insistent doctores z marie legi⁹ ste. tñ Jo. an. ibi nō placet legalis subtilitas in h̄ casu. qz si p̄curator fuit in cā noie dñi sui q̄le p̄ccm̄ est si dñs p̄dēnat. Unde graue esset dicere sniam p̄t h̄ in p̄cura. ferendā. qd̄ tñ videt velle. l. j. l. de sen. int̄lo. oi. iudi. Disti. tñ in dicto. c. q̄relā mor⁹ ista subtilitate legali. ponit formā snie in cā m̄rimoniali p̄sulendo qz iudex p̄nūciat isto mō. Pronūciamus decernimus z declaramus titiū fore maritū seye. z p̄curatorē ip̄i⁹ noie ad m̄rimoniu. de q̄ actū est p̄dēnamus p̄cipiētes vt dictus titius de iiceps seye adhereat vt vxor. l. z tñ in lecto q̄ extra lectū eā maritali affectiōe pertractet. Pro q̄ forma allegat. c. ex pte. z. c. venies. de spōsa. Alie sniaz forme de facili p̄nt h̄i. qz libellus bñ formatus in q̄cūqz actiōe dat formā snie p̄cipiēde. q̄ ex forma petitōis libelli p̄cedere dz. vt alle. est s̄. et vt s̄ p̄z in snia absolutoria. reus absoluit ab impetitiōe actoris. z actori silentiū imponit. Quod vtrūqz illoz ponēdū sit snia z quare. habet in. c. cum ecclia sutrina. de cau. pos. z p̄rie. in fi. in. c. dudum. in fi. de puer. z iugl. cū similibz. z no. in spe. d̄ sen. pla. s̄. vt autē. s̄. q̄ autē vtrūqz.

Et lecta snia notarius subscribit snie annū z diē ac testes zc. h̄ mō.

Lecta z lata ē hec snia diffinitiuā vt s̄ tali die in subscrip̄tiōe interlocutorie lata ē hec snia interlocutoria. Vel si redigūt snia in formā publici instrumētī. scribit in hac forma. In quoz oim̄ z singuloz testionū p̄ntes lras seu p̄ns publicū instrūm̄ p̄ talē notariū publicū in causa hmōi coram nobis scribam fieri z publicari mandamus nos lras fecimus sigilli appensiōe muniri

Datū z actuz loco tali q̄ nos p̄sueuimus sedere ad reddendū iura p̄ tribunali. An no tali. inditione tali. pontificatus sc̄tissimi in xpo p̄ris z dñi nr̄i dñi Pauli d̄na puidētia pape sc̄di. āno sexto. die iouis. ij̄ mēsis decēbris. hora tertiāz. vel q̄si p̄ntibus discretis viris A. steinborn. z Stephano religiosis. z pl̄ibz alijs fidedignis testibus ad p̄missa sp̄ealr vocatis z rogatis zc.

De appellationibus.

Lata snia diffinitiuā. si ab ea nō appellat. pars p̄tra quā est lata infra decē dies transit in rē iudicatā. vt in. c. q̄ ad p̄sultationē. de re iudi. Et idē de interlocutorijs q̄ ad p̄tē. vt in. c. cū dilectus. in fi. de elec. z etiā tactū est s̄. Vñ aduertēdū qz aliē appellat ab interlocutoria. z aliter a diffinitiuā. Qñ appellatio interponit ab interlocutoria vel alio ḡuamine. oportet qz in scriptis fiet. z cū exp̄sione cāe iniuste seu iniq̄tatis interlocutorie vl̄ ḡuamis. Ista duo substantifice req̄runt eūā si cā sit notoria. De q̄ p̄ Jo. an. in. c. cordi. de ap. li. vj. in nouella. nisi qñ in maioribz z in resuatis interponit appellatio. de q̄ in. c. vt debitus. in fi. eo. ti. Et. tñ. q̄ req̄runt seu debēt recurrere in appellando ante sniaz ad ip̄az appellationē validandā colligūt z enūerant in. c. dilecto. de app. ibi Disti. sup̄ p̄bo firmato. Et p̄mū ē qz cā in appellatione exp̄ssa sit p̄a. Secūdū qz exceptio opponat. Tertiu qz corā iudice pponat. nisi si excuset iusta causa. Quartū qz appellet Quintū qz corā iudice. nisi ex cā. Sextuz qz exceptio non admittat. s̄. qz expectet repulsa exceptiōe. Septimū qz p̄t iniustā repulsiōe appelletur. Octauū qz exceptiō opposita sit legitima. Nonū qz grauamen illatū sit vel cōminatū. Decimū qz in scriptis fiat appellatio. vt sup̄. Undecimū qz petant apostoli infra. xxx. dies. Duodecimū qz si petierit appellatus veniat appellans instruct⁹ iuxta casum. c. cordi. de ap. li. vj. Tredecimū qz appellatio interponat infra decem dies. de hoc etiāz in. c. cordi. de ap. li. vj. z in spe. parte. ij. eo. t. s̄. qualr s̄. in sum. no. z hoc in appellatiōe iudiciali. sed in extraiudiciali ista om̄ia nō requirunt. qz ibi nō exigūt veritas cause. s; sufficit ipsius veri similitudo. Item nō requirit ibi grauaminis illatio seu cōminat

Forma appellationū

sed sufficit q̄ timeat inferri in futurū. De istis z alijs differētijs. s. in q̄b̄ differūt appellatio iudicial' z extrajudicial'. v̄l etiā in q̄b̄ p̄ueniūt. solet notari in. c. bone. de ap. vbi notant̄ duodecim differētie z tres cōueniētie. Q̄n̄ aut̄ appellat̄ a diffinitiuā tūc lata sn̄ia iste s̄ quē fert̄ si vult p̄t̄ appellare s̄bo apud acta dūmō h̄ faciat incōtinēti iudice adhuc p̄ tribunali sedēte. añq̄ se diuertat ad alios actus. vt i. l. litigatorib̄. L. eo. t. Canonisata. ij. q. vj. c. fi. v̄. litigatorib̄. no. de ap. c. j. li. vj. in fi. S̄z si ex interuallo. vicz dū iudex diuertat se. s. post latā sn̄iaz ad prandiu vel alios extraneos actus velit appellare. tūc necesse est etiam appellare in sc̄ptis. sic ab interlocutoria. vt in. l. ij. ff. eo. t. L. eo. t. l. eos. s. sin aut̄. z ista est s̄a opinio seu exceptio. licz q̄dā ex ponit ilico. q̄d ponit in. l. p̄dicta. i. eadez die. vt no. in dicto. c. cordi. Itē a diffinitiuā appellat̄ sine exp̄s̄iōe cāe. vt ibi. z i iurib̄ pri. alle. Q̄n̄ sufficiat appellati dicit̄ appello a t̄li sn̄ia diffinitiuā tāq̄z iniq̄ z in iusta. de q̄ et in spe. de ap. s. q̄r. in p̄n. Et t̄n̄ diffiniēdo appllonē d̄t q̄ app̄lo ē sn̄ie vel s̄uaminis relaxatio p̄ p̄clamationē a minori ad maiore iudicē facta p̄textu iniq̄ qui iudicis s̄uaminis vel iniuste sn̄ie Jo. ten. ponit vnā diffinitionē. ij. q. vij. in s̄u. D̄sti. plures ponit in sum. e. ti. s. j.

• Potest s̄ sic formari appellatio a grauiamine vel interlocutoria sn̄ia iudicis.

Corā vob̄ d̄no iudice tali puta ordinario v̄l delegato. z te notario publico ac testib̄ hic p̄ntib̄. Ego talis p̄ncipal' vel tal' ei' p̄curator noie p̄curatorio talis actoris vel rei p̄pono aīo appellandi. Et dico q̄ licet in cā q̄ int̄ talē actorē ex vna. z p̄dictū fl. reū de z sup̄ re vel debito tali p̄te ex altera verit̄ in iudicio p̄dicto exceptōz talē opposuerim. Et ponat̄ tenor v̄l saltē mēs z effectus ipsius exceptionis in appllonē exp̄mat̄. Et tūc subiūgat si velit cā p̄ vos admitti. v̄l s̄m p̄tenta z petita in ip̄a p̄nūciari postulauerim. Vos tamē d̄ne iudex h̄mōi exceptōe legitima sp̄reta z neglecta ip̄az saltē tacite repellēdo in ip̄o cā ad talē exceptōz vel ad aliū actū exceptōi mee p̄trariū p̄cessistis. vel eandē exceptionē p̄ v̄iam quā tulistis interlocutoriā p̄nūciādo sic v̄l sic minus iuste repellistis. v̄l alīs

in cā h̄mōi p̄ talē v̄iam cōminationē siue actū seu p̄ceptū tale me indebite grauastis. Q̄n̄ ad interlocutoria h̄mōi iniq̄ z iniusta seu ex p̄dicta exceptiōe nō admittā v̄l saltē tacita repulsiōe. vel a tali v̄iam cōminationē seu p̄cepto tali tāq̄z iniq̄ grauamie in his sc̄ptis ad reuerendū in x̄po patrem z d̄m ep̄m talē. vel ad sanctā sedē aplicaz z sc̄tissimū in x̄po p̄tem z d̄m n̄m d̄m Paulū d̄na p̄uidētia papā sc̄dm p̄uoco z appello. z ap̄los p̄mo sc̄do tertio. z cuz debita instantia mihi dari peto. subijciēs p̄dictū fl. reū cū adherētib̄ suis p̄ctiōi d̄ni ep̄i vel d̄ni pape z sedis aplicē sp̄cāli. Et p̄testor q̄ appllonē h̄mōi possim corrigere. emēdare. z inouare. ac eā intimare s̄bo z p̄seq̄ put mihi videbit̄ expedire.

Dicit̄ p̄mo in forma. Corā vobis zc. qz corā iudice z eius p̄ntia est appellandum vt. ij. q. vj. biduū. s. dies aut̄. de ap. suggestū. si eius p̄ntia p̄t̄ h̄ri. vel nisi iust' meus excuset. tūc debet p̄stari in p̄ntia bonoz viroz volens appellare iuxta formā c. vlt. eo. ti. Et si sunt plures iudices quoru p̄ntia simul haberi nō p̄t̄. tunc fiat s̄m q̄ habet̄ in cle. j. eo. t. qz tūc p̄t̄ corā ip̄is vel corā maiori p̄te eoz appellari. z apostoli possunt peti separatim vt ibi. Aliqui in appellationib̄ solent p̄mittere cum appellationis remedium ad releuationē op̄ p̄ressoz a iure sit inuentū. de appel. c. cuz speciali. s. porro. z in. l. p̄fecti p̄torozio. ff. de mino. cū filib̄. Sed de hoc nō est curandū. qz ista sunt verba iuris. quoz nō est necessaria p̄positio. sed verba facti sunt p̄ponēda. de q̄ in. c. si q̄s iusto. d̄ elec. li. vj. Itē d̄r ordinario vel delegato. qz debet ex p̄mi iudicis qualitas. que p̄sideranda est maxie q̄n sup̄ appel. man. aper. impetraf̄ de excep. dilecte. de appel. ex insinuatiōe. Postea fit mentio in appellatiōe de p̄cesu cause z de s̄uamine seu interlocutoria. z causa iniqtatis z grauamis seu interlocutorie exp̄mat̄. qz hoc est necesse q̄n ante sn̄iam appellat̄. vt dictū est sup̄. Nam nō sufficit dicere appello a tali interlocutoria tāq̄z iniqua z iniusta. q̄ t̄n̄ sufficeret a diffinitiuā. de q̄ no. in. c. pe. de no. ope. nūcia. Itē d̄r in forma appllonis q̄ iudex nō admisit exceptionē. s̄z ea sp̄reta p̄cessit. vel q̄ ip̄am interlocutoriā repulerit. Nā duob̄

Forma appellationū

modis iudex repellit exceptōz, vīcz tacite
z exp̄sse. Tacite q̄n exceptiōe neglecta iu-
dex p̄cedit ad ea q̄ se nō sp̄tiant cū ex-
ceptione p̄posita. de ap. ex pte. z no. e. ti. dile-
cto. z in spe. de excep. §. ij. §. z no. fm vber-
tū. A. no. etiā p̄ Jo. mo. in. c. j. de ap. li. vj
Et tunc poterit appellari s̄ exp̄sso in ap-
pellatiōe q̄ p̄cessit iudex exceptiōe nō ad-
missa. Exp̄sso repellit. puta q̄n p̄ interlocu-
toriā p̄nūciat s̄ exceptionē. Quid āt faci-
endū sit q̄n iudex nō repellit exp̄sso nec ēt
tacite. puta p̄cedēdo vt dictū est. nec etiā
admittit s̄ sp̄ est in deliberādo forte vt ex-
cipiens fatigat⁹ z vexatus laboribz z ex-
pensis ex diuersis t̄minis q̄s iudex ad au-
diendā deliberatōz assignat cedere liti. v̄l
ab exceptiōe recedere cogat. no. i dicto. c.
dilecti d̄ ap. q̄ vt recitat ibi Osi. si iudex
tertio req̄situs humilr̄ expectato r̄sso tpe
p̄gruo nō r̄sderit. Exp̄sso tali ḡuamie po-
terit appellari. de q̄ plenius ibi. Itē d̄r in
forma applonis q̄ a illi interlocutoria v̄l
tali ḡuamie zc. appello. P̄nt etiā pla ḡua-
mina exp̄mi in applone. s̄ caueat appel-
lans q̄ sint legitima z va. Nā cancellaria
vnū solū respicit ḡuamen. vel vnā applo-
nis cām. de q̄ in. c. cū cām. de ap. sup̄ alle.
Vñ posset cancellarius eligere cām forte
falsam sup̄ q̄libet t̄n ḡuamine dat vnum
singulare v̄l sp̄ale resc̄ptū ad eosdē iudi-
ces. vt ibi no. Et ex sola cā in applone ex-
p̄ssa z nō ex alia p̄cedēti vel sup̄uenienti
appellatio iustificari poterit v̄l ipugnari
vt in clem̄. appellanti. e. ti. Itē d̄r in ap-
pellatiōe ad talē ep̄m sup̄iore v̄l ad papā
appello zc. Et si simplr̄ diceret appello.
nō exp̄sso an ad ep̄m vel ad archiep̄m seu
ad papā ad quē videat appellasse. Vel si
dicat appello ad maiore. no. in. c. vt debi-
tus. de ap. Et d̄r ibi q̄ itelligit ad p̄ximū
appellasse. de q̄ etiā in spe. e. ti. §. nunc tra-
ctem⁹. §. s̄ q̄d si q̄s. z seq̄n. Vtz āt valeat
applo alternatiua vīcz sub hac forma.
Appello ad archiep̄m v̄l papā q̄n ab ep̄o
appellat. vel appello ad ep̄m v̄l archiep̄m
cū appellat ab inferiori iudice. no. de offi.
dele. si is cui. li. vj. in. glo. penl. z sup̄ ea. z
melius in q̄one posita sup̄ regula in alter-
natiuis. de regu. iu. li. vj. Et d̄r ibi p̄cludē-
do q̄ in p̄mo casu scz q̄n appellat ab ep̄o
ad archiep̄m v̄l ad papā tenet appellatio

dūmō appellās eligat infra t̄ps q̄ debuit
appellare. vīcz infra decendiū. In sc̄do ca-
su etiā appellatio valet. s̄ q̄n appellat ad
ep̄m vel archiep̄m. qz tunc in q̄tū exp̄mic
de archiep̄o est inutil. qz eo casu nō p̄t ad
archiep̄m appellare ep̄o medio omisso. de
ap. dilec. vlt. In q̄ntū autē interponit ad
ep̄m est vtilis. sed v̄tile p̄ inutile nō vicia-
tur. vt in regula v̄tile. de re. iur. li. vj. igif
zc. Et quō gradatim siue seriatim ē appel-
landū si t̄n omittit medius z nō opponit
exceptio an teneat appellatio. vel an in s̄
valet p̄suetudo zc. etiā no. in dicto. c. dile-
cti. Et si vnus litigantium appellat ad ar-
chiep̄m. alius ad papam. qd iuris sit ha-
bet in. c. si ditobz. de appel. zc. Item subiū-
gitur in applone z apostolos p̄mo secun-
do z tertio. z cū debita instantia peto zc.
De hoc. ij. q. vj. post applonē. §. vlt. ad fi-
nē. z in. l. iudicibz. L. e. ti. Sufficit t̄n q̄
ista petitiō fiat vnico p̄ceptu. vt in clem̄.
q̄uis rigor. de ap. Et de istis aplis infra
patebit. z nō est de substantia appellatio-
nis q̄ in ipsa appellatiōe petant dūmodo
petant postea infra. xxx. dies. vt in. l. j. ff.
de appel. in glo. De q̄ in spe. iij. pte. ti. de
ap. §. sequit. in fi. z no. in alle. cle. q̄uis. e.
ti. in glo. lex. Dicit postea in forma. sequit
adherētibz. quō appellans se adherētēsqz
suos submittit p̄tectioni ei⁹ ad quē a pel-
lat. De istis adherētibz tangit in. c. vt cir-
ca. de elec. li. vj. diuersas applonū formas
iudicialiū ante sniam a ḡuamine v̄l inter-
locutoria ponit Siml. in. iij. pte. §. j. vt s̄
tactū est Causa d̄r exp̄mi in applone ante
sniam interpositam. z illa debet esse rōna-
lis z vera. Unde appellans quilibet h̄z p̄-
bare duo. s̄. cām applonis. esse legitimā. s̄
ad hoc pbandū nō requirūt testes vel ins-
trumenta. sed est in arbitrio boni viri scz
iudicis. vīcz an causa sit talis q̄ p̄bata de-
beat legitima reputari. vt in. c. vt debitus
de ap. Itē p̄bare debet appellans causas
appellationis esse verā. z ad hoc req̄rit. p̄-
batio. vt no. in. c. cū sp̄ali. e. ti. nisi appel-
lans obtulisset se p̄baturū veritatē cause
corā iudice a q̄ nō fuisset admissus. ac p̄
tanto appellat⁹. de q̄ dicendū est. vt in. c.
interposita. e. ti. in. p̄n. Debet ḡ causa ap-
pellationis esse vera. als appellatio ē fru-
stratoria. vt in. c. vt debitus sup̄ alle.

Forma appellationū

Appellatio a diffinitiuā poterit sic formari quā in scriptis ex interuallo appellat.

Corā vobis tali iudice etc. Ego tal' principalis vel talis procurator. vt s̄ in p̄cedēti forma. Dico et ppono aīo appellandi q̄ de cē dieb' nōdū elapsis in causa tali q̄ inter me ex vna. et talem B. aduersariū meū p̄ te ex altera. de et sup̄ re v'l debito tali assero vertebat in iudicio. Corā vobis sniam p̄tra me et p̄ aduersario meo tulistis diffinitiuā. Si nomen snie mereret h̄ie me p̄ eandē sniam p̄tensam vestrā eidē meo aduersario in petitis p̄ eū minus iuste p̄dem nādo vel eundē aduersariū meū a mea i' petitione absoluēdo et mihi sup̄ petitis p̄petuū silentiū p̄perā imponēdo. Idcirco ab eadē snia p̄tensa tāq̄ iniqua et iniusta ipsius nullitate sp̄ salua in his scriptis ad talē appello etc. vt s̄ in alia forma etc. **U**breuiter posset sic dictari ista appellatio.

A tali snia p̄tensa diffinitiuā p̄ vos dñm iudicē in cā tali s̄ me et p̄ aduersario meo tali lata tāq̄ iniqua et iniusta in his scriptis appello ad sedē talē etc. An autē dies late snie sit inserēda in applone. vel p̄sona aduersarij in ea exp̄menda. et q̄d si p̄les habeat q̄s aduersarios. et vnū exp̄mit et aliū subtrahet. et de q̄busdā alijs tractat guil. in spe. iij. pte. de ap. s. j. s̄. si vero appellat. Nec de istis est curandū multū. q̄ notarius q̄ de applone p̄ficiat instr̄m talia d̄z declarare. Et de die snia late p̄stabit per instrumentū scie de die interposite appellationis p̄ instr̄m applonis p̄stabit. Dñ' s̄o appellat illico a snia viua voce apud acta nō est necesse dari formā. q̄ p̄ sniam q̄ immediate lata est et a qua in p̄tinenti appellat. satis stare p̄t q̄s s̄ quē. a qua snia. et a q̄ iudice vel ad quē iudicē appellatur h̄ ista in applone nō exp̄mant. Dicat s̄ ille s̄ quē est lata snia. Ego talis a tali snia tāq̄ iniqua et iniusta ad talē superiorē appello Et aliquā snia p̄tinet plura capla. et in vno fert p̄ vna pte. et in alio p̄ alia parte. et sic vtraq̄ ps appellat ab eadē. de q̄ in. c. raynucius. et in. c. raynaldus. de testa.

Notarius autē appellationis sic p̄ficiat instrumentū sup̄ appellatione.

In noie dñi Amen. Anno a natiuitate eiusdē dñi. B. cccc. lxxix. inditiōe. xij. p̄tificat' sanctissimi in xp̄o p̄ris ac dñi dñi

nri Innocētij diuina puidētia pape sc̄di. anno p̄mo die sc̄da mēsis decemb'is. hora tertiā. v'l quasi in opido Erford. Magū. dyoc. in domo v'l loco tali corā tali iudice. in meiq̄ notarij publici subscripti et testiū infrascriptoz p̄ntia p̄sonalr p̄stitutus discretus vir talis p̄ncipalis v'l talis ip̄i' procurator noie p̄curatorio. h̄ns in manib' suis q̄ndā papiri cedula. infrascriptā appellationē in se p̄tinentē. quā applonē ibi dē interposuit et legit alta itelligibili et sonora voce. put i' ip̄a cedula p̄tinebat. seu fm eiusdē cedulae applonis formā et tenorē appellauit. aplos petiuit. p̄testabat. et alia fecit sicut exp̄mit in eedē. Cui' applonis tenor de s̄bo ad s̄bū fuit et est talis.

Corā etc. Qua applone sic interposita ac aplis petitis a iudice sup̄dicto. idēz iudex appellationē eandē p̄lectā et interpositā habuit copiā eiusdē appellationis ab appellāte petijt. et eā sibi p̄ eandē appellatē vel ei' p̄curatorē traditā recepit. ac talē diē vel t̄minū iuris ad dādū sibi aplos. et p̄inde ad recipiendū eisdē ei p̄ t̄mino assignauit et i'fra t̄minū iuris se aplos daturū eidem p̄misit. Sup̄ q̄bo oib' et singul' idē appellans vel ip̄ius p̄curator me notariū publicū vt sibi vnū v'l plā p̄ficerem instrumēta req̄siuit. Acta sunt hec. anno. inditiōne. mense. die hora. et loco q̄bo sup̄ p̄ntib' etc. Et appellatio semp̄ p̄t iterponi. siue dies feriata sit siue nō. Et peti p̄nt apostoli etiā extra locū iudicij. In loco tñ p̄gruo et honesto. et hora p̄grua. nō quādo iudex est in balneo vel in mensa etc. vt no. in cle. q̄uis rigor de appel. Et sufficit appellationē corā iudice interponi et iudici scriptā offerri. licz ip̄ius applonis tenor nō legat. vt in. c. appellatio. eo. ti. lib. vj. Et q̄ dicitur in instrumento q̄ iudex assignat certū diem ad dandum et recipiendū apostolos appellanti. vel dicit se daturus infra t̄minū iuris v'l in termino iuris q̄ est infra. xxx. dies q̄ currūt a tpe interposite applonis nō a die sententiē v'l graua minis. vt tenet ibi Benzell. et cum eo tenet rota p̄pter motiua et rōnes q̄s inducit licz Jo. an. in dicta clem. q̄uis teneat q̄ a die late snie et nisi appellans petat apostolos infra triginta dies. vel in termino sibi p̄ iudicem ad hoc assignato appellationi

Forma appellationū

renūciat. vt in alle. cle. q̄uis. Et iudex te-
net illos dare appellanti z petēti. als ip̄i
p̄cessus nō valebit. vt in. c. j. z in. c. ab eo
§. illud. e. ti. li. vj. si nō dedit eos exp̄sse v̄l
facite. Et appellās nihilominus p̄t p̄se
qui applonē suā. vt in cle. q̄uis. e. ti. in fi.
z ibi etiā no. in glo. sepi^o alle. An gr̄tis da-
ri debeāt apli vel exp̄sis ip̄i^o appellātis
Et sunt apli q̄dā l̄faz breuis forma v̄l p̄
boz. qz sc̄ptura nō est de substātia. iudicē
ad quē appellat instrūēs. mortuū iudicis
a q̄ z totius applonis circūstātiās breuit
p̄phendēs. vt p̄bat. ij. q. vj. post applonē
z. c. forma. Et dicūt apli ab epi. q̄d ē sup̄.
z stolō missio. q̄ si l̄fa missa ad sup̄iorē. Et
debēt p̄tinere q̄s appellauit. a q̄. p̄tra quē
sup̄ q̄. z ex qua cā. Et an ille a q̄ appellat
deferat appellationi vel nō. z q̄re hoc fa-
ciat vel nō. vt in. l. vnica. ff. de libel. dimis-
so. z in. c. cordi. de appel. lib. vj. Et notat
in cle. q̄uis. de appel. e. ti. z in spe. e. ti. p̄
te q̄rta. §. penl. Et sunt p̄les sp̄es ap̄loz.
Nam q̄dam sunt ouentionales vt q̄n ps
admittit applonē snie ī iudicio iudice cā
refutāte vel tacente. vt de appel. sepe. z. c.
oblata. sine extra iudiciū. vt ibi. Alij sunt
testimoniales. qz testificant de appellatione
facta corā iudice vel alijs honestis p̄so-
nis. Alij sunt dimissorij. p̄ q̄s apparet qz
iudex appellatōi detulit. z qz appellante a
sua iurisdictione exemit. z cām ei ad quez
appellatū est remittit. Alij sunt reuerētia-
les. vt q̄n p̄pter sup̄ioris reuerentiā appel-
lationi deferēt. vt in. l. eos. §. sup̄ his. l. d
appel. Alij sūt refutatorij p̄ q̄s apparet qz
iudex nō defert appellationi. s. cū appella-
tio est frivola z frustratoria. Talibus em̄
appellantibus nō est deferendū a iudice.
ne ius defert. vt in. c. cū applonibz. de ap-
pel. li. vj. Vñ vt sciat cui appellationi de-
ferendū sit an nō. Est aduertendū qz qua-
druplex ē appellation. Qz ē appellation ma-
nifeste frustratoria. vt q̄n appellat in cri-
mine notorio. Est z latēs frustratoria. vt
cū in appellatione exp̄mit rōnabilis cau-
sa. s. ista est falsa. Est etiā latens pbabil.
vt q̄n exp̄mit in ea cā iusta. sed a iure non
exp̄ssa. Itē est aliq̄ manifeste pbabilis. vt
cū appellat ex causa iniusta in iure exp̄ssa
manifeste notorio. vt lit. nō prest. c. ij. z sic
attendit qualitas appellationū. Attendi-

tur etiā qualitas iudicis. vitz an sit dele-
gatus cū clausula ap. re. vel sine tali clau-
sula. seu ordinari^o. Prima appellatio res-
pellit a iure z a iudice quocūqz. Sc̄da re-
repellit a iure sed admittit a iudice quosqz
p̄ster d̄ falsitate cāe. Tertia admittit a iu-
re z iudice. nisi dato cum clausula ap. re.
Iste nō tenet tali applonē deferre. Quar-
ta admittit a iure z iudice. ita post p̄. et
Ab. no. Jo. ā. in. c. pastoral. de ap. Et q̄n
qz iudex assignat appellanti t̄minū in da-
tione ap̄loz ad applonis sue p̄secutionē. vt
in. c. cū sit romana. de ap. cū p̄cord.

Uiz istius termi assignati habeat vim
delatiōis. solet notari in. c. oblata. de ap.
pleni^o in. c. cū applonbo. e. ti. li. vj. Et dicūt
ibi qz nō. qz ista ponūt ibi vt diuersa. Si
p̄o dicat notarius qz iudex benigne rece-
pit applonē an intelligat delatū no. i spe.
de ap. §. nūc dicamus in fi. Et d̄t quil. ibi
qz nō videt iudex d̄tulisse. d̄t tū qz clemēti
placebat s̄riū. Si iudex simplr dat apo-
stolos nō exp̄mēdo an deferat vel nō. dic
Ab. qz deferre videt. ita no. ipe in. c. dilec.
de ap. Itē d̄t qz si dat acta p̄ aplis. qz tūc
detulisse intelligit. ita est decisum in rota.
An at postqz iudex detulit apploni possit
delationē ip̄az reuocare. no. de ap. p̄stitu-
tus. ij. de accu. memimus. de ap. cū ap̄lo-
nibz. li. vj. Et tenēt doc. qz nō possit etiam
re integra. licz Jo. ā. tenuerit s̄riū p̄ duas
rōnes. Prima qz interlocutoriā p̄t iudex
reuocare qz z delationē zc. Itē qz appellās
p̄t reuocare applonē. pari rōne iudex des-
lationē. s. iste rōnes nō v̄gent. vt ibi no.
Et q̄n iudex detulit apploni an post dela-
tionē possit statuere t̄minū appellāti. etiaz
no. in. c. cū appellātibz. Et p̄ B̄t. in. c. ij. d̄
m̄rimonio. §. cō. interdic. eccl. in. iij. glo.
z tenet qz sic. Et p̄bat Jo. an. in. c. cū ap-
plonibz. in nouella. p̄ p̄les rōnes. vt ibi p̄z

Et ē aduertendū qz aliq̄n iudex defert ap-
pellatōi. aliq̄n ps appellata. S. ob iudi-
cialē reuerentiā iudex d̄z applonē recipere.
Pars p̄o d̄rillā approbare applonē. vt no.
de ap. interposita. In p̄bate qz est alteri^o. s.
iudicis z appellātis approbare applonē. vñ
appellatus etiā iudice inuito p̄t ā appro-
bare. z ecōtra. Iudex p̄t eū admittē q̄uis
displiceat appellanti. Et sic in h̄ equipa-
rantur iudex z appellatus. Sed iudex et

Forma apostolorum

appellator etiam comparatur in vno. vici in termino assignando. vt in. c. personas. z in. c. oblate de app. S; in parte solius appellatoris est an appellet vlt no. z sub q forma. Laue at tm ne erret. vt in. c. cordi. eo. ti. li. vj. In parte aut z arbitrio soli appellatis e anve lit principale negociu tractari vlt no. vt i. c. cordi. ia alle. Et effectus delationis e q p ea abdicat iurisdicchio a iudice a q z in supio re ad que transfundit. vt in. c. cu applonib; sepins alle. Effectus vo assignatois tmi ni est q si in termino appellas no psequit sua applone inducit renuciatio z desertio applonis z acta q emissa est applo manet ratur. vt in. c. cu sit. z in. c. reprehensibil. z i c. sepe. de ap. z tminus hmoi statuit vlt ad iter arripiendu. vel ad pntandu se supiori ad que appellatu est. de q in. c. personas. in glo. ij. z sup ea. Ipsius tm termini diuersi surgut z cant effectus. fm q in ipi assignatione aliq pcurrit vlt no. Nam aliqn applo solu recipit a iudice ita q cu assignatone termini pcurrit delatio iudicis. Aliqn soluz approbat a pte. Aliqn cocurrit vtruz. qz recipit a iudice z a parte approbat. Aliqn neutz sit. qz nec recipit nec approbat. Si g appellatio recipit a iudice. vel etia si approbata a pte. tunc terminus hmoi h; vim pemp. ita q no venienter pstituit pcurator. sic q in articulo applonis p eu vt pcurator pcedit. Et tenet mittere pcuratoris sufficienter saltu ad articulu applonis expedie du. vt in. c. sepe. z. c. nicolao. de app. Idez z fortius vbi vtruz pcurrit. s. receptio iudicis. z approbatio pns. S; vbi neutz inuenit. qz nec recipit a iudice applo. nec approbat a pte. tunc sufficit mittere pcurator re ad impediendu z tradicendu tm. nec pcedere in articulo applonis ptra absentu. vt no. in dicto. c. nicolao. licz glosator ibi videat tenere pcurator Si aut recipit z approbat appellatio. z cu h; petit appellatus q veniat appellas instructus. tunc d; mittere pcuratoris instructu sufficienter ne du ad articulu appellationis. sed etia ad causas principale. vt in. c. cordi. de appel. li. vj.

Forma apostolorum qui dimissorum dicuntur est.

Sanctissimo in xpo patri ac dno dno Paulo diuina puidencia sacrosancte romane ac vniuersalis ecclie sumo pontifici

Epus tal' zc. vlt talis officialis eius deuotus fidelis ac obediens deuota pedu oscula beatorum. Nouerit sanctitas via q cu in ca q inter A. ex vna. z B. ex altera pte de z sup domo vel fundo tali seu debito tali coram me in iudicio vertebat suam p dicto A. z ptra Bern. pstatu tui diffinitiuam vel interlocutoriam sic vlt sic pnunciado sup exceproe tali. Et qz ab hmoi snia diffinitia vlt interlocutoria ide B. ad. e. v. s. ad sancta sedem aplicaz appellauit. Idcirco ipm B appellante a medio iudicio dimitto ad. v. s. examen. ex his lris meis dirigo sibi lras hmoi sigillo meo sigillatas pcedens. In testioniu pmissoz. Datu zc. Et h; cu appellatu est ad papam. Si vo ad inferiorem puta ad epm vel archiep m scribat sub eade forma. p bis ppetent mutatis. scribendo Reueredo vel reueredissimo zc. Aliq no dirigut supiori sed scribunt. Aniuersis. Aliq breuiter sic pcludedo dicut ad appellante pbo. vel in cedula nuda scribunt in h; verba vel silia. Quia tu a me appellasti a tali snia mea diffinitiuam vlt interlocutoriam Ideo ab obseruatiode mei iudicij his apostolis te dimitto z ad eius ad que appellasti examen dirigo. Et si volut ibi statuere tminu. iugit triu vlt qtuor mensiu spaciū Vel die tale statuo p termino ad iter accipiendu p applonis tue psecutiode facienda vlt ad pntandu te p spectui sedis aplicae vlt alterius supioris ad que appellasti zc.

Forma apostolorum reuerentialium potest esse talis.

Sanctissimo vel reuerendo zc. vt sup Talis actor vel talis reus in ca tali q in ipm vel tale ex vna z tale pte ex altera de z sup tali re z ei occasione in iudicio coram me vertebat. a snia diffinitiuam vel interlocutoriam zc. ad sanctitatem viam vel reuerentiam appellauit. Et quis appellatio sua mihi friuola videat. tm ob reuerentia vestram eidem sue defero appellatoni. statuendo sibi terminu zc. vbi sup.

Apostoli refutatorij possunt dari sub hac forma.

Sanctissimo vel reueredissimo zc. vt s. Nouerit sanctitas vel reuerentia via q talis a me z interlocutoria snia in tali ca que coram me inter ipm z talem sup re tali vertebat. ad e. se. v. seu ad vos appellauit. z

Forma apostolorum

qz bmo appellatio frivola est z frustrato-
ria ex tli ca. i. qz cu bmo aplonibz frivo-
lis nec ius deferat nec sit ei p iudice dese-
rendu. eidē aploni nō duci deferendū ne-
qz dfero z hos aplos refutatorios sibi tra-
didi atqz trado. In qz testioniū zc. vt s.
Et ponit i ista forma d interlocutorijs qz
qū a diffinitiva appellat tūc necesse est de-
ferri. qz ius deferat. de iureiurā. venientes.
de ap. nō solū. li. vi. nisi in casibz ibi no. i
glo. vt qz. Iudices modernis tēpibz raro
dirigūt tales lras ad supiorē. s; facile se d
istis aplis expediētes dicūt vbo ad appel-
lantē vel eius pcuratorē sub hac forma.

Appellationi tue ob reuerentiam sedis
aplice vel talis supioris ad quē est appel-
latū deferimus seu defero. z talē ibi termi-
nū pfigo ad aplonē tuā pleqndā. Vel qz
aplo tua videt nob frivola. iō ei nō dese-
rimus. hāc rnsionē tibi p aplis refutato-
rijs pcedētes. Et h faciūt iudices p nota-
riū scribi loco aploz. Et scribit notarius
si vult aplonē z aploz dationē in eadez
carta seu i vno instrumto ponēdo in fine
instrumti aplonis formā. de q sup. Itēz
anno inditiōe pontificatus quibz sup. die
tali. mēse tali. Loram iudice p dicto ac in
mei notarij publici ac testiū infrascriptoz
pntia psonalr pstitutus p dicit. A. appel-
lans. vel talis ipi pcurator aplos p p di-
ctū dñm iudicē sup aplone sua p dicta si-
bi dari cū instantia hūilr postulauit. Qui
iudex ipē dādo aplos in hec verba rñdit
vel scriptā cedula tradidit. z in ea pnta
p aplis sibi dedit. cuius tenor talis est zc
Et scribit tenorē seu formā aploz z subiu-
git postea. Sup qbz zc. vt s. in instrumē-
to aplonis. Si aut iudex terminū datuz
vel dandū ad recipiendū apostolos pro-
gat in aliū diē an tunc iterato appellans
teneat comparere seu aplos petere. vel si
respōdet iudex aplos se daturū nullo cer-
to termino pfixo. qd iuris sit legit z no. in
cle. q̄uis rigor. sup sepius alle. Et ita sūt
ista expedita q sequūt sniam qū ab ea ap-
pellat. qz tunc snia nō dz exequi. cū p ap-
pellationē sit suspensa. vt in dicto. c. veniē-
tes. de iureiur. Imo q̄cqd post sniam etiā
ante aplonē p iudicēz vel aduersariū fit
totū reuocabit p modū attemptati. De q
plene in. c. nō solū. sup alle. z sic trāsīt nō

i rē iudicatā. Si p̄o a snia nō fuerit appel-
latum. z sic transiit in rē iudicatā. tunc
ip̄a sententia debet exequi als parum p̄-
desset sententias dari si executioni nō de-
mandarent. vt de re iudi. cū aliquibz.

Aduertendū tñ q sunt qdā snie q nūqz
transeūt in rē iudicatā. vt sunt snia qz ob-
fuātia induceret piculū aīe. de re iudi. tes-
nor. z. c. p sanguinei. de fri. z male. frater
nitati. cū si. Quedā sunt q statim trāsēūt.
vt est snia excoicationis. de ap. pastoral.
de sen. excō. p tuas. q tñ p̄rie nō est snia.
Et h vez q nō statim trāsīt in rē iudicatā
q ad puatam vtilitatē. S; q ad publicā
vtilitatē tāgentē piculū aīaz nūqz transit
ar. d excep. pia. li. vi. Flā sp audit p̄rens
de iniusta excoicationē. de of. dele. cū p̄tin-
gat. Sunt etiā qdā casus in qbz diffiniti-
ua snia statim trāsīt in rē iudicatā. q no.
de re iudi. sup rubrica. Quedā snie tenēt
mediū. qz trāsēūt in rē iudicatā. sed nō tñ
statim. s; post decē dies. Et istud reglarit
obinet in sentētijs. p̄dicta extrema sūt ca-
sualia. notat de re iudi. sup rubrica. z i. c.
p sanguinei. z h qū snia tenet licz sit iusta
Secus si esse nlla. qz tūc nō trāsīt. d sen.
et re iudi. c. j. Et modos nullitatis ponit
guil. in spe. de sen. pla. § iuxta p̄ponis. Et
dz snia nulla. qz lata est p̄tra ius p̄stōnis
exp̄sse. Iniusta dz q est lata p̄ ius litigato-
ris. Nulla tñ nō trāsīt. iniusta sic vt dictū
est. Distinguit tñ. qz qnqz sententia ē nul-
la. nec fuat vt si p̄tra ius p̄stitutionis ē la-
ta exp̄sse. Quādoqz est nulla. sed seruat
donec de nullitate p̄ster. vt si est lata p fal-
sos testes seu falsa instrumenta. qz ista est
nulla in veritate. sed est aliqua in opinio-
ne. de q de excep. cum venerabilis. Quqz
nulla est z transit in rē iudicatā post. xxx.
dies. vt ibi no. de q p Dsti. in. c. cum Ber-
toldus. de re iudi. Sententia q̄ que trāsīt
uit in rē iudicatā in actiōe psonali demā-
dabit executioni post tps quadrimestre.
qz istud tps p̄denatis in psonali actione
pcedit a iure. vt in. c. q̄renti. de offi. dele.
Pōt tñ bmo tps artari vl plongari p iu-
dicē ex ca. sine cā h nō pōt. Alijs si arta-
uerit sine causa supplebit a lege. vt ibi no-
tat. z in spe. de sen. excō. §. videndū in pn.
Et fiet executio in bmo actione psonali
isto mō seu ordine. qz p̄cipiet reo q pecu-

Forma aploz

niā in q̄ dēnatus ē actori sibi soluat. Et an ipse dēnat⁹ ad ipsi⁹ pecunie solutiōz p̄ cise cogi debeat victore instāte z petēte. recitat Jo. an. ibi in addi. spe. q̄ guil. in ista qōne tenuit dēnatū. si hz in pecūia ad illud teneri. Si h̄o nō hz victus in pecūia vñ satisfaciet executio fiet ī rebz ei⁹. Et p̄ mo mobilibus. vtz vt capiant mobilia si possidet. Si mobilia nō hz recurritur ad imobilia. Si nec imobilia possidet p̄cēt ad noīa siue iura. s. ad ipsi⁹ dēnati debitoroz. sic tñ q̄ noīa debitoroz debitū p̄fitentiū z nō negantiū pignora capiant. de q̄ ī spe. de sen. excō. §. seq̄t̄ videre. In actiōe reali statim fit executio postq̄ snīa transiuit in rē iudicatā. s. si regularit̄ post deces dies. Vñ si actū est ad fūdū vel domū zc. mittēdus ē actor in possessionē eiusdē rei s. fundi vel domus. de re iudi. cū Bertoldus. in fi. Nec sufficit dare pignora. s. rē q̄rit corpāl' possessiōis traditio. vt in. c. cū aliq̄bo. de re iudi. Et quō iudex mādāt executori suo q̄ eandē rē actori adiudicat⁹ seu ei⁹ rei verā z corpālē possessiōz det ipsi actori. Guil. ponit formā in de sen. excō. i dicto. §. seq̄t̄. qz p̄ceptū hmōi scribi d̄z in actibz p̄ notariū. Talis iudex talis curie exeq̄ndo snīam diffinitiuā in cā tali p̄ eū latā vel p̄ talē inferiorē iudicē vel ipsi⁹ delegatū latā manu tal' notarij sc̄ptā vel subsc̄ptā. ac ipsi⁹ iudicis sigillo vel p̄dicti notarij signo signatā z sigillatā. z p̄cepit z iniūxit tali executori seu cursori siue nūcio q̄ rē talē tali actori p̄ snīam p̄dictā ad iudicatā. ac ei⁹ nudā z possessionē corpālē det z assignet eidē victori p̄dctū. A. reū amouēdo ad eodē. Acta sunt hec zc.

Vel fit p̄ceptū iudicis p̄ lras dirigēdas executori. Et possunt tunc scribi sub hac forma.

Iudex tali actori zc. Salutem in dño Pridem orta inter talem actorem ex vna pte. z reū de z sup tali fundo vel domo ex eius occasione parte ex altera. materia q̄ stionis z cā hmōi intentata z introducta in iudicio corā vobis. Nos in causa eodē iure z iudiciario ordine obseruati p̄cedētes. Snīam tulimus diffinitiuā p̄dicto actori domū petitā p̄ eundē adiudicando. ac p̄fatū reū ad traditionē seu restitutiōz domus hmōi. z in expensis litis dēnan

do put in ipa snīa nra plen⁹ stinet. Verū qz paz. pdest snias ferre nisi executiōi demādent. Idcirco p̄ pte mēorati actoris hūiliter requisiti ad p̄dicte snie executiōz duximus p̄cedendū. Vobis ḡ in virtute sancte obedientie firmiter z districte p̄cipiendo man. q̄tūs p̄fatū. A. actorē in corā poralē z realē p̄dicte domus sibi vt p̄fert adiudicate possessionē inducatis. ac ipaz domū ac ei⁹ possessionē tradetis z assignetis ei⁹ detētorē abinde remouēdo. Donētes eūdē. A. reū quē nos p̄ntibz p̄ptorie monemus vt infra sex diez spaciū a notificatiōe p̄ntiū sibi facta cōputandū. quoz duo p̄ pmo zc. ab eiusdē domus detentione z occupatione desistens. eā p̄fato actori vacuā z liberā tradat. z ad ipsi⁹ corpālē z pacificā possessionē illū admittat. sicqz summā talē florenoz seu libraz denarioz taliū p̄ expensis p̄ eū in lite p̄dicta coram nobis facti restituat ac p̄soluat. z alias p̄dicte snie nre pareat hūilr z intēdat. Alio qn̄ p̄ ipm p̄ censurā ecclīasticā z alia iur' auxilia. put de iure poterimus p̄cedemus Die h̄o zc. vt s̄. in formis alioz mādatoz. Et si executio illi⁹ p̄texti iudicis fit p̄ cursorē seu nūciū hēbit referri iudici die z forma executiōis. Et q̄cqd factū est p̄ eum z hmōi relatio scribat̄ in actis. videlicet.

A. talis curie cursor seu executor siue nūcius retulit se de mādato talis iudicis in vim executionis snie talis. in tali cā lata de tali re dedisse z assignasse tali victori nudā z corpālē possessionē talis fundi eidē actori p̄ eandē sniaz adiudicati quā talis victus detinuit z occupauit.

Utrū autē delegatus ordinarius possit exeq̄ sniam suā no. in. c. si q̄s 3. de foro cōpetenti. Vel an h̄ possint miores iudices notari in. c. cū ecclīaz. de offi. oz. cū remis. Et qz sunt opinionēs. pōt dici q̄ delegati ordinarij etiā alij minores iudices h̄ p̄nt p̄ censurā ecclīasticā q̄ est simplicis iurisdictionis. s. nō p̄ traditionē possessionis qd̄ ex mixti iperij. Iudices tñ indifferenti exequūt snias suas p̄ excōicatōz z p̄ missiōnē. Et delegat⁹ p̄ncipis exeq̄t sniaz suas infra annū. post annū expirat totalr ipsi⁹ p̄tās. Ita etiā q̄ excōicatū p̄ eū infra annum anno elapso non absoluit. vt legitur z notatur de offi. dele. querenti. Iudices

Forma absolutiōnis

tū exequēt iudicialr snias suas z p excōi-
cationē z pmissiōē. Et q̄by causis vel p
q̄s exceptiōes impediri possit executio sen-
tentie. plene no. in. c. doctor. de re iud. Et
in spe. de sen. excō. §. vlt. Sed q̄ iure pe-
taf executio no. in spe. e. ti. §. breuit. Et d̄t
ibi Buil. q̄ victor h̄z duo auxilia p q̄ exeq̄-
tur sniam. s. officiū iudicis z actionē iudi-
cati. nō aut p actionē in factū. Et in h̄ dic̄
errare multos aduocatos. z pcedit sūma-
rie sine datiōe libelli z lit. pte. de q̄ dicen-
dū est vt ibi. Vicet aut snia transiit in rē
iudicatā. z sic faciendā sit ipius executio
vt dictū est. Victus tū q̄q̄ releuat reme-
dio supplicatiōis. vt in. c. ex. lris. de resti.
in inte. De q̄ in spe. de supplicatiōibz. p to-
tū. Vel bñficio restitutiōis in integrū. vt
e. ti. p totū. Et tūc ex quo sic impetraf p̄n-
cipalr pcedet in cā restitutiōis in integrū
ordine iuris obseruato. vt de offi. iudi. c. ij
Et ista cā tūc finiri debet z expediri in
fra quadriennū. vt in cle. vnica. de resti.
in inte. Et libellos in materia restitutiōis
ponit Buil. in spe. pte. iij. de resti. in inte.
Raro hic in p̄tibz practicat. igit omitto.
Et qz vt dictuz est aliqñ reus nō parens
snie excōicat. z aliqñ p p̄tumacia. qz cita-
tus nō cōparet. vt visum est sup in p̄nci-
pio p̄cessus. Et qz volens parere z abso-
lutiōē petens d̄z absolui. vt in. c. cū. p̄tin-
gat. de offi. dele. Jō vt habeant forme ab-
solutiōnū sciendū. qz si q̄s est excōicatus
p p̄tumacia. si vult cauere de parēdo iuri
est absoluēdus de forma iuris. Si offert
cautionē de parendo iuri z solūdo exp̄s-
sas ratione sue p̄tumacie p aduersariū fat-
ctas. de appel. q̄ fronte. §. sane. de iudi. c.
j. Et h̄ si snia est iusta. qz si est iniusta d̄z
absolui sine difficultate. de sen. excō. cum
medicinalis. li. vj. §. si q̄s. cū p̄cord. Et in-
telligendū est etiā qñ excōicatus est p cō-
tumacia vel offensa dubia. Nā si q̄s ē ex-
cōicatus p p̄tumacia vel offensa notoria
nō absoluit. nisi satisfactiōe p̄missa. vt i
c. ex pte. de §. sig. q̄ ad offensaz manifestā
De manifesta p̄tumacia pbat. vt in. c. ve-
nerabilibz. in. §. secus. de sen. excō. li. vj.

Sequitur forma absolutiōis sub for-
ma iuris.

A. talis iudex zc. Rectori tali seu ple-
bano Salutē in dño. Quia talis excōica-

tus a nobis p p̄tūacia ad instantiā talis
patū se offert stare iuri corā nob. Vñ ipm
ab excōicationis snia absoluimus in dei
noie in his sc̄ptis. Et idē talē in q̄ p̄dicto
actori satisfaciāt z iuri pareat corā nob si
bi p t̄mno p̄p. assignam. Quare vob mā-
damus q̄tis eundē A. sic absolutū publi-
ce nūciētis. Volētēs aut p̄dictū terminū
actori memorato tempestiue intimare vel
nūciare. Datum zc. Vel breuius sic.

Officialis vel iudex tal' tali plebano sa-
lutē in dño. Quia talis excōicatus a nob
p p̄tūacia ad instantiā talis patus est die
seu feria tali stare iuri corā nobis vñ ipm
sub forma iuris absoluimus. Vādāmus
vobis q̄tis eundē A. sic absolutū publi-
ce nūciētis z p̄dictū terminū volumus a-
ctori mature nūciari. Datū zc. Et ista for-
ma corā ordinario sic frequētaf. In aliq̄bz
locis absoluit excōicatus p iudicē a vin-
culo excōicationis z remittit ad sacerdo-
tem ad recōciliandū p peccato inobediē-
tie p q̄ fuit excōicatus. Et h̄mōi recōcilia-
tionis formā ponit Buil. in spe. de sen. p
la. in §. d̄z at fieri absolutio cū psalmo pe-
nitēciali. Possit etiā forma absolutiōis ex-
tendi z dilatari narrādo p̄cessum habitū
z p̄tūacie qualitātē. z alia. sicut faciūt q̄-
dam delegati sub hac vel p̄simili forma.

A. p̄positus vel decanus ecclie tal' iu-
dex delegatus zc. Uniuersis z singulis p̄-
positis. decanis. scolasticis. cantoribz. the-
saurarijs. hebdomadarijs. plebanis. vica-
rijs. altaristis. ceterisq̄z diuioz rectoribz z
vices eoz tenentibz seu gerentibz. clericis
z notarijs publicis q̄buisq̄z p talē ciuita-
tē vel dyocesiū. Magū. ac als vbi libet cō-
stitutis q̄ p̄ntibz fuerint req̄siti. Salutem
in dño. z mandatis n̄ris imo verius apli-
cis firmiter obedire. Cum in causa q̄ inē-
talē actorē ex vna parte. z talem reū parte
ex altera de z sup tali re vel debito vertit
coram nobis. z p̄dictus actor p̄fato reo li-
bellū in sc̄ptis obtulisset. Nos eidē reo di-
em talē ad r̄ndendū eidē libello. vel exce-
ptiones dilatorias sibi forsitan cōpeten-
tes p̄ponēdū p t̄mno p̄emptoio duxim
assignandū. S̄z qz in t̄mno h̄mōi idē re-
us nime cōp̄ruit p se vel r̄nsalem z exce-
ptiones aliquas p̄ponere aut p̄dicto
libello r̄ndere p̄tumaciter nō curauit. Id

Libellus bñficialis

circo idē A. re^o p^o p^ostūacia hmōi monitōe pmissa p nos fuit z ē excōicatiōis vinclo inodatus. Nūc autē re^o ipse se repñtans corā nob petijt hūilr z deuote ab hmōi excōicatiōis snia se absolui offerens se iudicio sisti seu de parēdo iuris cautōi etiā p^ostās z dicēs se patū pti aduerse satisfaccere cōgrue de expēsis. Cū citato adhuc ipō ad uersario z pñte vel pñtūacit absentante. ac recepto ab ipō excōicato p^o iuramento fm formā iur^o de parēdo mādatis ecclie. z p^ogrua faciēda satisfacciōe expēsaz eū ab hmōi excōicatiōis vinclo absolui^o zc. vt s̄. Et cautelā de custodiēda z refuāda absolutiōe dat glofa i. c. p^oposuit. de cle. ex cō. mist. z Huil i spe. de sen. pla. §. nūc at. p. absolutiōz aut. Dū pō excōicat^o p^o debito vel p re iudicata vel p crimie vel offensa manifesta satisfaccit. tunc simpliciter ab soluerit sub hac forma.

Forma absolutionis super debito vel re iudicata.

Official^o zc. Qz tal^o excōicat^o p re iudicata vl p tali māifesta offensa ad instātiā tal^o de hmōi iudicato vl offensa satisfaccit Idcirco eū absolutōz petētē absolui^o in dei noie in his sc̄ptis. Vādātes zc. vt s̄. d̄ absolutiōe ad cautelā quō z q̄lr fiat. no. i. c. aplice. d̄ excep. z i. c. solet d̄ sen. ex. li. vj.

De pcessu q̄ fit simplr z de plano.

Sum ē supra de p

cessu ordiario q̄ in cāis regulariter obfuaat. Sz ē q̄dā spēalis pcessus q̄ obfuaat qñ iudex simplr z de plano sine strepitu z figura iudicij pcedit. z q̄s ordo tūc fuādus sit tradit in cle. sepe. de p. sig. qz libell^o necessario nō offerit. Est tñ dāda petitio sūmāria in sc̄ptis. vl faciēda p^obo z in actis redigēda. Itē pcedit sine lit^oscō test. ac sine p^oclone. q̄ tria in pcessu ordiario sunt de suba. vt ibi dictū est. Pōt etiā ferre sniaz diffinitiuā stādo q̄ in alijs nō posset. vt etiā ibi nota. Et valet citatio ad sniam audiēdā. etiā nō pemp. q̄ als sufficēs nō esset. Itē in isto pcessu fortius q̄ in alio d̄z iudex amputare materiā dilatiōnū. refrenare iurgia pñtū. z testiū multiu dinē. Et pcedere pōt tpe feriaz. z in fauore hoim introductor. z ita s̄nt pla in h̄ p^ocessu spēalia. s. xj. vel. xij. vt notat. in illa

cle. sepe. de p. sig. i glo. j. Et pcessus hmōi aliqñ iudex tenet obfuaare. aliqñ potest si vlt. qz si pnceps mādāt sic pcedi vt faciat in p^ofuatorijs studioz tūc ita iudex tenet pcedere. valet tñ pcessus si ordo iudiciarius p^obo oino nō d̄dicētibz fuerit obfuaatus. vt sepe alle. Sz pōt iudex sic pcedere si vult. s. vt in cāis p^ouilegiat^o a iure sup tali pcessu. Et iste s̄ q̄tuor spēs cāe bñfici ales. m^orimoniales. decimar^o z vsuraz. In istis relinq̄t p^otati iudicis si vult pcedere simplr z de plano. vel ordinē iudiciarius obfuaare. vt in cle. dispēdiōfaz. de iudi. p. de h̄ in glo. nō lz. Et qz pōt iudex. vt dcm̄ ē in istis cāis obfuaare ordinē. z sic libellū exigere. Qualr q̄ in cā bñficiali formād^o sit libellus videamus. Et pōt sic p^ocipi.

Forma libelli in causa bñficiali.

Corā vobis honorabili viro dño auditoze vl iudice. pōit pcurator noie pcuratorio discreti viri A. canōici ecclie bñe marie p̄gis Erford. Vagū. dyo. p̄q̄rendo in iure aduersus B. clericū se asserētē dyoē. eiusdē z quelibet aliū p eodē in iudicio legitime iteruenientē. Et d̄t q̄ licz p̄fato A. vigore gr̄e aplice eidē de canonicatu sub expectatōe p̄bēde in ecclia sc̄te marie p̄dicte in spēali facte canōicat^o z p̄benda per mortē q̄ndā L. eiusdē ecclie dū vixit canōnici p̄bendati tūc vacāt^o p certū executorē ad h̄ a sede aplice spēalr deputatum fuerint z sint collati. z sibi de eisdē sit pui sum. ac ipse A. ad canonicatū ac p̄bendā hmōi p eūdē executorē inuestitus existat. sic q̄ idē canōicatus z p̄benda cū iuribz z p̄tinētijs suis vniuersis p̄tineāt z p̄tinere debeāt ad eūdē. Tñ p̄fatus B. ad eosdē canōicatū z p̄bendā se intrusit de facto z intrudi fecit z pcurauit. ac intrusione de se factā rata h̄ndo p̄dictos canonicatū z p̄bendā detinuit z occupauit. detinet z occupat fruct^o reddit^o z puēt^o. iura z obuenitiōn. pueniē. ex eisdē p̄cepit z ibursauit. p̄cipit z ibursat. Seqz p̄fato A. opposuit z oppōit. ac eū ipedit z ipediuit. fecitqz fac p̄ intrusione. occupatōez z alia sup̄dicta q̄ min^o ipse A. canōicat^o z p̄bēde hmōi ac iurū z p̄tinētiāz earūdē possessionē seu q̄si alleq̄ possit. z h̄re aie sue piculū. z p̄dci A p̄iudiciū z detmētū. q̄re agit z petit pcurator quo sup̄ noie pcuratorio quatenus

Libellus beneficialis

vos dñe auditor seu index reuerēde p̄co-
gnito q̄tū sufficit de p̄missis p̄nūciatis
decernat̄ z declarat̄ canonicatū z p̄bendā
p̄dictos ad mēoratū A. p̄tinuisse de iure
z p̄tinere. z eos eidē A. adiudicandū fore
ac adiudicari debere z adiudicet̄. Intru-
sionēq̄ detentōz occupatōz z alia p̄missa
temeraria illicita z iniusta fuisse z eē. z p̄-
dictū B. occupatōre ab occupatōe ipedi-
mētis z alijs p̄dictis p̄pescendū z p̄pescat̄
sibi de p̄fatis silentiū iponēdū z iponat̄
sup̄ eisdē z canonicatū z p̄bēda. z eoz de-
tentōe eū remouēdū z remoueat̄. Predi-
ctūq̄ A. in possessiōz seu q̄si eorūde cano-
nicat̄ z p̄bēda. iuriūq̄ z p̄tinētiāz ip̄az i-
ducendū et iductū defendēdū atq̄ iduca-
tis z defendat̄. seu iduci et defendi p̄cipi-
atis. ip̄m B. p̄dicto A. i fructibz p̄ceptis z
exp̄p̄sis lit̄ legitimis nihilomin⁹ p̄denan-
do p̄ v̄iam diffinitiuā sn̄ia z ei⁹ executiōz
Hec petit̄ p̄iūctim z diuisim ad necessariā
p̄batōz solū se astringēs. officiū v̄im in p̄-
missis oibz singul̄ q̄tū opus fuerit hūilr
ip̄lorādo. saluo iure corrigēdi addēdi mi-
nuēdi zc. vt ē moris. Iste libellus p̄cedit
q̄n agētī b̄nificiū iā est collatū. ita q̄ ē suū
z h̄z ius in re. Si q̄o nō dū esset sibi colla-
tū vl̄ de eo vl̄ de ea p̄uisū. s̄z p̄ferēdū ita q̄
nō eēt suū s̄z sibi debitū esset ius ad rē. de
q̄ de resc̄p. auditor. in cle. i glo. si p̄nūcia-
ret. Tūc fm̄ h̄ deberet mutari libellus. s̄.
narrādo quō b̄nificiū tale d̄ tali cā sibi eēt
ōbitū. Et petēdo id sibi debitū z p̄ferēdū
p̄nūciari. z tūc auditor q̄ p̄nūciat illud ei
debitū p̄t sibi sine nouo mandato de illo
p̄uidere vt circuit⁹ euitet̄. vt in cle. alle. c.
auditor. de resc̄p. Vt etiā d̄z fieri mutatō
libelli fm̄ q̄ntitatē facti. Et p̄les libelloz
formas ponit̄ Buil. in spe. de p̄ben.

Si b̄nificiū est de iure patronatus tunc
beneficiarius sic format libellū suū.

Lorā vob zc. Et d̄t q̄ licz A. p̄dict⁹ ad
ecclesiam vl̄ vicariā talē p̄ mortē q̄ndā. L.
vl̄. rectoris eiusdē vacātis p̄ D. clericum
vel laicū ip̄i ecclesie vel vicarie vey patro-
nū z in iure patronatus ecclesie vel vicarie
eiusdē in possessiōe vel q̄si ex̄ntē. ac p̄ tali
habitu cōi iure z deputatū vob dñō p̄posi-
to vl̄ archidya. vel offic. infra ip̄s debitū
q̄drimestre p̄ntatus existat. Ad iuestiēdū
tū p̄dictus B. p̄ntatōi h̄mōi facte. z inue-

stiture faciēde se opposuit z oppōit temere
ip̄edinit z ip̄edit friuole. ac fecit z fac̄ mi-
nus iuste. Quo minus p̄ntatio p̄dicta per
vos admissa fuerit suū debitū sortita atq̄
sortiat̄ effectū. Agit igit̄ et petit̄ p̄curator
p̄dict⁹ noīe q̄ s̄. q̄ p̄cognito q̄tū suffic̄ de
p̄missis p̄nūciari decerni z declarari p̄nta-
tionē de p̄fato A. vt p̄ferē fuisse factā esse
admittēdā z admitti. ip̄mq̄z A. ad ecclesiaz
vl̄ vicariā p̄dictā instituēdū z iuestiēdū
fore institui z iuestiri. ac in corpale ac rea-
le ip̄i ecclesie seu vicarie. iuriūq̄ z p̄tinētia
rū eiusdē possessiōis vl̄ q̄si iducēdū z idu-
ci. p̄dictoq̄z B. aduersario sup̄ oppositiōe
z ip̄edimētis ad ecclesiaz seu vicariā talē p̄-
petuū silentiū iponēdū z iponi. et ab ip̄is
ip̄edimētis ab oppositiōe esse p̄pescēdū ac
p̄pesci v̄ia sn̄ia diffinitiuā z cēsura ecclesie
stica mediāte. Hec petit̄ p̄iūctim z diuisim
vna cū exp̄p̄sis lit̄ zc. Ista petitio colligit̄
ex no. p̄ In. in. c. cū bertol. de re iudi. Et q̄
dā addūt in libello. Peto p̄ntatiōz meas
admitti. z p̄ntatōz aduersarij p̄ nō p̄ionū
z eū q̄ nullū ius p̄ntandi h̄z factaz cassari
zc. De q̄ in alle. c. cū bertol. s̄z nō ē curādū
Et si aduersari⁹ p̄ntat⁹ a nō p̄iono iā esset
istitut⁹ fm̄ h̄ alit̄ formarē petitio isto mō
Peto talē a nō p̄iono nec iure p̄ionat⁹ pos-
sessorē p̄ntatū z male institutū ab illo b̄nifi-
cio amoueri z meā p̄ntatōz a q̄o p̄iono fa-
ctā admitti ip̄m b̄nificiū mihi adiudicari
z me ad illud institui z iuestiri zc. vt in. c.
cū Bert. s̄ alle. Et si forte p̄ntator in p̄ita-
te nō ē p̄ionus s̄z solū possidet in sp̄ionat⁹
cū bona fide. tūc p̄ntat⁹ nō dicat in libello
ip̄m esse p̄ionū. s̄z ip̄m fuisse tpe p̄ntatōis
z eē in possessiōe vl̄ q̄si iuris p̄ionat⁹. z sus-
fecit. vt i. c. p̄sultatōibz de iure p̄ionat⁹ zc.
de q̄ et no. in. c. q̄. de resti. in inte. cū si. Lū
aut̄ de iure p̄ionatus agit̄ int̄ p̄ionos. q̄lr
tūc accipiat̄ libellus ponit̄ Buil. in spe. de
iure patronatus. Et p̄t sic formari.

Libellus. q̄n agit̄ de iure patronatus in
ter patronos.

Lorā vob zc. p̄ponit̄ p̄q̄rendo in iure p̄-
curator noīe p̄curatorio discreti viri A. la-
ici aduersū B. laicū. Et d̄t q̄ lz ius patro-
natus tal̄ ecclesie vl̄ vicarie ad p̄dictū A. p̄-
tineat z p̄tinere debeat de iure. Isp̄eq̄z A
fuerit tpe sp̄oiatōis ifrasc̄pte i possessiōe
vel q̄si ius p̄ionat⁹ ecclesie vl̄ vicarie eiusdē

Libellus bñficialis

Tñ p̄dicte B. die āno et mēse tñi q̄ndā D ad ecclāz seu vicariā p̄dictā tūc certo mō vacante vob p̄nta uit. ip̄m a possessiōe v̄l q̄si iurispr̄onatus p̄dicti spoliādo. Quare agit et petit p̄curator p̄dicte q̄tūs vos dñe iudex p̄cognit̄ q̄tū sufficit d̄ p̄missis p̄nūciat̄ decernat̄ et declaret̄. iurispr̄onatus ecclie vel vicarie p̄dicte ad p̄fatū A. p̄tinuisse et p̄tinere. p̄ntationēq̄ et spoliator̄ p̄dictas et temerarias et illicitas iniustas eē et fuisse. ac eūdē A. in p̄stinū statū possessiōnē seu q̄si eiusdē iurisreponēdū restitūdū et reducendū fore. restitui reponi et reduci debere. Restituat̄q̄ reponat̄ et reducāt̄ p̄ v̄iaz diffinitivā sniaz. et p̄ istū libellū inretat̄ possessoriū et petitoriū. posset et aliter tñ intētari. vt dictū ē in alio p̄cessu circa formas libelloz. Et ista cā sup iurep̄onat̄ nō ē bñficial. cū de titulo bñficiali nō agat̄. Vñ in ea p̄cedēdū ē ordie iudiciario obfūato. Et sup libello p̄nt sic formari positōes et articl̄. vt in p̄ozibz formis. In p̄m̄s ponit̄ et pbare intēdit q̄ i dyo. Dagū. in tra thuringioz fuit añ. r. r. r. r. v̄l. xl. ānos citra v̄l v̄ltra. et a tpe d̄ q̄ vel de cui⁹ initio siue p̄rio mēoria hoīm nō existit. fuit et ē q̄ddā opidū vocatū cōit̄ opidū Erford. hñs diuersas ecclias collegiatas et prochiales. ac als palā et notorie Jtē q̄ in eodē opido Erford. int̄ alias ecclias ibidē fuit a p̄dicto tpe et p̄ idē tps et est etiā collegiata ecclia bñe Marie h̄gis ab Erford. cōiter appellata. hñs p̄positū. decanū. et caplm̄. certas ac distinctas p̄bedas ac iura alia ecclie collegiate publice ac manifeste. Jtē q̄ de p̄missis et signant̄ oibz fuit et est publica vox et fama. Jtē ponit̄ et pbare intēdit q̄ sc̄tissimus in xp̄o p̄r et dñs n̄r Inno. dīna p̄uidētia p̄p̄ moder nus p̄dicto A. gr̄am faciēdo sp̄ealē die tali. mēse tali. canonicatū in ecclia p̄dicta p̄dicto A. p̄tulit. et ip̄m p̄ decanū et caplm̄ recipi mādauit in canonicū et frēm. stallū. q̄ in choro et locū in caplo cū iur̄ canonici plenitudie eidē assignari. Jtē q̄ p̄bēda si q̄ tūc vacaret v̄l quā in postez vacare p̄t̄ geret ecclia in eadē eā p̄dicte A. infra mēsis sp̄acū vni⁹ acceptaret. p̄dicte dñs n̄r p̄p̄ eidē A. cū oibz iuribz et p̄tinentijs suis vniuers̄ p̄ferre. et d̄ ea sibi p̄ideri ac ip̄m ad eandē in ipsiusq̄ ac iurū p̄tinentiarūq̄

possessiōnē eiusdē v̄l q̄si iuestiri et induci. iductū q̄z tueri et defendi voluit et mādauit. Jtē q̄ idē dñs p̄p̄ ad collator̄z p̄uisionē et inuestiturā. et als p̄dicte gr̄e debitā et effectualē executiōz faciendā certū v̄l certos executores deputauit. Jtē q̄ mēozat̄ A. gr̄az p̄dictā sibi vt p̄mittit̄ factā ratāz hñs et gratā sup eū lras i forma p̄suetā extrahi. et p̄cessus p̄ executorē fieri pcurauit Jtē q̄ de p̄missis oibz et singul̄ fuit et ē publica vox et fama. Jtē ponit̄ et pbare intēdit q̄ de āno dñi. M. cccc. lxxvij. die tali mēse tali. et añ. q̄ A. fuit canonicus et p̄dicte ecclie bñe marie certos p̄bedat̄ et certos canonicatū et p̄bēdā in eadē ecclia habuit et possedit. Jtē q̄ idē A. canonic⁹ āno et mēse p̄dicti. die tali die suū extra romanā curiā clausit extremū. Quoz p̄ ip̄i⁹ obitū canonicat⁹ et p̄bēda p̄dicti q̄s in p̄fata ecclia obtinebat vacare icēperūt et vacauerūt. et vacare cōit̄ reputabāt palā et manifeste. Jtē q̄ p̄dicte A. vel tal̄ ei⁹ p̄curator p̄dictos canonicatū et p̄bēdā sic vacātes tāq̄ gr̄e p̄dicte vigore sibi et nulli alteri d̄ iure debitos die tali. mēse tali. p̄dicti cū p̄testatōne p̄suetā acceptauit. Jtē q̄ p̄ tales p̄dicte gr̄e executorē A. p̄dicte canonicatū et p̄bēdā sibi p̄ferri de eiusdē p̄uideri. ac se i ip̄oz iurū et p̄tinentiarū i earū dē possessiōz v̄l q̄si iuestiri obtinuit tali die. Jtē q̄ de p̄missis oibz et singul̄ fuit et ē publica vox et fama. Jtē ponit̄ q̄ A. p̄dicte tēpe gr̄e sibi facte ac collatōe p̄uisionis et inuestiture p̄dictaz fuit et est cleric⁹ v̄l sacerdos et. i cōiōne fidelīū de legitimo m̄rimonio p̄creat⁹. et als abil̄ et idoneus ad eccliaasticū bñficiū. maxie canonicatū et p̄bēdā sup̄dictos obtinēdū. Jtē q̄ B. aduersari⁹ aūdicte ad p̄dictos canonicatū et p̄bēdā post p̄dicti q̄ndā A. mortē se intrusit seu intrudi fecit et pcurauit. ipsosq̄ canonicatū et p̄bēdā detinuit et occupauit. detinet et occupat fruct⁹ redditus et p̄uēt⁹ ex eiusdē p̄ueniētes p̄cipit et p̄cepit. ibursauit et ibursat ac p̄fatū ipedit et ipediuit. fecitq̄ et facit p̄ intrusionē. occupatōz et alia p̄dicta q̄ min⁹ gr̄a collatio p̄uisio et inuestitura. et alia p̄missa suū debitū sortiri poterint et sortiāt effectū. et p̄dictus A. possessiōz seu q̄si possessiōz canonicat⁹ et p̄bēde p̄dictoz. asseq̄ posset libere et h̄re. dat insup libellū p̄ pte sua oblatū. ac p̄du

Libellus matrimonialis

eta et pducenda in hac causa inq̄stū faciūt p p
te sua p̄pōnibz et articul' et c. Et ē denotatū
signis et sigill' saluo iure addēdi corrigēdi
supplēdi declarādi et c. vt moris est et stili.

Quā bñficiū ē de iurep̄onat' tūc ex libel
lo seu petitōe formāt positōes et articli in
hūc modū. Positōes et articlos vt s̄. in a
līs. In p̄mis ponit et pbare intēdit q̄ in
opido Erford. Hagū. dyo. a. x. xx. xxx. xl
xl. ānis citra xl vltra. et a tpe et p tps de cu
ius p̄rio seu initio nō ē mēoria hōim fuit
et est certa ecclia p̄ochial' appellata cōiter
scti pauli Erford. Qd̄q̄ in eadē ecclia fue
rūt et s̄ certe vicarie p̄petue a seclarijs cle
ricis solite gubernari. Itē q̄ int' alias vica
rias p̄petuas in eadē ecclia exītes fuit a
tpe et p tps. de q̄ s̄. et certa vicaria ad al
tare scti tal' palā et notorie. Itē q̄ vicaria
h̄mōi p̄petua p talē laicū instaurata ē et s̄
data ac de bonis suis dotata. et p loci dyo
cesanū p̄firmata. Itē q̄ iurisp̄onat' vica
rie eiusdē eidē instaurator' et suis heredibz
suatū existit ac p̄tinuit et p̄tinet ad eosdē
Itē q̄ de p̄missis oibz et singul' fuit et est
publica vox et fama. Itē ponit q̄ sup̄dict'
A. fuit p̄fati q̄ndā instauratoris fili' legi
timus et natural'. eidēq̄ p̄i suo in bonis p
eū relicis et maxie in iurep̄onatus p̄dicte
vicarie insolidū heres successit. ac heredi
tas p̄na cū iure p̄dicto fuit et ē ad eū tāq̄
verū heredē et p̄imū deuoluta. Itē q̄ idē
A. fili' et heres q̄ndā D. p̄dicte vicarie vi
cariū ad eandē vicariā tūc certo mō vacā
tē vob dño offic. p̄ntauit. q̄d̄q̄ p̄ntatio p
vos admissa fuit et idē q̄ndā p̄ntat' ad p̄
tatōz eadē ad p̄dictā vicariā institut' eaz
tenuit et pacifice possedit. Itē q̄ p̄dic' A
fuit et ē in iurep̄onatus mēorate vicarie
possessioe vl' q̄s̄. Itē p̄missis oibz et singu
lis. Itē q̄ de āno dñi tali die. tali mēse. ta
li bone mēorie D p̄dictus vicarius vt p̄
mittit vicarie p̄dicte nouissimus fuit viā
vniuerse carnis igressus. Itē p̄ eiusdē q̄n
dā D. nouissime sepe dicte vicarie rectoris
mortē ip̄a vacare incepit vicaria. vacauit
q̄ et vacare reputata fuit palam et notorie
Itē q̄ A. p̄dic' ip̄i vicarie p̄ionus et iur
isp̄onat' eiusdē possessor p̄fati A. ad eā
dē vicariā sic vacantē die tli. mēse tali. an
no sup̄dcō vob dño officiali p̄ certas lras
suas ip̄i sigillo sigillatas p̄ntauit. Itēz

q̄ tpe p̄ntatōis h̄mōi idē A. p̄ntat' fuit p
ut est in etate legitia et in mioribz ordibz et
cōione fidelitū aliasq̄ abilis et idoneus ad
bñficiū h̄mōi obtinēdū. Itē q̄ B aduer
sari' mēorat' p̄tertu eiusdē p̄ntatōis p nō
p̄ionū. nec iurisp̄onat' possessorē de ip̄o
p̄dicto A. et p̄ntatōe de eo vt p̄fert p verū
p̄ionū facte opposuit de facto et opponit. i
pedit et ipediuit. ac fecit et fac. q̄ min' p̄
tatio p vos admissa fuit et ē p instōne et i
uestiturā. ac als suū debitū sortita atz sor
tia effectū. Itē q̄ de p̄missis et c. dat etiaz
libellū seu petitōz saluo iure corrigēdi et c.
Et si p̄ntat' ē a p̄iono s̄ nō ē in possessioe
p̄ntandi. vl' si ē possessor iurisp̄onat' bōa
fide. s̄ in p̄tate nō sit p̄ion' fm s̄ forment
articli. vt dcm̄ ē circa libellū i hac matia.

In causa matrimoniali sic p̄t p̄cipi libellus
Lozā vob honorabili viro dño p̄posito
vl' officiali. p̄ponit p̄curator noie p̄curato
rio B. aduersus B. puellā et quēcūq̄ aliū
p̄ ipsa B. legitie in iudicio iterueniēte Et
d̄t in iure p̄q̄redo q̄ h̄ int' A et B p̄dictos
m̄rimoniū legitie sit p̄cti p̄ mutū et s̄sta
neū vtriusq̄ cōsensum p̄bis de p̄nti ad s̄
aptis vltro citroq̄ itermitatū vtroq̄ dicē
te. Ego recipio te in meā. et ego te in meū
nec te dimittā p̄ meliori vel deteriori. sub
arratōe etiā mutua subsecuta. vl' arris da
tis hincinde et receptis. Tū B p̄dicta m̄ri
moniū h̄mōi p̄ corpale copulā p̄sumare p̄
dcō A tāq̄ marito suo adherere et eū vro
rali affectōe p̄tractare recusat in piculum
aie sue. Quare agit et petit p̄curator p̄di
ctus q̄ sup̄ noie p̄ vos p̄nūciari decerni et
declarari snialr et diffinitue m̄rimoniū i
ter A et B. sup̄dictos fuisse et esse p̄ctum
dictā B. eidē A in vxorē adiudicandā. et
ad m̄rimoniū de q̄ agit. et ip̄i' p̄sumatōz
faciendū ac vt sibi tāq̄ marito adhereat.
Et eū tā in lecto q̄ extra p̄iugali affectōe
p̄tractet p̄dēnandū et p̄pellendū fore ad
iudicareq̄ p̄dēnari cōpelli iusticia mediā
te. Hec petit vna cum expensis litis.

Itē p̄t etiā m̄rimoniū p̄hi p̄ alia p̄ba.
de q̄ etiā in. c. ex lris. et in. c. si int. de spō.
Et sic formet libell' fm q̄ se h̄bit factuz
Si p̄o m̄rimoniū iā nō est corpali copla
p̄sumatū. et aliq̄dū ip̄i p̄iuges cohitaue
rūt s̄ tandē alter eoz ab alio se diuertit. et
eū dimittit. tūc dimiss' p̄t ager petitioz et

Libellus matrimonialis

possessorio. s; cautius ē agere possessorio. Dp̄z tñ restōnē petētē pbare p̄iugū z copulā. qz ista possessio nō hēt sine iure. vt ī c. ex trāsmilla. d̄ resti. spo. z tūc formet sic

Lorā vob honorabili viro ar̄ (libellus. chidia. vl̄ offic. zc. p̄ponit pcurator noie pcuratorio A. viri p̄q̄rendo in iure auersus B. mulierē. Et d̄t qz lz dudū B. ml̄ier sup̄ dicta cū p̄fato A. p̄terit m̄rimoniū. z tra/ ductiōe ac carnali copula subsecuta sibi ī loco tali p̄ p̄les ānos vl̄ mēses cohabitauit tāqz vxor cū in oibz affectōe vxorali p̄tra/ crādo. Tñ de āno tali die tali mēse tli. ip̄a B. nescit q̄ spū deducta a p̄d̄icto A. se di/ uertit sine iudicio eccl̄ie. z eūdē dimittit p̄ pria temeritate cū possessiōe vl̄ ip̄i^o z iur̄ p̄iugal̄ in ea d̄stituēdo temere z spoliādo ī aie sue detrimētū. Agit igit̄ z petit p̄dict^o pcurator noie pcuratorio q̄ s̄. q̄tūs p̄co/ gnito q̄tū sufficit de p̄missis p̄nūciat̄. de/ cernat̄ z declaret̄ diuisionē dimissionē z spoliatōz p̄dictas fuisse z esse temerarias illicitas z iniustas. temere illicite z iniuste de facto p̄suptas. Ip̄m̄qz A. ad possessiōz seu q̄si p̄dicte p̄iuḡs sue z iur̄ p̄iugal̄ ī ea restituēdū z reducēdū fore ac reductis z restituat̄. ac ip̄a B. vt ad eūdē A. quē in cōsulte dimisit. redeat z p̄iugalia obseq̄a sibi p̄stet sic pus p̄denādā z cogedā cē. cō dēnet̄ z cogat̄ p̄ v̄iam diffinitiuā sniam z cēsura eccl̄iasticā z alia remedia oportu/ na. Nec petit zc. Si aut̄ vxor opponeret marito restōnē petētū. exceptōz p̄sanguita/ tis ī ḡdu p̄hibito. an faciēda sit restitutio no. et hēt in. c. l̄ras. de resti. spo. d̄ ma. etiā libelli. in. c. p̄q̄st̄iōe. e. ti. vbi. de h̄. Aliqñ at̄ agit̄ int̄ p̄iuges ad diuortiu. et h̄ dupl̄r qz q̄nqz p̄ sepatiōz q̄tū ad vinculū. q̄nqz q̄tū ad thoz tñ z mutuā fuitutē In p̄io tū agit̄ ad sepatiōz vinculi. saltē de facto p̄tracti. tunc p̄cipit̄ sic libellus.

Lorā vob zc. p̄ponit pcurator noie pcuratorio A. viri aduersus B. ml̄ierē. Et d̄t qz lz A. et B. p̄dicti sibi inuicē attineāt et sint in tertio vel q̄rto ḡradu p̄sanguitatis cō iūcti. et lz p̄dicti A. et B. affines existant in p̄mo affinitatis ḡne. et in p̄mo vl̄ scdo vl̄ tertio ḡradu. ip̄i tñ de facto m̄rimoniū sil̄ p̄traxerūt. illud etiā carnalr̄ p̄sumādo Quare agit̄ et petit p̄dict^o pcurator noie pcuratorio q̄ sup̄. p̄ vos p̄cognito q̄tū suf

ficit de p̄missis p̄nūciari decerni et decla/ rari int̄ A. et B. p̄dictos p̄sanguitatis et af/ finitatis ipedimēto p̄dicto m̄rimoniū non esse nec subsistere posse. Ip̄osqz sic de fa/ cto p̄terūt. de facto diuortiadōs et sepan/ dos fore. et cohabitacione ac mutua fuitute ac vinculo facti absoluēdos diuortiarī se pari et absolui. Dariqz p̄dicto A. licentiā ad vota alia p̄uolādi snialiter diffinitue Nec petit v̄iam ad h̄ officiu hūilr̄ ip̄loran/ do. Et idē de alijs ipedimētis q̄ hūit de iu/ re dirūpere m̄rimoniū. mutat̄ mutandis.

In scdo vo casu cū agit̄ ad sepatōz tho/ ri q̄ fit p̄ adulteriū sic p̄cipit̄ libellus zc.

Lorā vob zc. p̄ponit pcurator noie pcuratorio A. mariti p̄q̄rendo in iure d̄ B. mu/ lierē eiusdē A. vxorē. et eā accusando seu denūciādo. d̄t qz p̄dicta B. vxor post p̄ctū int̄ ip̄as et p̄dictū A. m̄rimoniū de anno tali. die tali. mēse tali. cū L. viro in tali lo/ co et in camera tali in legē p̄iugū cōmittē do. et thoz violando adulteriū p̄petrauit seu eidē L. adhesit publice et adheret cū eadē adulterādo. Quare petit pcurator p̄ dictus q̄ sup̄ noie. q̄tūs p̄cognito q̄tū suf/ ficit de p̄missis p̄nūciat̄ decernat̄ et de/ claret̄ p̄dictos A. et B. p̄iuges ad instan/ tiā et petitiōz ip̄i^o A. mariti. p̄t̄ p̄dictū adulteriū vxoris sepādos et diuortiadōs fore q̄ ad thoz z mutuā fuitutē. atqz sepe/ tis p̄ vestram diffinitiuam sententiam.

Aliqñ addit̄. atqz dotē eidē A. adiudicā/ candū et adiudicat̄. vt l. c. plerūqz. de do/ na. int̄ vi. et vx. Isto mō agitur de crimie adulterij civilr̄. et d̄z in libello exp̄mi t̄ps et loc^o. s; inscriptio nō ē necessaria. De q̄ et de materia h̄mōi libelli i. c. tue. de p̄cu. vi/ de. et l. c. j. vt lit̄. nō p̄t. cū remis. Et qñ sic agit̄ de adulterio ad sepatōz thori nō ē cā m̄rimonial. qz nō agit̄ d̄ federe m̄rimoniū s; de crimie adulterij. et iō in p̄cessu talis cāe d̄z ordo iudicari^o obfuarī. Ita hēt in c. j. vt lit̄. nō p̄t. sicut in sili dixi de cā bñfi/ ciali et causa sup̄ iure patronatus.

Sup̄ libello in causa matrimoniali qñ agitur de p̄iugio positiones et articuli sic formant̄.

Positiones et articulos vt ī p̄cedētibz for/ mis articuloz. In p̄mis p̄oit et pbare intē dit̄qz de āno dñi B. cccc. lxx. i. mēse septē/ bri A. et B. p̄dicti in domo vl̄ ī loco vl̄ in

Libellus matrimonialis

domo tali conuenerunt ad inuicem ad matrimonium conueniendum. et ibidem de conueniendum per eos matrimonium si legitime habuerunt. Item quod tandem per tractatum huiusmodi ad concordiam ueniens matrimonium per consensum mutuum et simultaneum ibi de ad inuicem sperant. Item quod per consensum tamen modo matrimoniale idem A. et B. sibi de p[re]senti ap[er]t[ur]o utroque citroque intimauerunt expressse utroque dicente. Ego te recipio in mea. et ego te recipio in meum. uel per meliorem uel per uerius te dimittere non intendo. Item quod in signum matrimonii inter eosdem A. et B. ut p[re]fertur facti ipse A. eidem B. sponse sue anulum unum aureum tradidit. et ipsa B. eidem A. sponso suo circulum unum argenteum tradidit. quod hinc inde sic data arte noie receperunt. Item quod tempore factus per articulo A. et B. predicti puberes et alii ap[er]ti et idonei fuerunt ad matrimonium conueniendum palam et notorie. Item quod p[re]missis oib[us] et singulis fuit et est publica vox et fama. Possent positioes et articuli per alium modum sic formari. In p[re]missis ponit et pbare intendit quod A. et B. predicti die tali currentis anni una cum certis p[er]sonis alijs fuerunt in tali loco congregati. Item quod predictus A. p[re]fate puelle uel mulieris seu ip[s]am ad maritum recipere uel ducere dignaretur. p[er]mittens eam habere in uxore. et nunquam dimittere per meliorem seu deterius. Item quod predicta B. in ip[s]am A. p[re]sentis statim dixit quod cum eo libenter uellet habere et ip[s]am ducere uel recipere seu habere in maritum. Item quod idem A. et B. ibidem ad inuicem matrimonium sperant. unus alterum mutuo consensu sibi consuetis expressis recipiendo dicente A. seip[s]am B. recipere et de cetero habere uelle in uxore et eam nunquam per meliorem uel per uerius dimittere. Ac sicut B. dicente quod ip[s]am A. in suum recipet et habere eam uellet in maritum.

Quia agit ad dissuadendum propter impedimentum positioes et articuli sup[er] libello sic formantur. Positioes et articulos etc. Et ponemus quod uocentur seyus et titia de quibus matrimonio agit. In p[re]missis ponit et pbare intendit quod in tali loco opido uel villa arant olim et morabantur quidam martinus. et quidam bertica mulier palam et notorie. Item quod idem B. et B. fuerunt foror et frater. et se tales noiauerunt. gesserunt fuerunt. ac tenuerunt. ac ab alijs co[n]t[ra] tenti et noia[n]ti h[ab]iti et reputati fuerunt. Item quod ex predicto quidam B. descendit Lothari. et fuit filius naturalis eiusdem quod est palam et notorium.

Item quod idem Lothari predictus seyus genuit. ipse quod Lothari per fuit eiusdem seyus naturalis. Item quod ex alio latere de predicta bertica mulier reberga descendit ip[s]a bertice carnalis filia. Item quod eadem reberga titia predicta filia suaz p[re]creauit. Item quod de p[re]missis oib[us] et singulis fuit et est publica vox et fama. Item quod seyus et titia p[re]noia[n]ti sic exites consanguinei. et in consanguinitatis gradu titio coniuncti tali tempore in uicem de fco et q[ui]ntu[m] in eis fuit matrimonium sperant. et carnali copula subsecuta sibi tamquam co iuges mutuo adheferunt et adherent de facto.

In actioe iniuriarum quoniam agit civiliter ad interesse recipit sic libellus.

Coram uobis ponit procurator noie procuratoris discreti viri titij querendo in iure aduersus sempromium seu quemcumque alium per ip[s]o in iudicio legitime interuenientem. Et dicit quod licet titius p[re]fatus fuerit ab annis discretiois sue et sit homo pacificus et bone fame. status integri. laudabilis uite et uersatitiois honeste. de legitimo genit[ur]o mat[er]no natus. et ut talis ac per tali co[n]t[ra] habitus. tentus noia[n]tus. et reputatus. Tunc de anno corrente uicis. B. cccc. lxx. die tali. mense tali. in tali domo uel uico predictus sempromius nescit quod spiritu ductus meoratum titium aio sibi iniuriandi sibi affecit iniuriosus dicendo expressse et noia[n]do ip[s]am titium filium meretricis uel hereticum. seu nequam pessimum. uel de eo malum cantauit canticum seu carmen famosum seu libellum famosum de ip[s]o scripsit. uicis in tali forma etc. Quam iniuriam eidem titio per eundem sempromium illatam. idem titius reuocauit et reuocat ad animum. ac eam per sua estimauit ac sua estimat interesse ad tot marcas florenoz seu librarum denarioz males de suo tempore perdere si habet comedere quod tamen fauore iniuriam sibi irrogatam tolerare. uia tamen iudiciali taxatione se salua. Agit igitur et petit procurator predictus quod sup[er] quibus postquam p[re]stiterit de p[re]missis p[re]noia[n]tibus et declaratis predicta p[re]ba per sempromium predictum de predicto titio seu per eum ut p[re]fertur dicta et plata seu alio modo p[re]sumpta fuisse et esse temeraria. illicita et iniuriosa. temere illicite et iniuriose p[re]sumpta. et in predicti titij iniuriam attemptata. ip[s]amque sempromium propterea eidem titio ad interesse teneri. ac eum sibi in predicta marcaz seu florenoz seu librarum summa noie interesse. uia ut p[re]mittit taxatione salua iudiciali p[re]denandam. et

Defensiones beneficiales

ad satisfactionē compellendum fore. et cū condēnetis et compellatis per vestrā diffinitiuam sententiam.

Positiones et articuli in actione hmoi pnt sic formari.

Positiones et articulos vt in forma sup In pmissis ponit et pbare intendit q titius pdictus ab annis discretionis sue fuit et e hodie hō pacificus bone fame. opinionis illese. vite cōmendabil. et puerfatiōis honeste. Et vt tal' ac p tali tētus cōiter noia tus et reputatus palam est et notoriū. Itē q de anno recurrēte die tali mēsis septembris sempromius pdictus malo vt credit spū ductus. verbis turpibz et iniuriosis titiū pdictū affecit. sibiqz puiciū publice dicens eū meretricis filiū vt hereticū seu ne quā pessimā noiaudo expse et appellādo turpissimū temere animo sibi iniuriandi. vel tale de eo cantauit canticū vel carnē tale famosuz. vel talē pscriptis libz famosum. Itē q titius pdictus iniuriā passus eandē iniuriā statim postqz eā sibi irrogatā intellexit. reuocauit put reuocat ad ai mū. et ipam estimauit et estimat p suo inē esse ad tot marcas vel florenos vel libras denarioz talis monete p qbz nollet iniuriā tali mō sustinere. vestra salua iudiciali taratiōe. Itē q pdict' sempromius tpe illate iniurie supdicte fuit doli capax. sane mētis. et als talis q pōt iniuriā irrogare. Itē q de pmissis oibz et singulis fuit et est publica vox et fama. Et ita habem' libellos et articulos in causis bñficialibus mñimonialibus et iniuriarum etc.

De defensionibus in istis causis beneficiales matrimonialibus et iniuriarum.

Nūc de defensionibus reoz in hmoi causis videamus. Et pmo in causa bñficiali pōt reus pape in vim pemp. defensiones illo mō vt pntesa bñficiali causa q inter A. ex vna pte. et B. ex altera pte vertit corā vobis dño iudice. pcurator pcuratorio noie B. pdicti pponit et dixit excipiēdo q bñficiū de q est qstio inter ptes pdicto A. minime debet. nec ius aliqd hz in eo vel ad illud maxime ex eo quia gratia pntesa p eū impetrata fuit et est surrepticia p veritaciturnitatē. vel falsi expssionē obtenta. Tacuit em̄ eā impetrando et bñficiū in tali ecclia obtinere. de q nullā in hmoi grē

ipetratiōe fec' mētionē. vel expssit fructus talis bñficii decē marcaz valore annuū nō excedere. cum tñ valeat qndecim marcas annuatim. Vel false expssit se clericū cū nō dū habuerit pmā tonsurā. vel bñficiū est post ipetratiōnē grē assecutus. qd cū bñficio de q est p̄trouersia de iure tenere nō potest. p quod gratie hmoi pntese renunciauit iuris dispositione. Vel similes potest opponere exceptiones.

Quādo bñficiū est de iure patronatus et agit inter p̄sentatos pōt sic excipi.

P̄curator noie pcuratorio B. p̄sentati pponit in vim pemp. Et dicit excipiēdo q p̄sentatio pdicti B. p vos dñm iudicē admittenda est de iure. Et idē B. p̄sentatus ad bñficiū. de q agit institutus. qz et si nō p̄stat eū esse patronū et ipi bñficiū ius patronatus hie a q talis B. est p̄sentatus. Fuit tñ p̄sentationis tpe. et sic est idem p̄sentator in possessione seu q si ipius ius patronatus bona fide. Unde dato etiam q ex aduerso esse p̄batū p̄ntatorē alterius partis dñci bñficii fore patronū. Quia tñ ius patronatus nō ip̄e sed p̄sentator pdicti B. possedit et possidet. Unde ipius possessoris p̄sentatio est p̄ferenda de iure et admittēda. Vel dicit excipiēdo q cū ipse B. p patronos nūero plures p̄sentatus existat. et plures patronoz voces habeat p̄ferendus est tanqz in iure potior et inuestiēdus. cū ip̄e a tribz et alter a duobus tñ sit p̄sentatus.

In causa matrimoniali qñ agit de coniungendo potest reus dicere excipiēdo ad libellum.

Ad elidendū intentionē actoris talis i causa quā sup̄ p̄nteso mñimonio psequit aduersus talem ream in iudicio corā vob pcurator noie pcuratorio eiusdem ree pponit excipiēdo. et dicit q ipius actoris intentio quo ad vinculum matrimoniale nō est legitime probata seu in aliquo fundata. Et dato q de p̄tractu p̄nteso sufficenter p̄staret. Quia tñ ipse actor et rea sibi attinēt et sunt p̄sanguinei in tertio vel q̄to gradu. vel sunt affines in p̄mo genere affinitatis in tertio vel quarto gradu. vel inest eis cognitio spūalis. cū pater ipius ree leuauit actorē de sacro baptisate. vñ hmoi affinitatē vel p̄sanguinitatis vel spūal'

Libellus appellatorius

cognationis impedimento obstante inter eos m̄rimoniū esse nō pōt. Quare petit p̄curator p̄dictus q̄ sup̄ noīe p̄ vos p̄nūciari m̄rimoniū int̄ ip̄as p̄res legitime s̄bi. v̄l p̄tractū subsistere nō posse. dictāq; reā ab actoris ip̄etitione absoluēdū fore. Et eidē actori silentiū est imponendū. ac ab̄soluatis z̄ imponatis diffinitive.

Quā agit ad m̄rimoniū dirimēdū p̄t aliq̄d legitimū ip̄edimentū pōt re? sic excipe Procurator noīe p̄curatorio tal̄ ree p̄ponit in modū exceptōis ad p̄imendū int̄tione tal̄ mulieris seu vxoris m̄rimoniū minus iuste accusans. Et dicit dato q̄ cōsanguinitatis vel affinitatis vel sp̄ualis cognatiōis ip̄edimentū p̄ pte ip̄i actoris allegatū sufficient̄ z̄ legitime sit p̄batum. M̄rimoniū t̄m int̄ eos s̄cū hm̄oi assignati v̄l p̄assignati ip̄edimēti occasione nō ē dirimendū. cū sup̄ tali ip̄edimēto p̄tēso p̄ sedē aplicā dudū sit dispensatū. z̄ ip̄m ip̄edimentū sublatū. vt videt̄. Et idē eo nequaq; obstāte int̄ eos m̄rimoniū legitime pōt s̄bi. seu ip̄e actor z̄ reus in m̄rimonio s̄cto licite remanere. Quare petit p̄curator p̄dictus p̄fato noīe q̄t̄is p̄nūciatis de cernatis z̄ declaretis p̄fate mulieri sup̄ accusatiōe sine denunciatiōe m̄rimoniū occasione p̄asserti vel p̄assignati ip̄edimēti silentiū ip̄onēdū fore. z̄ ip̄onēt̄ diffinitive.

Quā aut̄ agit ad sep̄atiōis thori. p̄t adulteriū excipi p̄t illo mō.

Excipiēdo p̄ vim pemp. p̄ponit p̄curator noīe p̄curatorio tal̄ mulieris p̄ talem maritū suū de p̄tēso adulterio accusato ad sep̄ationem thori. Et dicit q̄t̄ si adulteriū p̄tēsum ip̄i mulieris esset sufficient̄ p̄batū. diuortii t̄m p̄ pte mariti desideratū z̄ petitū nō est int̄ ip̄os p̄iuges celebrādū ex eo q̄ ip̄e maritus eandē vxorē suā z̄ tradidit adulterādā. v̄l ip̄a mulier fuit violēter oppressa. v̄l ip̄e maritus post adulteriū ab ea cōmissum eā sibi recōciliauit. v̄l ip̄as de tali modo adulteriū cōmissi mīme accusare iurauit. Quare petit zc.

In actione iniuriarū pōt reus sic se defendere excipiēdo.

Pro pte viri discreti B. rei p̄ponit ip̄i p̄curator p̄curatorio noīe corā vobis dño iudice. Et d̄t excipiēdo q̄ p̄tēsa iniuria quā A. actor p̄ B. p̄dictū sibi asserit irro-

gatā p̄bata nō est legitime. nec ip̄i actoris int̄tēio fundata ē p̄ testes vel instrumenta aut quis alio mō vel genere p̄batōis. sed dato. mīme t̄m p̄cesso q̄ d̄ iniuria hm̄oi p̄tēsa p̄staret. ip̄a t̄m asserita iniuria dissimulatiōe vel lapsu anni dudū ē sublata z̄ tacite v̄l exp̄sse remissa. Nā eo die q̄ iniuria ip̄a illata p̄tēdit z̄ postq̄ B. ip̄i A. iniuriā vel p̄iuciiū dixit idē A. z̄ B. sil comederūt. Quare p̄dictus p̄curator noīe q̄ sup̄ petit B. reū p̄fatū a m̄orati A. impetitione absolui. z̄ idē A. super iniuria p̄tēsa z̄ ei? p̄secutiōe p̄petuū silentiū ip̄oni. ac euz p̄dicto B. in exp̄sis litis p̄demnari.

In causis ap̄plonū libelli formant̄ fm̄ formas ip̄az ap̄plonū. Vñ q̄dā est appellatio iudicialis. z̄ est etiā extraiudicialis. Itē iudicialis aliq̄m imponit ante sniam aliq̄m ab ipsa snia diffinitiuā. Si s̄ appellat̄ in iudicio ante sniam diffinitiuā. pōt appellatoris libellus sic formari.

Libellus q̄m appellat̄ a grauamine.

Corā vobis honorabili viro dño iudice offic. in cā appellationū z̄ p̄nū infra scrip̄tarū a sede aplicā delegat̄. Vel corā vobis dño offic. curie ep̄alis tal̄ zc. v̄l archi ep̄alis p̄curator noīe p̄curatorio discreti viri titij appellans aduersus semp̄roniū appellatū z̄ quēcūq; aliū p̄ eo i iudicio legitie int̄uenientē. p̄ponit z̄ dicit. q̄ licet in q̄ōne seu cā q̄ vertit̄ int̄ titiū z̄ semp̄roniū p̄dictos de z̄ sup̄ re tali vel debito tali corā tali iudice ordinario vel delegato in iudicio vertebat̄ p̄ pte p̄dicti titij. p̄positum fuerit. excipiēdo q̄ libello p̄tēso p̄ p̄dictū semp̄roniū sibi oblato nō erat r̄ndendū sibi ex tali causa rei. vel q̄ positioni tali q̄ imp̄tinēs erat nō esset r̄ndendū. vel lz̄ p̄ pte ip̄i titij s̄ semp̄roniū p̄dictū tunc actorē fuerit app̄osita exceptio excōicatōis z̄ p̄bata. q̄ obstāte idē actor v̄lterius sup̄ p̄secutiōe cāe p̄tēse nō erat audiēdus. sz̄ ab agendo fuit repellēdus. Idē t̄m iudex exceptionē hm̄oi admittere denegauit. v̄l eā nō esse admittendā interloq̄ndo p̄nūciavit p̄perā z̄ iniuste. vel eā tacite repellēdo in cā eadē ad talē vel talē actū eidē exceptioni sue p̄trariū p̄cessit. Vnde p̄dictus titius se p̄ h̄ grauātū sentiens. a denegatiōe admissiōe hm̄oi vel a repulsiōne z̄ nō admissiōe p̄dicte exceptionis sue

Libellus appellatorius

vel a p̄dicta sn̄ia interlocutoria iudicis tāq̄
iniq̄ z iniusta. ad sedē aplicā vel ad dñm
ep̄m v̄l archiep̄m p̄dictū z ei⁹ curiā i scri-
ptis appellavit infra decē dies. ac sup̄ appel-
latiōe hm̄oi ap̄los tpe p̄gruo petiuit z re-
cepit hm̄oi ap̄lonis cām p̄ sc̄issimū i x̄po
p̄iem ac dñm n̄m dñm Paulū papā mo-
dernū vobis obtinuit delegare. z h̄ qm̄ est
delegatus. Quare pcurator p̄dictus quo
sup̄ noie petijt p̄ vos pn̄ciari decerni et
declarari p̄dictū iudicē male p̄perā z iniu-
ste p̄cessisse. vel p̄ eū male z inique interlo-
cutū seu pn̄ciatū fuisse. Dicitū q̄z titium
bene atq̄ legitime ab eo appellasse. seu p̄
dictū titiū ab eadē interlocutoria p̄tensa
bñ z legitime appellatū fore. Ip̄m q̄z p̄ces-
sum seu interlocutoriā p̄assertā iudicis po-
ris cassandā z reuocandā esse z reuocari
z cassari. Sn̄iasq̄ excoīcatōis post apel-
lationē p̄dictā p̄ eundē in dictū titiū de fa-
cto lat. Et q̄qd post ap̄lonē eandē p̄ eū
dē iudicē vel p̄tē aduersarij in hm̄oi nego-
cio in aliā p̄tē vel ip̄i⁹ appellantis p̄iudi-
ciū fuerit attemptatū p̄ modū inouati seu
attēptati reuocari ac cassari irritū z nullū
pn̄ciari. z p̄dictū semp̄roniū eidē titio in
exp̄sis lit̄ legitimis p̄dēnari. Hec petit iū-
cti z diuisis saluo iure corrigēdi vt ē mor̄s

**Libellus in causa appellatiōis interpo-
site a diffinitiuā sic format.**

Corā vobis zc. vt sup̄. p̄ponit pcurator
noie pcuratorio titij appellantis aduersus
semp̄roniū appellatū. z aliū quēcūq̄ p̄ eo
in iudicio legitime iteruenientē. Et dic̄ q̄
nuper in cā q̄ int̄ titiū z seyū p̄dictos de z
sup̄ re tali vel debito tali vel ei⁹ occasione
p̄tebat in iudicio corā tali iudice. p̄posito
archidiacono vel officiali. Idē iudex p̄-
dicto titio nō vocato de meritis cāe sufficē-
ter nō cognito iure z iudiciario ordine p̄-
termisso z ex obrupto. z p̄cipitant sn̄iaz si
sn̄ie nomē h̄re mereret. p̄ semp̄ronio p̄di-
cto z p̄ eundē titiū tulit diffinitiuā. Ip̄m
q̄z titiū eidē semp̄ronio ad petita z nibilo-
minus in lit̄. exp̄sis p̄dēnando. v̄l eundē
semp̄roniū ab ip̄i⁹ ip̄etitōe absoluēdo. Et
eidē titio sup̄ petitis p̄ eū ip̄onēdo silētiū
p̄perā z iniuste. Et q̄z p̄ p̄tē eiusdē Titij a
sn̄ia p̄tensa hm̄oi tanq̄z iniq̄ z iniusta fuit
in scriptis appellatū infra decē dies. vel in
p̄tineti postq̄z ip̄a sn̄ia nūcupata lata fue-

rat. Priusq̄z iudex ipse p̄ferens ad alia se
diuenteret. viua voce apud acta ad sedem
aplicā vel ad p̄dictū dñm ep̄m seu archie-
p̄m z ei⁹ curiā appellatū. ac apli p̄gruo
mō petiti z recepti. Et hm̄oi cāe cognitio
z decisio p̄ sedē p̄dictā vobis demandata
si ē delegatus. Idcirco pcurator p̄dictus
noie q̄ s̄ petit. q̄tis pn̄ciari decernat̄ et
declaret̄ sn̄iaz p̄dictā fuisse z eē iniq̄ā z
iniustā p̄perā inique z iniuste latā. Ip̄am
q̄z cassandā infirmandā irritandā z retra-
ctandā z reuocandā fore cassari infirmari
tractari z reuocari debere. atq̄ cassat̄ in-
firmatis retractatis reuocatis z irritatis zc.
p̄dictūq̄ semp̄roniū titio sup̄dicto ad pe-
tita p̄dēnandū. z ad traditionē restitutio-
nē siue spoliatiōnē siue solutionē ad p̄dē-
nandū z cōpellendū. ac cōpellat̄ z p̄dem-
netis p̄ v̄m diffinitiuā sn̄iam. z h̄ si apel-
lans fuit actor. Si fuisset re⁹ dicat. Ip̄m
titiū a p̄dicti semp̄ronij ip̄etitōe absoluē-
dū ac absoluatis. z eidē semp̄ronio silētiū
p̄petuū ip̄onendū z ip̄onat̄ p̄ v̄m diffi-
nitiuā sn̄iaz. Aliq̄ petēdo sic p̄cludit. Pe-
to pn̄ciari decerni z declarari sn̄iam p̄di-
ctā cū oibz inde z ob eā securis nullā fore
cassam z irritā ip̄o iure. V̄l si p̄tē defectū
p̄bationū vel al̄s appellauit ip̄am tāq̄z in-
iustā cām cassandā annullandā irritandā z
infirmandā fore. Et tūc etiā in narratio-
ne libelli ponit quō sn̄ia ē lata z nulla ex
tali cā sic q̄ ab ea necesse appellare nō fu-
isset. tū ad cautelā tū. z ne ip̄e p̄ quē lata
fuit eā ratificare intēderet. s̄z vt sibi p̄uide-
ret saluo n̄litas bñficio. ip̄e ab ea appella-
uit. d̄ q̄ i. c. dilecto. d̄ ap. z ibi D̄sti. tradit

**Sup̄ p̄mo libello appellatoz (formā.
rio positōes z articuli p̄nt sic formari.**

Positiōes z articulos infra scriptos z p̄tē
ta ac descripta in eis. oīaz singla narratiue
z dispositiue dat facit z exhibet pcurator
noie pcuratorio titij appellantis in cā ap-
pellatiōis q̄ int̄ eundē titiū ex vna. z sem-
p̄roniū appellatū p̄tē ex altera vertit corā
vobis dñe iudice. Quibz oibz z singulis p̄
semp̄roniū p̄dictū petit r̄nderi sigillatim
sufficent̄ z clare p̄ iuramētū offerēs se ne-
gata necessaria p̄batuz necessaria dumta-
rat p̄batiōe. In p̄mis ponit z p̄bare intē-
dit q̄ nup̄ int̄ titiū z semp̄roniū p̄dictos d̄ z
sup̄ fūdo agro seu domo t̄li v̄l tali debito

Libellus appellatorius

tot libras denariorum talis monete. coram illi iudice suborta et suscitata fuit materia quod is
Vel sic. In primis ponit et probare intendit
quod sempronius predictus prefatum titium de et super
tali re vel debito tali et eius occasione coram ta-
li iudice in iudicium traixit. et in eam petendo
in libello pretenso quem obtulit. eundem titium si-
bi condemnari et compelli ad restitutionem rei predictae
vel debite solutionem superdicti. Item quod in causa
huiusmodi coram predicto domino iudice fuit pro parte ti-
tij antedicti propositum excipiendo quod et libello
passerto ex causa tali pro parte ipsius titij non erat
respondendum ac petiti huius predicti iudicis pronun-
ciari. et ipsum titium a sui instantia iudicij ab-
solui. Vel quod positum tali ipsius titij pro eo quod
ipstinens erat. non fuit respondendum etc. ut in libel-
lo. Item quod iudex predictus huiusmodi exceptio ad-
mittere denegavit vel eam non esse admittendam pro
sua interlocutoria pretenso quam tulit in scrip-
tis pronunziavit. vel eadem exceptio tacite re-
pellendo in causa predicta ad ulteriora ad actum
tale vel tale profate exceptio huius processit pro-
peram et inique. Item quod ipse titius pro huius se qua-
tium sentiens ab huiusmodi admittendo denegatione
seu repulsionem. et non admittendo dicte excep-
tionis sue vel a predicta pretenso interlocutio-
nis iudicis predicti sententiam tanquam iniuriam et iniusta
ad sanctam sedem apostolicam et scripturam in christo
premi ac dominum nostrum dominum Paulum papam mo-
dernum. vel dominum episcopum vel archiepiscopum et eius cu-
riam in scriptis infra etc. dies appellavit. Item
quod in appellatione huiusmodi idem titius appellans
apostolos a iudice predicto instantem et congruo
tempore petijt et recepit. Item quod super appellacione
huiusmodi idem titius appellans memoratus predictae
appellationis sue persecutori insistens huiusmodi appel-
lationis causam infra tempus debitum predictum dominum
nostrum papam obtinuit vobis delegari. Vel sic
si est ordinarius. dicat infra tempus debitum co-
ram vobis introduxit. et alii circa persecutorum
huiusmodi instent put instat coram vobis. Item
quod de premissis omnibus et singulis fuit et est pu-
blica vox et fama. Et sic possent forma-
ri libelli et articuli in causis appellationum ante dis-
finitivam. cum aliqui iudices et presertim in curia
romana non faciunt dare libellum et articulos
in huiusmodi causis. De quibus an debeant dari an non.
no. de testa. Raynal. in glo. et ita est super ea
cum remissis. Sed in eis procedit isto modo quod pri-
mo per absens citat ad procedendum et procedi-
videndum in causa huiusmodi put de iure debeat pro

cedi. Et si partes huiusmodi termino appareant produ-
cit appellans suam appellationem et alia iura et mun-
imenta fundamenta iurisdictionis iudicis appella-
tionem. videlicet facienda ad devolutioem causae. Qui-
bus productis citet per. vel si est presens dat sibi
terminum ad dicendum et excipiendum per appellationem
et alia producta. Deinde assignat terminum ipsi-
s partibus. videlicet appellanti ad iustificandum appella-
tionem et impugnandum processum iudicis prioris
Et contra ipsi appellato ad iustificandum pro-
cessum et appellationem impugnandum. In causa autem
appellationis a diffinitiva sententia sua ordo iuris
sicut in principali. quod ibi articulus appellationis
non est separatus a negotio principali. Et tunc
sic formantur positiones et articuli. Positiones
et articulos etc. In primis ponit et probare in-
tendit quod predictus de anno tali coram tali iudice pro-
posito vel decano vel officio. inter titium actorem
ex vna. et sempronium superdictos de et super
domo vel fundo. vel super tali debito et eius
occasione pro ex altera questio fuit et causa in iu-
dicio vertebatur. Item quod predictus iudex in
causa huiusmodi taliter qualiter ex abrupto et iu-
re et iudicario ordine pretermisso procedens
causa ad plenum non examinata. nec ipso etc. vo-
cato sententiam diffinitivam. si ita nuncupari me-
ret. tulit pro predicto sempronio et per titium an-
tedictum. pro qua eundem titium eidem sempronio
ad petita condemnavit. vel pro qua absoluit eum
dem sempronium ab impetitione titij superdicti.
Eidem etiam titio silentium imponendo perpetuum
super petitis pro eum imponendo properam et inique.
Item quod ab eadem sententia tanquam iniuriam et iniusta
properam. et iniuriam lata fuit. pro parte ipsius titij
in scriptis infra decem dies vel incontinenti pro-
usque iudex ad actus alios se diverteret et
eo adhuc sedente pro tribunali vna voce
apud acta ad sedem apostolicam. vel ad
dominum episcopum vel archiepiscopum etc. et ipsius curiam
appellatum. apostolicis petitis tempore congruo et re-
cepti. Item quod predictus titius appellans etc.
ut in forma precedenti in alia positione. Item
quod de premissis etc. Et si post sententiam vel ap-
pellacionem interpositam pro iudicem vel ad-
versarium in negotio aliquid est acceptatum
in preiudicium appellantis etc. De his etiam in
articulis. Et potest sic formari articulus.

Positiones et articuli quoniam aliquid acceptatum
in preiudicium appellantis. Item ponit quod post
sententiam latam vel appellationem interpositam iu-
dex memoratus in negotio huiusmodi in ipsius
k

De presumptionibus

appellantis iudiciū pcessit ad talē vltimū
le actū vel in ipm appellante tulit sniam
excoicationis de facto. vel pdict^o aduersa
rins appellatus ipm appellante domo vlt
fūdo pdicto. et ipsi^o possessiōe spoliavit.
vt s. in alijs formis.

Exceptiōes appellati contra appellante
Appellans aut potest se sic defendere ex
cipiendo contra appellationē. et ipsam im
pugnando hoc modo.

Procurator pcuratorio noie sempronij
appellati excipiendo contra applonē pten
sam titij appellantis. Et eandē applonem
ipugnando pponit et dicit q ipsa ptesa
ipsius titij appellatio nulla est et cassa. p
eo q nō est interposita infra .x. dies. vlt
terposita ē p eū q mandatū nō habuit ap
pellandi. vel licz ab interlocutorio vlt gūa
mine vel etiā ad diffinitiuā ex interuallo
sit appellatū. nō tamē in sc̄ptis s; vbo tū

27. Vel q licz fuerit interposita appellatio.
apli tamē infra tps pgruū petiti nō fuerit
nec recepti. vlt ipa appellatio iusto cesan
te impedimento infra terminū talē a iudice
statutū vel infra annū nō est p appellante
psecuta. **U**n iurisdictione et dispositiōe de
seria est appellatio derelicta et dimissa. et
cā ipsa corā pōre iudice tractanda et fini
enda. vel snia diffinitiuā executioni debi
te demādāda. **U**el licz sit appellatū. ipsa
tū appellatio ex falsa et frustratoria cā est
omissa. et male ac iniuste interposita. Et
p pōre iudicē bene et iuste pcessum ex tali
vel tali cā. **Q**uare petit pcurator pcedere
noie q sup. qtus pnūctis decernat et d
claretis predictā applonem ptenfam ex
causis pmissis fuisse et esse irritā. nullā. et
inanē. vel desertā derelictā et dimissam vlt
p dictū titiū male et friuole appellatū. Et
p iudicem a quo bene et legitime pcessum
vel iuste pnūctatū et interlocutū. Ipsa qz
asserita appellatione nō obstante pdictum
iudicē pōre sua posse et debere iurisdictionē
vti et pcedere in pncipali. vel sententiam
predictam fuisse et esse executioni deman
dandā. et ipm appellante eidem appella
to in expensis legitimis cōdēnandū atqz
pdenetis iusticia exigente. soluo iure cor
rigendi. mutandi. diminuendi. vt est mor
tis. Et tantum de appellatiōibz et plibz
alijs dicta sufficiant.

Incipit tractatus presumptionū.

Resumit contra

ctus silatus sine aliq pba
tiōe his casibz. Primus int
pziem et filius. ff. de pba. l. q
testamentū. Scds int ma

ritū et vxore. ff. de dona. int vi. et vi. l. qnt
mucius. et l. si sponsus. §. certa. et l. iij. §. j.
L. de p̄hē. emp. et v̄. Terti^o est de autori
tate p̄standa. l. vlt. §. sine dño. Alij recol
ligunt in. l. p diuersas. L. manda. et l. ab
anastasio. q loquūt de cessiōe fraudulosa

Et qd dictū est in vxore. p̄t etia dicit de
yconomō. et h ex lra quā hēmus. L. d ep̄.
et cle. aut. legitimā. Ibi dicit in glo. et in tex.
q ea q p̄stāt ep̄m acq̄suisse ante ep̄atū. et
q in iure successionis vsqz ad qrtū gradū
habuit q de illis disponere p̄t. d alijs ac
q̄sitis ipi^o ep̄atus nō s; remanēt ecclesie.

Et dicit glo. ad qrtū gradū. qz vltra p̄su
mit q affectiōe eccle et nō affectiōe cogna
tionis vel agnitōis acq̄sisset. h idē est in
alijs clericis. Idē est in admistratore qd
in yconomō eadē rōne. qz q̄libz pcurator
tutor aut alius negotiator seu negocium
gerens alterius. si acquirat p̄sumit de bo
nis q in manibz habuit acq̄suisse. nisi p̄
riū doceat. vide etiā in. c. inq̄rendū de pe
cu. cle. in tex. et glo. q etiā res emptas p̄
latū poterit vendicare sibi licz sue sunt. si
platus emit etiā eas etiā noie eccle. qz de
bonis et pecunijs eccle p̄sumunt empre.
vide etiā glo. in defensiōis facultat. L. de
iure fisci. l. x. q delegat^o etiā nō visis alle
gatiōibz delegati ad aliquā puinciā regē
dam deputati p̄t tollere ea q delegatus
suplucrat^o est vltra debitū. vt ibidem.
Presumit ignorantia nisi p̄bet scia. ff. de
pba. l. verus. L. de ep̄is audiendis. l. si le
gibz. L. q milita. non possunt. l. sup his. et
ad terculis. l. ac si.

Presumit aliquā h̄re bonā famā. L. q mi
li. nō possunt. l. sup suū. L. de p̄sc̄p. lō. tē.
x. vel. xxx. annoz. l. sup longi.

Presumit aliqz viuere nisi p̄bet mortu^o.
L. de do. int vi. et vi. l. si vn^o. et aut. hodie
L. de cap. et postliminiū reuerf. l. nec nos

Presumit aliqz sane mentis fuisse. nisi p̄
bet p̄riū. L. de codicil. l. nec codicillos.
Presumit et oī tpe bon^o q sel^o fuit bonus.

De p̄sumptionibus

ff. de re mili. l. nō om̄is. §. a barbaris. z sic ex vita p̄cedente p̄sumit p̄ p̄ntē siue in bonū siue in malum.

P̄sumit om̄i tpe malus q̄ semel malus ff. de accusa. l. si cui. §. eisdem.

P̄sumit spontane volūtas nisi p̄bet coacta. L. q̄d me. cau. l. ij.

P̄sumit indignus officio ordinatus inuitus. L. de epi. z cle. l. si quēq̄s.

P̄sumit falsari? si suspecta sc̄ptura vraf i iudicio vt fidē app̄dat. L. d̄ p̄ba. l. iube?.

P̄sumit q̄ miles pecuniā n̄ recipiet mutuo. L. d̄ epi. z cle. l. si quēq̄s. nisi i castrēf negocijs. L. ad mate. l. si. Et ē p̄sūptō iuris z d̄ iure. quāq̄s nō admittit p̄batio i d̄riū

P̄sumit p̄rem z m̄rem voluisse refuasse eis vel alteri p̄ eis acq̄sita nisi specialiter in aliū transponat. L. de secūdis nuptijs autenti. nunc.

P̄sumit z fratrē bona castrensia voluit se p̄tinere fratri reliquēdo sibi bona paganica. L. de testa. mili. l. j.

P̄sumit mulierē stipulatā fuisse dotē sibi retinere cū extraneus dederit p̄ ea nisi extraneus dotē sibi reddi sp̄cialiter fuerit stipulatus. L. de rei vxo. ac. l. j.

P̄sumit aliquē possidere q̄ sub imaginē alterius p̄sone possidet quē inposuerat. L. de distrac. pig. l. z q̄ sub.

P̄sumit q̄ aliq̄s sit idoneus. nisi p̄bet p̄trariū. de scrui. in or. faci. c. j.

P̄sumit p̄ naturalē affectū q̄ filius voluerit in p̄tinētī p̄rem liberare quē voluerit esse liberatū ab actu tute. ff. de liber. legi. l. aurelius. §. Titius. testamē.

P̄sumit rōne p̄mitatis. L. de dona. l. censualis.

P̄sumit q̄ aliquē ex posteriori actu. ff. ad. l. iuliā de adul. l. si q̄s. z ibi est p̄sūptio violenta sicut est q̄ p̄fessum z p̄uictū.

P̄sumit aliquē habuisse aim occidēdi p̄cutiēdo aliquē. nisi p̄bet p̄trariū. L. ad l. corneliā. de sicca. l. j. z ff. e. ti. l. j. §. diu?.

Et p̄sumptio d̄z esse de p̄nti ad p̄teritū. P̄sumit aio iniuriandi aliquē dixisse q̄ba q̄ vident inuidiosa nisi p̄bet p̄trarium. L. de iniu. l. si nō p̄uictū.

P̄sumit aliquē fuisse filiū mariti natuz ex vxore viri z ea p̄ntē ex̄ntē z ecouerso.

P̄sumit q̄ filiū si p̄ fuit absens p̄ decem annos. ff. q̄ sui vel alieni iuris. l. filiū.

P̄sumit suspectus q̄ operas gerit inuito. §. j. ff. de p̄cu. l. q̄ oia.

P̄sumit q̄ potenti nō sit facta iniuria. nisi aperte p̄bet impotentia. ff. q̄d me. cā. l. nō est verisimile.

P̄sumit aliquē acq̄euisse snie q̄ in multis casibz fecit q̄d p̄tinet in snia. ff. famil. hercis. l. quedam.

P̄sumit acq̄euisse snie q̄ dilatorē petit ad soluendū. L. de re iudi. l. ad solutiōz.

P̄sumit agere z petere iudiciū p̄ris qui ab hereditibz aliquē emit vel p̄duxit z filia fecit. ff. de inoffi. testa. an. l. si.

P̄sumit aliquā esse vxorē nisi p̄bet d̄riū ff. de ritu nup. l. in libere. z in. c. illud. de p̄sumpt.

P̄sumit aliq̄s bonus si natus est de p̄gente bona z econtra. ff. de redibitio. l. si fuus. §. q̄ mancipia vendūt.

P̄sumit vxorē h̄re acq̄sita de bonis mariti. nisi p̄bet q̄ aliunde habuit. ff. de dona. inter vi. z vxo. l. q̄ntus mucius.

P̄sumit q̄ sibi p̄uidere. als p̄spicere velit q̄ ea p̄ditōe dotē dedit vt sibi redderet ēt in illū casū q̄ fuit exp̄ssus nisi d̄riū p̄bet p̄ mulierē. ff. de p̄di. cā. data. l. si extrane?.

P̄sumit inuitus nisi p̄bet volens se fecisse q̄ oia bona sua alienauit. ff. de fuitu. p̄dio. vrbg. l. inuitū.

P̄sumit q̄ vsure sūt p̄misse q̄ longo tpe sunt solute. ff. de vsu. l. cū de in rem.

P̄sumit debitor liberatus q̄ h̄z instrumentū debiti cancellatum vel incisum. ff. de solu. l. si cyrographū.

P̄sumit mulierē ex alio p̄cepisse q̄ post mortē viri vltra. xj. mēses pepit. i aut. d̄ resti. z ea q̄ parit. xj. mēse post viri mortē. §. ml̄ier. Hec tñ p̄sūptio fit de p̄ntē ad p̄teritū. z part? d̄z viri defūcti q̄ post mortē ip̄i us nascit. Auicēna fen. xj. diē. i septio parit z viuit. in. xj. morif. in. ix. viuit. i. r. morif. Ergo ml̄ier paritēs viuū in. viij. vl? p̄ xj. mēsem a tpe mei p̄cubit? nō ē me? z vi

de glo. in dicta aut. in. §. ml̄ier. vbi nota. p̄fecto q̄ nō solū nō est me? q̄ p̄. xj. mēses nascit. s̄z etiā q̄ p̄. x. mēses q̄rta vl? q̄nta die mēsis nascit. Nā ml̄ier p̄ decē mēses z duos dies p̄t filiū in ventre portare et nō plus. Et no. etiā q̄ pl? q̄s sex mēses portet z oportunitē nature q̄ tāto tpe portet vide p̄ isto. l. septio mēse. ff. de sta. ho.

P̄sumit q̄ vsure sūt p̄misse q̄ longo tpe sunt solute. ff. de vsu. l. cū de in rem.

P̄sumit debitor liberatus q̄ h̄z instrumentū debiti cancellatum vel incisum. ff. de solu. l. si cyrographū.

P̄sumit mulierē ex alio p̄cepisse q̄ post mortē viri vltra. xj. mēses pepit. i aut. d̄ resti. z ea q̄ parit. xj. mēse post viri mortē. §. ml̄ier. Hec tñ p̄sūptio fit de p̄ntē ad p̄teritū. z part? d̄z viri defūcti q̄ post mortē ip̄i us nascit. Auicēna fen. xj. diē. i septio parit z viuit. in. xj. morif. in. ix. viuit. i. r. morif. Ergo ml̄ier paritēs viuū in. viij. vl? p̄ xj. mēsem a tpe mei p̄cubit? nō ē me? z vi

de glo. in dicta aut. in. §. ml̄ier. vbi nota. p̄fecto q̄ nō solū nō est me? q̄ p̄. xj. mēses nascit. s̄z etiā q̄ p̄. x. mēses q̄rta vl? q̄nta die mēsis nascit. Nā ml̄ier p̄ decē mēses z duos dies p̄t filiū in ventre portare et nō plus. Et no. etiā q̄ pl? q̄s sex mēses portet z oportunitē nature q̄ tāto tpe portet vide p̄ isto. l. septio mēse. ff. de sta. ho.

P̄sumit q̄ vsure sūt p̄misse q̄ longo tpe sunt solute. ff. de vsu. l. cū de in rem.

P̄sumit debitor liberatus q̄ h̄z instrumentū debiti cancellatum vel incisum. ff. de solu. l. si cyrographū.

P̄sumit mulierē ex alio p̄cepisse q̄ post mortē viri vltra. xj. mēses pepit. i aut. d̄ resti. z ea q̄ parit. xj. mēse post viri mortē. §. ml̄ier. Hec tñ p̄sūptio fit de p̄ntē ad p̄teritū. z part? d̄z viri defūcti q̄ post mortē ip̄i us nascit. Auicēna fen. xj. diē. i septio parit z viuit. in. xj. morif. in. ix. viuit. i. r. morif. Ergo ml̄ier paritēs viuū in. viij. vl? p̄ xj. mēsem a tpe mei p̄cubit? nō ē me? z vi

de glo. in dicta aut. in. §. ml̄ier. vbi nota. p̄fecto q̄ nō solū nō est me? q̄ p̄. xj. mēses nascit. s̄z etiā q̄ p̄. x. mēses q̄rta vl? q̄nta die mēsis nascit. Nā ml̄ier p̄ decē mēses z duos dies p̄t filiū in ventre portare et nō plus. Et no. etiā q̄ pl? q̄s sex mēses portet z oportunitē nature q̄ tāto tpe portet vide p̄ isto. l. septio mēse. ff. de sta. ho.

P̄sumit q̄ vsure sūt p̄misse q̄ longo tpe sunt solute. ff. de vsu. l. cū de in rem.

P̄sumit debitor liberatus q̄ h̄z instrumentū debiti cancellatum vel incisum. ff. de solu. l. si cyrographū.

P̄sumit mulierē ex alio p̄cepisse q̄ post mortē viri vltra. xj. mēses pepit. i aut. d̄ resti. z ea q̄ parit. xj. mēse post viri mortē. §. ml̄ier. Hec tñ p̄sūptio fit de p̄ntē ad p̄teritū. z part? d̄z viri defūcti q̄ post mortē ip̄i us nascit. Auicēna fen. xj. diē. i septio parit z viuit. in. xj. morif. in. ix. viuit. i. r. morif. Ergo ml̄ier paritēs viuū in. viij. vl? p̄ xj. mēsem a tpe mei p̄cubit? nō ē me? z vi

de glo. in dicta aut. in. §. ml̄ier. vbi nota. p̄fecto q̄ nō solū nō est me? q̄ p̄. xj. mēses nascit. s̄z etiā q̄ p̄. x. mēses q̄rta vl? q̄nta die mēsis nascit. Nā ml̄ier p̄ decē mēses z duos dies p̄t filiū in ventre portare et nō plus. Et no. etiā q̄ pl? q̄s sex mēses portet z oportunitē nature q̄ tāto tpe portet vide p̄ isto. l. septio mēse. ff. de sta. ho.

Prologus

Presumit de p̄terito p̄ p̄ns. vt colligit. ff. q̄b̄ modis pig. vel ypo. sol. l. sicut. §. sup̄ vacuū. Nam sic est p̄tra aliquē in suo b̄n̄ ficio p̄seruando. ff. de inoffi. testa. l. papi nianus. §. mem̄ inisse.

Presumit q̄ res filij sunt patris. L. de p̄ba. l. siue possidetis.

Presumit oīa solēniter acta in instrumen to p̄missa. insti. de inuci. stipu. §. si sc̄ptū.

Presumit q̄ aliq̄s sit p̄petuo furiosus q̄ i furore est. L. de vsufruc. l. ambiguitatē.

Presumit donatiōz factā ante m̄rimoniū fuisse factam tempe matrimonij. ff. de iur̄e doni. l. si res.

Presumit aliquē pactū fecisse de pignore nō petendo si de pecunia pactus est. ff. q̄bus modis pig. vel ypo. sol. l. soluit.

Presumit infantē p̄mo mortuū q̄n̄ ipse et mater in naufragio portus sūt mortui. ff. de pac. dota.

Incipit sūma magistri D̄nici de ciuitate V̄sentina. q̄liter notarij archiep̄oz et ep̄oz debeant notarie officij exercere.

De datū opri

o mū et om̄e donū p̄fectū defur sum est p̄cedēs a p̄re luminū.

Lū reuera oīs sapiā honor fa

cultas virtus et p̄tās. mēoria et intellectus et cetera bona q̄ p̄ hūanū genus regunt ab illo p̄cedūt p̄re q̄ creauit ex nihilo vniuer sa. Ea p̄pter siquidē vt p̄terita et p̄ntia res ducant ad capacitatis mēoriā in futuro.

Lū int̄ cetera bona et p̄tutes xp̄i in sacris sc̄pturis mēoria q̄ plurimū cōmendat. cū dicat Seneca. Inter humane nature cōmoda nil dignius mēoria reperit̄ in chri sti noie et in eiusdē gr̄a q̄ plures doctores periti a iuriscanonicis et ciuilibus existent cli peo p̄muniti. et nō ignorēt prudent̄ ac di screte tanq̄ cāp̄ defensores aduocationis officij exercere. et tanq̄ m̄gr̄i doctores iudi ces et iuriscōsulci cās cū maturitate debi ta terminare. nō tñ quēdā certū p̄boz mo dū rōne cursus et fm̄ dictaminū materias tanq̄ practicā p̄ p̄boz disuetudinē sciunt aliq̄tenus ordinare Lū nōnulli in stilo di ctaminis quadā verboz p̄lixitate substāriā siue naturā rei sue minime p̄tingentē. alij p̄o improprie. alij aut̄ imperfecte. qui

arengas volūt pendere. alij etiā inducūt q̄plimas nouitates. Idcirco ego d̄nicus d̄nici oriundus de ciuitate V̄sentina in arte dictatoria discipulus discreti viri d̄ni Jobis seuerini bon̄. me. q̄ndā archidiaconi calagoritan̄. et thesaurarij v̄sentina q̄ p̄ spaciū ep̄is et p̄tinue circa officij notarie cū diligētia maxia sui sollicitus et attētus Non silitudinarie. nō metabaphorice. nō p̄ allegoriā. nec diffuse s̄z plane et p̄rie. Li cet in scia mēoria et intellectu insufficiens existam. nō tñ sapientū et peritorū eruditio nē. q̄ videt̄ q̄dam impossibilitas nature vt dicit canon. Supuacuis laborat iper dijs q̄ solē facib̄ nitit̄ adiunare. Sed ad instructōnē q̄rūdā nouicioz in arte dicta toria discere volentū et p̄desse q̄ndā bre uē sūmā fm̄ quā notarij archiep̄oz et ep̄o rū debent notarie officij exercere. et alias etiā l̄ras incipiendo p̄ ordinē in h̄ breuis simo volūne cōpilabo.

Explicit p̄bemij.

Incipiūt capitula archiep̄oz et ep̄oz. P̄mo sequitur forma litterarū in causa pecuniaria.

Sequit̄ et alia quando rector spoliat cler ricum suo p̄stimonio.

Alia citatio p̄ prochianos denegātes sol uere decias oblatōes et alia sua iura recto

Alia citatio p̄ rectorē recipientē ad (ri. diuina prochianos alterius ecclie.

Alia citatio p̄tra subditos p̄auitatē vsu rariam exercentes.

Citatio in cā m̄rimoniali q̄n̄ vir diuertit ab vxore sua et p̄traxit de facto in sc̄da.

Citatio in causa m̄rimoniali quando vir nō vult cohabitare vxori.

Citatio in causa m̄rimoniali q̄n̄ emanat ad instantiam vxoris p̄ eo q̄ est affinitas int̄ ipsum et virum.

Citatio in cā m̄rimoniali eo q̄ vir p̄t̄ im potentia p̄petuam nō cognouit vxorē cū p̄ triennij p̄tinue cohabitauit eidem.

Alia citatoria super adulterio cōmissio.

Sentētia lata p̄ m̄rimonio sepando q̄tū ad cohabitationē thori occasioe adulterij

Sentētia diffinitiuā p̄ matrimonio lata q̄n̄ secundū matrimonij de facto p̄tractū decernit esse nullum.

Sententia p̄ matrimonio lata.

Mōna & que dno

Tabula

16 Sententia diuortij lata int virū z vxorez p̄ viri impotentia coeundi.

17 Sententia diuortij lata int virū z vxore p̄pter affinitatem.

18 Qualiter apli pcedunt q̄n in cā m̄imoni ali vel als a sentētia finali vel interlocutoria appellat.

19 Forma excōicationis qualiter pcedatur p̄tra p̄tumaces nolentes corā iudice p̄parere cū sibi p̄stat de p̄tumacia.

20 Alia forma excōicationis cum nō p̄stat d̄ p̄tumacia.

21 Qualr excōicatus p̄pter p̄tumaciā p̄stās cautionē de parendo iuri refuisis exp̄sis dz absolui z denūciari absolutus.

22 Qualiter sentētia lata p̄ m̄imonio sit executioni mandanda.

Qualr ep̄s scribere debeat vniuersis p̄latis z vicarijs eoz.

Qñ vir diuertit ab vxore z est vagabūd?

Sn̄ia lata sup cā pecuniaria sup p̄dēnatione rei de q̄ agit. z s̄l̄r in eadē cā cū reus absoluit ab impetitione actoris.

Forma scz q̄ ep̄s p̄uicinus dz seq̄ sn̄iam sui coepi dimissoria siue cōmendatoria.

Ura dimissoria seu cōmendatoria p̄ clericis se ad alias p̄tes transferentibz.

Sequit̄ alia forma l̄raz dimissoriaz que clerici extranei nō recipi (breuior est. ant̄ in ep̄atu sine l̄ris cōmendatorijs.

Ura p̄ quā p̄cedit p̄sb̄io aliūde veniēt̄ q̄ celebret in episcopatu.

Ura ep̄i directa ad p̄uicinum q̄ p̄moueat ad ordines clericos sue dyocesis.

Forma l̄re ordinatiōis ab ep̄o extraneo.

Forma l̄raz p̄ redemptione captiuoz.

Forma litteraz p̄ recolligendis elemosynis ad opus hospitaliū z pioz locoz.

Forma l̄raz p̄ quā ep̄s cōmendat nunciōs p̄ recolligendis elemosynis a rectoribz ecclesiaz sue dyocesis.

Forma l̄raz p̄ fabricatione pontiū.

Forma litteraz p̄ fabricia ecclie.

Forma litteraz de sarracenicā p̄fidia vel que in iudaismo sumpsit originem z ad fidem catholicā est p̄uersa.

Forma l̄raz q̄n auctoritate d̄ni pape dispensat cū scolare sup defectu nataliū.

Qualr ep̄us auctoritate penitētiarij d̄ni pape dispensat cū clerico sup irregularitate p̄tracta sup p̄cubina.

Qualiter episcopus excuset aliquē ab ordinibus suscipiendis.

Qualiter ep̄us vocat ad synodū clericos sue dyocesis.

Qualiter ep̄s p̄cedit p̄tra aliquos nō venientes ad synodū.

Qualiter vocat clericos sue dyocesis ad ordines suscipiendos.

Littera ordinationis ab ep̄o suo.

De vicario faciendo in ecclia vacante.

Qualr ep̄s mittere debeat patronis q̄. s. p̄sentent ad ecclesiam vacantem.

Qualr ep̄s instituit rectorē in ecclia ad p̄sentationē patronoz.

Qualr ecclia cōmendat ad t̄pus.

Confirmatio portiois cum prestimonio in ecclia vacante.

Confirmatio p̄stimoniū tm̄.

Confirmatio generalium causaz.

Commissio specialis.

Alia commissio in causa m̄imoniū.

Alia commissio in causa matrimonij z diuersis articulis.

Reuocatio cōmissionis.

Forma littere de cōfirmatione portiois tanto tpe vacātis q̄ collatio ip̄ius est ad ep̄m deuoluta.

Forma l̄raz quādo possessio ecclesie datur alicui in emphiteotico p̄tractu.

Forma p̄firmationis sup diuisione inter rectorem z clericos.

Qualiter ep̄us p̄cedit p̄tra illos q̄ veniūt p̄tra diuisionē.

Qualr ep̄s p̄pellat rectorem z clericos q̄ m̄strēt socio in scolis portiois sue fruct?

Qualr ep̄s p̄cedit in h̄ facto p̄ p̄toz z a nazilles nō p̄mittēt̄ ad ord. maio. p̄motū p̄bentē gaudere p̄uilegio clericali.

Littera quitationis illoz q̄ bona ep̄i recipiūt z expendūt.

Alia littera quitatiōis q̄n aliqd̄ remanet ad soluendū.

Quādo ep̄s vadit ad visitandū dyoc.

Littera compulsua q̄ rector faciat in ecclia residentiam p̄sonalem.

Quando ep̄us dispensat cū aliq̄ q̄ possit duo beneficia licite tenere.

Qualr ep̄s excuset aliquē rectorē ad t̄pus a residentia in dicta ecclia facienda.

Qualiter ep̄scopus publicare debeat p̄secrationem ecclesie.

Forma

Qualiter ep̄s duxit p̄secrandā eccliam.
De viduis pupill̄ z orphanis defendēdis
De ep̄o scribente ad ep̄m p̄uicinū q̄ i sua
dyocesi sup̄pleat vices suas
Quō archiep̄s scribit ep̄is suffraganeis
suis q̄ p̄secrent A. electum in ep̄m
Qualr iudeus p̄pellat p̄ cen. ec. indirecte
De ep̄o ad legatū p̄ clerico p̄cubinario
Qualr ep̄s remuneret laicos sibi fūctes
Qualr ep̄s absens facit aliquē canonicū
recipi in ecclia cathedrali.
Qualr p̄tra clericū incorrigibilē p̄cedat.
Qualiter p̄stitutiones synodales executi
oni demandent.
De p̄stitutionibz synodalibz registrandis
De eo q̄ intestatus decessit.
Visitatio contra clericos p̄ archidiaconū.
Ad fr̄es p̄dicatores deportantes alienuz
p̄ochianū ad sepul.
Compositio inter ep̄m z capitulum.
Q̄ compositio cōfirmet p̄ apostolicū
Compromissum in arbitros
Contractus mutui
Refutatio pecunie mutuate
Contra p̄torem z officiales ciuitatis qui
tenent aliquē obfessum in ecclia.
Refutatio beneficij auctoritate ap̄lica.
Cum metropolitanus vocat ad synoduz
suos suffraganeos
De āniuersario dato ecclie ab ep̄o viuēte
De testamento condito
Qualiter ep̄s p̄stituit p̄curatorem ad mu
tuū contrahendum.
Cōfirmatio b̄nificij ad instātiā vicarij sui
In eundem modum vel quasi.
Confirmatio b̄nificij auctoritate ap̄lica.
Qualr ep̄us cōmittit vices archidiacono
no vt absoluat clericū fm l̄ras peniten
tarij d̄ni pape.
Forma citatoria auctoritate ap̄lica.
Qualr p̄cedat p̄tra cōtumaces cōparere
nolentes fm auctoritatē ap̄licam.
Qualiter ep̄us cōmittit vices suas archi
diacono in quadā causa fm auctoritates
apostolicam
Qualiter ep̄s scribit d̄no pape cum appel
latum est in causa sibi cōmissa.

Explicunt capitula archiep̄oz z ep̄oz

Incipiunt epistole z p̄hemia super gra
tias faciendis.

Primo sequit forma specialis l̄raz ci
tatoriaz in causa pecuniaria.

Scolaus mise

ratione diuine vniuersalis bo
noñ. ep̄s dilecto suo A. de B.
Salutē z b̄nd. Querelam ac
cepimus ad instantiā B. mercatoris cōti
nētē q̄ A. de B. cā mutui seu depositi vl
alicuius cōtractus. xx. lib. denarioz. mo
nete sibi soluere teneat. z idē dictas libras
soluere recuset. licz terminus in q̄ ipsas li
bras soluere debuit sit elapsus. Quocirca
p̄ntiū tenore mandamus q̄t̄s dicto A. ex
pte n̄ra dicatis. q̄ si ita est cū p̄fato merca
tore amicabilr se cōponat. vel a receptiōe
p̄ntiū vsqz ad. xv. dies quē sibi p̄emptoriū
terminū assignamus. corā nobis p̄pareat
sup̄ his facturus z recepturus qd̄ ordo di
ctauerit rōnis. Alioq̄n in dicta cā p̄ntiū
ris fuerit p̄cedem. q̄ si dies p̄paritiōis vl
litigij in diē ceciderit feriatā cōpareat in
segni nō feriatā. De citatiōe p̄o z diei as
signatione z de his q̄ circa h̄ geritis nos
certos p̄ v̄ias l̄ras faciatis. Datum zc.

Sequit forma q̄ rector spoliat clericū
suo p̄stimonio.

Scolaus mis. zc. dilecto suo zc. Ac
cedens ad p̄ntiam n̄ram A. lator p̄
sentii nobis exposuit p̄tendo. q̄
vos quodaz suo p̄stimonio qd̄ se in dicta
ecclia canonice asserit obtinere auctori
tate p̄pria spoliastis. Quocirca mandam
q̄tenus si est ita dictum p̄stimonii cū fru
ctibus inde p̄ceptis restituatis. vel a rese
ptione p̄sentii vsqz ad octauū diem quē
vobis p̄emp. terminū assignamus cōpareat
facturi z recepturi corā nobis vt s̄. in p̄xi
mo. q̄ si dies comparitionis vel litigij zc.
Datum zc.

Alia citatio in parte generalis z in par
te specialis.

Rectori ecclie zc. Veniens ad nos
L. rector de p̄. z nobis grauer est
p̄questus q̄ vos sup̄ quadam pecu
nie q̄ntitate iniuriamini eidem p̄ v̄io libi
to volūtatis. Idcirco vob̄ B. q. si est ita
sup̄ p̄missis cū cadē amicabilr p̄ponatis.

vel a receptiōe pñtū zc. vt sup̄. Datū zc.

Alia citatio contra procbianos dene-
gantes soluere iura. decimas. oblationes
z alimenta suo rectori.

Icolaus mis. zc. dilectis filijs suis
proch. zc. D. ecclesie Iohes rectori
eiusdecclie nob̄ ḡuit d̄q̄rendo mon-
strauit q̄ vos p̄tra deū z iusticiā. decimā.
oblationes. mortuaria. z quedā alia iura
sibi soluere denegatis p̄ vestro libito vo-
lūtatis. Unde mādamus vobis q̄tū si ē
ita eidem de om̄ibz p̄missis plenarie r̄nde-
atis. Alioq̄n vos **V.** put nostris litteris
in mandatis tradidimus. canonica mo-
nitione p̄missa ad soluendū de p̄missis p̄
censurā ecclīasticā compellet. Si p̄o cre-
ditis aliquā iustam cām h̄ie p̄ quā sibi p̄-
dicta iura non debeatis. **V.** q̄tū a rece-
ptione pñtium zc. vt sup̄.

Alia citatio p̄tra rectorē recipientē ad
diuina procbianos alterius ecclesie.

Icolaus mis. zc. dilecto filio suo **F**
rectori **J. ec. de S.** zc. Iohānes re-
ctor **V.** ecclesie nobis graūiter cō-
querendo monstrauit q̄ vos auctoritate
pp̄ia p̄tra deū z iusticiā z in p̄iudiciū suū
nō modicū tanq̄s raptor mittens falceꝝ in-
messem alienā procbianos suos recipitis
ad diuina. eidem etiā ministrando eccle-
siastica sacramēta. Quocirca mādamus
vobis q̄tū si ita est eidē de tanta iniuria
plenarie satisfacies. Alioq̄n a receptione
pñtium zc. vt sup̄.

Alia citatio p̄tra subditos prauitatem
vsurariā exercentes.

MIcolaus mis. zc. mercatori de **P.**
zc. Querelā latoꝝis pñtium recepi-
mus p̄tinētē q̄ cū ip̄e vobis quā
possessionē p̄ certa q̄ntitate pecūie pigno-
ri obligasset. vos nō vultis eidem p̄dictā
possessionē restituere cū de sorte p̄dictā p̄
fructus redditus z possessionē ip̄ius sc̄tis
vt asserit iam p̄tenti. Unde vobis consuli-
mus z mandamus q̄tū facta computa-
tione de his que ex fructibz z redditibus
dicte possessionis hactenus recepistis di-
cto **F.** p̄fatam possessionē z quicqd̄ vltra
sortem recepistis restituatis. cum nō dece-
at suos christi tāq̄s hereticos vel iudeos
alimenta sua acquirere p̄ vsurariā prauī-
tatem. Alioq̄n zc. vt sup̄.

Citatio in causa matrimoniali quādo
vir diuertit ab vxore z contraxit de facto
cum secunda.

Icolaus mis. zc. dilecto suo **T. re.**
ctori zc. Veniens ad nos **B. latrīx**
p̄sentū nobis exposuit p̄querendo
q̄ cū **B. de B.** quem suum maritū asserit
z ipsa in facie ecclesie p̄ verba de p̄senti
ad inuicem matrimoniū p̄traxissent. Idē
Joh. tāq̄s sue salutis imemor diuertit ab
eadem z contraxit matrimoniū cum secū-
da muliere de facto. cū de iure nō possit.
Quare petit a nobis **B.** p̄dicta sup̄ p̄mis-
sis fieri iusticie complementū. Unde mā-
damus vobis quatenus p̄dictū **B.** z aliā
cum qua postmodū vt asserit de facto cō-
traxit. auctoritate nostra citeris vt die ta-
li quem eis p̄emptoriū terminū assigna-
uimus nostro conspectui se p̄sentēt. vt in-
ter ipsos qd̄ iustū fuerit decernat. Alioq̄n
zc. Mandamus vobis nihilominus au-
toritate p̄dicta q̄ testes q̄s vtraq̄ ps. p̄-
ducere voluerit ad suam intentionē p̄bā-
dam ad veniendum z p̄hibendum corāz
nobis veritati testimonū p̄ censuram ec-
clesiasticā compellatis. Datū zc.

Citatio in causa matrimoniali quā vir
nō vult cohabitare vxori.

Icolaus mis. zc. rectori zc. Veni-
ens ad nos **V.** mulier latrīx p̄sen-
tium nobis exposuit p̄querēdo zc.
vt in primo vsq̄ ad contraxit. Unde **V.**
vobis quatenus p̄fato. **V.** dicatis si est
ita dicte **V.** tanq̄s vxori legitime cohabi-
tat. z eam maritali affectione pertractet.
Alioquin ipsum auctoritate nostra citeri
vt die zc. vt supra.

Citatio viri in causa matrimoniali quā
emanat ad instantiā vxoris p̄ eq̄ q̄ est affi-
nitas inter ip̄m z vxorem.

MIcolaus mis. zc. rectori zc. Acces-
dens ad p̄sentiam nostram **P.** mu-
lier latrīx p̄sentium nobis insinua-
uit dicens. q̄ cum ipsa **P.** z maritus suus
B. p̄ p̄ba de p̄senti z in facie ecclesie m̄ri-
monialiter cōtraxissent. z postmodū ma-
trimonio consummato inter ipsos p̄ car-
nalem copulā multoz relatione intellexit
q̄ dictus maritus suus p̄ sanguinē suam
carnalr̄ cognouerat anteq̄ ipsam **P.** du-
ceret in vxorē. Quare dicte mulier pat̄t a
K A

Forma epistolaru

nobis sup h salubriter puideri. Un B. vobis. q. p̄fatū B. maritū suū ex pte n̄a citeris. vt die tali quē sibi zc. Mandātes vobis notario q̄ aut. n̄a testes q̄s dicta mulier zc. Alioqn zc.

Citatio in cā m̄rimoniali eo q̄ vir p̄t ipotentia p̄petuā nō cognouit vxorē z sibi p̄ trienniū p̄tinue cohabitauit

Jcolaus mis. zc. dilec. zc. Veniēs ad nos R. mulier latrrix p̄ntiū nob p̄q̄rendo mōstrauit q̄ cū tu z ipsa in virū z vxorē publice in p̄spectu ecclē p̄ p̄ba de p̄nti vos ad inuicē receperitis z iā p̄ trienniū insimul cohabitaretis. tu p̄t tu am ipotentia p̄petuā sibi nō reddidisti de bitū p̄iugale. licz ipsa q̄ntū in ea fuerit ad m̄rimoniu p̄sumandū daret opē z operā iuxta posse. Vez cū eadē mulier publice asserat coraz nobis q̄ vult esse m̄ z filios p̄create. B. q. tibi die t̄li quē tibi pemp. t̄minū assignamus corā nobis cōpareas vt int̄ te z ipaz qd̄ iure fuerit decernat. Alioqn zc. q̄ si dies zc. Datū zc.

Alia citatio sup adulterio cōmisso.

Jcolaus mis. zc. mulieri zc. Veni ens ad nos R. maritus tuus latoz p̄ntiū nobis exposuit p̄q̄rendo viua voce q̄ tu diabolo instigāte tue salut̄ tāq̄ nehandissima femia imemor adulteriu cōmittēdo. maritalē thoz nō erubuiti irreuerent ac turpiter maclare. vtpute cū z te in thoro p̄prio solā cū solo iuenerit ad inuicē cōmiscētes. Quare nob hūilr supplicauit vt p̄t tantū z tā graue opprobriū z enorme delictū te iuxta sanctiones canōicas puniremus. petēte a nobis cuz instātia vt dignaremur te a sui thori p̄ortio separe. Qz p̄o nec ipi nec alicui possuimus nec debemus iusticiā denegare. B. tibi. q. a receptiōe p̄ntiū die zc. quē tibi p̄ emp. terminū assignamus zc. iusticiā factuā z receptura zc. Alioqn zc. Datū zc.

Snia lata p̄ m̄rimonio sepando q̄ntū ad cohabitationē thori occasiōe aduterij

A noie dñi Amen. Cū L. de tali loco latoz p̄ntiū corā nob J. mis. zc. vxorē suā de adulterio citasset. lite corā nobis int̄ ipos legitime p̄testata receptis testibz z eoz dictis in p̄ntia p̄riū publicat̄ attestatiōibz z aud̄ hincinde p̄positis habito p̄silio peritoz. Quia dicit̄ L

legitime p̄bauit qd̄ se in dicta causa obtulit p̄batuz. nos in sc̄ptis hmōi int̄ p̄fatos L. virū z B. vxorē q̄ntū ad cohabitatiōz diffinitiuā sniaz diuortij duximus p̄ferendā. Lata z lecta fuit hec snia in sc̄ptis in tali loco z tali die. Si p̄o nō p̄bat̄ in sc̄ptis p̄nūciamus dictā mulierē adulerium m̄ime cōmisisse. z ipsam ex crimine qd̄ ei falso modo impingit volumus esse saluā.

Sententia diffinitiuā lata p̄ m̄rimonio quādo secundū matrimoniu de facto p̄tractū decernit esse nullū.

A noie dñi Amen. Cum B. z P. mulieres coram nobis A. miseracone diuina zc. B. sibi in virū peterent adiudicari. p̄ eo q̄ vtraqz dicebat se cū eodē p̄ verba de p̄nti m̄rimoniu p̄xisse lite coram nobis sup h legitime p̄testata. p̄sisto de veritate dicenda ab vtraqz parte iuramēto receptis testibz z hincinde eorū attestatiōibz in p̄ntia p̄riū publicatis auditis etiā q̄ ptes p̄ponere voluerūt cōsilio peritoz p̄fatum B. in scriptis adiudicamus in virū p̄fate B. mulieri. mandantes dicto viro vt eidē mulieri legitime cohabitēt z eam maritali affectiōe p̄tractet. decernentes vt inter p̄fatū B. et P. mulierē nō m̄rimoniu qd̄ fuit postmodū de facto p̄tractū sed potius p̄cubintū extitisse. dantes eidē mulieri si sibi placuerit licentiā cū aliq̄ p̄trahēdi dño p̄cedente. Lata in sc̄ptis fuit hec snia z lecta publice die tali z tali loco zc.

Sententia diuortij int̄ virū z vxorem p̄pter impotentia cocundi.

A noie dñi Amen. Cum L. mulier latrrix p̄sentium coram nobis mis. zc. peteret separari a viro suo cui p̄ trienniū continue cohabitauit. p̄ eo q̄ ipsa dicebat eundem virum suū impotentem ad reddendum ei debitum p̄iugale cū desideret esse mater z filios p̄create lite corā nobis legitime p̄testata. p̄testata ab vtraqz pte de veritate dicenda iuramēto receptis testibz z eoz attestatiōibz diligenter examinatis z publicatis. auditis in allegando hincinde p̄positis habito p̄silio peritoz in sc̄ptis tulimus sententiā diuortij inter eos. Dantes vtriqz si eis placuerit cū alijs licentiā p̄trahēdi. Lata z lecta fuit hec sententia in scriptis zc.

Forma epistolaz

**Sententia diuortij inter virū z vxorē
ppter affinitatem.**

A noie dñi Amē. Eū R. mulier co
rā nobis J. mis. zc. peteret se sepa
ri a viro suo p eo q vt ipa dicebat
dictus vir cognouerat carnalr p sanguine
am suā dicte mlieris añq̄ cū dicta mulie
re m̄fimonij p̄fisset. lite corā vob zc. Na
bito p̄silio peritorz diffinitive pnūciam?
in sc̄ptis nullū m̄fimonij int̄ ipsos fuisse
de iure tractū. Data z lecta zc.

**Qualr apli pcedunt in cā m̄fimoniali
vel a snia alia interlocutoria.**

Ancissimo in xpo patriz dño. dño
B. sacrosancte romane ecclie sū
mo pontifici J. licz indignus B.
eps cū sūma reuerentia pedū oscula brōz
in cā m̄fimoniali q̄ int̄ D. viz ex vna pte.
z E mlierē ex altera corā nob extitit v̄tū
lata p mlierē sniam tulimus quā iuste cre
dimus esse latā. a q̄ snia ex pte viri p̄dicti
ad se. ap. extitit appellatū in hūc modum.
In noie dñi amen zc. ponēdo totā applo
nis formā deferētes eidem has n̄as l̄ras
patētes n̄o sigillo sigillatas p apostolis
sibi duximus pcedendas. Data zc.

**Forma excōicationis qualr pcedatur
ptra p̄tumaces nolentes corā iudice ppa
rere cū pstat de p̄tumacia.**

Ohānes mis. zc. rectori zc. Veni
ens ad nos Z. latoz p̄ntium nob ex
posuit p̄tendo q̄ cuz B. de Z. p
n̄as l̄ras citaret vt cōpareret corā nobis
sibi z suis petitoribz r̄nsur? p eo q vt dice
bat sup qdā re iuriabat eidē. z cui dies. c.
p̄tino pemp. fuerat assigē? q̄ corāz nob
p̄parere deberet. Et cū dict? latoz ipa die
cōparuit corā nob z et seq̄nti petēs a nob
vt p̄ ipm aduersariū tāq̄ p̄tūacē p̄cede
re deberem? s; qz nob n̄ pstat vtz ad ipm
citatio n̄a puenit B. vob. q. sup h̄onq̄
rat? diligēti? p̄tate. z si inuenit? ipm cita
tū fuisse vt asserit denūciat? eundē publice
excōicatū. qz nos ipm p̄tūaciā ex
cōicatōis duximus vinculo innodandū.

**Qualr excōicatus p̄tūaciā p̄stans
cautoz de parēdo iuri refusia sibi expēsis
debeat absolui z denūciari absolutus zc.**

Ohānes mis. zc. dilecto suo vica
rio zc. Eū occasione zc. q̄stionis q̄
corāz nob int̄ P. z J. ex pte vna. z

**R. d. R. ex altera vertit p̄dictus P. p nos
excōicatus p̄tūaciāz extitisset. Qz
p̄o nunc veniens p̄stitit cautionē de parē
do iuri z refusia expēsi. aduersario dicto.
Ideo ipm a snia excōicationis duximus
absoluendū. Vñ mandamus vobis. q. di
ctū P. in locis in q̄bz auctoritate n̄a de
nūciastis excōicatū denūciat? eadē aucto
ritate publice absolūtū. Datū zc.**

**Qualr snia p m̄fimonio lata sit execu
tionē mandanda.**

Ohānes mis. zc. B. archiep̄oz zc. Z
de B. q̄ corā nob p̄tendo mōstrat
uit. q̄ cū in cā m̄fimoniali q̄ coram
nobis inter ipam ex vna pte z J. viz suū
ex altera extitit ventilata. z p ipa muliere
sniaz diffinitivā tulissemus. ip̄e sibi coha
bitare z eā maritali affectōe tractare re
cusat. Quocirca vobis in p̄tute obediētie
p̄cipiēdo B. q. ipm J. monitōe p̄missa
ad cohabitandū dicte mulieri tāq̄ vxorē
legitime z eā maritali affectōe tractandū
auctoritate n̄a p censurā ec. p̄pellat. Et
nihilominus B. vob. q. si snias n̄as no
luerit obfuare. eadē auctoritate excōicet
eundē. z oēs eidē cōicantes auxiliū z p̄si
lium impendentes. Datū zc.

**Qualiter eps debeat scribere p̄latis et
vicarijs quādo vir diuertit ab vxore z est
vagabundus zc.**

Aiuersis sancte m̄ris ecclie p̄latis
z corz vicarijs ad q̄s p̄ns l̄ra puene
rit Jo. mis. zc. Salutē z sinceram
in dño charitatē. Quia E. latoz p̄ntiū in
cūtu diaboli ac eiusdē p̄sumptuosa teme
ritate z p̄sūptōe temeraria duct?. ab vxo
re diuertēs eidē cohabitare recusat. z als
ē vagabūndus p loca discurrens varia z dis
uersa. Ideo rogamus vniuersitatē v̄iam
qt̄is cū dictus E. inuētus fuerit in p̄tibz
v̄ris ipm ad cohitandū dicte mlieri tāq̄
vxorē legitime. z eā maritali affectōe tractā
dū p censurā ec. cōpellatis. Datū zc.

**Sentētia lata p cā pecuniaria sup or
dinatiōe rei de q̄ agit z silr cū in eadē cā
re? absoluit ab impetitione actoris.**

Ohānes mis. zc. Eū A. de B. pe
teret centū lib. thuroñ. ex causa mu
tui vel depositi vl̄ ex causa alicui?
obligationis vel alio p̄ctu iusto mō. Tan
dem corā nobis lite legitime p̄stata zc.

Forma epistolarū

receptis testibz zc. Et qz inuenimus qz A legitime pbaut qz se obtulit pbaturz dcm Z. ab impetitione dicti A duximus absol uendum. Datum zc.

Forma qliter eps huicinus debeat se q sniam sui coepi dimissoria siue comēd.

Euerēdo in xpo pzi z amico charif simo Z. ep̄o uenefrano. J. eadē mis ratilboñ. ep̄s Salutē z sincerā in dño charitatē. Lū sit iustum z rōnabile z etiā in sacris canonibz dicat qz malefacto res nō debeāt de sua malicia cōmodū re portare Idcirco grauiter pdolētes signi ficamus Z. laicū in nra dyocesi rapinā z q̄plures excessus publicos z notorios p̄ deū z iusticiā z libertatē ecclīasticā cōmi sisse. quē nos canonica monitione p̄missa excōicauim⁹ p̄ p̄fatos excessus z crumia ab eodē cōmissa. Uez cū ipse snias nras vilipendēs nō curet nob z ecclīe nre satisfacere de tantis iniurijs z excessibz iā cō missis. Rogamus vos q̄tū dicitas snias nras publicetis. z faciat subditis vris in ecclījs vre dyocesis publice nūciare die bus dñicis z festiuis. vt nos p̄inde vobis ad p̄similia si p̄tigerit teneamur.

Ura dimissoria siue cōmendatoria pro clericis se ad ptes alias trāsferentibz.

Fluerē sancte mris ecclīe platis z eoz vicarijs. Iohes mis. zc. salutē z sincerā in dño charitatē. Flueri tis A. sacerdotē nre dyocesis. p nos vl p rālē ep̄m de licentia nra ad sacerdotalem ordinē fuisse pmotū. Uez cū idem sacer dos ad ptes alias vt asserit p̄ necessita tē affectauerit se transferre nob humiliter supplicauit. vt ad h̄ lras dimissorias z li centiā sibi p̄cedere dignaremur. Nos p̄o ipsius p̄cibz inclinati eidem nō excōicato nō suspensio. nec alicuius irregularitatis quā nos sciamus nota vel nota resperfo. p̄dictas lras z licentiā duximus p̄ceden das. quē vniuersitati vestre p̄pensius cō mendātes. Rogamus q̄tū cū ipm ad ptes vras venire p̄tigerit pmittat in susce ptis ordinibz in ecclījs vris liberalit̄ mi nistrare ac dīna officia celebrare. nos aut̄ q̄ntū hūana fragilitas nosse sinit vobis d̄ ipso laudabile testimoniū phibemus.

Qualiter clerici extranei non recipiant in episcopatu sine lris cōmendatorijs.

Ohānes mis. zc. dilectis suis Z. re ctoribz. vicarijs. archip̄sb̄is. p̄cu ratoribz. z ceteris clericis ecclīaz argeñ. cui. z dyo. Salutē z bñd. Qz non nūq̄ q̄plures sacerdotes z excōicati alij irregularitate. alij infamia notati. alij inf dicit z suspensi ad ptes alias se transferūt absqz licentia dyocelani. qd̄ cedit ad mul taz aiāz piculū. Idcirco vobis in p̄tute obediētē z sub pena excōicatōis p̄cipien do V. q. nullos clericos extraneos aliū de venientes in ecclījs vris ministrare vel dīna celebrare absqz nra speciali licentia pmittatis. Alioq̄n tanq̄ inobediētes fili os vos grauiter puniemus. Datū zc.

Ura p̄ quā p̄cedit p̄sb̄io aliūde veniēti qz celebret in ep̄atu.

Ohānes mis. zc. Vniuersis recto ribz. cōmendatoribz. vicarijs. archi p̄sb̄is. z ceteris clericis p̄ argeñ. ci nita. z dyo. p̄stitut. ad q̄s p̄ns lra puenerit Salutē zc. Vidimus z diligenter ins p̄eximus lram reuerendi p̄ris dñi p̄. dei grā Basiliē. ep̄i sub hac forma zc. Nos vero p̄fato p̄sb̄io licentiam damus z p̄ce dimus qz in vestro dyoc. vel ciuitate vsqz ad biennium tm̄ diuina officia celebrare. ita tm̄ qz p̄nias z alia ecclīastica sacramē ta nō possit ferre. nisi hoc sibi iniunctū fu erit ab illis qz curam animaz a nobis vel a nostris p̄decessoribz receperūt. In cui rei zc. Datum zc.

Ura ep̄i directa ad ep̄m qz pmoueat ad ordines clericos sue dyocesis.

Euerēdo in xpo pzi zc. Ep̄s zc. p Iohē subdyacono nre dyo. latore p̄ntiū quē vobis mittimus examia tū. z ad Z. ecclīe nre dyo. p̄ntatū p̄nita tē vram duximus ex affectu rogandā. q̄te nus cū vos p̄tigerit ordies celebrare. U sic. q. si vos p̄tigerit in istis q̄tuor r̄pibz p̄ ximo v̄eturis ordies celebrare. ipm ad or dinē dyaconatus dignemini pmouere zc.

Ura ordinationis ab ep̄o extraneo.

Flueris p̄ntes lras zc. Salutes zc. Flueritis nos talem clericuz latorem p̄sentium de licentia z p̄ litteras reuerēdi patris talis ep̄isopi sue dyocesis ad titulum Z. ec. talis dyocesis ad dyaconatus ordinem pmouisse. In cuius rei zc. Datum zc.

Forma epistolaz

Forma lraz p redēptione captiuoz.

Obānes mis. rē. Uniuerſ xpīſtī delibz p agān. ciuita. z dyo. pſtitutio ad q̄s p̄ntes lre puenerint. ſalutē z bñd. Qm̄ vt ait apls. Dēs ſtabim⁹ añ tribūal xpī recepturi put vnusq̄sqz geſerit in corpe ſine bonū fuerit ſine malum optet nos diē miſſiōis extreme miſericor⁹ die opibz puenire. ac ea ſemīare in terris q̄ reddēte dño cū ml̄plicato fructu recolligere poſſumus in celis. firmā ſpem fiduciaqz tenētes. Qm̄ q̄ p̄ce ſemiat. parce metet. z q̄ ſemiat in bñdictōibz d̄ bñdictōibz metet vitā eternā. Vel aliud facias phe miū. Eterni p̄ris filius dñs n̄r iēſus xp̄s cui ip̄e p̄ oim̄ uiuoz z mortuoz iudiciuz tradit cū ſederit in ſolio maiestatis ſm̄ opa ſua cuilibet redditur⁹. de opibz miſericor⁹ die ſic ip̄e teſtat̄ p̄cipue diſceptabit. z quē admodū p opibz pietatis bonis glie regnū p̄feret. Ita p illoz defectu malos ad tartarea regna detruhet. vbi eſt ignis inextinguibil⁹ diabolis cū ei⁹ angelis p̄pat⁹. Cū igit̄ Maria latrīx p̄ntiū hēbat q̄ndā virū ſc̄z ſuū Petrū noīe apud S. locū in terra ſarracenoꝝ captiuitate detentū. z ip̄e captiuus p redēptione ſua centū libras L. dño ſuo ſoluere teneat. z nō habeat vñ dictam pecuniā ſoluere poſſit. niſi auxilio z elemoſynis xp̄ifidelīū adiueſt. Uniuerſitate vīaz rogātes monem⁹ z in dño exhortamur. q̄tis de bonis a deo vob collatis eidē mulieri ad redimendū de captiuitate dictū viz ſuū pias elemoſynas z ḡta charitat̄ ſubſidia erogētis. vt p hec z alia bona q̄ dño inſpirāte feceritis. ad eterne felicitatis poſſit̄ gaudia puenire. Nos em̄ d̄ oīpotentis dei miſcōdia z b̄tōꝝ aplōꝝ Petri z Pauli auctoritate. z ea quā nob dñs indulſit p̄tate p̄ſi oībz ſe penitētibz z cōfeſſis q̄ eidē mulieri ad extrahendū virū ſuū de captiuitate p̄dicta manus porreperint adiutrices. xl. dies de iniūcta ſibi penitētia legitime miſericordie relaxam⁹ p̄ntibz poſt biēniū mīme valituris. Datū rē.

Forma lraz p recolligendis elemoſynis ad opus hospitaliū z p̄ioꝝ locoꝝ.

Obānes mis. rē. Uniuerſ xp̄ifidelibz rē. Qm̄ vt ait apls. Dēs ſtabimus rē. Vel Eterni p̄ris rē. Cum igit̄ tale hoſpitale die noctuqz recipiat in

firmos debiles paupes z egenos. a q̄buſcūqz xp̄ianoꝝ p̄ibz veniētes. z eis put ip̄i us hoſpital' ſac̄tates ſup̄petūt neceſſaria admittret. vniuerſitate vīaz rē. vt ſ. p̄. rē

Forma lraz p quē ep̄s cōmendat nūcios p recolligendis elemoſynis a rectoribz ſue dyoceſis.

Obānes mis. rē. dilectis ſuis rē. A rectoribz. cōmendatoribz. vicarijs. archip̄ſb̄is. z ceteris clericis eccleſiaz agān. ciuitatis z dyo. Salutē z bñd. Cū latoꝝes p̄ntiū ad petendū. colligendū z recipiendū elemoſynas a xp̄ifidelibz ad opus talis hoſpitalis ſunt ſpeciales nūcij deputati. vniuerſitate vīam rogamus. et in virtute obedientie p̄cipiendo **D. q. cū dictos nūcios ad eccleſias veſtras venire p̄tigerit ip̄ſos p honore z reuerentia ſanc̄te romane eccleſie. Cuius p̄uilegijs z indulgentijs ad petendū z colligendum elemoſynas talis hoſpitalis ſine eius nūcij vberime ſulciti ſunt z dotati. benigne ac charitatiue recipiatis. inducentes p̄ochanos veſtros p̄ijs exhortatōibz vt eis porrigant ſubſidiū charitatis. z ip̄is nuncijs indulgentias z p̄uilegia papalia expone/re p̄mittatis. Saentes q̄ vos p̄t̄ obedientiā laudabimus. z p̄pter inobediētiā grauius puniemus. Datum rē.**

Forma lraz p fabricatiōe pontium.

Obānes mis. rē. Qm̄ vt ait ap̄tus v̄l Eterni p̄ris rē. Cū igit̄ tali loco ſup flumio qd̄ taliter nūcupat̄ vbi i hiemali tpe p̄t̄ inundatōes aquaz q̄ plu res fuerūt mortui xp̄iani. Alij ſo fluctibz expoſiti ſarcinolas z alias res ſuas irrecupabiliter amiſerūt. q̄dam pons ſit valde neceſſarius q̄ tranſeūtibz hinc inde rē. Uniuerſis rē. vt ſup.

Lre p fabricis eccleſiaz.

Obānes mis. rē. Uniuerſ xp̄ifidelibz rē. Splendor p̄ne glie q̄ ſua mūdū illuminat ineffabili claritate pia vota fidelīū de clem̄tia maiestatis ip̄i⁹ ſpectatū tūc p̄cipue benigno ſanore p̄ſc̄tur cū deuota ip̄oz hūilitas ſc̄dōꝝ p̄cibz z merit̄ adiuuat. Cū igit̄ tal' eccia n̄re dyo. in honore dei z ei⁹ genitricis z ſc̄ti A. d̄ no uo icipiat fabricari. z nō poſſit a b̄ſc̄z fidelīū auxilio z ſilio p̄ſumari. vniuerſitate vīam rē. vt ſ. In fine p̄ſuenit aliq̄n ponti

Forma epistolaz

paterna solitudine inclinati vos habebimus hac p vice a pfata synodo excusati dūmodo aliquē pcuratorē pstituatīs q vice z noie v̄o recipiet z acceptet ea q̄ in dicta synodo p nos extiterint ordinata.

Qualiter ep̄s vocat clericos sue dyocesis ad ordines suscipiendū.

Obānes mis̄. zc. dilecto suo archiep̄s b̄o X. Salutē zc. Floureritis q̄ nos auxiliāte d̄no in istis q̄tuor t̄pibus prio v̄etur̄ intēdim⁹ ap̄d B. ordines celebrare. Un̄ B. vob. q. quocet̄ corā vobis rectoribz cōmēdatōibz z ceteris eccliaz clericis b̄nificiat̄z illis q̄ ad ordinē s̄t p̄mouendi ex pte n̄ra sub pena officioz z b̄nificioz inūgat̄z eisdē vt p̄dicta die apud tale locū absq; more dispēdio accedāt a nobis ordines q̄s onus b̄nificioz eorū dē req̄rit suscepturi. alioq̄n nō veniētes ab officijs z b̄nificijs duximus suspendēdos.

Ūa ordinatiōis ab ep̄o suo.

Obes mis̄. zc. Uniuers̄ zc. salutē zc. Floureritis nos L. clericū B. ecclie talis loci n̄re dyoc. latozē p̄ntiū ad dyaconatus ordinē statuto t̄pe p̄mouisse. In cui⁹ rei zc.

Quādo ep̄s excuset aliquē ab ordinibz suscipiendis.

Obes mis̄. zc. dilecto suo R. rectori. Quia nobis significastis q̄ v̄gēte q̄dā ineuitabili necessitate ad p̄sens nō poterat̄ ad nos tali die accedere a nobis ordines suscipiendi. nos rogādo q̄ vos ad p̄ns h̄emus a susceptōe p̄dictoz ordinū excusatos. nos h̄o v̄ris p̄cibz inclinati a susceptōe p̄dictoz ordinū excusamus. has vob̄ l̄ras n̄ro sigillo munitas in testimoniiū p̄cedentes. Datū zc.

De inuētario faciēdo in ecclia vacante

Obes mis̄. zc. dilecto suo B. archiep̄s b̄o talis loci zc. Relatiō pl̄imoz intelleximus q̄ E. bone mēoz rie tal̄ rector tal̄ ecclie est viā vniuerse carnis ingressus. Quocirca B. vob. q. v̄sis l̄ris absq; mora ac dispēdio ad dictā eccliam vos p̄sonalr̄ accedētes faciāt fieri inuētariū de oibz rebz ip̄i⁹ ecclie tā mobilibz q̄ immobilibz a mīmo vsq; ad maximū. et ip̄az eccliaz tā ī t̄palibz q̄ ī sp̄ualibz alicui sacerdoti fideli z idoneo cōmēdet̄ q̄ ip̄az eccliaz custodiat. z oēs res ei⁹ b̄n̄ z fidelr̄

q̄usq; dicte ecclie p̄sum. Datū zc.

Qualr̄ ep̄s patronis scribere debeat q̄ p̄sentent se ad eccliam vacantem.

Obānes mis̄. zc. Uniuers̄ p̄ronis heredibz prochiānis. ac illis q̄ ius h̄nt p̄ntandi ad eccliam Salutē z b̄n̄d. Cū ecclia talis vacet ad p̄ns p̄mouētē B. bone mēozie q̄ndā rectoris ecclie mēozate. B. vob. q. die tali vos n̄ro p̄spectui p̄ntent̄ vt eadē die nobis aliquā l̄ratā p̄sonā z idoneā in rectorē ad dictam eccliam simul z p̄corditer p̄ntent̄. Alioq̄n nos dicte ecclie de rectorē put de iure fuerit curabimus p̄uidere. Datū zc.

Qualr̄ ep̄s p̄stituat rectorē ad p̄sentationem patronoz.

Obes mis̄. zc. Uniuers̄ prochiānis vel dilect̄s suis clericis portionarijs talis ecclie. Salutē z b̄n̄d. Floureritis q̄ nos ad p̄ntatōz S. regis patroni vel ad p̄ntationē patronoz eiusdez ecclie clericū latozē p̄ntiū. quē de l̄ratūra z idoneitate p̄sone ac vita z d̄uersatiōe ipsius multipl̄ cōmēdamus. instituimus rectorē in ecclia mēozata. Ita t̄n̄ q̄ p̄ istā p̄ntationē p̄ronis alijs si q̄ sunt nullū in posterū p̄iudiciū generet. Et si req̄ret onus b̄n̄ficij sic se faciat statut̄ t̄pibz ad om̄s ordines p̄moueri. Alioq̄n h̄mōi gr̄a q̄ b̄n̄ficiū ip̄m h̄z nullius penit⁹ sit momēt̄. Idē h̄o nob̄ ad sc̄rā dei euāgelia corpalr̄ p̄stitit iuramentū q̄ nob̄ z successoribz n̄ris canonicē intrātibz obediētā z reuerentiā exhibebit. z q̄ nobis z ip̄i ecclie v̄l̄liboñ. p̄soluet integre iura n̄ra z q̄ sn̄ias n̄ras z vicario r̄ū n̄roz z statuta synodalia obfuabit. Et q̄ in dicta ecclia residentiā faciat p̄sonalē nisi de licētia n̄ra z successoroz n̄roz fuerit aliquē excusat⁹. z q̄ oīa iura ip̄i⁹ ecclie p̄ v̄ribz iam deposcet. Un̄ B. vobis. q. eidē rectori v̄ro obediētā z reuerentiā exhibētes. sibi de iuribz dicte ecclie plenarie r̄n̄ deatis. Et q̄ ip̄e vos p̄ iuribz dicte ecclie compellere possit. sibi p̄ p̄ntem plenariam p̄cedimus p̄ratem. z sn̄ias q̄s ip̄i p̄ iuribz dicte ecclie rite tulerit. in rebelles nos ratas habebimus atq; firmas. z eas faciemus auctorante d̄no vsq; ad p̄signā satisfactionē inuolabl̄r̄ obseruari. Datū zc.

Qualr̄ ep̄s cōmēdat eccliam cum cōmendatos facit fructus.

Forma epistolay

Onsimilis lra fiat de comendada ecclia cu comendatos facit fructus suos. excepto q no dicat istituim? sz comendamus. Et vbi dz obediatis taqz rectori zc. scribat tanqz comendatori.

Concessio comendatori p epm z suum vicarium facta.

Dhes mis. zc. Uniuersis prochia nis zc. Noueritis nos a nostro vicario recepisse lras sub hac forma Petrus de B. zc. nos pdictus eps comē dato. factū p subscriptū vicariū approbātes eundē instituim? in eadē ecclia curā z administrationē eiusdē ecclie sibi in spūalibz z tpalibz pcedētes. ita tū q ex hmōi pcesione patronis alijs si q sunt nullū in potsterū p iudiciū generet eidē. Insup rectori pceptiēdo mādantes qtenus infra tpus p ptiones z canones diffinitum faciat ad oēs ordines pmoueri. z in ipsa faciat resistentiā psonalē. Datū zc.

Qualr ecclia comendat ad tps.

Dhes mis. zc. Lū dicta ecclia vacet ad psens z expediat q interim oia bona z ornamenta ipius nō pe reant sz poti? pseruent. Nos em ecclie pdicte z bonis ipi? ppatientes ipam eccliaz z bona tā spūalia qz mundana tali psbzio latori pntium qusqz eidem ecclie de rectore pvideat psentibz comendamus. Und mādamus qtūs eidē psbytero de oibz iuribus dicte ecclesie respondere curetis. et q ipse p iuribz dicte ecclesie vos cōpescere possit sibi p psentes plenariā concedimus potestatem.

Confirmatio portianarū in ecclesia vacante.

Dhes miser. zc. dilecto suo clerico ecclie nre dyo. Salutē z bñd. Collationē portionis cū pstimonijs sup decimis taliū prochianoz ecclie talis que vacauerat p mortē A. qndaz portianarū dicte ecclie tibi factā in dicta ecclia p discretū virū B. rectorē gratā z ratā habētes ipam auctoritate nostra salua pontificali tertia pfirmamus. In cui? rei zc.

Lōfirmatio pstimoniū tm.

Dhes mis. zc. vt sup pria collatione pstimoniū. s. decimas taliū prochianoz tal ecclie tibi factā in dicta ecclia p discretū virū zc. vt in prio. Si po dat

pstimoniū de mēsa rectoris in certa pecunie qntitate. nō scribat salua tertia pontificali zc.

Confirmatio generalū cāz.

Dhānes mis. zc. dilecto suo B. rectori F. ecclie. Salutē z benedict. Uniuersitatē cāz qz in ciuitate L vel in tali castro occurrere ptigeit vobis auctoritate nostra totalr comittimus audiendā. z eā sine canonico terminandā faciēdo qd decreuerit auctoritate nostra p censurā ecclesiasticā firmiter obseruari. Testes autē q fuerint noiati pterqz de crimine si se gratia odio vel timore subtraxerint. censura ecclesiastica sili auctoritate nostra cogatis pītati testimoniiū phibere.

Lōmissio specialis.

Dhānes mis. zc. Causam que vertit inter D. mercatorē ex vna pte. z A. de L. ex altera sup qdā pecunie qntitate vob comittim? audiendā. z eā sine canonico terminandā faciēdo quod decreueritis.

Lōmissio in cā mrimoniū tm.

Dhes mis. zc. Causāz matrimonialē q vertit int B. viz ex vna pte. z A. mlierē ex altera vob comittim? audiendā qusqz ad nos eā duxerimus reuocandā. vl alit nihilominus diffinituā sniam nobis refuantes. faciēdo zc.

Alia cōmissio in causa matrimonij.

Dhes mis. zc. In cā matrimoniali q corā nobis int P. ex vna parte. z B. ex altera ventilat. vobis receptionē testium tm duximus comittendā. Mandātes vobis. q. receptis testibz nobis attestatiōz p publicā manū scriptas z vzo sigillo interclusas p certū nunciū trāsmittatis. assignando pūbz zc.

Renocatio cōmissionis.

Dhānes mis. zc. A. dilecto B. zc. Causa q int L. ex vna pte. z R. de B. ex altera coram nobis ex delegatione nostra super tali re vertit ad nos totaliter reuocamus. Mandantes vobis qtenus ordinationē pcessus z que coram vobis confecta fuerunt nobis p partes sine more dispendio z occasione aliqua destinetis. Datum zc.

Forma lre de pfirmatiōe portionis tāto tempe vacātis. q collatio ipius est ad

Forma epistolaz

episcopum deuoluta.

Querint vniuersi pntes lras inspe-
cturi qd cu nos mis. zc. ad tale eccle-
sia nre dyocef ca visitatōis z corre-
ctionis psonalr accederemus. cōperimus
q qdā portio in ipa ecclesia tanto tpe vaca-
uerit q collatio ipi⁹ portiois de iure psti-
tutionū sūmi pontificis ad nos erat tota-
liter deuoluta nos p̄o deū hntes p̄ oculis
ipam portione tali clerico de R. latozi p̄i-
tū duximus p̄ferendā. In cui⁹ rei zc.

Quā possessio dat alicui in emphitheo-
tico p̄tractu.

Icolaus mis. zc. dilectis suis B. z
S. clericis tal' eccle de tali loco nre
dyo. Qu nobis significast q qndā
hereditate cōem ad collationē p̄dictā spe-
ctantē q est in tali loco insil' habit. p̄side-
ratōe q h̄e vobis sit inutil'. cui mercatori
in emphitheotico p̄ctu dare decreuistis. p̄
certa ānua pensioe p̄dicte eccle p̄soluēda
pprietate nihilomin⁹ p̄dicte eccle refuata
z vos nobis sub debito iuramēto retulistis
q hmōi p̄ctus cedebat in vtilitate eccle
mēorate. z q eadē ecclesia p̄t h̄ nullā incur-
rebat lesionē. Nos aut' dictū p̄ctū gratis
z ratū hntes ad h̄ vobis p̄stabimus nrm
p̄sensum p̄iter z assensum. In cui⁹ rei zc.

Forma p̄firmatiōis inter rectorē z cle-
ricos facta.

Querint vniuersi pntes lras inspe-
cturi qd A. mis. zc. vidimus dilige-
ter insperimus qndā lram diuisio-
nis int' A. rectorē eccle tal' de tali loco ex
vna pte. z clericos portionarios eiusdē ec-
clesie ex altera facie. cui⁹ tenor talis ē zc.
Nos p̄o qz dictā diuisione licite z sine ali-
cui⁹ p̄iuitatis excessu ad vtilitatē eccle z
rectoris ac clericoz p̄dictoz inuenimus
esse factā auctoritate nostra duximus cō-
firmandam. In cui⁹ rei zc.

Qualr pcedat p̄tra clericos q veniunt
p̄tra diuisionem.

Icolaus mis. zc. dilecto suo L. ar-
chipsb̄io zc. Brauē qrelā clericozū
portionarioz tal' eccle accepimus
p̄tinentē q rector ipi⁹ eccle ppria auctate
ordinationē diuisionis infringere nitit. q
int' eos auctoritate nra extitit cōfirmata.
Quocirca B. vobis. q. p̄fatos clericos
sup ordinatiōe hmōi nō p̄mittat inq̄cta-

ri a rectore p̄dicto. vel aliq̄ alio molestari
p̄dictores z rebelles eadē auctoritate per
censurā ecclesiasticā p̄pellendo. Vex si int'
p̄fatos rectorē z clericos aliq̄ occasio ali-
cuius ordinatiōis de nouo emerferit ipsā
audiētes z eā sine canonico terminet. Ex
si forte dictā cām nō poteritis p̄cordia vl'
iudicio terminare. dictā cām instructā ad
examen nri iudicij trāsmittatis.

Qualr ep̄s p̄pellat rectorē z clericos vt
admistrent scolari fructus sue portiois.

Icolaus mis. zc. dilectis suis rectori
z clericis tal' eccle. Veniens ad
nos U. scolaris soci⁹ v̄ nob hūilr
supplicauit q vos auctoritate nra p̄ v̄is
excessibz denūciaremz excōicatos publi-
ce faciendo nunciari in ecclesijs dicti ca-
stri corā fideli p̄lo diebz dñicis z festiuis
eo q idē fructus portiois sue dedignami-
ni in studio mīstrare. Vñ in virtute obedi-
entie z sub pena excōicatiōis vobis p̄cipi-
endo. B. q. eidē de sue portiois fructibz
solicite ministrētis q studēs seruētius ad
scie metā pueniat vt poptat.

Qualr ep̄iscopus defendit ab exactio-
nibus z seruit. scolarem promot. ad ordi-
nes maiores.

Ohānes mis. zc. Vniuersis archi-
p̄b̄is. rectoribz. cōmendatoribus
z ceteris clericis F. ciuitatis z dyo.

Salutem zc. Cū nos monitione p̄missa
p̄torem z anazilles talis ecclesie excōica-
uerimus z excōmunicatos publice facere
mus nūciari. p̄pter suos excessus notorios
z manifestos p̄ eo q a nobis moniti nō p̄-
miserūt p̄motuz ad maiores ordines qui
cum virgine matrimonialiter p̄traxit gau-
dere p̄uilegio clericali. imo ipm ad cōtrī-
buendū cū laicis in angaria z exactiōibz
secularibz cōpulerūt z snias nras vilipen-
dentes nō curauerūt aliquatenus obser-
uare in p̄iudiciū z p̄ceptū nō modicū ec-
clesiastice libertatis. Dignū est siquidē q a-
liqs ex sua malicia cōmodū nō reportet.
Et cū dicat nil em̄ hūilitas videret p̄des-
se hūilibz si p̄ceptus z p̄tūacibz nō obesset
flolentes itaqz q tanta iniq̄tas transeat
ipunita. nec tāta detur actio in censozibz
malignandi. B. vobis. q. dictos p̄torem
z anazilles z alios auctoritate nra pulsa-
tis campanis z accensis cādelis publice
l 2

Forma epistolaz

In ecclesijs vris denunciatis excōicatos di-
ebus dñicis z festinis quibz de tantis in-
iurijs factis ecclie satisfaciatur cōpetenter z
ipso faciat penitus excōicatos ab oibz
artibus cuitari. eadem auctoritate oēs sibi
cōmunicantes vel parantes p̄silium z au-
xilium vel fauorem.

Carta quitationis illoz q̄ bona epi re-
cipiunt z expendunt.

Hiuerf p̄ntes lras inspecturis N.
mis. zc. Floueritis q̄ die tali in lo-
co tali recepimus p̄putatōz a fuitē-
te nro de oibz q̄ de nobis z mādato nro
vsqz ad p̄ntē diē recepit. tenuit. soluit. z ex-
pendit. q̄ de oibz receptis expensis z solu-
tis nobis bonā z iustā reddidit rōnē. p̄p̄t
q̄d ipm ad reddendā nobis z successoribz
nris rōnē damus p̄ libero z q̄eto.

Alia lra quitationis q̄n aliquid rema-
net ad soluendū.

Querint vnuerfi p̄ntem paginā in-
specturi q̄ nos S. mis. zc. die tali
z loco recepimus cōputationē a Z
fuitente nro latore p̄ntiū de oibz q̄ de nob
z mādato nro vsqz ad p̄ntem diē recepit.
tenuit soluit z expendit. q̄ de oibz cōputa-
tis remāserūt ad soluendū nob. xx. lib. z.
x. modia frumenti. De alijs p̄o exceptis so-
lutis expensis nobis reddidit bonā z ius-
tam rōnē zc. vi s.

Quando episcopus vadit ad visitan-
dum dyoce.

Scolaus mis. zc. dilecto suo T. re-
ctori vel cōmendatori seu pcurato-
ri talis ecclie Salutē. Floueritis q̄
nos dāte dño die tali erimus in vīa ecclie
sīa z eā intēdimus visitare. Un̄ B. vob
q̄ p̄paretis ad recipiendū nos hilariter z
benigne. z ad mīstrandū nobis ibidē pcur-
ationē nr̄am. Significātes prochianis
vris q̄ nos vbi erimus illa die. z q̄ illi si
necesse fuerit a nobis eccliaistica recipiāt
sacramenta. Datū zc.

Lra cōpulsina q̄ rector faciat in ecclia
residentiā p̄sonalē zc.

Ohes mis. zc. dilect. A. suo B. re-
ctori ecclie Salutē zc. Qz dignuz
z iustū q̄ ecclia a iusto sui plati fui-
tio nō fraudet. qz ab eadē suscipit alimen-
ta. Siquidē p̄ certo cōperimus q̄ vos p̄
deū z canonicas sanctiōes dictā eccliam

a longis t̄pibz tāqz sponsam repudiatā p̄-
derelicta hñtes cum p̄ obsequiā vīam in-
spūalibz z t̄palibz fere penit⁹ est elapsa. nō
curatis. put de iure tenemini accedere ad
eandē. z sibi cū officijs vel alijs deseruire
Vez cū tantā vīam desidiā z negligentā
p̄spicere oculis p̄niētibz nō possum⁹ nec
debeamus sub dissimulatiōe de cetero su-
stinere monētes. B. vob in p̄tute obediē-
tie q̄tis ab hinc ad dies octo ad p̄fatā ec-
clesiā accedētes. facturi q̄d ordo exigit in
eadēz residentiā p̄sonalē. ita q̄ p̄ntia vīa
ipsam faciat cōsolatā. Alioq̄n patronis z
heredibz p̄fate ecclie nris dābimus lris
in mādatiō q̄ nob p̄ntent p̄sonā idoneam
ad eccliam mēoratā.

Qualr ep̄us dispensat cū aliq̄ q̄ possit
duo bñficia retinere.

Ohes mis. zc. portionario zc. Cō-
sideratis tue p̄sone meritis ac indū-
stria. Quā p̄pter tuis meritis exigē-
tibz p̄na sollicitudine te in nris amplecta-
mur visceribz charitat⁹ quā etiā benigno
fouore p̄seq̄ affectam⁹. Volumus ḡ vt cū
portione quā in dicta ecclia obtines portio-
nē quē tibi in tali ecclia de tali loco cano-
nice ē collata. insil possis hñe ac licite reti-
nere tecū auctoritate ordinaria dispensa-
mus p̄stōne seu p̄suetudine nō obstante.

Qualiter ep̄s excuset aliquē ad t̄ps re-
sidentia in ecclia faciēda.

Ohes mis. zc. dilecto suo F. recto-
ri. Quia vob vris lris significastis
q̄ q̄ plurimū expediebat ex causa i-
enictabili z necessario sup̄ q̄busdā rebz ve-
stris pcurādīs ad breue t̄ps ad pres alias
vos trāsserre. z q̄ interim excusamus a re-
sidentia in dicta ecclia faciēda vsqz ad bi-
enniū excusamus. ita q̄ p̄ absentia vīam
hmōi penā canonicā nō incurrat⁹ dūmō
aliquē fidelē pcuratorē in dicta cā p̄stitu-
ati⁹ in eadē ecclia spūalia z t̄palia ad-
ministret. In cui⁹ rei zc.

Qualiter ep̄us publicare z significare
debeat con. ec.

Hiuerf p̄ntem lraz insp̄cturis. Jo-
hānes mis. zc. Floueritis q̄ dispo-
nente dño talē eccliam de tali loco
ad honorē dei z glōse ḡgis mris Marie
z sancti A intēdimus p̄secrare. nos de oī
potentis dei misericordia z beatoz aploz

Forma epistolaz

Petri et pauli auctoritate. et ea qua dñs in
dulsit pte p̄fessis oibz et vere penitētibz
p̄fisi q̄ ad dedicationē dicte eccie cā deu
tiois oionis puenirent vnū annū et q̄dra
ginta dies de iniūcta sibi penitētia legiti
me misericorditer relaxamus.

De anniuersario dedicationis ecclesie
eiusdem.

Reuerſi ep̄iſidelibz ad q̄s p̄ntes lre
puenerint. **Johes** mis. splendor p̄
ne glie et. vt s̄. Quia he legit in sa
cris sc̄pturis q̄ nō locus hoīem. sed hō lo
cū sanctificare bonis opibz p̄suevit p̄t̄
p̄is et religiosis. nō p̄t̄ loca s̄ p̄t̄ diuini
cultus fuitiū et reuerentiā saluatoris n̄ri
et oīm nos debemus esse fauorabiles et be
nigni. Cū aut ad honorē et reuerentiā sal
uatoris n̄ri et genitricis ip̄ius talē ecclesiā
de tali loco duximus p̄secrandā. et cultus
diuinus nō debeat minui sed augeri. nos
de oīpotentis dei misericordia et beatorz
et. vt s̄. oīmbz he penitētibz et p̄fessis q̄ ad
dictā eccliam q̄libet anno in die ip̄si an
niuersarij cā deuotiois et oionis venerint
q̄draginta dies de iniūcta sibi p̄ntia legiti
me misericorditer relaxamus.

De viduis et pupillis et orphanis de
fendendis.

Excellentissimo dño. dño **F.** dei gr̄a
illustri regi cecilie et. **S.** miser. et.

Salutē corpis et aīe cū oīmi reuerē
tia et honore. accedens ad p̄ntiā nostram
B. vidua latrice p̄ntium nō sine afflictioē
cordis nobis grauit̄ est p̄questā. asserens
q̄ cū ipsa sit vidua ac miserabilis p̄sona.
et official̄ v̄ri castri ad instantiā mercato
ris q̄ est diues et potens. q̄ sup̄ q̄busdam
bonis suis aggrauet et molestat eā. Et lz
ip̄a de sua facultate modica velie satisfac
cere alicui aduocato q̄ suaz cām foueat et
defendat. Nullus tñ est q̄ patrocinari ve
lit ne p̄dicti mercatoris incurrat inimici
ciā vel offensaz. Vex cū p̄ta m̄ hūilis ec
clesia intuitu pietatis teneat miserabiles
p̄sonas pupillos et orphanos defendere.
et in sua iusticia p̄suare. excellentiā v̄ram
rogandam duximus et affectu. q̄ placeat
dñatiōi v̄re dictis. **P.** rectoribz et officia
libz scribere q̄ in hac cā se nō intromittāt
aliqd̄ diffinire. s̄ q̄ nob̄ dictā cām remit
tant. Et si aliq̄s de ea p̄q̄stus fuerit coraz

nobis suā iusticiaz p̄sequat. Et nos tā de
ipsa vidua q̄ de ip̄is pupillis et orpha
nis et miserabilibz p̄sonis faciemus fieri
iusticie cōplementū.

De ep̄o ad ep̄m vicinū q̄ in sua dyoce
si suppleat vices suas.

Enerabili in x̄po p̄ri et amico suo
charissimo dño **J.** dei gr̄a ep̄o aq̄
nati **H.** mis. et. Cū ieuitabili et ne
cessaria cā in remotis p̄tibz morē trahere
intendamus sup̄ n̄ris et eccleie n̄re arduis
negocijs p̄tractandis. paternitatē vestrā
rogādā durimus ex affectu. q̄ in ciuitate
et dyocesi n̄ra q̄ ordinis pontifical̄ spectāt
ad officiū cū a vicarijs n̄ris v̄l eoz altero
fueritis req̄siti. dignemini exercere. ad h̄
aut̄ exercendi vobis plenariā p̄cedimus
ptatem. Insup̄ et gr̄atas h̄re nos indulgē
tias quas subdit̄ in ep̄atu nostro p̄textu
p̄secrationū ecclesiaz et alioz pioz locoz
et religiosaz p̄sonarū et captiuoz duxerit̄
relaxandū. Datū et.

Qualr̄ archiep̄s scribit suis suffraga
neis de p̄secratione electi in ep̄m.

Ob̄anes dei gratia archiep̄us ca
puanus venerabilibz fratribz et ami
cis in x̄po charissimis eiusdez gra
tia tali ep̄o Salutē et sincerā in dño cha
ritatem. glorificetur nomen altissimi dis
ponens oīnia suauiter. cuius incōprehen
sibilia sunt iudicia et inuestigabiles vie ei
q̄ in capitulo talis ecclesie de pastore pro
uidere dignatus est p̄sona v̄tibz eminentis
scientie p̄dita honesta pacifica et benigna
de qua nouimus p̄sum esse ecclesie. Ve
rū cum ad examinationē persone p̄cedere
mus. litteratura scientia et p̄uersatiōe ip̄si
us inuenimus ip̄m nō tñ ad hoc sed ad
maiora dignū esse fraternitatē vestrā ro
gandā durimus ex affectu. q̄ tñ die ad lo
cū talē p̄sonalr̄ accedētes. eidē munus ve
stre sanctiones canonicē impendatis. Da
tum et.

Qualr̄ iudeus compellat̄ p̄ censurā ecc
lesiasticam.

Ob̄anes mis. et. tali archiep̄o tal
ecclesie. Cū dñs papa ex solita be
nignitatis sue largitate omnibz ve
pillū sancte crucis deferentibz ad visitan
dum terram sanctā hierosolimitanā p̄ces
serit q̄ ad solutionē ysuzaz mīme teneant

Forma epistolaz

Constitutis igitur coram nobis christiano et talli iudeo talis loci qui christiano prefato pertinet vsuraz summa pecunie soluere tenebat. Quia pro nobis per professionem dicti iudei vel per testes vel per publica instrumenta constitit prefatum iudeum sorte sua debita de iure presentium eidem madauimus quod nihil a prefato christiano ratione vsuraz aliquatenus presumeret extorquere. Alioquin si secus acceptaret ipsum iudeum ad delictum dum ab hominibus puritate auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam compellatis. scilicet excoicando oes dicto iudeo coicantes et eisdem prestatas consilium auxilium et fauorem. et cum eodem mercimoniam habentes. et eisdem aliquid ratione hominibus debiti persoluentes.

De episcopo ad legatum per clerico rebinario Euerendo in christo patri et domino A. episcopo apostolice sedis legato H. mis. etc. Cum ad ecclesiam de tali loco nostre dyocesis causa visitationis et correptionis nos pertingerit accessisse. inuenimus ibidem presbiterum portionarium eiusdem latores presentium super rebinatum excoicationis sententiam incurrisse. que et excoicationem indictam que tenebat astrictus duximus absoluendum. Sed quia cum eodem de irregularitate facta nequimus dispensare ipsum ad presentiam vestram duximus remittendum. vos affectuose rogantes. quod super irregularitate sic facta dignemini dispensare misericorditer. Datum etc.

Qualiter episcopus remuneret laicos sibi seruiantes.

Via mercenarius dignus est mercede sua. Et cum tam de rigore iuris quam de equitate rationis expediat quod bene et fideliter seruiantes ad dignam remunerationem recipiant. ne subtractio sanguis quod ab sit de illorum manibus preceat quibus seruium est impensum et subtractor a domino in die nouissimo requirat. Idcirco nos mis. etc. Considerato fuitio nobis et ecclesie nostre presentium a longis retroactis temporibus impenso quod talis fecit laicus fuitens clientibus noster latores presentium eidem B. possessionem in tali loco extitente ad mentem nostre pontificis. spectantes in prestantimonium referendum duximus. ita quod in de fructus possessionis ipsius habeat et in vita sua possideat. salva substantia reipsum. Sed post mortem ipsius prefata possessio cum meliora sortibus in eandem facta ad mentem pontificis. sine aliquo proouersa reuertat. In cuius etc.

Qualiter episcopus absens faciat aliquem canonicum in ecclesia cathedrali.

Icolaus mis. etc. dilectis suis. Cum in vobis ecclesia quedam ad presentiam vacet prebenda per mortem H. bone memorie quondam canonici talis ecclesie et ad ipsam presentiam secundam ad ecclesiam nostram propter quedam iminerentia negocia accedere non possumus. Vobis. quod ad collationem ipsius prebende nomine et vice nostra. et si cum capitulo put vobis et ipsi capitulo dominus ministraverit preceatis. et permitimus nos ratum habiturum et firmum quicquid de collatione predicta cum capitulo duxeritis ordinandum. Datum etc.

Qualiter excoicatur in genere qui furta commisit.

Obanes mis. etc. tali rectori ec. T. Accedens ad nostram presentiam mercator latores presentium nobis lachrymabiliter est proquestus. quod cum ipse die tertiis apud domum suam in lectulo concubisset. circa medie noctis horam dum in medio silentii esset aliqui maligno ducti spiritu dei per oculos non habentes. clara et latenter in domum ipsius irruendo quondam summam pecunie et res alias exportarunt. Quocirca Vobis. quod in ecclesia vestra et in locis circumiacentibus auctoritate nostra moneatis in genere oes illos qui furta commiserunt predicta quod a receptione presentium vsque ad dies octo secreto restituant res prefatas. Alioquin tam ipsos malefactores quam presentientes in dictis ecclesiis excoicatos denunciatis et faciatis publice nunciari quosque eidem de prefatis rebus sibi furtiue subtractis plenarie satisfaciant.

De limitatione ecclesiarum

Voniam labilis est memoria hominis cuius a vili et corruptibili materia sit formata. et cum nil certius morte. nil incertius hora mortis. ideo inuentum fuit sacre scripture remedium ut ea que in presentia dispositione extiterint ordinata possint in posterum ad perpetuam rei memoriam liquido probari. Verum cum in ecclesiis nostre dyocesis visitationis et correptionis officium exerceremus. inuenimus in eadem ecclesiis rectores super decimis ad prophanorum scandalum proouersam multiplici ac nouit suborta. cum vterque eorum ad iniurias et ad prophanos alterius manus auidas extendebat. Nos pro terminando litis discordiam. tam auctoritate ordinaria quam vtriusque per

Forma epistolaz

tis bñplacita p viã pacis z h̄cordie feren-
da benigno fauore dirigere cupientes p̄fa-
tis ecclesijs limitamus prochianos p cer-
tas terminoz distantias in h̄c modũ. vicz
assigimus tali eccleie proch. z terminos p̄-
petuo limitatos. In cui⁹ rei zc. Fecimus
inde fieri duos cartas n̄ro sigillo munitas
quaz vnã habet talis rector. aliã h̄o talis
rector. Actum zc.

Qualiter p̄tra clericum incorrigibilem
pcedatur.

Obãnes mis. zc. archidya. Sicut
matutinus lucifer alia sidera i splē-
dore p̄cellit. z q̄si sol refulgens in
planetaz medio p̄minentiori choruſcatiōe
clarius eluceſcit. sic clerical' ordo ad deco-
rē domus dñi dz int̄ alios eminentius re-
splendere. Clericus em̄ a clericos qd̄ ē foris
q̄si in sorte dñi electus iter p̄tat. q̄si signũ
ad sagitrã positũ. Vñ dz oñdere alijs q̄lr
oportet alios in domo dñi p̄uersari vt ma-
lũ euitet. bonũ discat. Qd̄ em̄ fit a p̄lati fa-
cilius dat̄ subdit̄ in exēplũ. Verũ in pec-
catis exigētibz porcionariũ talis eccleie fa-
ma publica deferente inuenimus q̄plu-
ribz delictis enormibz furto. homicidio. z
excessibz publicis z m̄ifestis. ac alijs cri-
minibz multiplic̄ irretitũ. Et lz p̄ nos vt se
corrigeret z de tantis excessibz satisfacere
caritativa monitio p̄cessisset. Idē p̄. tãq̄
sue salutis imemor satisfacere recusauit.
imo deteriora p̄oribz cõmissis accumula-
tis saltē nō formidauit nos scãdalo mul-
tiplici p̄turbare. vel offensam z m̄ta enor-
mia delicta in p̄tumeliã z ignominia crea-
toris cõmittere nō expauit. p̄t qd̄ ipm̄ ex-
cõicamus. z deinde ipm̄ recusantē de tan-
tis excessibz satisfacere. nec ad viam corre-
ctiōis p̄uenire anathematizamus iusticia
mediãte. Deinde eũdē in sua solita p̄rina-
cia p̄durantē ab officio z bñficio duxim⁹
suspendendũ. quē sic nec ad recõciliãtiōz
z emēdationē redire volentē a clericali cõ-
sortio duximus segregadũ. Vñ cũ nō de-
beat de sua malicia cõmodũ reportare. et
dignũ sit vt q̄s timor dei a malo nō reuo-
cat. saltē eos coerceat seueritas t̄pal. Vñ.
vob. q. eundē multũ sagacit̄ capi faciatis
absq̄z corpis lesione. z in carcerali custo-
dia retinere vincul' ferreis p̄petuo religa-
tũ. Ita q̄ h̄mõĩ pena cedat alijs in exēplũ.

De p̄stitutõibz synodalibz registrãdis.
Icolaus mis. zc. dilecti suis archi-
dy. p̄oribz. cõmendatoribus. archi-
p̄b̄is. p̄curatoribz. rectoribz. caplis
z ceteris clericis eccleiaz ciuita. z dyo. Si
rõnes rez z p̄sonaz statuta z ordiatiōes
iurisperitoz. z m̄adata p̄ncipiũ m̄ime sua
rent. nō tantũ p̄ba prudentiã. sed q̄si eent
p̄ba puerilia deputarent. Sane cũ apud
talē locũ nup̄ in n̄ra eccia cathedrali vna
cũ caplo n̄ro synodũ duxerimus celebra-
dũ de p̄silio z approbatione dicti capli et
n̄ri q̄sdã in ipsa synodo p̄stitutiones edide-
rimus synodales. Vñ. vobis in p̄tute obe-
dientie q̄tis ipsas in ecclesijs z prochijs
v̄ris inuolabilr̄ obſuantes. z in libris ec-
clesiaz p̄fatas p̄stõnes p̄scribant̄ q̄s vob̄
sub n̄ro duximus sigillo interclusas p̄ B.
latozem p̄ncipiũ destinandas. Alioq̄n p̄tem-
ptozes h̄mõĩ mandati vestri. p̄t̄ inobedi-
entiam grauiter puniemus.

Qualr̄ p̄stitutiones synodales execu-
tioni dentur.

Obes mis. zc. archi. zc. Relatione
veridica intelleximus plurimoz.
q̄ quidã rectores archidiaconaz
vestri in parrochia hincinde indiffe-
renter manus ad inuicem extenderũt au-
das contra deũ z libertatē sancte matris
ecclesie. ac contra p̄stitutiones nostras sy-
nodales in synodo nostra nup̄ editas. z p̄
caplm̄ nostrũ z ecclesiarũ rectores nostre
dyoc̄. vn̄uersos legitie approbatas. Quo-
circa Vñ. vobis in virtute obedientie. q.
dictas p̄stitutiones nostras inuolabilr̄ in
archidiaconatu vestro faciatis ab om̄ibz
rectoribus quibz cõmendata est animarũ
cura. z ceteris clericis inuolabilr̄ obserua-
ri. Contrariũ facientes etiam rebelles au-
toritate nostra p̄ censurã ecclesiasticã fir-
miter compellendo.

De illo q̄ intestatus decessit.

Icolaus mis. zc. Archi p̄sb̄ exhibi-
ta nobis t̄lis rectoris eccleie petitio
p̄tinebat q̄ cũ A. laicus parrochia-
nus suus subita mortis suffocatione de-
cesserit intestatus. heredes z successores
dicti intestati sibi tertiã p̄tē de tertia oim̄
bonoz suoz prout seruat de iur̄ z p̄suetu-
dine nostri episcopatus soluere contradi-
cũt. Quocirca Vñ. vobis q̄tis inquisita

Forma epistolarū

sup h diligētius f̄itate si inueneritis pro
chianū eundē decessisse vt asserit̄ intesta
tū heredes z successores ipsi ad soluendū
dicto rectori tertiā p̄tē de tertia bonoz di
cti intestati auctoritate n̄ra p̄ censuram ec
clesiasticā cōpellat̄. inuocato ad h̄ h̄silio
si necesse fuerit z auxilio brachij secl̄aris.

Visitatio p̄tra clericū p̄ archidiaconū
O h̄anes mis̄. zc. dilecto suo A. ar
chidiacono. Relat̄ione pl̄imoz ad
nos noueritis puenisse q̄ aliq̄ cleri
ci in n̄ro archidiaconatu p̄stituti de incō
tinentia z alijs excessibz. z alias puerse et
iniq̄ puerfantes vt z de vite infamia pu
blica notent̄ sanctā religiōem clericoz ab
ominabilr defedātes exorbitent. Quocir
ca in f̄tute obediētē z sub testatōe diuini
iudicij districte p̄cipiēdo. **V.** q. om̄i mo
ra postposita ad eccliam n̄ri archidiacono
natus psonalr accedatis. de vita z puer
satione prioz z clericoz diligētius inq̄ra
tis. corrigendo q̄ videritis corrigenda. ni
hilominus fm sanctiōes canonicas exces
sus delinquentiū puniendo.

Ad fr̄es p̄dicatores de alieno prochia
no ad sepulturā recepto.

Icolaus mis̄. zc. religiosus viris et
amicis in christo charissimis p̄ori
z cōuentui frat̄rū p̄dicatoz de tali
loco **S**alutem zc. Ex p̄te talis rectoris z
clericoz ecclesie talis nobis p̄querēdo ex
titit int̄matū q̄ A. prochianus ecclesie p̄
dicte agens vt fidelis christicola. in arti
culo mortis ipsi eccleie tanq̄ prochianus
eiusdē q̄dā de bonis suis legauerit. z ibi
dem in vltima voluntate se p̄cepit sepeliri.
vos tāp̄ alieni iur̄ raptōres falcē in alie
nā messem mittentes corpus prochiani p̄
dicti cū q̄busdā legatis eccleie p̄fate ad se
peliendū in vim monasteriū deportastis
Vez cū nō debeamus alicui iusticiā de
negare. **V.** vob. q. si est ita corpus defun
cti ad p̄fatā eccliam cui⁹ prochianus exi
tit deportantes dictis rectori z clericis le
gata plenarie p̄soluat̄is. Alioq̄n tali die
quē vobis terminū assignamus corā nob̄
p̄ sufficientē p̄curatorē cōpareatis. dictis
rectori z clericis de p̄missis facturi iusti
cie cōplemētū. Alioq̄n nos in dicta cau
sa put̄ de iure fuerit p̄cedemus. **Q** si dies
fertata zc.

Compositio inter ep̄m z capitulum

A noie dñi Amen. Fouerint vn̄i
uersi p̄ntes l̄ras inspecturi q̄ inter
nos **B.** mis̄. dina ep̄m aquinatē ex
vna p̄te. z capl̄m eiusdē eccleie ex altera. su
p̄ diuisione bonoz n̄roz. s. super decimis.
mortuarijs z alijs iuribz eccliaz n̄re dyo.
a longe retro actis t̄pibz essz q̄dā litis ma
teria suscitata. Tandem altissimus iesus
x̄ps vnigenitus gliosus q̄ est testator pa
cis z vere salutis formator. om̄e remouēs
scandalū odiū vel offensam int̄ nos ami
cabilr cōpositionē duximus ordinandaz
in hūc modū. vitz q̄ ep̄s q̄ nūc est z om̄s
ei⁹ successores q̄ p̄dicte eccleie p̄fuerint li
bere z sine q̄libet p̄dictione dicta mortua
ria z alia iura talis eccleie. s. **B.** p̄petuo pos
sideat ordinata. Etiaz extitit inter nos q̄
capl̄m p̄dictū decimas. mortuaria. z alia
iura cōia talis eccleie. s. **B.** p̄ter p̄curatiōz
q̄ daf̄ rōne visitatiōis libere habeat z pos
sideat cūctis t̄pibz seculoz. In cui⁹ rei tes
timoniū fecimus inde fieri tres cartas p̄
alphabetū diuisas n̄ro sigillo sigillatas.
q̄rū vna remanet penes nos dictum ep̄m
alia penes dictū capl̄m. z tertia remanet
penes thesaurarios dicte eccleie perpetuo
obseruandae.

Q̄ cōpositio p̄firmet̄ p̄ papam.

Ancissimo in x̄po patri z dño. dño
B. dina puidētia sacrosancte ro
mane eccleie sūmo p̄tifici cū sūma
reuerētia pedū oscula brōz. Cū nos ad in
uicē sup decimis mortuarijs z rebz alijs si
ue sup diuisiōe oim bonoz eccliaz n̄re dy
oce. q̄stio varia z diuersa agitata diutius
extitisset. Tandē redēptoris altissimi gr̄a q̄
pacē ē z p̄cordie reformatoz. p̄ amicabilez
p̄positōz p̄cordati quā put̄ iuste z sine p̄
uitate facta ē. v̄is dignem̄i l̄ris p̄firmare
ac stabilitate p̄petua solidare. **D**atū zc.

Compromissum in arbitros.

A noie dñi Amē. Fouerit vn̄iuer
si p̄ntes l̄ras inspecturi q̄ cū inter
nos **B.** mis̄. zc. ex p̄te vna. z tale capl̄m
ex altera sup inreponatus tal̄ eccleie n̄re
dyoc. s. possessionibz. decimis. z alijs rebz
auctoritate aplica questio esset diuti⁹ agi
tata. nos volētes parcere laboribz z expē
sis. p̄fatam questionē iudicio vel p̄cordia
terminandam pro bono pacis z concor̄e

Forma epistolay

die sup q̄stione p̄fata cōpromissimus in A
z B. viros prouidos z discretos sub fide
hinc z inde copialis z p̄stici iuramenti z
sub pena centū marcaꝝ argenti solueday
ex pte p̄dicete. p̄ti obtpare volēti arbitrio
seu iudicio talū arbitray z sub pena ea
dē pmittimus z obligamus nos sub ypo
theca bonoz n̄roz tēpaliū z spūaliū arbi
trio z mādato peritoꝝ seu iudicio p̄dicto
rū in arbitros acceptoz obseruare q̄cqd
ipsi vel duo ipsoꝝ in hac questione contē
ta arbitrando. mandando. iudicando. oz
dinando. laudando. cōponendo. z etiam
sniando duxerint faciendū. In cuiꝝ rei te
stimonū has n̄ras patentes l̄ras nostris
sigillis sigillatas eisdē duximus p̄ceden
das. Datum zc.

Contractus mutui.

A noie dñi Amen. Hauerint vni
uersi q̄ die tali anno tali loco nos
mis. zc. Cognoscimus z p̄fitemur
a mercatore talis loci. c. marcas L. z lega
liū mutuo accepisse. z ipsas nob fuisse so
lutas in pecunia nūerata. q̄s q̄dē marcas
in vtilitatib z negocijs talis ecclie duxi
mus p̄cedendas. Nos p̄o dictas marcas
vel valore eay dicto mercatori vsq̄ ad ta
lē diē in ciuitate vltion. in pace z sine p̄di
ctōe reddituri. In cuiꝝ rei portioꝝ securita
tē l̄raz n̄ri sigilli munimie roboratā dicto
mercatori vsq̄ ad talē diē duxi p̄cedēdā.

Quitatio pecunie renumerate.

Duerint vniuersi zc. q̄ ego B. mer
cator vltion. cōfiteor z recognosco
me habuisse z in numerata pecūia
recepisse a venerabili p̄te dño venefrano
ep̄o. c. marc. bonoz L. z legaliū q̄s eidez
ep̄o mutuau. Et ideo ipm z successores
suos q̄ venefranā eccliaz p̄fuerit ad hmōi
debitū do z p̄cedo p̄ liberis z h̄etis. ita q̄
si de cetero de z sup debito dicto carta v̄l
sc̄ptura siue instrumēta aliq̄ apparuerint
sint irrita z nullā hēant roboris firmitatē
In cuiꝝ rei testimoniū hāc patētē l̄raz p̄ ma
nus L. tabellionis factay dicto ep̄o p̄cessi
z mei sigilli munimine signatā. Et ego ta
bellio his oibz interfui zc.

Contra officiales ciuitatis q̄ tenēt aliq̄
quē obsessum in ecclia.

Regorius mis. zc. dilecto suo tali
archidyacono z archip̄b̄ro zc. tal

castri Salutē. Dolētes nō īmerito q̄ plu
rimū z turbamur. q̄ intelleximus q̄ q̄dā
laici q̄bus falso modo z inique mortis im
pingebat periculū timētes p̄toꝝ z officia
les dicti castri p̄ metu mortis p̄fugientes
ad eccliam talē vt in eadē securiꝝ possent
a mortis piculo defensari. Qui p̄toꝝ z offi
ciales p̄tēnentes īmunitatē ip̄iꝝ ecclie tā
q̄ speluncā latronū violando dictis p̄fu
gientibz in p̄tēptū dei z sancte m̄ris ecclie
panē z aquā z cetera victualia tāq̄ puer
lores fidei subtraxerūt. Quocirca B. q.
ip̄os p̄toꝝ z officiales auctoritate nostra
moneatis. vt dictos p̄fugientes in p̄fata
ecclia obsessos teneāt. nec eis subtrahant
aliq̄ alimenta. Qd̄ si p̄missis monitiōibz
v̄ris id facere recusāt. ip̄os auctoritate no
stra excoicētis. excoicatos publice nuncie
tis. z faciatis ab oibz tāq̄ excoicatos arti
us euitari. Insup oēs dicti castri ecclias
supponat̄ eccliastico interdico. q̄usq̄ dis
cti p̄fugientes libez z secuz habeāt exitū
z recessum. z eidē ecclie cuiꝝ īmunitatem
p̄tēpserūt violando z de tanta deo z nob
illata iniuria satisfaciant cōpetenter.

Reseruatio beneficij auctoritate apo
stolica.

Icolaus mis. zc. dilectis suis por
tionarijs talis ecclie. Salutes zc.

Haz l̄raz q̄ fūgimur in hac pte di
ctū clericū in scia mouibz vita z p̄uersatio
ne examinauimus. put in dicto rescripto
pleniꝝ p̄tinet. Et q̄ ipm īuenimus dignū
ad hmōi b̄nficiū obtinendū reseruauimꝝ
eidem in dicta ecclia portione quā p̄mo
vacare p̄tigerit. quā z ad collationē ip̄si
iam dicti clerici iuxta mandatū sūmi p̄o
tificis resuare volumus. Quocirca vob
eadē auctoritate p̄cipimus z māda. q. q̄s
cito in eadem ecclia portione vacare p̄tin
geret ad collationē ipsius nullatenus p̄
cedatis. qm̄ de ip̄a portione dicto clerico
intendimus p̄uidere. decernētes irrituz z
inane quicqd̄ de collatiōe p̄dicta p̄tra mā
datū dñi pape p̄sumpseritis attemptare.
Datum zc.

Lōfirmatio b̄nficij auctoritate aplica.

Obes mis. zc. dilectis suis rectori
bus z clericis portionarijs tal ecclie

Haueritis nos olim sūmi pontifi
cis recepisse l̄ras sub hac forma B. zc. et

Forma epistolarū

cū dictū clericū tunc tps in scia moribz z vita z puerfatiōe examinauimus. z inuenimus dignū ad hmōi bñficiū obtinendū. Nos sibi refuauimus portionē q̄scito ibidē si vacaret p̄ferēdā iuxta mandatum dñi pape. put in lra nre refuatōis plen⁹ p̄tinet. Nūc autē cū in dicta ecclia q̄dā portio vacet ad p̄ns p̄t mortē tal' portionarij ip̄i ecclie volētes vt dignū ē mādāt' dñi pape obedire. quā auctoritate q̄ fūgimur durimus p̄fato clerico p̄ferendā. z ip̄m d' dicta portioe p̄ nrm pilleū inuestiuim⁹. Cōtra dictores z rebelles excoicationis vinculo innodātes. In cui⁹ rei zc.

Lū metropolitanus vocat ad synodū suos suffraganeos.

Artinus dei grā archieps capuanus venerabilibz fratribz z amicis in xpo charissimis dei grā ep̄is suffraganeis capuan. ecclie Salutē z fraternā in dño charitatē. Lū de grege nob' cōmissio in extremo die iudicij nos optet reddere rōnē. expedit vt p̄ ecclia dei tal' vigilemus vt cōmissum nobis gregē ab illius lupi morsibz q̄ circūit q̄rens quē deuoret defendam⁹. nō faciētes tāq̄ mercenarius cui⁹ p̄p̄te nō sunt oues. q̄ vidēs lupū venientē dimittit oues z fugit. s; tanq̄s boni z expti pastores gregis. q̄ oues siue cōmissas defendētes a lupoz lacerantibus morsibz vigilāt vt p̄seruēt. Hic est q̄ vos rogamus attēte z monem⁹ q̄tū in tali ciuitate oī mora postposita nobiscū p̄sonaliter intersitis. vt ibidē nobiscū sup' utilitatibz ec. nraz z totius dyoces' pcurādū habeamus colloquiū z p̄tractū.

De anniuersario dato ecclesie ab ep̄i scopo viuente.

A noīe dñi. Lū ex debito nature filius ad reuerentiā tengat z obediētā matris sue q̄ suis māmellis ip̄m lactauit z vberibz z q̄plimis sumptibz et sudoribz enutriuit. Si q̄dē nos miseratio ne diuina venefranus ep̄s recolētes plurima bona q̄ a mīe nostra ecclia a tenent' annis recepimus. q̄ nos etiā in sue pietatis gremio collocando de honore ad honore p̄uexit. z de bono in melius expectauit vt diuini cultus fuitū in dicta ecclia nō diminuat. sed augeat potius ad honore gloriose p̄ginis Marie. z beati martyris cuj

ius corpus sanctissimū in dicta ecclia req̄escit. damus z p̄cedimus dicte ecclie possessionē nostrā cū oībz p̄tinentijs suis quā habemus in tli loco q̄ nobis ex successiōe nri p̄monij remansit p̄petuo possidēda. ita vicz q̄ p̄pter redditus dicte possessionis vna missa ad honore sanctisp̄s in quolibet die iouis. alia vero missa in quolibet die sabbati ad honore genitricis virginis gloriose. alia in quolibet die talis martyris ad honorem eiusdē martyris beati. Letet' ris p̄o diebz z singulis vna missa de req̄e p̄ aīabz patris z matris nostri. z p̄ aīa nostra decantē. Datū zc.

De condendo testamento.

A noīe sancte z indiuidue trinitatis z hūanitatē patris z filij z spiritus sancti Amen. Nos A. miseratione diuina. U. ep̄us memores p̄ditōis humane quā semp comitat' innata fragilitas. cui ab ipso vite p̄ncipio mortis imperiū dñatur. dum vite nobis instaret terminus. loquele tamen z mēorie in nobis integritate vigente egri corpe sani mēte sic salutē nostre aīe puidimus p̄sulendū vt rebus humanis exempti videamur de veri z eterni dei misericordia p̄sidentes. q̄ cor p̄tritū z hūiliatū nō despicit. q̄ vt suū redimeret plm gustare voluit calicem passionis. Hoc p̄ns testamentū qd nuncupatiū uū dicif. id est sine scripturaz solennitate in hunc modū durimus statuendū. videolice p̄ aīa mea zc.

Quando ep̄s p̄stituit pcuratorē in romana curia.

A noīe dñi Amen. Prouerint vniuersi q̄ nos. U. ep̄us noīe talis ecclesie nre p̄stituimus. fecimus. seu ordinauimus A. z B. latores p̄ntiū pcuratores nros quolibet eoz insolidū. ita q̄ nō sit melior conditio occupantis. sed qd vnus inceperit alter valeat p̄summare in romana curia in omnibz causis appellatiōnū. z in p̄ncipalibz p̄tra nos motis z mouendis a quibuscūq; z cōtra quoscūq; in iudicio z extra vbiq; nos inenerit citatos ab hoīe vel a viro coraz q̄cūq; iudice seu auditore dlegato sedis aplice. ad agēdū. defendendū. excipiendū. replicandū. ad petendū absolūōis bñficiū ad cauteolā. z cōponendū z ad cōpromittendū in

Forma epistolaz

arbitros seu amiables cōpositores seu arbitratores. et ad iudices eligendū et recusandū. et ad ipetrandū et dīcendū lras legendas simplices. iusticiā sine grām cōtinentes et ad appellādū et applonē pscqndā et aplos petendū et recipiendū. ad p̄stādū in aīam n̄ram de calūnia seu de p̄tate dicēda. vel cuiuslibet alterius generis iuramentū dātes eisdē. vt vterq; ipoz habeat p̄tātē substituēdi aliū seu alios pcuratores loco suo. et ipsos reuocādi q̄ncūq; et quāscūq; eis vel alicui eoz videbit expedire. et in se pcuratiōis officiū resumendū. Et pmittimus nos sub ypotheca bonozū p̄dicte ecclesie ratū hituros. et firmū q̄cqd p̄ p̄dictos pcuratores seu alterū p̄stitutū seu substitutū ab eis vel altero eoz factus fuerit in p̄missis et singulis p̄missoz. In cuius rei etc.

Quadr̄ eps p̄stituit pcuratorem ad mutū p̄trahendum.

Hiueris p̄ntes lras inspectur̄. S. mis̄. et. Hauerit vnīuersitas v̄ia q̄ nos dilecto mḡo n̄ro B. canonico eccie in p̄fluētia. quē ad sedē aplicā n̄roz pcuratorē et nūciū destinamus p̄ n̄ris nostris eccleie negocijs ibidē pcurandis speciale mādātū damus et liberā cōcedimus p̄tātē n̄re et eccleie n̄re noīe mutuū p̄hendi et q̄cūq; siue q̄buscūq; creditorib; vsq; ad sumā. c. lib. L. et obligandi nos et successores n̄ros ac ecclesiā et oīa bona n̄ra p̄ntia et futura. ecclīastica et mūdāna illi siue q̄bus idē noster pcurator vsq; ad dictā sumā duxerit mutuarē p̄hendū et iurandū in aīam n̄ram p̄ illa pecunia siue pte ip̄i quam ip̄e nostro et ecclesie nostre noīe duxerit mutuo p̄hendā. etiā si nō sit in n̄ram s; in n̄re ecclesie vtilitatē p̄uersa. et ad reuocandū p̄uilegio seu b̄nficio restōnis i integrū et exceptiōi. etiā q̄ p̄dicta pecunia nō sit p̄uersa in nostrā et ecclesie n̄re vtilitatē p̄textu alicuius p̄stōnis canonice v̄l civilis. et p̄stōnis de duab; dietis edite in p̄alio generali. cūctisq; p̄stōnib; p̄batōib; et exceptiōnib; q̄b; p̄ creditores ipos nos tueri possemus. et p̄ q̄s posset eis sup eodē mutuo p̄iudiciū aliqd generari. Dantes eidē pcuratori spēale mādātū submittēdi nos iurisdictionib; cuiuscūq; iudicis capitulis d̄ni pape si voluerit. in quē tāq; in

iudicē n̄m p̄sentimus sponte. sciētes nos strū iudicē nō esse q̄ ip̄e possit et debeat d̄ p̄dicta sumā pecunie sine ei⁹ pte nos p̄denare. ac in nos excōicationis sniam ferre q̄tenscūq; voluerit si pecuniā de q̄ fuerit mus p̄denati nō solueremus in t̄mino ab ipso auditore nostre statuto. pmittentes nos ratū gratū et firmū habiturū. et p̄tra d̄ iure v̄l facto aliq̄tenus nō venire quicqd de sup̄dictis vel alioz aliq̄ seu aliquib; idē noster pcurator faciendū duxerit aut etiā pcurandū. et velit in p̄tractu seu lris eiusdē n̄ri pcuratoris hincinde faciēdis p̄lene p̄tigerit p̄tinere. etiā si p̄tigerit sup oīibus p̄missis et singulis lras aplicas ipetrari p̄uentioni iudiciū p̄ nos v̄l pcuratores n̄ros in romana curia cōmorantes. renunciam⁹ exp̄sse. In cui⁹ rei testioniū et euidentiaz pleniorē p̄ntes lras n̄ri sigillimunimine ducimus roborādas. datū etc.

Confirmatio beneficij ad instantiā sui vicarij.

Hiueris p̄ntes litteras inspectur̄ J. mis̄. etc. Significamus sanctitati vestre q̄ p̄b; nostre dyo. q̄sdam litteras aptas munitas sigillo t̄lis nostri vicarij nobis exhibuit ostēdit. quaz tenor est talis. Hauerit etc. Et nos dictus ep̄us qd̄ factum est in p̄missis p̄ dictum nostrū vicariū approbantes de p̄benda talis ecclesie auctoritate d̄ni pape nobis in hac pte cōmissa dictum p̄sb̄m p̄ nostrū pillenz inuestiuimus in eadem. Et om̄s et singulos qui ei super ea impedimentū quocūq; modo p̄stiterint publice vel occulte excōicationis snia innodamus. parrochianis eiusdem eccleie et alijs v̄ndecūq; et cuiuscūq; p̄ditionis extiterint q̄ tenerent in aliq̄ eidem ecclesie. D. in virtute obedientie vt salubria eius mandata obseruent. et de iuribus ecclesie predicte debitis eidem debeat tanq; rectori suo plenarie responderē. Ratas et firmas habentes snias quas idem p̄expressus aut alius iuste et rite tulerit in rebelles. In cui⁹ rei etc.

Cōfirmatio b̄nficij auctoritate aplica.

Regorius mis̄. etc. discreto viro etc. Lras sc̄tissimi p̄ris d̄ni. et pape nō viciatas. nō cancellatas. nō corruptas. nec in aliqua parte sui lesas recepimus in hac forma etc. Volentes itaq; vt

Forma epistolarū

tenemur mandatis aplicis in oīb; obedire cū aliquid canonicū nō obsistat qđ pūisio nē tibi faciendā p p̄stimonijs sup̄dictis impediatur auctoritate dñi pape q̄ fungimur ī hac pte p̄stimonia q̄ sūt talis eccie vacantia p mortē B. canonici tibi p̄ferimus. te q̄ p n̄m pilleū inuestim⁹ p̄ntialr de eisdē refuata nihilominus p̄tate puidēdi pinguis de p̄stimonijs si fm tenorē p̄dictaz l̄raz de his q̄ tibi tulimus nō fuerit plene pūisum. Cōtradictores s̄o ⁊ rebelles si q̄ fuerit excōicatiois sniam incurrisse pmulgando decernimus. In cuius rei ⁊c.

In eundē modū vel quasi.

Isolaus mis. ⁊c. discretis ⁊c. L̄ras dñi pape recepim⁹ in hūc modū ⁊c

Volentes itaq; vt tenemur mādati aplicis obedire fm tenorē p̄dictaz l̄rarū eidē clerico p̄stimōia tal' eccie. tal' dyocesi. vacantia p mortē tal' canonicū p̄tulim⁹ ip̄mq; p biretū n̄m p̄ntialr inuestiuimus de eisdē nob nihilominus ⁊c. substituētes in ei⁹ rei executiōz. A. cui q̄stū in B. nō tū in totū cōmittim⁹ vices n̄as q̄ fungimur vob auctoritate ⁊c. B. q. eundē vel pcuratorē suū ei⁹ noīe in corpale possessionez p̄dictoz p̄stimoniōz iuxta mādati aplici tenorē inducat⁹ ⁊ defendat⁹ inductū. ita tū q̄ ad exeq̄ndā p̄dicta oēs vos ast v̄m altez si expectat p̄dictores ⁊c. In c⁹ rei ⁊c.

Qualr ep̄s cōmittat vices suas canonico vt absoluat clericū fm l̄ras penitētiarij dñi pape.

Regorius mis. ⁊c. Floueritis nos religiosi viri dñi pape penitētiarij recepisse l̄ras in hac forma. Un̄ ⁊c Quocirca auctoritate p̄dictaz vobis p̄cipimus ⁊ mādamus q̄tū p̄sideratis diligenter circūstantijs vniuersi in dictis l̄ris p̄cedendis dictū A. a p̄fatis excōicatiois sentētijs absoluat⁹. ⁊ cū eodē sup̄ irregularitate p̄cta dispensat⁹ pur in p̄fatis l̄ris dñi pape plenius p̄tinet.

L̄re citatorie auctoritate dñi pape.

Etrus mis. ⁊c. Floueritis nos a s̄ctissimo p̄re summo ponti. recepisse l̄ras in hac forma. B. ⁊c. ponēdo totū tenorē l̄raz. q̄ posito ita dices. Volētes mandatū aplicū exeq̄ reuerent. q̄ fungimur vobis auctoritate B. q. p te vel p idoneū n̄salem. viij. die post receptionez

p̄ntium quē terminū a nobis editū p̄ tmi no pemp. assignamus apud talē locū n̄o te cōspectui rep̄ntes dicto B. in iudicio r̄surus. Alioq̄n p̄cedemus in cā. put exegerit ordo iuris q̄ si p̄dictus terminus in diē caderet feriatā seq̄ntem diem nō feriatam tibi pemptoriū assignamus.

Qualr p̄cedat p̄tra p̄tūaces fm auctoritate apostolicam.

Obānes mis. ⁊c. Lū aut. nobis a dño papa ⁊c. S. tali die corā nob l̄ris n̄ris citari fecimus. Idē man⁹

dato nostro deducto penitus in p̄temptū certo sibi pemptorio termino assignato venire neglexerit. p̄pter qđ ip̄m p̄tumacē ei⁹ exigente malicia p̄ p̄ntes decernimus eū excōicatiois sentētie subiacere. Quocirca ne idē cōmodū de sua p̄tūacia reportet quia nihil hūilitas p̄desse videt⁹ si p̄tēptus p̄tumacib; nō obesset. Discretōi tue q̄ fungimur auctoritate sub excōicatiois pena p̄cipiendo mandamus q̄tenus singulis dieb; dñicis ⁊ festiuis pulsat⁹ campanis ⁊ candelis accensis denūciat⁹ corā p̄plo excōicationis vinculo innodatū do nec sue culpe inobedientiā recognoscat et de p̄dicta p̄tumacia satisfecerit vt tenet.

Si autē mandatū nostrū neglexerit qđ nō credimus adimplere. te in script. excōicationis vinculo innodamus. Datū ⁊c.

Quē ep̄s cōmittit vices suas archidyacono fm auctoritate aplicam

Obānes mis. ⁊c. Floueritis nos a dño p̄p recepisse l̄ras sub hac forma B. Lū igit varijs ⁊ diuersis negocijs impediti cognitioni ⁊ decisiōi ip̄i cāe interesse nō possumus de v̄a prudentia ⁊ solitudine plurimū p̄fidentes sup̄ ip̄i cāe cognitiōe ⁊ decisiōe tenore p̄ntiū vobis integre diffinitive snia refuata cōmittimus vices n̄as. In cui⁹ rei ⁊c.

Nota q̄ aliquē cōmittit sola cāe cognitio vsq; ad diffinitiuā. ⁊ tūc dices. p̄ntiū vobis auct. cōmittimus vices n̄as in eadē nobis diffinitiuā snia referuata. Item nota q̄ h̄mōi commissio vel subdelegatio aliquē fit p̄ publicū instrumentū.

Qualr ep̄s scribit dño pape cū appellatū est in cā sibi cōmissa.

Anticissimo in x̄po p̄ri ⁊ dño. dño S. sacros̄acte romane eccie sūmo

De exigentia tractuum

ideo magis dicuntur innotati. eo quod eorum nomina accommodari possunt tractibus nominatis et innotatis. quia pactum est a deo nomen generale ut omnibus tractibus possit accommodari. quia omnia complectitur quod fuerit causa obligatoris tractu de vel tollende.

Capitulum III.

Incipit de diffinitionibus

Incipit de diffinitionibus tractuum. restat nunc videre quod et exigant in tractibus et ex quibus possint. Sed quoniam tractus consistunt ex tribus. scilicet personis. rebus. et eorum de diffinitionibus. Et quodam personae se in tractu obligare possunt. quodam autem tractum reddunt inutile. Erunt et sex diffinitiones personarum. Prima homines aut masculi sunt. aut femine. aut hermofrodite. Masculi sunt qui regunt et gignunt. Femine qui patiuntur recipiunt et pariunt. Hermofrodite sunt qui habent utrumque sexum. Sed quodcumque sexus in eis magis prevaleat et prevaleat denotatio eius ipsi tribuit. Alia diffinitio personarum alie sunt nate. alie sunt nasciture. Nate sunt que ab utero matris sepe sunt et redierunt in luce. Nasciture qui concepte adhuc sunt in utero matris. Tertia diffinitio. omnis homo aut liber est aut servus. Servus est qui nascitur ex ancillis matris. vel qui capitur ad hostium potestatem. qui alio modo mancipia dicuntur. quasi manu capta. secus si capiat in guerra duarum civitatum. quia talis personae non efficitur servus si alias tempore captivitatis fuit liber. Casus in l. cum cognatum. l. de in genuis et manumis. Item servus est qui maior viginti annis ad precium percipiendum vel alio iusto titulo alienati alicuius lucris vel commoditatis causa non ignarus sue conditionis se vendidit. vel ut precium perciperet. Sunt enim alie multe diffinitiones suorum de quibus nihil ad praesens. Liberi autem dicuntur nati de liberis parentibus. vel saltem de libera matre. quia liberi sequuntur conditionem matris et non patris. l. de rei ven. l. partus.

Quarta diffinitio liberorum. Alii sunt ingenui. alii libertini. Ingenui sunt qui cum nati statim sunt liberi siue nascantur ex duobus in genuis siue ex duobus libertinis. siue ex uno ingenuo et uno libertino. Unde si quis nascatur ex matre libera et patre suo ingenuus et liber est. Libertini sunt qui ex magna servitute iusta de causa manumissi sunt. ut insti. de libti. p. totum. Et quod modo fiat eorum manumissio. et quod duplex sit status eorum. habet insti. de liberti. §. vlti. Quinta diffinitio personarum. alie sunt

sui iuris. alie alieni iuris. Sui iuris sunt libere personae. patres. matres. et famuli seu filii qui facti sunt sui iuris per mortem parentum vel per emancipationem. vel alio legitimo modo. Alieni iuris sunt sui. Item filii familias qui ex iustis nuptiis precreati sunt siue obtineant primam locum filiorum. scilicet quia sunt nati ex uxore matris siue ulteriores. ut nepotes. pronepotes. sic ceteri ex masculino sexu descendentes. Item cum omnes homines sint vel fuerint filii. Sit de illis alia diffinitio. videlicet filiorum alii naturales et legitimi. alii legitimi tantum. alii nec legitimi nec naturales. Legitimi et naturales sunt qui precreantur ex legitimo matrimonio. Legitimi tantum sunt adoptivi. Naturales tantum sunt qui nati sunt ex concubina unico et indubitato affectu procreata. Nec legitimi nec naturales sunt spurii ex incestuoso coitu nati. Alia diffinitio septima. Omnes personae aut sunt legitime etatis. aut non. Legitima etas est a viginti quatuor annis super. Et huiusmodi etatis homines dicuntur maiores. Non legitima etas est a viginti quatuor annis infra. Et huiusmodi etatis homines dicuntur minores. Et horum minorum alii dicuntur puberes. alii impuberes. Puberes sunt a. xiiii. annis super masculi. femine ab annis. xii. super. Et huiusmodi etatis dicuntur adulti et adolescenter. Impuberes sunt masculi minores. xiiii. annis. et femine minores. xii. annis. Et vocantur pueri et puellae. Et si patres non habent. vocantur pupilli et pupille. Horum impuberum alie sunt infantes. et hi sunt a die natiuitatis masculi et femine usque ad septimum annum. Alie sunt prime infancie. et hi sunt a septimo anno super femine ad novem annos et dimidium. masculi usque ad undecimum annum et medium. Abinde pro super dicuntur masculi usque ad decimum quartum annum. femine usque ad. xii. annum. pro pubertate. Et hec de personarum diffinitionibus sufficiat.

Capitulum IIII.

Incipit de tractuum

Incipit de tractuum. restat nunc videre quod personae contrahendo se possunt obligare et quod non. ut inferius apparebit. Sunt autem quodam ex illis qui contractum viciant ratione etatis. ut infans et maior infans. et primus pubertatis. Et puberes quodam ratione conditionis. ut filii familias. Et servus quodam ratione morbi. ut mutus. furiosus. et surdus. quodam ratione delicti. ut pater

legitimi et naturales
legitimi et naturales
nec legitimi nec naturales
legitima etas
puber p
impuberes vobis
magis et minus
et vobis

Personae obligantium

7 v. s. de iuribus
 gus. hereticus. apostata. et omittens crimē
 lese maiestatis. de quibus omnibus aliquid per ordinem
 dicitur. Infans enim minor septem annis nec ci-
 uiliter nec naturaliter obligatur. nec alibi sibi obli-
 gare potest. sed maior infante tenet tantum de
 sponsalicijs scriptis et non de alio. Proximus
 pubertati autem habet tutorem vel non. Si habet tu-
 torē et prohibet sine ipso tutore. nec civiliter nec
 naturaliter obligatur. Si autem cum ipso obligatur
 licet si deceptus fuerit possit restitui. ut in-
 fra patebit de beneficio minorum. Sed si careat
 tutore obligatur naturaliter tantum et non civiliter. Et
 sola naturalis obligatio de iure civili ineffi-
 cac est ad agendum recte sic ex nudo pacto
 non datur actio de iure civili. ff. de pac. i. l. iu-
 risgē. §. sed cum nulla. et l. de pac. l. legem.
 De casibus tamen ubi ex nudo pacto datur actio
 vide glo. insti. de act. §. sed in persona. Est
 et alius casus in l. ex pueniōe. l. de pact.
 De iure autem canonico peccant mortaliter re-
 cedentes a pactis alias licitis. extra de pac.
 c. j. et xxij. q. j. predicandum. Sunt tamen duo casus
 in quibus prohibetur non habens tutorem civiliter et na-
 turaliter obligatur. Primo ex contractu qui factus est
 locupletior. Secundo si habendo dolum commi-
 sit. quia tunc tenet in solidum. Puber et masculus
 maior. puer et femina duodecim. sed vter-
 que minor. xxv. annis. siue praefamilias siue si-
 liofamilias sit tenet de omni contractu inito cum
 predecessore suo. et ex contractu facto cum tutoris
 decreto nisi in duobus casibus. Primo cum gra-
 ue damnum passus sit. id est maius dimidio iusti
 pretij. vel fraudis praesentium intercessit. id est dolose
 sit deceptus a tutore. In illis duobus casibus
 non tenet de contractu inito cum tutore. De his qui
 gesta sunt cum ipso pubere siue adulto distin-
 guuntur. aut quia habuit curatorem vel non. Si habet
 non obligatur sine curatoris auctoritate. Sed
 si non habet obligatur ipse adultus civiliter et natu-
 raliter. p. l. si curatorē. l. de in inte. resti. mi-
 nor. xxv. annis. Verumtamen si deceptus est etiam
 per modico damno. id est minus dimidio iusti pre-
 tij dummodo non sit ita minimum quod iudicet ma-
 iori rei. vel summe restitutionis in integrum benefi-
 cium petere potest. ut infra dicitur de beneficio mi-
 norum. Sed tamen ad hoc ut minor restituatur debet se
 probare maiorem et deceptum. quia non eo ipso quod dece-
 ptus est minor intelligitur. Fallit tamen in duobus
 casibus de quibus minor dicitur inito contractu ab eo non
 restitui. etiam si probauerit se deceptum. Pri-
 mus casus est quando mutatur status. id est vendendo

se ad praesentium vel ad lucrum participandum. Secunda
 casus si maiori rei vel summe praesentium iudicium gene-
 ret. id est si petit se restitui in minima parte in qua
 dicit se deceptum. et melius est quod recipiat damnum
 non in illa minima parte quam totus contractus infrin-
 geret. Tertius casus si minor communi iure usus
 sit. verbi gratia. ut quia adiuuit hereditatem locu-
 pletem. vel emit suum necessarium. et postea natu-
 rale reperiunt. vel suus mortuus est. Nam non
 euentus damni. sed inconspicua facultas praebet
 restitutionem. ut l. non videtur. l. de in inte. re-
 sti. minor. xxv. annis. Item quarto si dolum
 commisit. ut l. si his. l. si minor maiorem se di-
 xerat. quia deceptus et non decipientibus iura sub-
 uentur. Quinto si corporaliter iurauit se non con-
 tra venturum occasione minoris etatis et spore
 praesentium. ut in aut. sacra. puberum. l. si ad-
 uersus venditionem. Item si iurauit per deum vi-
 uum verbotenus non restitui nisi probat per ar-
 sep. inserta. id est per instrumta publica facta de die
 natiuitatis suae. Sed si vellet probare per testes
 non audiret. Consilium ingenuum fore. quia suffi-
 cienter non probat per testes. sed per testes et in-
 strumta. ut dicitur l. j. l. de testib. Item filius
 subiectus potestati patris aut vel pater si cum
 eo vel eis prohibet civiliter non obligatur. quia iuris
 interpretatione eadem est persona patris et filij. ut
 l. si. l. de impu. et alijs substitutionibus. nisi de
 castrensi. quia in tali tamquam praefamilias habet.
 Si tamen cum alio quocumque praerit naturaliter et
 civiliter obligatur. beneficio tamen restitutionis sibi sal-
 uo. Non tamen promittit rem patris obligare si-
 ne ipsius consensu. nec etiam paciscendo patris
 conditionem potest recipere vel actionem patri
 competentem tollere sine ipsius mandato. ut
 l. de pac. l. fili. l. de similibus casibus in l. non
 solum. ff. solu. matri. et l. cum maritum. l. de so-
 lu. et libera. Item alios casus speciales ubi
 exigit speciale mandatum. enumerat glo. in
 c. qui ad agendum. de pecu. l. vj. Nota fuit
 cum domino civiliter non obligatur sed cum extraneo
 pacisci potest domino acquirendo. quia ex persona
 domini habet ius stipulandi. alij vero efficaciter non
 obligatur cum per mortuo reputatur. sed etiam ex con-
 tractu domini prouenit de peculio serui. vel de
 eo quod in re domini versum est. vel quod iussu
 ipsius factum est. Fallit tamen in tribus casibus in
 quibus dominus de peculio serui non tenet. Primus
 cum seruus non donat. Item cum vouet.
 Item cum fideiubet extra causam pecunia-
 riam. Item furiosus vel mente captus tunc

A
 Nota

o ruy o foy p hms p
 ruy p mato e nate
 p hms
 o ruy o foy p hms p
 ruy p mato e nate
 p hms

no ruy o foy p hms p
 ruy p mato e nate
 p hms
 no ruy o foy p hms p
 ruy p mato e nate
 p hms

Em

29

8

9

10

11

12

Contractus inutilis

furoris contrahere non potest. quod factus non potest fieri sine consensu. modo ipse expressit vel tacite consentire non potest. Verum si dicitur mente recepta vel habuerit dilucida intervalla factus cum coinitus valet. Mutus surdus et qui homini morbis naturaliter laborat habere non potest. quod stipulatio habet fieri per interrogatio nem et responsionem. et his qui stipulatur verba interrogantis et contra audire debet. Prodigus cui bona sunt interdicta non obligatur. Si hereticus apostata et committens crimen lese maiestatis non potest habere. quod his personis interdicta est a lege facultas habendi. de quibus latius infra de testamentis dicetur. Letex hinc mulier non sit de predictis octo personis. quod se obligare non potest. et hinc regulariter se suo nomine obligare possit in fideiussione. tamen per alios non obligatur. hinc inuatur beneficio senatusconsultus velleiani. de quo beneficio infra specialiter patebit.

Capitulum V.

De personis que

reddunt contractum inutile. videndum est de rebus que occasione contractus redduntur inutilis. Res quedam sunt iure prohibite alienari. quedam vero natura. Iure prohibita est alienatio personarum minorum. id est impuberis et omnium rebus ipsius minoris que suando suari possunt. ut auri argenti gemarum. et omnium aliarum rebus temporis plerumque de facili non peritura nisi ea interueniant que de iuris solennitate in alienatione rei minoris debent interuenire. scilicet ut fiat talis alienatio ob es alienum ut soluat debitum creditori ipsius minoris argenti. vel si usurarum nomine grauaretur. secundo ut fiat auctoritate tutoris. tertio ut interueniat iudicis decretum. quod decretum cum magna et matura deliberatione iudicis debet imponi. Nota tamen quod aliqui personarum minoris etiam sine decreto iudicis possunt alienari. videlicet quando defunctus ex cuius bonis illud personam peruenit ad minorem in ultima voluntate iussit. vel si minor illud a principe impetrauit. Alii vero res que suando suari non possunt. ut sunt testes. carnes. frumentum. vinum. oleum. farina et similia. et animalia supvacua vendi possunt a tutoribus sine iudicis decreto. et hic appellatione personarum intelliguntur tam personarum urbana que rustica. Item prohibita est alienatio filiorum familias rebus que obveniunt filio ex adventicio peculio. Et dicitur adventiciu peculium

quod venit filiofamilias ex successione matris vel alterius sibi coniuncti per lineam maternam vel eius prospera fortuna. et non ex substantia patris vel eius contemplatione. quod etiam a filio non potest alienari nisi presentente cum ipso peculium adventicium proprietatis sit filii et usufructus patris. Peculium profectivum dicitur quod obvenit filio ex substantia patris. De castrensi autem peculio potest filiusfamilias tam cum patre quam cum quocumque alio contrahere et pacisci. quod filius illius peculium plene est dominus. et dicitur castrense peculium quod filius acquirit in castro per militiam suam. quasi autem castrense dicitur quasi militare quod acquirit filiusfamilias. ut advocatus magister. vel medicus aut ex quacumque sua arte vel officio suo de se plene instituit. per que personarum nobis obligatio acquiritur. Item prohibita est alienatio fundi dotalis inestimati dari in dote. per l. mariti. l. de fundo doto. quod si estimatus est non dicitur dotalis sed emptivus. Et hic fundus dotalis neque ab uxore neque a viro etiam presentente vel iuramento uxore alienari debet. quod lex prohibet. perimit tamen ipsius alienatio ex necessitate contingente. ut quando mulier dedit in dote portionem fundi que indivisus est et inestimatus. et maritus provocat ad divisionem a socio fundi. tamen cum et ex necessitate videtur alienare cum provocatus fuerit. secus cum ipse provocaret. et intelligitur dicta lex mariti. Item alienatio est necessaria quando maritus noluit cavere vicino suo de danno infecto. cui dotalis portio minima habet ruinam. et ob hoc vicinus est nullus in possessione. ex. i. et ii. decre. Item alienatio fit si mulieri expediat quod fundus convertatur in pecuniam. ut quod uxor illum vendit pro redimendo viro. filia pro alendo patre. et soror pro alendo fratre laborantibus in opus. Item fit alienatio fundi dotalis quando locus ipsius alium fundum maritus accipit in dote. Item prohibita est alienatio illius rei quam testator in ultima sua voluntate prohibuit alienari et eam expressit. quare noluit alienari. vel si persona apparet occasione cuius prohibita est alienatio. Item prohibita est alienatio rei litigiose. Res de cuius petitione litigium movetur vel questio seu causa inter petentem et possessorem. Fit autem litigiosa res in presentibus obligato libello. et huius litigiose rei prohibita est alienatio ad quod magne sunt danti et recipienti rei litigiosam imposte pene. Etiam

Contractus inutiles

Nota

ille q̄ accepit eā emptōis v̄l donatōis seu
q̄cūq; alio titulo siue p̄ctu si q̄dez sciebat
rē litigiosam cogit rē reddere z nihilominus
p̄uat p̄cio. ille p̄o q̄ alienauit p̄cium.
q̄d recepit cogit p̄stare fisco. z t̄m de suo
Si autē q̄ accepit ignorauit rē litigiosam
cogit reddere rē restituito si p̄cio a v̄dito
re q̄ venditor tantū dē dabit p̄tori de suo
z fisco. Emp̄tori tertiā p̄tē. q̄z eū deceptus.
duas em̄ p̄tes dabit fisco. Et hec pena lo
cū h̄z etiā in donatōe rei litigiose. vt fetā
p̄a estimatōe rei puniū yterq;. vt dictū est
sup̄ in p̄cio. In ceteris t̄m casib; p̄mittit lex
rē litigiosā alienari. vt cā dotis vel dona
tōis p̄t nuptias trāfactōis vel diuisōis
hereditatis. vt habet in. l. censemus. L. d.
litigiosis. Itē p̄tor p̄mittit alienatōe il
lius rei p̄ impensis in funere defuncti p̄ so
lutione debiti z p̄ cibarijs familie. vt. ff. d.
peri. her. l. diu. p̄ius resc̄psit. in. §. cā aut.
ver. nā funeris gr̄a. Itē nota inutilis ē
p̄ctus si q̄s suaz rē pure stipulet v̄l emat.
Sec̄ p̄o si sub p̄ditōe emat. q̄z i euentū
p̄ditōis valebit emptio. vtputa si emat z
res desineret esse sua. q̄z tūc adueniēte cō
ditōe tenet rē emere z ei dare. Alioqn̄ esti
matōe rei dare d̄z. Valet t̄m emptio rei
p̄prie rōne possessionis quā emptor nō h̄z.
vel rōne alteri iuris sibi emptori deficiē
tis in sua re. Aliene t̄m rei v̄ditio p̄missa
est in p̄iudiciū vendētis nō autē emētis.
sed t̄m distinguo hic de emptōe. Aut em̄
emptor sciēs alienā rē emit. aut ignorans.
si sciens rē alienā emit it̄z distinguit. q̄z
aut sibi fuit cautū de euictōe aut nō. Si
nō fuit cautū nō p̄t agere p̄ venditorē
imo p̄ciū datū p̄dit p̄. l. si fūdū. L. d. euic.
Si autē sibi fuit cautū p̄ p̄missōz. stipōne
vallata. t̄m tenet v̄ditor emptori ad p̄ciū
restōne z ad om̄e id q̄d p̄missus erat p̄ sti
pulationē siue sit duplū siue triplū. z etiā
ad interesse. Si autē ignorans emit rē alie
nā z fuit sibi cautū tutus est. Si nō fuit
sibi cautū agit p̄ venditorē ad p̄ciū z ad i
teresse ad duplū siue ad triplū aut simplū
put natura p̄ctus exigit. p̄. l. nō dubitat.
L. de euic. Casus t̄m est singulari in. l. vl.
§. emptor. L. cōia de legatis vbi q̄s emit
rē alienā etiā sciēt q̄ mādāta fuit restitui
p̄ fideicommissum re tali cuiq; nihilominus
recupabit p̄ciū. Item nota rei aliene p̄

bibita est obligatio v̄l impignozatio sine
p̄sensu illi cui ē. Et creditor q̄ alienā rē i
pignus accepit nō h̄z i ea ius pignoris v̄l
ypotece. q̄z debitor in illo pignore v̄l alia
re aliena debitū p̄stare nō p̄t. eo q̄ ne
mo plus iuris in aliū trāssere p̄t q̄ ipse
habeat. in regula nemo plus iuris. de re.
iu. li. vj. D̄z autē pignus p̄prie res mobil̄ q̄
pignore dat̄ creditori z dat̄ ei possessio illi
us rei. vbi autē nō trāsit possessio in credi
torē d̄z ypotece. Itē inutilis est stipulatō
sup̄ reb; q̄ in rez natura nō sunt nec fuer̄t
vt si q̄s stipulet hircoceruū vel chimera.
Itē si q̄s stipulet res ip̄possibiles sibi dare
vt lunā. solē vel aureos montes. Itē si q̄s
stipulet rē q̄ h̄z fuerit. t̄m mō nō est. vt si q̄s
stipulet stichiuū mortuū nō valet stipulatio
s̄z si ipsa p̄cessit mortē. vt q̄z aliq̄s p̄misit
dare stichiuū die statuto. s̄z fuit i mora post
ea mortuū ē stichius tenet ad estimatōne
stichij eo q̄ fuit in mora. v̄z si q̄s stipulet
rē q̄ nō ē s̄z futura sperat rōne rei valet sti
pulatō. vt si q̄s stipulet futuz partū ancil
le. v̄l futuros fructū. vel si q̄s ement iactu
retib; vbi inest p̄ditio. vt si q̄d capiat illud
debeat. Itē phibita ē alienatio mancipij
xp̄iani in iudeū. q̄z nō licz iudeū possidere
mancipij xp̄iani. Itē phibet alienatio re
rū q̄ a cōmerciū hoim sūt empte. vt res
sacre religiose z sancte. z q̄ deo sūt dedica
te. vt ec. z liber hō. Sūt nāq; res sacre q̄
publice z nō p̄uate p̄ p̄ntifices deo sūt de
dicatē. vt ec. Religiose p̄o sūt sepulcra seu
loca in q̄ hoies mortui inferūt. Sancte s̄t
res. vt muri z porte ciuitatis municipoz z
castrorū adeo q̄ pena capitis ip̄onit viola
torib; eaz. vt si aliq̄s aliter ingrediat ciui
tatē v̄l municipij q̄z p̄ portas. Publice res
sūt flumia portus maris. z etiā q̄ dedicate s̄t
p̄plo vt stagnū stadiū publica orbita. insti
tut. de re. diui. §. sacre res. z se. Est ḡ inu
til p̄ct̄ sup̄ reb; p̄dictis. imo p̄tor q̄ scit res
tales esse z emit. p̄dit p̄ciū z rē. S̄z i gr̄as
a venditore sciētē sibi p̄paruit tenet v̄di
tor in id q̄d sua interest se deceptū nō fuis
se. verū t̄m fallit i supfluis vasis ec. q̄ si de
bitū v̄gens iminet vendi p̄nt alijs vene
rabilib; locis vel p̄fracta p̄uat. Fallit em̄
in libero hoie q̄ vendi z alienari p̄t si in
terueniūt ea q̄ h̄nt in le. ij. L. de patrib; q̄
si. distra. nec est p̄ le. q̄ filijs. L. q̄ res pi g

De obligationibus

da. pos. vel nō. Letere aut res ec. phibite sunt alienari nisi vigeat tale debituz q̄ ex mobilibz solui nō possit. tunc em̄ def̄ p̄mo in pignore creditori. vt ip̄e creditor tādū teneat eā q̄ de fructibz z de sorte sibi fuerit satisfactū. v̄l si nō inuenit q̄ rē pignori velit recipere. tūc rector domus coram ep̄o debet iurare p̄nte maiore pte ibidē fūientū vt debitū sit vrgens. z q̄ de mobilibus solui nō potest. z hoc facto debet res subhastari z stare venalis. xx. diebz z pl̄ offe renti def̄. deinde res debet vendi cū p̄sensu maioris pris ibi fūientū facta mentione de p̄dictis oibz solēnitatibz. z h̄ fm̄ leges. Scdm̄ iura canonica vero venditio rei immobilis ec. etiā si solū interueniāt iste solēnitates q̄ in emphiteoticis p̄cessiōibz h̄ mō est. vt si res valet. x. addat vndecima ps z interueniat ep̄i auctoritas z capituli p̄sensus vtili causa assignata si nō inuenitur aptior modus debet dari emptori vel insolūtū creditori adiecta vndecima pte in p̄cio vniuersē estimationis rei. no. in. l. sanximus. in ant. p̄terea. L. de sa. san. ec. Caplm. VI.

Quom̄ visum sit de duobz ex quibz tractus p̄stat. scz personis z rebus. restat nunc viderē de obligationibus. Et aut̄ obligatio iuris vinculum q̄ necessitate astringimur alicuius soluende rei vel aliqd̄ dandū v̄l faciendum fm̄ nostre ciuitatis iura. vt in sit. de obli. in p̄ncipio. Obligationū alia naturalis tm̄. alia civilis tm̄. alia naturalis z civilis simul. Naturalis est que naturalem equitatē continet ac naturali solum obligatione se obligat pupillus p̄ximus pubertati sine tutoris auctoritate nō factus locupletior nec dolum cōmittens. Item seruus dño z cuilibet alteri persone Item filius patri in ei⁹ potestate existens z e contra. sed talis naturalis obligatio inefficax est ad agendū. Civilis obligatio ē cum quis solēnitati iuris astrictus est. et talis obligatio ex sola dispositione legis p̄cedit. vt cū q̄s confessus est mutuo recepisse decem spe future numerationis. de quo mutuo scriptura est facta post biennū tenet civiliter. licz pecunia nō sit numerata. s; naturalis equitas eū tenere nō sua-

det. Unde licz fm̄ ius civile talit̄ p̄fessus sit obligatus. Naturalis tm̄ equitas non vult vt soluat id qd̄ nō recepit. sed qz pōt infra biennū excipere de nō numerata pecunia quā si nō opposuerit. tūc vult naturalis equitas q̄ sibi imputet z tenet naturaliter z civiliter. Patet ergo q̄ naturalis obligatio p̄ se seu civilis obligatio per se ad agendū est efficax z inuitabilis. Naturalis z civilis obligatio ē vbi ambo cōcurrūt. scz persona que de iure contrahere potest z dispositio legis. Et hec efficax ē ad agendum. Obligationū naturalium z civilium simul. alia est ex contractu. alia ex quasi contractu. alia ex maleficio. alia ex quasi maleficio. Obligatio ex contractu est que p̄cio contrahitur. z que ex ipso p̄cio z contractu descendit. vt emptio. venditio. locatio. cōductio. donatio. z huiusmodi. Et quasi ex contractu obligatio est vt cum quis gerit alterius negocium sine ipsius mandato. vt sunt tutor. curator. siue negociorum gestor. z similes persone. Isti em̄ non contraxerunt cum illis quorū negotia gesserunt. vnde nō tenentur ex contractu sed quasi ex contractu. Ex maleficio vt quando aliquis furtum. rapinā vel iniuriam alicui fecit tenetur ex maleficio. Ex quasi autem maleficio est quādo aliquis directe nō deliquit sed quasi. vt quando ex domo sua quam inhabitat aliquid effusum est v̄l eiectū. quod alteri nocuit. vt in sit. de obli. que ex quasi maleficio nascunt. in p̄ncipio. Contrahunt aut̄ obligationes aliquando re. aliquādo verbis. aliquando litteris. aliquādo consensu. Ex re contrahitur obligatio vt in mutuo cōmodato deposito. similr̄ in pignore zc. Ex re igitur mutuata tenetur quis ad similem rem reddendā. Ex re vero cōmodata deposita vel pignorata tenet q̄s ad eandem rem restituendam. Pro cuiusdē maiorē intellectu obligationū est notandum. q̄ rez quedam nullum habent vsuz p̄rie loquendo sicut pecunie que solum sunt mediū rez que vsus habet vnde pecunie p̄ h̄mōi generis p̄cordia inuētē sūt ad supplementū earz rez q̄ p̄ vsu hoim sūt necessarie. vt vult Aristo. j. poli. z ideo pecunia p̄rie nō pōt v̄di emi vel locari nec p̄duci. pōt tm̄ mutuari deponi z p̄mutari.

Subdistinguitur obligatio in naturalis et civilis p̄ a.

Obligatio ex contractu

Ex quasi contractu

Ex maleficio

Ex quasi maleficio

Ex r̄ naturalis obligatio

Nota

Obligatio

Subdistinguitur obligatio in naturalis et civilis p̄ a.

Obligatio

De obligationibus

Multa de causis population
mutuas redimunt

2^a d^o impo d^o impo

6^a

Quedam sunt res quibus usus est ipsorum presumptio sicut vinum, ceruisia, panis, caro, et sic de aliis. et tales non habent locari neque produci. potest enim emi, vendi, deponi, permutari et mutari.

Quedam vero sunt quibus usus potest separari a proprietate earum ipsas manentibus in esse, ut domus et alie possessiones, scilicet equus, vestis etc. et tales emi potest vendi et etiam locari. Alia autem supradicta non potest locari, quia ex tali locacione nulla posset percipi utilitas. In his autem ultimis cum dominum stet penes locantem, usus autem penes productorem licite potest de talibus accipi pensio pro locante, usus autem penes productorem pro pensione residet. Nam in rebus quibus usus presumunt, si quis vellet seorsum computare usum a re, violentaret naturam rei, ut si quis seorsum vellet vendere vinum, et seorsum usum vini, vel venderet id quod non est, vel eandem rem venderet quod in rebus quibus usus a proprietate potest separari non cadit vinum in talibus potest utrumque seorsum cedi, ut puta si esset quod alteri traderet dominum siue proprietatem domus refuato sibi usu ad aliquod tempus, vel e contra cum quis cedit alii cui usum domus refuato sibi domino et proprietate domus licite potest accipere precium pro usu domus, ut ff. de locati. p. totum.

Verbis dicitur obligatio per interrogacionem precedentem et responsionem immediate sequentem. Unde nisi interrogacio precedat responsionem non valet obligatio, ut puta si Iohannes ita stipuletur a petro promittente mihi dare centum, vel facere B. et petrus respondeat in continentem valet obligatio. Est autem stipulatio firma verborum exceptio quod quis aliquid se facturum daturum vel promittit alteri, super quo interrogatio dirigitur. Et dicitur a stipulone grece, id est firmum latine, vel dicitur a stipula, id est stipite descendens. Et socius pro socio potest stipulari, filius pro patre, frater pro fratre, procurator pro procuratore, curator pro curatore, et sic de aliis. Huiusmodi obligatio quam aliquis misit litteras ex causa mutui recipiendo, et vel, et quod non recepit sed fecit spem future numeracionis unde vigor illarum litterarum si infra biennium non excepit, de non numerata pecunia lapsa biennio tenet civiliter et naturaliter, ut supra dictum est. Consensu solo dicitur obligatio, ut in societate mandato emp. et ve. illa enim consensu solo dicitur. Item dicitur aliquando obligatio pure, aliquando in die, aliquando sub conditione. Pure dicitur obligatio quam promittitur aliquid dari non apposito certo die vel conditione, ut dicendo, promitto tibi dare decem ex causa

mutui. Unde hec pure debent, id est in continentem. Item si non ita in continentem quod pure non debeat expectari quod diu numeret vel tardius ut comode solui potest. In die dicitur obligatio, ut pote te promitto tibi dare decem hinc ad pascha, vel facta promissione in continentem debitor factus sum, non tamen potest a me petere nisi a dueniente die. Sub conditione fit obligatio, ut pote promitto tibi dare decem si navis venerit ex asia, unde licet pendere conditione non oriatur obligatio vel actio, ea tamen secuta conditio est actio. Etenim stipulaciones inuiles reddunt multis de causis. Aliquam ratione interualli interpositi nisi modicum sit interuallum, unde certum est quod in stipulacione necessaria est interrogacio et responsio, ita neque mutus neque surdus neque infans stipulacionem habere potest nec etiam absens quam ambo audire debent. Item inutilis est stipulatio ratione dissensus, ut si stipulor unum et tu promittis aliud. Item redditus inutilis ratione conditionis impossibilis, ut si celum digito tetigeris etc. Item si ex causa turpi descendit, ut stipulor sibi sacrilegium adulterium vel homicidium. Item inutilis est si fiat pro metu vel dolore. Item inutilis est ratione detractiois vel abiectiois, ut si stipulor pure et tu respondes sub conditione. Item inutilis est ratione apposite persone, ut si stipulor nomine illius cuius mandatum non habeo nisi sit talis cui subiectus sum, ut pote filius patris, frater domini etc. Valet enim tunc talis stipulatio, et ex tali acquiritur patri actio si frater et domino sed alteri quam dicitur pro suis non potest quod stipulari nisi sua iterum, unde si stipulor alteri dare cui dare mea iterum tenet stipulatio, ut si stipulor dare creditore meo vel procuratori vel curatori aut tutori vel filio persone, licet ex tali stipulacione solus ego agere possim et non iste cui stipulatus sum dare. In casu tamen ex mea stipulacione agit iste cui dare pactus sum, ut si tutor paciscatur dare pupillo vel curator furioso vel actor vniuersitati. Item si procurator absens stipulatus est dare domino tenet, verum licet alteri stipulari vel pacisci nemo potest ut dictum est, si tamen adhibet stipulacioni pena stipulatio pene valet, ut si quis ita stipuletur promittis mihi quod dabis B. c. et si non dederis ei dabis mihi decem nomine pene. Ultima stipulatio pene tenet, licet principalis non teneat. Et quando pena adiecta pactis exigi possit et quando non, habet in c. pri.

In d^o

Sub d^o

Obligatio dicitur verbis

Stipulatio

quod promittitur pure

Litteris dicitur obligatio

Consensu solo dicitur ob.

2^a d^o impo

6^a d^o impo pure

De pactis

Capitulum VII.

De pactis et de pactibus et de

actu p[er]ib[us] et car[um] diuisio[n]ib[us] restat
n[un]c videre de pactis p[er]ib[us] et ip[s]o[r]um
diuisio[n]ib[us]. Un[de] pactu[m] e[st] sensus duor[um] vel
plurium in id[em] al[ie]i ab altero paciscen[ti]u[m] da[re]
du[m] vel faciend[um]. At[que] de g[ener]al[ite]r singla p[ar]t[ic]ula diuisio[n]is
nit[is]. pact[us] e[st] solo sensu p[er]fici in ep[iscop]o.
et v[er]o. et h[ab]et ad d[ist]in[ct]io[n]em stipulatio[n]is in q[ui] n[on] soluz
sensus s[ed] e[st] p[ar]t[ic]ula necessaria s[ed]. q[ui] h[ab]et fieri
p[er] interrogato[r]e[m] et r[ati]one[m]. vt s[ed] dicit[ur] e[st]. It[em]
necessariu[m] e[st] vt in pacto sint duo vel p[ar]tes q[ui]
p[re]sentia[n]t in id[em] da[re] du[m] vel faciend[um]. Et sic dif
fert a pollicitatio[n]e. q[ui] pollicitatio soli[us] offe
rent[is] e[st] p[ro]missio. vt. l. pactu[m]. ff. de pol. Et in
id[em] et n[on] in eod[em] et b[on]o. q[ui] si ego et tu p[re]sentia
am[us] q[ui] se[par]ati[us] sit lapis n[on] e[st] pactu[m]. q[ui] tal
sensus n[on] obligat vn[um] alteri. nec e[st] de da
do vel faciend[um]. D[icitu]r e[st] al[ie]i ab al[ie]o. q[ui] si p[re]sen
tiam[us] q[ui] vn[us] n[on] m[er]et aliq[ui]d titio vel q[ui] titi[us]
det vni ex nob[is] n[on] e[st] pactu[m]. vt. ff. de p[ro]p. ob. l.
stipulatio ista. in p[ri]nc. C[um] stipulari al[ie]i vel
pacisci q[ui]s n[on] possit nisi eid[em] obliget. n[on] at
obligat regulariter aliq[ui]s negociu[m] alteri[us] p[er]
mittend[um]. D[icitu]r e[st] at[que] pactu[m] a pactio[n]e. i. a pace et
actu. Nam si paciscim[us] ex diuersis et d[ist]in[ct]is a[n]i
m[us] morib[us] p[er] m[ul]ta variaq[ue] dictamina i[n] vn[us]
p[er]sona[n]te deducimur s[ecundu]m i[n] i[n] l. j. s. j. ff.
e. n. Al[ie]i d[icitu]r pactu[m] a palma p[er]cussio[n]e vt se
pe fieri solet. Pacto[r]u[m] m[ul]te s[un]t d[ist]in[ct]io[n]es. de
deseruien[ti]b[us] ad p[ro]positu[m] d[ist]in[ct]at dicit[ur]. Pa
cto[r]u[m] q[ui]da[m] s[un]t i[n]utilia. q[ui]da[m] p[ro] utilia. Utilia
pacta s[un]t q[ui] r[ati]o[n]e v[er]itatis. et eor[um] q[ui]da[m] r[ati]o[n]e p[er]so
nar[um]. q[ui]da[m] r[ati]o[n]e r[ati]o[n]is. et q[ui]da[m] s[ecundu]m iuris ordinez
s[un]t. Est at[que] sciend[um] q[ui] p[er] se q[ui] pactu[m] faciunt
optet q[ui] tales sint q[ui] se obligare p[oss]unt et res
e[st] sint tales sup[er] q[ui]b[us] pactu[m] fieri d[icitu]r. q[ui] a iure
n[on] sint p[ro]hibite et q[ui] s[un]t ordo iuris vt in p[ro]
ceden[ti]. c. sup[er] visus e[st] de p[er]sonis reb[us] et obli.
Inutilia p[ro] se pacta q[ui] s[un]t p[er] leges p[ro]hibes
et edita p[ro]p[ri]o[r]u[m] et in fraude. Co[n]tra leges d[icitu]r
fieri pactu[m] q[ui] alienat p[ro]p[ri]u[m] mio[r]is sine de
creto. vt. l. cu[m] emancipat[us]. et l. n[on] solu[m]. et l. n[on]
e[st]. et l. et si his. C[um] de p[ro]p[ri]is vel alijs reb[us] mio
ru[m] sine decreto alienandis vel n[on]. Vel q[ui]n
alienat fund[us] dotal[is]. vt in. l. j. C[um] de fundo
do. Co[n]tra p[ro]st[itu]tione[m] aut sit q[ui] aduocat[us] pa
ciscit cu[m] clietulo d[icitu]r q[ui] p[ro] p[ar]te l[ite]r h[ab]enda p[ro] suo
solario. p. l. si q[ui]s aduocato[r]u[m]. C[um] de postu.
Co[n]tra edictu[m] p[ro]p[ri]o[r]u[m] sit vt si sciat pactu[m] q[ui]

alicui liceat furtu[m] facere vel homicidiu[m] si
ne pena. imo scient ei[us] crim[en] occultans so
cius effici[us] criminis et pena p[ri]ncipali puniet[ur]
vt i. l. j. C[um] de his q[ui] latroes vel alio[r]u[m] crimi
n[u]m reos occultat. In fraude aut[em] sit pactu[m]
varijs modis. q[ui] aut sit fraus de p[er]sona ad
p[er]sona[m]. aut de re ad re[m]. aut d[icitu]r d[icitu]r ad d[icitu]r
alte[r]u[m]. aut d[icitu]r d[icitu]r ad d[icitu]r e[st] d[icitu]r. aut d[icitu]r noie
ad nom[en]. aut de fact[us] ad factu[m]. De p[er]sona
ad p[er]sona[m] sit fraus. vt pote ego tutor vel cu
rator. q[ui] p[ro]hibeo aliq[ui]d emere d[icitu]r bonis pu
pilli vel adulti mei du[ra]te tutela vel cura. p.
l. iij. ff. re pupilli salua fore mo ego n[on] emo
p[ro] me s[ed] p[ro] inposita p[er]sona[m] vt p[ro] v[er]o vel fi
liu[m] meu[m] vel e[st] extraneu[m] noie t[ame]n meo Publi
ce t[ame]n pal[ati]o et b[on]a fide p[ro] tres pupilli emere
vt. l. cu[m] ipe. C[um] de p[ro]h[ib]e. ep. et v[er]o. et l. si i em[us]
p[ro]p[ri]o[n]e. s. tutor. in glo. ff. e. n. De re ad re[m] sit
fraus. q[ui] e[st] p[ro]hibitu[m] e[st] mutua[n]te pecunia[m] filio
familias. ego pecunia[m] n[on] mutuo. s[ed] alia[m] re[m]
sibi do vt ip[s]a vedita vtat pecunia[m] De d[icitu]r
ad d[icitu]r alte[r]u[m] sit fraus. vt pote vir et v[er]o
p[ro]state m[un]imonio p[ro]hiben[ti] sibi donare. v[er]o
n[on] donat s[ed] donato[r]is ca[us]a vedit sibi iuice.
De d[icitu]r ad d[icitu]r e[st] d[icitu]r sit fraus. vt pote cu[m]
vt mutua[n]te titio pecunia[m] m[un]ier ei[us] vellet si
de iudicare p[ro] eo. ego p[ro] ec[on]tra. ne m[un]ier de
fraude[m] mutua[n]te pecunia[m] m[un]ieri et titiu[m] si
de iussore[m] recepi. De noie ad nom[en] sit fraus
vt si p[ro]hibet aliq[ui]s ne fiat in p[ro]p[ri]e alie[us] tre
et ipe fac se eligi n[on] in p[ro]p[ri]e s[ed] in defensor[em]
cu[m] t[ame]n id[em] sit solo noie mutato. De facto ad
factu[m] sit fraus. vt vediti tibi ancilla[m] eo pa
cto ne p[ro]stitueres ea[m] i[n] lupanari ad faciend[um]
q[ui]st[us] sui corp[or]is. tu p[ro] in lupanari n[on] posu
isti ea[m]. s[ed] in caupon[em] vel taberna[m] q[ui] ibi m[un]
straret. q[ui] t[ame]n id[em] e[st] q[ui]st[us] ad effect[us]. It[em] no
ta q[ui] n[on] solu[m] p[ro] dicit[ur] r[ati]o[n]ib[us] s[ed] e[st] alijs q[ui]busda[m]
occul[is] pacta reddu[n]t i[n]utilia Est e[st] pactu[m]
factu[m] i[n]t[er] debitor[em] et creditor[em] ne liceat cre
ditori pign[us] distrahere. q[ui] n[on] val[et]. q[ui] al[ie]i
debitor[em] incitaret ad delinq[ui]ndu[m]. i. ad solu
to[rum] deneganda[m]. sec[us] si paciscat[ur] de n[on] repe
tendo depositu[m] vel de n[on] agendo depositu[m] ac
tione. S[ed] si q[ui]s pact[us] sit vt ex ca[us]a depositi
o[mn]e p[er]icul[us] p[ro]stet. Nam talia pacta val[et]. vt. l.
iuris g[ener]al[ite]r. s. si q[ui]s paciscat. ff. d[icitu]r pac. De pig.
ob. notadu[m] q[ui] si i[n]t[er] creditor[em] et debitor[em] e[st] i[n]
t[er]u[n]t pactu[m] vt si d[icitu]r n[on] fuerit sol. t[ame]n i[n]
statuto liceat creditor[em] pign[us] distrahere va
let. et si q[ui]d vltra illu[m] q[ui]d sibi debet ex pigre

pacti

ad p[ro]p[ri]o[r]u[m]

ad p[ro]p[ri]o[r]u[m]

ad p[ro]p[ri]o[r]u[m]

ad p[ro]p[ri]o[r]u[m]

ad p[ro]p[ri]o[r]u[m]

ad p[ro]p[ri]o[r]u[m]

ad p[ro]p[ri]o[r]u[m]

ad p[ro]p[ri]o[r]u[m]

De pactu[m] d[icitu]r fieri in p[ro]p[ri]o[r]u[m] modis

De p[ro]p[ri]o[r]u[m] ad p[ro]p[ri]o[r]u[m]

De re ad re[m] sit fraus

De p[ro]p[ri]o[r]u[m] ad p[ro]p[ri]o[r]u[m]

De p[ro]p[ri]o[r]u[m] ad p[ro]p[ri]o[r]u[m]

De noie ad nom[en]

De facto ad factu[m]

Ad p[ro]p[ri]o[r]u[m] q[ui]d r[ati]o[n]e p[ro]p[ri]o[r]u[m]

Ad p[ro]p[ri]o[r]u[m] q[ui]d r[ati]o[n]e p[ro]p[ri]o[r]u[m]

Ad p[ro]p[ri]o[r]u[m] q[ui]d r[ati]o[n]e p[ro]p[ri]o[r]u[m]

De pactis

accepte tenet id creditori restituere, si homo minus debitor creditori tenet ad supplementum. p. l. hypothec. l. de distra. pig. Si autem tale pactum non intuenit tunc elapso die solutio dicitur creditor denunciare debitori ut luit pignus. ut no. ex. l. creditor. Et hoc est in. l. si in h. l. de distra. pig. quod si non fecerit tunc elapsis duobus annis iuxta partem consuetudine poterit creditor illud distrahere. Item si fiat pactum inter eos, ut si precium termino statuto debitor non soluat pignus sit creditoris, non valet. p. c. si significare de pig. quod si bonos mores, et prohibetur a lege. p. l. j. et ult. l. de pac. pig. et l. promissoria. si si fiat pactum si infra certum tempus precium sit solutum quod tunc iure captivus creditor possideat rem pignoratam iusto pretio extimanda valet. Nam talis dicitur venditio conditionalis. ff. eo. l. iurisge. §. vl. Admittit tamen tale pactum in pactum venditoris si reuendita emptor termino statuto non soluat res redeat ad venditorem. p. l. quod ea. l. de pac. inter emptor. et venditor. et l. j. e. t. facit lex si super. l. de trasfac. Item pactum in quo quis generaliter se suscipit casus fortuitos, non valet. et est ratione quod generali vi prohibetur suscipere quod specialiter non esset susceptur. Item pactum de dote vltiori die reddenda non valet. Ratio, quod dationis data est dos et publice utilitati. Item pactum factum ut maritus daret uxori vltimam. i. quod comode facere possit non valet. quod si bonos mores Item pactum factum inter militem et eiusdem aduersarium quod miles possit esse procurator, non valet quod si publico utilitati, eo quod milites seire debent arma et non iura. Item pactum quod quis expressisse remittit iura, calumnia, non valet. quod publice rei interest ut lites sine omni suspitione procedant Item pactum factum de precario non reuocando non valet. Pactorum quodam sunt restituta, quodam nuda Pacta nuda sunt quae non continent causam. Inutilis est enim alicui rei traditio sine causa. Et est dicitur nuda illa quae non vestiuntur aliquo infrascriptorum sex vestimentorum. Et haec nuda pacta non sunt efficacia ad obligandum vel ad agendum licet possint ad defendendum, quod nudum pactum regulariter non parit actionem sed exceptionem. Pacta autem vtilia dicuntur vestita sex modis. scilicet rei, personae, sensu, coheretia, dicitur, et iterum rei. De primis quatuor modis dictum est in. c. vi. vbi dicebatur quod modis dicitur obligatio De quinto vero haec est coheretia dicitur est exemplum, vendidi tibi domum tali pacto ut ego debeam morari in ista domo versus ad annum. Istud vltimum pactum non

valeret de se factum quod nudum est sed coheretia illi pacti restituta. scilicet venditoris in quo positum est valere et ex eo datur actio. De sexto. scilicet rei interestu est exemplum, promisi tibi aliquid dare vel facere ut tu mihi aliquid dares vel faceres cum ego dederam quod promisi statim restitutum est pactum ex parte mea. et ideo iterum illi quod dedi es mihi obligatus ad dandum id quod promisi. Tertia diuisio pactorum, quodam consistunt in datione, quodam in faciendo. Exemplum primi quod paciscitur dare equum vel aliam rem. Exemplum secundi ut facere domum vel estuarium. Quarta diuisio pactorum, quodam expressa, alia tacita. Expressus est, ut si ueni tibi aliquid dare vel facere. Sed tacitus ut si produxi domum tuam, et in eadem res meas iduxi tacite video pepigisse tecum cum illata sint obligata tibi per pensionem domus. Item tacitum pactum est, ut si habeas tres debitores qui mihi tenent in. xv. et erat unusquisque insolidum obligatus, vnde si ab uno eorum recepi. v. video renunciasse iuri insolidum et pactum fecisse tacitum non potest ab uno quod illorum nisi alia quibus. l. si creditores. l. e. t. Quinta diuisio pactorum, alia gratuita, alia non gratuita. Gratuitum vbi nullo dato vel promisso generis debiti remittitur. Non gratuitum est vbi transactio aliquid dato retere vel quasi promisso. Porrigant autem pacta sicut transactiones ad illas tamen personas inter quas facta sunt et alijs personis regulariter non possunt. p. l. j. l. de trasfac. Fallit tamen in quibusdam infrascriptis casibus, vnde pactum de non petendo factum reo principali potest fideiussori, nisi in paciscendo pactum sit ne possit fideiussori, vel nisi fideiussor fisset aio donandi vel in re sua. In his tribus casibus pactum factum reo non potest fideiussori sed contra pactum fideiussori factum non potest do non potest reo. p. l. Item in duobus rebus. ff. de pac. quod si rei inter sit a fideiussore non potest quod fideiussor hitorus erat regressum in reum, non tamen fideiussor interest a reo non petenti cum reus non fideiussore non habeat regressum nisi fideiussor in re sua fideiussisset, quod tunc fideiussor pro re accipitur est, et tali casu pactum factum reo potest fideiussori, et pactum fideiussoris in re sua potest reo, pactum vero fideiussoris non potest fideiussori nisi expressisse agat quod potest reo et fideiussori, et tunc singulim potest, licet pactum vni rei debet potest alteri. Item pactum factum cum venditore vel donatore potest emptori, ut si venditor vendidit domum quam ipse nondum soluebat vel soluit pro inducias sibi

Pacta nuda sunt

acta vtilia dicuntur sex modis.

et

De sexto

Imo

in dictione

parto

Quinta

Quinta

Gratuum

parto

non gnu

Imo

Imo

Imo

Imo

Imo

rez actio nō dat. z ibi p Bar. Sic etiam
 rpalis p̄statio nō vestit p̄ventionē nudā p
 l. si certis ānis. C. de pact. Et nō refert an
 talis p̄statio fuerit facta scient vel ignorā
 ter q̄ ad necessitatē in postq̄ soluendi. se
 cus q̄ ad effectū repetitōis. i. si scient sol
 7° ui in debitū petere nō possuz. l. j. ff. de p̄di.
 indebi. Distinguedū tñ est in h̄ casu qñ
 quis agit p̄ illo qd̄ sibi p̄suevit solui aliq̄t
 annis aut actor q̄ agit p̄ illū q̄ cessat solue
 re p̄statōez innitit soli tpi. aut alteri cāe si
 soli tpi succūbit. i. p̄dit cām. qz tps nō est
 mod^o obligatōis tollēde vl̄ inducēde. p. l.
 obligatiōnū fere. §. placz. ff. de act. z obli.
 Aut nō solū allegat tps s; aliā cāz. aut tal
 cā ē sufficiēs ad agēdū vel nō. si scdm alle
 gat nudū pactū vl̄ p̄missionē z itez succū
 bit p̄ dictā legē. Si certis ānis. aut actor
 p̄tendit cām sufficiētē. vt stipulatōis z vē
 ditōis emprōis aut alterius tituli. z actor
 obtinebit si pbauerit solutionē sibi factaz
 ad plēs annos lz nō pbauerit cām effica
 cem. qz p̄sumit q̄ reus nō soluerit sine cā
 legitia. qz nemo p̄sumit rē suā iactare. p. l.
 cū de indebito. ff. de p̄ba. Itē p̄bat p̄ glo.
 c. fi. xvij. q. ij. vbi d̄r q̄ allegata p̄suetudi
 ne alicui^o aliqd̄ soluēdi cū cā z p̄statiōe il
 lius solutiōis inducit obligatio. ad idē fac
 cit. c. puenit. de cen. vbi d̄r in fine. oportet
 quippe ois sensus ad qd̄ z qñ p̄solui debe
 at p̄sciat. Cōclusiue tenēt doctores q̄ p̄e
 missa p̄a sunt. de caplo puenit. qñ p̄ tantū
 tps solutiō sit qd̄ sufficit ad p̄scriptionē. z
 nō fuit in possessione recipiendi h̄mōi so
 lutionē vi p̄carie aut clā. Itē nemo alie
 nū factū p̄mittēs obligat. vñ q̄ p̄mittit p̄
 aliq̄ nō tenet ad aliud nisi q̄ det operam
 quā pōt q̄ ille faciat qd̄ p̄mittit. p. l. stipu
 latio ista. ff. d̄ p̄. ob. nisi q̄s p̄mittat se effe
 cturū curaturū ve vt p̄missum fiat insti. d̄
 inuti. stipu. §. si q̄s aliū daturū. Itē si q̄s
 p̄misit insulā facere ad certū tps sub cer
 ta pena z tantū tps iā trāsiuit q̄ mō infra
 tps statutū fieri nō poterit. licz totū tps
 nō trāsierit. possum tñ agere p̄ talē p̄inde
 ac si totū tps trāsierit. p. l. h̄ iure. ff. de p̄.
 ob. Item si aliq̄s p̄mittit generalr h̄ mō.
 qd̄cūq; postulaueris dabo. in tali excipiū
 tur oia illicita z p̄iudicialia z etiā ea q̄ in
 gñali p̄ctu nō veniūt. s. q̄ q̄s specialr noīa
 ta nō dedisset. Casus in. l. j. C. q̄ res piq̄.

obli. pos. vel nō.

Defensionū seu bñ

Defensionū seu bñ
 ficioz qd̄ in fauorē. qd̄ in odiū
 introducte sunt. vñ p̄tingit q̄ p̄so
 ne p̄ q̄b̄ inuēte sunt p̄ eas iuuant ne tene
 ant de obligatōibz q̄s fecerūt. Et licz vez
 sit regularit̄ licitū esse his p̄ se introducē
 renūciari. l. si q̄s in scribēdo. C. d̄ pac. sūt
 ex eis tñ qd̄ bñficia q̄b̄ renūciare nō pos
 sumus. z renūciatiōe facta nō ipedit q̄ mi
 nus h̄mōi bñficia z d̄fensioes opponi p̄nt
 Alique tñ sunt q̄b̄ q̄s renūciare pōt z res
 nūciatiōe facta tenet. z illa p̄sona q̄ añ res
 nūciatiōne p̄ ip̄a bñficia iuuabat renūcia
 tiōe facta amplius nō iuuat. Alique sunt
 defensionē q̄b̄ q̄ ad qd̄ q̄s renūciare pōt.
 z q̄ ad qd̄ nō. Itē de singulis est vidēdū
 z p̄mo de illis q̄b̄ renūciare nō pōt.

Beneficiū macedo

Beneficiū macedo
 nianū senatus cōsulci cōpetit filio
 familias qui pecuniā accepit mu
 tuo sine voluntate tacita vl̄ exp̄ssa p̄ris. Et
 nota lz a p̄lone pecunie largo mō sumptē
 p̄tineat q̄cqd̄ nūero pōdere vel mēsurā cō
 tineat. capis tñ hic stricte solū p̄ pecūia fi
 liofamilias mutuata. vt dictū ē. z sic iuuat
 tur. si tñ fili^o recepit qd̄ p̄sistit i pōdere vl̄
 mensura tenebit nisi fraus adhibita sit a
 creditore. vt qz dedit filiofamilias frumē
 tū vel oleū vt his distractis vteret p̄ pecu
 nia. vt s̄ dictū ē i. c. p̄ri. vbi dicebat. i frau
 dē aut sit pactū varijs mōis z nō solū p̄pe
 tit ei interim dū est in p̄tate p̄ris. verū etiā
 postq̄ fact^o est sui iuris z etiā p̄petit heredi
 filijfa. z ei^o fideiussori. p. l. s; z si p̄. §. nō
 solū. ff. ad maced. Et introductū ē in odiū
 feneratoroz. z huic bñficio renūciare nō pōt.
 vñ post sniaz dat̄ exceptio ex eo. ff. ad ma
 ce. l. j. z dicta. l. si p̄. §. nō solū. natural̄ tñ
 obligatio manet. vt i. l. si iulian^o. §. quāq̄
 e. ti. Flota tñ q̄ i casibz seq̄ntibz exceptō
 bñficij macedonij nō h̄z effectū. Primo si
 filiuffa. p̄ mēdaciū dixit se patrēfamilias
 vt in. l. zenodorus. in glo. z in. l. j. C. ad se
 natuscō. mac. Secōdo si credebat fili^o fore
 p̄fami. qz fugebat publicz mūeribz. vt di
 cta. l. senodari^o. Tertio si filiuffa familias a
 pupillo recepit mutuū nō iteruēte ip̄i^o
 tutori curatori auctate. Quarto si mutuā

St. de ann. p. pu. §. p. p̄

112

pecunia in utilitate pris fuerit. vel cu illa pecunia fecit qd pi eet facctur. vt dotado filia vel sorore. p. l. filiulfa. ff. e. ti. Quinto si recepit pecunia ca legatōis vl studij. vt i l. macedoniani. L. e. t. Sexto si pi ratum hz vl cu sentit postea qn mutuū accepit si li vl pns fuit z nō dicit. vt. l. si filiulfa. e. ti. Itē si filiulfa. fact' pifamilias soluit pte debiti cessat bñficiū macedonianū. p. l. si iulian'. s. si. ff. e. ti. Itē cessat illd bñficiū si fili' hz peculiu vsqz ad qritatē peculij. i. pecunie mutuo recepte. glo. in. l. dicta. Zenodorus pōit ples casus de eodē. Itē qd dicitū ē de filiofamilias dīcēdū ē de nepotibz. p. l. filiū habeo. ff. e. ti. Et idē tenet Salicet' in. l. si fili'. e. ti. illd tū vez ē de nepotibz qn agit de fauore ipoz vl patrū suoz. Casus i. l. liberoz. s. s. z papinian' ff. de s. sig. Sec' cū agit d odio ipoz. vt i casis penaz vel dēnationū. nā in tali casu applone filioz nō intelligūt nepotes.

Beneficiū restōnis

b ppetit minoribz toto tpe minoris etatis etiā eo finito infra qdriēniū ptiū. s. si in minori etate decepti fuerit eoz facilitate z aduersarij calliditate. Notandū minorēnis mltis mōis pōt intelligi. Primo q minor ē. xiiij. ānis. vt in. c. pntia de pba. s. pte rea. Secō a discretioē vsqz ad septēniū. L. de iure deli. l. si. si infanti. Tertio q ad mrimoniū pbedū vsqz ad. x. iij. annū masculus. z ad. xij. annū femia. Quarto q ad testamti factōz vsqz ad. xiiij. ānū. xvj. q. j. admonere. z. c. se. Quinto q ad restōnē vsqz ad. xxv. annū. ff. e. t. p totū. Nō ad ppositū minoribz etate dānis subuenire nō in rebz psperis seu pspe gestis nocere p̄sueuit. L. de pecu. l. nō eo minus. Errātibz em̄ z nō fallētibz publica iura subueniūt. vñ si mior q nūc se maiorē alleuerat fallaciē maioris etatis mēdacio ali quē decepti i itegz restitui nō d̄z. L. si mior maiorē se dixerit. l. si is q. Itē si mior xxv. ānis renūciat bñficio eccliastico nō restituet si illud bñficiū ē alti collatū. qz q bñficiū ē legitie adept' nō p̄t illo sine culpa puari. S; si mior obmisit aliquā pbatōz necessariā vl als capt' ē in iudicio p̄t petere in itegz restōnē. vt in. c. ex pte. de resti. spo. p. Ber. Itē si mior facit qd diligētissim' fecisset nō restituet. vt si de p̄sensu

suoz amicoz adiuit hereditatē quā putabat fore mltū pingue lz nō iueniat opulētā. qz tli casu vti iure cōi. casus i. l. nō videt. L. de in ite. re. mior. xxv. ānis. Item mior in iudicio legitimā psonā stādī n̄ hz. L. q. le. pso. p. totū. Itē si agit z snia p̄ euz lata ē. hēbit bñficiū restōnis. p eo at lata tenet. i. dicta. l. nō eo min'. Itē mior. xxv. ānis agere p̄t sine tutore z curatore. vt in ill casibz i qbz mior cēset maior. vt si iudex p fraudē tutori absoluit reū a iudicio pōt puenire tutore. ita qz necesse est ipm p̄mo pueniri. z h casu restituit mior et si p̄tūax fuerit. vt. ff. de mioribz. xxv. ānis. l. minor. Nec Joh. lxxxvij. dif. irreligiosaz. Itē mior p̄t cām mrimoniālē p se agere vl p̄ curatore. p. c. ex pte. d. re. spo. Itē cēset maior in voto. xx. q. ij. c. j. vbi d̄r qz firma erit p̄fessio p̄gītatis ex q̄ adulta eē cepit z q̄ solet apta nuptijs deputari. Itēz qn minor mortē p̄is exeqt. xv. q. iij. de crimine. Itē qn agit ex testamto p̄is. Itē qn agit de recupanda possessioē. L. q. le. pso. l. vl. Itē qn de thoro violato agit. ff. de adul. si marit'. z. l. iure mariti. L. e. t. Itē qn agit d libero hoie exhibēdo. imo tli casu pupillus admittit. ff. d. lib. ho. exhi. l. iij. Itē qn ipē trat veniā etati. z q̄lr ipetret' corā q̄ z q̄ etate. hēf. L. de his q̄ ve. eta. ipe. l. ij. Itēz qn agit negocia alteri'. lz em̄ agere p se n̄ possz p̄t tū p alijs agere si saltē hz mādātū ff. d. p̄c. l. filiulfa. ad iudicia at pcurator n̄ p̄t eē nisi. xxv. ānoz p. c. q̄ gñalr. d. p̄c. li. vj

Beneficiū ne q̄s cō

b dēnet nisi inq̄ntū facere pōt z nō vltra. i. habita rōe ne egeat p̄petit marito z ei' heredibz z filijs q̄bz vtriusqz sex' z ei' p̄i qn puenit ab vxore. z cōpetit p̄i vxor' qn vxor puenit a viro hincinde p dote z donatōe. Itē p̄ono qn puenit a liberto. Itē p̄petit socio qn puenit a socio Itē puenit p̄i qn puenit a filio vl filia. z huic bñficio renūciari nō p̄t. Sciendum qz plerūqz ptingit quē cedere bonis. z ille tūc q̄ sic cessit bonis solūmō dānat inq̄ntū facere p̄t. Itē postea p̄uēiri p̄t si tātū acq̄s fuerit q̄ p̄tor possit moueri. s; si fraudād' nō ē alimēt' q̄tidianis. nec ēt d̄z detruđi i carcerē. ff. d. ces. bo. li. iij. l. q̄. bonis. z. l. si debitozes. Et tliis cessio bonoz obligatio nē debiti nō tollit. s; inefficax ē talis obli

No. Mior nō hz bñficiū p̄tūax p̄tūax p̄tūax

No. Mior nō hz bñficiū p̄tūax p̄tūax p̄tūax

mo

A

A

Mior nō hz bñficiū p̄tūax p̄tūax p̄tūax

20

A

Note

De beneficijs

gatio pro debitoris inopia. s; pdest vt nō detrudat in carcerē cedēs. vt in dicta. l. q̄ bonis. Et q̄ bonis cedit añq̄ agnoscat d̄ bitū vt añq̄ p̄dēnet vel in iure p̄fiteat de bitū audiri nō d; ff. de ces. bo. l. penlt. Et habet in glo. ibidē. sup p̄bo nō d; Qd̄ ce dēs bonis d; bona indicare. allegat p̄ ar gumēto. l. fi. l. de iure deli. Itē hēt i glo. ibi. q̄ oib; bonis cedere d; vt ēt vnū dena riū nō retineat. lic; in post q̄sitis bonis se cus sit. vt in dicta. l. q̄ bonis. Si tñ tal su stinuisset penā corpale p̄ debito tñc nō tenet de postq̄sitis soluere. vt. riiij. q. vj. si res. Itē bona cedentis dñt vēdi z nō occu pari p̄ria auctoritate credētū s; bene iudicis. vt. ff. e. ti. l. legi iulie. De cessiōe tali habet p̄ canōistas in. c. hedard. de solu.

Beneficiū ne liber

b hō ob es alienū obliget huic bñficiō nō poterit renūciari. qz hec renūciatio ē dānosa z p̄na libertati. Qui ei libez hoīem cogit finire p̄ debito pena ei est vt p̄dat debitū. Secūdo tantūde; dabit penib; illi; hoīs quē in futurē reduxit. Tertio puni; pena corpali. vt d̄t Salicetus circa legē. ob es alienū. l. de oblig. z act. facit lex q̄ filios. l. q̄ res pig. ob. pos. vel nō. Itē Jo. an. d̄t q̄ libri alicui; studētis ad p̄tinuū vsūm ip̄i; defuieres nō obligent ob es alienū. Itē nec salaria aduocatoz vel militū a publico ip̄is debita. vt no. Salicetus in. l. ne q̄s de corpore. l. d̄ aduo. diuer. iudic.

Beneficiū fori qd̄

b p̄petit forēsi cuiq; d̄t q̄ ip̄e reus sub suo iudice debeat p̄ueniri. z actor d; seq̄ for̄ rei. de fo. cō. si cleric; z. c. cū sit gñale. l. de iur. oi. in. l. ij. ff. de alie. iudi. mu. cau. fac. l. j. in p̄n. nō aut ecōtra nisi in q̄busdā casib; vt statim infra dicef. Et huic bñficiō seu p̄uilegio pacto nō renūciat. s; ad h̄ q̄ re; alibi possit q̄s in foro suo p̄ueniri p̄mittat solutiō; facere vbiq; q̄ fuerit perita ab eo. qz tñc ibi tenet solutiō; facere vbi p̄uenit. Rō. qz p̄uilegio fori a p̄ncipe vt lege indulto z oi iure introducto in ei; fauorē in p̄ctib; p̄t renūciari. vt. l. si q̄s in p̄scribēdo. l. de pac. In his casib; seq̄ntib; actor nō seq̄t for̄ rei Et ponit. vj. q. ij. p̄ Jo. glo. decre. p̄sus. l. cōtra

ctus crimēq; re; religio; Vir rō filis vt p̄uocat atq; recusat. Excellet in su vt si cōsentit vterq;. Fleglector iudex feodarius atq; scolaris. Notandū cū cleric; h; cām aduersus aliū clericū p̄ueniat ip̄m coram ep̄o p̄prio. l. ip̄i; rei vel de p̄silio ip̄ius ep̄i aliū iudicē vtrac; p̄s eligat. ecclesiasticū tñ e. ti. c. j. ar. p. c. cū R. de offic. dele. Ubi d̄t q̄ actor d; eligere nō vtrac; p̄s. So. il la decretalis intelligit fm Bern. qñ altera p̄s est absens. vel cū nō vult p̄cordare reus. z ita obseruat in curia.

Beneficiū seu p̄uilegiū

b legiū fori qd̄ cōpetit clericis. d. q̄ lic; clericus de iure cōi subiectus sit iudici seculari. p̄ p̄uilegiū tñ p̄t declinare z dicere q̄ velit solū corā suo ep̄o respondere. aut alio cōpetenti. z huic bñficiō de iure canonico z etiaz civili nō renūciat. qz introductū est in fauorē totius cleri z nō alicuius singulari; clerici. Nam p̄uilegio fori a p̄ncipe vel le. indulto potest in p̄tractibus renūciari. vt dictū est. imo iudex admittens exceptiō; fori nō admittendā facit litē suā. vt p̄t in alle. l. si q̄s in p̄scribēdo. Et sicut iudex male iudicans facit litē suā. sic etiā arbit. z arbitrator. s; nō tenent de estimatiōe litis nisi de dolo z lata culpa. dūmodo salte; fuerint electi de p̄tū p̄sensu. facit. l. j. §. j. ff. si mētor sal sum modū dixerit. Idem videt de consul tore. vt. l. j. de discusso. l. li. x. nā cui libet in sua arte ex p̄to credendū est. ff. de vete inspiciendo. l. j. z. c. cā m̄rimoni; de p̄ba. in glo. Notandū ad h̄ q̄ clericus possit progare iurisdictionē nō sui iudicis fm p̄na nō mira. in. c. significasti. de fo. p̄e. P̄mo requit eius p̄sensus. qz inuitus iudicari nō potest. Secūdo si consentiat ex certa scia nō p̄ errorē. vt in glo. j. dicti. c. fac lex si. l. de p̄di. inde. Tectio q̄ nō fiat p̄rogatio metus cā. vt. l. ij. in p̄n. ff. de iudi. Quarto q̄ iudex in quē p̄sentiat sit ecclesiasticus de h̄ in. c. si diligenti. de fo. cō. Quīto vt talis alias p̄sit iurisdictioni. qz fundamētū progatiōis est iurisdictione. Igit in iudicem nō habentem iurisdictionem nō potest fieri progatio. quia nō entis nō sūt qualitates. vt. l. ei; q̄ in puincia. ff. si cer. p̄ta. Sexto q̄ talis sit iudex ordinarius quia nemo potest progare iurisdictionē nō

no entis ad p̄rogationē l. c. q̄ p̄m
ff. de iur. p̄cti.

De beneficijs

80
90
fui iudicis delegati et cum consensu epi. qz in dex
delegat^o vigore rescripti hz iurisdictionez limi
tatāz restrictā. Septio qz fiat cum consensu sui
epi. Octauo qz progās n̄ peniteat re itegra
qz cū res ē integra p̄nie ē locus als nō. vt ī
c. j. d. iudi. Nono qz sit tal' cā q̄ recipiat pro
gationē illius iudicis. qz laicus q̄lēcūqz iu
risdictōz habeat nō progat in spūalibz cau
sis. de h̄ p̄ Job. an. in cle. dudū. de sepul. in
glo. sup̄ p̄bo sp̄ali. Itē laic^o trahēs clericū
inuitū ad iudicē secularē pdere d̄z cām. z iu
dex secularis p̄uat iurisdictionē p̄ aut. statui
mus. L. de epi. z cle. Itē qd̄ si cleric^o trahit
clericū ad secularē. R̄ndet. debet excoicari
nō b̄nificiatus. b̄nificiatus p̄o b̄nificio z offi.
suis p̄uari. xj. q. j. inolita.

Exceptio nō nūera

100
110
120
130
140
150
160
170
180
190
200
210
220
230
240
250
260
270
280
290
300
310
320
330
340
350
360
370
380
390
400
410
420
430
440
450
460
470
480
490
500
510
520
530
540
550
560
570
580
590
600
610
620
630
640
650
660
670
680
690
700
710
720
730
740
750
760
770
780
790
800
810
820
830
840
850
860
870
880
890
900
910
920
930
940
950
960
970
980
990
1000
1010
1020
1030
1040
1050
1060
1070
1080
1090
1100
1110
1120
1130
1140
1150
1160
1170
1180
1190
1200
1210
1220
1230
1240
1250
1260
1270
1280
1290
1300
1310
1320
1330
1340
1350
1360
1370
1380
1390
1400
1410
1420
1430
1440
1450
1460
1470
1480
1490
1500
1510
1520
1530
1540
1550
1560
1570
1580
1590
1600
1610
1620
1630
1640
1650
1660
1670
1680
1690
1700
1710
1720
1730
1740
1750
1760
1770
1780
1790
1800
1810
1820
1830
1840
1850
1860
1870
1880
1890
1900
1910
1920
1930
1940
1950
1960
1970
1980
1990
2000
2010
2020
2030
2040
2050
2060
2070
2080
2090
2100
2110
2120
2130
2140
2150
2160
2170
2180
2190
2200
2210
2220
2230
2240
2250
2260
2270
2280
2290
2300
2310
2320
2330
2340
2350
2360
2370
2380
2390
2400
2410
2420
2430
2440
2450
2460
2470
2480
2490
2500
2510
2520
2530
2540
2550
2560
2570
2580
2590
2600
2610
2620
2630
2640
2650
2660
2670
2680
2690
2700
2710
2720
2730
2740
2750
2760
2770
2780
2790
2800
2810
2820
2830
2840
2850
2860
2870
2880
2890
2900
2910
2920
2930
2940
2950
2960
2970
2980
2990
3000
3010
3020
3030
3040
3050
3060
3070
3080
3090
3100
3110
3120
3130
3140
3150
3160
3170
3180
3190
3200
3210
3220
3230
3240
3250
3260
3270
3280
3290
3300
3310
3320
3330
3340
3350
3360
3370
3380
3390
3400
3410
3420
3430
3440
3450
3460
3470
3480
3490
3500
3510
3520
3530
3540
3550
3560
3570
3580
3590
3600
3610
3620
3630
3640
3650
3660
3670
3680
3690
3700
3710
3720
3730
3740
3750
3760
3770
3780
3790
3800
3810
3820
3830
3840
3850
3860
3870
3880
3890
3900
3910
3920
3930
3940
3950
3960
3970
3980
3990
4000
4010
4020
4030
4040
4050
4060
4070
4080
4090
4100
4110
4120
4130
4140
4150
4160
4170
4180
4190
4200
4210
4220
4230
4240
4250
4260
4270
4280
4290
4300
4310
4320
4330
4340
4350
4360
4370
4380
4390
4400
4410
4420
4430
4440
4450
4460
4470
4480
4490
4500
4510
4520
4530
4540
4550
4560
4570
4580
4590
4600
4610
4620
4630
4640
4650
4660
4670
4680
4690
4700
4710
4720
4730
4740
4750
4760
4770
4780
4790
4800
4810
4820
4830
4840
4850
4860
4870
4880
4890
4900
4910
4920
4930
4940
4950
4960
4970
4980
4990
5000
5010
5020
5030
5040
5050
5060
5070
5080
5090
5100
5110
5120
5130
5140
5150
5160
5170
5180
5190
5200
5210
5220
5230
5240
5250
5260
5270
5280
5290
5300
5310
5320
5330
5340
5350
5360
5370
5380
5390
5400
5410
5420
5430
5440
5450
5460
5470
5480
5490
5500
5510
5520
5530
5540
5550
5560
5570
5580
5590
5600
5610
5620
5630
5640
5650
5660
5670
5680
5690
5700
5710
5720
5730
5740
5750
5760
5770
5780
5790
5800
5810
5820
5830
5840
5850
5860
5870
5880
5890
5900
5910
5920
5930
5940
5950
5960
5970
5980
5990
6000
6010
6020
6030
6040
6050
6060
6070
6080
6090
6100
6110
6120
6130
6140
6150
6160
6170
6180
6190
6200
6210
6220
6230
6240
6250
6260
6270
6280
6290
6300
6310
6320
6330
6340
6350
6360
6370
6380
6390
6400
6410
6420
6430
6440
6450
6460
6470
6480
6490
6500
6510
6520
6530
6540
6550
6560
6570
6580
6590
6600
6610
6620
6630
6640
6650
6660
6670
6680
6690
6700
6710
6720
6730
6740
6750
6760
6770
6780
6790
6800
6810
6820
6830
6840
6850
6860
6870
6880
6890
6900
6910
6920
6930
6940
6950
6960
6970
6980
6990
7000
7010
7020
7030
7040
7050
7060
7070
7080
7090
7100
7110
7120
7130
7140
7150
7160
7170
7180
7190
7200
7210
7220
7230
7240
7250
7260
7270
7280
7290
7300
7310
7320
7330
7340
7350
7360
7370
7380
7390
7400
7410
7420
7430
7440
7450
7460
7470
7480
7490
7500
7510
7520
7530
7540
7550
7560
7570
7580
7590
7600
7610
7620
7630
7640
7650
7660
7670
7680
7690
7700
7710
7720
7730
7740
7750
7760
7770
7780
7790
7800
7810
7820
7830
7840
7850
7860
7870
7880
7890
7900
7910
7920
7930
7940
7950
7960
7970
7980
7990
8000
8010
8020
8030
8040
8050
8060
8070
8080
8090
8100
8110
8120
8130
8140
8150
8160
8170
8180
8190
8200
8210
8220
8230
8240
8250
8260
8270
8280
8290
8300
8310
8320
8330
8340
8350
8360
8370
8380
8390
8400
8410
8420
8430
8440
8450
8460
8470
8480
8490
8500
8510
8520
8530
8540
8550
8560
8570
8580
8590
8600
8610
8620
8630
8640
8650
8660
8670
8680
8690
8700
8710
8720
8730
8740
8750
8760
8770
8780
8790
8800
8810
8820
8830
8840
8850
8860
8870
8880
8890
8900
8910
8920
8930
8940
8950
8960
8970
8980
8990
9000
9010
9020
9030
9040
9050
9060
9070
9080
9090
9100
9110
9120
9130
9140
9150
9160
9170
9180
9190
9200
9210
9220
9230
9240
9250
9260
9270
9280
9290
9300
9310
9320
9330
9340
9350
9360
9370
9380
9390
9400
9410
9420
9430
9440
9450
9460
9470
9480
9490
9500
9510
9520
9530
9540
9550
9560
9570
9580
9590
9600
9610
9620
9630
9640
9650
9660
9670
9680
9690
9700
9710
9720
9730
9740
9750
9760
9770
9780
9790
9800
9810
9820
9830
9840
9850
9860
9870
9880
9890
9900
9910
9920
9930
9940
9950
9960
9970
9980
9990
10000

biū. L. de legibz. Rō autē legis scōe p̄dicti
rubri elicif ex ei^o p̄bis cū dt. si em̄ credēdaz
esse ml̄ier sese suāqz dotē p̄ti mariti existia
uit. q̄re fideiussor vl' alius intercessor exigif
Flota tñ fauorē magnū fore muliez p̄ dote
recupanda. vt in. c. ex l̄ris. de pig. vñ mulie
res p̄ oibz creditoribz p̄ recupanda dote p̄
uilegia p̄ p̄sonales actōes siue p̄ re alia h̄nt
vt. L. q̄ portiores in pignore habeant. l. assi
duif. Talē etiā fauorē ml̄ier etiā in suos he
redes trāsmittit. S3 tñ puilegiū hm̄oi mu
lier nō hz in donatōe p̄ nuptias si pacta ē
de lucrāda donatōe. qz tali casu nō p̄fertur
alijs creditoribz. qz in dāno vitādo eis suc
currit. nō autē in lucro captādo recte sic ī lu
cris īgrantia iur̄ mulieri nō p̄dest. vt in. l.
iur̄ īgrantia. L. q̄ admit. ad bo. poss. pos. z
infra. qd̄ tps. Itē p̄ maleficiū viri vxor nō
p̄dit dotē excepto crimie lese maiestatis. vt
dt̄ autētica. Bona dānatoz. L. de bo. sc̄p.
z dāna. nec etiā p̄ crimen heres. nisi tpe p̄
ctus m̄rimoniū vxor sciuerit viz hereticum
casus in. c. decreuit. de here. lib. vj. Itē nec
p̄ maleficiū p̄ris. L. so. m̄ri. l. ij. Nā vult
ius fisci teneri ad dotē vt ibidē in glo. z. ff.
so. m̄ri. l. si marito. in p̄n. z. L. de bo. p̄sc̄p. l.
si vt p̄ponis. Itē in. l. satis. L. in q̄bz causis
pignus tacite p̄hibet habet casus singularis
qz etiā p̄rimoniū vxoris tacite obligatū ē p̄
debito mariti in cā p̄mipularij. lz als regla
re sit bona vxoris p̄ debito mariti obligari
nō debere. vt. L. ne vxor p̄ mari. p̄ totū. Itē
puilegiū dotis est qz oīa bona mariti sūt ta
cite obligata p̄ dote vxori. vñ si alqs possi
det hereditatē mariti tenet r̄ndere ml̄ieri p̄
dote. vt in. c. ex l̄ris de pig. Etiā extendit h̄
ad p̄afernalia. qz sicut bona mariti obliga
ta sunt vxori p̄ dote. ita z p̄ p̄afernalibus
Flota si ml̄ier aliq̄ ex iusta cā sepata fuerit
a viro tota dos d̄z sibi reddi habita rōe ne
egeat. vt si aliqd̄ impedimētū fuerit int̄ eos
vtputa affinitatis vl' p̄sanguinitatis. aut ali
qd̄ tale qd̄ īgrarūt. z tūc oīa empta vl' p̄pa
ta de bonis viri z ml̄ier debet diuidi inter
eos si h̄ p̄stat. als p̄sument de bōis viri em
pta. ff. de dona. int̄ vi. z vt. l. q̄nt^o mucius. z
c. j. ij. z. ij. in textu ad glo. extra. c. ti. Si at
p̄bētes sciētes īpedimētū p̄xerint soluto m̄ri
monio vtterqz p̄dit qd̄ alteri dedit z fisco ap
plicat nisi errore vl' etate excusent. L. de in
cest. nup. l. q̄ p̄ h̄ facit. c. ij. q̄ filij sint le. imo

De beneficijs *q̄ d̄ d̄ n̄ n̄ are q̄ pot*

de iure canonico scientibentes phibiti in
gdu sūt excoīcati iſo iure. vt in cle. vnica.
de p̄san. 7 affi. Cōsiderandū tñ si ml̄ier ita
reuocauerit dotē. nō tñ pōt eā alienare p̄stā
te m̄imonio. sed necesse h̄z eā fuare ad vsū
mariti 7 filioz. facit. l. vbi. C. de iure dot.

Inc de beneficijs

n videam⁹ q̄b q̄s renūciare p̄t. 7 q̄z
renūciatio ipedit ne āplius opponi
possint. Est em̄ q̄ddā b̄nificiū q̄d vocat̄ no
ua p̄stitutio de pl̄ib̄ reis debēdi. a res rei 7
nō a reatu. q̄ p̄stitutio d̄t q̄ si p̄les sint rei d̄
bendi. h̄ ē p̄les debitorēs idonei. 7 soluēdo
h̄ diuisiōis b̄nificiū h̄nt q̄ p̄t dicere vnusq̄s
q̄ p̄ sua tñ p̄te teneat̄ insolidū. p̄t istud
b̄nificiū duo sunt necessaria. s. q̄ p̄mittant 7
obligēt se insolidū 7 renūciēt dicte noui p̄stō
ni de pl̄ib̄ reis debēdi. 7 sic vbi creditor h̄z
p̄les reos debendi insolidū. h̄z electionē al
terz d̄ p̄reis p̄ueniēdi insolidū. secus si eēt
p̄les rei debendi p̄ parte. p. l. 1. C. de duobz
reis stipu. 7 p̄mit. **Notandū vn⁹** debitorz
soluēs totū p̄ suis p̄debitoribz h̄z actioz ne
gocioz gestoz d̄ p̄debitorēs. vel mādati d̄
p̄reos actioē sibi p̄cessa p̄ creditorē. p. l. si. fi
deiuſsor. C. de fideiuſso. 7 māda. **Sciendū**
q̄ p̄les rei debendi p̄nt sil̄ p̄ueniri in eodez
libello dū tñ actor p̄testet̄ in dicto libello se
velle esse p̄tentū tota solutione vni⁹. ff. e. ti.
l. ij. 7. ij. Itē interruptio facta ab vno credi
toze d̄ plures reos debēdi. 7 ecōtra interrup
ptio facta p̄ vnū de pl̄ib̄ reis debendi p̄tra
plures creditores vl̄ vnū nocz 7 p̄dest alijs
per. l. cū q̄dam. C. de duobz reis. ff. e. ti. l. in
duobz. **Nota** diligenter q̄ virilis receptio
diuisiōz totius obligationis inducit vt his
q̄ soluit nō possit vlt̄erius p̄ueniri. p. l. si cre
ditores. C. de pac. vñ q̄ nō soluerūt p̄nt cō
ueniri vlt̄ra virilem portionē residui. p̄petit̄
tñ eis exceptio diuisiōis. q̄ illa diuisiō ē
naturā integralis obligatiōis. ideo inducit
tacitū pactū de nō petendo. argu. dicta. l. si
creditorēs. C. de pac. **Nota** tñ fm̄ Baldū
in dicta. l. si creditorēs. triplicem esse diuisi
onē. **Quedā** sit a p̄ncipio. vt qñ p̄les se ob
ligant p̄p̄is noibz expressis. tunc tenet̄ qui
libet p̄ virili in. l. reos. s. cum tabulis. ff. de
duobz reis stipu. **Alio** mō sit diuisiō ex epi
stola. diui adriani. vt. ff. de fideiuſso. l. inter
eos. **Exemplū.** duo fideiuſsores p̄miserunt

soluere centū. 7 quilibet eoz. 7 tūc p̄uenire
possum vnū ex his p̄ illis centū quē voluer
ro. **Si** tñ h̄ pacto petā a ql̄ibet centuz. p̄nt
ip̄i petere a iudice vt ip̄sis impartiat̄ b̄nifi
ciū epl̄e diui adriani seu b̄nificiū noue p̄sti
tutionis. de fideiuſso. 7 manda. **Tertia** di
uisiō est q̄ venit ex sup̄ueniente pacto tacitō
vel expresso. Et fit duobus modis. **Uno**
mō p̄ receptionē virilis portionis. de illa ca
sus in dicta. l. si creditorēs. **Alio** mō p̄ peti
tionē receptionis virilis portionis. vt in. l.
libez. C. de fideiuſso. vbi d̄t q̄ actio p̄ litis
p̄testōnē diuisa amplius reintegrari nō p̄t.

Nota epl̄a diui adriani p̄ fideiuſsozibz
fallit in q̄ncz casibus. **Primo** in fideiuſsoze
turoz q̄ nō implozat̄ hm̄ōi b̄nificiū. licet tur
tores sint soluēdo. ff. rē pupilli saluam fore
l. si. **Itē** fallit in fideiuſsoze fideiuſsozis. vt
ff. e. ti. si plures. s. si. **Item** fallit quando ce
teris fideiuſsores soluendo nō sunt tempo
re litis contestationis. **Item** fallit quando
eiusdem summe sunt fideiuſsores sed nō p̄
eodem. ff. e. ti. si dubitet. s. si plures. in glo.
sup̄ verbo p̄tem petere.

Beneficiū q̄d cōpe

b it fideiuſsozibz d̄t q̄ si p̄ncipalis 7
fideiuſsor ambo sunt idonei in sol
uendo. debet p̄rius p̄ncipalis p̄ueniri q̄ si
deiuſsor sed ad h̄ vt fideiuſsoze q̄ncūqz cre
ditor possit p̄uenire renūciare debet fide
iuſsor. noue p̄stitutioni de fideiuſsozibz. Et
nota q̄ncūqz duo. tres. quatuor. vel plures
p̄ncipalr 7 insolidū se obligant locū habet
renūciatio p̄dicta. que debet poni hoc mō.
renūciamus cōmuniter 7 diuisim nouis cō
stitutionibz 7 ep̄istole diui adriani b̄nificio.
7c. **Unusq̄s** em̄ p̄ altero intendit soluere
cū vlt̄ra p̄tem sibi p̄tingentem se videt̄ obli
gare. **Dubitat** an laic⁹ fideiuſsor clerici ex
litens possit p̄ueniri coram iudice seculari.
7 videt̄ q̄ nō. eo q̄ p̄ncipalis nō potest p̄ue
niri coram eo cū renūciare nō poterit p̄uile
gio suo. vt sup̄ dictum est de b̄nificio clerico
rū. **Spe. in** ti. de cōpetē. iudi. adi. in p̄. sed
pone q̄ clericus. tenet̄ q̄ sic. q̄ p̄sonales ex
ceptiones p̄stitutione nō trāſerunt. reales
vero sic. ff. de except. l. exceptiones. facit. l.
si cum p̄curatore. ff. de re iudi. **Notandum**
p̄. q. j. c. te quidem. dicitur q̄ clericus fide
iubere nō debet p̄ laico. si tamē fideiuſserit

Nota q̄d d̄ d̄ n̄ n̄ are q̄ pot

*clericus p̄uenire ad d̄ d̄ p̄ laico p̄ t̄ p̄ d̄
missus est renūciat̄*

Qui fideiuber non p[ro]p[ri]us

De beneficijs

tenet. vt in. c. seq[ue]nti. Clerici t[ame]n p[oss]unt fideiuber bere int[er] se q[ua]n[do] p[ro]ueniunt. L. de epi. r. cle. l. om[n]i. s. in hac aut[em] vrbe inclita. It[em] q[ua]n[do] necessitas instat t[unc] ex pietate tenet[ur] subuenire alij. vt. lxxvij. dis. no[n] satis. It[em] p[er] eccl[esi]as suis. vt in aut[em]. de san. epi. s. ali[us] at. col. ix. hec Jo. ix. q. j. te q[ua]e d[icitu]r. Nullus religiosus absq[ue] p[ro]lati sui lic[en]tia. r. maioris p[ar]ti capli p[ro]sensu d[icitu]r fideiuber p[ro] aliq[ui]o. nec p[ro] aliq[ui]o mutua pecunia recipiat vltra summa co[m]muni p[ro]uiden tia p[ro]stituta p[ro]uentus seu capituli. als p[ro]uentus r. capl[us] no[n] tenet r[ati]o[n]e p[ro] his nisi manifeste p[ro]stiterit in utilitate ei[us] redudasse. vt in. c. q[ua]e q[ua]e d[icitu]r. de fideiusso[rum].

Alterius sciend[um] q[uo]d in his casib[us] p[ro]t fideiusso[rum] a gere p[ro]ncipale debitor[um] vt eu[m] liberet a fideiusso[rum].

Primo si diu stent in obligatio ne. Sec[un]do si debitor incipit p[ro]gere ad inopia[m]. Tertio si fideiusso[rum] p[ro]denat[ur] sit. hi cas[us] ponu[n]t in. c. xl. de fideius. Quarto si ab initio p[ro]uenit. ff. eo. ti. l. fideiusso[rum]. eo. r. in. l. si p[ro] ea. L. ma[n]d. vbi elicit[ur] ta[m]q[ua]m p[ro] regla q[uo]d fideiusso[rum] vel ma[n]datari[us] a[n]q[ue] soluat p[ro] reo p[ro]ncipali no[n] eget ma[n]dati p[ro] eu[m] nisi sit p[ro]denatus vel re[us] bona dilapidet vel p[ro]uentu[m] sit q[uo]d possit q[ua]n[do]q[ue].

Fideiusso[rum] t[ame]n iuste p[ro]denatus ap[er]tione no[n] vsus p[ro] reu[m] regressuz no[n] h[ab]et q[uo]d est notatu dignu[m]. Fallit hec regula in fideiusso[rum] iudicij. q[ua]n[do] statim post stipulatione co[m]missa agere p[ro]t. vt in. l. si ma[n]dato. j. r[ati]o. ff. e. ti. Ro[n]o est. q[uo]d illa fideiusso[rum] parat[ur] sec[un]d[u]m h[ab]et[ur] executio[n]e. Fallit in fideiusso[rum] re[us] p[ro] q[uo]d fideiusso[rum] a[n]o nouadi. vt in dicta l. si ma[n]dato. ij. r[ati]o. Ro[n]o. q[uo]d reu[m] liberauit. r. sic solu[er]i est silis. na[m] in tali nouat[i]o[n]e obligatio p[ro]ma debitoris tra[n]sfundit[ur] in fideiusso[rum].

It[em] fallit si fideiusso[rum] no[n] a[n]o nouadi s[ed] impellatus in iudicio q[ua]ntitate sume debitoris deposuit in iudicio r. ea p[ro]siguit. r. tal[is] etia[m] silis est solu[er]i. It[em] q[uo]d fideiusso[rum] p[ro] aliq[ui]o vel etia[m] simpl[ite]r p[ro]misit soluere p[ro] alio. no[n] solu[m] ipe s[ed] etia[m] heredes ei[us] p[ro]ueniri p[ro]nt in l. de fideiusso[rum]. s. fideiusso[rum] no[n] t[ame]n. r. l. j. L. de p[ro]sti. pecu. r. l. p[ro]t. s. fideiusso[rum]. ff. de fideius. It[em] si debitor p[ro]misit fideiusso[rum] se eu[m] liberaturu[m] infra terminu[m]. q[uo]d si no[n] fecerit r. fideiusso[rum] p[ro] eo soluerit habeat p[ro]dia empta q[ua]e creditor[um] erat obligata p[ro] ea pecunia qua[m] soluit. Promissio seu pactu[m] tenet q[ua]n[do] apparet venditio p[ro]ditional. ff. de p[ro]h[ib]e. ep. l. vlt. It[em] fideiusso[rum] h[ab]et exceptio[n]e si ma[n]dauit

dauit creditori q[uo]d al[ter] no[n] crederet nisi reciperet pigno. ff. de fideius. l. si in puerpere.

Excensio seu exce

ptio p[ro] p[ro]ditione indebiti alicui co[m]petens est vt si aliq[ui]s indebite soluit. vt quia illud no[n] tenebat soluere p[ro]t illud repetere. r. huic beneficio renu[n]ciatur. Sciend[um] si aliq[ui]s bis creditori pecunia soluit oblitus se p[ro]mo soluisset. reducens p[ro] ad me[m]oria[m] postea repetit indebitu[m]. ipse t[ame]n repetens d[icitu]r p[ro]bare. vt pecunia idebita sit soluta. nisi creditor negaret solutio[n]e sibi facta. t[unc] si p[ro]babit solutio optet credito[rum] p[ro]bare q[uo]d pecunia illa sibi debita fuerit. de h[ab] casus in. c. his q[ua]e de solu. Et h[ab] intelligit[ur] d[icitu]r p[ro]sonis no[n] p[ro]uilegiat[is]. secus de p[ro]sonis p[ro]uilegiat[is]. vt e[st] pupillus. mlier. miles. rustic[us] r. alie simplicitate gaudetes. he em p[ro]sone no[n] tenent p[ro]bare pecunia[m] indebita[m]. s[ed] ille q[ui] recepit d[icitu]r p[ro]bare ea sibi debita. ff. de p[ro]ba. l. cu[m] de indebito. s. si aut[em]. Nota aliq[ui]d d[icitu]r indebitu[m] iure ciuili t[ame]n aut iure naturali t[ame]n. aut iure ciuili r. naturali sil. Indebitu[m] iure ciuili t[ame]n aut soluit p[ro] ignorantia facti. aut soluit p[ro] ignorantia iuris. Per ig[ra]tia[m] facti repetere pot[est] illud sicut est illud q[uo]d q[ua]e p[ro]t retinere p[ro] l. falci. vt q[ua]e q[ua]e credebat se plus h[ab]ere in hereditate q[ua]m h[ab]eret Per ig[ra]tia[m] iuris no[n] repetit. L. ad. l. falci. nisi a p[ro]sona p[ro]uilegiata soluat. vt a milite rustico mioze. v[el] mliere r. c. vt. ff. de p[ro]ba. cu[m] indebito. Indebitu[m] iure naturali t[ame]n e[st] illud ad q[uo]d p[ro] cyrographum obligamur spe future remuneratio[n]is. Indebitu[m] ciuili r. naturale sil. in his duob[us] casib[us] q[ua]n[do]q[ue] ig[ra]ntia soluat repetit. sed si sciens soluit no[n] repetit. q[ua]n[do] sic donasse videt[ur]. ff. de p[ro]di. inde. l. j.

Excensio q[ua]e q[ua]e d[icitu]r indebitu[m] iure naturali vel ciuili vel vtroq[ue] sil. aut est t[em]p[or]al. aut p[ro]petua g[ra]ual. T[em]p[or]alis si soluat indebitu[m] cessat repetitio. vt si p[ro]misit aliq[ui]d dare cu[m] moriar. si a[n] do repetere no[n] possu[m]. ff. de p[ro]di. inde. l. si no[n] cu[m] moriar. Perpetua g[ra]ual. aut fauorabilis e[st] aut odiosa. Fauorabil[is] sic per erro[rum] solutu[m] indebitu[m] repeti pot[est]. vt accidit in velleiano. q[ua]n[do] p[ro]pter fauor[em] mliet[is] statutu[m] e[st] ne fideiubeat. Odiosa. vt si filiusfamilias p[ro] macedonianu[m] mutu[u]m accepit. vt paterfa. solueret no[n] repetit. macedonianu[m] em in odiu[m] creditor[um] dat. r. io si solutu[m] e[st]

de p[ro]p[ri]o
p[ro]p[ri]o
p[ro]p[ri]o

fallit

no[n]

de p[ro]p[ri]o
p[ro]p[ri]o
p[ro]p[ri]o

Indebitu[m] iure ciuili
ignoratia facti

Indebitu[m] iure naturali

Excensio t[em]p[or]alis

Excensio g[ra]ualis

Excensio odiosa

2. Venditio conditio[n]is

De beneficijs

indebitū sine p ignorantia iuris siue facti nō repetit. Si incertū est an sit ppetua vlt pgal sic pcedet ac si eēt ppetua. he tria mēbra habent. ff. de p di. inde. q̄ exceptionez In illis casibz indebitū solutū nō repetit. Primo qm̄ aliqd̄ solutū est ex cā iudicati. vt. l. j. l. e. ti. Secūdo si aliqd̄ solutū est ex causa transactionis. vt. l. ij. l. de p di. inde. 7. l. cū te pponas. 7. l. nec intētio. l. de transac. Tertio si iuuauerit creditor debitorē deferente. licet etiam male iurauerit. Quarto si ex cā pietatis aliqd̄ fuerit solutū. vtputa alimētoz 7 p̄similiū. Quinto si aliqd̄ sciens soluit indebitū. Sexto si soluit ex causa p inficiatōz crescentem. vt. l. ea que. l. de p di. inde. Vñ versus. Si ius dicet si causa negandi duplex. Si p debētes si res p̄icta te mouet. Et si iuretur vel soluens certus habet. Si transigerur indebitū nō repetet.

ad iudicium dolosi. nec transactio rescindit ad instantiā p̄prium doli allegantis. Casus in. l. transactōe finit. l. de transac. Dolus malus p̄sistit i calliditate fallacia 7 machinatōe. vt. ff. e. ti. l. j. vñ calliditas cōmittit in tacendo vlt dissimulando. vt si q̄s veditoz sciebat rei vendite deberi seruiturem aut ipsaz alienam vel alteri obligatam fore. Fallacia aut̄ est in mentiēdo 7 falsum asserendo p̄tra scientiam. Machinatio fit aut̄ ex pte verboz. Nam dicit beatus Augustinus. vtiq̄ verba instituta sunt nō vt p ea hoīes se inuicē fallant. sed eis quisq̄ in alterius noticiā cogitatōes suas pferat. Verbis igit̄ vti ad fallaciam peccatū est. xxij. q. ij. Is autē.

Beneficiuz fori qd̄

b cōpetit scolaribz. scolaris q̄ bono nie morat̄ subiectus est de iure cōi indice Bonon. eo q̄ Bonōie habitat. sed p̄ p̄uilegiū potest declinare 7 dicere q̄ velit coram suo doctore pueniri. 7 huic bñficio pōt renūciari. Nota illud beneficium nō solum datū est scolaribz sed etiā leguz p̄fessoribz magistris 7 doctoribz. vt dicit autentica habita. l. ne fili? p̄ p̄ze. Et illud p̄ uilegiū dat eis facultatē secure ad eūdi loca studioz 7 trāseūdi 7 p̄uersandi in illis cū eoz nuncijs 7 rebz. debent etiā tueri ab iniurijs 7 dānis. Et licz illud idem dicit ius cōmune. vt. l. p̄gruit. ff. de offi. p̄sidis tñ scolaris maxime secure debent ire 7 habitare. Et ideo generalr nō erat dimitte dū tanq̄ speciali nō digni. Et si illud p̄ uilegiū vltra ius cōmune opaf argu. l. si qm̄ ff. de lega. j. Nam nō teneret̄ ad pedagia nec ad gabellas p̄ libris suis q̄s secū studij causa ferūt. aut vestimētis alijsq̄ rebz ipsis p̄ victu necessarijs. Querit̄ q̄ dicant scolares 7 q̄ gaudeant p̄uilegio dicte autentice. Rñdet̄ q̄ intrantes scolas 7 studētes nō victi aut vagabundi. ar. l. q̄ sub p̄o textu. l. de sa. san. ec. 7. l. j. l. de thuroni bus. li. xij. Et ibi glo. dicit q̄ vagus scolaris nō debet fieri magister. Item gaudēt doctores licenciati in decretis legibz 7 in artibz. licz scolas nō intrent. dū tñ intrare nō phibent. 7 sic ex natura rei mutatus ē actus. nō aut̄ habitus. ideo nō habet obesse. sic nec honor auctus p̄ditione nō mu

Beneficiū p̄ditionis

b sine cā p̄petit qm̄ aliqd̄ p̄mo ex iusta cā 7 ab initio obligatū ē. 7 sine cā postea apud alterū retinet̄ aut p̄ aliquē effectū apl. us apud eū esse nō dz. Itē si penes te habes rē meā quā nō habes ex p̄ctu vel q̄si. ex maleficio vel quasi. aut als quouis modo es mihi obligatus. 7 sic sine cā res mea ē apud te. p̄petit mihi repetitio rei ex hac p̄ditōe sine cā. Et huic bñficio q̄s pōt renūciare. nā certū est q̄ soluto debito repeti pōt bñficio p̄ p̄ditionē sine cā. vt in. l. dissoluto. l. de p̄ditione ex lege 7 sine cā. possum ego renūciare huic repetitioni. Sciendū q̄ p̄t inopiā alius cuius q̄s pōt repetē debitū a suo debitore ante terminū solutiōis statutū ad soluedum fisco tributū. qd̄ als nō liceret. p. l. j. l. d̄ p̄ di. ex. l. mō huic bñficio q̄s poterit renūciare sic q̄ p̄t quācūq̄ inopiā nō velit exigere debitū ante tps a suo debitore.

Exceptio doli mali

e est qm̄ aliqd̄ dicit se dolo 7 calliditate alicuius indultū fore. 7 huic exceptioni ob dolum p̄teritū poterit q̄s renūciare. Notandū dolum nūq̄ patrocinaf dolofo. nec p̄stat ei cām rescindendi sc̄tū p̄ eū initū. p. l. cū p̄fitear. l. de reuocan. donat. Ideo semp̄ om̄is p̄tractus valet q̄

apud p̄prios dicit nō repetit

29

Budford

repetitionis dicitur qd̄ dicitur in p̄a. vñ dicitur

Exceptio doli mali

DE

dx

De beneficijs

tata. vt. l. pnt. ff. de senato. Querit an hec autētica corrigat legē cū clericis. L. de epi. z cle. vbi dicit qñ reus habz plures iudices electio est actoris. cuius tñ p̄trariū habet in autentica p̄dicta in fine. Nam reus p̄t eligere sibi iudicē quē voluerit. Rñdēt q̄ ista lex nō corrigit. q̄ h̄ speciale est in scolaribz. illud h̄o regulare. vt dicit glo. dicte autētica. Querit an scolaris possit variare. Dicendū fm glo. autētica vsqz ad litis p̄tationē nō postea. argumento legis si cū dotē. s. eo aut tpe. ff. solu. m̄ri. z. l. si cōuenerit. ff. de iurisd. oi. in. Linus tñ z cōter alij doctores allegantes. l. nō vtiqz. ff. de eo qd̄ certo loco. tenet p̄trariū. vnde dicit Linus. ex quo semel elegit amplius variare nō p̄t. facit ad h̄ lex statu liberor. in. s. stichū. ff. dele. ij. Secūdo querit. scolaris existens in studio p̄uentus coram ep̄o eligat doctorem suū laicū. q̄ de clerico nō ē dubiū qñ p̄t. ideo de laico querit. an istū possit eligere. z videt q̄ nō. p. c. si diligenti. de fo. compe. Alij dicūt q̄ p̄t. quia auctoritate legis illud facit. Quis tenet p̄mū dicens q̄ illud p̄uilegiū fuit eis p̄cessum anteqz clerici essent exempti a iurisdictione p̄ncipis z facti de iurisdictione ecclesie. p̄ autenticā. statuimus. L. de epi. z clerici. Ideo hodie nō posset. quia p̄uilegium p̄ncipis nō potest eū eximere a iurisdictione ep̄i. Querit scolaris cōuentus coram doctore vlt̄ potestate eligat ep̄m. z sub isto vult recōuenire laicū actorem an possit. z videt q̄ sic. p̄ autenticā. z p̄sequenter. L. de sen. z interlo. om. iudi. Contrariū dicunt Ja. de harena. z Linus. quia agens non agit ibi sponte. z sic nō eligit sibi iudiciū ep̄i. vnde merito nō debet ibi recōueniri. facit lex. ij. s. sed si agūt. ff. de iudi. z quia trahit z nō trahit. igit̄ zc. argu. l. si. ff. qd̄ quisqz iura. nisi p̄uentio fiat ex eodem negotio. quia tunc nō recōuentio sed natura cause z eius p̄neritas operat̄ ne ad diuersum iudiciū eat. vt. l. j. ff. de quibz rebz ad eundem eat. Querit. quid si scolaris habet duos doctores z coram vno p̄uentus eligat aliū an possit. Baldus dicit q̄ si is sub quo est p̄uentus est p̄ncipalis ei⁹ doctor. tunc ille est competens. z ideo aliū velud incōpetentem nō p̄t eligere. s̄ vel potestatem vel ep̄iscopum. secus si ambo

essent p̄ncipales. tunc potest gratis facere z eligere quē velit. vt. l. si q̄s seruū. s. si inter duos. ff. dele. Querit secūdo an scolaris suspēsus ab introitu scole. z alijs ecclesiasticis actibz gaudeat b̄nficio hui⁹ autētica. Et dicendū q̄ nō. per. c. ex l̄ris de p̄stitutionibz. p̄sertim inchoandis. secus h̄o in iam inchoatis. ar. l. cū quedā puelo la. ff. de iuris. om. iudi. An studens in ciuitate interdicta habeat p̄uilegium hui⁹ autētica. Dicendū est q̄ nō. si ex interdicto studium generale sit vel intelligat̄ interdictus. facit qd̄ notat̄ in. c. p̄uilegiū. de reg. iuris. li. vj. Et ibi p̄ glo. z qd̄ no. insti. de capit. dimi. s. vlti.

Beneficium quod

b dicitur conditionis incerti. quod habet locum quādo aliquis institutus heres rogatus est hereditatem vel certā p̄tem alteri restituere. vel si aliquis institutus est heres si decesserit sine liberis substitutus est ei alius. z sic substitutus habet ius in hereditate. eo q̄ adueniente cōditione debet in eum venire hereditas. et tale fideicōmissum dicit̄ incerti p̄ditio. qz incertū ē an institutus deccedat sine liberis vel nō. Et huic beneficio substitutus p̄t renūciare. de insti. infra. cū de testamentis agetur z tractabitur.

Beneficium iuris

b p̄otecaz cōpetit vxori in bonis viri. quia omnia bona mariti tacite sunt obligate vxori p̄ dote. z huic beneficio potest vxor renūciare. si tñ certificet q̄ illud beneficiū ei p̄petit. debet eū vltra semp̄ certificari de iure suo. quia licitū est mulieribz ignorare iura. Item p̄dictū beneficiū cōpetit etiam creditori si bona debitoris sint ei tacite vel expresse obligata z huic b̄nficio potest renūciari. B̄nficiū senatusconsulti velleiani cōpetit mulieribus intercedētibz seu se obligātibz p̄ alio. z d̄ illud b̄nficiū qd̄ si mulier fideiubeat seu p̄ alio se obliget. realit̄ nō teneat. cū de iure ml̄ier fideiubere nō possit. z oīno viro subsit z sue volūtatis nō existat. vt habet. xxxij. q. v. ml̄ierē. z huic beneficio potest renūciare. Debet tamē de eo certificari. Florandū qñ mulier recipit tutelā filij.

Mulier fideiubere nō potest

De
r. l. y. & p. m.
Nō

Linus z autētica
ignorat
B̄nficiū senatusconsulti
v. m.

40

40

40

40

40

De beneficijs

vel aua tutelā nepotjs. debēt renūciare se-
 cūdis nuptijsz velleiano z omī alio auri-
 lio glo. l. j. ff. ad velle. ponit aliq̄s casus i
 q̄b mlier tenet. Pro si fideiubz p pecūia
 dāda p libertate. vt. L. e. ti. l. penl. Itē p
 dote p. l. si dotare. z. l. vlt. L. e. ti. Itē si re-
 nūciat bñficio velleiano. vt. l. si. §. pñl. ff.
 e. ti. Itē si accipiat p̄ciū p intercessiōe. vt
 l. antiq̄. L. e. ti. Itē si decipiat. vt. l. si deci-
 pienti. ff. e. ti. Itē si caueat. z h si post biē-
 niū a p̄ma intercessiōe. qz intercessio sc̄da
 post lapsum biēni facta aufert mlieri bñ-
 ficiū velleiani. vt. l. si mlier. L. e. ti. Et po-
 nit glo. h metra. Casibz in senis mlier sp̄o
 dendo tenet. Pro libertate p dote renun-
 ciansqz. Recipiat p̄ciū decipiat cauensqz
 sc̄do. Itē septimo si in rē suā fideiussit. vt
 ff. e. l. aliq̄n. z. l. de die. §. q̄ mulierē. ff. q̄ sa-
 rinda. cog. Item octauo si successit illi p q̄
 intercessit. vt. l. nō putāt. §. plane. ff. e. l. o
 similis glosa habet in. l. si. L. e. ti. Et eo.
 vlt. l. colligit casus singulars vbi ex nuda
 pollicitatiōe de iure civili p̄petit rō fauo-
 re dotis. Nam dē lex gñalr sanximus. vt
 si q̄s maior. xxv. siue masculus siue femia
 dotē pollicitus sit. vel sponderit p qua
 libet muliere cū qua matrimoniū licitum
 est omī modo compellat suā p̄fessionē ad
 implere. Et subiungit. cū em scimus fauo-
 re dotiū z antiquos iuris p̄ditores seueri-
 tatē legis sepius mollire merito z nos ve-
 nimus ad hmōi infanctionē. facit ad h. l.
 j. §. j. ff. de pollici. Notandū q̄ illud pui-
 legiū dotis maius ē p̄uilegio velleiano s̄
 minus p̄uilegio etati p̄cesso. Nam si mi-
 nor etate pmitteret dotē nisi postmodū ra-
 tificaret petere pōt restōnē quā mulier nō
 potest. vt dictū est. Sequit̄ correlarie q̄
 aliud est p alio pmittere seu fideiubere. z
 aliud sine obligatiōe p alio soluere. Nam
 pmo casu iuuat mulier beneficio velleia.
 Sc̄do p̄o casu nō p̄petit ei repetitio p̄ de-
 bitore tāq̄z indebitū soluisse. Casus. in. l.
 mulieribz. L. ad vell. qz dicit glo. ibi. mu-
 lier solues p alio videt̄ donare. igit̄ ei nō
 cōpetit bñficiū vellei. potest tñ nihilomi-
 nus mulier repetere ab illo p q̄ debitū sol-
 uit. Notandū Ja. de rasen. dē q̄ eadē fra-
 gilitate q̄ mulier intercedat ex eadē etiāz
 renūciat. igit̄ tenet q̄ mlier bñficio vellei.
 nō p̄t renūciare. allegat. l. doli. §. diuersū.

ff. de noua. s̄ glo. pe. L. de vell. l. j. tenet p̄
 riu mota. p. l. si. §. pñl. ff. e. Ples tñ doc. te-
 nent opiones Ja. qz p̄sumit ius qñ mlier
 fraudulēt z ex fragilitate inducat ad re-
 nūciandū bñficio suo z illud sit spēale lz
 als sit reglāre qz q̄s poterit renūciare pui-
 legio suo in sui fauore introducto. vt. l. si
 q̄s in p̄scribēdo. L. de pac. Itē q̄dā dicūt
 qz valet renūciatio tal̄ iudicialr facta mu-
 liere certificata de p̄uilegio suo allegātes
 l. si mulier. ff. ad vellei. Linus in. l. gñalr.
 L. e. ti. distinguit. aut mulier obligat se p
 marito. vt in aut. si q̄ mlier. e. ti. z nō valz
 renūciatio. etiā si fiat in iudicio. Aut int̄-
 cedit p alio nō suo marito. z tūc aut sine
 sc̄pt̄ z subscrip̄tiōe triū testiū itez renūcia-
 to velleiano. z tūc suat in. l. antiq̄. §. si. e.
 ti. Aut int̄cedat int̄sc̄pt̄ cū solēnitāte h̄
 legis antiq̄. z tūc aut renūciat velleiano i
 cā in q̄ ipa mlier necessario obligat z va-
 let. vt i aut. m̄r. L. qñ mlier tutele officio
 sūgi p̄t. aut als renūciat in cā nō p̄uilegia-
 ta i iudicio tenet z extra nisi ratificet post
 biennū nō tenet Jo. an. in nouella dē ad-
 euitādū abiguitates legistaz cautū sit qz
 in renūciando hmōi bñficio mlieri intue-
 niat iuramētū z rata manebit renūciatio.
 Sentit idē in. l. sciēdū. ff. de p̄. sig. Nota
 dū instr̄m in q̄ mlier p̄fessa est se recepisse
 pecuniā p sua int̄cessione fac̄ cessare vell.
 z plenā fidē facit z parā hz executiōez. vt
 no. in dicta. l. antiq̄. S̄z di. an mlier debe-
 at audiri volēs pbare qz eo tēpe q̄ debuit
 pecuniā recepisse nō fuerit in loco instr̄o
 p̄sc̄pto. Et videt̄ qz sic. p. l. cū p̄ciū. L. de
 pba. z. c. tertio loco de pba. z. c. cū Jo. de
 si. instr̄u. Rūdet̄ qz nō admittit in p̄riū p̄-
 batio. qz illd̄ instr̄m hz p̄sc̄ptōz iuris z de
 iure. vt. l. si. L. arbitriū tutele. Si p̄o eēt
 tale instr̄m qd̄ nō induceret p̄sūptiōz iur̄
 z de iure. tūc admittet̄ pbatio i p̄riū vt
 dicūt iura in p̄riū deducta. Quid si mlier
 dicat se modicū recepisse z p maḡ sūma si
 deiussisse an pro residuo iuuat velleiano.
 Opiniones ples fuerūt. sed senatus in. l.
 antiq̄ p̄cludit qz q̄ntūcūqz mulier modicū
 receperit fideiubēdo nō iuuat. quia in ta-
 li casu nō videt̄ curare de bñficio. imo re-
 nūciare potius in delusionē sui beneficij.
 Sciendū qz ex. §. si minus. dicte. l. antiq̄
 colligit nouus casus in q̄ mlier nō iuuat

297
 29
 30
 31

Vigilante

77
 8
 tu
 Casus

plurimū
 don
 Enq̄ m̄r

Alid plurimū
 ad nō unum
 no b̄ficia.

Equit

et

et

De beneficijs

velleiano. vitz qñ alteri obligatiõz noua
uit. z ob eã cam pecuniã recepit vl' pigno
ra. vl' etiã pus excuti dz. z inqñtũ nõ e sol
uendo restituif actio in veterẽ debitorẽ. z
in tali nouatiõẽ nõ psideraf an nouas sit
soluẽdo vel nõ. vt. l. q̄ satisfidare. s. plane.
ff. de fideius. z insti. q̄b mo. obli. tollif. s.
pterea nouatiõẽ. Nõ hic e singlare q̄ in
ista nouatione facta p mlierẽ psideraf an
mlier sit soluẽdo vl' nõ. Nã si e soluẽdo ex
cutif. sin aut dat actio s̄ veterẽ. rõ spẽali
tat. qz olim p senatuscõsul. velleianũ mu
lier subducebat. z actio dabaf in antiquũ
debitorẽ indistictẽ. nũc aut itroductũ e p
illã legẽ q̄ mlier si est soluẽdo pus excuti
dz. Itẽ bñficiũ velleianũ ppetit et hediõ
sifit fideiusforibz mlierz p. l. heredes. z p. l.
mlier. L. e. ti. Sciẽdũ pietas psonẽ non
excludit velleianũ. lz pietas cã sit. Nam
mlier iuuaf etiã si incedat p filio. vt. l. si.
L. e. t. Itẽ in. l. cũ ad eas. L. eod. hẽt cas
q̄ mlier iuuaf si creditor eligat poti⁹ cũ ea
shere qz cũ masculino suo. z h̄ p̄t callidita
tẽ creditoris q̄ psiderant si sheret cũ vi
ro z mlier fideiuberet ipa iuuaret velleia
no. qre eligit shere cũ vxore. ita vt vir fi
deiuberet. nihilomin⁹ tñ creditori ppetit
bñficiũ institutorz s̄ maritũ q̄ pene s̄rit. lz
multũ ficte dicat s̄risse. **Finis hui⁹.**

Equif de bñficijs

q̄b q̄ ad qd renũciari potest. z q̄
ad qd nõ. Est qdã bñficiũ qd dz
redibitorũ. z cõpetit illi q̄ ignorans emit
rẽ morbosam vel viciõsam. Et h̄ em bñfi
cio põt emptor agere s̄ venditorẽ vt red
dat sibi p̄ciũ z accipiat rẽ. Et hec redibi
toria ppetit infra sex menses. Est etiã aliõ
bñficiũ qd appellat qñti mioris. z dz q̄ si
aliqs emit aial vel aliã rẽ viciõsam igno
rans põt agere s̄ venditorẽ petẽdo sibi il
lã p̄tẽ p̄ciũ reddi quã nõ dedisset si sciuisz
illud aial adeo viciõsum. z h̄ bñficiũ ppe
tit infra annũ. Et huic bñficio p̄dictaruz
actionũ põt actor renũciare. z renũciatio
pdest venditori si venditor viciũ vel mor
bũ ignorabat. Si aut rei viciũ vel morbũ
sciuit z subicit. nec emptorẽ certificauit
rõne doli in venditiõẽ cõmissi. renũciatio
p̄dictaruz actionũ facta nõ valet. **Scien
dũ tñ q̄ scient emit rẽ morbosam vl' vicio**

sam nõ aget redibitoria actiõẽ vl' qñti mi
noris. vt. l. j. s. si intelligat. ff. de edi. edic.
Itẽ glo. dicte legis p̄me dz q̄ actio redibi
toria vtilis ppetit p̄tice p fundo pducẽte
herbas pestiferas vel etiã libris in corre
ctis multũ. Directa s̄o p aialibz morbof.
Dñs Albertus dz. si scolans emeret libz
incorrecũ agere posset redibitoria. Sec⁹
in doctore. nã ille exptus e q̄ potuit bñ p
uidere. ita tñ q̄ defectus sit manifestus z
luat qre nõ psperit. Itẽ dz q̄ psenete non
agũt redibitoria. qz psumũt mltũ expteri.
qz sepe shũt z vendũt. Nota fm glo. l. j.
ff. de edi. edic. redibitio fit multis modis.
Primo p̄t morbũ corpis q̄ vsum rei ipes
dit sine sit ppetuus sine t̄pãlis vt in. l. p
poni. e. ti. Secõdo p̄t viciũ animi. qd qñ
qz adest. qñqz etiã abest. Tertio qñ aliqd
abest qd dictũ e adesse. Quarto p vicio ai
mi qd e in iumẽtis. vt in. l. boue. e. ti. Quĩ
to qñ venditor nõ cauet. i. nõ certiorauit
emptorẽ de vicio rei. vt in. l. si qd veditoz
e. ti. Sexto q̄ dz venditor emptori signi
ficare suũ fore fugitiũ vel fare aut in are
na pugnasse vel capitalẽ cõmississe doluz.
vel q̄ voluerit seipm eximere rebz hũanis
Nota solum p̄ciũ rei empte in iudicio red
dibitorio deducit. nõ aut dãna cũ ab ipis
liberet venditor emptori p dãnis rẽ ven
ditam dimittendo. p. l. q̄ si nolit. ff. eo. ti.
Itẽ fiscus nõ patit redibitiõz. lz ciuitates
z p̄li. sic casus in. l. j. s. illõ sciẽdũ. ff. e. ti.
Sciẽdũ p regula q̄ p vicio animi nõ
daf actio redibitoria. vt in. l. ob q̄ vicia. i
s. animi aut viciũ. ff. e. ti. **Fallit hec regla**
Primo si venditor se obligauit cauere de
vicio animi. vt suũ nõ esse erroneũ furẽ vl'
fugitiũ vl' s̄ilem. Secõdo si dictũ e viciũ
abesse z adest. vt in. s. in sũma. e. l. Tertio
si suus e erroneus. Quarto si iumẽtũ e pa
uidũ ymbrosũ vel calcitrosũ. vt in. l.
boue. e. ti. Itẽ qñ viciũ animi causaf a vi
cio corpis vt ex infirmitate z febribz. Ul
terius sciẽdũ q̄ vinũ ad mensurã vediti
piculũ ptingẽs ante mẽsuratõz nõ moro
sam ad veditorẽ spectat. Venditi aut vt
corpus vl' vt spẽs piculũ est emptoris qd
etiã obtinet in frumento oleo z silibz. L.
in. l. cũ puenerit. L. de piculo z cõmodo
rei vedit. vt s̄ clari⁹ appareat cui⁹ sit picu
lũ in s̄ctiõẽ vendite suanda est hec tanq̄

*solant
Emens libz
qz d̄ibnoda
Dctor nõ
Propriete nõ
redibitio fit
mõg
D̄imo*

*Bñficiũ
redibitorũ
Bñf. qñ
mioris*

*No
regula qz qd
fno nõ nõ dat actio
poff alit*

*Nõ qd actor dz potest actiõẽ redibitoria z
quãq̄ p̄tor*

area regula

Nota

Aurea regla. Cū veditio fit pure sine scriptis certe spēs et rei q̄ degustatiōz nō exigit piculū oē spectat ad ēptorē excepto casu publicatiōis. Et nisi pactū mora culpa v̄ caliditas veditoris seu tradentis intuenentur dicitur perire. qz si s̄b p̄ditōe et aū p̄ditōis euētū res pereat perit veditori. l. 3. sec. sit si res facta sit deterior. Rō. qz oīno nlla fuit obligatio ex q̄ p̄ditio nō extabat. Dicitur sine scriptis id. qz p̄t nō exētis p̄ditōis ēptio nō ē p̄pleta. s. si emptio celebret in scriptis piculū aū scripturā factū p̄tinet ad veditorē. vt in l. 3. c. 1. l. de si. instru. Si casus hēt in sti. e. ti. s. cū ar. Dicitur certe spēs. qz si veditio in gñe sit facta vt dicēdo. vado tibi hōiez h̄ casu nō spectat piculū ad ēptorē. nā totū gen⁹ nō p̄t p̄ire. Secus si spēs esset certificata. vt vado tibi stichū v̄ p̄p̄hilū. ex q̄ nō ē certa spēs spectabit piculū ad veditorē i alter eoz pereat. secus si ambo siml̄ pereāt. Casus in. l. si in emptiōe. ff. d. p̄bē. emp. Dicitur q̄ gustatōz nō exigit. qz dicitur attendi an degustatiōe veditat vt spēs. v̄ an ad mēsurā si est vendita ad mēsurā. Hoc casu exigunt duo vt piculū sit emptoris. P̄tio degustatiō. Secūdo mēsuratiō. vt in. l. i. l. e. ti. z. l. si viā. ff. e. ti. Dicitur excepto casu publicatiōis. Nā tale ē veditoris. Casus in. l. si fūdū. ff. locati. Dicitur nisi pactū. qz pacta frangūt dispōnē legis. Pactū etiā i casu fortuito derogat. vt. l. si in veditōe. ff. e. ti. z. l. i. l. mādati. Dicitur culpa. qz si culpa p̄cedit casuz piculū est veditoris. ar. l. mortis casus. l. de picul. z cōmo. rei ven. Dicitur mora. qz mora opat q̄ piculū manet ap̄d ip̄m veditorē eo q̄ req̄lit⁹ nō tradidit. vt l. cū int. l. e. ti. Si ar̄ ambo sint morosi dicitur attendi q̄ sit posterior mora. nā illa p̄p̄derat ita q̄ piculū spectat ad eū q̄ postea fuit in mora. Si l̄ dicat de calliditate facit optie lex. illud sciēdū. ff. e. t. Querit̄ an veditō excuset si exp̄sse dixerit emptori d̄ nullo vicio teneri. Dñs paulus de castro ponit pulcrā distinctōz. qz cū veditōr exepit aut excipit gñl̄r vel spēalr. Si p̄mo h̄ p̄tingit triplr. Uno mō. qz dixit se nil vel le p̄stare loco vicij. z tunc dicit q̄ nō excusat nisi de illis q̄ igrauit. v̄z q̄ ad intesse. sed tenet reddere p̄ciū. sed p̄ scijs tenet casus vt in. l. q̄ro. ff. de act. emp. z glo. bona. i. l. si. l. de edi. edic. Aut veditōr excipit gñalr

liter vicia istis s̄bis. vado tibi illā rē z nulla actiōe volo tibi teneri. h̄ casu nō tenet ad p̄ciū. vt dicitur Linus in. l. nō dubitat. l. de cui. Contrariū tñ verius ē q̄ teneat ad restōnē p̄ci. p. l. si p̄ emptorē. ff. d. ac. emp. Et illā viā etiā tenet dñs paulus d̄ castro Tertio p̄tingit q̄ veditōr excipit gñalr vicia istis s̄bis. nolo tibi teneri de aliq̄ vicio nec volo tibi teneri ad p̄ciū v̄ ad intesse. z sic de nullo tenet. z valet pactū vt dicitur Linus in. l. circa locutiōes. l. locati. z ē bonna glo. in. l. fi. l. fami. herc. Ex illa distinctiōe elicit tres p̄clones. Quaz p̄ma ē veditōr paciscēs nulla actiōe teneri. nihilominus tenet ad p̄ciū restōnē re euicta. Secūda paciscēs gñalr q̄ nō teneat de morbi rei veditōe. tenet nihilominus de igrat̄ ad p̄ciū z ad interesse. imo in dubio p̄sumit q̄s scire viciū suaz rez. facit. l. q̄s q̄s. l. d. rescin. v̄. Tertio p̄t veditōr pacisci q̄ re euic. vel re debita nec ad p̄ciū nec ad interesse sit obligatus. Secūdo p̄tingit q̄ veditōr spēalr excipit aliq̄d viciū. vt qz dicitur nolē teneri de vicio qd̄ noiat ēptorē. Et h̄ duplr. Aut veditōr loq̄t obscure fallēdo emptorē. qz dixit. ille equus nō ascendit arborē in silua. z valet tātū. i. nō vadit p̄ pontes. z tenet p̄ glo. vt si in. l. ea q̄ cōmēdandi. ff. de p̄bē. emp. Secūdo veditōr iformat se s̄bis mltis cā celandi defect⁹ v̄ vicia. vt dicēdo. vado tibi equū aū z retro claudicantē cecū z ymbrosū calcitrosū et scabiosū. noīando mltos defectus z vicia. z tñ in p̄tate tpe p̄ct⁹ equus nō claudicat nec cecus est. sed tñ aliq̄ vicia noīata insūt equo. z dicit nolo tibi teneri de aliq̄ vicio tali. si postea venerit viciū qd̄ nō noīauit z sciuit tale viciū. nihilomin⁹ tenet emptori rōe doli. Tertio veditōr nō loq̄t obscure s̄ dicit. nolo tibi teneri si claudicat equus ante vel retro. Aut venditor dixit dolorē nō inesse. v̄ dissimulabat. qz fecit equū calefieri q̄ nō doluit. aut crura ei⁹ vino v̄ yngēto aliq̄ fec̄ liniri q̄ nō doluit currēdo. tenet p̄t̄ doli vel dissimulatiōz. Aut veditōr nō dissimulauit s̄bo vel facto z viciū certū exepit. illo casu nō tenet emptori s̄ stādū ē p̄uētiōi. illo casu loq̄t. l. q̄rif. s. si veditōr. ff. d. edi. edic. vbi dicitur si veditōr dixit i veditiōe se nolle teneri d̄ aliq̄ certo vicio. nō tenet nisi fuerit sciēs z

claratio v̄ gñalr

no p̄cipit

noti p̄d

ta frangūt dispōnē legis

do

Ex d̄ q̄

non p̄t

ca

do

sup̄ p̄t

v̄ d̄ v̄

do

do

De testamentis

disimulauit. Dñs alporie hmoi dat di
stinctoz de tps cursu. cu qs agere intedit
redibitoria vel qnti minoris. aut agit qs
pfe vicin rei vedito. tuc tps e ser mestu vel
ani. z illa tpa currut a tpe veditois z scie
subsecure. Aut agit pte aliqd dictu vel p
missuz qd pcessit scru. z icepit tpus curre
re a tpe veditois z no dicti vl pmissi. aut
si illd dictu vl pmissu seqt scru. z tuc ice
pit currere a die dicti vl pmissi. vt i. l. scie
du. in. s. tps at redibitiois. in. p. s. tps. ff.
de edi. edic. Est qddā bñficiu ne qs vo
cef in ius dieb feriat. mō qbusdā p renū
ciari. qbusdā pō nō. Nā si feriat sint rōe
messiu vel vindemiaz de volūtate litigā
tiū pōt eis renūciari. Si autē se feriat dies
in honore dei vt dies pascalis. natalis. cir
cūcisionis. z dies dñici. z ceteri. nō pōt eis
renūciari. qz ex pacto puator. hoim reue
rentia dñi remitti nō potest.

Capitulum primū secūde p̄tis.

Quantū ad scōam p̄e hui⁹ tractat⁹

q. li. de arte officij notariar⁹ q. p̄sistit
circa testamta z vltias volūtates
fm ordinē p̄missū examianda veniūt eius
capla. Capitulum primū de desc̄p. test. Testa
mētū est iusta snia alic⁹ de his q post mor
tē suā fieri vult cū instōne heredis. vt col
ligit ex. l. j. ff. de test. Vel sic. Testm̄ ē qdā
solēnis snie volūtās cū instōne hered. qz
sine instōne hered. nō valz testm̄. In q te
stamēto nēo pōt sibi legē iponere a q rece
dere nō lz. cū mutabil sit volūtās vsqz ad
exitū vite. Testm̄ at nisi testatore mortuo
vires nō hz. Et dicit testm̄ qsi mētis testatō
vel vires recipiēs post testatoris monumē
tū. Testoz aliud in sc̄p̄s. aliud sine sc̄p̄s.
Et tale dicit testm̄ nūcupatiuū. sicut se testa
mēta q sūt circa tabellionē z testibz z isti
tuit heres z alia interueniūt sine sc̄ptura.
S; nihilomin⁹ septē testes necessarij sūt
silt heredis noiatio. vt insti. e. t. s. si. Testm̄
aut qd sit in sc̄p̄s dicit fieri cū solēnitatibz a
iure psuets. vt se iste solēnitates q testator
testm̄ p̄ria manu scribat si est l̄ratus. s; si
l̄ratus nō ē z scribere nescit. ali⁹ de mada
to ei⁹ scribat z offerat z oñdat illud testa
tor corā septē testibz l̄ratis. dicēs istud suū
testm̄ esse qd sic offert. nō tñ refert an illi
testes sciāt qd seu q p̄tineāt in testamēto
vl nō. Et sint in eo sc̄pta noiā heredū. Et
p̄dicit⁹ testator vel ille q l̄ras ei⁹ scribit in

p̄ntia septē testiu in hmoi testamto etiaz
qscz de testibz se subscribat z vno z eodes
die sigillū apponat. S; si testes l̄rati fue
rint tuc vnusqscz ipoz p̄pa māu seruo eo
dēz die z ipe l̄scribat. als sine ill solēni
tatibz de iure ciuili testm̄ nō valz. Fit etiā
testm̄ aliqñ sine sc̄p̄s. vtz qñ nō p̄t h. ta
bellio. tuc testator aduocet. vij. testes in ci
uitate z qnos i villa. z si i villa ples iueni
re nō pōt z exponat corā eis volūtātē sine
dispōnē suā z heredū noiatiōnē z rogat il
los esse testes. Mortuo aut testatore tuc
aliqs hñs ius i testamto accedat ad iudi
cē loci noiando sibi h. tuc iudex vocat he
redibz legatarijs siue fideicommissarijs z si
ue veniat siue nō cōmittat alicui tabellioi
testes ipos ad noticiā testamēti z ad ppe
tuā rei mēoriā recipere z ipe testes iurati de
ponāt vnusqscz sigillati z interroget qscz
eoz de noie z etate testatoris z de p̄bis ei⁹
qbz vsus fuerat i suo testamto. z spēat ad
heredū instōnē de anno die loco z testibz.
His examiat⁹ legāt dicta testiu corā iudi
ce p̄ntibz alijs testibz. z tabellio de mada
to iudicē publicet dicta testiu z tadē se sub
scribat Volēs q ordiatōz suā facere secre
tā si l̄rat⁹ est p se scribat testm̄. Sin autē p
aliū scribat vl scribi faciat in mēbrana bo
na z solida. in cui⁹ pte supiori relinqt spa
ciū triū vl qtuor digitor. in dextro pō late
re z sinistro tantūde. in spacio pō inferiori
supsit spaciū vacuū qstū palma digit⁹ ex
tensis. z in medio illoz spacioz scribat te
nor z series testamti. q facto plicabit car
ta ita q spaciū sup̄i p̄iungat cū inferiori. z
signent ibi tres cordule. Implicature pō
dextri spaciū due z sinistri due sic q quis
cedula duo hēat foramia interiorē l̄raz si
ue sc̄pturā ledētia. qbz cordul sigla spacia
singul p̄iuncta ligēt. ita q iterior l̄ra videri
vl legi nō possit. Porro d illo mag spacio
inferiori vacuo tñ relinqt q ibi possint pa
rent apre testiu z testatoris subsc̄ptōes scri
bi. qbz vl eodē die vl plibz dieb añ. Sic
sc̄p̄s vl fact⁹ z ordiat⁹ postea qñ placz te
statorū vocabit septē testes viros vtzqz et
l̄ratos z scribere sciētes z nullū iur⁹ impedi
mētū hñtes. z corā eis testator ipoz sc̄ptu
rā clausaz z inolutā dict⁹ cordul ligatā vt
dcm ē in māibz genēs offerre d̄bebit. dicēs
illud esse suū testm̄ sua vel alterius manu
sc̄ptū. z eos rogare in testes. z rogādo mā

Quod de l̄ras p̄ti testm̄

Fit ad qm testm̄ p̄ti
In tabellio h̄i

Testm̄ p̄ti bona q
p̄ti scribit

Capitulum

Capitulum

Capitulum

Capitulum

De testamentis

110 In qbus casibus ecclesiastica persona de bonis ab ecclesia possessis possit testari habet notabil glo. in. c. pñti. sup. pbo refuari. de offi. or. li. vi. Itē an clerici pñt dēdere testa mētū hēf. xij. q. ij. c. j. z de testa. c. qz nos. z. c. relatū. ij. Et lz clerici de bonis ecclie testari nō pñt. tñ q̄diu viuūt z sui p̄potes existunt pñt dare aliqd moderate de ipis bonis. nō rōe testamti s̄ elemosine. Possz āt dare paupibz z religiosis locs. et illis q̄ sibi seruiert. siue consanguinei sint siue cognati vl' agnati. siue extranei iuxta sui r̄ij meritū. vt in dicto. c. relatū. z. c. ad hec Itē si clerici hñt bñficia in diuersis ecclis tñc dñt diuidi bona ecclie fm̄ p̄gruā estia tionē int̄ ipas ecclias. vt ibidē. Itē spado q̄ bz vnū testiculū z gñare p̄t. vt. l. si fuū. ff. de in. dot. p̄t heredē instituere.

Caplm. III.

D testamētū in septē factū reglarit̄ requirunt̄ quatuor. P̄mo q̄ septē testes intersint. scđo q̄ se subscribāt. tercio q̄ sigillent. q̄rto q̄ nomē heredis scribāt p̄ria manu testatoris vel vnū testis. z testes dñt eē pñtes z dñt rogari. z ille q̄ scribit testm̄ in nūero septē testū p̄putat. Etia pñt p̄putari in codē nūero legatarij si pñtes sint. Et h̄ vez ē nisi q̄stio int̄ heredes z legatarios ouret. tunc legatarij nō pñt esse testes. igit̄ tunc ē q̄ aliq̄ testes adhibeant si hñ pñt. In testamto autē nō in septē facto qđ alio noie nūcupatiū vl' codicillus appellat̄ vbi testator exp̄sse h̄ d̄t. sufficiūt qñqz testes. p. l. si q̄s agere. L. de codicil. vbi glo. p̄. qñqz. d̄t q̄ femia admittit̄ vt testis in codicillis. nō āt in testamētis. vt. l. j. L. de test. Notat̄ etiā ex eadē lege casus in q̄ testm̄ solēne in q̄ fuit extraneus institut̄ rūpit̄ p̄ codicillū in q̄ fuit heres institut̄. Itē in testamto p̄dito i villa silr̄ qñqz testes sufficiūt. Itē in testamto militis q̄ p̄ solute romani iperij iurauit se nō euitaturū mortē aliqñ sufficiunt duos testes. aliqñ vnus. Silr̄ milites in expeditione degētes pñt facere testm̄ qlr̄ voluerint nulla iuris solēnitate fuata. p. l. milites. L. de testa. mili. Itē in testamto p̄dito in pñtia impatoris adhibitio duoz testū sufficit. p. l. oim. L. de testa. z quēadmodū testa. ordi. Vel fm̄ aliq̄s etiā nulli testis requirit̄ de necessitate. Expediēssime

tū aduertendū q̄ fm̄ ius canonicū duo testes cū p̄sb̄o sufficiūt i testamētz in alijs casis q̄stū ad pias cās. vt extra de testi. cū eslesz duo tñ sine p̄sb̄o in relict̄ ad pias cās. z. c. relatū. Et itelligo i p̄cedēti casu necessariā pñtia sacerdot̄. qz nō detrahif solēnitate legali nisi q̄stū iuenit̄ exp̄ssū. vt in. c. ad audiētiā. d̄ deci. de elec. ecclia nra ij. in fi. z. l. sancim̄. L. de test. l. cū oia. L. de offi. dot. Si igit̄ ip̄e sol'̄ inteslz cū alio nō sufficeret. sic et si eēt tres sine ip̄o nō valeret. mltū em̄ p̄ ip̄o p̄sumit ius q̄ fraudes excludat. xij. q. j. deniqz. de symo. nemo de postulā. c. fi. z magi ei' dicto credit̄ q̄ alteri'. lxxvij. di. mōachus. p̄. si. Jōqz stat̄ vt duo cū eo sufficiāt Si p̄o eēt q̄tuor sū eo due sibi p̄ferrēt q̄ncūqz p̄sumat p̄ eo. ar. c. cū a nob. z. c. lz ex q̄dā. de testi. ita spe. istas d̄cretales itelligit. Ca. III.

Oradū q̄ dñt codicill' z testm̄. qz in testamto fit aliqñ indirecta iustō. in codicill' aut̄ nisi p̄ fideicommissuz. In testamto vt illi q̄ sint heredes ab intestato heditatē alteri restituat̄ certo tpe vl' p̄ditione put̄ testator ordiauerit. In codicill' p̄o nō p̄t fieri substitutio a testatore. nec aliq̄ p̄ditio apponi q̄ nō noceat instituto heredi. Itē i testamto reglarit̄ vt dēn̄ e requirunt̄. vij. testes rogari. s̄ in codicill' sufficiūt qñqz et nō rogari. Itē posterio' testm̄ tollit̄ p̄mū ip̄o iure z nō p̄t q̄s docere de duobz testamti relict̄ q̄ vtrūqz valet. Fal lit̄ h̄ i testamto int̄ libos p̄dito q̄ p̄ scđam dispōnē nō tollit̄. nisi testator viso p̄mo testamto declaret nolle illud valere. L. de testa. i aut. h̄ int̄ libos. Itē fallit̄ cū q̄s in p̄mo testamto itroduxerit sibi licentiā itez testandi. tūc em̄ p̄mū testm̄ nō tollit̄ p̄ scđm cūdū nisi fiat mētio de p̄mo. ff. dele. ij. l. si q̄s. i. p̄n. Semp̄ ei testator mutare p̄t suā volūtate. etiā si pactū int̄uenerit ne possit mutare. p. l. pactū qđ dotali. L. de pac. et etiā si fuerit p̄ncipē p̄firmatū. L. e. ti. qz nō sibi indicē eligere p̄t. vt a pou testamto sibi recedere nō liceat. ff. dele. ij. si q̄s. i. p̄n. fac. c. marthe. de cel. mil. Posterior tñ codicill' nō rūpit̄ p̄mū nisi exp̄sse p̄dicat̄ ei. p. l. cū p̄ponat̄. L. e. ti. Itē dñt codicilli a testamto. qz i codicill' heditas neqz dari neqz adim̄ directe p̄t. ne p̄fundet ius testōz z ius codicilloz. nec in eis p̄t exbe

Impugnatio

Impugnatio

Impugnatio

Impugnatio

Impugnatio

De substitutione

redatio scribi. nec additio hedi instituto p̄t
ad iici. nec substitui aliq̄s. s; p̄ fidei cōmiss̄
suz in eis recte relinq̄. vt insti. de codicill̄
§. codicill̄. §. directo. z. l. si idem. L. e. Et
hec est forma codicilli.

In noie dñi amē. Ego Jo. tal' dyoc. p̄n
ti die p̄pa z sp̄otanea mea volūtate lz eḡ
tās corp̄san' th' mēte. Codicillū facio. in
q̄ testm̄ meū p̄ncipale p̄ man' tal' notarij
publici cōfirmo. volo at. p̄ p̄cipio q̄ v̄xor
mea A. hēat de bonis meis vineā istaz in
tli cāpo sitā tot agroz. Et A. filio meo li
brof̄iles q̄s ego reliq̄ bonōie zc. Quē q̄dē
codicillū p̄petuū z firmū h̄ie volo. p̄ quē
si q̄s filioz meoz venire p̄sūperit aliq̄ ob
fuātū. p̄petue singul' āntis eo viuēte tantū
vl' tantū noie pene p̄soluat. z nll' p̄nt facer̄
codicillos nisi q̄b' facere p̄missum ē testm̄

De forma at testoz infra patebit. Illō tñ
aduertēdū ē si codicill' sit aū testm̄. z tūc
in testam̄to faciēda ē mētio p̄cedēti codi
cilli si sit p' testm̄ z p' alios seu aliū codi
cillos. qz p̄les codicilli p̄nt fieri ab vna p
sona. z tūc mētio ē faciēda nō solū d̄ testa
mēto s; et de p̄libz codicill' p̄cedētibz. Alij
qñ tñ sit codicill' nō tñ p̄cedēte vl' seq̄nte
testam̄to. z ille fuari dz. Cōficiūt tñ exp̄s

se codicill' facto testam̄to nō iure p̄ fidei
cōmissū. vt ecce testator corā septē testibz i
stituit heredē. reliq̄t legata z ita sbiecit. si
nō valz testm̄ iure testam̄ti valz tñ iure co
dicilloz. Et p̄bant ff. e. l. p̄ficiūt. No
randū. hec clausula si nō valet testm̄ iure
testam̄ti. valeat tñ iure codicilloz vl' cu
iuslibet alteri' vltie volūtatis. fm Ja. ber
trādi. opat tñ vt cū testm̄ deficit p̄t defe
ctū solēnitatis. puta cū deficit nūer' testm̄
vl' alia solēnitatis qz tūc valeat iure codicil
li nō aut opat si alio def. cit. puta si rūpat
p̄ q̄relā vl' posthumi agnatōz vl' capis di
mi. Et sic cū dz ibi valet loq̄t de p̄nti defe
ctu q̄ est. vt qz ibi nō ē plen' nūer' testm̄ vl'
qz nō rogat zc. z tūc nō p̄p̄hēdit futuros
defect'. vt ḡ cauti' fiat vt oēs p̄p̄hēdat de
fect' dicat sic. Si nō valet vl' nō valebit
iure testam̄ti zc. Et ē ar. in. l. si stipulatus
fuerim. ff. de p̄. ob. z. l. p̄bū optebit. ff. d̄ p̄.
sig. Vel An odofredū dicat. aut statim cū
sit testm̄ d̄ficiat p̄t solēnitatis defectū. z tūc
p̄ba illa si nō valet referūt ad illā casuz z
nō ad alios p̄dictos aut nō deficit statim

s; postea ex aduentu. puta capis d̄minu
ti d̄e vl' alio mō. z tūc et ad casū illū p̄tinēt
p̄ba h. qz in dubijs iterp̄randū ē mag' vt
res valeat q̄s p̄eat. ff. d̄ p̄. ob. q̄nēf. z. c. int̄
de si. instru. z. c. cū int̄ dilec. de donat. Illō
tñ notādū vt dz azo. in sū. de codicill'. Si
ḡ p̄mo hereditatē directo ex q̄dā volūtate
vltia quā dicebā testm̄ cē. z postea ex fidei
cōmissio eandē hereditatē peto mihi restitui
p̄t idē testm̄ reducēdo illō ad codicillos
vl' illō reputādo p̄ codicill'. qz forte illō ex
p̄ssit testator nō possū effectualr. In p̄nci
pio ei lit' habeo necesse eligē an agā iure
directo ex testamento. an agā iure fidei cō
missi. z vno electo repellor ab alio. suz em̄
p̄ri' mihi p̄si si ex eadē scriptura p̄ris mo
dis peto. Si tñ sū de penibz defūcti ex li
nea p̄na vsq; ad q̄rtū ḡdū. vl' de m̄na vs
q; ad tertū ḡdū nō repellor iure electōis
vtēs ex eo testam̄to qz testator vicē codi
cillos voluit obtriere. in p̄ncipio tñ lit' tu
tius ē qz qlibet de penibz id qd necesse est
eligat. In collateralibz at defūcti nō repe
tit t̄e p̄stitū b̄nificiū. vt. L. e. l. vl. Et illud
correlariū tenēt doc. lz placēt' sc̄p̄it p̄riū

Orādū lz p̄les sint ḡd' Caplm. V
n s̄bstōnū. imo infiniti cū sḡ de vno
in aliū p̄cedāt. tñ p̄m' ḡd' succedē
di ex testam̄to dz instō. sc̄dus ḡdus s̄bstō
recte sic sc̄de nuptie dicūt oēs q̄ sequūt p̄
mas. ita z instōnes q̄ sūt p' p̄mas dicunt
s̄bstōnes. Undēdū ē igit qd sit heredē insti
tuere z vñ dicat q̄b' p̄bis fiat z in q̄ volū
tate. z qlr z in q̄t p̄tes diuidat hereditas. z
qlr distribuāt int̄ hēdes. z q̄s possit insti
tui heres. Heredē instituere nil aliud ē q̄s si
bi heredē aliquē statuere. i. facere. z ē idēz
dictū q̄si intus. i. in loco suo quē statuere
Hoc em̄ agit q̄ instituit vt institutus suo
loco p' mortē suā sit dñs bonoz. z ne dū
ille q̄ scribit. s; et ille q̄ nūcupat dz institu
tus. ff. e. l. j. §. institutū. Instō sit q̄nq; p̄bis
vt ecce luci' ari' mihi heres esto. Itē tribz
verbis vt si dicas. luci' heres esto. Item
duobz p̄bis fit vt si dicat. luci' heres. nec
adiecerit esto. i. si dicat luci' esto Instō sit
p̄bis directi. vt esto mihi heres. Reflexis
vt illū heredē facio. instituo. z volo. man
doyl cupio. z sic de alijs. vt. l. qm̄. L. de te
sta. Et quēadmodū testam̄ta ordinent
reflexa. Unde qz reflexa vel inflexa dicūt

forma codicilli

una p̄pa p̄ lun' rōn
4 f̄on' p̄d

Ja

sc̄p̄it

hēdē

insti

tribz

duobz

reflexis

Institutione dicitur non

De institutione

noia in oibz casibz suis preteris in ntiuis. Satis ex h' liquet volūtat' intētiōz q̄libz loq̄ndi ḡne formari posse. nec nocz fuasse momēta s̄boz. qz forte semiuoces titubās vl' balbutiēs ligua pfudit. Jō si dicat hē as bōa mea. vl' nbi relinq̄ bōa mea nō variat. qz instō q̄buscūqz verbis fieri p̄t. nec hodie curat s̄boz solēnitas. vt in dicta. l. qm̄. s̄ alle. Itē instō fit in testamto tm̄. vl' aū legata vl' p̄ legata. vl' aū exheredatōz vl' p̄. s̄ olim fiebat aū legata tm̄. qz instō caput ē z fūdamētū totū testamēti. vt. ff. e. l. j. Rū. j. In codicill' at' hereditas p̄ fidei cōmissū iure relinq̄t. lex em̄ in defectū p̄ditōis posite i codicill' intelligit testatorē de adimēda hereditate cogitasse. ff. de p̄di. insti. l. q̄dē. s̄. vl'. s̄ forte iuanū cogitauit. vt ibi d̄r. illa porro hereditas nō videt dari in codicill'. ceterz idē est si ita dicat. Titū insti tuo si eū in codicill' instituerō. Est em̄ p̄ditional' instō z valet q̄uis hede instituto p̄ter filiū. Itē z illa valet si ita dicat. illū instituo cui' nomē in codicill' declarauerō. vt. ff. de p̄di. insti. l. institutio tal'. Item in instōne certū heredē demonstrari optet. q̄ tēs em̄ nō apparet q̄s sit institut' heres n̄ valet. vt ecce testator cū ples amicos eius dē nois hēat ad designatiōz vni' singlari noie vtif. nec valz instō nisi ex alijs aptissimis pbatōibz fuerit releuata p̄ q̄ psona testator senserit. vt. ff. e. ti. l. q̄tiens. s̄. heres Et satis ē heredē demonstrari nedū noie p̄po s̄z etiā siḡ indubitabili qd̄ pene a noie nihil distat. nō tm̄ cū eo qd̄ p̄tumelie cā solet addi. nā legata turpia q̄ dnoīandi magis legatarij grā scribūr. odio scribētis p̄ nō sepi' hnt. secus si p̄ stat in eodez ḡne. vt. ff. e. ti. l. q̄tiēs. s̄. si q̄s nomē. z. ff. de le. j. l. turpia. Itē d̄claratio vl' demonstratio heredis a testatore ē faciēda. nō alieno arbitrio. vt. ff. e. ti. l. illa instō. z d̄r. illa instō a lio noie captatoria. Itē sufficit d̄mōstrari heredē ab initio vl' postea p̄ p̄ditōis euentū. vt. ff. e. l. q̄tiēs. s̄. si q̄s ita. Itē demonstratio ad oculū facta p̄ noie p̄prio accipit vt si dicat. h' mibi heres esto cū sit corā eo q̄ oñdit. vt. ff. e. ti. l. nemo dubitat. Si at' ē erratū in corpe nlla ē instō. vt si volēs aliq̄ scribere aliū sepsit velut frater me' p̄ patronus meus. Nā neqz sepi' erit heres qm̄ voluntas deficit. p. l. si p̄. l. de here.

insti. neqz is quē voluit. qm̄ scriptus vl' nūcupatus nō ē. si tm̄ testator sciat illū nō ē frēm suū quē noiauit frēm recte cum noie frīs instituit eū heredē. vt. ff. e. ti. l. q̄tiēs. j. rī. z. l. nec apd. l. e. t. Itē p̄prij nois error nō viciat instōne. Itē si ples instituit in rebz certis. licz virilr sint heredes tm̄ res in q̄bz instituti sūt d̄nt vnicuiqz assignari in iudicio familie heredis de z de eis pōt de trahi falcidia sic de q̄libet legato. z locus hz cū vn' vl' ples instituit in certis rebz z alij simplr vel q̄tis portōibz. Nā tūc instituti in re certa hnt loco legatariorz. vt. l. e. ti. q̄tiens. Itē instō p̄t fieri pure z etiam sub p̄ditōe. Et tantū de institutiōibz.

In instōne faciēda exp̄mi p̄nt q̄ntitates portionū hereditariarz. put testatori placuerit. nam tot vncie assem faciūt q̄t testator voluerit. S̄z nisi als appareat testatoris volūtas. sit solēnis distributio hereditatis in. xij. vncias. duodecim autē vncie assis applōne p̄tinent. Hnt aut' he ptes p̄pria noia ab vnitāte sup̄i vsqz ad assem z vsqz sit exclusiuū. nā q̄libet haz portionū maior est vncia. z q̄libz eaz minor asse. qz nulla eaz p̄tinet duodecim vncias. Sūt aut' hec noia p̄tū vncia. sescuns. sextas. q̄drans. triens. q̄ncūs. semis. secuns. Bes dodrans. dextrās. denus. as. vt insti. e. ti. s̄. hereditas. ff. e. ti. l. fūū. s̄. vl'. Sescuns p̄tinet vnciā z dimidiā. D̄ em̄ sescūs q̄si semi z vncia. z ē tertia lra ei' s̄. z nō x. Sextans q̄si sextā p̄tē significat. i. duas vncias. Quadrās q̄rtā p̄tē significat. i. tres vncias. Triēs. i. terna p̄tē. z sic q̄tuor vncias significat. Et ista q̄tuor noia sumūt interpretatiōz ex eo q̄ q̄tā portōis hereditatis fecant. sequētia p̄o noia hnt etimologiaz qd̄ patz ex eo q̄ certū nūez vnciarz fecant. D̄ em̄ q̄ncūs nō qz q̄tā p̄tē hereditatis fecat s̄z qz q̄ncūs denotat vncias. semis p̄tinet dimidiā hereditatis. i. sex vncias. sepcūs septē vncias. bes octo. dodrans nouē. dextrās decē. denus vndecim. as duodecim. Attē de q̄ nō oēs vncie q̄ fant p̄ ista noia p̄tinent in asse. qz sic as p̄tineret. lxxj. vncias z dimidiā. Jō aut' eis ponunt ptes. qz q̄libet eaz p̄t in asse teneri. hac rō hō risibil' actiōe legi aq̄lie z penal' d̄r. nec p̄mittē dū ē q̄ as q̄ncūs ponit p̄ nūmo. Vñ d̄r nō ne duo passerēs asse veniūt. s̄z pondus d̄r

Quod d̄ vncie asse q̄ ne p̄tinentur

Noia partū assis vncie p̄tinentur

Sescuns

Sextans

Quadrās

Triens

Quintūs

Semis

Sepcūs

Bes

Dodrans

Dextrās

Denus

As

De substitutione

large oē qđ in statera positū pēdet. s3 hic stricte accipit p pōdere. xij. vnciaz. In ēr d3 dipōdiū p pōdere. xxiij. vnciaz. In tripōdiū p pōdere. xxxij. vnciaz. si in tot vncias testator suā heditatē distribuit vel let. Hā etiā i pauciores pōt eā velle distribuī. vt si duos ex asse instituit hedes. Tertiu āt instituit ex dimidia 7 sexta pte assis in. xx. vncias as diuideret 7 octo vncias ferret ille q scpt^o ē in dimidia 7 sexta. scpti aut ex asse ferret. xij. vncias. vt. ff. e. ti. l. intēdū. §. s3 si duos. Hodie tñ hmoi subtriat^o diuisio nō mltrū vsitata ē. s3 fuata diuisioe assis i. xij. nihilomin^o si opus fuerit qlibet ptiū heditat^{is} vltari^o diuidi poterit 7 illō cōit^o suat. d hac tñ diuisioe lati^o azo determinat in sum. L. e. t. Quelib3 aut psona pōt heres institui 7 h3 factio3 testamēti in passua fcatioe q nō vetat a iure cape. poterit igit institui liber hō 7 seruus si sit suus ei^o q pōt institui. Itē p^o familias filio^o familias. mutos. surd^o. furiosus. pdignus miles. honorat^o laic^o. cleric^o. mōachus. cf uitas. ipator. ipatrix. fiscus. ecclia. locus qlibet venerabil. vt insti. de beř. qli. 7 dif. §. testamēti āt factio3. 7. l. cu3 hedes. L. q test. fa. pos. Etia incerte psonē instituunt dñi iuris iugitu. vt. L. de epi. 7 de. l. id qđ 7. l. nlli. 7. l. si qđ ad declinandā. als ei certus heres d3 demonstrari. Itē suū ppiū nedū. sed alienum etiam illum q nullus est instituere possum. instōne. co. ti. §. seruus alien^o. ff. e. l. suus hereditari^o. Itē si suus ppiū institui heredē sp. videro eū instituit se cū libtate. vt insti. e. in pn. Sciēdū tñ q qñq3 etiā cū libtate nō pōt institui heres suus a dñā sua. s. cū ipse de adulterio accusatus cōmissio cū dñā sua q rea fuit eiusdē criminis postulata. vt. ff. e. l. his vbi3. §. inēdū. 7 insti. e. §. est aut. Itē nō pōt institui deportari. Itē dānati in metallū. Item 7 bāniti q ipone pōt puniri q eqparant^o de portat. Silr hostes imperij 7 romane ecclie. Itē heretici infideles apostate collegia illicita n hñtia spēale puilegiū. Itē incerte psonē qñ nō pōt dicit^o fauor pietatis Itēz nō pōt institui nati ex dānato coitu. de qđ p. de c. i. l. q d legū. 7. l. si qrs. L. de i. cest. 7 inu. nup. Silr p aut. l3. L. de naturalib3 libis 7 mrib3 coz. In q d3 q nati ex dānato coitu oi bñficio excludūt. i. nullo via nec instōnis nec substōnis succedūt

Diceres qđ si auus vel pf donat nepoti spurio ex legitio filio nato vel ecōtra. vl si donat nepoti legitio ex filio spurio i vitro q3 casu dē Rossfred^o donatō3 nō valere nisi p beř talē nepotē aliq̄ fuitia fecisse auc pp̄ q psumi poss3 donatō3 fuisse factā. vt dē i qđā qōne q incipit neraci^o. Ja. d. beluifo idē tenet in qōne quā disputauit. e. ti. l. j. Idē tenet spe. e. t. de suc. ab intesta. §. j. §. qđ §. p. qđ de legitimatis. Spe. tñ in. ti. de instru. ed. §. pēdiōsa. §. qđ si p natural^o 7c. allegat ples leges q tñ nō faciūt direcre p illo p q adducit vic3 q valeat instō Cū p bñs filiū bastardu instituit in vna vncia. 7 naturalē 7 legitimū in oib3 alijs bōis. s3 bñ fac^o text^o p eo i aut. de testamto ipfecto. col. viij. pmi dictū cōius ē apud doctores de rigore iuris. vltimū aut dictū spectatoris pmet eqtatē. Laplim. VI.

Ostōs visū ē de pmo qđ succeden p di. vic3 instōne. pgrue vidēdū ē de scdo qđ successiois. q substō apel lat. Est em substō scda instō. ois. s. instō q fit p^o pmā. 7 in locū pme deficiētis. plene igit vidēdū ē q sit eaz diuisio. scdo qđ faciat eas. tertio qđ admittat in eis 7 qñ ex pient. Substōnū alia directa. alia obliq̄ dē em directa qñ ab vna psona ad aliā si ne aliq̄ alia media heditas deuoluit. Et alio mō d3 pōtō pueniēs p bis 7 pōis. 7 i tli substōne nō h3 locū qrtaz deductio. vt in. c. j. d testi. li. vj. Obliq̄ pō substō siue fideicomissaria ē qñ qđ p mediā psonā accipit heditatē defūcti. vt cū dixero istiuo utiū hedē oim bonoz meoz. 7 volo q p x. ānos illā heditatē restituat sep̄onio. h em sep̄oni^o illā heditatē hie nō pōt nisi p mediā psonā. s. titiū. 7 in tli locū h3 qrtaz deductio. 7 de hmoi substōne 7 qrtaz deductioe loquūt capla Rainald^o 7 Rainū cius. d testa. 7 dcm. c. j. si p^o. 7 sē tres spēs illaz qrtaz. Hā 7 alia ē diffinita iure nature. 7 d3 bonoz subsidii. 7 dbeť fili3 tñ q sine cā exheredari nō pōt. l. si totas. L. de dona. 7. l. pētib3. L. d inoff. test. et huic qrtē nullū guamē pōt iponi. L. e. t. l. oi mō 7 duab3 seqntib3. 7 hodie aucta ē ad triētē vl semissē fm nūez filioz. 7 si sint qtuoz filij 7 infra debet hie tertiā pte. si āt sē ples dnt hie medietatē hereditas defūcti instati. vt. L. e. ti. aut. nouissima. Alia qrtā d3 trebellianica. vt cu3 institutus heres si

Dipondium
Tripodium

Suppliz ffod pōt acō

Substitutio
Substituta
Substitutus
Substitutio
Substitutio

De institutione

moriam sine ple rogat^o est restituere heres
ditatē alteri. Ille sic instituit^o retinet q̄rtā
ptē de tota hereditate p̄ trebellianū. 7 p̄pu
tant in ea legata 7 donatiōes. vt. ff. ad. l.
falci. in q̄rtā. Tertia q̄rtā est q̄ debet iure
instōnis. vt cū aliq̄s est instituit^o heres. et
illa hereditas ē exhausta p̄ legata vel fidei
cōmissa. tūc instituit^o p̄t detrahēre de sin
gul^o legatis vel fideicōmissis q̄rtā ptē. 7 h̄
noīat falcidia. L. ad. l. fal. p̄ to. Et legitīe
ptes heredū his p̄sib^o p̄tinētur. Quatuor
aut infra dāt nāt iura triētē. Semissē na
tis dāt illis q̄nq̄s vl^o vltra. Arbitriū sequit^o
suba ceta p̄tis. Quartā tibi capies si siser
trane^o heres. Tūc trebellian^o cū reddere cū
cra rogat^o. Et defalcari dū p̄ legata ḡuar^o
Directay substōnū alia vulgar^o. alia pu
pillaris. alia exēplaris. alia breuiloq̄. alia
p̄pēdiōsa. Vulgar^o est duplex. s. exp̄ssa 7
tacita. Exp̄ssa est q̄ fit p̄bis negatiuis. vt
si ille mihi heres nō erit ali^o sic heres. in
sti. de vul. subst. in p̄n. Tacita p̄o fit p̄bis
affirmatiuis. vt sic. vos inicē substituō. vl^o
ita. q̄sq̄s mihi heres erit sic heres filio. vl^o
ita. Tit^o esto heres plotij cū instituissem
plotiū. L. de here. insti. l. vl. 7. ff. e. ti. l. cū i
testamēto. §. hec p̄ba. mō sic tacita substō
pupillar^o inesse videt substi. exp̄s. vul. vt.
ff. de here. insti. l. tit^o. 7. l. se. Et ecōtra s̄
exp̄ssa pupillari p̄tinet tacita vulgar^o. vt
ff. e. ti. l. nā h̄ iure. Expirat at̄ h̄ substō vul
garis ab hereditate adita. vt. l. post aditam
L. de ipuberis 7 alijs substi. Et addit lex
nisi facta fuit filijs ipuberib^o. Effect^o ei^o ē
q̄ si heres noluerit vel nō potuerit ex q̄cū
q̄ cā. 7 vndecūq̄ vēiat in illa potētia loc^o
est substōni. Pupillar^o substō alia exp̄ssa
alia tacita. Exp̄ssa ē. vt si filio^o meus mihi
heres erit. 7 si in pupillari etate decesserit
ille fit ei heres. vt. insti. de pu. subst. §. sub
stituit. vel cū p̄ filio ipuberi quēdā substi
tuit in vulgari casu. itelligit etiā substitui
isse in pupillari. Casus in. l. q̄uis. L. de i
pu. 7 alijs substi. Et q̄nq̄ tū rō ineq̄litas
fac̄ vt sub vulgari nō p̄tineat tacita pupil
laris. Ponamus exēplū. Quidā in testa
mēto v̄pore instituit in dimidia pte 7 filij
sūū ipubē in alia dimidia. 7 vltio q̄ndam
substituit ipubes decessit i pupillari etate
substitutus voluit admitti ad portioez ex
substōne. Et d̄ q̄ nō admittit rōe ineq̄li^o

tar^o. s̄ m̄ ei^o admitte^o 7 intelligit tū testa
torē voluisse instōnē h̄re locū in p̄sona sue
m̄ris si pupillus nō adiret q̄ vulgar^o ē. Et
est diligentissime p̄siderādū q̄n substō vul
gar^o ē facta duob^o copulatiue. vt i p̄dicto
exēplo. tūc substō nō h̄z locū i p̄sona vni^o
nisi etiā in p̄sona alteri^o. nā m̄ hic ipedit
illā substōnē. S̄ si m̄ ante filium fuisset
mortua. 7 postea fili^o infra ānos puberta
tis decessisset locū habuisset substō. Et d̄
hec substō pupillar^o. q̄ a solo pupillo et
ipubere fit. 7 nō distinguit an iā sit i p̄ate
p̄ris. vel an p̄ posthum^o nascat. vel vtrū
sit fili^o vl^o nepos ex filio. Pupillū in posi
to accipe masculū miorē. xij. semellā miorē.
xij. ātis. vt. ff. e. ti. l. ij. in p̄n. si tū p̄ im
puberi voluerit quēq̄ substituere pupilla
rit nō in toto tpe pupillar^o etat^o s̄ in min^o
puta si fili^o moriat^o infra decimū annū vel
octauū aut septēniū 7c. valebit substō. vt
ff. e. l. si ita q̄s substituērit. si aut voluerit
substituere in longi^o pupillar^o etat^o finiet
pupillar^o substō adueniēte paup̄tate. ff. e.
l. in pupillari. Effect^o pupillar^o substōnis ē
vt q̄s directo sit heres ipuberi tanq̄s si ip̄e
pupillus sibi heredē fecisset substitutū v̄n
7 duo testamēta vident. vnū p̄ris atq̄z si
lij. 7 p̄tinet ad substitutos pupillar^o bona
q̄ pupill^o etiā postea obuenerint. neq̄ ei su
is tū testator substituē s̄ ēt ipuber^o. Itē
p̄ adoptiu^o filio arrogato ipuberi nisi ad
q̄rtā solā. 7 ad ea q̄ intuitu arrogatori ab
amico arrogat^o p̄secut^o ē substi. p̄t. vt. ff. e.
l. s̄ si p̄les. §. in arrogato. Itē expirat pu
pillar^o substō maria. media vel etiā mima
capitis diminutiōe pupilli. vtputa si ē ar
rogat^o. ff. de adop. l. nec ei. §. eoz dūtarat
substituto tū succurrit p̄ vtilē aciōz. Itē
expirat si nō ē adita hereditas p̄ris. Itē si
omissa cā p̄ncipalis testamēti ab intestato
possideat h̄ditas 7 tūc p̄sulit substituto sic
7 legatarijs in q̄z fraudē iustit^o nō ex te
stamēto s̄ intestato hereditatē possidet. Et
illō q̄s dictū est q̄ expiret substō pupillar^o
ex nō aditōe hereditat^o p̄ne. v̄z tū ē si is q̄
repudiat mior erat 7 in integz restituit^o est
vt liceat sibi adire p̄ficat pupillari substō
ni vt teneat. vt. ff. e. l. ij. §. adeo aut. Itē ex
pirat pupillar^o substō expugto p̄ris testa
mēto in tota p̄ q̄relā inofficiōsi testamēti.
Itē rupto p̄no testamēto. vt. ff. e. ti. l. si q̄s

De substitutione

et. Itē expira t pupillare testamētū p a gna
tionē posthum i. vt. ff. e. l. si pī filiū. sic ecō
tra pfirmat pupillare testm̄ quēadmodū
z paternū si pī ab hostibz captus sit sil' cū
filio z ibi amb o decedat. q̄uis pī pus de
cedat. Itē h̄ or die faciēda ē substō pupil
laris vt pus. pmo q̄s scribit sibi heredem
deinde vel eadē hora vel q̄cūq; alio filio
substituatur nec d̄z puertere ordinē sc̄pture.
Itē admittit ex pupillari substōe ille quē
noīatim substituit testator. vel si testator
ḡnalr substituīt. ita. s. q̄ q̄s mihi heres
erit admittet illi q̄ sūt heredes. Tacita pu
pillar' sit h̄ mō filius meus ipubes heres
esto. Vel sic. Quisq; mihi heres erit sit z
heres filio meo. z d̄z idō tacita. qz q̄dā p̄ba
in ea nō exp̄ssa subintelligūt q̄ als in exp̄s
sa pupillari ponerent. Nā h̄ itelligit q̄ si
filius decesserit in pupillari etate. ille tūc
q̄ esset heres p̄i etiā sit heres filio. Seq̄t
correlarie q̄ pupillar' tacita intelligit sub
vulgari exp̄ssa. Et sit h̄ substō soluz a p̄e
q̄ filios d̄z h̄e in sua p̄tate nō a m̄e. z p̄ h̄
differt a substōe exēplari vt statim dicit
Exēplar' substō fieri p̄t a p̄entibz vtrius
q̄ sexus in p̄sonis liberorū cuiuscūq; sex.
vt furios v̄l m̄ete capti. z cū tali determīa
tiōe substō faciēda ē. vt si q̄dē m̄ete capt'
h̄eat descēdētes ex se. illi oēs v̄l q̄dā ex eis
vel vn' substituatur ei. Et d̄z exēplaris qz sit
ad exēplū pupillar'. vt cū d̄z p̄. si fili' in
pupillari etate decedat ille sit heres. silr i
pposito d̄z. si fili' decedat añq; pueniat ad
mētis sanitatē ille sit heres. z sicut pupil
lar' expirat adueniēte pubertate. ita z exē
plaris adueniēte sanitatē. Differūt tñ qz
illa sit pupill' tñ. hec etiā maioribz. Itē il
la sit a p̄e q̄ h̄z ipuberē in p̄tate. hec autē
fit a q̄libz p̄entū. Cōpēdiōsa substō fieri
p̄t a milite ita vicz. si fili' q̄ncūq; decesse
rit ille sit ei heres. z h̄ sub tali p̄boz p̄pen
dio p̄tinet exp̄ssam pupillare. s. si fili' de
cedit in pupillari etate. si autē decedat pu
bes p̄ba directe illi' substōnis trahūt ad
fideicōmissariā sustōnē. de q̄ copiose in. l.
p̄cibz. l. de impu. z alijs substō. z forte fa
uore m̄ris q̄ ē in medio añq; fili' venit ad
pubertatē cōpēdiōsa directa d̄z. s̄z postea
in fideicōmissariā trahit. Itē p̄pēdiōsa fa
cta a milite ifra t̄ps pubtat' q̄ncūq; valet
iure directo. z obliq; post pubertatē. i. m̄

postea p fideicōmissū p̄t p̄te hereditatē.
Diceret. qd si paganus fecerit hmōi p̄pē
diōsā substōz p̄ p̄ba iā dicta. R̄ndet. si pu
pillus decedat in pupillari etate substitu
tus succedit iure directo z m̄ ipuberis re
pellit oīno. Si autē pupillus fiat pubes z
postea decedat substitut' oīno repellit. z
veniētes ipuberi ab intestato succedūt in
totū. vt. ff. e. l. p̄bis. z. l. centurio. Si at
testator ita substituatur. s. fili' me' q̄ncūq; de
cesserit illū substituo. h̄ac p̄to p̄putādas
fideicōmissariā. qz h̄ p̄bū substituo aprat
ad fideicōmissūz. vt. l. ḡnalr. s. v̄l. l. de i
sti. z subst. z qz tal' int̄p̄ratio rē oī tpe vale
re suadet. vt. l. q̄tiēs. ff. d̄ rebz du. si p̄o ita
substituatur. fili' me' q̄ncūq; decesserit sine
liberis ille sit heres. v̄l illū substituo. sp̄ i
terp̄tanda ē fideicōmissariā. qz illud p̄bū
sine liberis inuit vt ēt in pupillari etate s̄
stituerit p fideicōmissū. qz tūc liberos h̄e
nō p̄t. S̄z qz directa p̄ba trahāt ad fidei
cōmissariā. p̄bat. ff. ad trebel. l. sc̄uola.
vbi d̄z qz substō directa facta in codicillis
trahit ad fideicōmissū. ēt si sup̄est in me
dio zc. Et his casibz succedit m̄ v̄l q̄libet
ab intestato heres. z restituet bōa detracta
l. falcidia. Si p̄o q̄s dicat si fili' meus de
cesserit in pupillari etate. v̄l postea sine li
beris illū substituo. Due s̄t substōnes pu
pillares exp̄ssa z fideicōmissaria p̄t disti
ctiōz z alternatōz ipaz. Et sic h̄ p̄bū sub
stituo aprat diuers' mōis put euidēt' ap
parebit si testator subijctat pupillarit. z p
fideicōmissū substituo. Breuiloq; substō
est q̄ p̄tinet duas vulgares substōes z du
as pupillares vt cū duo ipuberes a p̄te
q̄ eos h̄z in p̄tate inuicē substituūt. z h̄ac
substōnē lex appellat reciprocā. vt. ff. e. ti.
l. nā h̄ iure. Et dicendū ē qz oēs iste quoz
substōes exp̄sse sūt. mibi em̄ magi de vna
q̄ de alia p̄t dici. Vñ p̄tingit qz p̄t has q̄
tuoz substōnes m̄ repellit oīno z substitu
tis succedit. vt. ff. e. l. luci'. Si em̄ est pu
pillaris tacita nō repelleret ēt in testamē
to militi. vt. l. de impu. z alijs substi. l. p̄
cibz. Placētius dixit tacitā pupillare ad
mitti p̄ matrē nisi ipa m̄ cū ipubere filio
esset instituta. S̄z tñ distinguēdū est. aut
em̄ extraneus vulgarit' substituit ipuberi
z tūc tacita pupillar' nō admittit p̄ m̄ez
Aut substituatur ipuberi frater ei'. z tūc reo

forma d̄z pupillar'

anta pupillar'

exēplar' pupillar'

Exēplar' pupillar'

Domina
nunc p̄tinet
moderandi
vbi h̄oies
vt. l. de impu. z alijs
vt. l. de impu. z alijs

De testamentis

pellit m̄. qz nō ē verisile q̄ testator vxorē suā h̄ est matrē ipuberis voluerit p̄terire. **Casus in. l. cū q̄dē. L. de insti. z substitui.**

Notandū si fu^o alicui^o dñi fuerit heres institut^o. si adire eā noluerit vel nō potit. quia p̄uentus morte dñs nihil habebit. **secus de filiola instituta. qz ipi^o p̄ eā heditate adire p̄t. p. l. si infanti. L. de iure delib.** Et fac̄ plen^o lex cū nō solū. **L. de bōis q̄ liber^o.** Nā ibi d̄r q̄ ēt iuito filio p̄ aduēticia filij p̄t adire. Dicūt tñ doc. z etiā bona glo. in. l. cū pponas. **L. de her. insti. si fu^o cōpelleret adire heditate acq̄reret dño heditate z tali casu coacta volūtas ēt ē volūtas.** Sciendū cū ples instituti z sibi iuicē s̄stituti fuerit in portioibz ineq̄libz vno morietū ceteri residuū psequūt quis iuxta ratā sue portiois in instōne sibi exp̄sse. **Cas^o in. l. j. L. d̄ ipu. z alijs substi.** Itē cū duobz ipuberibz sit substō cū adiectiōe nois collectiui. vt ē ly vterq̄. tūc ita demū locus ē substōni z i vtriusq̄ p̄sōa p̄ditio substōis p̄ficat. **sec^o ē si substō facta p̄ signū distributiū vt est vter. alter.** Exēpluz. testator dixit. instituo Johem z Petrū. z si vterq̄ decesserit in pupillari etate. substituo eis Bartholomeū. Ecce h̄ bartholome^o vno dūtaxat mortuo in pupillari etate nō succedit ex substōne. **sec^o in sc̄do casu vicz si testator sic dixit. Johem z Petz instituo z si alter ipoz decesserit in pupillari etate substituo eis bartholomeū.** **Casus in. l. cū q̄dē. L. de ipu. z alijs substi.** Itē cū sit insti. z substi. pluriū cū adiectiōe nois distributiui. tūc q̄libz ipoz vocat̄ i virilē ac si oēs simplr z noiatim essent instituti. nisi inter b̄mōi institutos seu s̄stitutos ples. vt duo eoz eēt p̄ z fili^o. qz tles lz ples sint tñ cū alijs adiūctis vnā virilē hebūt portioz in l. vl. **L. de impu. z alijs substi.**

Capit. VII

Doniā aut̄ in testa

q mēris plerūq̄ legata p̄solui p̄ executorēs eorū dē vt hedes defūctorū demādat modicū de legat^o z ipoz varijs modis disponēdi p̄stringēdū ē. **Legatū ē deliberatio heditat^o q̄ testator ex eo q̄ vniuersuz hedis foret alicui qd collatū velit. vt. ff. d̄ le. legatū.** Et nōo legare p̄t nisi q̄ d̄ iure facere p̄t testm̄. z ei soli p̄t legari q̄ p̄t

institutū. de q̄b̄ s̄. visū ē. **Itē legatū sit his p̄bis. do. lego. dari iubeo. ipero. m̄do gli sco. p̄cipio. erigo. posco. peto. rogo. flagito. volo. dep̄co. exoro. cupio vt des. opto vt des. credo te datur. vt d̄t Azo in sūma L. e. t. allegās legē sc̄oaz. L. cōia. de le. ff. de le. j. l. etiā h̄ mō. anq̄ tñ soluant̄ legata creditores heditarij sua exigendo debita h̄nt potiores. fac̄. l. si vniuersē. L. de le. z q̄l̄r fiat distributio bonoz heditarioz creditozibz h̄ēt p̄ ea q̄ h̄nt z notant̄ in. l. sci^o mus. L. de iure deli. ad quā recurre. Itē si q̄s scienter legat rē alienā heres tenet rē illā redimere vel legatario p̄ciū dare si sit talis res q̄ vendi p̄t. si aut̄ ignorat̄ rē alienā legauit nō valet legatū nisi lege p̄sone p̄iūcte. **L. de le. l. cū alienā.** Et legatarius d̄z pbare sniam. vt ea. l. s̄. q̄ autē. Sc̄dm̄ canones tñ si alicui legatē sūt res aliene. talis tenet̄ illi restituere cur^o sūt. z p̄t agere p̄ heredē si scienter legauit res. vt habet̄ in tex. z glo. c. filijs. de testamētis Itē si aliq̄s scienter legat rē obligatā creditozū. heres d̄z eā luere. secus si legās nesciuit rē obligatā. vl̄ forte voluit legatarium luere. z h̄ exp̄ssit. tūc heres nō tenet̄ eā luere. insti. de le. s̄. sed z si rem. Item si res legata sine facto hedis. i. sine mora. fm̄ glo. perierit legatario perit. insti. de le. s̄. si res z. l. si fuū. ff. de p̄. ob. Itē si aliq̄s legauit ex illo vase vnas decē z ibi nō sūt decē s̄z pauciores. nō extinguit̄ p̄terea legatū s̄z tñmodo accipiet̄ q̄ntū inueniet̄. l. si quis fuū. ff. de le. ij. Item si aliq̄s in testamēto legauit ep̄o p̄p̄iam portioē z alia multa legat monasterijs vl̄ eccl̄ijs si legauit illā portioz ep̄o sub hac p̄ditōe vt illa tñ eēt p̄tentus z ep̄s h̄ acceptauit. valebit z nō p̄t exigere de ceteris portioē sibi deputatā p̄t adhuc sibi portioē suaz eligere. si p̄stiterit q̄ testator in fraudē modicū legauit ep̄o vt p̄ illud modicū defraudaret̄ ab alijs. tunc ep̄s adhuc p̄t exigere portioz p̄. c. officij. de testa. Sciendū tñ q̄ licz fm̄ antiqua iura ep̄s vel alius inferior nō potuerit deducere suā portioē canonicā de relictis seu legatis monasterijs de ordine minorū ad vsum diuini cultus spectātibz vt ad calices vl̄ alia ornamenta. hodie tñ p̄t. vt habet̄ in clemen. dudū. de sepultu. in. s̄. verum nō parrochiales ecclesie zc.**

De testamentis

Item q̄ nō implet volūtatē defuncti tota hereditas ē sibi auferēda. p. c. l. vniuers. de vo. 2 vo. redē. xj. q. j. siluester. Scdm leges tñ h̄ obfuāt in extraneo hede. l. em̄ filius heres p̄is nō adimpleat volūtatē p̄is defūcti. nō iō pdit totū s̄ suaf ei legitima portio. L. de fideicō. aut. h̄ ampli⁹. Itē si aliq̄s legauit mō aliterio sc̄tē. V. decē. s̄ nō det̄minauit cū pla sint mō aliteria sc̄tē marie. dabit paupiori. ar. in aut. de eccle. tit. s̄. si q̄s in noie. col. ix. Itē si q̄s legauit fuū in aliena puincia p̄stitutū expens̄ h̄dis nō legatarij q̄rit̄ fuus. ff. dele. j. cū fu⁹ 2. l. se. Itē si testator p̄t̄ iponere penā hedi bus si nō paruerint ei⁹ volūtati dūmō nō sit turpe aut inbonestū. qd̄ p̄cipit insti. de le. s̄. pene qm̄ noie. 2. s̄. vlt. facit lex vnica L. de his q̄ pene noie in testam̄to vl̄ codicillis relinquūt. Itē ex testam̄to nō adeat hereditas deficit legatū nisi ita sit legatū q̄ a venientib̄ ab intestato p̄stet legatū. tunc em̄ ab hedi b̄ petendū ē. p. l. eā quā. L. de fideicōmis. Silt̄ p̄stet legatū cū testator dixit si nō valet vt testm̄. valeat tñ iure codicillo. vel etiā qm̄ legatū ē p̄iuncte p̄sone factū. Itē qm̄ vna res pl̄ib̄ legat̄ q̄libet h̄z ibi ius nisi appareat alia volūtas testatoris ff. dele. j. si pl̄ib̄. Et d̄t Bar. ibidē q̄ l̄ hō posset oīa bona sua p̄sumere cū san⁹ sit tñ in morte nō pōt filios vl̄ nepotes p̄terire. insti. de inof. te. p. to. 2. p. c. de his. extra de sepul. Itē cū vna res duob̄ legat̄ p̄iunctim. l̄ alter eoz in rez natura nō sit. tñ tota res alteri p̄iuncto debet. vt in. l. si duob̄ ff. dele. j. L. de cad. tol. vnica. s̄. j. Lin⁹ at̄ d̄t si sperabat ille sc̄ds fore in rez natura p̄cedat lex. vel si fuerit tpe testam̄ti p̄diti. sed si nō sperabat in rez natura nec fuerit tpe testam̄ti. ps̄ ei⁹ p̄tineat ad fiscum. alle gās legē. Itē veniūt. j. s̄. cū anq̄s. ff. de pe. her. Itē q̄ scient soluit ex minus solēni testam̄to defūcti alimēta in eo alicui legata p̄t̄minū tenet ad p̄standū ea ad futu. 2. q̄ secut⁹ ē volūtatē defūcti. Casus in. l. j. L. de fideicōmis. Silt̄ si q̄s scient soluit ea q̄ minus solēni testam̄to p̄ fideicōmissū legata sūt. si q̄s ḡ senserit se ḡuatā volūtatē defūcti. nō p̄stet. vt d̄t in. l. ij. eo. ti. Itē si testator vni quē p̄mo noiauit fundū legauit. 2. eūdē fundū alteri postea legauit. demū eūdē fundū p̄mo itez legādo. licet

p̄us bis noiatus fuerit. tñ ipsa vna alter alterā medietates hēbit. vt. l. cū q̄stio. i. s̄. sedet aliā. L. dele. Silt̄ dicat si q̄s fuerit institutus in. xij. alijs in sex. vncijs. videt̄ testatorē p̄mo id admisisse qd̄ alteri legauit. Itē si claudius legauit mihi alimēta 2 vestiarū quosq̄ moreret. tūc l̄ claudius moriat̄. post mortē tñ eius mihi legata debent. vt. l. j. L. e. t. Et legatari⁹ subtrahēs rē legatā pdit eā. eo. ti. nō est dubiū. 2. l. si legatari⁹. Itē legato fūdo instructo hoies mancipia. pecora. 2 vina ibi exorta nō venalia s̄ māsiua 2 ceta q̄ in fundo sūt a gri stercozandi cā dicūt legata. vt. l. j. 2. ij. L. de p̄. sig. Silt̄ illa dicunt legata q̄ maiori pte anni ibi sūt māsiua. vt. e. ti. vbi d̄t lex semota carne mensas. pondera. terramenta q̄ laniande carnis cā p̄pata 2c. In trutinellas. cultros. dolabzias. instrō relinq̄mus. Itē legari pōt res q̄ nō est in rez natura. si mō futura ē veluti fructus q̄ in illo fūdo nati erūt. aut q̄ ex illa ancilla natuz erit. vt isti. e. s̄. ea q̄z res. Sic ḡ legari p̄nt ea q̄ sūt vel q̄ nō sūt s̄ futura sūt. Sed q̄ nō sunt nec fuerūt nec erūt legari nō p̄nt. vt insti. de inuti. sti. in p̄n. Si p̄o dubiū ē an res legata tpe testam̄ti sit in rez natura nata. puta an hō legatus viuat. agi q̄ d̄t pōt ex testam̄to s̄ ex officio iudicis cautio it̄ponit̄. vt cū heres rē p̄secutus fuerit 2 nactus legatario restituat. vt. ff. dele. j. fuo legato. s̄. vlt. It̄q̄ si tpe testam̄ti fuus legatus esset in fuga vel longinq̄ absens d̄z heres p̄stare operā vt eū req̄rat et p̄stet 2 sumptus in eā rē d̄z ipendere. Si aut̄ fuus legatus post testm̄ factū fugerit viuo testatore. impensa d̄z reddi piculo legatarij. q̄z rē eo loco d̄z p̄stare heres in q̄ a testatore ē relicta. vt. ff. de le. j. l. cū fuus legatus. 2. ff. apd̄ iul. 2. l. si fuus legat⁹. j. Rñ. Et illud qd̄ dictū est q̄ ea q̄ sunt legari p̄nt. tñ si talis res sit cui⁹ nō sit cōmerciū nec ip̄a debet nec ei⁹ estimatio. vt si q̄s legauit tēpla vel basilicas vel q̄ publico vsui deputata sūt. 2 sic de alijs reb̄ in q̄b̄ nō cadit cōmerciū. p̄terea nedū corporalia possunt legari. verumetiam in corporalia vt iura 2 seruitutes. P̄terea notari⁹ potest legare alteri rogationes. sentētiās 2c. Itē instrum̄to pictoris legato veniūt cere colores paterniculi cultoria 2 vnguille

Successio

Silr instro piscatoris veniunt nasselle q
pisciu ca capiedoz ppate sut z piscatores
Silr instro balneario legato balneario
ptineri cu balnea sine balnearioz vsam
suu pbere no pnt. ff. e. ti. l. pictor. Itē sic
currit heredi si eadē res sepi⁹ in testamto
fuerit legata. fact est ca sel pstar. vt. ff. de
le. ij. l. mephi. §. eū. Si aut eadē qntitas
in eodē testamto sepi⁹ leges⁹ debent poterit
sepius si legatari⁹ euidentissimis pbatōibz
oñderit testatorē multiplicare legatū volu
isse. s. vbi in diuersis volūtatibz v^l codicill^l
v^l vno testamto z alio codicillo eadē qnti
tas sepi⁹ legat⁹ sepi⁹ debet nisi heres pba
uerit testatorē voluisse legatariū esse pten
tū vna eaz qntitatū. ff. de le. l. plane. §. si
eadē. z. ff. de le. ij. l. sempronius. vbi dicit. si
due tabule testamti eodē tpe exemplarij ca
scpte sūt in vna centū. z in altera qnq̄gin
ta aurei legati in titū heredi parcendū ē.
Itō vtrūq; legatū nullo mō debet. sed tm̄
qnq̄gita aurei. Itē q̄ hz duo suos vnū
ex his legando. z nō apparet quē testator
tēptauerit. electio erit legatarij. facit. l. q̄
duos. ff. de le. l. exemplifica de duabz vac
cis vel eqs. z h̄ fauore vltie volūtat. ni
si pba testatoris plata eēt ad heredē. vt
sic dixit testator. Tibi fili mi vnū ex suis
meis rogo vt tradas titio penli. tūc electō
est heredis. Secus cū q̄s ples suos hab
buerit eiusdē nois. z vnū ex his legauerit
is quē tūc heres elegerit p̄stabit. l. si q̄ a fi
lio. §. si q̄s ples stichos. ff. e. ti. Itē si vni
ex duobz eiusdē nois ex tūbz de amicis te
statoris res aliq̄ legat. z cui ex illis legatū
dandū sit dubitet. eligere dicit heres cui sol
uat vt ab eo defendat. p. l. si q̄s suū. §. si i
ter duos. ff. de le. ij. Itē cū testator ita lega
uerit vxori vt tāā p̄tē qntā vnus ex filijs
de hereditate p̄na seu testatoris p̄leq̄ref
put. l. testator ipis legasset pres ineq̄les p̄
stabit ei tanta qnta mioris p̄tis legatū se
extēdit. Rō. ne cuz maior portio ei soluta
fuerit. alter filioz minus obtineret qnta
debita iure nature cū tū in p̄tis p̄tate dā
natus nō esset. Casus in. l. q̄ p̄cubinā. in
§. cū ita legatū. ff. de le. ij. Itēz vsufructu
bonoz mioris dōec ad. xxv. añū puenerit
legato legatario n̄ extinguit miorē mortuo
ante. xxv. añū. s. durabit ei vsufruct⁹ do
nec curricula p̄dicti sp̄is effluerint. Sz

si legatari⁹ vno miorē añq̄. xxv. añū atti
gerit morit extinguit vsufruct⁹. nec ad he
redes ei⁹ vsufructū trāsmitit. Casus i. l.
ambiguitatē. L. de vsufru. z habitatione
Itē si q̄s in gñe legat vinū frumtū v^l oleū
nō dicit legasse vinū gallicū aut oleū p̄ciosū
s. gñale vinū terrestre. vt habet in cle. nō
pōt. de pecu. in glo. Itē si legatū fit h̄ mō.
lego tali oēs equos meos p̄ter grisellū v^l
gradariū. oēs eq̄ veniūt p̄soluendi dēpto
grisello v^l gradario. Si p̄o sit his p̄bis.
lego illi oēs vineas meas p̄ter asinū quē
oneratū athenas remisit. oēs vinee mee ve
niūt cū h̄ asin⁹ p̄soluēde. Rō p̄mi. qz his
p̄bis exp̄mit volūtas p̄ferētis. Si em̄ vo
luisset illū habuisse oēs eq̄s. nō exp̄sisset
p̄ter qd̄ ibi caput exceptiue. qz ponit inter
res eiusdē sp̄ei vel gñales. Rō generalis
aut secūdi est. Cū ly p̄ter cadit int̄ res oī
no sepatas z distinctas diuersaz sp̄ez me
rito caput inclusiue z augmētatiue. Nā si
testator nō voluisset legatariū h̄re oēs vi
neas z cū h̄ asinū frustra exp̄sisset p̄ter
asinū cū suffecisset. lego illi oēs vineas
meas. Caput etiā p̄ter p̄iunctiue interdum
vt plerūq; solet fieri in disp̄sationis ma
teria. vt in. c. dudū. de elect. p̄ Bar. z in. l.
actiōis. L. de transac. z in regla p̄cūm. de
re. iur. l. i. vj. Itē si dixerit testator. ex here
do filiū meū Johem. z duos habuerit fili
os h̄ noie eo qz nō specificauit quem nota
uerit. z cū exhereditatio sit odioso nullū ex he
redauit. Et hec p̄p̄diose rudiōbz delegats
recollecta sufficiāt. Caplm. VIII.

Atis enim quāto

breuius fieri potuit de successiōibz
bus ex testato dictū est. Nunc p̄o
respiciendū est de successiōibz ab intestato.
Sed qm̄ plerūq; in h̄mōi successione di
stinctio graduū z eorūdem cōputatio put
in arbore p̄sanguinitatis edocemur p̄requi
rit. Ideoq; sup̄ficialiter in p̄ntiaz vt ma
teria successiōnū eo lucidius humanū ce
rebz subintrare valeat. Arboris noticiāz
expedit p̄mo enodare. General̄ em̄ cogni
tio ipsius p̄sistit in his. vicz qz sciat qd̄ sit
p̄sanguitas. qd̄ linea. z q̄t sint eius sp̄es.
Itē qd̄ sit gradus z qualr p̄sone dicūf
esse in gradu. Consanguinitas est vincu
lum diuersaz personaz ab eodem stipite

Successio

Descendentium carnali propagatione scilicet. *Li*
 nea est ordinata collectio personarum consanguinitate coniungitur ab eodem stipite descendentium diversos gradus continens et eos ab unitate stipitis secundum numeros distinguens. Linearum tres sunt species. quaedam est ascendens. et continet illos a quibus origine traximus. ut patet mater. avus. pater. et cetera. Descendentium est illa que continet illos qui duxerunt originem a nobis. ut filius. nepos. pronepos et cetera. Transversalis est illa que continet illos qui non duxerunt originem a nobis nec nos ab ipsis. ut frater. soror. et eorum progenies. ut. xxxv. q. v. primo gradu. Gradus est quaedam habitudo sive distantia personarum facta ad invicem collatione ad eodem paterem que cognoscitur quanta generationis distantia due persone inter se differant. Item persone que distant equaliter a communi paterem dicuntur esse in gradu et facere gradum. que vero inequaliter dicuntur distare gradum ut. xxxv. q. v. primo. et cetera. Item canonice computatione in linea transversali factas per istam regulam. Quarto gradu distat quis ab alio superiore eodem distat a quolibet descendenti ab eo per aliam lineam usque ad lineam equalitatis postea per numerum personarum gradus apponitur hec regula habet in. c. de dilecto. de consanguinitate et affinitate. Incipit igitur a prima superiori cellula. scilicet ab avo qui distat a trunco quarto gradu. igitur pater qui descendit ab avo per aliam lineam. similiter quarto. et sic cetera facit per alios. Sic pater et pater sunt duo fratres. et sic in primo gradu. igitur avus filius pater distat secundo gradu a patre. Pater vero trunco quarto. Sicut filius patris distat quarto a trunco. pater. quod filius patris et avus sunt duo nepotes. igitur in secundo gradu qui sunt filii duorum fratrum qui sunt in primo gradu igitur pater distat a filio patris tertio. trunco quarto. Sicut nepos patris distat quarto a trunco. pater. nepos patris et pater sunt pronepos. igitur sunt in gradu tertio. quod sunt filii duorum nepotum qui sunt in secundo gradu. igitur trunco distat quarto. Sicut pronepos patris cum trunco est in quarto et in linea equalitatis que continet omnes personas equaliter cum eo descendentes. pater. sunt duo abnepotes. qui sunt in quarto gradu. quod sunt filii duorum pronepotum qui sunt in tertio ascende et ad patrem distat a trunco tertio gradu. igitur pater magnus qui ab eo descendit per aliam lineam. Sicut tertio pater de sobrinus tertio et filius eius secundo

in tertio in linea equali. Deinde per numerum personarum ad iudicium gradus. et in probatone ista procedit ut prius. quod pater magnus et avus sunt duo fratres. igitur in primo gradu pater distat secundo. trunco tertio a patre magno. et ita de alijs. Nec probatio colligitur. xxxv. q. v. ad sedem. Ad inveniendum igitur gradus consanguinitatis secundum veterum ius. de Jo. an. et arbore tolle hanc magistralem regulam ascendenti et descendenti. Quot sunt persone de quibus quis computat inter medium vna depreca tot sunt gradus inter eos. Et intelligitur illa regula quam vna persona continue descendit ab alia. Et sic non sequitur. petrus huiusmodi duos pateres. quatuor avos. vii. paucos et cetera. igitur toto gradu distat Regula collateralium in linea equali quod gradu distat quis eorum a communi stipite toto distat inter se. et hoc secundum canonicam computationem. Secundum leges vero quod gradu quis eorum distat a communi stipite toto duplicato distat inter se. Regula de linea collateralium inaequali est quod gradu quis eorum remotior distat a communi stipite toto distat inter se secundum canones. secundum leges vero que sunt persone stipite depreca tot sunt gradus. Sciendum secundum legale computationem quolibet persona facit gradum. vnde filius et filia faciunt duos gradus. Secundum canonicam vero computationem due persone faciunt unum gradum. Rationem. quod in legibus propter hoc assignantur gradus. ut hereditas vel successio ab vna persona ad alteram in consanguinitate deferatur. Et quod hereditates non possunt dari ab vna persona in alteram. Item in singulis personis singuli ponuntur gradus. sed in canonicis bus propter hoc computantur gradus ut demonstretur usque ad quantum gradum nuptie celebrari debent Et quod nuptie inter duas personas fiunt. Item canones duas personas in vno gradu ponunt ut. xxxv. q. v. ad sedem. Sciendum quod hec persone coniungi non possunt matrimonioaliter. Nata soror neptis mistera fratris et vxor Et pater dicitur nurus pignori nonerca Vxoribus soror pignori nata nuribus Atque soror patris coniugio lege vetantur Nec papa cum his dispensat. vide de hoc i. c. lra. de resti. spo. in glo. j. non vult. Casus in quibus impedit matrimonium prohibetur dirimitur scilicet Error conditio votum cognatio crimine. Lul? dispiras vis ordo ligamē hōestās. Si affinis si forte coire neq̄bis. Casus in quibus soluunt sponsalia de futuro. Mutu? assens? abūtia sive iūct?. Fact? affinis vlt altera

mea
 EST

Gradus Est

Regula

100

Successio

cupula carnis. Crimē religio si mala p̄di-
tio. Si lesura ḡuis sp̄salia soluis i istis
Affinitas est p̄mitas p̄sonaz ex carnali
p̄mixtiōe pueniēs oī carēs p̄ntela ex car-
nali cōmixtiōe. Correlarie seq̄t q̄ affini-
tas p̄bit tā p̄ legitimū q̄ p̄ fornicariū coi-
tū. vt. xxxv. q. iij. nec eā. z. c. discretiōz. de
eo q̄ cog. p̄san. z. c. fraternitat̄. e. t. Et di-
cūt affines q̄si ad alterius fines tēdētes.
Nā sic ego z vxor mea sum? in p̄mo ḡne
affinitat̄. sic soror vxor̄ mee ē affinis mi-
hi in p̄mo ḡne z p̄mo ḡdu. Vnus affini-
tatis iuenit̄ fm̄ hāc regulā. p̄sona addita
p̄sone p̄ carnis cōmixtiōē fac̄ gen? affini-
tatis z nō gradū. p̄bi ḡra. Frater me? du-
cit vxorē cui admiscet carnalr. p̄ hāc car-
nalē copulā orit̄ p̄mū gen? affinitatis int̄
vxorē fr̄is z eius sororē q̄ ē ex alio latere.
Itē da vxores istis tribz q̄ descēdūt ex fr̄e
vt filios. nepos. p̄nepos. q̄bz p̄iūgat̄ p̄ car-
nalē copulā orit̄ p̄mū gen? affinitatis int̄
eas z sororē fr̄is. Eodē mō ex alia p̄te ar-
bor̄ soror nubat viro cui p̄iūgat̄ carnalr
p̄ hāc carnalē copulā orit̄ p̄mū gen? affini-
tat̄ int̄ vir̄ sororis z fr̄em sororis vt p̄us.
Itē gradus iuenies p̄ hāc regulā p̄sona
addita p̄sone p̄ carnis p̄pagatiōz mutat̄ ḡ-
dū z nō genus. Verbi ḡra. Fr̄ ducit vxorē
illa ē affinis sororis fr̄is in p̄mo ḡne et
in eodē ḡdu in q̄ frat̄ est ei p̄sanguine?. s.
in p̄mo. qz cū h nō fuit carnis p̄pagatio n̄
est mutat̄ ḡd?. Adde sorori p̄sonā p̄ car-
nis p̄pagatiōz. s. filiū. ista mutat̄ ḡdū igit̄
attinebit vxori fr̄is i sc̄do ḡdu ḡne nō mu-
tato. Adde aliam p̄sonā. s. nepotē illa s̄l̄r
mutat̄ ḡdū z nō genus. igit̄ erit vxori fr̄is
in tertio ḡdu z p̄mo ḡne affinitat̄. Eodē
mō p̄putab̄ ḡdus ex alio latere. qz vir so-
roris est affinis fratri z sue successiōi in p̄-
mo ḡne in eodēz vel diuersis gradibz. vt
dictū est. Itē oēs p̄sanguinei vxoris s̄nt
affines viro in p̄mo ḡne affinitat̄. z in eo-
dē ḡdu in q̄ s̄nt p̄sanguinei vxori z ec̄tra
oēs p̄sanguinei viri s̄nt affines vxori in p̄-
mo ḡne affinitat̄. z in eodē ḡdu in q̄ s̄nt
p̄sanguinei viro. Consanguinei s̄o viri z
cōsanguinei vxoris int̄ se nō s̄nt affines
Vñ p̄r z filius p̄nt ducere m̄rem z filiam
z duo fratres duas sorores. eo. ti. sup̄ his
Itē oēs mariti p̄sanguineaz mearū s̄nt
mibi affines in primo ḡne affinitatis z in

eodē gradu in q̄ vxores eoz s̄nt mibi cō-
sanguinei. Idē z p̄ oia itelligas de vxori-
bus p̄sanguineoz. Nec oia comprobant̄
xxxv. q. v. porro. patz p̄ h q̄ vxores duoz
fratrū vt̄ alioz p̄sanguineoz nō s̄nt affi-
nes. qz olim attinebāt in sc̄do ḡne affinita-
tis. qd̄ hodie sublatū est. Itē p̄bitiō d̄
sc̄do ḡne affinitatis z tertio reuocata ē. z
ples suscepta ex secūdis nuptiis potest co-
gnatiōi p̄oris p̄iugis copulari. licet olim
nō potuerūt. e. ti. nō dz. Hoc sic itelligit̄.
frater me? hz vxorē eo mortuo relicta sua
nubit alij z plē ḡgnit. illa p̄les nō potuit
copulari cognatiōi p̄oris mariti. p̄t pu-
blice honestatis iusticiā. nā h mō reuoca-
tū est. S; alia publice honestat̄ iusticia
que est de sponia de futuro adhuc manet.

Itē q̄ igrant sororē vxoris sue cognouit
putans eā esse vxorē suā iurabit q̄ h̄ insci-
us fecerit. z tūc ab vxore eius nō sepabit̄.
sed reddet z eriget. Illa s̄o sine cōiugio
maneat. xxxiij. q. j. in lectum.

De successione ex intestato qz seq̄t fuan-
dū est p̄ lege. de successiōe ex testato sup̄
dictū est. Legitimi z naturales.

Primi gradus tantū equalr succedunt
sive sint masculi sive femine sive in p̄tate
p̄stituti sive non. In aut. de here. ab inte-
sta. veni. §. reliquū. z. §. nulla. col. ix.

Alterioris gradus tantū. i. nō filij. tunc
succedūt p̄ stirpes i infinitū sive in ineqli-
tū sive in ineqli iur. rep̄ntatōis fuato. in
sti. de here. q̄ ab intesta. deferunt. §. Itē si
ex duobz.

Primi vt̄ vltioris grad? s̄nt tūc oēs p̄-
mi ḡdus succedūt z excludūt alios. Sed
si aliq̄ sint p̄mortui eoz filij succedūt cum
alijs p̄ stirpes in infinitū. Idē ex alijs suc-
cedere nō p̄nt. vt̄ insti. d̄ her. q̄ ab intesta.
dese. §. si. z. §. cū fili?.

Legitimi t̄m
Sp̄iales vt̄ ex sacramenti donatione
vel illius detentione. z nō succedūt talibz
p̄entibz. cū ista generatio respiciat eterna
z nō tp̄alia. xxx. q. vij. peruenit z c.

Adoptati ab auo materno vel paterno
tūc idē vt̄ in mēbro p̄cedenti. Ab alio pu-
ta a patruo vel fratre vt̄ quocūqz alio tūc
succedūt si morit̄. tpe ipsius p̄r̄ nō s̄nt
emancipati. vt̄. l. cum in adoptiuis. L. de
adopt. Arrogatus t̄m filius hz oia iura si-
cut filius naturalis z legitimus.

Instrumentū quid sit

Naturales tm̄.

Ex simplici coitu. Legitimi p̄ncipē vel matrimonii subsequēs z succedūt. ex tra q̄ si. sint legi. c. p̄ venerabilē.

Non legitimi. In bonis m̄ris indi stincte succedūt cū alijs naturalibz z legi timis nisi m̄ sit illustris. l. si q̄ illustris. L. ad se. cōsul. orphi. insti. e. t. §. nouissime.

In bonis p̄nis nō succedūt nisi i dua bus vncijs cū m̄re sobole z iunge nō extā tibz. vt in aut. l. 3. L. de na. libe. Ex dānato coitu. z fm̄ oēs doc. nō succedūt. insti. ad se. cōsul. orphi. §. nouissime.

Permitti.

Naturales z legitimi. naturales tm̄. et legitimi tm̄. Tūc legitimi tm̄ vicz arroga ti p̄currūt cū naturalibz z legitimis. z na turalibz tm̄ legitimis. z naturales tm̄ ex cludūt vt dictū est. Filij tm̄ secūdi m̄rimo niij nō succedūt cū p̄mis in bonis acq̄sitis p̄stāte m̄rimonio p̄mo. in. l. femie. L. d̄ se cūdis nuptijs. sic nec filia i re feudali ep̄n te masculino. etiā si de h̄ pactū factū sit. vt i aut. de suc. feudi. in. §. h̄ etiāz. coll. x. Nec etiā vir legitiatu tm̄ nec legitiatu p̄ se/ quēs m̄rimoniū sine spēale mētiōn. Cal^o in aut. in succes. L. de suis z legi. libe. j.

Capl'm. IX.

Autētico. vt cuz

de ap̄lonibz cognoscit. §. cās. col. viij. Silr p̄ nota. in. c. q̄ntauallis in glo. d̄ iureiu. colligūt q̄dā casus in q̄b pentes solent exheredare filios. vt p̄z in his metris.

Bis septē causis natus puabit heres.
Parentes feriat vel verbū dicat amarū.
Crimen accusans veneno si potat illos
Aut si tradat eos si cura furentibz absit
Se societ repobis patriā dilexit amicā
Non fideiussit p̄ p̄e v̄l ab hoste redemit
Castariqz patrē vetuit se imiscet arenā
Non orthodoxus vouerē si nota sequet
Casus in q̄b filij exheredant pentes
Sed p̄ z octo filij cū spernit honorem
Accusat filiū veneno si potat illum.
Coniūctam filij diligit testariqz vetat
Furentē negligat captū nec ab hoste rede
Consort. vit. crudeliter insidiet (mit.

Notandū ex autē. de nuptijs. §. ingrati tudinē. col. iij. colligūt tres casus in q̄b

frater pōt exheredare frēm. Primus cum frater pcurauit mortē fr̄is. Scd̄s si crimi naliē actionē s̄ eū duxit. Tertius si sue s̄b stantie in frēm p̄iecturā pcurauit. vt velle sibi facere incendiū v̄l sile q̄ casu ei^o por tio ad alios fr̄es z attinētes p̄inebit. Vñ fratre decede ab intestato succedit p̄ cū alijs fratribz demptis casibz exheredatio nis. vt dictum est.

Cōpendiose cū visum sit de p̄mis dua bus officij notariatus p̄tibz. postremo vi dendū ē de ei^o tertia pte p̄ncipali q̄ p̄sistit circa instrōz p̄fectionē eiusdē p̄missa p̄se quendo capitula. Capl'm. I.

Instrumentum est

Scriptura ad assertionē seu p̄batio nē alicui^o rei facta. Vel est solēnis z rite ordinata sc̄ptura p̄ autentice p̄sone manū publice cā memorie facta. Et d̄: in strumētū. qz instruit. vt. c. si. de do. z p̄tu. vel d̄: instr̄m q̄si documētū. qz docet argu mētū. vij. q. ij. Si q̄s de cleri. z. L. de edē do. aut. si q̄s in alieno. z. c. si q̄s p̄sibz. d̄ rebz ec. nō alie. Vel d̄: instr̄m q̄si munim tū. qz munit p̄ducentē s̄ aduersariū. vt in c. cordi. §. post h̄. de apel. li. vj. Et licz ap pellatōe instrōz testes p̄tineant z omē id qd̄ iudicē instruit. vt. c. p̄uenit. de testi. co gē. z. ff. de fi. instru. l. j. Tū instr̄m in p̄o sito p̄prie d̄: sc̄ptura ad mēoriā alicui^o rei p̄fecta zc. Instrōz due sūt spēs. Nam aliud publicū seu autēticū. aliud p̄uatum Publicū seu autēticū qd̄ publicā h̄z au/ crozitatē. cui^o p̄les sūt spēs. Nam publicū est qd̄ p̄ manū publicā est sc̄ptū. i. p̄ manū notarij q̄ est publica p̄sona. vt. l. orphano trophos. L. de epi. z cle. Itē publicā for mā redactā de p̄sumptōibz. Illud de fi. in stru. c. ij. z. c. in dilectos. Itē qz sigillo au tētico sigillatū. de fi. instru. sc̄pta. de p̄ba tōibz. tertio loco. Itē d̄: publicū. qz aucto ritate iudicis exēplificatū z autēticatū. vt l. p̄blicati. L. d̄ testa. z. l. fi. L. de re iudi. l. vlt. qz in iudicio scribit ap̄d acta publi/ ca. Et valet p̄ quēcūqz sc̄pta sit. vt. l. ij. L. de edendo. de p̄bationibus. qm̄ contra.

Itē q̄nto d̄: publicū eo qz h̄z subsēptio nē triū vel pluriū fm̄ canones viuētium testiū. etiā si sit p̄ puatā manū scriptum de fide instru. c. ij. de p̄bationibz. qm̄ p̄tra

Instrumentū quid sit

l. scripturas. L. q̄ potiores in pignore habeant. et in aut. de testi. si. q̄d igitur vult caute. et s. seq̄n. col. ij. Itē dicitur publicū q̄d de archino publico siue armario publico est p̄ductū. de p̄sc̄p. ad audientiā. ff. de p̄ba. celsus. Et generalr̄ oēm scripturā dicit publicā. cui de iure vel sp̄ali p̄suetudine credif. d̄ fide instrum. cū dilectus. Et p̄ In. c. ti. c. j. P̄uatū p̄o instrū q̄d cūq̄ dicit nisi aliq̄ p̄dictoz̄ modoz̄ sit corroboratū. Et illoz̄ tres sūt sp̄s. Nā aliq̄n̄ facis scripturā tibi t̄m. aliq̄n̄ alteri t̄m. aliq̄n̄ tā tibi q̄s alteri. Et scripture quā tibi facis in p̄iudiciū alterius nulla fides h̄et. L. de p̄ba. l. exemplo. et l. nō epistolis. Scripture p̄o quā facis aliq̄ p̄ te. puta creditori tuo d̄ eo q̄d ab eo recepisti credif. p̄ te. ff. d̄ possi. l. publica menta. s. si. xxvij. q. j. oēs semit. Tibi autē et alijs facis scripturā sicut est codex rōnū tuaz̄ cui interdū credif. ff. de edēdo si q̄s ex argentarijs. l. quendā. s. nūmularios. Argētarius is est q̄ q̄ndā p̄ponebat auctoritate publica. vt in p̄dicto. s. nūmularios. argēto dando et recipiēdo. ad cui⁹ fide sicut nūc ad fidem tabelliōis recurrebat. Itē de nūmulario q̄ alienā pecuniaz̄ tenebat publica auctoritate. vt in dicto. s. nūmularios. Et habet in autentica de fideicommissorib. s. si. col. j. Silr̄ stat̄ cyroḡ p̄ho q̄ sup̄ deposito solet fieri in eadē forma depositario et deponētī. Ita vicz̄ q̄ q̄dā l̄re p̄ mediū incidant̄ sicut in puincia et in dyoc̄. Harboneñ. solet fieri. etiam s̄m naturā alioz̄ p̄tractū. cui scripture standū est. vt in dicta. l. publica. et ff. de p̄ba. si cyroḡraphū. Regulariter autē p̄uate scripture nō credif. L. de p̄ba. l. instrumēta. et l. rōnes. nisi p̄ eū q̄ scripsit. et h̄ in p̄sonalib. L. q̄ potiores in pignore habeant. l. scripturas nisi forte sit a testib. nō pauciorib. tribus subsc̄pta. put̄ latius p̄ specula. in ti. de instrum. editōe. s. nunc dicendū. s. v. Credif autē publico instrumento sine oīni ad m̄iculo dūmodo illud instrumentū appareat sine cancellatura rasura vel innouatione p̄me figure q̄ possent suspitionē inducere nec sit deletū vel abolitū. in aut. de fide instrum. s. si p̄o moriaf. col. ij. p. c. ex l̄ris. et c. inter dilectos. e. ti. de fal. c. licz̄. L. de edicto diui adriani tollēdo. l. si. s. j. Et generaliter credif instrumento dūmodo nō

sit suppositū alicui de vicijs vel defectib. q̄s ponit speculator in ti. de instrumentoz̄ editōe. in. s. postremo restat videre. in. s. si aut. vsq̄ ad p̄. opponit aut. Si p̄o instrumentū nō apparet suspectū incumbit p̄batio accusanti. vj. q. vlti. actor. Dubitat̄ q̄t testes p̄iudicent instrumento. Speculator in titulo de instrumentoz̄ editōe. in. s. restat videre. in. s. s̄ q̄ro. allegat Dodofredū et Bern. q̄ dicūt q̄ auctoritas tabelionis equipollet duob. testib. vt de p̄ba. qm̄ p̄. L. de fide instrum. l. in exercendis. Licet alijs videat̄ q̄ trib. xvj. q. iij. s. p̄ot. et alijs q̄ q̄nq̄. L. q̄ testa. fa. p̄nt. l. hac p̄sul. t̄ssima. de testib. in oīni. Igit̄ videt̄ q̄ q̄ tuoz̄ aut q̄nq̄ siue in scripti siue aliq̄ t̄m vincit instrumentū. Dicit t̄m Dofredus q̄ p̄sideranda est natura p̄tractus in instrumento cōtenti. vt si sit testamenti in q̄ s̄m leges septē sunt testes necessarij vel codicilli. in q̄ q̄nq̄ requirunt. Tunc em̄ necesse ē q̄ instrū p̄ totidē et p̄ duos et amplius reprobet̄. Et sic colligit̄ q̄ regulare est q̄ p̄t p̄ testes p̄bati p̄tractū eius q̄d instrumento publico p̄tinet argumen. l. cum p̄cib. L. de p̄bati. et L. de p̄trahenda et cōmitenda stipulatione. l. optimā. s. si. q̄d vez̄ est p̄terq̄s in duob. casib. vt. Quid velleiā nū. l. antique. et L. arbitriū tutele. finali. quā elegit̄ glosa dicte legis. in exercendis et latius per doctores. in. l. generalr̄. L. de nō numerata pecunia. Item Azo dicit q̄ vna vox duoz̄ testium in nullo casu validior est publico instrumento. sed publicū instrumentū validius est duob. vel plib. testib. In multis t̄m casib. in q̄b. nō h̄nt parem vim testes et instrumenta. et in q̄b. requir̄ scriptura et p̄batio p̄ scripturā. quos enūerat speculator in titulo de instrum. editōe. in. s. restat videre in. s. q̄d si tantuz̄ vna ex testib. et in q̄b. p̄tractib. scriptura sit de substantia. vide legē p̄tractus. L. d̄ fide instrum. l. celsus. ff. de p̄ba. et magistralem glo. c. j. de censib. li. vj.

Capl̄m. II.

Scienduz̄ q̄ instrum̄

mentū publicū. vt dicit Spec. e. ti. duo p̄ncipalr̄ d̄z̄ p̄tinere. s. publicatōes. de q̄b. in. c. primo seq̄nti. Secundū erit factū siue negociū q̄d d̄z̄ p̄tra

De publicationibus

ctus q̄ inter ptes strahitur. 7 in publica-
tiones redigit sine ordinat. s. q̄ ipsius ne-
gocij tenor enarret. Sunt em̄ q̄dam p̄tra-
ctus stricti iuris. q̄dam bonafidei. Et bo-
ne fidei sunt actio ex v̄dito. exempto. lo-
cato. cōducto. negocior̄ gestor̄ mandati
depositi p̄ socio tutele cōmodati pignora-
ticia. familie heretice. de cōmuni diui-
dūdo 7 actio p̄scriptis verbis. que. id est
de extimato p̄ponit p̄mutatio. hereditatis
petitio 7c. put̄ p̄tinet in. c. Cum venerabi-
lis. de exceptionibz. 7 instit. de actionibz. i.
§. actionū. Alie vero actiones dicunt̄ di-
stricti iuris. vt actio ex mutuo stipulatu.
arbitrio. nudo pacto. 7 transactiō. Nec
dicunt̄ bonafidei q̄ in eis tm̄ suari debe-
at bonafides. q̄ in actionibz stricti iuris
etiam seruari debet fides. 7 in q̄cūqz p̄tra-
ctu bonafides internenire debet. p. l. bo-
nam fidem. C. de actio. 7 obliga. Sed iō
dicunt̄ bonafidei. quia maxime deberet
exuberare. 7 eis bona fides 7 inter cōtra-
hentes. quia vltra id veniūt etiam om̄ia
accessoria 7 ea de q̄bz in p̄tractu nō est co-
gitatum. videlicet in contractu emptiōis
7 venditionis 7 similibz bonafidei. venit
etiam id q̄d expresse nō est actum. videli-
cet a tpe more q̄ alteri nō reddidit id ad
q̄d tenet. De natura em̄ p̄tractus veniūt
dāna 7 interesse. que etiam debēt refundi
Sed in actiōibz stricti iuris nō venit ac-
cessoriū. nec de ea quibz nō est cogitatum
Poterit notarius sup̄ quocūqz negocio 7
contractu a iure vel ab hoie nō phibito.
put̄ ex superioribz huius artis alumnis. 7 i
ea initiantibz mediocribz claruit debite
req̄situs instrumentū facere 7 conficere.
Si p̄o notarius ignarus iuris. 7 sue salu-
tis imemor extiterit. Et de p̄tractibz phi-
bitis instrumenta conficere. seu illis inter-
esse ausu temerario attēptauerit. penas le-
gales incurrit. 7 gehennā edificabit. Res-
fert em̄ Hostiens̄ q̄ notarij qui sup̄ vsur̄
7 cōtractibus vsurarij siue alijs quis mō
in fraudē vsuraz̄ initis conficiūt instrum̄-
ta periurij notā incurrūt. quia cum crean-
tur iurant q̄ hmōi nō faciant. Periurus
aut̄ efficit̄ infamis. 7 p̄consequens testifi-
cari nō potest. nec instrumenta p̄ficere. de
testibz. licz ex quadam. Et om̄is infamis
tam de iure q̄ de facto pelli debet a p̄mo

tionē siue sit dignitas siue ordo. Nam in
famibz porre dignitatū patere nō debent.
In regula. infamibz. de regu. iuris li. vj.
Neqz possūt esse pcuratores neqz iudices
causaz. de iudicibz. cū deputati. Repellū-
tur etiaz ab accusando. l. q̄ accusare. ff. de
accusatōibz. Similr repellunt̄ a postulā-
do. ff. de postulando. l. j. Predictā etiam
sententiā de notarijs p̄dictis approbat ar-
chidyaconus. xlvj. di. c. fi. q̄d als̄ incipit
sicut nō suo noie. in glo. sup̄ verbo alieno
noie. ad q̄d allegat. ca. ex pre. de testi. Ad
q̄d facit q̄d notat̄ in. c. sicut. nec de. v̄l mo-
nachī. Sili mō de quocūqz p̄ctu a iure
phibito notarius abstinere debet. alioq̄n
penā seu penas a iure expressas se nouerit
acrius incursum.

Caplm. III.

Equit̄ nunc vide

re de publicationibus requisitis
ad instrumentū publicū. Quaru
regulariter sex sunt. scz ānus dñi. inditio.
dies. mensis. locus p̄tractus. testes. 7 no-
men tabellionis. Licz septima publicatio
in quibusdam locis 7 terris addi p̄sueue-
rat. scz nomen pape vel impatoris pro tpe
regnantis quo fuit conditum instrumen-
tū. Sz hac septima om̄issa de p̄dictis sex
videndū est p̄ ordinē. Notandū ante q̄
ponat̄ ānus dñi solet poni inuocatio nois
eiusdem dñi nostri h̄ modo. In noie dñi
Amen. Vel sic. In nomie dñi nostri iesu
chusti. Vel sic. In noie p̄is 7 filij 7 sp̄s
sancti Amen. Nec autē inuocatio ponē-
da est semp̄ in magnis 7 perpetuis instru-
mentis. In alijs autē breui tempore valis-
turis. Similiter in noie dñi amen incipi-
endo. Subsequēter ponunt̄ anni dñi qui
tunc currunt incompleti hoc modo. In
noie dñi Amē. Anno a natiuitate dñi 7c.
lxxij. Et aliquando dicit̄ Anno ab incar-
natione dñi. 7c. lxxij. Inditione. 7c.
vel quota tūc fuerint anni. Dicit̄ aut̄ indi-
tio ab indicendo. id est p̄cipiendo. Cesar
em̄ Augustus describens ymuersum orbē
sub tributo singulis annis. xv. sibi exhibē-
do. orbē in tres ptes diuisit. vni parti im-
posuit vt p̄mo q̄nquēnio dare certā q̄nti-
tatē argēti. secūde vt daret certā q̄ntitatē
ferri. tercie parti 7 vltimo q̄nquēnio vt da-

Inuocatio

h̄c erit

Annus

Inditio

De p̄ditione
anno 1171 p̄ 15 de v̄l v̄l v̄l

De publicationibus

ret ei certā auri q̄ntitatē. Et sic finit̄ tribus
 q̄nquēns. s. xv. ānis fiebat reiteratio ad
 p̄mū. Et p̄pterea nulla inditio trāscendit
 q̄ntādecimā. His em̄ inditio aut est p̄ma
 sc̄da aut tertia. z sic de alijs vsq; ad. xv. in
 clusue. Et post q̄ntādecimā fit reiteratio
 ad p̄mā. Et d̄: vnusq; ānus q̄ndena in
 ditionē. Fuit aut̄ p̄mo inuenta ista inditio
 cū fuit p̄ceptū istud a cesare augusto tribus
 ānis aq̄q; d̄ns n̄f iesus x̄ps de v̄gine na
 sceret Maria. z p̄t̄ h̄ diuisis annis d̄ni p̄
 q̄ndenos his tribus adiunctis ānis q̄ sup̄ue
 rint oñdūt inditōz iuxta suū nūez. Verū
 Si p̄ q̄ndenos d̄ni diuiseris ānos. His
 tribus adiunctis inditio certa notat̄. Premis
 sa aut̄ p̄a sūt fm̄ eos q̄ inditionē mutāt in
 natiuitatē d̄ni sicut z ānū z b̄n̄ fm̄ moder
 nos. Quidā t̄n̄ mutāt inditionē. viij. kal.
 octobris sicut añ x̄pi aduētū fiebat. quaz
 mutationē iā nō curam̄. si t̄n̄ q̄s velit in
 uenire iditōz q̄ ē ab. viij. kal. octobris fm̄
 illos vsq; ad natiuitatē d̄ni sine ad kal. ia
 nuarij seq̄ntis seu fm̄ alios vsq; ad festus
 incarnatiōis iūgat ānos d̄ni. iij. diuiden
 do eos vt dictū ē. z sic fm̄ eos inditio iue
 nit. Circa t̄n̄ t̄ps mutādo inditōz regiōis
 ē p̄suetudo p̄uāda. q̄ p̄suetudie p̄siderata
 sepe inst̄ra p̄cordāt q̄ p̄ma facie fm̄ varia
 tionē inditiois. falsa vident̄. Igit̄ notari
 ea q̄ sūt moris z p̄suetudinis loci in bone
 fidei inditōz fuari d̄z. p. l. q̄ si nolit. s. qz
 assidua. ff. de edi. edic. Post inditōz subie
 q̄ntē ponit̄ dies p̄ctus vel negocij noian
 do ip̄m mēsem sub q̄ p̄tinet z q̄tā diei an
 sit p̄m̄. sc̄ds. vl̄ tertius illi mēsis in q̄ fa
 ctū est inst̄m. Ponit̄ at̄ dies mēsis diuer
 simode. Uno mō fm̄ p̄suetudinē bonon̄.
 vt in h̄ exemplo p̄mo die maij. sc̄da die in
 trāte maij. tertia die intrāte maij. z sic vl̄
 q; ad. xvj. Trāfactis aut̄. xvj. ponit̄ dies
 p̄ dictōz exeūte h̄ mō. q̄ntādecima die exe
 p̄unte maij. q̄ntādecima die exeūte maij.
 vsq; ad penultimā diē. In penultima die
 maij d̄z. penultima die maij. z tūc vltia die
 maij. Et ita de singul̄ mētib; h̄ntib; xxxj.
 dies. In illis aut̄ h̄ntib; xxx. dies s̄lt̄ vsq;
 ad. xv. p̄ h̄ac dictōz intrante. z finit̄. xv.
 dieb; p̄cedūt descēdendo p̄ illos dies cuz
 hac dictōe exeūte. sp̄ t̄n̄ in p̄mo die nō po
 nit̄ intrāte. z in penultima z vltia nō ponit̄
 exeūte. z sic obfuať in regno ceetie. Alio

mō fm̄ cōsuetudinē modernoz z q̄si oim̄
 alemanaz puinciaz ponit̄ dies mēsis sp̄
 ascendēdo h̄ mō. p̄ma die. sc̄da die mēsis.
 z sic de alijs dieb; mēsiū. sed necessariū est
 notariū scire q̄t̄ q̄libet mēsiū habeat dies
 q̄ patebunt his versibus.
 Junus ap̄ilis septē nouēq; tricenos.
 Plus vno reliq; februsq; vicens z octo.
 Qui si bisextus fuerit sup̄addit vnus.
 Tertio mō ponit̄ dies in inst̄ris kalēda
 rū nonaz z ydū vt colligit̄ his v̄sib; se
 q̄ntib; S; qz expositio hoz v̄suū lōgā ex
 igeret septurā. iō p̄potit̄ relinq̄ndū est.
 Sex nonas maius actober iulius z mar.
 Quatuor z reliq; tenet idus q̄libet octo.
 Janus z augustus necnō mēsis duoden
 Denas z nonas dicūt habere kalendas
 Junius aplis septēber siq; nouember
 Ter senas retinet februs bis octo kalēdas
 Julius october mar maius septēq; decē
 Sortiri nomen decet has a mense seq̄nte
 Conseq̄nter in inst̄ro d̄z poni locus in q̄
 p̄ctus vl̄ negociū hitus vl̄ gestū est h̄ mō
 Actū bononie in palacio cōi vel loco tali
 In stuba vel camera inferiori vel superiori
 loco. locū specificando. Itē post locū po
 nit̄ testes aliqui p̄ ablatiū h̄ mō. p̄ntib;
 ibidē A. z B. testib; ad h̄ vocatis z roga
 tis. Aliq̄ p̄ genitiū p̄cedente isto abla
 tiuo p̄sentia. h̄ mō. Acta sūt hec in p̄ntia.
 A. z B. testium ad h̄ vocator z rogator.
 Aliq̄ p̄ n̄m h̄ mō. His act. interfuerunt
 A. z B. testes rogati. Vez licz de p̄suetu
 dine tabelliōis in oim̄ inst̄ro apponat̄ q̄ te
 stes vocati sint z rogati. Non tamē in oī
 p̄ctu d̄ iure h̄ est necessariū. Solūmō em̄
 in testamētis z diuortijs z in p̄felliōe cre
 ditoris p̄sistentis creditū sibi solutū exigū
 tur testes vocati z rogati z in alijs p̄ctib;
 vbi ad p̄bandū exigunt̄ testes z sc̄ptura i
 superiorib; p̄uisum est. Notandū vbi nō ē
 certus nūerus testiū a iure vel p̄suetudie
 diffinitus sufficiūt duo testes q̄ pluralis
 locutio duoz nūero p̄tenta sit. Vbi autē
 diffinitus est nūerus vt in testamētis z in
 codicillis. s̄lt̄ in inuentarijs z alijs. vt ha
 bet in sūma de p̄ctu z iudicij. sub rubrica
 de testi. debēt tot testes inscrib̄ put natu
 ra p̄ctus exegerit Post testes ponit̄ signū
 z nomē tabelliōis cū ip̄i cognoie z ei⁹ au
 ctoritate ip̄eriali vel aplica sit notarius.

Handwritten mark resembling a stylized 'G' or 'C' with a loop.

Scribitur q̄ q̄libet mēsiū habeat dies q̄ patebunt his versibus.
Junus ap̄ilis septē nouēq; tricenos.
Plus vno reliq; februsq; vicens z octo.
Qui si bisextus fuerit sup̄addit vnus.

Locus

Testes

110
dat 80
du
inditio
112

Notarius
110

Instrumenta pcuratorū

*Forma notarij
H. Struben d. q. d.*

Testamentū

Et rogatus sc̄psit h̄ mō. Et ego Johannes de U. clericus mogū. dyo. Sacra impia li auctoritate notarius. q̄ p̄missis oibz et singul̄ rogatus p̄ns interfui et rogat̄ sc̄ps̄ si zc. In testamētū aut̄ scribit sic. Ego A. zc. q̄ p̄dicta oīa de mādato dñi testatoris publice scripsi. Et si fuerit in cōi officio alicui⁹ p̄sistorij. vel curie ep̄alis seu alteri⁹ cuiuscūqz sic scribat. Ego Johannes zc. ipe riali auctoritate zc. z nūc cōis venerabil̄ p̄sistorij talis curie zc. h̄ publice sc̄psit rogatus z req̄situs. *Notādū* q̄ qdā ponūt in p̄ncipio instrumenti oēs publicatiōes excepto noīe tabellionis. sed melius videtur q̄ in p̄ncipio instrumenti ponant̄ illa q̄ notāt t̄ps illius instrumenti vt anni dñi inditio z dies z alij tres. s. locus. testis z nomen tabellionis ponant̄ in fine. In sentētijs p̄o ponūt oīms publicatiōes in fine. z ita fm̄ modernū romane curie stilū hodie obfuaat. Et hec de instrumentoz publicatiōe dicta sufficiant.

Sequit̄ caplm̄ vltimū de instrumentoz formis. Caplm̄. III.

Equit̄ nunc tenor

Instrumenti pcuratorū p̄stōnis ap̄d acta. In noīe dñi Amen. Anno a natiuitate dñi. D. cccclxxiij. Inditiōe p̄ma. die v̄o vltima mēsis Julij sero hora sexta vel q̄si pontificatus sc̄ssimi in x̄po p̄is z dñi dñi Sixti dīna puidētia pape secūdi. anno eius q̄rto. In venerabil̄ viri A. iudic. vel offic. tal̄ curie. In meiqz notarij publici testūqz infrasc̄ptoz ad h̄ vocatorū z rogatorū p̄ntia p̄sonalr̄ constituti vel p̄stitutus discretus vir A. oibz melioribz mō via. iure cā stilo forma z ordine q̄ bus melius potuit̄ debuit. p̄t z dz. fecit z p̄stituit. creauit z solēnit̄ ordinauit suos veros certos legitimos z indubitatos pcuratores. actores. factores. negociorūqz suoz gestores ac nūcios sp̄ales z ḡnales Ita tñ q̄ sp̄alitas ḡnalitati non deroget nec ec̄tra. v̄cz p̄uidos z honestos viros A. z B. p̄ntes vel absentes z onus pcuracionis h̄mōi in se assumētes ad p̄sequēdā p̄ dño p̄stutēte z ei⁹ noīe cām z cās vertentē seu vertentes int̄ ip̄m dñm p̄stituentē ex vna. z q̄sdā A. z B. de sup̄ p̄ntia de sententiō. q̄rūdā bullaz z instrumenti dona-

tiōe aliqz domoz seu rez in tali ciuitate seu opido sitaz seu ex̄ntiū z eius occasiōe p̄tibz ex altera. necnō agendū noīe z p̄ pte ip̄i⁹ p̄stutētis. ip̄mqz z ei⁹ iura in oibz z p̄ oīa defendendū. libellū seu libellos z q̄s cūqz petitiōes sū marias dandū z recipiēdū dantqz z recipi videndū. litem seu lites p̄testandū z p̄testari videndū. de calūnia vitāda z veritate dicēda. cū oibz z singul̄ clausulis z caplis in z sub calūnie iuramto p̄tentis in aiām ip̄i⁹ p̄stutētis iurandū. ponendū. z articulandū. poniqz z articulari videndū. positōibz z articulis p̄tis aduerse r̄ndendū suisqz r̄nderi petendum z obtinendū. z cōtra positiones z articulos p̄tis aduerse dicendū z excipiendū. replicandū. duplicandū. triplicandū z quadruplicandū. iudicē seu iudices. notarios z alios q̄scūqz suspectos recusandū. z de nullitate p̄cessus p̄testandū ip̄amqz nullitatis cām p̄sequēdū. Testes l̄ras z infra necnō acta iura z monimēta in modū p̄batiōis p̄ducendū z exhibendū. p̄ductis z exhibitis p̄tis aduerse p̄tradicendū z i pugnandū. testes p̄ pte aduerfa p̄ductos iurare recipi z admitti videndū z audieudū z p̄tra eoz depositōes crimina z defectus opponēdū p̄bandū. p̄cludendū. z renūciandū. p̄cludi. p̄bari. z renūciari petēdū z audiendū. Sententiā z snias tā in locutorias q̄ diffinitiuas ferri p̄mulgari petentū ab eisdem z earūdē qualibet. necnō a quolibet alio grauamine illato v̄l inferendo semel vel pluries puocandū z appellandū appellatiōz seu applones h̄mōi p̄sequendū. intimādū. insinuandū. z notificandū totiens q̄tiens opus fuerit z v̄l debet̄ expedire. expensas taxari petendū. Et sup̄ eisdē si necesse fuerit iurandū. bñficiū absolutionis simplr̄ vel ad cautelaz necnō resti. in inte. sel pluries repetendū z obtinendū. vnū qz v̄l ples pcuratorē v̄l pcuratores loco suo substituendū. z cū v̄l eos reuocandū. z on⁹ pcuratiōis h̄mōi in se reassumēdū toties q̄ties z q̄ placuerit z visuz fuerit expedire. Et ḡnalr̄ oīa z singula faciēdū. gerendū. exercēdū. dicēdū z pcurandū q̄ in p̄missis necessaria fuerint quōlibz z oportūa z q̄ ip̄e p̄stutēs faceret seu facere posset. in p̄missis oibz z singlis p̄ns z p̄sonalr̄ int̄fesset etiā si t̄lia forent q̄

*In noīe dñi Anno
a natiuitate eius mille quingentesimo primo
Inditiōe p̄ma. die v̄o vltima mēsis Julij sero hora
sexta vel q̄si pontificatus sc̄ssimi in x̄po p̄is z dñi dñi Sixti dīna puidētia pape
secūdi. anno eius q̄rto. In venerabil̄ viri A. iudic. vel offic. tal̄ curie. In meiqz notarij publici testūqz
infrasc̄ptoz ad h̄ vocatorū z rogatorū p̄ntia p̄sonalr̄ constituti vel p̄stitutus discretus vir A. oibz melioribz
mō via. iure cā stilo forma z ordine q̄ bus melius potuit̄ debuit. p̄t z dz. fecit z p̄stituit. creauit z solēnit̄ ordinauit suos
veros certos legitimos z indubitatos pcuratores. actores. factores. negociorūqz suoz gestores ac nūcios sp̄ales z ḡnales
Ita tñ q̄ sp̄alitas ḡnalitati non deroget nec ec̄tra. v̄cz p̄uidos z honestos viros A. z B. p̄ntes vel absentes z onus pcuracionis h̄mōi in se assumētes ad p̄sequēdā
p̄ dño p̄stutēte z ei⁹ noīe cām z cās vertentē seu vertentes int̄ ip̄m dñm p̄stituentē ex vna. z q̄sdā A. z B. de sup̄ p̄ntia de
sententiō. q̄rūdā bullaz z instrumenti dona-*

Instrumenta procuratorum

mādatū magis exigerēt spēale. q̄ p̄ntibz
est exp̄ssuz. Promittēs nihilomin⁹ dictus
dñs p̄stitūēs mibi notario ifrasc̄pto tāq̄
publice et autērice p̄sone solēnit̄ stipulāti
et stip̄lone recipiēti vice et noīe oīm et sin
gloz q̄z int̄est seu int̄esse poterit quōlibz
in futurū seratū ḡtū atqz firmū p̄petuo ha
bituz totū negociū et q̄cqd p̄ dictū suū p̄
curatorē vel p̄curatores. aut ab eo vel eis
substit. vel substit. actū. factū. dictū. gestū
siue p̄curatū fuerit in p̄missis seu q̄libet p̄
missoz. releuans nihilominus et releuare
volens eundē suū p̄curatorē. aut loco sui
substituendū ab omī onere satisfādī iudi
cio sisti et iudicatū solui. cū oibz et singul
clausulis req̄sūt in et sub iure. et facti re
nūciationē. ad hec necessaria. Protestans
nihilomin⁹ idē dñs p̄stitūēs q̄ ip̄e p̄ quē
cūqz actū siue quācūqz cōparitiōz quē vel
quā ip̄m in postez ī hac cā p̄nti facere cō
tingat vel oporteat p̄pria in p̄sone in iudi
cio vel extra nō int̄edit p̄tea dictū suū p̄
curatorē vl̄ ab eo substitutū ī aliq̄ reuoca
re nisi de hmōi reuocatōe spēale z exp̄ssā
fecerit mētionē. sup̄ q̄bz oibz et singul̄ sepe
dictus dñs p̄stitūēs sibi a me notario pu
blico subs̄c̄pto vnū vl̄ p̄la publicū seu pu
blica fieri et p̄fici petijt instr̄m seu instr̄a.
Acta sunt hec in Sels. in mōasterio sc̄ti
B̄ndicti dco dño iudice ibidē p̄ audietia
cāz p̄ tribunali sedēte ad iura reddēdū et
cās audiedū in loco suo solito et cōsueto.
Sub anno dñi 12. Inditiōe q̄bz s. p̄ntibz
ibidē A. z B. testibz ad h̄ rogat̄ et vocat̄
12. Ut cōpendiose singule p̄misse instru
menti clausule z p̄ticle elucescāt mēorie
infra dicenda vigilātī studio cōmendāda
fore vtile p̄suasuz videt atqz p̄ficiū studē
ti. Solet em̄ p̄mitti añ oīa nomē dñi n̄ri
iesu x̄pi. vt in t. In noīe dñi de testibz. et
L. d̄ officio p̄fecti p̄toris affrice. In noīe
dñi. Nā oīa in noīe dñi faciēda sūt. xxvj.
q. vlt. nō obfuetis. in fi. Impator em̄ ī sui
edicti initio inuocat nomē x̄pi dicens.
Deo nobis auxiliū p̄bente 12. L. de epi. et
cle. deo nob. Subseq̄nter ponūt añ dñi
cōmunes currētes tpe initi p̄ctus vel rei
sup̄ q̄ cōficiat instr̄m. vt. xxij. dis. In noīe
dñi. Qñ p̄o dr. Anno ab incarnatiōe dñi
12. Et h̄ p̄t̄ more q̄rūdā locoz vbi icipiūt
cōputare ānos dñi ab incarnatiōe. Verū

tū q̄ anni dñi apponāt. dicūt q̄dā h̄ de cō
suetudie solū inolitū nō iure inductū. Et
tū si nō ponant nō valet instr̄m. vt d̄t spe
culator de instrumentoz editione. §. bre
uiter p̄mōremus h̄. ante oīa. circa fi. Lō
seq̄nter ponit̄ inditio. vt p̄bat in dicto. c.
in noīe dñi. in p̄n. z. L. de Justiniano. L.
p̄firmādo. in fi. z. c. int̄ dilectos. §. s. 3. de
fide instr̄oz. Et q̄d sit inditio z q̄l̄r inue
nat̄ dictū est in. c. primo. Und̄ ponit̄ post
h̄ dies mens̄ zc. fm̄ p̄suetudinē regionū.
vt s̄ dictū est de publicatōibz instr̄oz. Itē
nomen pape vel impatoris ponit̄ cū āno
tatiōe anni sui imperij vel pontificat̄. vt
p̄bat in aut. vt nomen impatoris p̄ponat̄
documentes. col. v. Itē si etiaz in p̄ncipio in
strumētū ponat̄ locus multū refert. Loc⁹
tū duplex est. s. ciuitas. velle vel castrū. Et
etiā locus loci spēalis in q̄ p̄fectus ē d̄ct⁹
siue negociū rei de q̄ agit. vt notat̄ in spe
culo in ti. de instr̄oz editōe. in. §. instr̄m §.
h̄. itē q̄ nō est. z h̄. seq̄nti. D̄. in meis no
tarij publici testū ifrasc̄ptoz zc. Et ibi
p̄siderandū est q̄ noīa tabellionis etiaz z
testū fm̄ cōem stilū curie hodie in fine in
strumētū scribūt h̄ mo. Et ego A. qz p̄mis
sis oibz z singulis zc. vt infra patebit in
instr̄oz subs̄c̄ptōibz. Licet aut̄ in q̄libet in
strumētō tabelliois ex vsu apparet testes
fuisse vocatos z rogatos. Tū de iure non
est necessariū nisi in q̄busdam casibz. vt in
spe. in ti. de teste. §. i. p̄pe finē. h̄. itē q̄ non
fuit rogatus. de q̄bz etiā sup̄ in. ca. primo
dictū est p̄pe finē. Notandū tū q̄ tabellio
in subs̄c̄ptione sua d̄z se dicere fuisse roga
tū facere instr̄m. Eo em̄ mortuo vel nemi
ne recordante de rogatione instrumētū nō
valeret instr̄m. Si aut̄ viueret z recorda
ret valeret ei⁹ testionū solū. In dubio tū
p̄sumit̄ semp q̄ notari⁹ fuerit rogat⁹. Itē
debet etiā p̄tinere tps rogati instrumētū
vt in aut. de tabellionibz. §. fi. col. v. q̄d d̄z
esse idem cū tpe celebrati p̄ctus siue pacti
negocij. Si em̄ aliud esset puta qz ferret
testimonū de p̄teritis nō valeret fm̄ In.
vt in. c. tua. de cohabi. cle. z muliez. Se
quit̄ ex hoc q̄ si p̄misit̄ q̄s alicui. et. q̄bul
dam p̄ntibz de tabellione z p̄ssu tps pe
tit̄ a tabellioe p̄fici desup publicū instr̄m.
Licet mēozū testū z etiā p̄boz habeat cō
ficere nō pōt nisi p̄us in actu fuerit roga
p 3

Quia 12. d̄. post 3. 2

De iure p̄p̄
impatoris

Itē si etiaz in p̄ncipio in
strumētū ponat̄ locus multū refert. Loc⁹

De q̄bz etiaz sup̄ in. ca. primo
dictū est p̄pe finē.

Inuocat
sup̄ q̄ cōficiat
instr̄m. vt. xxij. dis.
In noīe dñi.

20. l. 22. p̄
p̄o. d̄. 12.

no

Instrumenta pcuratorū

tus et vocatus. Nam si non rogatus scriberet suspectum se faceret. ff. de pcuratoribus quod omnia. Item si neget notarium fuisse rogatum debet illud producere probare per testes. L. de iure deliberandi. l. si. §. si autem dubius. De omnibus melioribus et. vsq. ibi. suum pro certum procuratorem et. Sciendum quod omnes iste dictiones necessitate quod ad cogente non ponunt. sed more romane curie et eius stilo. quod alia sufficeret dicere omnibus melioribus modis et foris quibus fieri potuit et. Tunc ibi. procuratorem. Unde videndum est de septem per ordinem. Primo quod sit procurator. Secundo quod constitutus. Tertio quod instituere potest procuratorem. Quarto quod institui possit. Quinto in quod re dari possit procurator. Sexto quod eius officium explicat. Septimo quod eius sit effectus et quod finiat. Ad primum respondet. quod procurator est qui aliena negotia unum vel plura mandato. s. a domino facto gerenda gerere suscepit. vt. ff. e. ti. l. 1. Mandatum enim exigitur in procuratore constituto. alia iudicium redderet nullum et controversia nulla. L. e. ti. l. 3. p. c. in nostra presentia. de pcur. Sunt tamen quodam persone que sine mandato pro aliquo agere possunt prestita cautione rata domino habitura. vt. sunt pueri et persone. s. sanguinei. affines et liberti. vt. ff. e. ti. l. 3. de persone. et. c. nonnulli. de rescriptis. in fi. Aliquam etiam sine cautione. vt. tutores et curatores. sicut admittit personam eiusdem litis sine mandato. L. de sortibus eiusdem litis. l. ij. p. c. cum B. ferrariensis. de pcuratoribus. Predictae etiam persone ad defendendum aliquem. etiam admittuntur sine mandato dummodo satisfecerint de iudicio soluendo. non autem ad agendum sine mandato. vt. L. e. ti. l. 1. exigendi. nisi agerent per libertatem vel defensione dantur ad mortem. vt. ff. e. ti. l. 3. et de persone. et. l. ij. et. l. iij. ff. de liberali causa. p. c. olim. de testibus. et. l. non tamen. ff. de appel. Sciendum secundo. quod constituitur procurator tam presentis quam etiam absens in lite presenti vel futura pure et in perpetuum in diebus et ad diem sub conditione per nuntium et epistolam per verba rogo. mando. et iuliam. Dummodo tamen certus sit qui constituit et presentiat suscipere mandatum. vt. ff. e. ti. l. 1. ij. et. l. iij. et. ff. mandati. l. 1. Item plures procuratores constitui possunt et in solidum. vt. ff. e. l. plibus. tamen cum quis diuersis rebus plures constituit procuratores posterioribus constituto videtur prohibuisse prioribus. vt. ff. e. l. si quis cum. §. vlt. Ad tertium respondet. quod per familias

liber homo. xxv. annorum. compos mentis. dominus rei vel cause. et generaliter homini cuius persona que non prohibet dare seu constituere procuratorem. vt. ff. e. ti. l. mutus. §. j. Interdum tamen minor. xxv. annis potest procuratorem dare si est talis causa in qua ipse propria in persona litigare possit. vt. causa matrimonialis. vt. in. c. et pte. de resti. spo. Tutor pro procuratorem non dat nisi per se litrem prius contestetur. Non enim antequam tunc factus est dominus litis. L. e. ti. l. neque tutores. Item intelligendum est de prelo ecclesie quoniam dominus non est verus ecclesie sed dispensator seu procurator. vt. xij. q. 1. si priuatum. facit. caplo. fraternitatem. de donationibus. Ad quartam respondet. quod dari et constitui potest procurator filiusfamilias. vt. ff. e. ti. l. filiusfamilias. §. ipse quoque. Item omnis qui habet personam pro se in iudicio standi. ar. c. j. de probationibus. Et ideo qui constituit procuratorem debet esse maior. xxv. annorum. vt. ff. e. l. minor. Et generaliter quilibet constitui potest presente vel absente aduersario. nisi lege vel canone prohibeat. vt. instituto per quas personas nobis acquirunt. §. si. Item prohibentur milites mulieres et ille persone que reipublice deputate sunt. Item accusatus de crimine capitali. Interdum tamen femina per parentibus admittit agere. vt. ff. e. ti. l. femina. Ad quantum respondet. quod in omnibus causis spiritalibus dari potest procurator. vt. c. j. de pcura. Item in matrimonialibus. e. ti. c. accedens. Item quilibet causa pecuniaria potest per procuratorem tractari. vt. l. vlti. L. eo. ti. nisi sit popularis. quia talis per procuratores non potest tractari. vt. ff. e. ti. l. in popularibus. et. l. qui populari. ff. de populari actione. nisi cum ille constituit procuratorem qui puato damno ex prohibitione afficit. vt. ff. de publi. iudi. l. penult. §. j. Item si fuerit causa criminalis frustra interuenit procurator. vt. v. q. iij. in criminalibus. facit. c. tue fraternitatis. de pcura. et. ff. de publi. iudi. l. penult. Excipit tamen causa ingratitude que per procuratorem tractari potest. vt. ff. e. ti. l. sed he. §. j. Item causa criminis iniuriarum in qua illustri persona afficit per procuratorem agi potest. l. si. L. de iniur. Item causa suspecti tutoris in qua presentis absens defendi per alium. vt. l. cum solu. ff. e. ti. Et dicit Azo. legum doctor egregius quod licet causa sit criminalis publica vel

Notandum si de non rogatus
et si producere debet

Exponere mensuram ordinem

Procurator est

Notandum si amicus agere non
debet ad mandatum
et quomodo agere possit

Procurator constituitur ad agendum

Notandum si procurator
constituitur

Illud
etiam

Ad
quarta

Item de illis
vocationibus

Item de illis
vocationibus

Instrumenta pcuratorū

puata ex q̄ nō imponit pena capitalis s; relegatiōis v̄l minor. puta remotionis ab ordine vel dignitate p̄stitui pōt in ea p̄curator cū z pena relegatiōis infligat ab senti. S̄i s̄ de crimine agat sed nō criminalr. Sed alio mō pōt pcurator interuenire. vt. c. vl. de pecu. z. c. ad hec deus. et lite nō p̄te. facit. c. sup his de accusatiōib;

Ad sextū r̄ndef. q̄ officii pcuratoris ē exequi mādātū vsq; ad finem. vt expedit dño. nisi tēpestiue renunciauerit. vt insti. mādātū. §. mandatū. Ad septimū r̄ndef q̄ finit mādātū pcuratoris p̄ reuocatio nē ei q̄ mādauit. p. c. in p̄ntia. de procur. Item finit p̄ reuocatiōem pcuratoris re integra. vt. ff. e. l. mutari. z insti. mādātū. §. mandatū. Itē morte dñi v̄l pcuratoris re integra finit. D̄i p̄seq̄nt̄ actorē. Vñ actor est q̄ p̄stituit a nō dño a tutore vel curatore. vel etiā actor ad agendas vel defendēdas cās vniuersitatis p̄stituit. vt. ff. q̄ cuiusq; vniuersitatis noie. l. itē eoz. in. §. a/ctor vniuersitatis. D̄i negociorū gestorū. Vñ negociorū gestor est q̄ sine mādato negociā gerit. Insti. de obligatiōib; q̄ ex q̄si p̄ctu nascunt. §. j. Idem dicendū de factore. Dicit atq; nūciū sp̄ale. Vñ pprie nūcius est q̄ mittit ad vnā rē petendā. vñ talis nō pōt petere aliā rē. p. ca. innotuit. de elec. Argumēto q̄ simplici nūcio credēdū est in alterius p̄iudiciū. per. ca. cū parati. de appel. z argu. c. prudentiā. de offi. dele. vbi d̄r q̄ credit iurato nūcio fideliter suū negociū adimplenti p̄ citatos. Item cuz res dat certo nūcio tunc eius est piculū cuius est nūcius si nūcio rē dari voluit. Secus si misit nūciū solū vt eū moneret vt rē sibi in postez remitteret. vt. ff. cōmodati. eū q̄ rē. §. si rē. z duab; legib; seq̄ntibus Item de illis vocabulis. pcurator. actor. nūcius. gestor. vicedñs. iconomus. sindicus zc. latissime habet p̄ Panormitanū z p̄ Johem Imolā. in. c. impatorū. de iuramento calūnie. De iure tñ canonico sepe vnū ponit p̄ reliq;. vt. j. q. iij. saluator. Si igit̄ mltā ista noia accumulēnt. nō viciat p̄pterea pcuratoriū. facit. c. accedens. de p̄scriptionib;. Notandū cū plures constituunt pcuratores. tunc aliqui p̄stituunt simul z insolidum. z tunc occupantis melior est p̄ditio vbi posterior iam nō fuit p

curator in eo q̄ p̄or petere cepit. vt. ff. e. l. plib;. Interdū p̄les p̄stituunt. z quis eoz insolidū. z sic tunc freq̄nt̄ illis subiungit̄ clausula vic; q̄ nō sit melior p̄ditio occupantis neq; deterior subsequēntis. s; q̄ vn⁹ eoz incepit alter eoz p̄seq̄ valeat zc. Que clausula diligenter a notario z pcuratore p̄siderāda ē. D̄i z ad p̄seq̄ndū zc. sub tali clausula semp; d; specificari negociū gerēdū. z cā q̄ vertit̄ inter p̄stituentē z suū ad uersariū. Verūtū q̄ interdū pcuratores generalr p̄stituūt vic; ad agendū z defendendū dicit̄ p̄stituentē in oīnib; z p̄ oīnia in oībz singulis causis p̄ eū seu p̄tra eū p̄ q̄scūq; p̄sonas. aut a q̄buscūq; p̄sonis motis seu mouēdis. z cū tali pcuratorio constitui solent actores vniuersitatum z sindici ecclīaz siue caploz collegiatarū ecclīaz siue cathedraliū. D̄i necnō ad agendū sub iūgens ip̄mq; z eius iura defendendū zc. Nam si solus p̄stitutus esset pcurator ad agendū nō esset mandatū sufficiens. p. c. p̄stit. de pecu. igit̄ d; p̄tinere actionē z defensionē. D̄i libellū seu libellos. Unde libellus ē scriptura qua p̄tinet res que petitur causa petendi nomen actoris z rei s̄l z iudicis coram q̄ litigat. Versu;. Quis quid. coram quo. quo iure petat. z a quo. Rite compositus quisq; libellus habet. Et quotuplex sit libellus z quare debeat offerri. z cuius expensis in iudiciarijs solent plene ptractari. D̄i litē seu lites p̄testādū. Vñ p̄ affirmationē actoris z negationē rei ad petitionē in iure p̄positam. z responsionē rei factam sic lites p̄testatio. p. c. vnicū. de lit. p̄test. Requirit̄ etiā q̄ verba affirmatiōis z negatiōis p̄pressa p̄ q̄ fieri d; lites p̄testatio. fiat z p̄ferant̄ organus actoris z rei. quia libellus nō loquit̄ neq; exceptiōes rei r̄ndet. vt. l. vnica. l. §. lit. p̄te. D̄i de calūnia vitanda zc. Unde calūnia est q̄n̄ q̄s scienter agit vel desistit iniuste. vt. l. j. ff. ad turpilianū. §. calūniari. Unde ex quo pcurator p̄ se z p̄ncipaliter potest calumniari debet z tenetur non solum in dñi p̄ncipalis animā. sed etiam p̄p̄iam iurare. vt de iuramento calūnie. c. ij. li. vj. Et q̄re h̄mōi in calūnie iuramentū p̄stat. z q̄t sint ei⁹ capitula plene habet in. c. ceter. in glo. ij. de iuramento calūnie. Et solēt dari dec metra. Istud iure q̄ lis

Instrumenta procuratorum

sibi iusta videat. Et si queres vtz nō inficietur. Nil pmutet. nec falsa pbatio detur. Ut lis tardet. dilatio nulla petet. Dī pōnendū z articulādū. Un̄ positio dī. qz suppositiōibz lis ponit sicut sup fundamentū. qz eis p̄fessatis v̄l negatis lis p̄cedit. v̄l nō. de q̄ in. c. j. de p̄f. li. vj. Articulus p̄o dī. qz arte ponit z artat reū ad r̄ndendū. vt no. in. c. p̄ntū. d̄ testibz li. vj. Dī z p̄ positioes z articulos excipiendū zc. Un̄ exceptio est dicta q̄daz exclusio q̄ interponi cuiusqz rei actiōi solet. ad excludendū id q̄d intentiōe vel p̄ceptiōe deductū est. Replicatio aut̄ nihil aliud est q̄ exceptio. z venit ex pte actoris. z iō replicatio obijcit vt exceptiōez expugnet. Triplicatio p̄o solet dari p̄ replicationē. z p̄ replicationē solet dari q̄druplicatio sine mltiplicatio. vt notat in. l. ij. ff. de p̄scp. z excep. Materia exceptiōnū cū sp̄ebz earū dē p̄t ip̄saz nūmā p̄ligratē duxi omittēdā. Sed recurre ad spe. e. ti. q̄ latissime z exuberant eā explānat z p̄ doc. insti. z. ff. e. ti. Dī testes. l̄ras z instra zc. vsqz ibi. vñū q̄z vel plures zc. Quedā em̄ ibi p̄tinet q̄ sūt faci vt p̄cedere testes instra z monimēta ad opponēdū defectus z crimina zc. Quedā iuris sunt. vt b̄nificiū p̄solutiōis z restōnis in integrū petere. q̄ directe ad officiū notariatus spectare n̄ dinoscūt. s̄z iudicibz. aduocat̄s z procuratoribz relinq̄ndū est. Sufficit em̄ notariū in p̄posito scire z fuare formāz stiliū p̄tinuādo instrū h̄ mō vt p̄missum est. Dī vñū q̄z vel plēs. Pro q̄ sciēdū qz procurator ad iudicia p̄ lit̄s p̄test. d̄ns efficit lit̄s vt. l. an̄ litē. z. l. post litē. ff. e. ti. Et iō post litē p̄testatā p̄t dare aliū procuratorē seu s̄stituire z nō an̄. nisi fuerit dat̄ procur. in rē suā. vel habuerit mādātū de substituēdo certā p̄sonā. Procurator tñ ad negocia aliiū procuratorē p̄t dare libere quicūqz. facit c. j. de p̄cu. li. vj. Et sic h̄ns mādātū substituēdi substitutū post susceptū mādātū. etiā si eo nō sit vsus reuocare nō pōt nisi p̄tatem habeat eū reuocādi. Igit̄ subiūgit̄ illa clausula. Ac eū v̄l eos reuocandū zc. Subiūgit̄ p̄seq̄nt̄ ḡnalis clausula vicz z ḡnalr̄ oīa alia z singula. Et procurator v̄gore talis mādati agere pōt z defendere d̄m. nō tñ ea facere q̄ de sua natura exp̄gūt sp̄eale mādātū. vt pacisci. iurare de

calūnia. trāsigere. exigere mutuū zc. Nec iuramenta deferre. nisi ei de libera bonoz oīm d̄ni sit p̄cessa admistratio. De ill̄ casibus sp̄ealibz mādatis affixis ē bona glo. in c. q̄ ad agendū sup p̄bo pacisci. de p̄cu. li. vj. ad quā recurre. Dī p̄mitēs nihilominus zc. z nō dī sibi legitime actū factū zc. Qz si diceret legitie nō valeret mādātum qz qd̄ etiā dolose facit procurator valz z nocet d̄no. vt. l. si procurator. ff. d̄ dolo. Et no. in glo. in. c. j. sup p̄bo potat. vt lit̄. nō p̄te. Sitr̄ factū procuratoris d̄no p̄iudicat. vt i c. cū olim. de cau. pos. z pp. Dī releuās z releuare volēs zc. Aduertēdū p̄ illa clausula q̄ ē de suba mādati. Nā cū aliq̄s vult agere in iudicio libellū seu petitiōes porrigere d̄z iudici. z p̄ iudicē v̄l ei⁹ apparitorē offerend⁹ ē reo. s̄z actor an̄q̄z iudici porrigat satisfidabit cū idoneo fideiussore. qz v̄l qz in finē lit̄s p̄seruabit in cā eāqz p̄ se v̄l procuratorē suū idoneū p̄ficiet. z cū apparuerit eū iniuste litē mouisse dabit reo deciaz p̄tē in libello p̄p̄ensaz. Si p̄o p̄stiterit p̄ ip̄i⁹ sac̄m. i. iuramentū. qz fideiussorē dare nō possit remittit̄ ei datio fideiussoris sed iuratoriā exponat cautionē. z h̄ cautio vt dictū est fieri nō d̄z nisi cā moueat ex p̄sensu v̄triusqz. puta apud arbitros. v̄l de consensu p̄tū cautio remittat̄. Et h̄ clausula colligit̄ ex aut̄. ḡnalr̄. l. de epi. z cle. z. l. j. l. de assert. toll. Nō est tñ absonū dicere qz actor z reus sil̄ p̄stent cautionē si iudici videbit̄ expedire ne iudiciū suū reddat̄ il lusoriū. Reus etiā an̄q̄z libellū recepit satisfidare d̄z qz vsqz ad lit̄s finē p̄māebit. Refert tñ d̄ns pille⁹ se d̄m Azonē audiuisse dicētē qz sup̄dicte cautiōes locū nō h̄ient p̄suetudie p̄ualēte. qm̄ hodie iudices statim recipiūt libellū ab actore nulla dictarū satisfidationū ab eo exacta. s̄z ab v̄troqz s̄. actore z reo recipiūt pigra. v̄l fideiussores si pigra dare nō possint. z h̄ p̄t expensas q̄ sūt in cāis z in act. cāz. Et p̄t decimas lit̄s q̄s iudices seclares p̄serti fm̄ cōsuetudinē diuersaz terraz accipe p̄sueuerūt. S̄z si iurabit re⁹ se fideiussores v̄l pigra dare nō posse suffic̄ qz fiat sicut in satisfidatione dictū est actoris. De satisfidatiōibz procuratoris autē d̄z qz procurator actoris si de mādato eius nō p̄stiterit l̄ris testibz v̄l alijs documentis cogitur cauere de rato.

Instrumenta pcuratorū

vt insti. de satisfact. §. sin aut. als nō audi
ref nisi essz pūcta psona. vt s̄ dictū ē. Si
aut dubitat de ei^m mādato. Dicūt qdā esse
in p̄tate rei q̄cqd velit recipe a pcuratore
actoris. s. vt pber mādātū vel vt caueat d̄
rato. Dñs Azo. d̄t h̄ esse in arbitrio pcura
toris an velit pbare mādātū v̄l cauere de
rato. qm̄ alternatie tenet. h̄z ḡ facere vnū
qđ voluerit. ff. de iure dot. plerūqz. facit. l.
si q̄s suū. l. de p̄di. inde. Itē d̄z cauere d̄
recōueniēdo si pueniat dñs coram iudice
eodē etiā si pstat eū h̄e mādātū. l. de sa
tisdat. l. vnica. ff. de pec. oibz. r. l. nō solū.
Et si hāc cautionē p̄stare noluerit nō pa
tit āmodo aliā penā nisi q̄ d̄negat ei actō
vt. ff. de pec. pomponius. §. rati. Si autē
litis p̄testatio facta ē cū dño r̄ postea def
pcurator sibi mō cauebit. vt. l. de p̄forti
bus eiusdē litis. l. ij. Procurator p̄o rei sa
tisdat d̄z indicatū solui sine habeat man
datū indicatū solui vel nō. vt. l. de satis
dat. l. vnica. in fi. Imo r̄ si certū sit eū nō
h̄e mādātū d̄z admitti p̄stata satisfactiōe
p̄dicta. vt. l. de pec. l. exigendi. Insti. de
satisfact. §. si p̄o. Et hec cautio de indica
to soluendo tria d̄z p̄tinere. vīz defensio
nē cause vel rē indicatā soluendo r̄ doluz
nō adhibendo. de renūciatōibz iuris r̄ fa
cti. vt s̄ dictū ē in sc̄da p̄e hui⁹ tract⁹. c.
vij. D̄z p̄seq̄nt p̄stās nihilominus idēz
p̄stituens q̄ ip̄e p̄ quēcūqz actū r̄. qz hec
clausula nō sp̄ est ponēda in pcuratorijz.
nisi de volūtate p̄stituētis. qz qm̄ q̄s simplr
p̄stituūt pcuratorē sine p̄ditōe. si postea p̄
se p̄peret in iudicio aliquē actū faciendo
videret suū pcuratorē reuocasse. igit̄ vt il
lo actu nō obstāte si vult vt maneat pcur
ator d̄z clausula illa vt dictū ē inseri. sc̄p̄
est si q̄s p̄stitueret pcuratorē tali p̄ditōe
sc̄z q̄tiēs p̄tingeret ip̄m abesse nō d̄z pcur
atorē reuocasse. si postea p̄ se tractet cām
sed etiā postea itēz pcurator p̄stitutus eo
absente officiū pcuratiōis assumet. vt ho
die habet in. c. si q̄s. de pec. lib. vj. nisi de
hmōi reuocatiōe exp̄ssam fecit mentionē
vt d̄z ibidē. D̄z sup̄ q̄b et singul̄ r̄. Quia
vt sup̄ in declaratiōe eiusdē forme post p̄n
cipiū q̄si dictū est. de nullo actu notarius
facere pōt instrū nisi p̄us fuerit rogatus
et requisitus. Debet sup̄ oibz p̄tētis i instrō
esse requisitus et rogatus ne in subscriptiōe

sua in fine instrūti solita fieri ip̄m de fal
so p̄uinci p̄tingat. D̄z Acta sūt hec r̄. de
q̄b s̄ dictū est de publicatiōibz instrōz.

Sequit̄ subscriptiō p̄dicti instrūti.

Ego Iohes de U. clericus moguntinū.
dyocef. sacra imperiali auctoritate nota
rius publicus quia doctorū pcuratorū p̄sti
tutioni. creationi. et ordinatiōi. p̄tatis da
tioni. p̄missioni. releuatiōi. ratiōi
Om̄ibusqz alijs et singulis dñi sic vt p̄mit
tit̄ agerent̄ r̄ fierent̄ vna cū p̄notatis testi
bus p̄sens interfui eaqz sic fieri vidi et au
diui. Ideoqz hoc p̄sens publicum instrū
mētū manu mea p̄pria sc̄ptū sc̄psi subscriptū
r̄ publicauī. et in hāc publicā formā rede
gi. sigz noīe r̄ cognie meis solitis r̄ p̄sue
tis p̄signaui in fidē r̄ testimoniū oim̄ r̄ sin
guloz p̄missoz rogat⁹ p̄iterz requisitus.

Sequit̄ forma substitutiōis a pcura
tore p̄ncipali constituto.

In noīe dñi amen

i r̄. In meiqz notariū publicū testiū
qz infra scriptoz r̄. p̄sonaliter con
stitutus discretus vir. A. ab honorabili
viro B. r̄. talis dyocefis ad cōsequendū
noīe pcuratorio dicti dñi A. causaz r̄ cau
sas vertent̄. r̄. inter ipsum dñm̄ constitu
entem ex vna. r̄ quosdam A. B. r̄ C. de r̄
sup̄ p̄tensa detentione quarūdam littera
rū r̄. partibus ex altera. p̄ncipalis pcur
ator constitutus put in instrūto pub
lico missi exhibitō ex altera parte huius
membrane scripto p̄ honorabilem virum
A. clericum talis dyocefis. vt p̄ma facie
apparebat publicū imperiali auctoritate
notarium desup̄ confecto continet̄. Cum
autē vltimus p̄secutiōi dictaz litterarū
r̄ cause siue causaz minime intendere vt
asseruit posset honorabilem virū A. in de
cretis licenciātū clericum talis dyocefis
ad p̄missa in meliori forma cū p̄statiōe
illius clausule de substituendo alium seu
alios si opus fuerit om̄ibz melioribus mo
do via iure. r̄. substituūt transferēs r̄ trās
fundens in eū plenā r̄ om̄imodā potesta
tem r̄ facultatē sibi a dicto dño A. consti
tuente quolibet traditā datam concessam
siue attributam p̄stans eū q̄tiens opus
fuerit r̄ sibi videbit̄ expedire reuocaturuz
sup̄ q̄bus om̄ibz r̄ singulis r̄.

Instrumenta pcuratorū

Sequitur instrumentum constitutionis pcuratoris ad petendum nomine pstituentis vigore litterarum apostolicarum vel aliarum quarumcumque beneficium ecclesiasticum cum cura vel sine cura etc. et possessionem eius etc. put in litteris continetur.

In nomine domini Amen.

i etc. Personaliter pstituitur venerabilis vir dominus A. canonicus creatus magister ecclesie principaliter principaliter et per seipsum omnibus melioribus etc. Ita tamen quod specialitas generalitati non deroget. nec e contra etc. Circa tamen reuocacione quorundam aliorum pcuratorum suorum per eum actenus quolibet pstitutorum. videlicet puidum virum dominum H. capellanum perpetuum in dicta ecclesia magister. pntem vel absentem et onus pcuracionis huiusmodi in se suscipiente ad ipsius pstituentis nomen et per eum quoddam litteras apostolicas ipsius pstituentis per scriptissimum dominum nostrum papam Paulum. huius etc. de canonicatu et pbeneficia ecclesie magister. Et si dignitas psonata vel officium fuerit per eundem pstituentem aut per eius pcuratorem legitime acceptum. Datum Rome sub anno domini vel incarnationis dominice etc. vij. kal. glose pcessas. seu etiam pcessus super eisdem litteris decretis et fulminatos pposito decano et caplo dicte ecclesie magister. pntandū insinuandū. ipsoque cum eisdem litteris siue pcessibus iuxta eorum pntentiam reqrendū. ac pbenda cum canonicatu. siue etiam dignitate psonatū vel huiusmodi p fata ecclesia magister. quies placuerit acceptandū sibi que eisdem puideri petendum et obtinendum possessionem que eorundem in choro et caplo et locis alijs cum plenitudine etiam iuris canonici intradū. capiendum et nascendum tā vigore litterarum apostolicarum huiusmodi que etiam si pbenda cum canonicatu siue etiam dignitates. psonatus. seu officium huiusmodi pstituenti ordinaria seu quis auctoritate pferret sibi de eisdem puideri ptingeret necnon iuramentum de obsequandis statutis et psuetudinibus dicte ecclesie magister. per canonicos inibi recipiendos de nouo p stare solitū et quodcumque aliud licitū iuramentū in aiam dicte pstituentis pstantū et subeundū vni que vel plures pcuratorem vel pcuratores etc. vt s. in primo instrum.

Sequitur forma instrum ad acceptandū et petendum canonicatū et pbeneficia Erford. ecclesie.

In nomine domini Amen

i etc. pstitutus venerabilis vir dominus

B. ppositus ecclesie sancte Marie talis dyo. Omnibus melioribus modo etc. vicz honorabilibus ac puidos viros. A. B. et C. pntes et onus pcuracionis in se spote suscipientes necnon de D. et E. aule episcopalis magister. notarios absentes tāque pntes et quolibet eorum in solidū ita quod alter alteri in his exequendis non expectet. neque alius per alium se excuset. s. quod vni eorum incepit alter eorum psequi valeat imediate piter et finire dās et pcedens eis de suis pcuratoribus et eorum cuilibet plenā liberā et oimodā prate ac madatū speciale ad petendum sibi per venerabiles pntes et dominos ppositum decanū scolasticū totūque caplum Spiritualem ecclesie de canonicatu et pbeneficia. eiusdem ecclesie vacantibus ad pntes vel in postea vacantes vigore quorundam litterarum siue alia simpli et pure puideri ac eisdem cum omnibus singulis suis iuribus. fructibus. redditibus. puetibus. et obuentibus. ac psuetudinibus. put in talibus firmiter solitū est sibi pferri dicte pstituentis nomine Stallū que in choro et locū in caplo. necnon corporale reale et actualē eorundem canonicatus et pbeneficia. possessionē cum plenitudine iuris tradi et assignari. necnon de statutis et psuetudinibus dicte ecclesie et capli quodcumque licitū iuramentū in aiam ipsius pstituentis domini obsequandū. pstantū. et faciendum vni que vel plures pcuratorem etc. vt pntes.

Sequitur instrumentum resignacionis canonicatus et pbeneficia. seu alterius beneficij cuiuscumque pure et simpli.

In nomine domini Amen

i etc. Personaliter pstitutus venerabilis et circūspectus vir dominus B. venerabilis ecclesie Basiliensis. canonicus sancte mente et corpe non viciatus nec metu inductus. neque etiam dolo. fraude. seu alioque alia sinistra machinatōe vt asseruit circūuentus s. libere spote. et ex certa sua scia phabita etiam matura deliberatōe omnibus melioribus etc. fecit. pstituit etc. vicz. A. et B. decretorum doctores et ecclesie Basiliensis. canonicos. necnon reuerendissimi in xpo pntis et domini H. archiepiscopi oratores abntes tāque pntes et quolibet eorum in solidū. ita quod non sit melior p dino occupatis neque deterior subsequens. s. quod vni eorum incepit alter eorum illud psequi valeat mediare et finire. ad designandū et dimittendum pure libere et simpli dicte pstituentis nomine et p

Instrumenta pcuratoroz

eo sup̄dictos canonicatum ⁊ p̄ben. ecclie
Basiliē. p̄dicte q̄s ip̄e dñs p̄stinēs obri
nuit ⁊ pacifice obsedit. oēq; ius sibi in eis
dē quolibet p̄petēs in māib; sc̄tissimi dñi
nri pape ⁊c. seu ip̄i vicecācellarij vl̄ illoz
q̄ ordiaria auctoritate de eisdē ius h̄nt p̄
uidendi. aut alteri cuiuscūq; ad id p̄tates
h̄nt. necnō ad resignatōz h̄mōi noie ip̄i
dñi p̄stituētis admittē petēdū ⁊ obtinēdū.
⁊ q̄ in ip̄a resignatōe fienda nō int̄ueniet
fraus. dol⁹. symoniaca p̄uitas. illicita pa
ctio. seu al̄s corruptela iurādū. ⁊ q̄dcūq;
aliud licitū ⁊ honestū iuramētū ip̄ensis. vl̄
ip̄endēdū ⁊ circa ea necessariū in aiaz ip̄i
us p̄stituētis p̄stādū vnūq; d̄q; vl̄ p̄les ⁊c.
Et ḡnāl̄ oīa ⁊ singl̄a ⁊c. p̄mittēs isup ⁊c.
Releuās ⁊c. De ⁊ sup̄ q̄b; oib; ⁊ singul; ⁊c.
Acta sunt hec ⁊c. P̄ntib; ibidē ⁊c.

Sequit̄ instr̄m ad resignandū b̄n̄ficiū
ex causa p̄mutatiōis.

In noie dñi amen

i ⁊c. ad resignandū libere ⁊ pure in
manus reuerēdi p̄ris ⁊ dñi A. epi
tal̄ ecclie seu alteri cuiuscūq; ab ip̄o dño.
A. epo sup̄ h̄ p̄tate h̄nt suā vicariā vl̄ p̄
rochiā in A. cū suis iurib; ⁊ p̄tētib; vni
uersis cā p̄mutatiōis fiende de ip̄a vicaria
vl̄ p̄rochia ad q̄dcūq; b̄n̄ficiū eccliaſticū
cū cura vl̄ sine cura ⁊ resignatōe h̄mōi fa
cta ad petēdū ēt intrādū. nascēdū ⁊ recipi
endū possessionē corpālē ⁊ realē ip̄i b̄n̄fi
cij cū suis iurib; ⁊ p̄tētib; vniuersis. ad p̄
stādū ēt q̄dcūq; iuramētū necessariū ⁊ so
litū p̄stari in p̄missis ⁊ ad fruct⁹ reddidit⁹ et
p̄uētus h̄mōi b̄n̄ficij recipiēdū ⁊ ad firmā
dādū seu annuā pensionē ⁊ de receptis q̄t
tandū ⁊ pactū faciēdū de vl̄teri⁹ nō petē
do. Ip̄m q; b̄n̄ficiū p̄ se vel aliū seu alios
regendū ⁊ gubernandū. put meli⁹ videbit̄
expedire. Et ḡnāl̄ oīa alia ⁊ singl̄a faciē
da q̄ in p̄missis necessaria fuerint. ⁊ oport
una. vl̄ vnūq; d̄q; vl̄ ⁊c. Et p̄ p̄missis si ne
cesse fuerit agendū ⁊ defendēdū noie ip̄i
p̄stituētis. Et p̄ ip̄o in oib; ⁊ singul; caus
⁊ negocijs motis ⁊ mouēdis tā p̄ se q̄ p̄ se
p̄ q̄scūq; p̄sonas eccliaſticas vel ēt secula
res corā q̄buscūq; iudicib; eccliaſticis vel
seclarijs p̄petētib; ordiarijs. extraordina
rijs delegatis. subdelegatis. arbitris. arbi
tratorib; seu amicabilib; p̄positoribus. ⁊

al̄is iudicib; q̄cūq; auctoritate fulgētib;
ac libellū seu libellos. ⁊ q̄scūq; petitiōes sū
marias ⁊c. Et ḡnāl̄ oīa alia ⁊ singl̄a ⁊c.
p̄mittēs ⁊c. Releuās ⁊c. Sup̄ q̄b; oib; ⁊
singul; ⁊c. Acta sūt h̄ ⁊c. P̄ntib; ibidē ⁊c.

Instr̄m insinuationis p̄cessus cuiusdā
seu quarūcūq; aliaz l̄raz.

In noie dñi amen

i ⁊c. Personalr̄ p̄stitut⁹ ⁊c. discret⁹
vir ⁊c. pcurator A. ⁊ pcuratorio
noie discreti viri A. talis dyo. insinuauit.
notificauit. legere p̄misit. ⁊ publicauit q̄s
dā p̄cessus venerabiliū patz ⁊ dñoz vicz
B. ⁊ L. corūq; sigillis app̄sis roboratos
l̄ris sanctissimi dñi nri A. insert. gr̄e a di
cto A. dño nro papa in cōmuni pauperū
forma facte pape. ij. vel. iij. ⁊c. sanos. inte
gros. illesos. nō viciatos. nec aliqua sui
parte suspectos. put p̄ma facie apparebāt
de ⁊ sup̄ quadā gratia dicto A. a sede apo
stolica in forma cōmuni facta de b̄n̄ficio
eccliaſtico curato vel nō curato ad col
lationē. p̄uisionē. seu q̄uis aliam disposi
tionē. Reuerēdi in xpo p̄ris ⁊ dñi A. epi
tal̄is dyo. spectantes. prestans nihilomi
nus corā me notario publico ⁊ testib; in
frasc̄ptis vlt̄a voce. q̄ h̄mōi l̄raz insinua
tiōem publicationē. notificationē. in p̄n
tia dñi A. epi libentius fecisset legisset ac
publicasset ac insinuasset si eius p̄sentiaz
habuisset. aut cōmode vel quouis mō ha
bere potuisset q̄s eo absente. Copiam vero
dictoz. p̄cessuū ad ampliorē int̄mationē
faciendā valuis ecclie talis in. A. ⁊c. vbi
itur ad sanctū Petrū ⁊c. realiter affixit et
ibi affixam stare p̄misit infra diuinorū solē
nia mane hora p̄maz ⁊c. P̄ncipiū autē
p̄cessus de quo superius fuit mentio erat
tale. Reuerēdissimo in xpo patri ac dño
sancte Basiliē. ecclie ep̄oz oibus alijs
⁊ singul̄is quoz interest seu interesse pote
rit quolibet in futurū. A. abbas sancti Pe
tri Saltzburgen. monaste. ac prepositus
⁊ decanus Saltzburgen. ecclie p̄dicte
executores ad infrasc̄pta a sede apostoli
ca specialiter deputati. Salutes in dño
Et mādatis ap̄licis firmiter obedire. Et
finiebat sic. Datū Basil. ⁊c. die tali. mēse
tali ⁊c. pontificatus ⁊c. Anno dñi. D. ⁊c.
Acta sunt hec ⁊c. Presentibus ibidē ⁊c.

Instrumenta pcurator

Et ego. A. zc. qz p̄dictoz p̄cessuū z l̄ra r̄ū aplicaz insinuatōi. publicatōi. z affi r̄ioni. omnibusq; alijs z singul̄ in p̄missis factis vna cū p̄noiat̄is testib; p̄is inter s̄ sui. eaq; sic vidi z audiui zc. vt s̄.

Instr̄m acceptationis eiusdē gr̄e.

In noie dñi Amē.

i zc. Personaliter p̄stitut⁹ zc. discre tus zc. asserens ad sui noticiā no uiter puenisse q̄ ecclia in A. spectans ad collationē p̄uisionē seu q̄uis aliā disposi tionē. Reuerēdo in x̄po p̄ris z dñi. A. ep̄i vacaret ad p̄is p̄ mortē siue obitū dñi. A. vltimi z imediati rectoris eiusdē. quā q̄ dem eccliam sic vt p̄mittit̄ vl̄ als̄ q̄licūq; mō vacentē dūmō sibi z nulli alij debeat vigore gr̄e sue aplicē in cōi pauperum for ma sibi facte acceptante viue vocis oracu lo p̄bis mō z forma q̄b; potuit p̄estatiōe infra scripta. q̄z p̄boz z p̄estatiōis tenor sequit̄ z est talis. Ego A. talis dyoc. ecc lesiā istā sancti Petri in. A. vacantē per mortē dñi. A. aut als̄ q̄cūq; mō cū om̄ib; iurib; z p̄inēt̄ijs suis z meliorib; mō iure z forma q̄b; h̄ meli⁹ fieri dz z p̄t̄ vigore z auctoritate gr̄e aplicē p̄ sanctissimū i x̄po p̄rem z dñm A. diuina p̄uidētia papā se cūdū. mibi facta de b̄nficio eccl̄iastico cū cura vel sine cura vacāte vl̄ vacaturo. spe ctante ad collationē reuerēdi in x̄po p̄ris z dñi A. ep̄i talis dyoc. zc. In noie p̄ris z filij z sp̄ūs sancti amen. accepto sub hac p̄ testatiōe q̄ si dicta ecclia de iure mibi nō debeat saluū integrū z illesum sit z rema neat mibi ius ad aliud b̄nficiū vigore dic te gr̄e aplicē mibi debite z canonice ac ceptandū. Et inuoco sup̄ his om̄ib; z sin gulis testionū oim̄ hic astantiū z p̄cipue tui tabellionis. z peto vt sup̄ p̄missis mi bi vnū vel pla p̄ficias publicū instr̄m vel instrumēta. Acta sunt hec zc. P̄ntib; zc. Et ego A. zc. qz p̄dictis acceptōi p̄esta tioni testimonioz inuocatōi om̄ibusq; a lijs z singulis vt sup̄.

Instrumentū inductionis z inuestitu re ad eccliam sic acceptam.

In noie dñi amen

i zc. Personalit̄ p̄stitutus discret⁹ vir zc. talis dyoc. tenēs z h̄ns suis

in manib; q̄sdam p̄ntationis l̄ras p̄tinen tes de z sup̄ ecclia procbiali sancti Petri in B. p̄noiate dyoc. vacante p̄ mortem A. pie mēorie vltimi z imediati rectoris ecc lesie eiusdēz vigore gr̄e aplicē a sanctissi mo in x̄po p̄re ac dño n̄ro. A. papa in cōi paup̄ez forma facte p̄ venerabile p̄rem et dñm. A. abbatē mōasterij sancti Petri or dinis sancti Benedicti executorē p̄ncipa lem a sede aplicā p̄noiato. A. specialiter deputatū cōfectas z sigillo appenso dicti dñi executoris roboratas nō oblitras. nō cancellatas aut abrasas. nec in aliqua sui pte suspectas p̄ut p̄ma facie apparebant debita cū instantia requisit̄ religiosum virum dñm. A. plebanū in. A. vt vigore z virtute huius clausule ceterū in ip̄is lit teris executorialib; p̄ncipal̄ p̄tēre. necnō et mandato venerandi dñi. A. inferioris st̄rie archidiaconi moguntinē. dyocēf subexecutoris scz vn̄uersis z singulis ar chidiaconis. archip̄sb̄is. z plebanis. p̄sb̄i teris. vicarijs tanq̄ subexecutorib; gene raliter p̄ dictum executorē substitut. quā tenus ip̄m de procbiali ecclia sancti Petri in. A. dicte dyoc. quā vigore dicte gr̄e infra tēpus debitum realit̄ acceptauerat. ac executor p̄ncipalis p̄ lib; vt moris est inuestiuit ad eandē zc. voluit dictus. A. plebanus in. A. mandatis aplicis firmis ter obedire. ad dictam eccliam p̄sonalit̄ accessit z pulsatis campanis eiusdem ecc lesie nōnullis ibidēz parrochianis pene vsq; ad numerū centum p̄sonarū ibidem cōgregari fecit. Et eisdem om̄ib; z alijs quoz intererat omnia z singula in dictis l̄ris dñi executoris p̄ncipalis p̄tenta ibi dem in vulgari publicauit z insinuauit al ta z intelligibili voce. z nihilominus in p̄ senya eoz om̄iū p̄dictum dñm. A. p̄sby terum per traditionē libroz z vestimētoz sacerdotaliū calicum z clauū dicte eccle sie z oblationē. que in missa ibidēz celebra ta facta fuerūt inuestiuit. z in corporalem possessionem z realem dicte ecclesie intro duxit cū suis iurib; z p̄tinentijs vn̄uersis que om̄ia p̄dictus. A. tanq̄ verus rector custodiēda z reseruāda recepit z retinuit Et etiam clauēs domus dicte parrochia lis ecclesie sibi traditas p̄ dictum subexes cutorē diligenter fuanit Et nihilominus

Instrumenta pcuratorū

idē subexecutor eisdē proclianis iniūxit sub penis in dictis lris executorialibz pte tis habitis z pmulgatū qd̄s eidē A. tāq̄s p̄o rectori eiusdē ecclie pareāt efficacit̄ et intendāt z oīa iura tā spūalia q̄s tpalia dicte ecclie eidē A. v̄l pcuratori suo exhibeant z p̄soluāt. d̄dictores q̄slibz z rebelles si q̄ eēt vel in futurū forēt qd̄ absit snias in dictis lris pmulgatas incidere posse fulminādo z fulminatas declarādo z in vulgari publicādo insinuauit. Ad q̄ oīa z singula publice facta nēo se opposuit seu apparuit d̄dicēs. Sup̄ q̄b̄ oībz z singul̄ zc. Et ego A. zc. qz p̄dictoz̄ possessiōis corp̄alis inductiōe clauū libroz̄ z calicū z offerroij p̄ntatiōi receptiōi publicationi. oīi busq̄ alijs z singulis zc.

Instr̄m sup̄ lris transumptis.

In noīe dñi amen

i In meiq̄s notarij zc. p̄sonalr̄ p̄stitutus cōmendabil̄ z gl̄iosus dñs A. zc. frat̄ z p̄ceptor̄ domus sc̄ti augustini siue anthony zc. tal̄ d̄yo. q̄sdā lras aplicas felicis recordatiōis Pauli pape sc̄di zc. ei⁹ p̄o bulla plūbea in filis seriei rubei z flauēi coloris more romane curie pendētes bullatas sanas z itegras nō viciatas nō cācellatas. nec i aliq̄ sui pte suspectas s̄z oī p̄orsus vicio z suspitiōe carentes. vt p̄ma facie apparebāt in mediū exhibuit z p̄duxit asserēs ip̄m ceterosq̄ fr̄es z nūcios sc̄ti augustini v̄l anthony h̄mōi lris q̄s pl̄imis locis oīndendis z publicādis indigere. ne igit̄ h̄mōi lre aplicē p̄t̄ p̄lalitatez z locoz̄ distātiā atq̄ via discrimina p̄ ip̄m v̄l suos periculose q̄z trāsformari seu deferrī p̄tingeret p̄fatas lras aplicas mibi notario publico infrascripto tradidit req̄rens me sub officij mei debito qd̄s easdē lras de p̄bo ad p̄bū nil addēdo nil imutando vel dimittēdo copiare trāssumerē z in publicā formā redigerē. vicz vt h̄mōi copie siue trāssumptio sicut originalibz lris vbi cūq̄ locoz̄ starei z fides adhibeāt plena ria. Quaz̄ lraz̄ aplicaz̄ tenor de p̄bo ad p̄bū sequit̄. z est tal̄. P̄ius eps suus suorūq̄ dei zc. in scribendo v̄sc̄ ad fines. Et ip̄is finit̄ scribat sic p̄tinuādo. Post q̄rū qd̄ē lraz̄ traditionē z req̄sitiōnē. Ego A. notarius public⁹ infrascriptus h̄mōi lras

aplicas cū ea q̄ decuit reuerētia acceptās ip̄as de p̄bo ad p̄bū vt p̄mittit̄ copiauī z trāssumpsi diligenti collatiōe tū cū originalibz lris p̄ me facta z p̄habita. Acta sūt hec zc. Et ego A. zc. qz dictaz̄ lraz̄ aplicaz̄ originaliū exhibitiōi v̄nacū p̄noiat̄is testibz p̄ns interfui. ip̄as lras vt p̄mittit̄ copiauī z trāssumpsi. z qz collatiōe p̄habita p̄ntē copīā siue p̄ns trāssumptū in oībz z p̄ oīa cū originalibz p̄cordare. nihilq̄ i eo additū v̄l omittitū fuisse aut esse qd̄ sensus mutare aut viciare posset. intellexi. reperi z iueni. Jō p̄ns trāssumptū manu mea p̄p̄a sc̄ptū in hāc publicā formā redegi. signoq̄ z noīe meo solitis z p̄suetis signauī zc.

Sequit̄ instr̄m in sinuatiōnū p̄fectum sup̄ executione lraz̄ executorialiū.

In noīe dñi amen

i zc. Ego A. publica imperiali auctoritate notari⁹ aio z intētiōe nō nullas lras executoriales h̄ a tergo p̄sch̄tas vel als zc. a venerabili z egregio A. vicario in spūalibz talis curie zc. ḡnāl̄ s̄ z aduersus A. B. z C. talis d̄yo. de z sup̄ occupatiōe z detētiōe cuiusdā decie de q̄ dā curia A. Sita in B. infra l̄m̄ites tal̄ d̄yo. emanatas eiusdē zc. laico A. B. z C. insinuandi z notificandi eis in ecclia procliali tali zc. dū ibi missaz̄ pagerēt solēnia p̄sonalr̄ accersitū atq̄ in armariū eiusdē ecclie eos p̄duxit. ip̄isq̄ dictaz̄ lraz̄ effectū m̄na lingua corā testibz infrascriptis declarauī z exposui. Et vt ab occupatiōe et detētiōe dicte decime cessarēt ip̄amq̄ liberā z inoccupatā dimitterēt. ac de fructibus p̄ceptis expens̄ factis alijsq̄ p̄denatis satisfacerēt sub penis z censuris dictis lris p̄ctis oībz melioribz mō z forma q̄bz potui admonui z req̄siui. Et ne post lapsum terminū in dictis lris p̄fētū seu quis mō d̄ decia p̄ se v̄l p̄ alios q̄scūq̄ eoz̄ noīe directe v̄l indirecte quis q̄sito colore v̄l ingenio in futurū intromittāt. aut etiā sic p̄fētū occupēt siue detineāt sub dictis penis z censuris inhibui z interdixi. Juxta eandē lraz̄ executorialiū p̄tinētā vim p̄ tenorē. Acta sūt hec zc. Anno zc. Et ego A. zc. qz executoriales p̄dictas execuēt̄ suz. ac oīa alia z silia sicut p̄fētū p̄egi z feci. J̄deo s̄ p̄ns publicū instr̄m zc.

Instrumenta pcuratorū

Instrū sup applōe corā iudice inēposita

In noīe dñi amen

i zc. corā venerabili p̄re z dño A. abbate scotoz zc. ac in mei notariū publici zc. psonalr p̄stitut⁹ venerabil vir dñs Joh. pcurator z pcuratorio noīe dñi B. put mihi notario infrascripto de ip̄i⁹ pcuratōis mādato p̄ ostōne ip̄i⁹ corā me tā q̄ notario publico factā plena fides p̄stabat hñs z tenēs suis in māibz q̄ndā applōnis cedulā aīo appellādi z puocādi quā ē de p̄bo ad p̄bū legit. in q̄ appellauit puocauit. ap̄losq̄ petijt. ac alia fecit q̄ etiā ex ip̄i⁹ cedule tenore pleni⁹ p̄tinēt. Cuius tenore seq̄t p̄ oīa in hec p̄ba. Exq̄ indebite q̄uati z opp̄ressi vt ab eorūde q̄uaminibz z opp̄ressiōibz releuētilatis iuxta scōz patrū instituta legitimas z canonicas sanctiones ad applōnis remediū recurrere p̄sueuerūt. Idcirco ego pcurator p̄tinuando appel. vsq̄ in finē. q̄ q̄dē applōne sic inēposita z lecta p̄fatus dñs abbas volens de liberare sup aplis dādīs statuit t̄minū de cē diez a t̄pe inēpositōis applōis. P̄ntibz ibidē A. B. z C. testibz zc. Demū p̄o tali die in loco p̄ dicto dño abbate p̄ tribunali sedēte p̄fat⁹ Johannes pcuratorio noīe q̄ sup ap̄los sibi debita cū instantia petiuit. Et dñs abbas ob reuerētiā se. ap. dixit se vel le deferre sue applōni z vterius p̄ dictum appellante p̄cedere nō velle i hac cā z statuit t̄minū ad p̄sequēdū eandē applōne q̄ tuoz mensū. Sup q̄b oībz z singul zc.

Instrū sup applōne inēposita coram notario z testibus.

In noīe dñi amen

i zc. psonalr p̄stitut⁹ honorabil vir zc. p seip̄o z p̄ncipalr hñs z tenēs suis in māibz q̄ndā applōnis papiri cedulā totā seu formā puocatiōis applōnis et ap̄loz petitionis z alia in se p̄tinentē quā ibidē aīo z intēuone puocādi z appellādi exhibuit z oñdit. puocauitq̄z appellauit ap̄losq̄ petijt z p̄status fuit. z illa fecit put in dicta applōnis cedula cōtinebat z p̄tinet. Cuius tenore de p̄bo ad p̄bū seq̄t z est. R. corā vobis zc. in serēdo totū eius tenore vsq̄ in finē zc. Sup quibus oībz z singulis zc.

Instrū in sinuatiōis appellatiōis in p̄sentia aduersariū.

In noīe dñi Amen zc. Constitue

i honorabilis vir A. canonicus talis ecclie hñs z tenēs suis in manibz q̄ddā applōnis publicū instrūm p̄ discretū viz A. imperiali auctoritate notariū scriptū z signatū p̄ter z subscriptū tenoris infrascripti. als p̄ eundē dñm A. inēpositū. Qd̄ q̄dem instrūm honorabili viro dño B. decano zc. in sinuauit z notificauit in mei notariū publici testibz zc. p̄nna alta z intelligibili voce legere incepit mox idē B. decanus dixit zc. z sic ip̄e dñs B. demū instrūm applōnis p̄ lectio habuit z tenuit p̄ fatuq̄z A. copiam dicti instrūmēti appellatiōis ad manus dicti dñi B. decani tradidit z porrexit quā ip̄e reuerenter accepit. Tenor p̄o dicti instrūmēti exhibiti de verbo ad verbū sequit z est talis. In noīe dñi amen zc. Et totū scribat cū eius subscriptiōne. Sup quibus omnibz z singulis zc. Presentibus ibidem zc.

Instrumentum super in sinuatiōe appellatiōis p̄ter non tutum accessum ad appellatos.

In noīe dñi Amen zc. psonalr cō

i stitutus honorabil vir A. ecclie sancti Severi Erford. vicarius hñs z tenēs suis in manibz q̄ddā applōis publicū instrūm cū ip̄i⁹ copia auscultata p̄ discretū A. publicū notariū p̄fectum subscriptū z signatū req̄rens me sub debito officij z cū instantia debita quā h̄mōi appellatiōis instrūm in valuis ecclie beate Marie zc. cū eius copia p̄ in sinuatiōe applōnis ac deuolūtiōe cause eiusdē ad sanctā sedē aplicam z dñm n̄m papā p̄dictū faciendū affigerē cū ad appellatos retrospectos sibi nō pateret tutus accessus ex caus legitimis in eodē rescripto instrūo p̄tenti p̄ psonali in sinuatiōe faciēda de q̄ solē niter p̄stebatur. quare ego A. notarius publicus subscriptus ad requisitiōnem z instantiā p̄fati dñi A. h̄mōi appellatiōis instrūmēti cū sua copia eiusde tenoris valuis ecclie beate Marie Erfordē. sub decantatiōe p̄maz tertiāz. z sic de alijs p̄ in sinuatiōe z deuolūtiōe p̄dictis debite faciendū publice affixi z stare p̄misi. finitis aut̄ vesp̄is instrūmēti h̄mōi

Instrumenta curatoꝝ

amou. copia ꝑo eiusdem stare pmisi z re
cessi. sup quibꝫ omibꝫ zc. Acta sunt hec zc.
Presentibꝫ ibidem zc.

Sequit instrumentū curatoꝝ.

A noie dñi amēz. In domo seu hi
i tatōe venerabil' viri dñi **A.** in mei
notarij zc. pñtia psonalr pstitut' ho
nest' **A.** iuuenis minorēnis maior tñ septez
ānoꝝ siue etatis ob melioribꝫ mō zc. potuit
debut oia z singula acta dicta gesta seu
quōlibet pcurata p discretū **Johem** frēm
ei' carnalē ipi' noie ac p ipso in romana
curia vel extra corā qbuscūqꝫ auditoribꝫ
cōmissarijs. iudicibꝫ delegatis siue subde
legatis ordinarijs siue extraordinarijs in
iudicio z extra in qbuscūqꝫ cāis quis mō
ex certa sua scia ratificauit approbavit et
collaudauit. ac ea gta rata atqꝫ firma ha
buit z hie voluit ꝑ pñtia instrō. Et nihilo
minus cū minorēnis esset z ꝑ se standi in
iudicio psonā legitimā nō hiet ac ipsi nō
nulli forte vtriusqꝫ sexus hoies lites z cās
mouissent z ꝑ eum intentassent ac de pñtia
mouerēt ac intētarēt ipse **A.** minorēnis etiā
eisdē z qbuscūqꝫ alijs lites z cās mouere
intenderet z ꝑ se qꝫ proposuit z publice dixit.
Qꝫ ꝑ ei' etate sumarie simplr z d plano
ipse dñs **A.** officialis vel ei' iudex zc. se i
formare z ipi pnoiatū **Johem** suū fratrem
pñtem in curatoꝝ ad exercendū ac lites z
cās hmōi ꝑ se qndū suo ex officio z aucto
ritate ordinaria deputare. ordinare z assi
gnare dignaret debita cū instantia postu
lauit. **Uñ** p libatus dñs official' vel iudex
hmōi facit petitioni tāqꝫ iuste z rōni ꝑ so
ne fauorabil' ānuens. receptaqꝫ ꝑ eū sum
maria informatiōe de dicti **A.** minorēnis
etate iuenit eundē minorēnē. xiiij. annoꝝ.
z maiorē septē annoꝝ etatis sue existere.
Ipꝫqꝫ ad lites z cās ꝑ se qndū curatoꝝ
vulē z necessario hie dictū **Johem** ei' fra
trē ibidē pñtē. z onus curatiōis hmōi in
se sponte suscipientē sua auctoritate ordi
naria z decreto interueniēte ipi **A.** minorē
rennē in curatoꝝ ordinauit z deputauit.
Recepto tñ pmitus z añ oia ab ipso **Johē**
curatoꝝ ad ipi' dñi official' vl' iudicē mā
datū z in suis manibꝫ tactis ꝑ eū scptur'
sacrosanctis ad sancta dei euāgelia solito
pstito iuramēto qꝫ vtilia agere z inutilia ꝑ
mittere ac ipm minorēnē ei' res z bōa ad
cōmodū z vtilitatē eiusdē custodire ac in

uentariū de bonis z rebꝫ ei' facere eosqꝫ z
ea cū bona diligētia saluare administrare z
reddere siue facere reddi ꝑpotū siue rōnē
cū integra restōne loco z tpe oportunitis z
debit' z dicto inuētario rebusqꝫ ac bonis
dicti minorēnē. gubernat' gestis z admī
stratis in oibꝫ z ꝑ se bñ ad hmōi curatiōis
officiū fidelr hituz. futuru exercituz dā
tes eidē dñs official' siue iudex z **A.** minor
p dicto curatoꝝ plenā z liberā prātē nego
cia. res z bona dicti minorēnis pñtia z fu
tura admistrādi z noie ei' corāz qbuscūqꝫ
iudicibꝫ eccl'asticis z secl'aribꝫ ꝑ recupera
tiōe z refuatōe rez bonoz z iuriū ipi' mi
norēnis ꝑ psonā quācūqꝫ eccl'asticā siue
secularē in qbuscūqꝫ cāis mort' z monēdis
ꝑparēdi agēdi eūqꝫ ac ei' iura defendēdi
oīa z singlos tminos ac act' iudiciales
de iure vl' stilo iudicioꝝ substantiales ob
fuādi qscūqꝫ apꝫones necessarias intꝑo
nēdi z eas ꝑ se qndi oiaqꝫ z singla ꝑ se qndi
di faciēdi z pcurādi gerēdi z exercendi q
in pmissis z circa ea fuerint quōlibꝫ neces
saria z oportuna. **Sup** qꝫ oibꝫ z singul'
A. minor sibi a me notario pblico zc. Acta
sūt ꝑ zc. pñtibꝫ ibidē zc. **Et ego** **A.** zc. qꝫ ꝑ
dictoz ratificatiōi. ꝑpōni curatoꝝ petitiōi
z deputatiōi. iuramēti pstitati. decreti in
teruentiōi. z prātis dationi. oibꝫqꝫ alijs
z singulis dū vt sicut pmittit ꝑ p libatum
dñm officialē z corāz eo agerent' z fierent
vna cū pnoiat' testibꝫ zc.

Sequit forma creatiōis notarij aucto
ritate vicecomitis.

A noie dñi Amen. **Uniuers** z sin
i gul pñtes lras siue pñs publicum
instrm aut ꝑuilegiū inspectur' **Jo.**
B. artū mgr zc. **Impialis** maiestatis sa
cri latrañ. palacij ac regalis aule romane
vicecomes palatinus per venerabilem z
circūspectum virum **A.** dei z imperialis
maiestat' grā regal' aule romane curie sa
cri latrañ. palatij. **Comitē** palatinuz atqꝫ
mistrū officij tabellionat' ꝑ talē zc. artū
liberaliū mgrm ꝑ illustrissimū z inuictissi
mū ꝑncipē dñm **Fredericū** dina fauēte cle
mētia romanoꝝ vngarie. bohēmie. dalma
cie. croacie. stirie. zc. regē ꝑncipalr creatū
Creatus z ad infrascripta spēalr deputat'
Pacē gaudiū z salutēz bonāqꝫ in pmissis
cū debita ꝑspectiōe voluntatē sagar hūa
ne nature discretio mēorie hoīm labilitat'

Forma testamenti

peritū ac alibi plena et indubitata fides p
ut et quomodō alijs notarijs et tabellio
nibz publicis in talibz fides, credulitas et
auctoritas p̄suevit adhiberi in oibz adhi
beat. In q̄z oim et singloz testioniū et cer
titudinē pleniorē, p̄ns p̄uilegiū siue istm
publicū p̄ puidū viz. A. dicta auctorita
te imperiali notariū publicū infrascriptū p̄fi
ci subscribi et publicari mādaui. n̄riqz
sigilli iussimus et fecimus appensioe p̄mu
niri. Datū et actū i opido etc. in domo hita
tōis etc. sub āno etc. iditōe etc. vt s̄. p̄ntibz
ibidē etc. Et ego A. qz p̄dicte creatōi ordi
natōi et investiture. oibusqz alijs et singulis
dū sic vt p̄mittit p̄ p̄libatū dñm Jo. decre
toz doctorē et vicecomitē corā me i h̄mōi
actu scriba fierēt et agerēt etc. Jo h̄ p̄ns pu
blicū instrm̄ siue p̄uilegiū auctoritate ip̄i
dñi vicecomit̄ in se p̄ntēs d̄ illi mādato
ep̄inde p̄feci et in h̄ac p̄blicā formā redegi
māuz p̄pa mea sc̄psi. siḡqz et noibz meis
solit̄ et p̄suet̄ vna cū p̄dicte dñi vicecomit̄
sigilli appensioe siḡui i fidē et testioniū oim
et p̄missoz singloz rogat̄ p̄ter et r̄q̄situs

Sequit̄ forma testamenti.

In noīe dñi amen

ic. In domo hitatōis venerabil̄ vi
ri dñi A. p̄petui vicarij in D. In
meisqz notarij publici etc. p̄sonalr̄ p̄stitur̄
idē dñs A. san̄ mēte et cōpos rōnis. l̄z cor
pore vt asseruit in calculo patiens etc. ai ad
uertēs qz vita hoīs sup̄ trā more floz mar
cessit. et qz h̄ō q̄tidie ad finē vite sue p̄perat
et qz mors hoīem q̄tidie inseq̄t. ac als̄ p̄in
de p̄siderās qz nihil certi morte et nihil in
certius hora mortis. euentū h̄mōi hore ti
mēs. volēdo eūdē p̄cauere. nolēs qz intesta
tus ab hac vita decedere. s̄z sue aīe saluti
p̄uidere ne post obitū suū sup̄ bonis p̄ eū
relictis aliq̄ valeat discordia exoziri oibz
melioribz etc. qz vtiusqz iuris sanctōe fieri
potuit et debuit. ac iuxta sue p̄ditōis possi
bilitatē suū nūcupatiū testam̄tū siue vl
timā volūtātē inouauit. edidit et cōdidit.
In p̄mis oīpotenti deo et gl̄iose sue geni
trici totiqz celesti curie aiām suāz legauit
ac carnis materiā terre. Necnō reuerēdis
simo dño D. archiepo etc. r. floren. vl̄ vnā
marcā auri vl̄ argēti puri. vel ei⁹ vez va
lorē reliq̄t atqz legauit. vt ip̄e suū testm̄ di

gnēt si necesse fuerit gratiosius defensare
necnō als̄ suū testm̄ fec̄ p̄stituit atqz p̄ suos
testamētarios subscriptos exeq̄ disponi et
ordinari voluit. put in certis ordinatiōis et
dispōnis l̄ris siue cartis aut registris ma
nu sua p̄pria p̄sc̄ptis plen̄ videbit̄ p̄tine
ri. Si aut̄ h̄mōi carte l̄re et registra ordi
natiōis seu dispōnis nō repiant. qz tūc dicti
sui infrascripti testamētarij ac vltime volū
tatis executores h̄mōi suū testm̄ nūcupa
tiū siue vltimā volūtātē exeq̄nt̄. put eius
dē subscriptis testamētarijs melius aptius
et aīe sue saluti p̄ueniētius videbit̄ expedi
re. et sicut ip̄i deo in nouissimis de his vo
luerint reddere rōnē. et p̄ h̄mōi sui testam̄
ti siue vltime volūtatis executōe faciēda
Sik̄ oibz melioribz etc. elegit. noīauit.
eligit noīat ac fecit p̄stituit et solennit̄ or
dinauit. ac p̄ntis publici instrum̄ti serie
duos veros certos legitimos et indubita
tos testamētarios et manifestos et vltie
volūtatis sue executores. viz honorabiles
viros B. C. et D. dans ip̄is p̄iunctim vel
diuisim et maiori eoz parti auctoritatem
disponendi ordinādi et exeq̄ndi h̄mōi suū
testm̄. put p̄mittit̄ fm̄ ordinationē de ma
nu sua factā. nolens h̄mōi testamētarios
vltra recipiēda et p̄ eū relinq̄nda cuiqz ob
ligari de q̄ publice prestabat. Voluit et p̄
testabat̄ d̄. ctus testator publice qz si h̄mōi
testm̄ nō valeat iure testam̄ti. p̄t aliqua
foran solēnitatē iuris omissam. aut alia
cā q̄cūqz salte iure codicilloz eplaz vl̄ le
gatoz. vel alterius cuiuslibet vltie volun
tatis. put iure melius subsistere poterit et
valere valeat. ac vigore habeat. Sup̄ qz
bus omnibz et singulis etc. Acta sunt h̄ etc.
Presentibz ibidem etc.

Itēqz dicā de pro

a cellu iudicij Notandū est qd̄ sit iu
diciū. q̄t sūt sp̄s iudicij. et q̄ sint p
sone q̄ debēt p̄sistere in iudicio. Un̄ iudi
ciū est actus triū p̄sonaz. s. iudicis. actoris
et rei in iudicio p̄sistentiū. Alie p̄sone etiā
q̄nqz sunt necessarie in iudicio. vt sunt tes
tes. aduocati. assessores. et p̄curatores. et
auditores. Iudex est q̄ iudicat de cā. Et
d̄: q̄si ius dans vel dictans vel dicēs. Et
d̄: a iusticia. qz debet esse iustus. als̄ nō ē
iudex.

Processus iudicij

interrogant a iudice sup cā pncipali. Dein de ptes debent pducere testes z instra ad pbandū intentionē suā. post h publicāda sūt dicta testiū in iudicio pntibz ptribz sup qbz dicit disputat. qbz publicat z instris adhibitis abvtraqz ptiū z allegatōibz factis ab aduocatis ptiū seu etiā ab ipsis ptribz. iudex dz motū animi sui informare fm dicta testiū z instrōz fm rōnes aduocatoz z allegatōes. Deinde iudex cū inspexerit aut discusserit merita cause plenissime dz ipm negociū terminare p sniam diffinitiuā

His oibz pmissis cū iudex fuerit sufficenter instructus de meritis cāe descendere dz cām p sniam diffinitiuā. vt s̄ A. q̄ si iniq̄ aut iniusta fuerit potest iudicat⁹ appellare

Predictus pcessus in his habet versibz.
Primo reū citat post h ferē illi liber.
Inducie dant post h de reqz petita.
Lis ptestat sequit calūnia partis.
Querunt testes ac instrumēta sequūt.
Producti manifestant sup his placitef.
Diffinitiuā post hec sententia def.
Que mala si fuerit dat appellatio parti.

De citatione.

Primo videndū ē

de citatōe. Nā citatio est vocatio rei ad iudiciū. Et est pncipiū cāe. ita q̄ post ipam cā dz incepta fm ius canonici. Vñ si iudex citet aliquē z ille citatus pēdēte citatōe trāffert se ad aliā iurisdictōz. i. ad iudiciū alteri⁹ iudicis. Iste nō p̄t decliare iudiciū pmi iudicis. qz puent⁹ ē citatōe. Notandū q̄ citatio dz fieri tribz edictis qz qlibet re⁹ vocat vt rñdeat. vl qd meli⁹ ex cā p̄t fieri vna p̄ptoria. ita q̄ reus pmo pemptorie ppareat vel rñdeat. Notandū est q̄ iudex delegat⁹ a papa vl a legato citat aliquē pemptorie citatōe citatōi dz inserere autēticū dñi pape vel legati in ppria forma ipi⁹. h̄ mō. H. dei grā decanus maioris ecclie Leodiē. iudex a dño pp̄ delegat⁹ tali sacerdoti Salutē in dño lr̄as dñi pape recepim⁹ in hac forma Alexander ep̄s fu⁹ fuoz dei dilecto filio decano talis ecclie Salutē z aplicā bñd. Sua nob H. de tali loco q̄rela monstravit q̄ H. de tali loco z qdā alij canonici z laici tal⁹ ciuitatis in qdā sūma pecunie vel possessione z alijs rebz iniuriat eidē. i. sup

certis debitis. Jōz discretiōi tue p septu rā aplicā mādā⁹ q̄tū ptribz p̄uocatis au dias cām z applone remota suo debito fine descendas. eāqz decisiōe facias z discernes p censurā eccliaficā firmit⁹ obsuare. Testes vō si q̄ interminati. i. citati se grā. odio vel amore. vl timore subtraxerint cē sura sili cogas veritati testioniū p̄hibere. Datū zc. Hui⁹ ḡ mādati aplici auctori tate in hac pte nob delegata in p̄tute sc̄te obediētie districte p̄cipiendo mādāmus q̄tū dictū H. z p̄socios ad nr̄az pemptorie citatis p̄ntiaz. vt prima feria q̄rta post festū B. corā nobis in tali loco cōpareat A. z B. ciuibz legitime rñsurus.

De ferijs in qbz nō habent iudicia.

Est hoc videndū

p̄ ē q̄ iudex nō dz aliquē citare tpe feriato. Sūt aut̄ triplices ferie. s. solēnes. rustice. z repētine. Solēnes sunt q̄ introducte sūt ob reuerentiā dei z sc̄toz. vt sūt dies festi q̄s p̄pls solet celebraf. In his ferijs nō valet citatio facta a iudice. nec pcessus iudicij factus vel hitus. nec snia lata. vt si iudex citaret vel sniam ferret in his ferijs saltē nisi fuerit de p̄sensu ptiū. Rustice ferie sūt q̄ introducte sūt p̄ necessitatē hoim. vt tps messiu vel vindemiaz. z tūc q̄escere dz strepitus iudicij. iudex tū pōt citare si de p̄sensu ptiū fuerit. z etiā p̄cedere in cā in ferijs rusticis. Repētine ferie vocant⁹ q̄s aliq̄s p̄nceps intro ducit p̄pter diē natiuitatis filie vel sui. vt qz tūc triūphauit cū inimicis suis z obtinuit victoriā. Et hee ferie nō sunt in vsu.

Eus citat⁹ aut cō-

paret. aut nō. Si nō cōparet z cōtumaciter se absentat excōicand⁹ est p̄pter p̄tumaciā. Iudex aut̄ q̄ eū excōicat sic scribit B. dei grā decanus talis loco ei iudex vnicus a papa p̄stitutus p̄sbytero t̄lis loci Salutē in dño. Qm̄ B. miles vester prochianus citatus est corā nobis ad instantiā. H. ciuis monasteriē. auctoritate p̄signita quē cū nec p se nec p aliuz die p̄fixo sibi cōparere curauit. p̄tumacez reputamus z p̄pter p̄tūaciā excōicauim⁹. Quapropt⁹ mādāmus vob q̄tū ipm singulis diebz dñicis z festiuitatibz in ecclia

Exceptio pemptoria

vra publice nūcietis. Datū 2c. Si pō ci-
tatus cōparet si ppetūt sibi exceptiōes p̄t
excipe. Un̄ vidēdū qd sit exceptio. Exce-
ptio ē actoris exclusio. 7 ē qdā defensio p̄
quā reus intēdit se defendere. Et qdā ē
dilatoria. qdā pemptoria. Dilatoria dicitur qz
p eā differt 7 ipedit cā. 7 qñqz ponit p̄ iu-
dicē. qñqz p̄ suā iurisdictionē. qñqz p̄ acto-
rē 7 pcuratorē actoris. qñqz p̄ tps q̄ aliqz
citatus ē. Cōtra iudicē sic excipit re^o di-
cens. Non potestis esse iudex meus. estis
fuitis p̄ditōis. v̄l infamis v̄l excōicatus
vel suspectus mihi ex certa rōne eo q̄ est
inimicus me^o. v̄l p̄ sanguineus aduersarij
mei sic sup̄ dictū ē. Cōtra actorē sic exci-
piat re^o dicens. Vos nō potestis esse actor
p̄ me. qz estis excōicatus. q̄ nō hz p̄sonam
standi in iudicio. Eo mō excipiat re^o p̄ p-
curatorē actoris q̄ sit excōicatus. Cōtra iu-
risdictionē iudicis sic excipiat re^o. Nō po-
testis me citare. qz nō sū de foro v̄ro. Ego
em̄ lu de dyo. magū. vos de dyo. colonie.
Hec exceptio p̄ iudicē ordinariū. s; nō p̄
iudicē delegatū q̄ est delegatus pape. qz ille
pōt citare ex aliena dyo. Cōtra p̄sonas sic ex-
cipit q̄ tpe citatus sum nō potui iure cita-
ri. qz feriatū fuit. vñ peto q̄ p̄dēnetis p̄tē
aduersam in expensis.

Exceptio pemptoria.

Exemptoria exce-

p̄ptio est q̄ pbata pimit cām 7 intē-
tionē actoris. Verbi gr̄a. vt si re^o
dicat p̄ actorē. Tu petis a me marcas q̄s
tenebar. s; iniuste iure meū pactū de non
petēdo. i. q̄ nō peteres a me debitū. Hoc
facto re^o soluit ab instātia iudicij 7 actori
iponat silētiū ppetuū illius cāe. Sed reo
citato veniēte ad iudiciū si nō p̄perant ei
exceptiōes p̄dicte r̄ndere tenet actori. sed
p̄us certificādū est q̄ impetit ab acto-
re. vñ offerri d; ei libellus in q̄ certificād^o
est. vt dicit canon 7 decretū offerat ei libell^o
q̄ ad iudiciū ē vocatus. xxi. diez gaudeat
inducijs in q̄b; deliberat v̄t; velit p̄tēdes-
re an liti cedere. Videndū ē igit qd sit li-
bellus 7 quō sit formādus. vñ alius est li-
bellus ecclesiasticus q̄ dat i criminalib; cāis
alius p̄uētuālis. 7 est sc̄ptura p̄tines p̄so-
nā iudicis rei 7 actoris. 7 rē q̄ petit 7 cām
petendi. Formant em̄ sic. Dñe 2c. Ego ci-

uis tal' ppono in genere q̄ tradidi dño B
militi de tali loco. xx. marcas puri argēti
q̄s mihi soluere pmisit primo selto pasce
trāfacto. qd̄ adhuc nō fecit. vñ peto quīs
ipm ad soluedū dictā pecuniā p̄pellat p̄
v̄ram diffinitiuā. s; tñ saluo iuris bñficio
addēdi. minuēdi. mutādi. declarādi. p̄tes-
tor etiā exp̄sas meas mihi esse soluēdas
factas in lite 7 extra litē 7 adhuc faciēdas
Et no. q̄ libellus p̄uētuālis dicitur qz p̄ ipm re^o
p̄uenit ab actorē. 7 d; hūc libellū actor of-
ferre iudici. 7 iudex offerat ipm reo. q̄ ob-
lato iudex dabit reo inducias deliberādi
In q̄b; se deberet an velit p̄tēdere. an liti
cedere. Et no. q̄ libellus nō d; esse obscu-
rus. Si em̄ obscur^o fuerit re^o petet sibi de-
clarari. p̄bi gr̄a. Si petat actor a reo. xx.
marcas. petat sibi declarari. cui^o monete
fuerint. Itē si petat actor agrū vel vineas
re^o faciat sibi declarari q̄s sit tal' ager. vel
vbi situs ē 2c. Notādū est q̄ cā petendi
q̄re talē rē petat actor exp̄mēda est vt p̄ di-
ctū est. Itē q̄ntācunqz rē actor petat a reo.
ip̄e d; exp̄mere cām q̄re eā petat. p̄bi gr̄a.
Dñe iudex ego B. tal' cuius an̄ sigtus ppo-
no corā vobis q̄ A. miles talis q̄ndā ager
in tali loco sitū violent' occupat 7 detinet
q̄ iure hereditario vel titulo emprōis ad me
spectat. q̄re peto quīs p̄dictū A. ad resti-
tutionē p̄dicti agri cū fructib; inde p̄cep̄s
cōpellatis. In h̄ libello exp̄mit cā petēdi
cū dicitur q̄ iure hereditario vel emprōis titu-
lo ad me spectat. Et hec de libello p̄uētio-
nali in iudicij dicta sufficiant.

Litis contestatio.

Inuis induijs de

f̄ liberādi p̄tes. s. actor 7 reus ad iu-
diciū redeūt. 7 reus responder libel-
lo dicens sic. Dñe iudex fm q̄ actor petit a
me vel pponit p̄ me. nego ita esse vel p̄fite-
or ita eē. h̄mōi negatio vel affirmatio ip̄i^o
rei vocat lit. p̄te. Un̄ lit. p̄te. sic describit
Est p̄ncipiū p̄ncipalis negocij. i. cāe ad
suū iudicē hincinde facta narratio. Fit ei
litis p̄testatio p̄ narrationē actoris p̄positā
tam vel obiectam. Un̄ si actor dicat 7 p̄
p̄dictionē rei oppositā ad reū. Tu teneris
mihi decē marcas. 7 re^o dicit. nō teneor. p̄
hec p̄ba lis p̄testat. Et nota q̄ om̄s dila-
torie exceptiōes 7 p̄cipue iudicis recusatio

De iuramento calumnie

debet pponi a reo an lit. p. p. lit. p. te. no audif. Nec pnt pponi. qz lit. p. videt i eu p fenfiffe. Un si reo vult excipe p actorē vl pcuratorē actoris z p refc pū ei. i. p lras papales vl alias lras qsciūq. h dz facere an lit. p. Et maxie in pncipio lit. statim dz excipe p psonā iudicē si sibi suspectus est z dz recusare ipm talr tāqz sibi suspectum ante lit. p. postea nō pōt nisi cā actoris ipi pūs sit finita. Un qn actor reo offert libellū ad pueniendū eū. reus si vult ipm actorē recōuenire pōt. z dz etiā libellū of ferre actori ad recōueniendū eū.

De iuramento calūnie.

Ite ptestata actor

I z reus statim iurare debent de calūnia. z h vocat iuramētū calūnie cū qd iurat q bōa fide z sine dolo agat z rñdeat. z si est actor agat. z si ē reo rñdeat. Et est calūnia falsa petitio vl actio. Et in de dz iuramētū calūnie z subaudit vitādū Sensus em est iuramētū calūnie vitā de. f. qz ptes debēt vitare calūniā. i. in iustam accusationē vel actionē. vt dictū est h iuramētū imediate pstarī dz post lit. p. Et forma huius iuramenti si est actor iurabit vt credat se hie iustā actionē. silt reus Item iurabit vterqz vt interrogatus a iudice nō negabit dicere rez. nec vt def sciet falsa pbatio. nec petat falsam dilatio nē nec frinolā. i. inducias p eo vt cā dilatē. Itē iurabit vterqz. i. actor z reo q nec dedit nec dabit nec pmisit nec pmittet ali quid vt ferat snia p eo. z sic iurādo ponat manū suā sup libz. Nec forma iurandi d calūnia in his versibus continetur. Illud iure qz lis sibi iusta videtur. Et si queratur verum nō inficietur. Nil pmittetur nec falsa pbatio detur. Ut lis tardet dilatio nulla petatur.

Si p actor iurare noluerit h iuramē to pena erit q cadit a cā. i. nō possit agere Pena p rei nolētis iurare est vt p p fesso habeat. i. reputet ita reus ac si p fessus estz Hoc iuramētū ideo est inuentū vt hoies huius iuramētū metu nō facilt iurēt nisi cre dant se iustā hie cām. Postqz pstitū est iuramētū calūnie a pibz vt dictū est. inter rogande sūt ptes. z debēt aduocati priuz ferre illas interrogatiōes. pbi grā. Aduo

catus actoris rogabit iudicē qz interroget q iure reo possideat agz talē vel vineā. si reus rñderet q iure hereditario. interroget vltē. qd ille fuit cui successit in tali re tā qz heres. Itē si reo rñdeat q titulo emptio nis res possideat. interroget a q emit z p qnto p cō z vbi z coraz qbz z p q moneta Et oēs rñsiōes scribēde sūt ab aduocato actoris. silt aduocat rei dicat iudici qz in terroget actorē q iure petat rē a reo. si tūc actor rñdeat q titulo emptōis vl donatōis talē petat. silt in terroget a q. z breuit qd rñdeat actor ad in terrogata rei scribendū ē ab aduocato rei. vñ si qd tūc reus p fessus fuerit in iudicio qd est p seipm p cōuictio hēat. si p reo negauerit qd actor affirmat actori pūit pbatō. i. pbare dz qz ita sit vt dixit. Ut alicui noceat sua p fessio mul ta sunt necessaria vt piz in his metri.

Maioz. sponte. scies p se ius fit z hostis. Tertū nec nata fauor lis ius ne repugnet Dī maioz. qz si aliqz infra. xv. ānos p fessus fuerit p seipm nō sibi piudicat. Dicit sponte. qz p fessio p metu extorta nō nocet nihil em ratū esse p qd metu extorqz. Dē scies. qz si aliqz fuerit cōfessus p errore p se. z pbet se errasse nō nocz ei. Contra se dz qz credit tm alicui p fitei p seipm sz nō p seipō. Jus fit iō. qz p fessio facta in iure. i. in iudicio z corā suo iudice nocet nō ex tra iudiciū. Hostis iō dz. qz abnēte hoste. i. aduersario vl pcuratore suo si fiat p fessio nō nocet p fitei. Tertū iō dz. qz si ille q p fitei nō dat certā rñsiōnē sz incertā z obscu rā de aliqua re. non valet p fessio. Natura ideo dz. qz si petat aliquis aliquid qd est ptra naturā nō nocet. Verbi gratia. Si aliquis dicat esse illū filium illius qui est senior eo. vel dicat istū esse suū qz p bi enniū fuit mortuus. Fauor dz iō. qz si ali qz nobil est liber p errore suū z simplicita tē suā p fiteat se esse suū. non nocet ei si p bat p riu. z h in fauorē libertatis. qz liber tas est res valde fauorabil. Lis iō dz. qz si aliqz p fiteat sup aliqua re de qua nō est lis. nō nocet ei p fessio. verbi grā. Tu peti a me agrū. ego dico domus mea nō ē. hec mea p fessio nō nocz. Jus ne repugnet di cif. quia ius nō patitur qz iudeus habeat seruū christianū vel christianā ancillam vel sup eis alqd p fiteat. Nota qz iste inē

Species p̄sumtionis

rogationes nō semp solent fieri nec vbiq̄
locoꝝ. s̄z sepius p̄mittūt ab aduocatis.

Redictū est quid

sit iuris q̄n reus in iudicio p̄fitef
Lōseq̄nt vidēdū est q̄d sit q̄n re⁹
negat q̄d actor p̄ponit s̄ eum. Verbi gr̄a.
Si actor petit agrū quē scit eē suū z reus
negat ip̄m esse actoris. actori incūbit p̄ba
tio. An p̄batio ē rō rei dubie faciēs fides
p̄ argumentū cū iuramento.

Sex sunt species p̄bationis

Et evidentiā facti

vt si clericus h̄z p̄ueros in domo
p̄bat p̄ evidentiā facti de incōtinē
tia. Per aspectū corp̄is p̄bat aliqd. vt si
aliq̄ dicat se corruptā a viro p̄ vim. z mu
lieres p̄ aspectū illi⁹ instr̄i p̄bant eā eē vir
ginē. Per famā p̄bat aliqd. cū fama oim
vicinoꝝ de aliq̄ re p̄cordat. p̄ p̄sumptioēz
p̄bat aliqd q̄n vehemēter aliqd p̄sumit
vtputa. si videt solus cū sola. nudus cum
nuda. p̄sumit q̄ eā cognouit carnalr. Et
illa sp̄s subdividit̄ postea. Per iuramen
ti dilationē. q̄n vna ps alij defert vt iuret
aliqd q̄ ita sit vel q̄ nō ita sit. Per testes
aliqd p̄bat. Et hec p̄batio maxime valet

Et nota q̄ oēs p̄nt esse testes. exceptis q̄
busdā q̄ p̄hibent. vt fuus. mulier. iunior.
p̄ij. ānis. indiscretus. fatuus. paup̄ inbo
nestus. infamis. hereticus. sarracenus. iu
deus. p̄sanguineus. Isti int̄ se z p̄ se testi
ficare nō p̄nt. Itē sui z ancille z familia
res nō p̄nt testificare p̄ dñis suis. z laicus
p̄ clericū. Hec om̄ia habita sunt sup̄.

Alte sunt species p̄sumptionis.

Presumptio teme

raria Insufficiēs est z repellit a iu
dice. nec d̄z mouere animū iudic̄

Verbi gr̄a. Si viz videro cū muliere lo
q̄ntē. z si p̄sumo q̄ de coitu. s̄z si sic p̄su
mo. p̄sumptio talis temeraria est. Proba
bilis p̄sumptiois ē vnus modus q̄ surgit
ex suspitōe vel fama. s̄z iudex nō d̄z eā seq̄
uta q̄ p̄babilr ip̄am ferret s̄ aliquē. Vio
lenta p̄sumptio q̄ surgit ex rebz verisilibz.
Ibi gr̄a. Si creditor reddit alicui p̄igno
ra sua credit q̄ ip̄e creditor fuit solutus d̄
pecunia sibi debita. Et illa p̄sumptio in

ducit iudicē ad sniandū nisi p̄bet s̄rū illi
us p̄sumptionis. Necessaria p̄sumptio. ve
si mulier aliq̄ s̄ponte cohabitāt alicui vi
ro. z post d̄t q̄ iuita nupserit ei. p̄sumit q̄
in eū p̄senserit. De p̄silibz idē est iudiciū.

Is visis Notandū q̄ in qualibet
b causa duo testes idonei sufficiūt.

q̄ in euāgelio d̄z. In ore duoz vl
triū stabit omne testimoniū. Unde testio
niū vnus nō valet in cā. Et nota q̄ testes
nō sunt introducendi in iudiciū nisi post
lit. p̄te. Itē testes debēt iurare als nō cre
dit̄ eis. Et tal̄ erit forma iurandi. s̄ q̄ isti
testes dicāt veritatē. z nullam interponāt
falsitatē de om̄i q̄stione sup̄ q̄ interrogent̄
q̄tiens interrogati fuerint a iudice. z q̄ iu
rent vt ferant testimoniū nō p̄ aliq̄ p̄cio.
amicicia. odio. vl̄ aliq̄ lucro q̄d habuerūt
vel habituri sunt. Postq̄ iurauerūt sic te
stes iudex ducat eos in locū secretū. z exa
minabit eos singulos simul. vel quēlibet
p̄ se. ita q̄ vnus nō audiat aliū. z q̄ singu
loꝝ r̄nsiones scribāt. Iudex aut̄ interroga
bit singulos testes interfuisse tali loco fa
cti. z si ille d̄t q̄ sic. interrogādus est alter
s̄lr. z vlt̄erius interrogādus est in q̄ loco
z in q̄ die. z in q̄ p̄te anni. z q̄t anni tr̄āsa
cti. Itē corā q̄bz h̄ factū sit. De his z alijs
circūstātijs interrogabit eos iudex. Itē
sic scribunt̄ dicta testiū. H. sic interroga
tus sup̄ eā q̄ inter tales fert̄ iuratus sic r̄n
dit. q̄ B. emit talē rē ab H. p̄ decē marc̄
talis monete. z tres anni sūt elapsi q̄ emit
z q̄ eoz duo. s̄. B. z A. interfuerint. inter
rogatus in q̄ loco. in tali loco dicit. inter
rogatus. q̄ hora diei. dicit. circa meridiē.

Interrogatus si ip̄e interfuerit. d̄t q̄ sic.
z de alijs circūstātijs p̄t q̄rere iudex si
voluerit. Et s̄lr̄ interrogādus est sc̄ds te
stis z aliq̄ si sint p̄les. Et quicqd̄ vnusq̄sq̄
dix̄it scribendū est. vt de p̄mo diximus
Dictis testium sic sc̄ptis iudex d̄z p̄figere
terminū ad publicandū vel manifestādū
dicta testiū q̄ die adueniēte publicent̄ di
cta testiū in iudicio vtraq̄ p̄te p̄ntē. q̄ re
gula est q̄ publicationes testiū debent fie
ri vtraq̄ parte p̄sente. Factis illis publi
cationibus testium siue eoz dictis recita
tis in iudicio petat actor aut aduocatus
eius iudicēz vt sibi copia det̄ attestatiōnū
id est testimoniōꝝ. petat etiaz aduocatus

De instrumento

rei vel ipse reus q̄ iudex p̄figat ei terminū ad excipiendū 3̄ p̄sonas 7̄ dicta testium 3̄ ip̄m p̄ductor. Quo die siue termino p̄fixo sibi ad excipiendū. re^o accedat ad iudiciū 7̄ excipiat 3̄ p̄sonas 7̄ dicta testium dicens. Dñe iudex dico q̄ tal' nō p̄t esse testis. qz p̄t v̄l frater ei⁹ ē fili⁹ fratris actoris. vel ē mlier vel viciosus siue infamis. symonia cus. latro vel fur. homicida v̄l piurus. Et h̄mōi exceptiōes dicūt exceptiōes p̄sonales. q̄ abijciūt p̄sonas testium. Itē mior. xiiij. ānis. nō admittit in caus̄ civilibz. Et minor. xx. annis in criminalibz nō admittit. Itē p̄sanguinei 7̄ domestici nō admittit. S3̄ in nō criminalibz nō m̄rimonialibus bñ admittit p̄entes. filij. sorozes. Itē nō admittit testes in lupanari. vel in alio loco suspecto. Nec etiā in tpe feriato. 3̄ isto etiā in p̄ncipio h̄ p̄mi lateri. Excipiat sic reus v̄l advocat⁹ rei 3̄ dicta testium dicēdo Dñe iudex dico testionū testis illi⁹ nō valere p̄t diuersitate loci 7̄ t̄pis. qz vn⁹ dicit quō in ecclia actū sit alter i foro. Itē vn⁹ dicit q̄ in die dñico. alter q̄ i die feriato. q̄re dico testionū nō valere p̄t diuersitate t̄pis 7̄ loci. Lū 3̄ actor nō p̄bat intētiōez suā p̄ testes q̄s iduxit p̄ se. Peto 3̄ q̄ ab i petitiōe ip̄i⁹ absolues me. eidē p̄petuū silētiū iponēdo eūdē mihi i exp̄s p̄denādo.

De instrumento.

Equit de specie p

banionis q̄ sit p̄ instra. 7̄ de exceptiōibz 3̄ instra. Instrū est scriptū ad alic⁹ rei p̄batōz factū. 7̄ dictū ē instrū qz instruit. Instrūoz due sunt sp̄es. Aliud publicū. aliud p̄uatū. Publicū qd̄ publicā h3̄ auctoritatē. Et s̄ p̄les ei⁹ sp̄es. Uno mō d̄ publicū. qz p̄ manū publicā ē scriptū i. p̄ manū tabellid̄is. id est publici notarij. Sc̄do d̄ publicū qd̄ est sigillatuz sigillo autētico. s̄ sigillo capli vel epi. vel alicui⁹ p̄sone magne. Tertio d̄ publicū qd̄ autoritate iudicis autēticatū ē. vel qd̄ in iudicio scribit v̄l scriptū est. Quarto d̄ publicū qd̄ h3̄ subscriptionē duoz v̄l triū testium idoneoz viuentiū. Quinto d̄ publicū qd̄ de publico armario vniuersitatis p̄ducit. sic liber censualis in q̄ census 7̄ redditus scribunt 7c. P̄uatū instrū est qd̄ aliq̄s facit sibi scribi vel aliq̄. v̄l sibi 7̄ aliq̄ s̄l. Et nota

q̄ si vtraqz ps h3̄ aliq̄d instrū p̄ quod p̄bare aliq̄d intendit d̄ illud exhibere ante publicatōz testium. Et si vna ps voluerit transcribere instrumentū vel inspicere p̄ uilegiū alterius ptis. dat ei copia trāscribendi vel rescribendi. p̄s q̄ reddatur ab aduersaria parte parti cuius est.

De exceptione p̄tra instrū.

Standū q̄ m̄cis

n modis p̄tra instrumentū excipit. scilicet contra filium filium 7̄ bulam. Et hoc maxime habet fieri in litteris papalibus. Unde. Littera. bulla. stilus. manus altera. rasio filium. Nec faciūt scriptū dñi pape irritū. Itē si rasura est in loco vel in aliqua parte. non valet. Rasura em̄ nocitura est suspecta.

Itē publicata

p sūt dicta testium in iudicio 7̄ instrumenta exhibita vtriqz parti ad inspiciendum seu transcribenduz concessa. Et postq̄ obligationes facte sunt ab aduocatis partium seu ab ip̄is partibus. iudex debet motum vel motuum animi inferre fm̄ dicta testium 7̄ instrumentoz. Et maxime fm̄ allegationes 7̄ rōnes aduocatoz. Deinde iudex cū inspexerit 7̄ discusserit merita cause plenissime debz ipsum negociū terminare per sententiā diffinitiuā. Sententiā ergo diffinitiuā est iudicialis diffinitio siue disputatio que cōtrouersijs licitū finem imponit pronuntiatione iudicis condemnationem vel absolutionem rei continens.

Sententiē iudicialis due sunt species Interlocutorie 7̄ est semiplena. sententiā que profertur inter p̄ncipium 7̄ finēz cause. non super p̄ncipali negotio sed super emergentibus vel emergenti vel intercedentibus quibusdam questionibus. vt super libello offerendo vel dando vel corrigendo vel negando.

Diffinitiuā sententiā est que p̄mum negotiū terminat p̄tinēs absolutionē vel dānationē. Itē nota q̄ sententiā ferenda est a suo iudice. qz si nō a suo iudice nō tenet. Nota q̄ iudex sedendo 7̄ nō stando v̄l in loco p̄sueto vbi sedere debz tēpore iudicij debet ferre sniam iudicialē vel in aliq̄ bo

Handwritten notes in the right margin:
 In p̄ncipio d̄ p̄ncipio
 In p̄ncipio d̄ p̄ncipio
 In p̄ncipio d̄ p̄ncipio

Handwritten notes in the right margin:
 Quia diffinitia
 In p̄ncipio d̄ p̄ncipio

Handwritten note:
 In p̄ncipio

Handwritten note:
 In p̄ncipio

Handwritten note:
 In p̄ncipio

Handwritten note:
 In p̄ncipio

Handwritten note:
 In p̄ncipio

Handwritten note:
 In p̄ncipio

Handwritten note:
 In p̄ncipio

Handwritten note:
 In p̄ncipio

De appellatione

nesto. et nō in lupanari v'l coqna. Et d3 eā
ferre vtracqz pte pntē vel vna pte altera p
sumaciā absente. Nota q' snia iusticial
in scriptis redigēda est et referenda. als nō
pōt h3e nomē snie nec ē snia. et sic format
in scriptis. Ego B. decanus mogū. ecclie ta
lis iudex in cā q' p'it in B. ex vna pte. et
R. ex altera. sup tali vinea obligatōibz au
ditis hincinde ppositis et examinatis ad
plenū pdicē cāc meritis de prudentū viroz
psilio B. absoluo ad instantiā E. eidē. Et
ppetuū silentiū iponēdo sup vinea tali cō
dēnando. et ipm pdictū L. auctoritate iu
diciali in expēsis q's fecerit B. v'l intra li
tē v'l extra litē snia lata est in tali anno et.

De appellatione.

Appellatio est puo

catio facta a minore iudice ad maio
rē iudicē de iniqua snia vel iniquo
grauamie. Si em iudex inique sentētiat
vel grauat q' aliquā pte tūc illa ps graua
ta d3 appellare iudicē sup tali snia in gra
uamine. et semp a minore ad maiorē et nō
ecouerfo. Et nota q' gradatim appellādū
est. vt de epō ad archiep'm metropolitanū
de q' ad legatū pape. de legato ad papam
sed omī medio omisso imediate a quolibz
iudice ad papam appellari pōt. Itē no
ta q' a die late sentētie. i. in qua lata est
sententia a iudice infra decem dies est ap
pellandum. et post decem dies nemo au
ditur appellans. Item q' appellat debet
appellationē suam psequi infra annū. nisi
iusta causa v'l impedimentū impediāt eū
scz infirmitas vel captiuitas. Inducie em
sunt tunc appellanti p bienniū et. Itē in
scriptis est appellādū sub hac forma. Ego
B. sentiēs me grauatū a vīa sentētia dñe
decane sancti Stephani mogūtiū. dyoc.
quā ptra me tulistis ppe. sup tali vinea ad
sedem aplicam appello. et in his scriptis
apostolos peto. Nota apostoli dicunt l're
dimissorie. et que format sub tali tenore
Sanctissimo patri ac dño. dño suo sacro
sancte romane sedis sūmo pōntifici B. hu
milis decanus sancti Stephani mogun
tiū. licz indignus. cū debita reuerētia filia
lem in omībz subiectionē. sanctitati vestre
notū facio q' clericus pntim exhibitor a
snia mea quā p meipm tuli p p. ciue mo

gūtiū. sup vinea p q' lis int ipsos vertaba
tur corā me appellauit. et id dictū p. a iu
dicio meo dimissus et absolutū ad v're di
gnitatē examen l'ris pntibz trāsmitto. Et
nota q' ad iudicē spectat q' appellatū ē vt
pfirmet sniam vel corriget et.

Finis huius tractatuli.

Una introductio pcuracionis.

Um citatio fūda
mentū sit ordinis iudiciarij. Sci
as q' alia est citatio iudicis ordi
narij. et alia iudicis delegati. Vñ adueniēte
termino citationis iudicis delegati. pcur
ator rei corā eo cōpareat sic dicens. Ego
pcurator et pcuratorio noie A. ante omīa
p'testor q' in vos venerabilem viz et. tāqz
in ppetentē iudicē. aut etiā in vīam p'ten
sam iurisdictionē nō p'sentio neqz p'senti
re intendo quis modo nisi inqntū ad hoc
de iure astringor. Et si vos dñe venerabi
lis et. vtiqz h3e p'tenditis aliquā iurisdic
tionē et cōmissionē. tunc ego peto noie p
curatorio q' sup hmōi cōmissiōis et iurisdic
tionis copiam mihi fieri et terminū cōpe
tentē ad dicēdū q' statui atqz dari. als ego
p'testor de gūamine et appellando et. Et
adueniente termino citationis iudicis or
dinarij pcurator actoris dicat sic Ego p/
curator et eo noie B. actoris accuso p'tu
maciam partis aduerse nō comparentis
petēs eā p'tumacē reputari et mihi vltorio
res p'cessus decerni. Et aduerso procura
tor rei dicat sic. Ego procurator et eo noie
B. peto mihi dari cām in scriptis siue sum
mariā in hac eā impetitionē. vnde tūc iu
dex statuat A. actori terminū ad bellan
dum. Adueniēte hmōi termino pcurator
actoris dicat sic. Ego pcurator A. noie a
ctoris ad satisfaciendū hmōi diei termino
hūc exhibeo et pduco libellū petens ptem
adue'sam cogi ad rñdendū eodez libello
oblato. Et aduerso pcurator rei eius B.
dicat. Ego pcurator ipsius B. peto mihi
decerni copiam libelli oblato et etiā terminū
ppetentē statui ad excipiendū p'bo vel in
scriptis fm q' mihi ppetierit. Vñ dñs offi
cialis decernat copiam et terminū statuat
ad excipiendum viz terminum iuris. vel
als ad voluntatem p'tium. Isto termino

appellandū q' gradatim

vel mag' mag' mag'
pot' q' ab p'

Appellatio dicitur

quos
ap'los

Primo

Secundo

Introductio procuratoris

do testimoniū & itati i hmōi cā. z in eūdē ter
minū faciāt citari reū seu ei⁹ procuratorē ad
vidēdū seu audiēdū pducī. recipi z admit
ti. z iuraf nōnlkos testes d phibēdo testio
niū & itati in hmōi cā. necnō ad dādū z ex
hibēdū interrogatoria fm q̄ ipos testes exa
miari z interrogari voluerit q̄ tmino cita
tiōis adueniēte pca. actoris sic dicat. Ego
procu. ipi⁹ A. actoris hmōi pduco testes
petēs eisdē recipi admitti iurare de phi
bēdo & itati testimoniū in cā hmōi. eisdēqz
examinari. Ex aduerso pca. rei sic dicat.
Ego pca. ipi⁹ B. rei h̄ pduco interroga
toria iurta z fm q̄ testes ipos volo exami
nari. nihilomin⁹ prestor q̄ ius mihi ma
neat saluū z illesū excipiēdi tā s̄ testes q̄
s̄ eoz dicta p loco z tpe optunis. Itē si a
ctor in p̄ma dilatōe suā intētiōē plene n̄
pbauerit petat sibi decerni scōam dilatio
nē vel tertā vel q̄rtā cū solēnitare ad pbā
dū. z postqz actoris testes pducti admissi z
iurati sūt p iudicē z ei⁹ notariū examiati.
tūc actor siue pca. actoris petat sibi p̄figi
z assignari tminū ad vidēdū z audiēdū dictā
seu testiū attestōes in hmōi cā iuratoz re
ceptoz admissoz examinatoz publicari.
ipm̄qz reū citari ad idē fiendū vl̄ dicendū
cām rōnabile q̄re hmōi fieri nō debeant.
Isto termino adueniēte actor siue ei⁹ pca.
sic dicat. Ego pca. ipi⁹ A. actoris peto p
vos d̄m iudicē testiū dicta siue attestōes
in hmōi cā receptoz admissoz iuratoz z
examinatoz publicari z pro publicat̄ h̄i.
Tūc iudex q̄rat ab eo. an etiā velit ples p
ducere testes sup̄ intentione sua. Et si di
xerit q̄ nō. tūc dicat iudex si etiā renūciat
pductōi vl̄iori testiū. z si procurator tūc di
xerit q̄ sic notari⁹ cāe pōat in actū talē re
nūciatōz testiū. Ex aduerso si pca. rei cāz
habuerit rōnabile q̄lē p̄ dicta testiū non
sint publicāda illa mor z incōtinēti d̄z co
rā iudice pponere. si at nō h̄uerit hmōi cāz
s̄ p̄sentit publicatōi. tūc iudex dicat nota
rio vt legat dicta testiū. vt sic p publicat̄
h̄eant. Qua publicatōne sic facta pca. rei
petat sibi decerni copiā attestōnū z termi
nū p̄petari p̄figi z assignari ad dicendū
tā s̄ dicta z attestōnes testiū q̄ eoz p̄soas
Ilo adueniēte tmino pca. rei sic dicat.
Ego pca. ipi⁹ rei ad satisfaciendū hmōi
termino pduco has exceptiōes s̄ dicta te

stū ac eoz p̄sonas p pte aduersa pducto
rū petēs z allegās vt p̄tinet in eisō. Et ex
aduerso procu. actoris sic dicat. Ego pca.
rator ipi⁹ A. actoris peto copiā pductoz
mibi decerni z terminū dari ad replicandū
fm q̄ mihi p̄petierit. z pcedat si placz
vt s̄ exēplificatū est. z tūc replicādo nunc
duplicādo zc. Deinde pca. actoris petat
sibi assignari certū terminū ad pducēdū oīa
z singula iura z munimēta. l̄ras sc̄pturas
p̄uilegia z instr̄a sibi i hmōi cā necessaria
ipm̄qz reū ad idē. Quo termino adueniēte
procu. ipi⁹ A. actoris sic dicat. Ego pca.
noīe actoris ad satisfaciendū termino re
pducto hec singula in hmōi producta s̄
bo. z si habuerit aliq̄ q̄ nō sūt p̄ pducta il
la producat in sc̄ptis. Ex aduerso procu.
rei sic dicat. Ego peto mihi dari copiā il
loz d̄ nouo productoz. z tminū statui ad
excipiendū siue dicendū s̄bo vel in sc̄ptis
s̄ oīa z singla producta in hmōi cā. Et p̄t
pcedi vt s̄. replicādo. triplicādo zc. Etiā
p̄t obfuarī terminus ad declarādū si fue
rit necesse. Deinde procurator actoris pe
tat sibi dari tminū ad pcludēdū in hmōi
cā. Ip̄m̄qz reū ad idē. vl̄ ad dicēdū cāz rō
nabile q̄re in hmōi cā pcludi non debeat.
Isto termino adueniēte procurator actoris
sic dicat. Ego procurator ipi⁹ actoris pe
to in hmōi cā pcludi z mecū pro cōcluso
haberi. Ex aduerso procurator rei. si quā
habuerit cām rōnabile q̄re in cā hmōi nō
fuerit pcludendū. illā pponere d̄z. Et si il
lā cām iudex audire recusauerit tūc procu
rator rei protestari d̄z de ḡuamine z apel
lādo zc. S̄z si procu. rei nō habuerit cām
rōnabile hmōi tūc iudex pōt cū ambabz p
tibz pcludere in hmōi cā. z pro pcluso h̄e
z expost iudex assignet p̄tibz hincinde ter
minū ad vidēdū z audiēdū sniam diffini
tiuā i hmōi cā ferri z pmlgari. Illo tmino
adueniēte procurator actoris dicat sic Ego
procu. ipi⁹ A. actoris p̄t aduersē nō p̄pa
rent̄ accuso p̄tūaciā. ip̄amqz p̄tūacē peto
reputari. z in ei⁹ p̄tūaciā sniaz diffinitiuā
pro me z pte mea z s̄ pte aduersaz fm for
mā petitiōis pro me sup̄ oblate in sc̄ptis
ferri z promulgari. S̄z si procu. rei fuerit
p̄ns pōt sic dicere Ego procurator noīe
ipi⁹ B. rei prestor d̄ nō p̄sentēdo in sniaz
diffinitiuā ferendam. ex eo q̄ cās rōnabi

Defensorium iuris

les posui z allegauit i ca hmōi z als ptefor
 d gūamie z appellādozc. vl pt pcurator rei
 sic dicere fm exigētiā materie. Ego pcur. rei
 peto sniam diffinitiuā p me z pte mea. z p
 pte sibi in hmōi cā aduersā ex eo q insuffici
 ent pbauit suā intētoz in scptis ferri z pmul
 gari zc. Et sic dñs iudex pnūciādum ferat
 sniam diffinitiuā. Si fuerit p actore tūc p
 curatores sic dicāt. Ego pcur. vice z noie ip
 sius A. actoris inq̄tū hmōi snia p pte mea
 z p pte aduersā facere videt z nō als. tūc p
 vos notariū cāe hmōi mihi fieri publicum
 instrm peto. Inq̄tū pō p pte meā faceret z
 p pte aduersa. tūc ptefor d gūamie z appel
 lando zc. Ex aduerso si snia fuerit p reū seu
 pcuratorē rei dicat sic. Ego pcur. ipi^o B. rei
 dico hmōi sniam si dici meref fore iniustā z
 iniquā z ptefor de gūamie z appel. zc. Et i
 fra decē dies ab illo gūamine z snia sic lata
 dz in scptis appellari. als em snia trāsit in rē
 iudicatā. Incipit defensoriū iuris.

Dia bone rei dare

q p̄siliū z p̄nt̄ hēf vite subsidiūz eter
 ne remuneratōis cernit expectare p̄
 miū. xij. q. ij. c. ij. bone rei. Jō ego J. mona
 chus cisterciē. ordis vidēs reos p̄t mali
 ciā actorz fatigari laboribz expēs. p̄ns opu
 sculū de cor: pe canonū decretaliū z legū col
 legi put potui iur̄ defensoriū illō denoians
 eo q re^o p ei^o doctrinā p̄ actorē tueri se vale
 at exceptōes rei viles in eo ponēs. Nā ex
 ceptōes rei dicūt. ff. de excep. l. ij. Si em vi
 tas nō defensat opprimit. Rogo ḡ hoies b^o
 opusculi lectorē vt deū p me dep̄cef. loquor
 em nūc p tpe q loq̄ nō possum. Un̄ petitio
 mea ē p lege hūda. vt in aut. d nup. xij. q.
 iij. c. vnus q̄sqz. vbi petit̄ Ambro. Et fit pe
 titio sua lex. Nā naturali eq̄tate tenet q̄libz
 de bono faciēdo ei q̄ sibi bonū fecit. ff. de pe
 ti. he. ed. z si. §. p̄suliuit. P̄ns opusculū ḡ p.
 xij. titulos distinguit vt facilius in eo qd̄ q̄
 rit inueniat. Et ponit p̄mo registrū.

Tituli istius libri.

De rescriptis	De iudiciis
De arbitris	Contra actorem
Contra pcuratorē	Contra pcuratorium
Contra aduotatū	Contra libellam
Contra testes	Contra interrogatoria.
Contra instra	Contra p̄uilegiū
Contra testamentū	Contra positiones
Contra sententiā	Contra appellationem

Contra electionem platorz
 Contra p̄scriptionem z usurpationem

Quibus modis iudi

cū instātia pit videam^o. Iudice; alij sūt or
 diarij q̄ ab ap̄lico vt ecclīastici. vl ab ipato
 re. vtp ore seclares legitimā accipiūt p̄tātē.
 alij sūt arbitri q̄ nullā p̄tātē hnt s; cū p̄sensu
 litigātū in iudices eligūt in q̄s pmittūt vt
 eoz snie stet. ij. q. vj. a iudicibz. z spe. d arbi.
 Alij sūt iudices delegati q̄bz audiētia p rez
 scripta seu alia auctoritate a superioribz dele
 gat. extra de of. z po. in iudi. dele. p totū. vñ
 de exceptiōibz p̄ rescriptū p̄mo videamus.

Contra rescriptum.

Esriptū diligēter

r est inspiciendū z p̄siderandū. vtz p
 sup̄p̄sionē veri z falsi suggestiones
 fuerit ipetratū. z itellige talē p̄tātē z falsita
 tē quā si sup̄io: sciuisz nō dedisset l̄as. Et
 dicēdū q̄ tale rescriptū seu autētici nō valet
 nā p̄ exceptōz elidi p̄t. Itē nō valet si ius
 diuī ipetratū fuerit. xxv. q. j. sūt q̄dā. Item
 nō valet si ius naturale vl̄ positiuū vl̄ p̄ si
 scū vl̄ vtilitatē publicā fuerit ipetratū. xvj.
 q. vj. placuit. L. vñ vi. l. autoritatē. L. li. xj
 d nauibz nō excu. l. mlti. z. xv. q. j. iō. Et h
 vez ē nisi de illo canone fecerit mētōz vl̄ ap
 p̄sionē de nō obstāte tali lege vel canone.
 als p̄tra ius scptū nō valet ipetratū. nisi for
 te p̄sit ipetrāti z nulli noceat ibidē. xxv. q. ij
 c. rescripta. Itē si rescriptū papale fuerit impe
 tratū sup̄ re q̄ for̄ seclare p̄tigit nō valet cū
 effectu. nā p̄ exceptōz elidit. extra d̄ so. spe.
 ex tenore. z. c. ex pte sic. z de app. sup̄ duobz.
 z h̄ itellige si sup̄ p̄rietate rei fuerit ipetra
 tū. sec^o si sup̄ possessiōe. qz sup̄ possessiōe pōt
 corā iudice sp̄iali cā vētilari. extra d̄ so. cō.
 Ex pte. B. d̄ iudi. ceterz. Quidā tū itelligūt
 h̄ corā ordiario z nō corā d̄legato Itē si p̄p̄
 mādāt aliq̄bz iudicibz excōicatū absoluat
 z de sufficiētū cautōe p̄standa q̄ pareāt mā
 datis ecclīe nō fecerit mētōne. nō valet. ex
 tra d̄ seq̄st. pos. c. ad h̄. in fi. qz sufficiēs cau
 tio dz p̄tari. vt lit. nō p̄t. qm̄. §. in alijs. Itē
 rescriptū elidit si tps datū diligēt attēdat. ex
 tra. e. ti. cā te. ff. de p̄ci. imp. Ofc. l. j. z. l. vni
 uers. Et itellige si p̄ alio ipetravit. p se em̄
 valet. Idē p̄ de q̄libz reglari nisi p̄ mōaste
 rio suo ipetravit. Abbate nihilominus ipē
 trātē. extra de postu. c. ex pte. ne cle. vel mo.

Contra rescriptum

in rubro. Itē rescriptū scđo mō ipetratū non valz cū effectu. nisi de pmo faciat mētionē. extra de rescript. ceterū. z extra de of. iudi. de te. sane. z. c. ex lris. h̄ intellige qñ ambo rescripta ad diuersos iudices dirigūt. secus qñ ad eisdē. vt in dicto. c. sane. e. ti. c. j. extra d̄ app. significauit. Si p̄o ī posteriori rescripto fuerit exp̄ssa mentio de pmo tūc ip̄o iure nō valz p̄mū. extra de sen. z re iudi. int̄ mōasteriū. Itē rescriptū nō valz si alicui⁹ iniuriā v̄l p̄iudiciū fuerit. z h̄ intellige si magna sit iniuria. Nā pua tolerat. xxv. q. ij. nec dānosa extra de auc. z vsu pal. ex tenore. z de of. iu. ordi. l3. Et h̄ intellige nisi p̄nceps illud rescriptū tāq̄ ex certa sc̄ia alicui duxerit p̄cedēdū. Itē rescriptū de diuersis māib⁹ sc̄ptū nō valz extra de cri. fal. l3. Itē si falsitas ibi fuerit n̄ valz. extra. e. ti. ad audientiā. Cōtrariū h̄es de fi. instru. ex pte. Item si carta rasa fuerit z postea ibidē fuerit sc̄ptū. Vel si fuerit sc̄ptura linear̄ nō valz cū effectu. extra de cri. fal. l3. d̄ reli. do. cū venerabil. de fi. instru. int̄ dilect. Itē si generale sit rescriptū p̄ spēale de roges eidē. extra. e. c. j. de of. lega. studuisti. Itē si rescriptū sit re iudicata terminatū non valz nisi de illa fecerit mētionē. v̄l nisi de illa sn̄ia infra dicendū fuerit puocatū. extra de sen. z re iudi. int̄ mōasteriū. de fi. instru. int̄ dilectos. Itē si rescriptū clerico nō tonsurato fuerit ipetratū nō valz nisi post datuz tonsure. extra de trāsac. ex lris. Itē si excōi⁹ c̄tus sup̄ plib⁹ articulis rescriptis absolutio nis ḡnal̄ indistincte. s. ipetrauerit. nō valz nisi exp̄sse de qlibet articulo fecerit mētoēs extra de of. iudi. or. ex pte. z de sen. ex. cū p̄ cā. nō tñ tot sūt necessarie absolutōes q̄t fuerūt excōicatōes. vt ibi in glo. si. p̄pe fi. Item si rescripta seu instr̄a sib̄i n̄uicē p̄dicāt nō valz. extra de p̄ba. post cessionē. de fi. instru. sc̄ptura. Itē si ipetrās nomen suū tacuerit. extra. e. ti. ad aures. Itē si in sc̄pto nō fiat mētio de p̄cessu vel serie negocij. Itē si ali⁹ q̄s p̄cessus est factus p̄s coraz alio iudice nō valz. extra de sen. z re iudi. int̄ mōasteriū. z de cob̄i. cle. z mul. sup̄ eodē. z. e. ti. d̄ lectus. Itē si rescriptū fuerit ipetratū p̄ aliq̄ p̄uilegia vel p̄ p̄uilegiatas p̄sonas. nō valz nisi de p̄uileḡis fecerit mētionē. extra. e. ti. cū ordinē de sen. z de re iudi. int̄ mōasteriū. Itē si rescriptū fuerit impetratū ad q̄scūq̄ iudices nullo noiato. v̄l sup̄ oib⁹ causis nulla

exp̄ssa nō valz. e. ti. nōnulli. Itē si q̄s regularis vel monach⁹ rescriptū ipetratū sup̄ adm̄istratōe p̄petuāda nō valz. extra de p̄fir. vti. z inuti. porrecta. Itē dignior p̄sona q̄s ē noiata in lris nō p̄t citari p̄ lras sedis apli ce. Itē si q̄s vocet sup̄ maiori q̄s in lris p̄tinē. nō tenet r̄ndere ibidē. Itē si maius negocium vel maior p̄sona in lris habeat vt possit impetrans defendere. ad minores tenet quis respondere donec illud negocium maius vel maior p̄sona p̄citata fuerit in iudicio v̄l ventilatū ibidē. Itē rescriptū in q̄ de cime alicui⁹ p̄firmant nō valz. xvj. q. ij. s. p̄scriptionū. Itē si impetratū fuerit p̄ possessionē sup̄ p̄tate nō valz. de seq̄st. pos. c. j. de iudi. significauerūt. Item rescriptuz nō valz nisi illa clausula ibi cōtineat. q̄ si ita est. e. ti. sedes. xxv. q. ij. dicenti. Item rescriptū nō valz qd̄ p̄cipit aliqd̄ fieri altera pte absente nō p̄ p̄tumaciā. extra de maio. z obe. inter quatuor. Item rescriptū nō valz si dio. de q̄b⁹ reus z actor existant ibidem nō noient. e. ti. significante. Itē si papa mādāt vt Jobes recipiat in ecclesiam talem zc. Et p̄mo mandauit q̄ henricus ibidez accipiat nō valz. nisi secūde lre de p̄mis fecerint mētionem. Et mandatū h̄ intellige si idē papa hoc mandasset. Secus si alius papa. e. ti. lris. Item h̄ns beneficiū q̄uis modicū nisi de ipso fecerit mētionē rescriptū de alio obtinendo. nō valz. e. ti. si opponente. z multe alie p̄ditiones subintelligunt. sine quibus lre nō valent. puta si nō est clericus. extra de trāsac. ex lris. Item si vult in ecclesia residere. de cle. nō resi. relatum. Item vt sit dignus. e. ti. cū adeo. Itē si in ecclia tot sustētari possent. de vi. z ho. cle. qm̄. Item si archieps vel eps exeat suā dyoc. z existens p̄ dyoc. delegat aliquā causam nō valz. ff. de iur. ordi. iudi. l. extra. Item si bz iustaz cām excusationis. e. ti. si qñ. Item si papa loquitur in rescripto vni p̄sone in plurali nō valz. q̄ntecūq̄ ille cui loquit̄ sit dignitatis. extra de crimi. fal. q̄s graue. Item si rescriptū fuerit impetratū sine speciali mandato. nō valz. e. ti. nōnulli. nisi impetrans sit de illis p̄sonis a quib⁹ mandatū nō exigib̄ ibidez. Et he p̄sone sunt parentes. affines. z liberi. ff. de procu. Sed hec exceptio hodie locū habet in audiētia litteraz nō in negocio iudicium. Item si quis trahit̄ ad iudiciuz extra

Contra iudices

dyocesim ultra unā dietā nō valet. e. ti. statutu. li. vj. nisi lfe de cōmuni p̄sensu p̄tū fuerint ipetrate. vel nisi de hac p̄stitutōe expressam fecerit mentionē. e. ti. nōnulli. Itē p̄ illā clausulā q̄dā aliq̄ n̄ debēt ultra q̄tuor cōueniri. extra de resc̄p. cū in mltis. li. vj. z ille p̄sone q̄ noiante sūt in resc̄pto debent p̄mo p̄ueniri z aliq̄ q̄tuor in citatorio poni. Item lra tacita p̄tate mltis mōis ipetrat. sed nō valet sc̄z cū impator tacuit seriē facti. extra de cobl. de. z mu. sup eo. Itē si tacuit bñficiū minus. e. ti. postu. Itē si tacuit iuramentū. e. ti. p̄stitimus. Itē si tacuit statutū nūerū canonicorū. extra de p̄ben. p̄illoz. Itē si tacuit q̄ p̄benda nō vacaret. extra de p̄ces. p̄ben. cū n̄ris. Itē si tacuit excoicationē. extra de p̄cura. in n̄ra p̄ntia. Itē si tacuit appellationē ad sedem aplicam factam. extra de p̄fir. vti. z iuci. mēorie. Item si d̄t se h̄e monitorias cū nō h̄iet z ipetravit executorias nō valet. e. ti. ex insinuationē. Itē si d̄t se d̄p̄ces. cū sit de ciuitate tali vel ecōtra nō valet. e. ti. rudolphus. z. c. significāte. Et h̄ de resc̄ptis sufficiāt cā breuitatis.

Contra iudices.

Via plures esse iudices

q̄ dices appetit q̄ m̄ de iure eē nō p̄nt Idcirco p̄ exceptiones iterferere hic placuit. Excoicatus iudex esse nō p̄t. extra de sen. z re iud. ad p̄bādū. z de excep. dilecti filij. z. c. cū int̄ p̄ozē. z. c. exceptionō. z de off. iudi. dele. prudētia. Itē si iudex suspectus fuerit poterit recusari. iij. q. v. c. vl. extra de excep. int̄ p̄ozē. de ap. postremo. z. c. p̄posuit Et intellige si sit suspectus ex cā rōnabili. puta q̄ ē p̄sanguineus p̄s aduerse. Et h̄ intellige s̄m ius canonicū tā de iudice ordinario q̄ de legato. Ordinarius enim recusari p̄t. extra de fo. cō. licz. de app. cū sp̄ali. Itē si h̄z cām p̄silem p̄t vt suspectus recusari. extra de iudi. cām. Itē si aduersario multū familiaris. extra de offi. dele. insinuate. z de purga. cāñ. cū iminente. Itē si sit socius vel canonicus ei⁹. extra de of. de. Itē si sit dñs impetrans. e. ti. cām q̄. iij. q. v. accusatores xj. q. iij. q̄tuor. Itē si sit vasallus ipetrantis xij. q. v. de forma. extra vt lit. nō p̄te. accedens. Itē si sit inimicus ei⁹. extra de excep. cū int̄ p̄ozē. z fere in oib. c. s. allegatis. Itē si iudex est p̄sanguineus inimici mei. extra

vt lit. nō p̄test. accedens. Item si iudex h̄z cām cū altera p̄tū p̄t vt suspectus recusari. extra de offi. dele. cū sup abbatia. de purga. cāñ. cū in iuuentute. Item si actor est de familia iudicis. extra vt lit. nō p̄te. accedens. z. ff. de iuris. om. iu. l. q̄ iurisdictioni. vbi d̄r. q̄ iurisdictioni p̄est neq̄ sibi ius dicere debet neq̄ vxori. neq̄ liberis. neq̄ ceteris q̄s secū habet. Itē si actor ē iudex illius iudicis talis iudex p̄t h̄i vt suspectus. Tales em̄ iudices p̄nt recusari. L. de iudi. l. p̄perandam Nota q̄ secus ē de iure ciuili. Et secus ē de iure canonico. oportet em̄ vt cā suspicionis alleget corā iudice. vt p̄bet corā arbitro electo a p̄tib. extra de app. cū sp̄ali. e. ti. sc̄do requis. Itē de iure p̄o ciuili nō oportet cām suspicionis allegare nec p̄bare. sed sufficit dicere. habeo te suspectū. e. ti. sc̄do requis. in glo. Item si iudex est oriundus de terra ipetrantis p̄t ab alia p̄te vt suspectus h̄i. vt lit. nō p̄te. accedens. sed illa exceptio sola nō sufficit s̄z bñ valet cū alijs. vt no. in dicto. c. Item seruus iudex esse nō p̄t. iij. q. viij. infamis. Item q̄ minor. xvij. annis iudex esse nequeat etiā de p̄sensu p̄tū. nullus em̄ delegare p̄t cām miori. xvij. annis. nisi si solus p̄nceps. extra de of. dele. cum vicesimū. z h̄ est verū in delegato. Ordinari⁹ em̄ nō p̄t esse iudex nisi. xxv. annum attigerit ibidem. extra de elec. cū int̄. Item si in vna cā fuit aduocatus vel p̄curator postea nō potest esse iudex in eadem. iij. q. vj. statutum ff. de iuris. om. iudi. l. p̄toz. Item laicus nō potest esse iudex in re ecclesiastica. extra de iudi. decernimus. z. c. z si clerici. xj. q. j. placuit. Iudex delegatus ex quo sniam bñ vel male tulit postea de illa causa se intromittere nō debet. extra de of. iudi. dele. querenti. z. c. venerabilis. z. c. in lris. Secus est de ordi. q̄ sup accessoz. potest ex p̄se cognosceze. ff. de re iudi. l. paulus. Item delegatus iudex z recusatus p̄bara causa suspicionis potest alicui nō suspecto cām subdelegare. extra de appel. cū sp̄ali. z. c. ad hoc. z. c. cuz cessante. in fi. Notandū q̄ si iurisdictione ad t̄ps data fuerit eo transacto expirat iurisdictione. nisi d̄ p̄sensu p̄tū fuerit p̄rogata. extra de of. iu. dele. de caus. In vltima dilatazione iudex ultra nouē menses dare nō p̄t etiam p̄sentibus partibus. iij. q. iij. spacium. c. inducie. Item si p̄tū nomē mulier

Contra arbitros

ris fuerat exp̄ssum post mortē ei⁹ nō pōt no-
scere de cā. e. ti. cū olim. Itē archieps de cā
sui suffraganei itromitte se nō dz nisi papp.
cā ad ip̄m fuerit deuoluta. extra d̄ off. dele.
cū nō ignores. de offi. iudi. or. pastoral. nisi
eps fuerit negligens vel iusticiā neglexerit
facere. Itē p mortē mādatoris adhuc re in-
tegra. extra de offi. dele. grā. z. c. relatū. z. c.
licz. Itē iudex delegatus post annū pōt sol-
uere q̄ ligauit. e. t. q̄renti. Itē si fuerint ples
iudices vnus citare nō pōt sine alijs. nec in
cā pcedere nisi in cōmissiōe dictū fuerit q̄
si nō oēs interesse poterit. Et h̄ vez est si iudex
absens p certū nūciū vl̄ l̄ras oñderit se
interesse nō posse. extra. e. ti. prudentiā. z. c.
cām m̄rimoniū. Itē surdus. lunatic⁹. z. ppet-
ue furiosus nō p̄t esse iudex. nec mut⁹. ff. d̄
iudi. l. cū p̄tor. h̄. est aut. Itē mlier nō p̄t eē
iudex. iij. q. viij. §. tria. c. ifamis. xxvij. q. v.
c. mulierē. ff. de reg. iu. l. ij. Si fr̄iū inuenit
intelligit de p̄suetudine approbata. extra de
arbi. dilecti filij. vel a p̄ncipe interpretat. ij.
q. v. neminē. Itē nō p̄t esse iudex eccl̄iasti-
cus nisi hēat aliquā dignitatē vel nisi sit in
eccl̄ia collegiata canonicus. nec cā dz venti-
lari nisi in ciuitatibz vl̄ in loc̄ insignibz vbi
inuenit copia peritorz. nec etiā de p̄sensu p̄-
tū. vt in ti. de resc̄p. c. statutū. l. vj. Et ē p̄li-
liū Zugduñ. Itē si cā est cōmissa p̄libo iudi-
cibz tūc vno decedēte aliq̄ nō p̄nt pcedere ni-
si in cōmissione p̄nceat. extra de offi. iu. de-
le. c. vno delegato. Itē si cā fuerit alteri cō-
missa p̄ mandatū faciēs mētionē de p̄ori. p̄-
or iudex nō p̄t postea cognoscere de illa cā.
extra de offi. iudi. dele. pastoral. Itē hetic⁹
iudex vel testis esse nō pōt. extra de here. ex-
cōicamus. Itē si cā in aliq̄ rāgit iudicē pōt
tāq̄ suspectus recusari. iij. q. v. c. vlt. Item
si sit subdelegatus ab aliq̄ delegato nisi de-
legato p̄ncipis. nō valet. extra de appel. cuz
cām. z. d̄ of. iudi. dele. sup̄ q̄stionū. Itē si sit
delegatus in cā criminali fm̄ leges nō valet
nisi a p̄ncipe deleget. ix. q. iij. saluo. ff. de of.
p̄cō. l. solēt. Secus ē fm̄ canōes. extra d̄ of.
iudi. dele. sup̄ q̄stionū. Itē subdelegatus eē
nō p̄t si cā sibi cōmissa nō p̄tinet ad iurisdic-
tiōz delegandz. extra de resc̄p. sup̄ l̄ris. de
pe. z. re. q̄ aut. Nā qd̄ fit corā nō p̄petēti iu-
dice nō valet. extra de iudi. at si clerici. z. de
p̄sue. ad n̄am. Itē si iudex p̄ formā resc̄pti
aut iurisdicōz aliqd̄ egerit. nō valet. extra

de resc̄p. cū dilectis. Itē cui delegata ē inq̄-
sitio vl̄ q̄ p̄uideat alicui eccl̄ie de p̄lato al-
tero subdelegare nō potest etiā de p̄sensu p̄-
tū. extra de of. dele. c. vlt. z. de resc̄p. cū dil-
cta. Nota iudex delegat⁹ nō p̄t mādare al-
terutri p̄tū corā ip̄o p̄sonalr cōparere nisi i
cā criminali. vel p̄ p̄tate dicēda vl̄ p̄ iuram̄-
to calūnie p̄stando. vel nisi fuerit sp̄calr des-
mandatū. extra de iudi. iuris esse ambiguū
z est p̄firmatio p̄ciliū Zugduñ. l. vj. hec lo-
cū hz in causis p̄uatorz. secus in cā collegij
vel vniuersitatis. extra de p̄cu. c. j. z. c. qz in
caus. Itē cui mādāt aliqd̄ negociū p̄sonalr
exequi subdelegare nō pōt. nisi de p̄sensu p̄-
tū in quibusdā casibz. extra de resc̄p. cum
dilecta. z. de offi. iudi. dele. c. vlt. Item post
appel. rite factā iudex a q̄ est appellatum co-
gnoscere nō pōt de cā. extra de appel. c. j. di-
recte. Itē monachus vl̄ canonicus in cā se-
culari nō pōt esse iudex. extra ne ele. vl̄ mo.
sed nec. z. c. clericis. Itē si maior iudex ne-
gociū reuocauerit mior postea de illo cog-
scere nō pōt. extra de elec. in causis. ff. de iu-
di. l. iudiciū. Itē iudex debet q̄si mediator
esse int̄ actorē z reū. xxx. q. vl. c. vlt. alit̄ pos-
set vt suspectus recusari. Nota cautela des-
bes adhibere vt exceptiōes nō sil̄ p̄ferant.
sed singule in singulis. vt si cadas ab vna
pcedas ad aliam.

Contra arbitros.

Doniā arbitria ad

q̄ instar iudiciorz sunt redacta. ff. d̄ re-
cep. ar. l. j. Ideo post tractatū p̄ iu-
dices aliqd̄ p̄ arbitros z in q̄s est cōpromis-
sum audiamus. Seruus nō p̄t esse arbiter
ff. de arbi. l. podius. §. in fuū. Itē pupillus
furiosus. mutus. vl̄ surdus. nō p̄t esse arbit̄
ij. q. viij. §. tria. ff. de arbi. l. si in fuū. Itē
nec mior. xxv. annis ibidē. l. si in fuū. z. ff.
de recep. ar. l. cū lege. Itē in re p̄pria nullus
p̄t esse arbiter. ff. de arbi. l. penl. Nā arbiter
cognoscit ad modū iudicis. Et sn̄ie arbitri
standū. siue sit equa siue iniqua z sibi impu-
tet q̄ eū elegit. ff. de arbi. l. diem. §. stari. Et
si ille inique p̄cedit reduc̄t ad arbitriū bo-
ni viri. ff. p̄ socio. l. si societate. Itē mlier nō
pōt esse arbiter. ff. de regu. iur. l. femine. ine-
tellige nisi sit femina excellens. vel de p̄sue-
tudine approbata. extra de arbi. dilecti filij
Itē si iudex fuerit ordinaris alicui⁹ rei i cū

Contra actorem

cōpromitti nō p̄t. ff. de arbi. l. sed si in fuū. §. ij. ⁊ h̄ intellige fm̄ leges. Nā fm̄ canones tā in delegatū q̄ in ordinariū p̄promitti p̄t extra de arbi. cū tpe. c. cū olim. ⁊ de elec. cāz Itē i cā criminali vel liberali nō tenet arbitriū. extra de testi. c. d̄ testibz. d̄ iureiu. c. pe. nec in pupillari actōne nec in m̄rimoniali. ff. e. ti. l. nō distinguemus. Itē si de cāis re/stitutionē. q̄gi d̄z ibidē. l. vl. nisi q̄n̄ inciden/ talr̄ illa cā mouet. ff. de iudi. l. q̄iens. Itē infamis nō p̄t esse arbiter. ij. q. vij. §. tria. ⁊ ff. e. ti. pedius. Itē si q̄s cōpromittit noie alieno nō valet. ff. e. ti. l. nō distinguemus. Itē si cōpromissum sit p̄ pupillū sine tutor̄ auctoritate. nō valet. ff. e. ti. l. si pupillū. Itē si sine pena fuerit cōpromissum vel sine eo q̄d obtinet vicē pene nō valet cū effectu. q̄ pres nō tenent fuare sn̄iam arbitri. nisi ve/ lint si pena nō fuerit apposita. L. de arbi. l. j. vel iuramētū fm̄ canones. extra. e. ti. cū ip̄e Tū bñ valebit licz pena nō sit apposita si p̄tes post sn̄iam taciturnitate p̄firmauerūt. ⁊ tū actori dabit actio ⁊ reo exceptio. extra. e. ti. p̄ tuas. L. e. ti. l. penl. §. j. ⁊ ij. Itē si cōpromissio claudicat. ff. e. ti. diē. §. p̄nl. Itē si p̄nūciatio arbitri inst̄o nō sit collecta vl̄ in arbitriū tertij nulla p̄sona exp̄ssa sit cōpromissum nō valet. extra. e. ti. innotuit. ⁊ ff. e. ti. l. itē si vnus. §. si in duos. Cōtrariū tū vi def̄ extra de app. cū spēali. Solutio in cā re/ cufationē. a iure p̄cedit assūmi tertius arbit̄ q̄ illi arbitri nō dicūt veri arbitri. s̄ q̄si iudicis vicē sapiūt. extra de of. dele. suspitōis Itē si dies apposita ē in cōpromisso. ea trāf̄ acta q̄cqd̄ d̄t arbiter nō valz. extra de of. iudi. dele. de causis. Itē si die feriata p̄nūcia tū fuerit cū altera pte absente nō valz. extra for. c. vlt. ff. e. ti. l. diē. §. si q̄s. Itē res ecclia/ stica in laicū cōpromitti nō p̄t. extra. e. ti. p̄tingit. ⁊ de iudi. decernimus. Itē p̄t obij/ ci cōpromissio q̄ solutū sit. Solutū in plu/ bus mōis puta die. morte. ac stipulatōe iudicio pacto satisfatione. ff. e. ti. l. nō distin/ guemus. §. cōpromissio. Itē p̄t obij/ ci q̄ in se nō suscepit arbitriū. ff. e. ti. l. ij. §. j. Itē corā arbitro nō h̄z locū recōuentio. extra. e. ti. cū dilecti. Itē cōpromissus nō extēdit ad cōpromittentis heredes si de eis nō caueat ibidēz. ff. e. ti. l. diem. §. j. Itē si plures ar/ bitri fuerūt oēs interesse debent arbitrio. ff. e. ti. sicuti. nisi aliud dictū sit in cōpromisso.

ff. e. ti. l. nō distinguemus. §. cum ne plures Itē p̄t obij/ ci q̄ arbiter nō tulit sn̄iam in scriptis qd̄ d̄z facere. L. e. ti. cū in arbitrio. §. ij. nisi aliud dictū sit in cōpromisso. ff. de iudi. l. ij. Itē arbiter nō p̄t punire p̄tuma/ cē nisi exp̄ssum fuerit in cōpromisso. ibidēz. §. vlti. nota ea sola veniūt in arbitrio d̄ q̄b̄ tactū est vt veniāt. ff. e. ti. l. si cū dies. §. j. ex/ tra. e. ti. cū dilectus. Et tantū de illo.

Contra actorem.

Hinc p̄tra actore n̄

deamus. Actor excōicatus nō p̄t stare in iudicio. nec tenet ei reus res/ spondere. extra de offi. dele. prudentiā. ⁊ ex/ tra de excep. dilecti. ⁊ c. cum inter p̄orem. ⁊ c. pia. Et de reo excōmunicato idem dicen/ dum est q̄ actor nō potest recōueniri. extra de excep. cum inter p̄orem. vbi ⁊ exceptio ex/ cōmunicationis tam p̄tra iudicem q̄ cōtra actorem q̄ etiā p̄tra reū semḡ potest opponi tam ante lit. p̄testa. q̄ post. extra de excep. §. Ne q̄s excōicato excōicare cogat. c. exce/ ptionē. Itē reus actori nō debet respon/ dere si plures habeat p̄sonales actiones cōtra eundē corā diuersis iudicibz. extra de re/ scrip. ex tenore. ⁊ e. ti. dispendia. l. vj. qd̄ est p̄ciliū Lugduū. Itē si reus p̄tra actorem agere voluerit oportz ip̄m sub actoris indi/ ce litigare in modū recōuentio. Actorem em̄ ad aliū iudicem trahere nō potest ibidē Itē monachus sine licentia abbatis p̄ue/ nire vel p̄ueniri nō p̄t. extra de iudi. causā xvj. dis. placuit. Itē d̄z de abbate q̄ sine lris capitali sui admitti nō debet nisi bona fuerint diuisa. extra de rescrip. edoceri. ⁊ de reli. do. cū dilectus. Si in̄ monachus fue/ rit in scolis cā studij vel alij iusta de causa de licentia sui abbatis agere p̄t ⁊ r̄ndere. extra de accu. ex parte. Et si p̄cusus fuerit existens intra claustrū ip̄e nō ager s̄z mona/ steriū vel sindicus monasterij nec p̄t tūc res/ mittere iniuriā sibi factā. extra de sen. excō. parochianos. in glo. Itē monachus abba/ rē in ius trahere nō potest nisi fuerit a p̄nci/ pe impetratū. L. de in ius vocan. l. j. ij. ⁊ ij. Itē filius sine licentia patris agere nō po/ test. extra de p̄cura. c. j. Et salut in caus̄ cas/ trensis peculi. insli. de pa. po. ius qd̄ cōsi/ stit. Itē q̄ aliquis petat debitū vel aliud personale. et per. xxx. annos non petierat ei

Contra actorem

pōt obijci rescptio. **L. de anna. excep. 7 pre**
scpt. l. j. §. ad hec. Item ab aduersario si fue
ro spoliatus sibi nō teneor rñdere q̄usq̄ fue
ro restitutus. extra de or. cog. sup spoliatōe.
de resti. spo. c. j. et. iij. q. j. p. totū. Itē si inho
nestus v̄l nō securus loc⁹ alicui fuerit assig
tus. nec tenet rñdere neq̄ tenet cōparere. ex
tra vt lit. nō p̄te. accedens. Itē clericus nō
p̄t p̄sentire in iudicē nō suū nisi duo cōcur
rant. s. q̄ iudex sit p̄sona ecclīastica. 7 volū
tas dyocef. sui accedat. extra de fo. cō. si di
ligenti. Item in cā criminali nō teneor in q̄
dragesima rñdere. **L. de feri. l. q̄draginta.**
Itud p̄t p̄traria p̄suetudinē hodie nō ser
uat. Itē actor minor. xxv. ānis nō pōt age
re in iudicio sine auctoritate tutoris. **L. q̄ le**
gi. p̄so. stan. h3 in iudi. l. j. 7. ij. Nota tñ cal⁹
in q̄b̄ minor p̄t agere sine auctoritate tuto
ris. Primus ē in voto. xx. q. ij. c. j. 7. ij. Se
cūndus cū agit de thoro violato. ff. de adul.
l. si maritus. §. lex. Tertius cū mortem p̄is
exequit. vel cū agit de testam̄to p̄is. xv. q.
ij. de crimine. Quartus cū agit de recupan
da possessione. **L. q̄ le. p̄so. h3 stan. in iudi.**
l. vlt. Quintus cū ipetruit veniā etatis. **L.**
de his q̄ ve. eta. l. ij. Sextus cū agit de libe
ro hoīe exhibēdo. ff. de li. ho. exhi. l. ij. Se
ptimus cū agit negocia alterius. ff. de mio.
xxv. an. l. cū mandato. Octauus in cā m̄ri
moniali. extra de resti. spo. c. ex p̄te. Et in q̄
busdā casib̄ q̄ notant. ij. q. vij. q̄rit. Itē piu
rus vel alius infamis pōt accusare. P̄mo
in crimine symonie. extra de symo. tanta est
labes. Secūdo in crimine lese maiestatis. xv
q. ij. c. pe. extra de p̄f. c. j. Tertio cū suaz
vel suoz iniuriā p̄fēq̄t. iij. q. vij. oib̄. Quar
to in crimine hereseos. ij. q. vij. sacerdotes.
Itē si filius agit p̄ p̄ntes vel p̄ eos sub q̄z
potestate est. audiri nō d3. **L. de pa. po. con**
gruentius. Et intellige nisi in castrensi pec
culio vel q̄si castrensi. ff. de iudi. l. iulianus
Idē d3 de filijs emācipatis nisi venia ip̄e
ret. insti. de pena te. li. §. vl. Itē libertus p̄
patronū agere nō pōt nisi p̄us venia ipetra
ta. l. ij. **L. de in ius vocā.** Idē dico de liber
tis 7 liberis p̄ p̄ntē patronū ve agentibus
insti. de pena. te. in fi. Itē eiusdē litis p̄sor
si voluerit agere p̄ p̄sorte sine mandato au
diri nō debz. Euiā p̄stita cautione nisi post
litis p̄test. **L. de p̄sor. eiusdem litis. l. j.** Itē
si actor petit fundū nō debet rñderi nisi fū

do q̄ petit ostenso. extra de libel. obla. c. ij. 7
d3 exp̄mi nomen fundi. 7 nomen vicini fun
di. ff. de cēsi. l. forma. Itē videas quā actio
nē actor intendat v̄tz sit tp̄alis vel p̄petua.
Si tp̄alis est 7 t̄ps sit trāfactū intra qd̄ de
buisset egisse āmodo agere nō p̄t cū effectu.
Nota qualr t̄ps currat p̄ aliquē. Decē di
es currit p̄ nō appellante. extra de app. si ti
bi. 7 de elec. cū dilectus. Itē q̄ntū t̄pus cur
rat p̄ electū petentē p̄secrationē. c. dif. q̄m q̄
dam. Itē sex mensū currit in bñficiōz col
latione. Nam postea collatio deuoluit ad
superiōrē. extra de p̄ben. de multa. Item t̄ps
currit p̄ electū ad p̄laturā q̄ infra sex mēses
d3 petere p̄firmationē. vt lit. nō p̄testa. q̄m.
Item t̄ps vnus anni currit p̄ volentē age
re actione iniuriāz. qz iniuria post annū in
tentari nō pōt. **L. de iniurijs. l. si nō puicij.**
Itē t̄ps currit p̄ rescptū papale intellige si
impetrās eo vsus nō fuerit dū tñ copiā iud
icis h̄re potuit. Et cū aduersarius rescptū
ipetruit. extra de rescpt. c. si aut. Itē t̄ps
currit in quibusdā casib̄ q̄ notant. extra vt
lite nō p̄testa. q̄m frequēter. De hac mate
ria dicā plenius infra in ti. de rescpt. Item
qui p̄stituit p̄curatorē ad totaz cām postea
nō pōt illuz reuocare nisi ex iusta causa aut
integra adhuc existente causa. ff. de p̄cura.
l. ante litem. 7. l. se. Item actor q̄ fecit citari
ad aliquē terminū aduersariū veniente reo
si nō venit actor p̄demnef in expensis. extra
de do. 7 p̄tu. actor. li. vj. Item si mulier ve
lit agere noīe filij vel alterius audiri nō d3
nisi sit tutrix. de re. iur. l. femine. Excipiunt
qd̄dam casus. ff. de p̄cura. l. femine. Itē lay
cus nō pōt clericū accusare etiā in cā crimi
nali. nisi suā v̄l suoz iniuriā p̄sequat. extra
de testi. de cetero. Itēz p̄spiratores 7 inimi
ci capitales in nulla cā ad accusationē ad
mittūt. extra de symo. licz. xj. q. j. p̄spiratio
nū. Et tantū de isto.

Contra pcuratorem

Operius p̄tra acto

re diximus. s3 qz actor p̄ pcuratores
sepe experit. iō nūc p̄ pcuratorē vi
deamus. P̄rio q̄s sit pcurator. q̄s iconom⁹
sindic⁹ vel actor. Procurator ē q̄ aliena nes
gocia mādato dñi gratuite admissrat. ff. de
p̄cu. l. j. Iconomus cui res ecclīastica gu
bernanda mādaf. lxxxix. dif. qz in q̄busdam

Contra procuratorem

Sindicus dicitur defensor cleri vel collegij. ff. q. cuiusq. vniuersi. l. j. Actor dicitur similiter q. ab vniuersitate constituitur. vt in. l. palle. Item iure canonico sepe vnus p. alio ponitur. j. q. ij. saluator. extra de p. cu. q. in casis. Si aliquis p. curator fuerit excoicatus non valebit. extra d. p. ba. p. cessi. 7 de of. iu. dele. prudencia. Item si sit constitutus ab excoicato potest repelli. extra d. p. cu. c. vl. Item nisi procurator habeat vbi p. tioneat expressa illa clausula de ratibitoe. quis habeat lras procuratorias gnales potest repelli. extra de p. cu. c. j. de reli. do. cu dilect. de of. iudi. dele. cora. Et h. intellige nisi vellet dare cautioz fideiussoria. Item procurator quicq. habeat mandatum speciale. extra de arbi. p. tuas. Item solutioz debiti recipe non potest nisi ad h. habeat mandatum. ff. de solu. l. vo. 7 h. intellige nisi ei sit mandata oim bonoz administratio gna. i. sti. de rez. diui. s. nihil. Item non potest liberare debitore absq. mandato speciali. ff. de accep. l. ij. Item iuramentum deferre non potest nec offerre sine speciali mandato nisi fuerit gna. procurator. ff. de iureiu. l. iusturandū. Item optet q. i. petrans in lris papalibus habeat mandatum speciale. extra de resc. nonnulli. Item si p. posuit procuratorem sine consensu p. uentus sui vel capli. non valet. extra de arbi. p. tuas. 7 extra de resc. edoceri. Et intellige cu ista distinctio. q. aut bona sunt distincta tunc valz. aut non. tunc non valet. vt in p. dicto. c. edoceri. de resc. Item mulier procuratrix esse non potest. ij. q. vij. s. tria. ff. re. iur. l. femie. Excipiunt tamen casus in quibus mulier procuratrix esse potest. Primus rone administrationis si forte est abbatissa. extra d. p. fir. vti. cu dilect. Scos qui constituta est in re sua. L. de p. cu. l. q. absente. in fi. Tertio qui mandate vel p. cesse se sibi actoes. L. d. p. cu. l. q. absente. Quare qui mulier officio tutoris fugi potest. ix. q. j. c. penl. Quinto qui femis p. pentibus laguetibus agere p. mittit. ff. de p. cu. l. feminis. Sexto licitum est matre p. filij libertate litigare. ff. de libe. ca. l. ampli. Item minor. xv. annis procurator esse non potest. ff. de p. cu. l. minor Item si constitutus sit minor non valet procuratio sine autoritate tutoris. L. e. l. neq. Exceptis casibus notatis s. actorē. Item si sit alicui obsecratum crimen criminaliter procurator esse non potest. quisq. innocentē se ostendat. vel post annum obiecti criminis. L. e. ti. l. reū criminis. extra de ac. cu. epus. 7. c. cu. p. maconella. Item in ca. cri-

miali cu agit criminaliter procurator constitui non potest. v. q. ij. in criminalibus. extra de accu. veniens. Tamen in quibusdam casibus constituitur procurator ad excipiendum. Item miles non potest constitui procurator. L. de procura. l. militē. 7. l. q. stipedia. Item intellige nisi in re sua. Et intellige de militibus q. de publico salariū accipiunt 7 q. iurāt coicare re p. republica. vt in. l. q. stipendia. Item si procurator a procuratore fuerit substitutus. non valet nisi post lit. p. te. ab eo q. h. mandatum ad totā cam. L. de p. cu. l. nulla. in fi. extra de resc. ex pte d. cani. in fi. 7 glo. circa finē. Et h. v. est nisi fuerit mri sue datus. L. de dona. l. illa. Item si procurator actoris voluerit cauere de rato defendendo si reconueniat potest repelli quis habeat mandatum vel lras. ff. de p. cu. l. non solū h. v. est nisi sit procurator ex ca. non lucratiua vel necessitate 7 non fraudes. ff. de p. cu. l. non solū. Item maritus si habeat lras procuratorias ab vxore non dicitur admitti in alijs. q. q. i. vno p. mittit alijs phibet. L. e. ti. l. marit. Item si duo p. cu. dati sunt diuersis tibus p. mus non valet. extra. e. ti. non iniuste. Item procurator in ca. p. lari interueniente non potest nisi q. tu. tagit p. uatū comodū. h. v. est. ex pte actoris. Scus in qui reo potest procuratorē constitucere. ff. d. p. cu. acti. q. p. lari. Item si procurator ad vnam spem constitutus trasgreditur mandatum. audiri non debet. extra. e. of. iudi. dele. cu olim. L. de trasac. l. trasactiois. Item in lris procurator p. tineri debet ad q. procurator sit constitutus. p. ta ad agendū vel defendendū. extra de p. cu. constitutus. Item monachus. canonicus. regularis. 7 oēs ad sacros ordines p. moti. et q. de ecclesiasticis bñficijs sustentant phibent esse procuratores vel aduocati nisi in casibus. extra de postu. p. totuz. extra ne cle. vel mo. p. totū. xvj. q. j. placuit. In casibus ei ista bñ p. nit. s. pro miserabilibus p. sonis. pro ecclesijs suis p. p. sonis p. iunctis dū necessitas iminet. ij. q. vij. s. tria. Sicut monachus potest esse procurator in causis monasterij. abbate impetrante. extra de trasac. p. tingat. Item p. latus depositus procurator potest esse. ij. q. vij. s. tria. Item procurator satisfacere debet nisi dñs fideiussor existat iudicatum solui sub p. othe ca rerum suaz. ff. e. ti. l. si procurator. Item procurator non valet vbi dñs moriat re integra. extra de offi. dele. gratum 7 relatam. Item nota supra titulum s. actorē de filiofa.

Contra procuratorium

Itē si duo procuratores sūt dati nisi dēt in solū
lidū alē sine alio agere nō pōt nec defendere
Itē procurator hereditarij ab iudicari nō pōt. ff.
de acq. he. l. paul. Itē infamis nō pōt eē pu-
rator. iij. q. viij. c. infamis. extra de iudi. c. cū
Deputari. Itē pōt obijci procuratori q̄ recepit
pecuniā p̄ procuratōe nō tāq̄ locator q̄ loca-
uit opas suas. ff. mā. l. j. r. q̄. vbi d̄r. Cū mā
datū s̄o recepis ḡtuitū tāq̄ procurator recipe
nō debes. ibidē in glo. s̄z nō sue. Itē ingtus
phibet eē procurator. ij. q. i. phibent. Contra
iconomū dici pōt q̄ d̄z p̄stitui auctoritate epi
vl̄ plati. ij. q. iij. cū simus. extra de sindico.
c. vnico. r̄ d̄z eē clericus in sp̄ualib. in t̄palib.
aut p̄t eē laicus. lxxvij. dis. in singul. Itē icono-
mō d̄z eē de gremio illi eccie a q̄ p̄stituit
alic nō valz. xvj. q. vl. qm̄. lxxix. dis. qz. Itē
sindicus r̄ iconomus repellit nō pōt nisi a tota
vniuersitate cū a duobus p̄tibus fuerit p̄stituti
ff. q̄ cuiusq̄ vniuersi. l. nulli. r. l. ij. Itēz nisi
p̄stituat ad p̄ntes lites n̄ valz ibidē. Vñ p̄.
Est procurator sindicus actor tutor r̄ ycos.

Contra procuratorium.

De tractatū cōtra

p̄ procuratorē mō s̄ procuratorium videā?

Si q̄s d̄t se esse illū latozē p̄ntiū de
q̄ l̄ra facit mētōz nō erit procurator tal. qz in
re p̄pria nō testis idoneus rep̄t. iij. q. iij. c. i.
ff. de testa. tuto. l. duo sūt. Nō em̄ eē credēdū
q̄ se asseuerat eū de q̄ l̄ra fac̄ mētōz. qz q̄li-
bet s̄ se testionū ferre p̄t. p̄ se s̄o nūq̄. xiiij.
q. ij. c. ij. Itē nō pōt p̄stitui procurator nisi dñs
iurauerit de calūnia. C. de iure iu. p̄t calū.
dā. l. ij. s̄. sin at Cū s̄ dñs nō iurauerit de ca-
lūnia. nō valz procurator. Itē s̄ instrū ob-
ijci q̄ illi l̄re nō eē credēdū nisi itra t̄ritoriū
eiusdē iudicis a q̄ emanauit. qz extra territo-
riū ius dicēti ip̄one nō p̄ref. ff. de iuris. oī.
iu. l. vl. Itē iudici nō eē credēdū nec ip̄e ad-
mittere ad testionū vt testis. nisi tāq̄ puata
p̄sona. s̄ nec ei⁹ instrū erit credēdū. qz si p̄n-
cipale nō valz nec accessoriū. de fi. instrū. inf̄
dilec. Itē in litib. eādē vim obtinēt instrūa r̄
depositiones testionū. C. de fi. instrū. l. in exercē-
dis. s̄z testionio illi⁹ nō crederef. s̄ nec eius
instrū. Itē obijci sibi cautio q̄ loq̄t̄ indistincte.
qz n̄ d̄t cui p̄misit. vtz ei a q̄ l̄re emana-
uerint. vl̄ p̄ti aduersē. vl̄ ei ad quē veniūt si
cautio indistincte loq̄ns nulli⁹ est momētū. s̄
nec illa valz. ff. de p̄ba. l. q̄. Itē si d̄t q̄ p̄mi

fit procuratori. p̄missio eē nulli⁹ valoris neq̄ for-
tit effectū. qz nō seq̄t datio. r̄ sic eē nuda. sed
ex nudo pacto nō fit actio. s̄ nlla eē p̄missio.
ff. de pac. l. iure gētū. s̄. s̄z cū. Itē si dedit ei
p̄tātē iurādi de calūnia nō valz. qz p̄ncipalē
eē p̄sona. de iudi. p̄stora. Itē si dat ei p̄tātē
procuratorē substituēdi p̄stat q̄ an̄ lit. p̄t. nō
pōt. qz nō eē dñs lit. s̄ si p̄t p̄stituere p̄stituat
p̄ lit. p̄t. s̄z tūc possz facere sine mandato. s̄
supflue pōit h̄ clausula procuratorij Itē dñs
nō pōt p̄stituere nisi certū procuratorē. ff. de
p̄cu. l. ij. s̄z nō pōt p̄ iur̄ in aliū trāsserre q̄s
ip̄e h̄z. extra de iure pa. c. iura. ff. de re. iu. l.
nō. s̄ nec procurator p̄t procuratorē i certū cō-
stituere. Itē dat ei p̄tātē faciēdi oīa q̄ ip̄e fa-
ceret si p̄ns eēt. S̄z dñs p̄t p̄stituere procura-
torē an̄ lit. p̄t. s̄z r̄ procurator. qd̄ falsus eē. s̄ in
epte ponit h̄ clausula Itē procurator p̄mittit
dñm suū ratū hituz. s̄ p̄mittit falsus r̄ alie-
nū. qd̄ nō p̄t. qz iura h̄ vetat. ff. de p̄. ob. l. sti-
pulationū. Itē si ponit h̄ clausula ratū hituz
q̄qd̄ p̄ dñō dixerit procurator. nō valet
ad faciēdū. qz p̄stituit ad dictū. r̄ ita iudi-
ciū claudicat qd̄ nō d̄z. extra de excep. cuz
int̄porē. Et tantū de procuratorio.

Contra aduocatos.

Via aliquā ad cās

q̄ vocant̄ q̄ aduocati iur̄ esse phibēt.
Itē s̄ aduocatos nūc videas. Et p̄
mo qd̄ sit aduocare siue postulare. Est em̄
desideriū fratri vl̄ amico in re apud eū q̄ iu-
risdictiōi p̄est exponere vl̄ alteri⁹ desiderio
p̄dicere. iij. q. viij. c. infames. Surs⁹ cec⁹ mu-
tus siue p̄petuo furiosus. minor. xvj. annis
nō pōt esse aduocati ibidē. r̄. ff. de postu. l. j
Itē heretic⁹ iudeus vel ali⁹ infidelis s̄ xp̄i-
anū nō pōt aduocare. extra ne cle. vel mōa.
q̄si p̄ totū. de postu. ex pte. r̄ intellige nisi in
casib. de q̄b. sup. c. s̄ procuratorē. In sacril
vel miorib. ordinib. p̄stitutū dūmō bñficio
ecclesiastico sustentet de aduocatione corā iu-
dice seculari pōt repelli. p̄sbyter etiā corā iu-
dice ecclesiastico nisi p̄ se ip̄o vel etiaz pro
miserabilib. p̄sonis. extra de postu. c. j. r̄. q̄.
iij. q. viij. c. infames. vbi plene d̄r que p̄sone
possunt procurare r̄ q̄ nō. Itē nullus clerico-
cus d̄z aduocare coram iudice seculari. ex-
tra ne cle. vl̄ mo. p̄ totū. r̄ intellige maxime
in causis criminalib. r̄ in causis sanguinis
Item procacibus. i. garrulis et improbis

Contra libellum

phibitū ē aduocare. *L. de postulā. l. q̄s̄s̄*
z. L. de assel. l. vl. Itē ifamis nō p̄t aduo
care. *ij. q. viij. ifamis. §. tria. exceptis his q̄*
h̄ enūerant. Itē excōicat^o aduocare nō p̄t
extra d̄ h̄eti. excōicat^o. Itē nec publice pu
gnātes. *ij. q. viij. ifames. §. itē.* Itē mlr ad
uocare nō p̄t. *ij. q. viij. §. tria.* z illud vide
Itē aduocat^o stare d̄z tpe aduocatōis. *L.*
de post. l. q̄s̄s̄. in fi. z nō d̄z iterare qd̄ sel
fuit poratus. de appel. l. vl. Itē si q̄s̄ aduo
catus a iudice v̄l alicui p̄sone p̄ster p̄oci
niū z nō obrat p̄t repelli nisi se rōnabili
cā excusauerit. *ij. q. viij. ifamis. §. tria.* Itē
nullus d̄z eē aduocat^o nisi p̄inā h̄eat l̄ralē
L. d̄ aduo. diui. le. nemi. z l. iubem^o. z. L.
de postu. l. ij. Itē tabellio v̄l fu^o nō d̄z ad
uocatōis officiū exercere. *L. de postulā. l.*
nec ceteroz. *L. de tabellari. l. generaliter.*
Et hec de aduocatis sufficiūt.

Contra libellum

¶ In ad actoris pe

c titōz coḡscendā in iudicio libellus
offerat. q̄nq̄ obscure. q̄nq̄ inepte.
Itō vidēdū ē qd̄ sit libell^o. z ad qd̄ offerat
libell^o. Est em̄ petitio actoris sc̄pta p̄tinēs
nomē iudicis. actoris. z rei. z rē q̄ petit. z cāz
petēdi. extra de libel. *ob. c. j. ij. z. ij.* Libel
lus offerat ad h̄ vt rē valeat delibare vtz
velit p̄tendere v̄l liti cedere. *ff. de eden. l. j.*
in pn. Itō reo. *xx. diez iducie ad deliberā*
dū post libelli obla. p̄cedūt. ij. q. ij. §. spa
ciū. Libello p̄t q̄s̄ ob̄cere q̄ nō tenet r̄n̄
dere nisi nomē iudicis z actoris z rei. z res
q̄ petit p̄tineat. *ff. de rei v̄. si in rē. z ibi d̄z*
p̄tineri dies mēf z ānus dati libelli. ij. q.
ij. §. spaciū. z h̄ itellige in cāis criminalibz
Itē si libellus obscurus fuerit nō debes
ei r̄ndere. extra de testi. cū clamor. d̄ dila.
cū l̄re. Itē si nō p̄tineat cām v̄l actōz petē
tis nō valz. extra. *e. ti. c. ij. z. ij.* Itē libell^o
ḡnal^o reprobat^o. *ff. de iure fisci. l. ita. qz ḡna*
litas petit obscuritatē. ff. de pac. l. vetera^o
ni. z de solu. l. cū stich^o. Itē in actiōe reali
reprobat^o nisi p̄riū nomē fūdi exp̄mat vel
nisi actio ad oculū oñdāf. Et si nomē p̄
p̄riū nō h̄z duo p̄rimi noient. extra. *e. ti. c.*
ij. Itē si petit aux v̄l argētū d̄z exp̄mi ma
teria z pond^o. Si fu^o d̄z exp̄mi nomē ei^o
Si p̄anus color d̄z exp̄mi. Si aial d̄z ex
p̄mi asinus v̄l bos. z vtz sit albz v̄l niger.
Si aliq̄ res mēsurabil^o petat vt vinū d̄z

exp̄mi q̄t mēsure petat. Itē si petit cyph^o
vel aliud vas d̄z exp̄mi forma vtz sit ro
tūdū vel q̄dratū. vel cū sculptura. *ff. d̄ rei*
v̄. l. si in rē. Itē si libellus inept^o fuerit p̄t
reprobari z actor nō d̄z admitti. extra de
iudi. examiatā. Itē libell^o reprobat^o nisi p̄
eū reus certificari possit q̄ iure actor age
re velit. *ff. d̄ edē. l. j.* Nota si libell^o offerat
añ lit. p̄t. nō valet. *ij. q. ij. §. spaciū.* Exci
piunt qdā casus in q̄bz libellus nō offerat.
Primus ē viliū p̄sonaz. Scd̄s ē cū ep̄us
int̄ suos subditos coḡscit. Tertius i casu
ambiguitatis. *L. de ambig. l. j.* Quartus
in suspecto tutore. Quintus in crimibz no
torijs. extra de accu. c. euidentia. Sextus
in leuibz crimibz. *ff. d̄ accu. l. leuia.* Septi
mus in carta falsa corā iudice p̄ducta z te
ste falso. *L. de p̄ba. l. vl.* Querit vtz libel
lus p̄sensu p̄riū p̄t remitti. dico q̄ nō. qz ē
de suba iudicij. idē de lit. p̄t. Itō remitti n̄
p̄t extra d̄ ferijs. *c. vl. ij. q. v. accusatoribz*
Item si petit aliqd̄ a me actōe ex stipula
to. nō teneor libello r̄ndere nisi in eo pōit
cā stipulatiōn. nā stipulatio nō valet nisi
cā subsit. *ff. de p̄di. sine cā. l. q̄ sine cā.* Flo
ta stipulatio ē solēns p̄missio q̄ p̄cessit i
terrogatio z sbsecuta ē r̄nsio. Itē in cā cri
miali nō valz si actor se nō obligat ad ta
lionē. *ij. q. vi. c. j. z. v. q. vi. c. ij.* Itē si nō
p̄tinet nomē iud. *ij. q. viij. §. vl.* Itē si agit
in modū accusatōis p̄ electiōz p̄firmataz
nō valz nisi se obligat ad penā. extra d̄ ac
cu. sup̄ his. Itē si ē denūciatio z nō ponit
in libello q̄ te charitarie amoueri nō valz
extra de simo. l. z hely. extra de iud. nouit.
Itē si agat p̄ modū inq̄sitiōis vt qz p̄lat^o
ex officio suo p̄cedit in cā nō dat libell^o. s̄z
capla sup̄ q̄bz clamor p̄cessit d̄ceda s̄t tibi
vt h̄eas copiā defēdēdi te z debes eē p̄ns
cū sit inq̄sitiō. nā z ab̄nti inq̄sitiōz suā fer
re nō p̄t nisi p̄tūacit se ab̄ntauerit. extra d̄
accu. q̄l̄r z q̄n. extra d̄ simo. l. z hely. Itē si
agit de crimie civilr d̄z poni i libello inu
ria quā fecisti in aliq̄ loco v̄l in mēbro. alr
nō valz. d̄ pe. di. j. aut scā. Et nota diligēt
q̄n libellū recipis debes prestari q̄ illū re
cipis saluis exceptiōibz tibi de iure p̄petē
tibo tā d̄ r̄scptū q̄ d̄ iudicē. tā d̄ actorē q̄
d̄ libellū. extra. *e. ti. c. vl. si n̄ fuerit presta^o*
rū tūc nocebi. xxxj. q. ij. losbari^o. Versus
Conuenti nomen z nomen p̄uentientis.
Iudicis z mensis rē q̄uis scribere debes

Contra testes

Contra testes.

Via licet ad claritatem veritatis necessarii sint testes plures. tamen ad testandum producuntur quod de iure repelluntur. Idcirco sunt testes aliquid videamus. Testes domesticus a testimonio repellitur. extra de testi. in lris. Domestici autem dicuntur omnes qui sunt de familia alicuius. di. ca. in lris. Item pentes omnesque propinquos familiares. liberi. et sui. nupti. L. de h. sig. li. vlt. Item omnes familiares quibus proceduntur potestatem ipare ratione potestatis obediunt. vel iurisdictionis. ff. de testi. l. i. lege. iij. q. v. accusatores. Item affinis reputatur domesticus. iij. q. ix. s. ab his. ij. Item mercenarius. L. de qsti. l. suos. ff. de penis. l. respiciendum. s. furta. Item si sanguinei. iij. q. v. c. j. Item vir et vxor. alio pacto habentur per domesticos. ff. de iud. l. iterdum. Item pignora et nupti. isti. de nup. s. affinitatis. Item pater filio et filius patri. isti. de testi. s. in testi. Item coloni vel ascriptici et dicuntur domestici. L. de qst. pde. Item si testis est infamis repellitur potestatem ut qui lenocinium fecerit ipse et quilibet causa est infamis cum alijs multis. ff. q. no. isa. li. Et inter illos ponitur ioculator et omnis leuis persona que frequenter taberna. extra de accu. si postulerit. Item de faciente vilia officia. ut in glo. l. j. s. caupones. ff. nau. caupo. sta. lufor. extra de excess. pla. inter dilectos. Item viliis officij. ut qui mundant latrinas et balneatores. iij. q. iij. s. in pmissis. extra. e. ti. c. j. et meretricis. ff. de testi. l. iij. et ij. Infames tamen in enormi crimine possunt testari de sumo. l. hely. et c. tata. Item raptor latro et libris infamis. e. t. ex pre. et pur. e. t. sub nob et plures modi infamie. Re. vj. q. j. infames. Item si testis est inimicus repellitur. extra de accu. c. cum opteat. iij. q. v. c. ij. Sed qui inimicie repellantur relinquuntur arbitrio iudicantis. ff. de qsti. li. j. Nota tamen spiratores et capitales inimici in nullo casu ad accusatores testium admittuntur de sumo. p. tuas. Item nisi testis iurat deponat eius testimonium non valet. extra de test. nup. Item testes non plene probant nisi de certo tempore fecerit memoriam. extra de fi. instru. cum Jo. extra de pba. in pntia. Item testimonium excoicanti non valet. extra. e. t. veniens. Item pater non potest testificare de filiis nec pater filio. nec filius patre aut de patre iij. q. iij. c. si testes. In tribus tamen casibus potest esse testis pater filio. Primum in testamento filij testantis de castrensi peculio. ff. de testa. l. q. testa. s. j. Secundo ad probandum genus vel originem. extra de fi. sint leg. transmissio. Tertio in causis in iudicialibus. extra de se. et re iu. tenor. Frater

tamen pro fratre et pro fratre potest testari. nisi habeant omnia bona in communi. quia tunc intelligeret suam causam agere. ff. de testi. l. j. Sed si propria nullus idoneus testis. iij. q. iij. s. item nullus. Sed vtrius socius cum socio potest ferre testimonium. distigue. an sentit lucrum an damnum. si testis sentit damnum potest. ff. qm appell. sit. l. eadem. Item generaliter in omni causa minoribus annis non potest esse testis. iij. q. iij. s. nota. extra e. c. j. Quod factus pubes potest ferre testimonium de his que vidit ipuberes. xxxvij. di. c. relatum. Seruus autem factus liber potest ferre testimonium de his que vidit in fuitute. ff. de h. sig. l. notio. Item prohibetur omnes criminosi. extra de testi. sup. eo. s. h. locum preterquam in criminibus exceptis. extra de symo. l. hely. ut super patuit. Item secundum canones multum in causa criminali ad testimonium non admittitur. s. secundum leges non prohibetur. xxx. q. v. mulierem. extra de h. sig. forus. Item in testamentis multum non potest esse testis. isti. de testa. s. testes. s. in alijs causis non prohibetur. extra de testi. qm aliquod. Item testimonium vni non valet extra. e. ti. licet. et iij. q. iij. item in criminali.

Nota tamen casus in quibus unico testi creditur. Primum est cum dubitatur an ecclesia sit consecrata. de pse. di. iij. puul. et generaliter vbi nulli nocet ibi creditur unico testi. Item monachus testis esse non potest. extra ne cle. vel mo. p. totum. quia monachus funesta vocatur h. de his que accu. non potest. l. si quis. vbi dicitur funesta vocatur iudicari potius oportet quam audiri. Et intelligitur nisi pro sua ecclesia. extra. e. ti. insup. et extra de iurei. nisi. Item socius criminis non admittitur ad testimonium. extra. e. ti. veniens. nisi in criminibus exceptis. Item suus non admittitur. extra de h. sig. forus. iij. q. v. nullus fuit. Item libertus patronum non potest testari. iij. q. iij. s. item le. iulia. et si fecerit redigitur ad fuitute. extra de suis non or. de famul. tamen per alios et per alios potest testari. L. de p. l. nec cetoz. et si per primum accusator vel testis fuerit ante litem exordium capite puniendum est. xij. q. ij. qui manu mittitur nisi in criminibus exceptis. et in crimine fraudum et cesus. xij. q. ij. Item testimonium productum et locatum testis non valet vbi scilicet aliquid accepit pro testimonio ferendo vel non ferendo. vel vbi aliquid sibi promissum fuerit et ob hoc testimonium obtulerit. extra de testi. c. j. et c. sic. et extra de pba. l. iij. q. iij. s. item in criminali. Item si testis obscure vel confuse loquitur non valet. nisi iteque deponat. extra. e. ti. cum clamore. Item testis non valet nisi ad eius receptum vel depositum per aduersa fuerit euocata. extra. e. ti.

Contra interrogatoria

c. ij. Itē infideles s̄ fideles nō p̄nt ferre testionū. e. ti. l. vniuers. c. i. udei. Itē testis nō valet nisi de visu z auditu deponat. e. ti. p̄ terea. z. c. cū cām. Itē testes de alijs cāis et negocijs testimoniū dicere nō debēt nisi de his q̄ sub eoz p̄ntia facta eē noscūt. iij. q. ij. testes. Itē testis nō valet nisi reddat cām dicti. e. ti. cū cām. extra de sen. z re iudi. sic. in tellige si de sua snia interroget. Itē gener p socero z ecōtra testes eē nō p̄nt. iij. q. ij. s. itē. Itē nota s̄ testes p̄t obijci q̄ nō valeat eoz testionū nisi hēant. l. aureos in bonis. Nā alit̄ p̄t paup̄tate suspectus ē. ij. q. j. in p̄mis. circa mediū z. iij. q. ij. s. itē i crimā li. Et itellige s̄ nō volūtaria paup̄tate. Itē testis nō valz vbi receptus fuerit in q̄tra p ductiōe nisi actor iuret q̄ nec ipse nec aduocatus ei⁹ testari docuerit nec testionia alioz p̄scrutari nec p̄pter dolū aut aliquā maliciā q̄tra p̄ductiōz petiuit. extra. e. ti. c. vltra terriā. z. c. in caus. Itē pot⁹ est credēdū honestioribz vel dignioribz q̄ alijs. extra. e. ti. in n̄ra. iij. q. ij. s. itē. Itē pot⁹ credēdū ē ma sculo q̄ semie. extra de s̄. sig. forus. iij. q. ij. s. itē. Itē magis credit̄ diuiti q̄ paupi. ibi dē. Itē nota multitudo testiu nō est attendenda vl̄ attētanda in depositiōibz testiu s̄ q̄litas. extra. e. ti. in n̄ra. z. c. licz. iij. q. ij. s. itē. Et vide. iij. q. ij. c. j. vsq̄ ad finē. Nota q̄n exceptōz corā iudice p̄posuisti debes p̄ testari z dicere has alternatim p̄pono z eos sic admitti peto. p̄estor etiā q̄ nō obligoz p̄ cise ad p̄probādū oēs z singlas exceptiōes q̄s p̄posui s̄ solū ad eas q̄ in iure sufficiunt ad victoriā. Itē nota q̄nis regularit̄ sit vez q̄ in oi cā duo testes p̄bate vite z p̄uersationis honeste suff. ciūt. extra. e. ti. licz vniuers. z. c. oi negocio. Excipiunt tū casus in q̄bz p̄les testes exigunt. Primus vbi cūq̄ accusat̄ enormit̄. ij. q. iij. p̄sul. vbi d̄r. P̄sul nō dānet nisi cū. lxxij. testibz. P̄sibz aut̄ cardinalis nisi cū. lxxij. testibz. Dyacon⁹ p̄o cardinalis nisi cū. xxvij. Subdyaconus. accolitus. exorcista. lector. hostiarius. nisi cū se p̄tē testibz p̄denat̄. Itē in testam̄to septē testes sūt necessarij fm̄ leges. L. d̄ testa. l. hac p̄sultissima. S̄ fm̄ canōes sufficiūt duo vltres in testam̄to corā p̄b̄o suo ad h̄ ordiāto. extra. e. ti. cū esset. z. c. relatiū. z in testam̄to nisi fuerint specialr̄ rogati. nō valz. ff. de testa. l. heredes. s̄. in testam̄tis. Itē in codi

illis q̄nq̄ sūt testes necessarij fm̄ leges. L. de codicillis. l. vlt. Itē nūer⁹ testiu requirit̄ in donatiōe facta cā mortis. L. d̄ dona. cā mor. l. vl. Idē nūer⁹ requirit̄ ad p̄bandū solutionē debiti in sc̄ptis p̄tēta. L. d̄ testi. l. testiu. Idē nūerus requirit̄ q̄n aliq̄s dat suo suo libertatē p̄ l̄as suas. extra de fi. instru. cū Joh. in glo. s̄. si q̄ris. In depositiōe etiā alicui⁹ rei requirunt̄ testes. extra de fi. instru. c. si q̄s. Et h̄ intellige q̄n depositū excedit auri lib̄ā. L. si ag. emphi. pe. l. vl. Nota versus in q̄bz p̄tinentur exceptiones contra testes. **Conditio sexus etas discretio fama.** Et fortuna fides in testibz illa requirit̄ Et p̄sanguinei pariterq̄ domestica turba Et clerus laicū a se fugat z viceversa Res p̄sona grad⁹ locus hic sūt p̄sona t̄ps.

Contra interrogatoria.

Doniā aliq̄n testes

q̄ minus p̄a deponūt z exēplo. Danie lis p̄phe indices interrogatōibz falsitate dephendūt Jo postq̄ dictū est s̄ testes subiūgamus nūc q̄l̄r aduocatus rei forma re dz interrogatoria s̄ testes. Scribit̄ ḡ sic. Dñe iudex q̄ratis a testibz p̄s aduerse z ab vnoq̄z singlarit̄ sup̄ q̄libet articulo de dicti sui cā. de loco. de finibz loci. de tpe. de auditu. de visu. de scia. de fama. de oibz circūstātijs q̄ p̄nt z debēt aim v̄im ad sniandū icl̄nare. z q̄ iura dicūt z q̄ decernūt esse q̄rēda a testibz. Et descendatis sic ad sp̄m. Si testis dicit q̄ Elizabeth h̄xit m̄imoniū cum Jo. q̄ratis sup̄ illo articulo quō sciat de visu z auditu. Et si dixerit de visu q̄ratis q̄ loco viderit. vtz in domo vel extra domū. Si dixerit in domo Petri. q̄ratis in q̄ pte domus. Itē q̄ratis si dom⁹ illa sit lignea vel lapidea Itē q̄ratis q̄ fuerit p̄ns z vtz etiāz aliq̄ q̄ p̄ eū noient. Itē q̄ratis vtz dicti s̄bentes stabant vel sedebāt. Itē q̄bz vestibz erāt tūc induti. Itē q̄ratis p̄ q̄ s̄ba s̄perūt. z vtz vir vl̄ mulier s̄ctū pus postulauerat. Itē q̄ratis an aio s̄bendi vel ludo dixerit illud. Itē q̄ratis si aliq̄s met⁹ interuenerit vl̄ aliq̄ coactio s̄bendi vel sp̄ote s̄perint. Itē q̄ratis q̄ntū t̄ps sit elapsū q̄ h̄ factū fuerit z q̄ anno z q̄ pte anni. q̄ mense. q̄ die. q̄ septimana. q̄ hora diei. an aura fuit serena vel nebulosa. Itē q̄ratis q̄s tūc erat ep̄s iudex vel rector loci illius. Itē q̄ratis an fuit rogatus venire ad vi

Contra interrogatoria

dendū s̄ qd̄ fiebat. vel si sp̄te venisset. Itē
vtrū ipse sciebat vel scit aliqd̄ impedimentū.
Itē q̄rat̄ si p̄missum fuit ei aliqd̄ vel datus
sit vt sic deponat. et si sperat dānū vl̄ lucrus
de cā illa. Itē q̄rat̄ vt sit inimicus illius
p̄tra quē inducitur vel special̄ inimicus indu
cent̄. Si aut̄ duxerit q̄ extra domū fuerit
Itē m̄rimoniū q̄rat̄ an i vinea vel in via
Si in via q̄rat̄ in q̄ et q̄rat̄ de circūstātijs
illi? vie. Si dixerit in cāpo q̄rat̄ cui? erat il
le cāpus. et sic de alijs. Si dixerit q̄ audi
uit q̄rat̄ a q̄ vl̄ a q̄b. et faciatis specificare
noia eoz. Si tūc testes varij fuerit et vacil
lauerint in testionio nō valz. iij. q. ix. pura.
iij. q. iij. s̄. itē in criminali. Itē iudex bz̄ inter
rogare an amore. timore. odio. vel p̄missio.
aut quō et q̄r. extra d̄ testi. c. q̄tiēs. iij. q. iij.
s̄. itē. Itē si testis in eadē cā sit iudex vl̄ ad
uocatus nō valz. extra d̄ testi. dilectus. et c.
romana. li. vi. Itē q̄ fuerit p̄curator vel exe
cutor. p̄ Jobe s̄ B. postea in eadē cā p̄ Jo.
s̄ B. nō p̄t esse testis. ibidē romana. li. vi.
S̄z credo q̄ p̄ B. p̄t testificari. q̄ s̄ nō iue
nio p̄hibitū. Itē si cām h̄eat s̄ quē p̄ducit
q̄ videt suspect̄ p̄t repelli. extra de pur. ca.
cū in iunētute. extra d̄ iudi. cām q̄. Itē si q̄s
in cā criminali sel̄ tulerit testionū s̄ aliq̄e
et itez veniat i aliq̄ alia cā s̄ eūdē test. ficari
nō p̄t. q̄ p̄sumit esse inimic̄. extra de accu.
m̄nimus. Itē si testis voluerit corrigere di
ctū suū nō p̄t. nisi in p̄tinēti añq̄ a p̄ntia iu
dicis recedat. extra de testi. p̄terea cū. Itē
testis titubās p̄ ignorāte ē h̄ndus. iō repel
lit. extra de penis. sup̄ his. Itē nisi testes d̄
tpe et loco et p̄sonis p̄ueniāt. nō valēt. extra
de testi. cū cām. iij. q. ix. nihilominus. Itē
testes s̄rij nō valēt. extra d̄ testi. in n̄ra. Itē
si crimē obijcit̄ testi. qd̄ tāgit cām de q̄ agit
repellit et punit. extra de excep. c. ni. i. Itē si
testes nō fuerūt recepti sigillatim nō valet.
extra de elec. q̄ p̄t. de accu. inq̄stiois. Nota
accusat̄ pendēte accusatōe nō p̄t ferre te
stionū. iij. q. vij. testes. extra d̄ excep. deniq̄
Itē nota laic̄ in cā criminali dū agit crimia
liter nō p̄t esse testis s̄ clericū. extra de testi.
de cetero. nisi in crimibz̄ excep̄t. extra de si
mo. tāta. Itē si testis tm̄ loq̄t de audito alie
no vt si dixerit. ego audiui ab illo q̄ dixit se
audiuisse ab alio. nō valz nisi in caus̄ inq̄si
tionis. s̄z s̄ videt de testi. p̄terea. solutio. illd̄
est sp̄ale. q̄ loquit̄ de p̄s̄ptione violēta ex

infamia. Nota s̄ casus in q̄b̄ testionū va
leat de audito alicui? Primus in m̄rimo
nio et p̄sanguitate. xxxv. q. vi. de pentela se
dēs in solutōe debiti. iij. q. ix. s̄. testes. Se
cūdus in p̄secratōe ecclie. de p̄se. dil. j. de ec
clesiaz p̄secratōibz̄. Itē si testis receptus fue
rit añ lit. p̄te. nō valz. nisi in excep̄t casibz̄.

Nota cal? in q̄b̄ testes lit. nō p̄t. recipiūt
Primus q̄n̄ timet̄ de morte testū. Secū
dus q̄n̄ timet̄ de absentia diuturna. q̄ forte
volunt peregrinare. Tertius si coḡscat̄ de
electōe alicui? p̄firmāda. Quartus si agit
de m̄rimonio. et q̄ p̄ueniēdus ē maliciose se
absentat. q̄ tūc p̄tumar est. Quintus si ag
geret̄ in modū acq̄sitōis de crimie alicuius
Hos casus q̄nq̄ habes. vt lit. nō p̄t. q̄m̄ fre
q̄nter. Sextus cū recipiūt testes ad m̄eo
riā p̄teritoz̄ p̄suandā. extra de testibz̄ signi
ficant̄. Septimus ē corā iudice ap̄plonis
q̄ ibi p̄nt testes induci lit. nō p̄t. extra de p
cu. in n̄ra. Octau? p̄t actor̄ seu p̄tūciāz
absentis re? testes adducere p̄t. lit. nō p̄t.
extra de do. et p̄tū. cām. xij. q. iij. placuit. s̄.
potest. Nonus cū actor̄ nō p̄t agere p̄ter
iuramentū interpositū p̄cedens. extra de iu
reiu. ad n̄fam. Decim? vbi cūq̄ iudicis offi
ciū expetit. extra d̄ sp̄o. p̄terea. Undecim?
cū sp̄ialis cā tractat̄ post mortē alicui? scz
cū q̄s in morte reliquit bona sua ecclie post
mortē lit. nō p̄t. p̄nt recipi testes et testant̄
tunc etiā excoicari. xxiij. q. ij. sane. Duode
cimus vbi cūq̄ offendit publicū cōmodum
ij. q. iij. quia. Decimustertius si agit de sta
tu et libertate ecclie. extra de testi. cum olim
Si dixerit de fama. q̄rat̄is q̄ sit fama. et a
quibz̄ illa fama ortū habuit. et vtz̄ illi erant
maluoli vel honesti. Similiter queratis vtz̄
illi a quibz̄ audiuit ea erant bone fame vel
male. et vtz̄ erāt ḡnes p̄sone vel leues. Itē
q̄rat̄is q̄tiēs audiuit s̄. vtrū sel̄ vel plures.
S̄z q̄ plā sunt alia negocia q̄ sūt vocabu
la. ff. de p̄scrip. s̄. le. natura. ideo multa ta
lia deficiunt. Contra instrumentū.

Doniā eandē vim

q̄ depositiones testū et instr̄a obtinēt
Idcirco postq̄ s̄ testes egimus. nūc
s̄ instr̄a videamus. Instr̄m est scriptura fa
cta ad assertionē alicuius rei. Dicit aut̄ ins
trumentū q̄si instruens mentē. Instr̄m̄to
rū due sunt sp̄es. Aliud est em̄ instrumentū

Contra privilegium

puatū qđ ē sigillatū sigillo puate psonē. tte
iniudicio n̄ v3 nisi hēat inscriptōz triū testū
adhuc viuētū. extra de fi. instr. c. ij. Instrū
publicū d̄r qđ h3 publicā autoritatē. cuius
p̄les sūt spēs. P̄rio d̄r publicū qđ p manū
publicā. s. tabellionē in formā publicā ē re/
dactū. extra d̄r fi. in scriptura. Scđo d̄r publi/
cū qđ sigillo autētico ē sigillatū. ibidē. Ter/
tio ē illustriū psonaz autoritate autēticatū.
extra de p̄fir. vii. v̄l̄ iuti. cū dilecta. Quarto
qđ i iudicio scribit̄. extra d̄r fi. instr. scriptura
z tātū de illo. P̄rio q̄ vide corpus scripture z
p̄sidera vtz ibi sit rasura v̄l̄ inonatio poris
figure. maxie in loco suspecto. qm̄ sic repel/
li p̄t. extra de cri. fal. c. l3. Itē si caret sigillo
autēticē psonē aut subscriptōe nō caret vicio
extra de fi. instr. c. ij. Itē nisi sint duo testes
scripti p̄ter tabellionē nō v3. ibidē. Itē si ibi sit
psona tabelliois suspecta nō v3. extra d̄r fi. i
instr. cū Jo. Itē vide diligent̄ q̄s p̄verit. q̄s
stipulatus fuerit z cui. Itē si agit v̄l̄ p̄uenit
q̄r in his p̄cedere debeas. vide. e. ti. s. si q̄s
alci stipulari p̄t. Si oñderit ex̄m̄ v̄l̄ resc̄ptū
nō ē fides exhibēda. extra d̄r fi. instr. c. j. vbi
d̄r. si scripturā autēticā nō videm̄ ad exēpla
ria nihil facere possum̄. Itē opponit̄ instrō
q̄ nō v3 nisi ponat̄ in eo cā debēdi. s. ex mu/
tuo deposito vel alia de cā. extra de fi. instr.
si cautio. Et hec sufficiūt de instrō.

Contra privilegium.

Si iudicio pducit̄

scriptura q̄ d̄r privilegium. vide de p̄bo
ad p̄bū de eo sic ē dictū de instrō. Itē vide
bullā an sit papal. qđ coḡscit̄ in p̄ucl̄ i bar/
ba petri z pauli. in filo. i stilo. s. z in alijs in
forma stili. q̄ntitate carte. extra de cri. fal. l3
Itē si p̄p̄ vni loq̄t̄ vob. v̄l̄ p̄libo tibi. nō v3.
extra de cri. fal. q̄s q̄ui. v̄n̄ p̄sus. Forma. sti/
l̄. filiū. rasa mēbrana sigillū. Hec ser. falsa/
ra dat̄ scripta valere pusillū. Itē an privilegium
sit donatiū v̄l̄ p̄firmatū nō v3 nisi oñdat̄
principal̄ p̄cessio. qz vbi p̄ncipale nō t3. nec
accessoriū. extra de fi. instr. int̄ dilectos. z ibi
vide formā resp̄hēdēdi privilegium. Si p̄o p̄n/
cipal̄ p̄cessio appareret cū bulla v̄l̄ cū sigillo
nō vitupato. p̄sidera diligēt̄ vtz p̄cedēs po/
terat p̄cedere v̄l̄ nō. z ipugna ne trāseat i rē
iudicatā. extra de sen. z re. iu. int̄ mōasteriū
Itē si privilegium p̄cessum ē fm̄ ius cōe. dic q̄
nō ē privilegium cū nihil puatū offert. extra de

p̄. sig. abbate. iij. dis. privilegia. xxv. q. j. s. itē
octava die. Itē si p̄ter ius cōe def. extra de
p̄sue. cū dilect̄. Itē si datū est p̄ ius cōe. v̄l̄
de an illi p̄ quē datū est aliq̄ lesio inferat. q̄
si enormis ē nō t3. extra de p̄. sig. qđ p̄ noua
le. nisi de lege v̄l̄ canone p̄ quē datū est fece
rit exp̄ssaz mētōz. Et itellige si est privilegium
ipatoris. q̄tū ad leges. vel pape q̄tū ad ca
nonē. Itē si suppressiōe veri aut suggestiōe
falsi fuerit ipetratū. nō t3. qz mēdax p̄cator
carere d̄z penit̄ ipetratis. extra de resc̄p. se/
des. in fi. Itē si p̄ ius vel utilitatē publicas
vel p̄ p̄scriptiōe. ibidē. Itē si est p̄ ius natu/
rale nō val3. si p̄cedens h3 ius tollendi illō
Casus. ff. ne qđ in lo. pu. si. l. ij. s. si q̄s. Si
p̄o d̄r in ḡnē nō obstante aliq̄ lege vel cano
ne. nō val3. qz nulla lex etiā scripta v̄l̄ etiā ca
nō ius naturale tollit. ff. de re. iu. l. privilegia
Nota magna ē differētia int̄ privilegium da/
tū psonē z datū loco. si est psonē nō trāscen
dit vitā psonē. extra de re. iu. privilegia. li. v̄l̄
si datū est loco. p̄petuū. v̄l̄ dif. iij. q̄s filī. si
p̄o dubiū recurrēdū ē ad psonā p̄cedentis.
extra de iudi. cū venisset. Si tñ doctor vel
p̄ditor h̄i nō pōt stat̄ privilegio. nisi aduer/
sarius p̄trariū p̄ testes ostendat. ar. extra de
fi. instr. cū Jo. Et vide si agat reali vel p̄/
sonali actione. extra v̄l̄ lit. nō p̄te. qm̄ frequē
ter. Itē si datū sit ad t̄ps vtz t̄ps sit finitū.
xxv. q. ij. s. si. Itē vide si aliq̄ p̄ditio sit āne
ra q̄ nō sit īpleta. qz tunc nō valet. extra de
p̄di. appo. v̄ez vide si satisfecit̄ qđ p̄misit.
qz als nō v3. de p̄di. appo. sup eo. Et nota
d̄riam int̄ donationē sub p̄ditōe. z donatio
nē sub mō. Donatio sub cōditione nō tenet
nisi adueniēte p̄ditōe siue ea cōpleta. v̄l̄ ff.
de p̄di. z demō. l. q̄ here. s. vl. Donatio sub
mō est. do tibi mansum vt me pascas q̄d̄iu
vixero. h̄ donatio statim tenet z nō reuocat̄
q̄d̄iu mō suat. extra de p̄di. app. v̄ez. i glo.
Uñ nota d̄riam. sepe tñ vñū ponit̄ p̄ alio.
ibidē. Nota. viij. casus in q̄b̄ donatio factā
ecclie nō valet. nec reuocari p̄t. P̄rio si sub
mō facta est p̄ditio deficit. vt iam dictū est.
Scđo p̄ter turpe factū apposituz. extra de
symo. c. de reglaribz. z. c. veniēs. Tertio p̄t
dati enormitatē. xij. q. ij. si q̄s irascit̄. Quar
to p̄t sequēte p̄curationē. xvij. q. ij. quicūqz
Quinto p̄t recipientiū fraudē. xvij. q. vlti.
p̄stituit. Sexto p̄t donatis impotentia. ex
tra de testa. filī n̄. Septio p̄t cause defes

Contra testamentum

etū. extra d̄ renū. c. ex trāmissa. Octauo p̄t doni imensitatē. xij. q. ij. si q̄s de suis. Itē nota q̄nq; v̄l sex casus in q̄b; donatio facta alteri p̄t de rigore iuris reuocari. Prim⁹ si donatarius in donatorē man⁹ ipias iniecerit. Scōs. si atroces iniurias ei infert. Tertius. si ḡue rez suaz ei dānū itulerit. Quartus si ḡue vite piculū ei iſerre p̄sūpsit. Hos quatuor casus hēs extra de dona. c. vlt. Quintus p̄t in ḡtitudinē. Sextus si p̄duōz sibi appositā nō suauit. ibidē. 2. L. d̄ reuocā. dona. l. vl. Itē donatio scā a m̄re si trāseat ad scōas nuptias. ex trib; casib; pōt reuocari. Primus si fili⁹ vite sue insidiat⁹ est. Scōs si atroces man⁹ in eā iniecerit. Tertius si totius sube molit⁹ est iacturā. in aut. de nup. §. m̄. Et intellige q̄ hec dictio auroz trib; caus; p̄siderat. insti. de iniur. §. atrox. vñ p̄? His trib; ex caus; iniuria d̄ atrox. Facti p̄sone vel loci de rōne. Itē vide si p̄uilegiū ē p̄cessum ob cām. vtz cā subsit vel nō. 2. vtz fuit cā impulsua. xij. q. ij. q̄ sit. Itē vide si renūciauerit p̄bo vel facto. dic tūc q̄ nō v3. extra de p̄u. Itē si abusus fuerit p̄uilegio nō v3. extra de p̄u. l. v. p̄uilegia. 2. de re. iur. p̄uilegiū. li. vj. Itē p̄sidera diligent an p̄t de licitū fecerit se indignū. extra de p̄u. tuarū. Itē si fecerit p̄uilegiū. ibidē. Itē vide si sit ḡniale vel sp̄cale. vel vnū generale 2 aliō sp̄cale. q̄ generi p̄ sp̄m derogat. extra d̄ re. iur. generi p̄ sp̄m. li. vj. Itē si p̄uilegiū sit alicui dānosū nō v3. extra de deci. suggestū. Nota p̄sus de casib; q̄b; p̄dit p̄uilegium. Si facis p̄. si negligo p̄t abusum. Delictū dānū p̄terq; p̄cessa p̄tās. Itē p̄uilegiū non v3 in q̄ p̄tinet q̄ aliq̄s ab om̄ib; sit immunis. idē dic de q̄libet sc̄ptura. L. de decurionib; l. exēplo 2. l. vgcātis. 2. vt breuit me expediā vide. c. ex ore de p̄uilegijs. 2. de sen. 2. re iud. int̄ monasteriū. 2. de si. instru. int̄ dilectos. 2. lxxij. dif. p̄ totum.

Contra testamentū.

D faciendū testam̄

ta. Sciendū q̄ testm̄ est volūtas solēnis q̄ p̄stet q̄s de reb; suis post mortem suā r̄. xij. q. ij. placuit. An testam̄tū valeat p̄sus p̄sidera q̄s fecit testam̄tū. Et an fm̄ regulas iuris testatus sit de nūero testiū. et q̄ rogati debēt esse. dixi s̄ in tit. de testi. Testam̄tū nisi sit vltimū nō valet. extra d̄

cele. miss. cū marthe. Itē videt̄ illa vltia volūtas sic p̄ aliā posteriōrē imutata. 2. dic q̄ nō v3. vt. xij. q. vlt. Itē testm̄ nō valz nisi heres fuerit institutus. ff. de his q̄ intesta. l. vlt. Itē si testator fuerit furiosus testm̄ non valz. L. q̄ testa. sa. nō pos. l. furiosum. Item mascul⁹ q̄ q̄tuordecim ānos nō cōpleuit. 2. femia. xij. nō p̄nt testm̄ facere. ff. de testa. l. q̄ etate. Itē nec mutus nec surdus p̄t testari. L. q̄ testa. sa. nō p̄nt. l. discreti. Et intellige de surdo a natura. q̄ si a morbo 2 sciat scribere bñ pōt. ibidē. Itē filius familias nō p̄t etiā de volūtate p̄ris nisi de castrensi p̄culio. L. de inoffi. test. l. p̄. Itē infamis ob crimē famosum. l. is cui. ff. de testa. extra de he. excōicamus. Itē captus apud hostes si faciat testm̄ nō valz. insti. q̄b; nō p̄missuz facere testm̄. §. vlti. vbi pene oēs p̄dicti casus sunt in glo. si. Itē si pater petit filiū in testam̄to nō valet. ff. de iniusto reſepto. 2. irriē. testm̄. l. nā 2. si. Itē si exheredauit sine cā ex p̄ssa 2 p̄a ac iure p̄cessa nō v3. L. de postu. l. nō licz. Casus aut̄ in q̄b; filius p̄t exhereditari habes de iureiū. 2. in aut. vt cū de ap. pel. cōg. §. cās. coll. viij. Itē si testm̄ fuerit rasum seu viciatū in loco suspecto nō valz. extra de cri. fal. licet. de si. instru. inter dilectos. Nota mulier nō p̄t esse testis in testam̄to. ff. de testa. l. q̄ testam̄tū. vbi d̄r mulier in testamento testimoniū dicere nō pōt. Item nemo existens in p̄tate testatoris potest esse testis. ff. e. ti. q̄ testa. l. j. Item q̄ oēs testes sint liberi 2 puberes. als nō valz isti. e. ti. §. sed cū aliq̄s. 2. §. testes. 2. sup. c. p̄tra testes. Itē nisi testes in fine testam̄ti se subscripserint. nō valet. ff. e. ti. l. heredes. 2. illa om̄ia q̄ dicta sunt debēt in testam̄to solēni esse. Et fm̄ leges q̄n p̄t testat̄ int̄ liberos et nepotes tūc nō est necesse q̄ tanta solēnitat̄ adhibeat. L. e. ti. l. hac p̄sultissima. S3 sufficit tūc q̄ adhibeant̄ duo testes. Silt̄ miles pōt suū testam̄tū facere corā duob; testib; ff. de testa. mi. l. diuus. Nota null⁹ pōt facere testam̄tū q̄ seculo renūciauit 2 aliq̄ quā religionē intrauit. 2. si testam̄tū fecerit nō valet. xij. q. vlt. quia ingredientibus Nota si quis dixerit cōmitto tibi vltimam voluntatē siue dispositionē ego Jo. 2. heredē quē tu volueris. Si postea testm̄ factuz fuerit nō v3 fm̄ leges. secus ē de benignitate cano. ij. q. ij. vbi d̄r q̄ extremā volūtatē ē

Contra positiones

alteri^o dispōnē cōmittit nō videt decedere intestatus. Itē si aliqd in testamēto tibi fuerit legatū. caue ne testm̄ ipugnes. qz legato priuaberis. *L. de codicillis. l. vlt. qz nō d3 h̄e subsidiū ab eo qd̄ ipugnat. extra de cen. cū olim. Et h̄ de testamēto sufficiūt.*

Contra positiones.

Positiones sunt inue-

Pte vt releuet ptes ab onere pbādī p̄sertim p̄ testes. facili^o em̄ fiūt p̄fessio nes q̄ p̄ductōes testiū. cū testes idonei vit iueniant^r z cū labore z expēs p̄ducūt. iij. q. iij. §. itē in cri. Nota ser mōis actor ab actu iudiciali remouet p̄ positōes min^o legitias **Prim^o** modus. si positio fuerit negatiua p̄ bari nō p̄t. s3 q̄ pōit necesse h3 pbare qd̄ po fuit. ff. de pba. l. ij. Nota qz negatiua est triplex. facti. iur̄. z q̄litat̄. Negatiua facti est duplex. pura z simplex. q̄ nō h3 determinatōz loci vel t̄pis vel alic^o rei. z h̄ p̄bati nō p̄t di recte vl̄ indirecte. vt si q̄s dicat se nūq̄ cita tū fuisse. extra de elec. bone. 7. Si aut̄ adijci at t̄pis vl̄ loc^o vl̄ aliqd̄ sile tūc p̄t p̄bati indi recte. extra d̄ testi. ex tenore. z. c. series. Itē negatiua facti p̄bat cū h̄eat affirmatiuā ipli citā. vt si dicat coactus renūciaui. h̄ d3 p̄bati. extra de renū. sup̄ h̄. Negatiua iur̄ bñ p̄ bat. vt si negas emācipatōz recte factā h̄ de bes pbare. ff. d̄ pba. l. ab ea pte. §. idē r̄ideo si q̄s negat aliqd̄ iuste factū d3 istud pbare **Negatiua q̄litat̄** vt si diceres. ille nō ē ido neus vel legitim^o. vl̄ nō est soluēdo fidel̄. h̄ d3 pbare q̄ h̄ d̄t. qz q̄libz p̄sumit bon^o z ido neus nisi p̄bet p̄riū. extra de p̄sup. dudū. et de scru. in ordi. fac. c. vnico. Itē ois negatiua q̄ includit in se affirmatōz appellat̄ negatiua p̄gnās. z tal̄ negatiua p̄bat p̄t inclusio nē affirmatiōis. extra d̄ pba. qm̄. de testi. ex tenore. Scd̄s modus ē si positio nō fac̄ ad cām vel nō est scā sup̄ re de q̄ agit in libello nō v3. s̄bi grā. Si agit de rei v̄dicatiōe z actor penitiōz facit sup̄ mutuo deposito. tal̄ positio nō v3. **Tertio** modus ē. si positio nō releuat ponētē vel nō p̄dest petētū. tal̄ positio nō d3 admitti. extra de excep. dilecti filij **Nota** d̄iam inē secūdū z tertiu^o modū. In scd̄o l3 positio sup̄ re de q̄ agit nō sit p̄bata tū mōstrat intētōz ponēt̄. In tertio aut̄ nihil facit ad negociū de q̄ agit. **Quart^o** modus si ē positio p̄dēs ab alia positōe q̄ ne-

gata ē. tal̄ positio nō v3. s̄bi grā. Actor d̄t. Pono qz A. tradidit mibi fundū. re^o negat h̄. Actor postea p̄ducit aliā positōez dices. Pono qz A. tradidit mibi fundū talē. h̄ positio nō ē admittēda p̄t duo. **Pr̄mo**. qz nō releuat ponētē. qz nuda traditio nō trāsfert d̄nū. ff. de acq. re. do. l. traditio. **Scd̄o**. qz pendet ab alia q̄ fuit negata **Un̄** si reus ad istā q̄ ad negatā dependet r̄nderet posset de facili piuriū icurrere. **S3** iudex d3 caute p̄cauere ne det viā piurijs. extra de iureiu. si p̄o. **Quint^o** modus. si positio est iplicita q̄ fit q̄n̄ aduocatus duas positōes format sub vna interrogatōe. sic qz altera ps ē p̄a z altera falsa. z is q̄ interrogat̄ credit posse simplr̄ r̄ndere. **Exēplū**. Pono te comedisse in ecclia. comedisti z eccliam nō intrasti. nō potes r̄ndere qz sic. qz hodie eccliam nō intrasti. nec potes dicere qz n̄. qz als nō comedisses. Est ḡ regla. sicut re^o certū h3 dare r̄sum. ita actor certā d3 facere positōz. **Si** p̄b positio obscura l̄cauillosa fuerit. re^o r̄ndere n̄ tenet in spe. ti. de posi. §. septio. §. tertio qz. z p̄. r̄. iij. qz sup̄ re incerta nō p̄t ferri sn̄a. r̄. q. iij. ḡue. nec licz aliquēfr̄m suū recōuenire cir^o cūsc̄ptiōe p̄boz. r̄. q. iij. vnusq̄sqz. dicat ḡ. vel positōz facias declarari vel te nō admitto. z si sint positōes due vel vna iplicita de illa vnā ptem diuisim p̄ponat. vt pono te hodie comedisse. ad illā r̄ndeat re^o. credo vel nō credo. postea p̄cedat ad aliā z dicat pono te hodie intrasse eccliaz. ad illā positio nē p̄t r̄ndere. nō intravi. Itē aliū exm̄. Pono qz possides eccliam sc̄ti viti p̄tinētē ad mōa steriū sc̄ti petri. ibi iplicant̄ duo. vnū qz reus possideat eccliaz sc̄ti viti. z qz ecclia b̄ti viti p̄tineat ad mōa steriū sc̄ti petri. iō debet fieri due positōes. **Sext^o** ḡd̄s ē. si sit positō sup̄ articlo p̄cedēte de eadē re. qd̄ nō est p̄nēdū. **Nā** tūc fortasse negauit qd̄ mō p̄fitec̄ tāqz nauta nauigās p̄ vētū nō ē audiendus in aue. de his q̄ ingre. ad ap. §. 1. col. ij. **Nota** in cā ciuili d3 r̄ndere re^o positōibz fm̄ credulitatē. qz in talibz p̄stat̄ iuramētū calūnie qd̄ ē fm̄ credulitatē. **S3** in cāis sp̄ualibz d3 r̄ndere ex certa sc̄ia. qz in t̄libz p̄stat̄ iuramētū de v̄itate dicēda. extra de iur. calū. statui mus. li. vj. **Nota** p̄fessio sp̄ rōni naturali d3 cōuenire. vn̄ si aliquē dico. filiū meū z etas nō patit nō valz p̄fessio. ff. de interroga. ac. l. p̄fessioibz. §. z si. Itē si formidie tormētōz

Contra sententiam

fateat aliq̄s ꝑ me. tal' ꝑfessio mibi nō ꝑiudicat. nisi postea tormēto liberat' in eadē ꝑfessione ꝑsistat. ff. de q̄stio. l. j. §. si q̄s. Itē q̄rit vsq̄q̄ in cā positōes fieri possent ꝛ debēt. rū deo q̄usq̄ renūciatū fuerit testibz. ꝑbatōibz ꝛ instris. Et h̄ de positōibz sufficiāt.

Contra sententiam.

Sententia est diffini'

tio iudicialis q̄ ꝑtrouersijs finē ꝑponit ꝑnūciatiōe iudicis ꝑdēnatōz vel absolutiōe ꝑtines. vt si dicat iudex visis ꝛ auditis ꝑfessioibz ꝛ allegatōibz vtriusq̄ ꝑt. nec nō attestatōibz ab actore ꝛ reo ꝑductis diligēt inuestigatis ꝛ intellect' ꝑsilio hito iurisperitoz. talē ꝑdēno ꝛ absoluo ꝛc. vt patz j. q. j. in ꝑmis. ꝛ extra d̄ seq̄s. ꝑof. c. j. in spe. ti. de sen. §. vt. aut. ꝑ. nos itaq̄. Qm̄ at̄ snie diuerse a iudicibz ꝑferūt. q̄z aliq̄ ꝑo iure se nulle. alie ꝑ restōnē in integz. alie ꝑ applo nē interpositā. alie ꝑ supplicatōz retractant' Itē ꝑ snias aliqd̄ videam'. Et ꝑmo ꝑ illas q̄ sūt ꝑo iure nulle. a q̄b nō valz appellari. extra de vita ꝛ ho. cle. cū ab oi. Itē snia lata die dñica vl' alio tpe feriato nō valz. etiā ꝑtribz ꝑsententiā. extra de fer. c. vl. ff. de fer. l. si feriatio. Itē si tpe messū vel vindemia rū ꝑpellat' q̄s lingare exceptiōe ꝑus posita si snia lata fuerit. ibid. Item snia lata ꝑ absente nō ꝑtumacē non valz. iij. q. ix. caueat. Pro illo nota q̄nq̄ genera absentiaz. ꝑrima ē abñtia ꝑbabil' necessaria. vt iūmicicia Secda ē ꝑbabil' tm̄. vt in studio. Tertia necessaria tm̄. vt in relegato. Quarta ē volūtarīa. vt i mercatore. Quinta ē ꝑ ꝑtūaciā. Hec q̄nq̄ hēs. ff. de in ite. resti. l. vlt. In ꝑria restituit' ad totā cām. L. de ꝑcu. l. qz absente In scda si nō fuerit defēsus appellās audit' L. quō ꝛ qn̄ iudex. l. ab eo. In tertia cognita cā subuenit'. In q̄rta n̄ restituit' s̄ ledit' ꝑ sniam. de re iu. l. de vnoq̄z. Itē q̄nto nō audit' appellās nisi veniat iudice adhuc sedente ꝑ tribūali. ff. de in ite. resti. l. ꝑe. Alios casus abñtie ꝛ ꝑtūacie hēs. extra vt lit. nō ꝑt. qm̄ frēq̄nt. Itē nlla ē snia si duovl' ꝑles sint iudices ꝛ vn' sine alio ꝑcedit nisi in delegatiōe ꝑtineat ꝑalt' sine alio ꝑcedat sine mādato ꝑiudicis abñtis. extra de of. iu. dele. ꝑrudentiā. Itē si duo iudices diuersas ꝑferūt snias tenet ꝑ reo. nō ꝑ actore. nisi in cā fauorabili. vt in fimonio vel testamēto. h̄ ē ve

rū si ex ordiaria iurisdictione ꝑcedit. Si ꝑo ex delegata. ex vtroq̄ snia ꝑedet in arbitrio delegatis. ꝛ si ex cōpromisso neutra d̄z h̄re vigorē. extra d̄ sen. ꝛ re iudi. duobz. Itē nlla est snia si certū t̄minū supior assignerit ifra quē d̄z sniare. ꝛ iudex post datū t̄minū snia uerit nisi t̄minus de ꝑsensu ꝑtū ꝑroget. extra de of. dele. de cāis. Itē nlla est snia nisi ꝑ ꝑtra quā lata est tribz edictis vel vno ꝑ ꝑtorio fuerit euocata. xxiiij. q. iij. de illicita. ꝛ c. de excōicatiois. ꝛ si nō iuenit citandus nihilomin' ad suā domū d̄z citatio dari. et sui amici req̄rendi sūt an sit aliq̄s q̄velit eū defendere. alit' snia nō valz. extra d̄ do. ꝛ cōtu. cām. ꝛ ibi in glo. ꝛ c. fi. Itē nlla ē snia in q̄ mortu' ꝑdēnat'. ff. d̄ sen. q̄ sine ap. rescī. ꝑof. l. ꝑe. itellige nisi in casibz exceptis. vt in crimie heres. xxiiij. q. ij. sane Itē nlla ē snia q̄ ꝑtinet ꝑceptū ꝑpossibile. qz nēo ad ꝑossible obligat'. in regla nēo. extra de re. iur. li. vj. Itē snia lata ab excōicato nō valz. extra de sen. ꝛ re. iudi. ad ꝑbandū. Itē snia nulla est qn̄ libellus nō ē oblat'. extra de lib. obl. c. j. ij. ꝛ iij. itellige nisi sint breuissime lites ꝛ maxie viliū ꝑsonaz. Itē nulla ē q̄ cū falso ꝑcuratore ē lata. extra de do. ꝛ ꝑtu. in n̄fa. Tenet tm̄ snia q̄usq̄ falsitas fuerit detecta. vt ibidē. ꝛ extra de rescē. ex ꝑte. Itē snia lata ꝑ furiosum nō v3. ff. de re iudi. l. furioso. Itē snia nulla est nisi lata fuerit sup certa q̄ntitate. itellige qn̄ agit sub certa specie. i. sti. de ac. §. curare. Itē nlla est qn̄ iudex ad certā rē datus de alio ꝑnūciat. extra de offi. iudi. dele. ex lris. Itē nlla est si ꝑ surreptiōz lata est. xxxv. q. ix. veniā. extra de rescē. ad audientiā. ij. in glo. ꝑ. in irritū. Itē nlla ē ꝑ fiscū abñte ei' aduocato. ff. de iure fiscali. l. si fiscus. secus si ꝑ ꝑuatū lata. Itē nulla snia est ꝑ māifeste absente cui' aduocato vl' ꝑcuratori. l. ei' aduersario dat' ꝑeciūa vt se vinici patiat. L. d̄ aduo. diuer. iud. l. j. Itē nlla est snia iudicis delegati q̄ nō est. xvij. an. extra de of. iudi. dele. cū vicesimū. itellige nisi ꝑnceps ex certa scia cām miori cōmittat. Itē si ordiari'. xxv. annū nō attingat ibidē Qn̄ snia ē aliq̄ q̄nq̄ retractat' ꝑ applo nē ꝛc. Qn̄ dies est assignata ad sniandū si iudex alio die sniauerit ꝑtribz ignorantibz. vel etiā vna ꝑte. ꝑ applo nē retractat'. ff. de ri. nup. l. palā. Itē si loc' est assignatus ꝛ iudex alio loco sniauerit. L. de sen. ꝛ interlo. om. iudi. l.

Contra sententiam

si p errore. Item snia lata de nocte pt retractari. extra de offi. iudi. dele. p̄suluit. Item snia de p̄ditōe de futuro ferri nō dz. lata nō tenet. sed p̄ ap̄lonē q̄nq̄ retractat. extra de ap. p̄terea req̄sisti. z extra d̄ sen. excō. a nob̄ ij. q. vj. biduū. Itē snia illa retractat si iura mētū calūnie extractū in cā fuerit z nō p̄stitū. **L. de iura. calū. l. ij.** Itē snia lata p̄ vel p̄ si/ liūsa. existentē in iudicio sine p̄sensu p̄ris pt retractari p̄ ap̄lonē. ff. de iudi. l. licet. z. l. si debitor. Itē snia nlla ē ipso iure si iudex eā nō sedendo tulerit. ij. q. ij. §. spaciū. Itē ni si snia lata fuerit in sc̄ptis nulla erit. ij. q. j. in p̄mis. extra de p̄ba. qm̄ p̄ falsam. Istud fallit in casibz. Primus est in vilibz p̄sonis. Sc̄ds ē in leuibz criminibz. ff. de accu. l. le/ uia. Tertius in cā m̄rimoniali. extra de te/ sti. Albertus z alij q̄dā dicūt q̄ snia p̄t ferri sine sc̄ptis in omī cā de p̄sensu p̄tū. sed h̄ relinq̄ d̄sp̄tationi. Itē si ep̄s int̄ subditos suos cognoscit nō esse necesse sniaz ferre in sc̄ptis. ij. q. j. si q̄s. nisi cā sit criminal. ibi dē. Itē snia nulla ē licz sc̄pta sit a iudice nō t̄m recitata. **L. de sen. excō. ex piculis. recita ta. l. j.** imo nulla est si eā iudex nō p̄ se sed p̄ aliū recitauerit. ibidē. l. vlt. z extra de p̄sue. ad n̄am. Itē nulla est snia lata p̄ minorē. **xxv. annis sine curatoris auctoritate. L. de bis q̄ le. p̄so. in iudi. stan. nō h̄nt. l. j. ij. z. ij.** nisi in cāis sp̄ualibz. puta m̄rimoniali quā minor p̄ se p̄t tractare. extra de resti. spo. ex p̄te. Sentētia aut̄ p̄ eis lata tenet. **L. de p̄cu. l. eo nō minus.** Itē snia a nō suo iudice lata nō valz. extra de p̄sue. ad n̄am. z de iudi. si cleri. Itē si fuis sniam tulerit ip̄o iure snia nlla est. ij. q. vij. c. j. z extra de resc̄p. sc̄sicitatus. Itē nulla ē snia p̄ mulierē lata. ibidē. z. ff. de re. iur. l. ij. aut nisi p̄suetudine approbata. vt extra de arbi. dilecti filij. aut a p̄ncipe. ij. q. v. in oēs. Itē snia ab heretico iudeo vel alio fidei inimico nō valz p̄ xp̄ia/ nos. extra de here. excōicamus. Itē nulla ē snia ex p̄te iudicis. qz iudex ē ingenuus vel fuis. z nō p̄t militare. vlt̄ bz centū aureos **L. de p̄eda. iudi. l. ij. ff. de arbi. l. nō distin/ guemus.** Itē nulla est snia si iudex secular̄ sup̄ re eccl̄astica iudicabit. extra de fo. cō. si diligenti. Itē snia lata post aliā diffinitiuā p̄ ap̄lonē nō suspensam est ip̄o iure nulla. ij. q. vj. §. diffinitiuā. Excipiunt̄ q̄dā casus ab hac regula q̄s req̄re de sen. z re iudi.

c. inter monasteriū. z extra d̄ resti. in inte. c̄ff. ex l̄ris. Sūt etiā snie q̄ sine appellatione res/ scindūt. vt in causa m̄rimoniali q̄ nō trāsit in rē iudicatā. extra de sent. z re iudi. latoz. Qn̄q̄ est nulla rōne loci inhonesti in quo lata est snia. extra de app. q̄ fronte. Itē rōe ordinis nō fuati. qz iudex debuit cōdenare p̄curatorē z p̄denauit d̄m. **L. de snia iter/ lo. om. iu. l. j.** Nota t̄m in criminibz p̄denat̄ d̄is nō p̄curator. **L. de iureiur. l. vlt.** Qn̄q̄ p̄denat̄ p̄curator nō d̄is. extra de p̄ba. li cet cā. extra de fi. instru. inter dilectos. Itē nulla est snia si aliquis de septēz tramitibz iudicij obmittat vel puertat. Primus tra/ mes vt libellus def. extra de libelli ob. c. j. z ij. Secundus est litis p̄testatio. extra de lit. p̄test. c. vnico. Tertius vt de calūnia iuref. z de veritate dicenda in causis sp̄ualibz. ex/ tra de electione. dudū. Quartus vt de p̄positio/ nes testiū scribant. extra de p̄ba. qm̄ cō/ tra falsam. **L. de sen. z interlo. om. iudi. l. p̄ latam.** Quintus vt publicent. vt in dicta. l. platam. Sextus vt sententia ferat in scrip/ tis. ij. q. j. in p̄mis. z. c. longaz. Septimus vt snia ferat a iudice sedente p̄ tribūali. **L. de sen. z piculo recitā. l. j. z. ij.** Itē nulla est snia si p̄tra ius est plata. ij. q. vj. §. diffinitiuā. extra de sen. z re iudi. c. j. Item nulla est snia nisi p̄us lis fuerit p̄testata. extra vt lit. nō p̄te. p̄ totum. Et sex casibz exceptis de q̄ bus valet snia lite nō p̄test. Primus si agit de electiōe p̄lati p̄firmanda vel cassanda. Sc̄ds si agit de m̄rimonio criminalr z is q̄ p̄uenit maliciose se absentauerit z p̄tūap̄ fit. Tertius si agit. de crimine p̄ modū inq̄/ sitionis. Hos tres casus habes extra vt lit. non p̄testa. qm̄ freq̄nter. de accu. qualiter z q̄n. Quartū habes extra de iureiurā. ad no/ stram. Quintus ē actorē p̄ p̄tūaciā absente reo p̄nte z petente se absolui. extra de do. z p̄cu. Sextū habes de sent. excom. a nobis. vbi dz. absolui p̄t post mortē penitētia nō pacta si p̄nie signa apparuerint in eo viuen/ te. Itē nulla est snia si lit. nō p̄te. testes fue/ rint recepti nisi in casibz. Primus si timeat de morte testiū. Sc̄ds est de absentia diu/ turna. Tertius si cognoscit de electione p̄/ lati. Quartus si p̄ appellationē snia potuit retractari. ff. ad trebel. l. saluo. Itē snia lata p̄ falsos testes vel falsa instr̄a q̄nq̄ retracta tur p̄ appellationē. quādoq̄ q̄ p̄ in integrū

Contra appellationem

restituif. ff. pe re iudi. l. diu. 7. L. de tpi. in
ite. rest. l. supuacua. extra d. pba. l. 3. 2 d. p. cu.
in nra. L. ad. l. cor. de fal. qrela. Itē si ex fal
sis allegatōibz sit lata. ff. d. iud. l. si p. tor. Ta
les at snie valēt qulz falsitas fuerit reuela
ta. extra de p. cu. in nra. Nota snia p abntez
lata si abns p breue tps instā cāz abntie sue
pbauerit ipa snia p restōne in itegz pōt re
tractari. extra de resti. in ite. ex lris. extra de
sen. 2 re iu. cū bertold. L. de p. cu. l. q abntez
2. ff. de admi. tu. l. scire optet. §. suffic. vbi dī
si qz p. t egritudinē vl aliā necessitatē. puta
marz vl hyemis vl icursū latronū aut silem
cām in pstituto tpe venire nō p. t. ei ē igscen
dū qm snia retractat i cā criminali. vide. uij.
q. v. q. q. s. extra d. do. 2. p. tu. p. irat. Nota in
dices penā p snia pecuniaria q mltra vocat
pnt remittere rōe paup. t. L. de mō mul.
l. eos. Et hec cā brauitatis sufficiūt.

Contra appellationē.

Donā p sniaz applo

q nes qnz frustratorie sūt. iō post tra
ctatū de sentētis de apploibz videā
mus. Applo ē a miori iudicio ad maius tri
bunal puocatio. iniq guamis vl iniq snie q
relā p. tines. ff. e. ti. l. j. Si appellat a iudice
pncipali vel cor. nō v3. ix. q. iij. c. ipi sūt. 2. c.
patz. Itē a senatu pncipis appellari nō pōt
ff. a qbz appellari nō l3. li. j. Itē a snia papa
l. qz eccia p. t. senatui Itē applo scā a snia
arbitri nō v3. ij. q. vj. a iudicibz 2. L. d. arbi.
l. j. ff. de arbi. l. nō distiguem. Itē p. t. actis
applo nō v3. extra. e. ti. p. tuas. nisi venerit
adhuc iudice p tribunali sedēte. ff. de i. ite.
rest. l. diu. Itē qn appellat a guamie applo
nō v3. nisi corā iudice guamis cā pbabil p
tendat. extra de ap. cordi. li. vj. applo extra
iudiciū infra. x. dies a tpe cognitōis gua
mis in scptis fieri p. t. Intellige nisi appellet
iudice adhuc sedēte p tribunali. tūc sufficit
viva voce appellare ab iniq snia. ff. e. ti. l. ij.
Itē applo nō v3 scā ab illo q sb notorio cri
mie p. t. ad penā p. t. dēnat. extra. e. ti. roma
na. li. vj. Nota dīam int penā 2 mulctā. pe
na statuit a lege. s3 mulctā instigif ab arbi
trio iudic. Itē applo nō v3 qn appellās cō
sentit post applonē corā illo iudice a q ap
pellauit litigare vl aliud facere. extra de of.
iudi. dele. g. tū. Itē applo nō v3 nisi appellās
infra ānū vl ex cā rōnabili infra biēniū fue

rit eā p. t. extra. e. ti. cū sit romana. 2. c.
oblato. aut. ei q. L. de tpi. ap. Et intellige
nisi iudex largi tps fuerit moderat. ibidē
2 itellige infra indictū terminū ap. d3 p. seq
c. oblate. p. ps appellata. Itē applo d3 fieri
gdatim de miore iudice ad maiorē. alit nō
v3. extra. e. ti. dilecti filij. tū appellat ad pa
pā omillis medijs. e. ti. si duobz. 2. c. roma
na. li. vj. Tū fm leges si appellat ad pncipē
omillis medijs pnceps remittit appellatōz
ad quē debuit appellare. ff. e. t. l. impatores
Itē appellatio nō v3 nisi fiat infra. x. dies a
tpe date snie. ij. q. vj. anterioris. extra de te
sti. fcauerūt. Et dies in q sniatū ē p. t. nūerat.
e. ti. q. vj. anterioris. in glo. ij. Itē si tertio a
diffinitua fuerit appellatū. illa appellatio
nō v3. ij. q. vj. si qz. extra. e. ti. c. directe. s3 p
videf. j. q. vj. q. t. i. vbi dī. q. t. i. ens se putaue
rit qz guari appellat. Solutio. illud q. t. i. ens
exponit ibi scdo a diffinitua vel q. t. i. ens gūet
interlocutoria. toties appellat fm canones
nō fm leges. Nota si psona regularis appel
lat ne corrigat nō valz appellatio. extra. e. ti.
ad nram. hoc nisi corrigens modū excedat
e. ti. de p. t. 2. c. cū speciali. Itē appellatio
nō valet qn est facta p ordinationē ecclesie
puta ne fiat electio. vl ne p. t. uref aliqua cui
dens vtilitas eccle. Intellige nisi assigna
ta fuerit aliq iusta cā appellationis. extra d
his q sūt a ma. p. t. ca. ex ore. 2 extra d elec.
cū nobis. Itē ab excoicatione nō appellat.
extra de sen. 2 re iudi. q ad p. t. latioz. 2 ex
tra. e. ti. nouit. Itē a mero excoicatore nō ap
pellat. a mixto aut appellat nisi admittat le
gitimā exceptōz. 2 h si ptem guauerit. extra
e. ti. dilecto. 2. c. vt debitus honor. Nota
merus excoicatore dī qn snia lata est ab aliq
iudice ordinario. 2 ille iudex mandat alteri
vt illaz sententiā exequat. talis excoicatore dī
merus. Ille nō debz audire aliqz exceptio
nes. nec de sentētia se aliqd intromittere ni
si sciret sniaz esse malā. puta p falsas testes.
2 p falso infra latā. tūc em si excipiat corāz
eo debet superiori referre. extra de sent. 2 re
iudi. de cetero. 2 cri. fal. sup eo. Dixtus au
tē dī q h3 aliquā negocij executionē annexā
vt cū iudex ordinarius mādāt alicui dari bñ
ficiū dat sup illo negocio excoicatore. corā tli
pponi pnt exceptiones 2 appellare ab ipso
qntūcūqz absolute scribatur a papa. xxv. q.
ij. cap. dicenti. §. 2 si non cognitio. extra de

Contra electionem plator

resc. cū adeo. Nota q̄nis regla iuris sit q̄a
mero executeore appellari nō p̄t. Excipiūt tñ
octo cas̄. Prim⁹ si modū excedit ī exeq̄ndo
extra. e. ti. nouit. extra de of. iu. dele. sup q̄s
nū. Sc̄ds q̄n p̄tē iudicis vult assūere. extra
de of. iu. dele. pastoral. Tert⁹ si dolo aliqd
faciat. ff. de negli. l. iij. §. si executor. Quart⁹
q̄n executori opponit̄ excoicatio. r. q. iij. ex
coicatos. z. c. excoicatio. Quint⁹ q̄n sc̄a ē in
nouatio sup eodē de q̄ agit. nā tūc ordo mu
taf. ff. de re iu. l. iij. Sext⁹ si exeq̄ndo r̄ps q̄
drimestre p̄ueniat executor. L. de execu. rei
iud. l. vi. Septi⁹ si executor male interpretat̄
sniaz. ff. de ap. l. ab executor. Octau⁹ q̄n ex
ceptio p̄ptoria opponit̄ p̄ quā snia nulla eē
d̄r si cā executor admittere noluerit. Vñ ab
ip̄o appellat̄. L. d̄ pecu. l. l. q. audire d̄z se n̄
coḡscere de cā l̄z d̄z referri sup̄iori. extra de
of. dele. pastoral. Itē app̄lo sc̄a ne. s. publicū
seu notoriū puniat nō v̄z. extra. e. ti. cū sit ro
mana. extra de vsu. q̄ p̄niciosū. Notoriū d̄r
q̄d p̄z p̄ sniaz aut p̄fessioz in iure factā aut
rei euidentis. extra de coh. cle. z. mu. q̄sitū.
z. c. v̄ia. Itē app̄lo nō v̄z si pactū fuerit sc̄m
in p̄tes ne ab alta appeller. ij. q. vj. si at̄ Itē
si appeller ne excoicat̄ absoluat̄. nō v̄z app̄lo
extra. e. ti. q̄ fr̄ote. Itē app̄lo ḡnal nō v̄z. e. t.
p̄suluit. q̄nq̄ tñ ḡnali app̄loni defert. e. t. cū
sit romana. in glo. sup̄ sup̄to vocabulo. Itē
de falsa moneta p̄denat̄ nō p̄t appellare. ex
tra de iureiu. q̄to. in glo. circa p̄n. Itē si ap
pellat̄ a ḡnamie z iudex illd̄ reuocat seu re
uocare velit. nō v̄z app̄lo. extra. e. ti. cū cessā
te. Itē si q̄s appellat̄ sup̄ eo q̄d fieri p̄cura
uit. nō v̄z. ij. q. vj. si at̄. Itē si q̄s i vna cā ter
tio appellauit. nō v̄z. ibid. L. ne liceat i vna
p̄ totū. Itē app̄lo sc̄a ab officiali ad ep̄m nō
v̄z. qz eoz p̄sistoriū idē d̄r. extra. e. ti. cū dile
cti filij. c. romana. li. vj. Itē app̄lo nō v̄z nisi
appellās expr̄mat nomē mēf z nomē iudicis
q̄ appellauit. z nomen dignitat̄ v̄t̄usq̄. z
cāz q̄re appellauit. z ibi vide formā app̄lois
p̄cipiēde. Et h̄ de app̄lonibz dicta sufficiūt.
Contra electionē plator.

Doniā plies in ele

q̄ctioibz plator tā minor̄ q̄ maior̄
minus canonice z p̄perā p̄cedit. p̄p̄
q̄d ecclie dei sept⁹ ḡue disp̄diū patiūt z nō
modicā icurrūt lesionē. vt cū his opteat ad
app̄lonis subsidiū puolare. Jō de electōe p̄

latoz aliqd videamus. Nota ḡ. xliij. articu
los q̄bz electio viciat̄. Prim⁹ si fiat electio
post app̄lonē legitime interpositā. extra de
elec. z electi. po. p̄sideramus. Sc̄ds si fiat
electio ab excoicato. e. ti. venerabilē. Tert⁹
si fiat a susp̄so. nō v̄z. e. ti. cū int. z extra de
p̄suc. cū dilectus. Quartus si fiat p̄ abusu
seclaris p̄ratis. e. ti. q̄sqs. Quintus si fiat a
miori p̄re. L. e. ti. romana. Sextus si nō fi
at a maiori v̄l saniori p̄te capli. e. ti. p̄grega
tio. Septimus si elect⁹ p̄stat assensum ele
ctioni sue a n̄q̄ eligat̄. e. ti. cū post petitiā. O
ctauus si electio fiat p̄ laicos. e. ti. c. q̄sqs. z
c. massana. Non⁹ si fiat ad clamorē ppli. e.
ti. q̄relā. Decimus si fiat electio corpe plati
mortui nō d̄r tradito sepulture. e. ti. bōe mēo
rie. Undecimus si fiat electio clādestina. e.
ti. qz p̄p̄. Duodecimus si electus h̄eat duo
bñficia curā aiaz h̄ntia sine dispensatiōe. e.
ti. dudū. ij. Tredecimus si fiat post r̄ps triū
mensiū in ecclia cathedrali. eo. ti. innotuit.
Decimusq̄rtus si fiat electio de ideota. e. t.
q̄m q̄dē. Decimusq̄ntus si fiat de illo q̄ est
leuis vite. e. ti. cū in cūctis. Decimussextus.
si fiat p̄ formā traditā eis. e. ti. cū dilectus.
Decimusseptimus si fiat electio habito p̄s̄
lio z colloquio cū eligēdo vel cū amicis suis
e. ti. nosti. Decimusoctauus si fiat electio d̄
minori. r. anis. e. ti. cū in cūctis. Decimus
nonus si electus ingerat se administratiōi
aū p̄firmationē. e. ti. nosti. z. c. q̄lr. Vicesi
mus si post publicatōz votoz nō se qua f̄ ele
ctio. e. ti. in genesi. Vicesimuspm⁹ si com̄is
sa est simonia etiā electo ignorāte. e. ti. si alī
cuius. Vicesimussecūdus si metropolitano
nō examinat p̄sonā electi z formā electiōis
e. c. cū ecclia. Vicesimus tertius si electus
patitur defectū in ordinibz. e. ti. cum dudū.
Et si electus fuerit in iustus. e. ti. quisquis.
Vicesimusq̄rtus si eligat̄ q̄ postulari debet
e. ti. innotuit. z de postu. c. vlti. Vicesimus
q̄ntus si electionē vel postulatiōem volūt in
nouare post cessationē. extra de postu. gra
tū. Vicesimussextus si cōpromittit̄ in septē
z tres eligant vñū de illis. z alij tres extra
neū electioni. Prima valet dūmō ip̄e p̄sen
tiat. e. ti. cuz in iure. Vicesimusseptimus si
p̄cedit ad secūdā electionē p̄ma nō cassata
nō valet. e. ti. cōsideramus. z. c. audis z in
tellec. Vicesimusoctau⁹ si fiat p̄ surreptiōz
e. ti. cum dilectus. Vicesimusnonus si fiat

Contra p̄scriptionem ⁊ vsurpationem

aliq̄ p̄cepto. e. ti. bone m̄orise. ij. vbi d̄r. p̄t̄e
prus vni⁹ plus noc̄ q̄ p̄dictio ml̄toꝝ. Tri
cesimus. si peccat̄ in n̄mero. e. ti. cumana. ⁊.
c. in genesi. Tricesimus p̄m⁹. si m̄adat q̄ ele
ctio fiat de p̄silio aliq̄ꝝ. ⁊ sic illi irreqūs n̄
vz. e. ti. cū in veteri. Tricesimus sc̄s. si fiat
electio fm̄ formas traditas. e. ti. qz p̄t̄. Tri
cesimusteru⁹. si indign⁹ eligi⁹ electio n̄ vz.
⁊ eligentes pueni⁹ p̄tate eligēdi illa vice. e.
ti. sc̄p̄tū. e. ti. cū int̄ canōicos. ⁊. c. cū inouit
Tricesim⁹ q̄rtus. si n̄ fiat electio in ecclia
cathedrali viciat̄. s̄ illud est de honestate ⁊
p̄silio. n̄ p̄cepto. e. ti. cū t̄ra. Tricesimus q̄n
tus. si q̄ n̄ est m̄oach⁹ eligat̄ in abbatē. e. ti.
cū ad n̄fam. Tricesimus sext⁹. si n̄ p̄fessus
eligi⁹ in abbatē. e. ti. cū magistrū. ⁊. c. cū cāz
Tricesimus septim⁹. si fiat electio p̄ditional
puta eligo d̄canū si vnl̄. v̄l sub alia p̄ditōe
e. ti. h. vj. c. in electōe. Tricesimus octau⁹. si
electio fiat sub alternatiōe ⁊ distinctiōe. vt
eligo iū vel illū n̄ vz. ibidē. Quadragesim⁹
si electio fiat de p̄sona icerta. puta eligo quē
cantor eligi. ibidē. Quadragesim⁹ p̄m⁹. si
illi quibz̄ int̄dictū ē ne eligat̄ sine licētia su
p̄ioris. si elegerit. n̄ vz electio. e. ti. eis q̄bz̄.
Quadragesimus sc̄s. si aliq̄ itersint electōi
q̄ n̄ s̄t de cap̄lo. nisi dicat̄ cām q̄re debeant
interesse electōni. n̄ vz. e. ti. qz p̄t̄er.

Contra p̄scriptionē ⁊ vsurpationē.

Diā re⁹ p̄ p̄scriptio

nē v̄l vsurpationē infestatōz actoris
sep̄ius elidit. iō de eis nūc dicendū ē. p̄mo
qd̄ sit ⁊ q̄t sp̄s h̄eat. in q̄bz̄ d̄iant. ⁊ q̄n n̄
currat. Due sūt sp̄s p̄sc̄ptōis. vna lōgi t̄pis
vt. x. annoꝝ int̄ p̄ntes. vel. xx. int̄ absentes.
Alia lōgissimi t̄pis. vt. xxx. vel. xl. ānoꝝ. p̄
sc̄ptio ē. xl. ānoꝝ necessaria p̄ oēs ecclias. et
si vna ecclia p̄scribat̄ p̄ aliā. xvj. q. ij. q̄cūq̄
⁊. s̄. q̄s actiones. extra de p̄sc̄p. de q̄rta. ⁊. c.
ad aures. Ab hac regula excipit̄ p̄maria ec
clesia p̄ quā n̄ currit p̄sc̄ptio nisi sp̄aciū cē
tū ānoꝝ. xvj. q. ij. nemo. extra. e. ti. ad audi
entiā. P̄sc̄ptio p̄rie locū h̄z in mobilibus
V̄sucapio p̄o in imobilibz̄. Item v̄sucapio
p̄plet triēnio. p̄sc̄ptio p̄o n̄. Et nota. xxx.
casus in q̄bz̄ n̄ currit p̄sc̄ptio. Seru⁹ p̄tra
obediētiā. e. ti. cū n̄ liceat. de p̄sue. cū. T.
venerabil. Sc̄s p̄ pcuratōz q̄ dat̄ rōne vi
sitatōis. extra. e. c. cū ex offi. s̄. nos ḡ. n̄ t̄
ex officio. s̄ bōa rōe instōnis vel p̄suetudis

xvij. q. ij. fuitiū. Terti⁹. si laic⁹ possideat d̄
cimas q̄s de iure detinere n̄ p̄t eas nulla
valz̄ p̄scribere rōe. Iste casus est ḡuissimus
p̄ctus p̄ nos q̄ est in tota theologia. cū nul
lus dat decias cui d̄z dare. ⁊ t̄n optz̄ q̄ deci
me denf. vt extra d̄ decias. c. j. ⁊. c. q̄uis. ⁊. c.
vl. xvj. q. ij. placuit. Quart⁹ p̄ m̄imoniū il
licite p̄ctū. extra de cōsan. ⁊ affi. n̄ d̄z. Qui
tus p̄ votū. extra de regla. sic. Sext⁹ in pu
blicis successiōibz̄ ⁊ agroꝝ possessiōibz̄ q̄ ad
colonū. nec p̄ hōiem libez̄. xvj. q. ij. s̄. ep̄s.
Septim⁹ t̄pe vacatōis ecclie. e. ti. c. j. ⁊. q.
⁊. c. cū nob. Octauus t̄pe hostilitat̄ publice
e. ti. ex trāsmilla. xvj. q. ij. c. p̄ma actōe. ⁊. c.
porro. Nonus p̄ neruū eccliaſtice discipline
extra de cōsue. cū int̄ vos. extra de elec. cū
cām. Decimus sup̄ limites dyoc̄es vel pro
chiaꝝ. e. ti. qz indicat̄. xvj. q. ij. licz̄. ⁊ t̄n li
mes p̄dioꝝ p̄scribi p̄t. e. ti. sc̄tōꝝ. xvj. q. ij.
volumus. Undecimus in rebz̄ q̄ de iure cōi
possideri n̄ p̄nt. xij. dis. illud. ⁊. c. di. p̄ mo
rē. Duodecim⁹ in iure sp̄iali iniusto titulo
acq̄sito. extra de trāfac. p̄terea. Tredecim⁹
p̄ viā publicā. ff. de via pu. l. viā. Decim⁹ q̄r
tus. p̄ rē arrestatā. insti. d̄ vsuca. s̄. j. ⁊. s̄. res
fisci. Decimus q̄ntus p̄ opus publicū. L. de
opi. pu. l. p̄sc̄ptio. Decimus sextus p̄ rē p̄sidi
traditā p̄ legē repetendaz̄. ff. ad. l. repetū. l.
q̄ p̄. Decimus septim⁹ p̄ rē pupilli n̄ veni
p̄scriptio. L. in q̄bz̄ caus̄ in inte. resti. l. vl. ⁊
l. adoleſcētie. Decimus octauus p̄ fundū do
talē. ff. de fundo. l. si fundus. Decimus non⁹
cōtra vxorē. p̄ dote de necessitate m̄imoniū
nisi maritus verget ad inopiā. extra d̄ emp.
⁊ v̄. puenit. in glo. circa p̄n. Vicesimus in
rebz̄ q̄ sub certa die vel cōditōe debent̄ nisi
a t̄pe die vel cōditōe. L. de p̄sc̄p. xxx. ānoꝝ.
l. cū notissimi. Vicesimus p̄m⁹ p̄ eccliaz̄ t̄pe
suspensiōn. p̄lati. extra de p̄ces. p̄bē. c. qz di
uersitatē. Vicesimus sc̄s. cōtra filiosfamio
lias q̄ diu sunt in p̄tate patris. L. de anna.
exceptio. l. j. s̄. vlti. Vicesimustertius. si ip̄i
p̄lati male alienant. xvj. q. ij. c. si. fa. Vicesi
mus q̄rtus. q̄ diu p̄latus est heretic⁹. extra
e. ti. c. j. Vicesimus q̄nt⁹. ex t̄pe q̄ q̄s cā iusta
ipeditus n̄ p̄t agere. de excep. de ap. ex rōe
⁊ de elec. ne p̄ defectu. extra. Vicesimus sext⁹
de rebz̄ furtiuis vel alio mō viciosis possessi
sis. e. ti. vigilati. ⁊. c. vlti. Vicesimus septim⁹
cōtra iura civitatis. L. de aqua ducē. l. dilio
gent. in fi. Vicesimus octauus. res filij a p̄o

De instantia iudicij

tre alienata n̄ p̄scribit̄ spacio. xxx. ānoz. **L.**
de āna. excep. l. j. §. vlt. **Vicesimus** nonus p̄
scriber̄ nō p̄nt colon⁹. p̄ductor inq̄lin⁹. vsu
fructuari⁹. xvj. q. iij. clerici. z. c. se. extra. e. t.
si diligētī. **Ultimus**. null⁹ p̄scribit̄ qd̄ noie
alieno possidet. extra d̄ re. iu. sine possessiōe
li. **Jō** nec creditor p̄scribit̄ pign⁹. ff. de vsu.
l. nō solū. **Nota** p̄scriptio nō valet nisi p̄ pos
sidentē fuerit opposita. extra. e. ti. cām. extra
de p̄ba. ex l̄ris. **Itē** nota p̄scriptio nō v̄z si fu
erit interrupta. extra. e. ti. illud. in fi. **Inter**
ruptio at̄ fit duob⁹ mōis. s. naturalr p̄ inun
datōz mar⁹ vl̄ flumis. ff. de acq. pos. l. q̄ vni
uerfas. §. itē q̄ a. **Itē** q̄ntēscūq; p̄ violētiā
eictōz vel depulsiōe. z. **L.** de vsu. l. natu
ralr. **Simil** interruptio fit q̄tuor mōis. **P̄uo**
in iudicio. s. p̄ libellū p̄ncipis oblatū. z hoc
t̄m v̄z in ānalib⁹ actiōib⁹ q̄ p̄ p̄petuat̄. **L.**
q̄n lib. p̄n. obla. li. p̄te. fa. **Nota** p̄scriptio vel
vsucapio cuiuscūq; t̄pis lōgi vl̄ breuis n̄ v̄z
nisi iterueniāt ista q̄nq; q̄ p̄nt̄ i his p̄lib⁹
Non vsucapies nisi sint tibi talia q̄nq;
Recta fides. iustus titulus. res nō viciosa
Et res tradat̄ z t̄ps p̄tineatur.
Itē p̄ q̄relā iudici factā z securā rei p̄uētōz
h̄ v̄z in oib⁹ caus⁹ ad p̄petuādū actōes. xvj.
q. iij. §. p̄t. **L.** de p̄sc̄p. xxx. an. l. vlt. **Itēz** p̄
q̄ntē p̄testōne. extra vt̄ l̄r. nō p̄t. q̄m̄ frēq̄nter
Si p̄o nō p̄t̄ lis p̄test. sufficit iudicē adire
z libellū p̄ absentē affirmare vel p̄ eū q̄ non
p̄ueniri p̄t̄ aliq̄ de cā z in q̄rimonia ducere
ius suū.

De instantia iudicij.

Ultis modis perit instantia iudicij vt̄
t̄m cā nō p̄dat̄. **P̄uo** si q̄s ineptā p̄ponit peti
tiōz cadit ab instātia iudicij. extra de iudi.
examiata. ff. si mē. fal. mo. dix. l. j. **Sc̄ds** si
snia lata fuerit a iudice delegato z executōi
mādāta si nō pareat̄ post annū p̄dit iurisdī
ctōz. extra de of. de. q̄rētī. e. t. ex l̄ris. **Terti⁹**
si iudex delegatus ē infirmus vl̄ de iure vel
de facto ipeditus. extra de resc̄p. sc̄s̄tat⁹.
Quart⁹ si iudex ē p̄ sanguine⁹ p̄t̄. **Quintus**
si iudex ex iusta cā fuerit suspect⁹. extra de
of. dele. insinuāte. **Sext⁹** si duo iudices de
legati diuersas dederint snias. extra de sen.
z re iudi. duob⁹. **Septim⁹** si duo arbitri de
derit snias neutra hēat vigorē. ibidē. **Octa
uus** si vnus arbitroz morit̄ p̄t̄ instr̄m nisi
aliud exp̄mat̄ in p̄promissioe. **Nonus** si iu
dex delegat⁹ funcus ē officio. de of. dele. in
l̄ris. **Decimus** si delegatus remittit cāz ad

delegantē. ibidē. **Undecim⁹** si vna ps ē sa
miliar̄ iudi. e. ti. insinuāte. **Duodecimus**. si
vn⁹ iudicij morit̄ nisi aliō sit exp̄ssū. e. t. vno
delegato. **Intellige** si ex p̄missis noib⁹ p̄p̄is
delegatio sit sc̄a. **Tredecim⁹** si vn⁹ arbitroz
vl̄ p̄promittētū morit̄ nisi aliō exp̄mat̄. ibi
dē. **Decim⁹ q̄rt⁹** si mādator re itēg morit̄. nā
exp̄rate mādatorē exp̄rat mādātū. e. ti. c.
relatū. z. c. ḡtū. i glo. **Decim⁹ q̄nt⁹** si vna ps
litigātū re itēg decesserit. extra de resc̄p. si
gnificauit. **Decimus sext⁹** si aliq̄s de crimie
p̄ sniaz absolut⁹ ē. extra de crimib⁹. **Decim⁹
septim⁹** int̄ d̄m̄ z suū tā in cā criminali q̄s ci
uili. iij. q. ix. c. pe. z. vl̄. **Decimus octau⁹** si cā
criminal̄ int̄ biētiū nō t̄m̄iat̄. z ciuil̄ infra an
nū. **L.** de iudi. l. p̄perādū. nisi p̄ maliciā fue
rit progatū vl̄ plōgatū. extra de of. iudi. de
le. venerabili. i fi. **Decim⁹ non⁹**. si an̄ l̄r. nō
p̄t̄. seinuicē absoluāt. ij. q. iij. si quē. **Vicesim⁹**
si vn⁹ litigatoz sit mōach⁹ vl̄ p̄uersus. xij.
q. iij. q̄z ingrediētib⁹. **Vicesim⁹ p̄m⁹**. si vna
ps litigātū vedit se in suū illi p̄ quē litigat
ij. q. ix. c. vlti. **Vicesimus sc̄ds**. si duo petūt
equū i seq̄stro positū si equ⁹ morit̄ p̄t̄ instā
tia. idē de q̄lib⁹ re. si li. ij. q. vj. q̄ntē. z. q. j. q̄
res. **Vicesim⁹ tert⁹**. si mādator reuocat mā
datū. extra d̄ ap. vt̄ n̄m. **Vicesim⁹ q̄rt⁹**. si a
ctor cadat in heresim. extra d̄ h̄e. ex cōdicam⁹
Sūt z p̄les ali⁹ modi q̄b⁹ p̄t̄ instātia ānibi
lari. puta oēs q̄b⁹ resc̄p̄tū ānihilat̄. z q̄b⁹ iu
dex repellit vl̄ actor d̄ q̄b⁹ s̄ dixi. **Querit̄** an
iudex delegat⁹ si sit mōach⁹ p̄cedere possit̄
p̄t̄ distingui. vl̄ lis fuerit corā eo p̄te. an̄ reli
gōis igressū. an nō. si lis fuerit p̄te. t̄m̄ de li
centia abbatis p̄t̄ p̄cedere in cā. extra de p̄ui
le. cū olim. si aut̄ lis nō fuerit p̄testata p̄t̄ in
stātia. **Et** hec cā breuitat̄ sufficiāt zc.

Seq̄t mō tractat̄ exceptionū d̄m̄ **Inno
centij** q̄rti put̄ videbit̄ in ieq̄ntib⁹. **Et** p̄mo
sequūt̄ ip̄i libelli vel retractatuli tituli zc.
Contra l̄ras z sigilla. **De** legalib⁹ exceptōib⁹
De exceptionib⁹ p̄tra iudicem
De exceptionibus p̄tra assessorem
De exceptionibus p̄tra auditorem
De exceptionibus p̄tra accusatores
De exceptionibus p̄tra actorem
De exceptionibus p̄tra pcuratorem
De exceptionibus p̄tra aduocatam
De exceptionibus p̄tra libellum
De exceptionibus p̄tra testes
De exceptionibus p̄tra sniam diffiniuiam.

Exceptiones

indicio vel ex psona tm̄ cū q̄ nō vult expiri
nō pnt̄ credi ad alios articulos vl̄ ad aliā
psonā. de of. dele. cū olim. z. c. pñl. z. vl. Itē
si sb̄sc̄pti decesserūt z nō sūt ibi sigilla autē
tica vel nō sunt publica manu p̄fecta vl̄ cō
sc̄pta. de fi. instr. c. ij. De hac materia copi
ose habet̄ de resc̄p. c. sup̄ lris.

De legalibz exceptionibz.

De canonum exce

ptiōes paucas legales exceptiōes s̄
instr̄a duximus inserēdas. Potestigit̄ in p̄
mo instr̄o obijci q̄ desit nomē imperatoris vl̄
annus imperij vel p̄sulis vel p̄ntificis illi?
aut q̄ desit mēsis vel dies vl̄ inditio. cū oia
ista sint apponēda p̄nt̄ dici illegitima si nō
apponūt. in aut. de ec̄bi. reis. s. sanctimus.
Itē si locus vbi p̄fectū est instr̄m z celebra
tus s̄ctus nō sit ibi sc̄ptus. p̄t̄ h̄ illo instr̄o
obijci. nā duo genera p̄bationū s̄nt̄ te
stis z instr̄m. L. de fi. instr. l. in exceedis
Qd̄ igit̄ req̄rit̄ in testibz z instr̄is s̄ testes d̄
loco referūt. ff. d̄ accu. l. libelloz. L. de s̄hē.
sti. optimā. idē ius est q̄ in instr̄o. Itē locuz
bz̄ in oibz instr̄is z resc̄p. cū aut̄ tenore instr̄i
vis reprobat̄ vl̄ aliq̄ possint obijci distiguc
aut instr̄m ē de obligatōe. z tūc oia p̄sumūt
solēnit̄ acta. vt in aut. de fi. instr. in fi. ff. de
p̄. ob. l. sciendū. z insti. de fide. pag. in fi. nō
si q̄s p̄bet̄ s̄riū qd̄ facere p̄t̄. ff. de pac. iuris
gē. pag. qd̄ v̄o fere. Si v̄o instr̄m de p̄fessio
ne sit tūc p̄t̄ obijci s̄ tenore q̄ loq̄t̄ indist̄i
cte sic nō sit cā p̄fessiois. ff. de p̄ba. cū de in
debito. s. vl̄. z de do. ma. excep. l. ij. Itē p̄t̄
reprobari instr̄m si p̄bet̄ rē alit̄ fuisse gestaz
q̄ p̄tinet̄ in instr̄o qd̄ p̄t̄ fieri. vt. L. plus va
lere qd̄ agit. p̄ totū. z. L. de p̄ba. l. cū p̄cibz.
Itē reprobat̄ instr̄m si p̄bet̄ t̄l̄ē q̄ p̄bato sta
re nō p̄t̄ qd̄ in instr̄o p̄tinet̄. L. de s̄hē. z cō
mit. sti. l. optimā. in fi. Itē p̄t̄ obijci instr̄o
qd̄ p̄tinet̄ in se duo repugnāta vt nō adhi
beat̄ fides. ff. de re. iu. l. nisi alit̄ in resc̄p̄to.
Itē p̄t̄ obijci instr̄o q̄ nō sit autē. cū. s̄ rei
exēplū. aut. de fi. instr. s. si q̄s in aliq̄. Itē
q̄ nō ē nūerus testū adhibitus q̄ in publi
co instr̄o d̄z adhiberi. vt in aut. de fi. instr.
s. si oportet. Itē si nō est a tabellione publi
co p̄fectū. vt si p̄ puata p̄sona hēat̄ cui non
adhibet̄ fides. vt. L. de p̄ba. l. instr̄a. Itē q̄
a p̄tibz nō est subscriptū z subnotatū. qd̄ tū
esse d̄z. vt. L. e. ti. l. s̄ctus. Itē p̄t̄ obijci in

instr̄o vt reddat̄ suspectū si quādo appareat
vnus testis q̄ p̄tinet̄ in instr̄o s̄dicēs. vt. ff.
quēadmodū testa. aperiā. l. j. in fi. Itē obij
ci instr̄o vt habeat̄ suspectū si nō appareat
p̄ma sua forma si sit in aliq̄ abolitū vel ab
rasum cancellatū. L. de edic. diui adri. tol.
l. i. z. ff. de p̄ba. l. si cyrographū. Itē si absci
sum p̄ nullo habeat̄. vt. L. ibidē. Itē p̄t̄ obij
ci lris pape vel q̄buscūqz resc̄p̄s q̄ p̄ surre
ptionē veritat̄ vel etiā suggestiōne falsitat̄
sūt ipetrate. vt. L. si s̄ ius. vel vri. pub. l. vl.
s̄ expectabit̄ sc̄da iussio. vt in aut. d̄ māda.
p̄n. s. si q̄s aut̄. z in aut. vt nul. iudi. s. h̄ nō
Itē si sc̄de nō faciāt mentionē de p̄mis. vel
si falsa grāmatica ē ibi. vt d̄ resc̄p̄. ad audie
tiā. Sed sup̄sedeant p̄oibz p̄ annū etiaz si
nō fecerint mentionē de illis cōualescūt. vt
de resc̄p̄. plerūqz. Itē sciendū q̄ vetustas
z corrosio murū vl̄ alioz vermiū nō obijci
instr̄o vel lris pape. vt. ff. de pos. bo. fm. ta.
v. in glo. vl. Itē aliud sciendū q̄ vbiqz
instr̄m suspectū est incūbit p̄batio p̄ducen
ti. alioq̄n punit̄ vt falsarius. vt. L. de eden.
q̄ accusare. cū civiliter agit̄ de falso si crimi
naliter incūbit p̄batio ei q̄ dicat. vt. L. ad
l. cor. d̄ fal. l. ij. z. L. de aboli. l. fallacit̄. in fi.

De exceptiōibz s̄ iudicē.

Excipit̄ si sit ordinarius nō d̄z se intronit
tere de cā cōmissa a papa pendēte iudicio.
de pur. ca. cū dilectus. Itē si sit legitime ap
pellatū ad supiorē. de app. significauit. nō
appellationi renūciauit tacite vel exp̄sse. de
of. dele. ḡtū. Itē si sit excōicatus. de re iudi.
ad p̄bādū. Itē si sit p̄sanguineus aduersa
rij vel fuerit aduocatus in eadē cā. de app.
postremo. Itē si sit laicus iudex z res sit ec
clesiastica vel de foro ecclesiastico. vel si reus
sit clericus. de iudi. q̄nto. z. at si clerici. Itē
si sit laicus nō d̄z iudicare de rebz ecclesiasti
cis. de in. patro. qd̄ aut̄. Itē si corā non suo
iudice p̄fessus vel p̄uentus fuerit nō nocet
de iudi. at si clerici. Itē si nō sit de codē fo
ro. vt puta si non h̄z domiciliū in territorio.
vel rōne officij vel delicti p̄ueniat. nec p̄fel
sus ē tacite vel exp̄sse. qz q̄s s̄nt̄ for̄ alicu
ius p̄ista. de fo. cō. licz. nec p̄uenit̄ ille rōne
delicti nec rōne rei. ille em̄ debz iudicare de
re. puta in cuius territorio est res. actor em̄
d̄z seq̄ for̄ rei. de fo. cō. cū sit. Itē si recusat̄
sit iudex d̄z cām alicui p̄sone idonee d̄ p̄sen
su p̄tū delegare. de app. cū speciali. Itē si p̄

Exceptiones

se vel p aliū func^o sit officio suo sel' ampli^o nō pōt cogscere. de of. dele. in lris. Itē si ad certū tps sit data iurisdic^o nisi d' p'sensu p' tū proget. z h' aī lapsuz tps. de of. dele. de cāis. Itē si fuerit archiep's nō d'z iudicare d' cāis suoz suffraganeoz nisi p' appellationē ad eū fuerit delata cā vel deuoluta. vl' a suo supiore h' h'eat. de of. dele. cum nō ignores. Itē si priū nomē iudicis fuerit exp'ssum eo mortuo. successor nō p't cogscere. de offi. le. Itē si mādator decesserit re integra nisi scā citatōe nō p't cogscere. de of. dele. insinuāte Itē si p'sumat q' iudex fecerit sniam ad v' lūtatē alterius. de eo q' mit. in pos. cū sint Itē si sit delegat' p' annū a tpe late snie quē ligauit nō p't absoluerē. de of. dele. q'renti. Item si sit cōmensalis a duersarij vel sit natus de terra sua vel sit in districtu vel p'tate sua. vel si nō audeat ad iudicem accedere si ne periculo mortis licet habeat litteras de p'ducto. vt lit. nō p'te. accedēs. Itē si sup p' uilegijs pape cā p'tat nō p't alius de cā illa cognoscere. de iudi. cū uenisset. Itē si alio iudice p'sule citatus fuerit reus nō tenetur rñdere. de of. dele. prudentiā. z. c. cū cām. Itē si a iudice sup aliq' certo articulo apelauerit ad papā p't ipm h'ē suspectū. de ap. ad h'. Itē si p' l'as vel p' nūciū nō excusauit se intesse nō posse vel nō velle. de offi. dele. prudentiā. Itē si nō est articulus exp'ssus. de resc'p. pastoral. in fi. nō p't cogscere de il' articulo. de of. dele. cū olim. Itē si iudicē silis cā p'tigat. iudex p't h'i suspectus. de iudi. cām q'. Itē si sit iudex loci' aduersarij. d' of. iu. dele. insinuante. qz ibi erat familiaris aduersarij. Itē si aduocatus sit clericus iudi. p't recusari ne p'te foueat eius cui' clericus pcurator est. de ap. insinuatū. Itē clericus nō cōmensalis p't esse aduocatus. de of. iu. c. j. Item si nō sint p'sone secure in adeūdo iudicio eūdo vel redeūdū. iij. q. ix. hortamur. vt lit. nō p'testa. accedens. de appel. ex pte. Itē si p' iusticiā iurisdic^oz velit deferre. ff. de iurisd. om. iu. l. ex territorio.

De exceptionib' p' assessorē.

Si g'auerit alterā p'te si mādati si. ex. p't appellari ab ei' g'amine. de pui. ex pte. q' loquit de iudicib'. Itē si nō h'eat p'sonā stadi in iudicio. vt si sit excōicatus vl' inēdict' vl' suspēsus vel suspectus. vt dictū. de iudice.

De exceptionib' p'tra auditōrē.

Si grauauerit alterā p'te si mādati fines excedit merito suspectus ē. de offi. dele. sup questionū. Nota q' in omib' casib' p't excipi p'tra auditōrē q's sup' diximus. nō tñ recusari valet q' de p'sensu p'tiū admittit. nisi in sup'dictis casib'.

De exceptionib' p'tra locū.

Si vltra duas dietas citef extra puinciā pōt excipe. de resc'p. nōnulli. z. c. ex pte. Itē si nō sit intū venire ad locū assignatū p'tib' venire nō tenet. de appel. ex pte. Itē si sit locus imunitus nec sit ibi iurisperitoz copia vt. R. e. ti. statutū. li. vj.

De exceptionib' p' citationē.

Si sit dies feriatā vel dñica vel festū solē ne. nō valz si fiat citatio i dieb' festiuis. fm q' notauit Hosti. de fer. p'quest'. Itē si sit p' rē rusticā uentus. ff. de fer. l. solet. Itē si dilationē vl' tps nō habuerit. xx. diez. iij. q. iij. s. offerat. h' tñ intelligas hodie esse in arbitrio iudicis. de app. p'sonas. z. c. se. de h' notat. Itē si valitudine vel tēpestare fuerit impeditus. vel in flumie. ff. si q's cau. l. nō exigimus. s. si q's. Item si vocatus fuerit ad maius tribunal. ff. e. ti. l. si q's fuū. Itē si aī restōne fuerit citatus nō tenet rñdere. de ordi. cog. cū dilect'. Itē si fuerit vespe citat' nō tenet rñdere. de offi. dele. p'suluit. Itē si p'ria citatio fuerit p'ptoria. d' dila. dilecti zē

De exceptionib' p' accusatores

Si sit simplex nūcius nō valet. extra de pui. ex pte. sicut mittit excusator sic p't mitti pcurator. de do. z p'tu. cū dilectus. Et h' intellige fm q' d' de p'cu. q'relā. Itē si nō ex p'ssit cām absentie istius quē excusat. de of. dele. si p' debilitate.

De exceptionib' p' actorem.

Si actor est piurus nō pōt h'ere illā quā petit nec ipm petere. de iureiurā. querelam. Item si perpetuo renūciauit rei petite. de rescrip. ex pte. Itē si retro actitata non fuerint in rescriptis redacta. de pba. qm' p'. Itē excōicatus de of. dele. prudentiā. s. sexta. z de excep. a nob. Itē si excōicatus nō p'stat cautionē stare mandatis ecclesie absolui nō d'z de sen. excō. q' in dubijs. Itē si aliq's fuerit excōicatus z l'ras sp'eales ad aliq's iudices delegatos vel testes sue absolutōis nō habuerit. de sen. excō. sicut nob. Itē si sit absolutus z nō ab eo a q' debet absolui. de offi. ordi. prudentiā. s. sexta. Si plurib' causis

Exceptiones

fuerit excōicat^o. et ab oīb^o nō fuerit absolut^o
d sen. excō. cū p cā. et c. officij. Itē si sit liber
tus v^l f^u. d. f. n. or. d. famul. ff. d. i. ius vo. l.
iij. Itē si nō fuerit psecut^o apponē suā īfra
tminū ppetētē v^z snia s̄ ipm lata. extra de
ap. romana. et c. psonas. Itē si fuerit abbas
v^l p^or nō audif sine lris capli. d. trāfac. p^oti
git. de reli. do. cū dilect^o. de re iu. cū em. vbi
d^r q^o mōachi nō audiāt sine p^oseu sui abba
tis. Itē si pactū v^l trāfactio īteruenerit spe
symonie. l. facta nō fuerit. ij. q. ij. c. pio. Itē
si de re sacra v^l ecclīastica fuerit trāfactio
scā. de trāfac. ex lris. Itē si nō fuerit restitu
tū oē q^o zelo bono expēdit. de resti. in ite. c.
j. Itē si iudex in p^oria cā. L. ne q^o in sua cā
l. j. Itē si cā sit criminal. et iuref de calūnia. c.
j. de iura. ca. Itē si post acceptatōz l^oaz res
trāslata fuerit. et q^o possidet maliciose se absē
tauerit. de alie. iu. mu. cau. fa. c. j. Itē si fue
rit p^oocinat^o alicui sup rē quā petit sibi sit p
iudiciū. de trāfac. ex lris. Itē si de p^osensu p
tū iudices fuerint ipetrati nō p^ont postea re
cusari. de cā pos. et p^ori. cū olim. Itē si fuerit
cleric^o ordinat^o nō d^r iurare de calūnia sine
p^osensu sui p^olati. de iur. calū. j. Itē si potuit
p^odicere et nō p^odit. post nō audif. extra q^o
ma. ac. p^ont. cū in tua. de iurepa. ex lris. Itē
si potuerit excipe et nō excipit. sit ei p^oiudiciū
de p^ori. q^o de iurepa. ex lris. Itē si excipiēdo
p^osessus fuit intētōz aduersarij. de trāfac. p^o
terea. Itē si re^o sit eger nō tenet venire de p
cu. q^orelā. v. q. ij. si egrotāf. Itē si nō habuit
p^o diez iducias. ij. q. ij. offerat. Itē si non
dat cautōz sufficiētē q^o p^oseq^o litē. aut si nō
potuit statuāt certā penā quā se passurū p^o
mittat. vt. e. ti. c. offerat. Sed hodie nō dat
ista cautio p^o p^oria p^osuetudinē. Itē frustra
petit debitū q^o id q^o petit nō ipēdit. d. vsur.
michae. S^z distigue. q^o si re^o statim p^oposita
petitōe actori vult p^oponere petitōz suā nec
differre vsq^o post litē p^otestatā. nec actor te
net p^omo r^ondere sup petitōe rei. sic intelligit
de or. cog. cū dilect^o. Et intellige q^o p^ouētio
et recōuentio vna snia t^ominat. et in p^oinenti
vna p^ont p^o aliā. Si aut re^o differat p^oponere
re petitōz suā vsq^o p^o litē p^otesta. postea non
audif donec p^oma cā fuerit determinata. Et
sic itelligit de sen. et iterlo. om. iu. l. q^ont. et in
tali casu d^r fieri recōuentio corā eodē iudi
ce. Itē si nō p^o se p^odit factū suū s^z p^o aduoca
tū nō audif. de iu. p^ostoral. Itē si nō fuerit

requisitus an ingressus cae. de resti. spo. cū ve
nissent. et c. se. Itē si de possessiōe et p^opetate
agit iudex de vtroq^o cog^oscere d^r. de cā pos.
et p^op. c. vlt. Itē p^o maliciā viri nō d^r mlier
manere indotata. de pig. ex lris. imo credi^o
corū p^ofert. d. iure in dote sua. Itē actor nō
d^r v^oire s̄ iuramētū suū. extra d. iureiu. si q^os.

De exceptionib^o p^ocuratorē.

Si fuerit excōicat^o q^on̄ īcepit p^ocurare. de p
ba. post cessionē. Itē si sit p^ocurator abbas
sine capli legitimis assertiōib^o nō audif. de
trāfac. p^otingit. Itē si nō sit legal^or missus. d.
p^ocu. c. j. legal^or. Intellige sic q^o d^r h^oie l^oras d
rata p^otinētes nomē aduersarij. nomen p^ocu
ratoris nomē d^oni s̄ quē et in q^o cā. et nomē iu
dicis corā q^o litigat ratū h^oie d^oni q^oqd^o cuz
eo actū fuerit. ff. de p^ocu. vbi exp^ose h̄ int^op^o
nūf. Itē nisi p^orineat in lris p^ocurationū arti
culus p^ouētōis rei de q^o agit nō p^ot p^ostitui p^o
curator p^o eas. de of. dele. c. cū olim. Itē si sit
canonicus regular^o sine assensu maioris sui
audiri nō d^r in cā p^opa. de postu. ex p^ote. Itē
si sit p^ocurator in cā criminali. de p^ocu. tue. q^od
nō p^ot eē. de accu. veniēs. Itē si nō h^oeat mā
datū de rato. de of. dele. corā. Itē si nō p^oba
uerit se innocentē de obiectis criminib^o. L.
de p^ocu. reum criminis.

De exceptionib^o p^oaduocatos

Si sit monach^o v^l canonicus regular^o. de
postu. ex parte. nisi in causis p^orijs et p^osensu
capli et abbas vt ibi. Itē si sit clericus cu
iuscūq^o ordiis nō audif in foro seculari. de p^o
stu. c. j. nisi in cā p^oria v^l p^o miserabili p^osona
Itē si sit infamis q^ocūq^o infamia iur^o vel fa
cti. vt insti. de excep. s. vlti.

De exceptiōib^o p^o libellū.

Si sit obscurus q^o p^o eo nihil reputat dice
re. ff. de intro. ac. l. de etate. s. si q^os. vbi d^r q^o
nihil int^oest. aut neget aut taceat q^o int^oroga
tus obscure r^ondeat aut incertū relinq^o litig
gatorē ad idē. ff. de p^oses. l. certū. Itē si arti
culus sup q^o p^ouenit nō exp^omat nō tenet r^o
dere. de of. dele. cū olim. Itē si nō p^orineat ī
libello p^osona iudicis. nomē actori et id q^o pe
tit. ij. q. viij. libelloz. Itē si p^ocurator v^l syn
dicus petit rē ecclīe. vt. L. de epi. et cle. aut.
s^z hodie. et ibi noīe suo nō p^ot petere cū h^oeat
p^otātē autoritatē et vtilitatē nō directā. inde
cens em̄ ē q^o q^o nō p^ot directe poss^oz deducere
in iudiciū. ff. de iu. delibe. ait p^otor.

De exceptionib^o p^o testes.

De prescriptionibus

Si testis sit excoicatus. de testi. veniens. si non fuit pñs et vocat⁹ testificat se vidisse. ij. q. ij. §. de his. de spō. ex pte. Itē si actor et pñs liator in eadē cā. de testi. insup. Itē si non fuerit pñs quā testes iurarūt quē fert testio niū. Itē si sit laicus et clericū in cā criminali de testi. de cetero. Itē si sit sol⁹ testis. de testi. l. 3. Itē si sit eodē crimine infect⁹. de testi. psonas. 2. c. veniēs. Itē si sit piurus. de testi. sic nob. Itē si non pbate vite et bōe puerlatōis et fidel. Itē si non valuerit testioniū quōd pñs dixit. Itē si sibignuicē dicitur. aut si sine secularibus et clericū. de elec. bone. de pba. licz Itē si p⁹ publicatas attestōes deposuerūt. de testi. c. cū venisset. Itē si testi crimē obijcit non admittit quālibet pbauerit se innocentē. de testi. fraternitat. 2. c. testioniū. fallit tū in crimine lese maiestatis symonte et heres. Itē si sit criminofus vel leuis opionis. de pba. l. 3. Itē si in q̄rta pductōe nihil sit solēnit adhibitu alio fieret et ius. de testi. in cāis. Itē si fuit renūciatū pductōi testium non debet ampli⁹ pducī nisi sup nouis articul. de testi. fraternitat. 2. c. tāq. 2. c. cū venisset. 2. c. ex tenore. etiā si itez iuret. de testi. fraternitat. 2. c. iurauit. Itē quā testioniū fuerit publicatū v3 reprobatio testii de testi. ex pte. Itē si sit ifamis suspect⁹ vel aliq̄ macula manifeste resperfus. vel si opponit crimē de q̄ p̄susus vel p̄uice⁹ ē. de excep. deniq. de p̄sup. d. dū. de of. dele. p̄ iudiciā. §. septa Et si sit p̄cio p̄duct⁹ vel non sit idone⁹ l. mut⁹. de testi. placuit. Itē si sit de familia illi⁹ q̄ p̄duxit de testibz i. l. i. Itē si aliq̄s de suo addit mēdaciū totā seriē rei d̄colorat. ij. q. ix. p̄ta. 2. c. simplex

De exceptionibz et diffinitiuā sniam.

Si sit lata ab eo q̄ non habuit iurisdictionē. de p̄sue. ad n̄fz. Itē si non sit lata in script. ij. q. j. in p̄mis. Itē si sit lata non p̄missio ordie iuris. ij. q. vj. §. diffinitiuā. L. de sen. 2. interlo. oi. iu. Itē si sit lata et ius. de re iu. c. j. Itē si sit lata p̄bzo non p̄ntibz. ij. q. ix. caueāt. Itē si sit lata die feriata. de ferijs. p̄ q̄stus. Itē si sint p̄les iudices 2. vñ iniauit et alit non. l. di. q̄ diffinitiuā. Itē si snia non p̄tinet absolutōz vel p̄denatiōz. L. de sen. 2. interlo. oi. iu. l. p̄ses. ij. q. vj. diffinitiu. Itē si sit lata a iudice non sedenti p̄ tribūali in loco p̄sueto vbi solet ius reddi. ij. q. j. in p̄mis. Itē si iudex i sine platōis non exp̄mat petitōz actor. et obligatōz rōe rei et ei⁹ exceptōes. Debz em̄ h oia 2

quod petitū vel obligatū fuerit sub brecullo quio p̄ferre. Itē si iudex sit excoicatus. de re iud. ad p̄bādū. Itē iudex si sniaz dicat et p̄ aliu legat. L. de se. ex piculo recitāda. l. ij. 2c. Finis huius tractatus.

Incipit tractatus p̄scriptionū p̄positus p̄ dñm Dynū de mugilo legū doctorē.

Prescriptio. xx. horaz.

Prabiliter collige

Prescriptiones q̄ sparsim sunt posite in corpe iuris sumarie et dilucide ac distincte p̄nt p̄phendi. Notandū in p̄mis est p̄scripto horaz. xx. scz de viro q̄ d̄z detinere adulterū de p̄bensuz cū vxore. vt. ff. de adul. te. l. capite.

Prescriptio vnius diei.

Est p̄scriptio vnius diei q̄ vna voce noluit appellare dissoluta figura iudiciū. si non ilico appellauit non postea audis sine libello. vt. L. de ap. l. litigatozibz. vbi talis casus. si laeta snia vnus ex litigatozibz vult appellare. si appellat statim valet tūc et sine libello si ex interuallo tūc non valz et appellatio nisi def in scriptis. vt dicta. l. Est et alia scz iudicis q̄ sniam tulit. q̄ eodē die q̄ diffiniuit poterit sup plere si q̄d erratū ē. vt ecce debebat absolue re p̄denauit. vel p̄denare debebat aduersariū meū in centū et duobz assibz et p̄denauit in centū m̄. vt qz debebat absolue re p̄denauit vel ecōtra. vt. ff. de re iu. l. Paulus.

Prescriptio duoz diez.

Prescriptio duoz diez est q̄ obijcit ei q̄ ornatum iumentū v̄didit. vbi si non añ biduū emptor ornata petit postea non hēbit. vt. ff. de edi. edic. l. ediles. §. videndū. vt ecce habeā vnū equū vel iumentū et volebā eū v̄dere ita q̄ ipm ornauit vltra q̄s fuerit p̄suetū. licitū ē emptori infra duos dies opponere exceptōz.

Prescriptio triū diez.

Est p̄scriptio triū diez vt in aduocato. cui l3 infra triduū corrigere errorē suū. vt. L. de erro. adu. l. vl. vbi d̄z q̄ error aduocati litigatozibz obesse non p̄t. vt aduocat⁹ debeat p̄ponere vnā actionē et p̄ponit aliā. tūc l3 aduocato infra triduū corrigere errorē suū. vt dicta. l. Itē recusanti iudicē vt suspectū. vt. l. vl. L. de iudi. Itē legenti fruct⁹ p̄prie arboris in agro alieno. vt. ff. de glan. le. l. j.

Prescriptio quoz diez

Est p̄scriptio quoz diez. l. illi⁹ q̄ p̄misit boies

De prescriptionibus

sistere in iudicio certo die. et per dies quos vel
lit exhibere non potest. ut ff. si quis cauē. l. si per tres

Prescriptio. ix. diez

Est prescriptio. ix. diez ut non pueniat quis ex per
sona defuncti ante. ix. dies per mortem dies pnuē
rādos. ut. L. de sepul. viola. l. cū sit inultū.
in aut. s. ibi posita. vbi dicit. s. nec ante nouē
dies ab obitu pnumerandos.

Prescriptio. x. diez

Est prescriptio. x. diez. L. de apel. aut. hodie.
vbi dicit in glo. ipse quod si res fuerit pdenat a rpe
sine ut quod erat ab hīs bz spacium. x. diez ad ap
pellandū. et intellige vbi pcurator fuit pns
vel non soluedo vel cā isti pdenati fuit pbabil
ut in pall. aut. in glo. et. L. d. in d. l. pperādū
et. L. de fruc. et lit. expē. l. iij. et. L. quō et quā
iudi. l. ab eo. et h. si non fuit defensio a pcura
tores si appellauit pcur. Vñ qrit. an audiat
dñs ad appellādū. et dic q n. L. de pcur. l. qz
absente. et. L. de iudi. l. pperandū. s. si. et dic
ut ibi. et idē ē in snia arbitri ut. L. de arbi. l.
pnl. s. sin aut. in glo. Est et alia ut ff. de edi.
edic. l. qz si nolit. s. si qd. vbi tal ponit casus
ego emi a te vnā rē isto pacto quod si mihi dis
plicuerit sit iēpta. quā tūc debeo ei reddere
infra. x. dies si res non placuerit mihi alio nō
audiat elaps. x. diebz. ut dicta. l. qz si nolit.

Prescriptio. xv. diez

Est et prescriptio alia. xv. diez. ut. L. d. test. l. si
quā. vbi dicit quod testes pducti de alia puincia ci
uitate vel loco cogū ibidē stare vbi se pdu
cti p. xv. dies infra qz iurati dñt deponere et
fideiussores dare de nō recedēdo et si dare nō
poterit eoz pmittat iuramēto. et h. expē. p
ducēt. s. vltra illos. xv. dies spectare nō co
gū a deo quod sine iurauerit et deposuerit infra
illos. xv. dies siue nō vltēri nō cogū. ut di

Prescriptio. xx. diez

Est alia prescriptio. xx. diez ut. L. de lit. ptest.
aut. offerat. de eo quod vult litē ptestare. vbi dicit
quod oblato libello ei quod ad iudiciū volād est
dat spacium. xx. diez in qbz deliberet an cedat
vel pcedat. ut in pall. aut. vbi dicit ex parte pbi
tis sportul. et. dy. Est et alia ut. L. de sen. et
interlo. oi. iu. l. cū papinian. in aut. ibi posi
ta. vbi dicit quod si puetus corā iudice delegato
bz ipm suspectū p ipm accusare infra. xx. di
es. diebz. xx. elaps nō audif. ut p dicta aut.
Est et alia quod dat iudici quod deposito officio de
sinit de cā corā eo suborta terminanda siue
criminalis fuerit siue civilis. ut. L. ut omēs

iudices tam civiles qz mili. l. i. dy.

Prescriptio. xxx. diez

Est prescriptio. xxx. diez ut. L. de nō nu. pe. l. i
pcur. s. sup certis. vbi dicit quod si creditor fuerit
pessus sibi solutū esse quod nō erat. vel reddi
du insti m quod tūc p debitorē ppetit exceptio
xxx. diez. et elaps. xxx. diebz tūc agere nō po
terit. Est et alia quod rectigal non soluit. ut ff.
pbli. l. ipatores et. l. iterdū et. s. si sup dy. Est
et alia prescriptio. qui vsus est via. ut ff. de iti
ne. actuz p. l. j. s. h. aut. Est et alia prescriptio
silli quod vult seuire p naturā in suis pdenat
ut. L. de pe. l. si vindicari. Est et alia de eo quod
dicit suū inuētariū inchoare postqz nouit ap
turā ut. L. de iu. deli. l. scim. s. sin aut pmo
vbi dicit quod si quis de iure heditatē defuncti dubi
tat an debeat adire nec ne. nō ē necesse deli
berare. s. tūmō facere inuētariū et heditatē
adire. qz recepto inuētario et adita heditate
incipit currere dictū tps. ut in pall. l. dy. Est et
alia quod incipit currere dānū passo ex certo ca
pite. l. aq. ut ff. ad. l. aq. et isti. e. s. illō. vbi
dicit quod si quis interfecit suū quod infra. xxx. dies nō
solū possum exigere ab eo pcuri sui s. etiā id
quod dānicat sū ut quod fuus me erat institut
heres et tpe nō poterat adire sine iussu meo
ita quod fuit infectus ante adeat. ego p infecto
rē agere possum. nō solū ad sū extimatōez
s. etiā ad extimatōz heditatē. ut in di. l. dy.

Est et alia ut ff. de accu. l. iij. s. si. vbi dicit quod si
quis accusauerit et accusator mortuus fuerit vel
ipedit agere quod tūc re p agere p eū vel ex
heredes ad itegrā satisfactōz. Est et alia. ut
aut. de itro. et exhi. re. s. j. quod dat ei quod reducē
dus ē ad pponēdū res suas et ad pponēdūz
melios penates corā iudice loci vel corā ma
gistratibz.

Prescriptio. l. diez

Est et alia prescriptio. l. diez ut isti. de excu. tu.
s. q. vbi dicit quod si quis dat in tutorē alicui pup
pili vel curatorē alicui adulti et velit se ex
cusare nō refert si nō appellat statim cū pos
sit se excusare spacio. l. diez. ut dicto. s. dy.
Est et alia quod iudex depositus ab officio suo
dicit in eadē puincia vel ciuitate cōmorari. l.
diebz. ut. L. ut oēs tā ciui. qz mili. l. j.

Prescriptio duoz mensū

Est et alia prescriptio duoz mensū ut. L. de lit.
p. aut. libellū. vbi actor infra duos mēses
cāe litē ptestare dicit. alioqn expēsas in duplū
cogit restituere puetio. s. h. hodie de puetu
dine nō fuer. de iure tū est ita. Est et alia p

De prescriptionibus

septio vt. *L. de adul. l. si. q. dat. ad suos torquēdos post missionē repudiij. Est et alia vt. L. de in. deli. l. scim. §. sin. at. vbi dicitur q. incepto inuētario dicitur tēminari infra duos mēses vt in p̄dicto. §. Est et alia de debitorē fisci q. vult dila. ipetrare in mioribz sūmis et causis vt. ff. de iure fisci. l. delator. §. in fiscalibz. q. cāe dicāt miores distinguūt vt. *L. de defen. ci. l. j. vbi dicitur q. mior. cā. ē legis. Alia est fisco opponētī p̄pensatōz vt. ff. d. in. fisci. l. aufert §. p̄pensatōz. vbi dicitur q. si q. velit fisco p̄pēsa. apponere dicitur dicere sibi debere infra duos mēses. Nā duobz mētibz elapsis nō audis vt di. l. Itē iudici cogscenti de cā. ciuili vt in aut. vt clerici apud p̄prios ep̄os p̄ue. §. si tñ. de decurionibz. col. vj. Itē viri religiosi vlt. clericis p̄sonat. hūitibz p̄bificā vlt. leges audiētibz. vt extra ne cle. vel mo. c. nō mag. ope. et e. ti. c. sup. specula. Est et alia si ancilla vedita fuerit et manumittat. si tñ p̄ns fuit vt. ff. de his q. sine ma. ad li. p̄ue. l. si. §. s. Est et alia d. eo q. fideiussit sine sc̄ptura sui ad t̄ps in cāis puat. seu publicis. Est et alia de ep̄hithēosa vt possit v̄dere possessiōz p̄us denūciatōe a dño facta. extra de iure empi. c. potuit et. *L. de iure emphi. l. vl. §. sin. at. vbi dicitur q. si aliq. instrū. inf. dñm et emphiteotā. inf. uenit tūc id q. d. in dicto instrū. cōtinet. fuari dicitur. sin. at. nullū. pactū. fuerit subaudi de alie nādo vlt. vendēdo. et tūc p̄mo et p̄ncipalr. dicitur dño suo denūciare et expectare ip̄m p̄ duos mēses. duobz mētibz elapsis poterit vendere melioratiōn. suas cuiq. vt dicta. l. Est et alia vt cū actor. p̄misit se exhibere i iudicio t̄pe nō adiecto elapsis duobz mētibz tal. fideiussor. vlt. nō tenet. et ē rō. q. actor videt a lite discedere velle cū p̄mittit litē se p̄testaturū infra duos menses a die dati libelli et nō fecit vt. *L. de in. deli. l. scimus. §. igif.****

Prescriptio. lx. diez

Est et alia. lx. diez vt. *L. ad. l. iul. de adul. l. iure mariti. vbi dicitur q. si maritus vult accusare adulteriū vxor. q. si ip̄e accusat infra. lx. dies bñ p̄t et p̄putat a die cōmissi adulteriū vt ibi dicitur. Itē nō cogit se subscribere ad penas talis nec punit vt calūniator si nō p̄baue rit infra dictos. lx. dies vt. ff. e. l. quis indubitati. et. l. si is cui. Est et alia q. dat. noie ornamētōz nō p̄stitoz redibēdū vt. ff. de eoi. edic. §. sin. at. Est et alia vt. *L. de lit. p̄te. l. j. et aut. libellū. vbi dicitur q. si actor p̄recto libel**

lo p̄testat. nō fuit litē corā iudice q. elapsis duobz mētibz nō audis. vt ibi de h. Est et alia vt. *L. de epi. et cle. aut. cleric. et. l. oēs q. §. in h. aut. vbi dicitur q. si iudex iudicauerit in ciuili q. sibi p̄petit p̄sc̄ptio infra duos mēses. vt i p̄dictis. l. Est et alia vt. *L. de fi. instru. l. san. cum. q. obijcit ei q. p̄misit p̄ntare p̄sonā alteri sine sc̄ptis s. tñ nudis p̄bis. vt in di. l. Alia ē vt cū q. sic emit rē vt si displicuerit sit iēpra. tūc fuādū est t̄ps de q. ē actū. si p̄o nō de t̄pe actū ē lex statuit spacū. lx. diez in fra q. d. emptori rē restituere et p̄ciū h̄c. vlt. tra nō audis nisi cū cāe cognitiōe. p̄sa at. cāe cognitiō vt si iudex q. aliq. iusta cā. emptor fuerit ipeditus decerneret vt nō restitueret si res sibi displicebat nec etiā vltra illō t̄ps audis emptor vt dict. iuribz. l. q. si nolit. ff. de edi. edic.**

Prescriptio centū diez

Est p̄scriptio centū diez vt. *L. q. admit. ad bo. pos. p̄nt. l. j. et instrū. de bo. pos. §. liber. ita q. vbi dicitur q. aliq. putat sibi cōpetē bo. pos. iure p̄sanguinitat. q. a die mort. defuncti h̄z spacū cētū diez. q. b. elapsis nō audis postea vt ibi. dy.*

Prescriptio triū mēsiū

Est p̄sc̄ptio triū mēsiū vt q. heres dicebat se repudiaturū necesse expectabat p̄ spacū triū mēsiū. *L. de in. deli. l. scimus. §. cū igif. Est et alia p̄scriptio q. obijcit ei q. nō p̄ here de habet. vt. *L. de in. deli. l. si. Est et alia ad inuētariū faciendū. p̄mo dan. xxx. dies ad incipiendū q. currūt sibi a t̄pe q. sciuit sibi hereditate delatā ex testam̄to vel ab itest. post ea dan. lx. dies ad p̄plendū. et sic in vniuerso sūt tres mēses. et h̄ si oīa bona sūt in eodē loco. Si p̄o absint ab eo loco h̄z heres spacū āni ad inuētariū faciendū et p̄pellēdū vt dicta. l. scimus. *L. de in. deli. Est et alia vt de decurionū origie disputat vt. *L. d. decu. l. gnali. Alia est q. p̄petit marito q. p̄fessus fuit se recepisse dotē quā in veritate nō recepit. vt in aut. de t̄pe. nō so. dot. l. per. §. g. in fi. et aut. q. locū. *L. d. col. Est et alia vt i aut. cum de app. cōg. §. iij. Est et alia si obijcit q. vn. ex litigatoribz renūciat testibz seu testamēto. all. i dicta aut. Est et alia si nouū op. fuerit nūciatū et reū satisfare nō est actū. vt *L. de no. opis nū. l. j. et. *L. de edifi. p. l. vlt. Alia est q. p̄petit creditori hereditario p̄ hedē vt. *L. de in. deli. l. si. Alia est q. de eo q. nō dicit morari in sua puincia. vt. *L. de asser. l. iij. Alia ē de eo q. dilatōz petit neq. testes neq.*********

De prescriptionibus

infra pducit. vt. *L. d. dila. l. j. dy.* Alia ē cū mīmonū durauit plus duobus ānis z min⁹ decēnio. qz dant tres mēses z vltēr⁹ nō audī. Alia ē q̄ daf̄ p̄ci q̄ vult p̄cludere in cā vt *L. de iudi. aut. iubemus.* z in aut. vt cū de ap. cog.

Prescriptio. iij. mensū

Est p̄scriptio. iij. mēsiū vt post latā sniam iudi. vsare currāt vt. *L. de vsu. rei iudi. l. ij.* Alia est q̄ daf̄ socio q̄ ipedit interfectionē si pot⁹ nolit p̄ferre. vt. *L. de edi. p. l. si vt pponis. z. ff. p. socio. l. si frēs. §. idē r̄ndir.* Alia ē q̄ daf̄ p̄ tutorē vel curatorē q̄ cām restōnis nō pegerit vt. *ff. ex. tu. l. q̄ bona grā. dy.*

Prescriptio. v. mensū

Est p̄scriptio. v. mēsiū qn̄ eadē puincia testes vlt̄ infra pducūt. Alia est p̄scriptio qn̄qz mensū de eo q̄ pōr redimere ab emptore vt *ff. de redi. l. sciendū. §. si.*

Prescriptio. vj. mensū

Est p̄scriptio. vj. mēsiū scz in redibitoria vt *L. de edi. ad. l. ij.* Alia est scz d̄ eo cui ab herede sc̄pto manēte in eadē puincia q̄rela. in offi. testa. p̄parat vt. *L. de inoffi. test. l. p̄nl. in fi. all. §. sanctimus vbi expeditū ē.* Est et alia q̄ ipetrauit dilatōz. vt de dila. l. j. Est z alia de eo q̄ manumisit ancillā. vt in sti. q̄ z a q̄bo cau. ma. §. iuste. nisi fuerit iusta cā ipe diens vt. *L. de ma.* Est z alia de eo q̄ vult redimere mācipiū vt. *ff. de edi. edic. l. sciendū.* Est z alia q̄ p̄petit p̄ relic. s̄b p̄di. vt. *L. vti possi. l. j.* Est z alia in b̄nificijs p̄cedēdis vt extra de p̄cc. s̄ben. c. nulla. Est z alia q̄ daf̄ p̄ accusatorē mlier̄ de adulterio q̄ p̄ la p̄sum sex mensū remouet ab actione z p̄putant isti sex menses vtilēs a die diuortij vt *ff. ad turpil. l. j. §. accusationē dy.*

Prescriptio. ix. mensū.

Est z alia p̄scriptio. ix. mensū. s. cū de vltra marinis p̄tibz testes pducūt vt. *L. de dila. l. j.* Est z alia qn̄ q̄s post dilatōz repetit dilatōnē vt. *L. de in. deli. l. si.*

Prescriptio decē mensū

Est p̄scriptio decem mensū vt in aut. vt liti. in. z dy.

Prescriptio vnius anni

Est p̄scriptio vni⁹ anni q̄ admittūt descendentes ad petendū bo. poss. z nō vltra. Est z alia q̄nto mino. vt. *ff. de edi. edic. l. sciendū §. si. L. e. l. ij. in q̄bo d̄z q̄ redibitoria z q̄nto mioris distulit emptor p̄qrens de morbo vlt̄ vicio vltērū nō audī.* Est z alia p̄scriptio

de suo q̄ cū subtraxit inscio dño infra annū tenet in q̄druplū post annū in simplū vt. *L. vi bo. rap. l. si res.* Est z alia q̄ datur ad bo. pa. *L. vñ liberi. l. si.* Est z alia de eo q̄ abfuit cā rei publice vlt̄ alia iusta cā vt. *L. in q̄bo ca. in inte. rest. nō ē ne. l. j. ff. ex q̄bo cau. ma. l. pe. z. L. e. l. vl.* Est z alia d̄ eo q̄ alienat cā iudiciū mutādi vt ipse postea h̄ret vt. *ff. de ali. iu. mu. cā fac. p. to.* Est z alia que daf̄ p̄ hoīe mortuo de eo qd̄ deiectuz erat vt. *ff. de his q̄ deie. vel effu. §. h̄ actio. §. si libo hoī.* Est z alia de suo interēpto z retro cōputatōe facta vt. *ff. ad. l. aq̄l. l. vlt. §. si ita.* Est z alia vt si q̄s pecuniā recepit vt negociū ali⁹ qd̄ faceret vt. *L. all. ff. de cal. l. j.* Est z alia vt si q̄s quiciuz faceret vt. *L. de iniur. l. j. z l. si nō p̄cti.* Est z alia vt si q̄s p̄ metū ven⁹ didit vt. *ff. q̄ me. cā. l. si cū exceptione. §. ij.* Est z alia vt p̄ scriptū heredē adeat hereditas vt. *L. de insti. z sub. l. iij. in fi. dy.* Est z alia q̄ daf̄ pro noīe peculij vt. *L. ad mace. l. macedoniū.* Est alia cū suo peculio precio peculij statuto v̄dito vt. *ff. de pecul. l. z ancilla. §. ij.* Est z alia de eo q̄ in fraudē creditōris alienauit oīa bona sua vt. *L. de reno. his q̄ in frau. cre. l. vlt.* Est z alia vt fiat in uentariū de rebz exstētibz alibi vt. *L. de in. deli. l. scimus. §. si aut.* Alia est de p̄clama. in libertatē si citat⁹ nō venit vt. *L. de asser. tol. l. j. §. sin̄ bo.* Alia est vt heres soluat legata z fideicōmissa. vt in aut. de her. ab in. test. §. illud dy. Alia ē de creditore q̄ rapuit res obligatas vt. *L. de vi bo. rap. l. ij.* Alia est de eo q̄ vocauit in iudiciū illū quē vocare nō debuit vt. *ff. de in ius vo. l. pe.* Alia ē de accusato. q̄ petebat honorē vt. *L. d̄ mu. z ho. l. reus dol. dy.* Alia est si q̄s expulsus vi ē. vt. *L. de iudi. l. ij.* Alia est vt ep̄s extra dyo. ep̄is p̄ suā eccliam nō ster. vt in aut. d̄ san. epi. §. p̄tra. Alia est de eo cui iminebat tutor̄ petitiō vt aut. sicut. *L. d̄ le. tu.* Alia ē de eo q̄ vocat⁹ ad iudiciū nō venit vt. *L. de req̄r. l. j.* Alia est in cā ap̄lonis vt. *L. de t̄po appel. auten. ei qui.* Est z alia de dote iō n̄da soluto matrimonio. *L. de rei vxo. §. ex act.* Alia est si quis ius dicēdi nō p̄pauerit vt. *ff. si q̄s ius dicen. nō obtem. l. j. §. si. dy.* Alia est que obijcit filijs eman⁹ cipatis nō petentibz bo. poss. vt in sti. de bo. pos. §. liberi itaqz. Alia est que obijcirur ex tranēis heredibz. *L. de iudicio deliberādo*

De prescriptionibus

l. cū antiq̄oribz. Alia est q̄ obijcī postulantī sibi adijci de rebz venditis creditoribus. vt **L. de iu. deli. l. vlt.** Alia ē q̄ obijcī dñis qñ q̄s de nouo ē fact⁹ fu⁹. vt in aut. de san. epi. Est ⁊ alia vt si cui relictū ē vt nubat seruo. Est ⁊ alia qz remouēt suspecti officiales cū officiū recte nō admiſtrāt vt. **L. d. suspe. tu. l. j.** Alia ē q̄ obijcī mior. l. d. dote nō nūerata. vt in aut. d. tēp. nō sol. pe. s. gñali. Alia ē si marit⁹ sc̄psit se dorē recepisse quā nō recepit. ⁊ sit mortu⁹ ifra biēniū post annū solue re p̄pellit. vt de nō nu. pe. l. j. Alia est q̄ sine cōmeatu de castri⁹ recessit si redire noluerit. vt. **L. de col. l. vl.** Alia ē q̄ remouent fortissimi milites si ānonā nō petāt. vt. **L. de mili. an. l. j.** Est ⁊ alia q̄ obijcī vasallo inuestiturā nō petēt. vt. x. col. q̄ tpe mili. inuesti. pe. de. s. j. Alia est q̄ interficit fuū vt pecudē vt ff. ad. l. aq. l. ij. **Prescriptio duoz ānoz**

Est p̄scriptio duoz ānoz q̄ dat̄ debitori ne gāt sibi pecuniā mutuatā. de p. ob. p. totū. Est ⁊ alia de dolo vt. **L. d. dolo. l. si. vbi dat̄ biēniū p̄inuū actōz de dolo moueri posse si ne p̄nti sine abñti. ⁊ cōputat̄ nō a die scie s̄z a die cōmissi doli. Et nota q̄ nō p̄petuat̄ h̄ actio lit. nō p̄t. nec ē repire in alia actōe. qd̄ ē notādū. Est ⁊ alia de p̄monio fabricensī vt. **L. fab. l. xj.** Est ⁊ alia de locatiōe horreoz vt. ff. loca. l. cū dñi. Est ⁊ alia de muliere p̄fecte eratis q̄ pignus dedit vt locauit vt. **L. ad vell. l. si mlter.** Est ⁊ alia de ep̄bitheota q̄ si alienat eo noie vt in aut. de nō alie. s. ij. Alia ē vt cā incipit. vt. **L. vt itra certū tps cri. q̄st. ter. l. vl.** Est ⁊ alia de cri. deser. p̄dij. **L. de agri. ⁊ cē. l. agrj.** Est ⁊ alia d̄ submers̄ **L. de naufra. l. pe.** Alia ē de do. fisci ⁊ defensoris ciuitatis. **L. de aduo. diuer. iudi. l. sanctimus.** Alia est de mortuo in terra trāsmarina legat̄. vt de le. l. j. Alia ē de dormiente creditore vt. **L. de bo. au. iud. po. l. j.** Alia ē de pigre debitoris vt. **L. de iu. do. l. pñl. s. si.** Alia ē de n̄ nūerata pe. vt. **L. d̄ n̄ nu. p. l. vl.****

Prescriptio triū ānoz

Est ⁊ alia p̄scriptio triū ānoz vt in rebz mobili. vt isti. de vsuē. ⁊. **L. ⁊. ff. p. totuz.** Alia ē triēnalis q̄ p̄petit mlteribz p̄ dote sua vt ex actōe dotis ānua bina trina die. in p̄mo āno vna ps. in sc̄dō alia ps. in tertio āno tertia ps. q̄ sublata ē p̄ aut. dotis ex stip̄lam p̄ quā vidēt oia imobilia statim redire ⁊ mobilia ifra annū vt. **L. de rei vxo. act. s. cū at.** Alia

est cū q̄s emerit ancillā vt eā manumitteret nō adiecto tēpe vt. ff. q̄ ad lib. si. ma. pue. l. vl. Alia ē si diuertat vxor a viro si eā cogere nō p̄t. vt in aut. de nup. s. circa ⁊. ff. d̄ diuoz. ⁊ re. l. vxor. Alia ē vt lis nō p̄rabat vt. **L. de iudi. p̄randū. s. j.** Alia ē de emphi. **L. de iure emphi. l. ij. s. sin at.** Alia est de alea⁹ tore q̄ ludit ad tabulas. vt in aut. de s̄a. epi. s. j. Alia ē vt fu⁹ stet in monasterio. vt. **L. d̄ epi. ⁊ cle. aut. d̄z.** Alia ē vt mulier alat filiū. vt. **L. de pa. po. nec filiū. in glo.**

Prescriptio quatuor ānoz

Est ⁊ alia p̄scriptio quatuor ānoz. Et illa p̄mo est duplex. Una q̄ p̄petit ei q̄ vi possidet bona vacātia postq̄ fuerūt fisco denūciata. p̄ scribit eīm q̄ driēnio etiā si nō hēat titulū vt bonā fidē. qd̄ est mirabile. ⁊ h̄ ē spēale p̄pter negligentia fisci q̄ negligit petere bōa denūciata vt. ff. de iure fisci. l. j. s. diuus pi⁹. Est ⁊ alia q̄ p̄petit qñ fisco vendidit rē alienam singlarē vel q̄cūq̄ alio titulo alienauit. dñs ei⁹ rei nō p̄ueniet cū cū res ē alienata sed fisci p̄ extimatōe rei. postea s̄o nō audif. vt isti. de vsuca. in fi. **L. de q̄dri. p. p. totuz.** Est ⁊ alia de restitutiōe hereditatis vt. **L. de tēpo. in inte. l. si.** Alia est de creditoribz vñ perat̄ **L. de bo. au. au. poss. l. vlti.**

Prescriptio quinque ānoz

Est p̄scriptio quinque ānoz vt ne de statu defūctoz q̄rat̄ vt. **L. ne de sta. defū. l. is que vbi d̄z q̄ si aliq̄s decessit ⁊ q̄nquēniū trāsiuit p̄ mortē ei⁹ status q̄stio vltra moueri nō p̄t.** Est ⁊ alia vt q̄rela inoffi. testa. vt. **L. de of. testa. l. d̄ maiorez. post q̄nquēniū repellit volēs agere.** Alia est de capto ab hostibz vt ff. de rap. ⁊ possli. reuer. Alia ē de nauicula r̄ijs ⁊ mercatoribz vt. **L. de naufra. le. naue** Alia est de accusato ex adul. vt. ff. de adul. l. q̄nquēniū. Alia ē de hereditate adita vt separatio fiat. vt. ff. de sepa. l. j. s. q̄ aut. Alia de filio p̄ p̄re excluso q̄ tacuit vt repudiavit vt. **L. de inoffi. testa. l. si q̄s in sine.** Alia est de morao in libertate post manumissionē vt. **L. de ma. ce. l. ex eo.** Alia est de interfecto a familia. ff. ad sil. l. in p̄gnitione. Alia est q̄ fisco obijcī iure vectigali vt. **L. de vecti. l. ij.** Alia est de collusiōe detegēda. vt. **L. de collu. dete. l. ij.** Alia ē q̄ obijcī heredi minori de dote nō p̄petenti vt. **L. d̄ tēpo. in inte. resti. auten. si minor.** Alia est que obijcitur facto maiori petenti rem quaz vere vendit

De prescriptionibus

dit qm̄ mior erat vt. *L. si ma. fac. l. si.* Alia ē de redimēdo ab hostib. vt. *L. de postli. reuer. l. vl.* Est z alia de cubicularijs reuocandis q̄ fui dicif. vt. *L. d̄ p̄po. fa. cu. l. j. li. xij*

Prescriptio septē annoꝝ

Est p̄scriptio septē annoꝝ de pupillo insti tuto in heredem vtrū habeat effectū vt. *L. de iu. delibe. l. si infanti.*

Prescriptio nouē annoꝝ

Est p̄scriptio. ix. annoꝝ vt p̄starent alimen ta simplr̄ relicta. vt. ff. de ali. le. l. vlt.

Prescriptio. x. annoꝝ

Est p̄scriptio. x. ānoꝝ q̄ obijci p̄t si aduersarius pbauerit post latā sniam quē id dedit se vl̄ iudicē accepisse. vt in aut. vt litigātes iuret. §. si p̄o. Est z alia q̄ locū hz i rebz mobilibz int̄ p̄ntes. Est z alia q̄ locū hz int̄ absentes. de qb̄ duabz fact̄ dictū ē insti. de vsu ca. p̄ totū. *L. z ff. eodē.* Est p̄scriptio de suo plagū cōmittēte. Est z alia d̄ dāno sine tpe vt. ff. de pecul. le. l. si p̄mo. Est z alia p̄scriptio d̄ debitore fisci. q̄ z suū māumisit. vt. ff. q̄ z a qb̄ le. si cū. §. iij. Est z alia q̄ int̄ p̄ntes bona fide obrinet. vt. *L. de p̄sc̄p. xxx. ānoꝝ.* l. si q̄s emptiōis. Est z alia q̄ fecit testamētū z nihil on̄dit. vt. *L. de testa. l. factim.* Est z alia p̄ eū q̄ vsufu. vel fuitate nō vsus. vt *L. de ser. z aqua. l. vlti.*

Prescriptio. xij. annoꝝ

Est p̄scriptio. xij. annoꝝ q̄ referit q̄ ad m̄fimo niū p̄hendū z testioniū ferendū in cā civili z etiā testamētū faciendū. vt insti. d̄ nup. i p̄n. z. ff. de testi. l. iij. z insti. qb̄ nō ē p̄m̄. fa. te sta. §. p̄terea. Est. z alia d̄ dote nō soluta. vt *L. de tēpo. in inte. resti. aut. si minor.*

Prescriptio. xij. ānoꝝ.

Est p̄scriptio. xij. annoꝝ q̄ dat̄ decurionibz vt. *L. de sena. l. iij.*

Prescriptio. xiiij. annoꝝ

Est p̄scriptio. xiiij. annoꝝ que dat̄ masculo testari volenti si sui interest z ad m̄fimoniū p̄hendū z testioniū ferendū in cā civili. vt. *L. q̄ testa. fa. p̄nt. l. seniū. z. l. si frater. §. ff. e. l. v* in aut. vt sp̄o. lar. §. iij.

Prescriptio. xv. annoꝝ.

Est p̄scriptio. xv. ānoꝝ vt postulare q̄s possz vt in aut. de tēp. non solu. pecu. sup̄ dote. §. ḡnalr̄. col. vj. Est z alia de manumissioe fa cta a miorē p̄ cura. h̄ndo. vt insti. quibz ex cāis ma. §. eadē. l. Est z alia vt clericus ordi nes. vt in aut. de san. epi. §. p̄sbyter.

Prescriptio. xvij. ānoꝝ

Est p̄scriptio. xvij. ānoꝝ vt cū q̄rit q̄s postu lare possit z adoptare. vt. ff. de postul. l. j. §. pueritiā. z insti. e. §. minorē.

Prescriptio. xvij. ānoꝝ.

Est p̄scriptio. xvij. ānoꝝ. s. in muliere cū q̄rit q̄s possit ad ipetratiōz venie. vt. *L. de his q̄ re. eta. ipetra. l. ij. §. femias.* Est z alia in arrogatore. vt. ff. de adop. l. arrogato.

Prescriptio. xx. ānoꝝ

Est p̄scriptio. xx. ānoꝝ. s. in masculo q̄ veniā etatis ipetravit ad vedēdū. vt. *L. de his q̄ re. eta. ipetra. l. ij. in p̄n.* Est z alia d̄ eo q̄ rē alienā in abntia d̄ni possidz vt. *L. de p̄sc̄p. xxx. ānoꝝ. l. si q̄s.* Est z alia de eo q̄ bona fi de in possessioe stent. vt. *L. de lō. tēp. p̄sc̄p. l. p̄stat.* Est z alia q̄ de his bōis in curia ad uocatoꝝ req̄rendoz p̄ fisci obfua. vt. ff. de iure fisci. l. j. §. j. z h̄ postq̄ scit se posse occu pare. vt. ff. de acq. re. do. l. ij. Est z alia vt q̄rela falsi. vt d̄ fal. l. q̄rela. z. l. cū mora. Est z alia de milite a militia dimissio. vt. *L. qm̄ puo. nō est ne. l. veteranis.*

Prescriptio. xxv. ānoꝝ.

Est p̄scriptio. xxv. ānoꝝ. s. cū q̄rit an q̄s pos sit in iudicio intesse sine tutoris autoritate. Et d̄ q̄ sic. si p̄sc̄p̄it tps. xxv. ānoꝝ. añ p̄o nō sine curatore. vt. *L. de a. o. p̄. l. claruz.* Est z alia an q̄s sit legitie etatis. z videt q̄ vbiq̄ sit mētio de legitia etate intelligit. xxv. ānoꝝ. nisi alit̄ dictū sit in p̄riū. vt. l. all. z. l. si. *L. de his q̄ re. eta. ipetra.* Est z alia de eo q̄ nō dedit. vt. ff. de mu. z ho. l. ad rē. z ff. de eden. l. j. Est z alia de muliere q̄ pecca uit in corpus suū. vt in aut. de ap. §. si p̄stet col. iij. Est z alia de eo q̄ mētus ē in etate. vt. *L. de his q̄ re. eta. ipetra. l. si.* Est z alia de eo q̄ hz ānos. xx. z filios. q̄nq̄ q̄z q̄libet p̄ vno āno reputat. vt. ff. de mi. l. ij. Et no ta q̄ om̄s sup̄dicte nō s̄e p̄sc̄p̄iones dicūt sed potius exceptiones.

Prescriptio. xxvij. annoꝝ

Est p̄scriptio. xxvij. annoꝝ q̄ iuuat is p̄ quez minor in iure restitui postulat.

Prescriptio. xxx. annoꝝ

Est p̄scriptio. xxx. annoꝝ qm̄ possideo rē alie nā sine titulo z mala fide. vl̄ ecōtra si res sta erit viciosa. n̄ tñ si res fuerit religiosa sacra vl̄ publica cōi vsui vl̄ pblico d̄putata. t̄les ei nō p̄scribūt vt. *L. d̄ p̄sc̄p. xxx. vl̄. xl. ānoꝝ* in rubro z nigro. Alia est de ecclia regia vl̄

De arbitris et arbitratoribus

honorabili loco. vt in aut. de alie. emphi. §. nō ē. Alia ē de sa. san. ec. aut. q̄s actiones.

Prescriptio. xl. annoz.

Est p̄scriptio. xl. ānoꝝ q̄ h̄z locū in ypotheca r̄a q̄n creditor aliqua r̄e debitoris possidet q̄ ē ei obligata. tūc em̄. xl. ānoꝝ spacio p̄scribit nō m̄iori. l̄z extraneus breuiori tpe p̄scribat. sc̄z spacio. xxx. ānoꝝ. vt. **L. de p̄scr. xxx. vel. xl. annoz. l. cū nouissimi.** Itē h̄ p̄scriptio h̄z locū in oibz actōibz q̄z p̄scriptio ē interrupta lite p̄te. ille em̄ nō extinguit. xl. ānis. se cus si alio mō esset interrupta. vt qz definit possidere. vt. **L. e. l. vl. de q̄ dic vt s̄ notauit.** Itē in rebz eccl̄iasticis nō sac̄s et imobilibz h̄z locū hec p̄scriptio. xl. annoz. **L. de sa. san. ec. aut. quas actiones.**

Prescriptio. l. annoz.

Est p̄scriptio. l. ānoꝝ vt nō ordiet dyaconissa vt. **L. de epi. et cle. aut. dyaconissa.** Alia ē in autentica habita. **L. ne si. p̄ p̄te.**

Prescriptio. xl. annoz.

Est p̄scriptio. xl. annoz sc̄z de eo q̄ arrogat p̄ncipem. vt. ff. de adop. l. iij.

Prescriptio. lxx. annoz.

Est p̄scriptio. lxx. ānoꝝ q̄ excusat a tutel' et ho noribz vocatos. ff. d̄ iur. iur. l. maiores. lxx. ānis a tutel' et m̄ueribz vacāt. l̄z q̄ igressus ē lxx. annū nō d̄ egressus hac vacatōe nō vtef qz nō videt maior. lxx. ānis q̄ agit. lxx. annū

Prescriptio centū annoz

Est p̄scriptio centū annoz q̄ p̄petit solū ro me ciuitati et eccl̄ie. vt. **L. de sacrosan. ec. l. vt int̄ diuinū. et aut. q̄s actiones.**

Perpetua p̄scriptio.

Perpetua p̄scriptio est sine t̄pis p̄finitione. s̄ in feudis. in p̄sti. feudoz. l. impialem decet solertiam et c.

Tractatus p̄scriptionū explicat.

Incipit tractatus breuis de arbitris et arbitratoribus.

De materia arbitri

Citroz notādū qz arbitroz qdā ē elect' cū pena vel cū aliq̄ alio loco pene vt p̄ stipulationē vel cū pignozibz qd hēf loco pene. vt. ff. d̄ arbi. l. litigatores. §. qz ait p̄toz et l. diē p̄ferre. in fi. cū le. se. Arbitrēt etiā eligif vt p̄ viā iudicioꝝ coḡscat et iudicet d̄ tali arbitrio d̄ qz arbitria ad instar iudicioꝝ sunt redacta. vt. ff. de arbi. l. j. p̄dictus arbi

ter phibet eligi cū iuramēto et pena v' aliq̄ qd sit loco pene. fm. l. autentica decernimus **L. de arbi.** Nec v̄z rōne pene v'ale p̄ inutile nō viciet sed de iure canonico nō d̄z dici in utile p̄pter iuramentū. qz om̄e iuramētū ser uandū est. extra de iureiu. cū p̄tingat. Idēz § est dicendū de iure ciuili. qz lex ciuili q̄n qz succūbit canoni. vt. **L. de sa. san. ec. l. pui legia.** vbi tangit salutem anime. Iuxta illō quēd notat. ff. de of. p̄si. l. illud.

Item p̄dictus arbiter postqz suscepit in se arbitrium cogitur cognoscere et sententiā p̄ferre. vt. ff. de arbi. l. iij. §. j.

Item si male iudicat facit litem suaz. vt **L. de pac. si quis in p̄scribēdo. in fi. et insti. de obli. que ex quasi delict. in p̄n.**

Itē ab eius snia nō appellat. **L. de eo. l. j.**

Item si corā tali arbitro cū pena vel cuz aliq̄ qd sit loco pene electo more iudicioꝝ cognoscente aliq̄d actū fuerit qd facti q̄stio nē recipit p̄fessum vel testibz depositū seu te stificatū. p̄tes postea poterūt illis vti et vale būt corā iudicibz ordinarijs. put habet. **L. de arbi. l. cū antea. §. si. de testibz. l. si. Et h̄ ē v̄ez si hec p̄dicta rite facta sūt corā arbitro**

Si em̄ testes iurauerūt die feriata in hono re dei nō valebūt depositions. vt. **L. de fe rijs. l. oēs. et l. si. et ff. de arbi. si feriat.** Idēz si iurauerūt p̄te absente nō p̄ p̄tumaciā. vt. **L. de testibz. l. finali. et l. si quando. in fine.** Idēz si iurauerūt corā arbitro. vt no. de iu di. **L. de iura. calū. aut. p̄ncipales.**

Item a sententiā talis arbitri nō recurrit ad arbitrium boni viri. et sic intelligif. ff. de arbi. l. diem p̄ferre. §. stari. et l. in cōpromis sis. et ff. p̄ socio. l. si societatem. §. arbitroz. Licet alteri p̄tū displiceat sententiā soluat penā vel interesse si pena ibi nō fuit sed ali quid loco pene et erit libera. et sic intelligif. ff. de arbi. l. diem p̄ferre. §. stari. ad penam autē vel interesse si perat potest opponi ex ceptio. Primo si sententiā fuerit contra legem. vel si nō fuerit solenniter vel rite lata. vt notatur in. §. stari. **L. e. l. iij.**

Item si sententiā fuerit penalis. vt nota tur. ff. e. l. ita demū. et. **L. quādo puo. nō est necesse. l. penales.**

Item si arbiter factus est inimicus cum diceretur ne vltra p̄cederet. et nihilominus sententiā tulit. vt. ff. co. l. distinguemus. §. cum quidem.

De arbitris et arbitratoribus

Item si in integre restitutione vendicat sibi locum. *L. ex quo cau. maio. l. ij.* Arbitrorum quidem alter est sine pena et sine aliquo loco pene sed ex nudo pacto electus ut more iudiciorum procedat siue cognoscat et iudicet. *L. de arbi. l. cū antea. p̄dictus* arbitri non debet cogi arbitrari. quia partes in iniuriam non sunt astrictae stare ei? *sn̄ie ar. ff. e. l. litigatores. §. j. z. l. n̄ distinguē. §. i.*

Item si talis arbiter coegerit et sn̄iam tulerit rite et legitime et alter infra .x. dies p̄dicat p̄ nihilo erit sn̄ia. si autem partes emologent sn̄iaz expresse vel tacite p̄ silentium decem diebus. tunc ornetur actio et exceptio ex illa sn̄ia. *vt. L. e. l. ne in arbitris. in fi. z. l. se.* Recte dicitur quod pacto nudo electus fuerit talis arbiter. quia aliter non ornetur actio nec exceptio. iuxta illud quod notatur. *L. e. l. cū antea. sup̄ p̄bo. n̄o noie. vt. ff. de re iudi. l. a diuo pio. in p̄n. sup̄ p̄bo. arbitrorum. z. no. Azo. in de except. rei iudi.*

Item p̄dictus arbiter si male iudicet non credo quod faciat litem suam. quia sn̄ia p̄ nihilo est. et alter p̄dicat. quia sibi licitum est p̄dicere infra .x. dies. *vt. dictum est.* Item ab eo non appellatur vt apparet per supradicta. *z. L. e. l. j.*

Item illud quod dictum est sup̄ de compromissario cum pena electo et more iudiciorum cognoscente scilicet quod actitata coram eo rite et legitime habita valeant coram iudice ordinario. Idem potest dici et de isto arbitro ex nudo pacto electo ut more iudiciorum cognoscat et procedat cum eadem sit ratio. *L. de arbi. l. cū antea. in fi. de testi. l. fi. verbū.* Compromissarius large debet intelligi siue compromissum fuerat cum pena vel cum alio loco pene. siue cum pacto nudo dum tamen more iudiciorum cognoscat. licet tunc improprie ibi ponatur verbum compromissarius.

Item a tali arbitrio nudo pacto electo seu ab eius sententia non recurret ad arbitrium boni viri. *vt. satis apparet ex predictis.*

Item arbitrorum quidam electus est a partibus non ut more iudiciorum cognoscat. sed ut quis amicus inter partes ordinet et disponat. et ille dicitur arbitrator. *vt. ff. p̄ socio. l. societate. §. arbitrorum duo sunt genera. z. etiā dicitur amicus cōis. vt. e. l. i. p̄n. z. talis vulgariter vocatur arbitrator seu amicabilis compositor. ff. p̄ socio. l. ij. z. l. societate. cū quatuor leg. se. L. d̄ p̄hē. emp. l. fi. z. ff. e. l. h̄ veditio. in p̄n.*

Item de isto arbitro seu amico electo non habet mentio. *ff. de arbi. nisi tantum. in. l. idē pōponius. §. recepisse. §. in glo. eiusdem tituli habet de eo mentio in dicto. §. z. in. l. pedius*

§. j. in. l. §. si in fuū. §. si quis iudex. z. l. in cōpromisso. z. l. penul.

Item de tali arbitrio seu arbitratore scias quod arbitrator potest eligi de iure et cum sacro. *L. de secū. nup. l. hac edictali. §. his illud adiungimus.* Item p̄dictus arbitrator potest cogi arbitrari postquam in se suscepit arbitrium si tamen cum pena sit electus vel cum aliquo alio quod sit loco pene ut no. *L. de p̄hē. emp. l. fi. in fi.* Idem crederetur quod cogeret arbitrari si arbitrium suscepit. et si non esset ibi aliquo pena si arbitrator in tali re fuit electus in quo plato suo arbitrio statim ornetur actio et exceptio. *vt. p̄bi gr̄a infra in p̄dicta. l. qz postquam p̄sensus interuenit inter partes. qz certa res emptā est. sed p̄ciū fuit collatum i arbitrium alteri. certe illo arbitrate de p̄cio ornetur actio ex empto et vedito. vt. ibi. z. isti. de emp. z. v̄e. §. §. n̄ra. z. sic debet cogi talis arbiter seu cōis amicus electus. qz ei? dictum seu arbitrium seu edictum non erit delusorium nec sup̄uacuum licet hinc inde nulla pena promissa fuerat. nec aliquid loco pene interuenierit.*

Item talis arbitrator si male iudicat non facit litem suam. quia mores iudiciorum non cognoscit. et quia potest vel minus potest dari alteri quam forte de iure dari debet ut no. *ff. d̄ arb. l. §. z. si in fuū. §. si quis iudex*

Item nec a tali arbitro appellatur cum nec ab alijs duobus supradictis arbitris appellatur. de quibus magis videretur.

Item dico quod attestaciones habite coram tali arbitratore quod more iudiciorum non cognoscit non velabunt coram iudice ordinario. cum nec aliquo lex habet dicit nec ratio iuris habet dicitur. quia talis arbiter more iudiciorum non procedit sed ut cōis amicus partes ad concordiam reducat et retia die feriata in honore dei potest facere. et sup̄ h̄ multi dicunt et credunt contra et male.

Item a tali arbitro si iniquum videtur potest recurri ad arbitrium boni viri. *vt. ff. p̄ socio. l. vñ. z. l. irruere. z. bonus vir dicitur iudex. vt. ff. de p̄. ob. l. cōtinuus. §. cū ita. z. debet fieri recursus opere exceptōis vel replicatōis. vt. apparet manifeste. ff. p̄ socio. l. vñ si nerue. vbi dicitur. iniquum arbitrium corrigi p̄ bone fidei iudicium. quod debet ibi intelligi p̄ modum exceptōis vel replicatōis in iudicio actōis p̄ socio ut faciat ibi ad titulum. et ut ad p̄ria fiat relatio. quia i lege p̄ria fit mentio de accusatiōe p̄ socio et si reus credit se gnatum ex arbitrio seu deo arbitratorum taceat. et quā ageat cum potest excipiendo p̄ari de iūctate arbitratorum. z. sic corriget ei? iniūctas*

De arbitris et arbitratoribus

Itē si actor credit se gnatum agat sua actio ne si qua hz ac si arbiter ille nō pnūciasset. Et tūc si reus excipiat de arbitrio actor poterit replicare de eius iniquitate. et sic poterit q̄sq; eoz recurrere ad arbitriū boni viri infra tps infra qd̄ p̄t q̄s excipe et replicare ad arbitriū boni viri. nec obstat. ff. de arbi. nō dīstinguemus. §. cū qd̄. vbi videt q̄ recursus est qd̄ spēs appellandi. et sic videt q̄ solū infra .x. dies debet recurrri. sic als infra decē dies d̄ appellari. L. de ap. aut. hodie. §. dīco q̄ ille. §. nō loq̄t de arbitratore. §. de arbitro q̄ more iudicioz coḡscit a cui⁹ snia non recurrit ad arbitriū boni viri. vt dicū est.

Itē ibi nō loq̄t de recursu s̄ de exceptiōe doli q̄ opponit agētē et penā q̄ exceptio doli s̄ ibi dicat̄ velut spēs appellandi nō est tū appellatio cū ip̄a p̄petuo durat. vt. ff. de excep. doli. l. pure. §. si. Sic q̄ et in recursu si fiat p̄ exceptionē durabit p̄petuo. Si p̄ modū replicatiōis tunc durabit q̄ diu illa accusatio iuxta quā sit replicatio. nec obstat etiā L. de arbi. l. cū antea. vbi d̄ q̄ silentiū decē diez inducit actiōz. videt q̄ debere recurrri. s̄ dico ibi cognouit more iudicioz et ex nudo pacto arbit. ibi fuit electus a q̄ nō recurrit ad arbitriū boni viri. vt dictū ē. imo infra decē dies sufficeret d̄dicere illi scz snie. et tūc p̄ nihilo est lata. Notandū est q̄ q̄ currit nō p̄terea in penā incidit. ar. ff. de ope. lib. l. si libert⁹ ita inrauerit. recurrit em̄ lege p̄mittēte. et sic penā nō d̄z h̄re. vt. L. de adul. §. cū. et facit lex locati. l. q̄ro. §. iterlocutorē et de p̄. ob. l. qd̄a cū filiū. §. in eo aut. S̄ an futuro recursui possit renunciari. l. anq̄ p̄petat. dico q̄ nō. qz iuri qd̄ nondū p̄petit simplr renunciari nō p̄t. ff. de successio. edicto. l. j. §. decretal. et de le. li. si ita sit resep. §. j. S̄ an p̄ pactū videt q̄ nō possit renunciari. qz p̄t iniquitatē recurrri. dolo aut̄ futuro etiā p̄ pactū renunciari nō p̄t. vt. ff. d̄ pac. l. si vnus §. illud. §. ar. §. L. de tēpo. app. l. si. §. j. S̄ dici p̄t q̄ pactū nō v̄z si fiat exp̄sse ne recurrať ad doli arbitratorz ad bonū viz. s̄ si fiat pactū gnāl̄ ne recurrať valet tale gnale pactū. vt. ff. de pac. l. iurisgē. §. s̄ et si q̄s pactus sit. et l. si vnus. §. illud. ar. §. L. de arbi. l. cū antea. circa p̄n. vbi d̄ q̄ si q̄s emologauerit sniam arbitri postq̄s lata est nō solū exceptio dabit sed et actio. q. d. q̄ emologatio facta ante sniam nihil op̄t. qz q̄ de vno d̄

de alio negat. ar. ff. soluto m̄i. l. cūz dotē. in p̄n. S̄ dico q̄ ibi loq̄t de arbitro q̄ nudo pacto electus p̄ viā iudicioz cognoscit cui⁹ snia ad h̄ q̄ teneat opozz q̄ fuerit emologata tacite v̄l exp̄sse. Postq̄s lata fuerit. anteq̄s em̄ lata sit emologari nō p̄t. qz ibi ille arbit̄ ex nudo pacto fuit electus. et si pactū emologatū esset nudū tūc tā snia esset nuda q̄s pacta. et sic nō posset se iunare nec vnū vestiri ab alio de iure civili. Itē si idē pactū emologatū foret ibi p̄ stipulationē an̄ lata sniaz p̄ arbitz talē nudo pacto electū tūc recte retrāstret in naturā arbitri cū pena electa et emologatio nō h̄ret locū lata snia nec etiā recursus sic h̄ret locū. ff. de arbi. l. diē p̄ferre. §. stari. qz tunc nec daret actio nec exceptio ex snia. s̄ ageret solū vigore stipulatiōis ad intēse. e. l. in fi. et l. se. vel forte vt credo posset dici pbabilr q̄ si renunciatiū fuit p̄ pactū gnāl̄ futuro recursui. q̄ valz pactū in illis in q̄b̄ ille arbiter seu cōis amicus arbitrat⁹ fuit male ex culpa ip̄eritiē. Vel alio q̄q̄ mō excepto dolo. s̄ si ex dolo arbitratus fuerit. male pactū in h̄ nō mō tenet q̄n p̄pter doli illū et solū p̄pter doli possit recurrri ad bonū virū. dolosa em̄ sub gnalitate pati nō videt cōtineri nec esse p̄missa. ar. ff. de pac. l. tres fratres. et L. de trasfac. l. iij. licet illa lex loquat̄ de dolo p̄terito. sed eadē rō et maior videt in futuro ne q̄ irriter ad malū. et fm̄ h̄ in summa simplr recursui futuro renunciari nō valet. Si tū gnāl̄ fiat sup̄ recursu futuro pactuz scz ne recurrať valet in his in q̄b̄ iniq̄ arbitratus fuerit. nec obstat pactuz q̄n possit recurrri q̄ntū ad dolum tantūmodo.

Notandū est q̄ snia arbitroz est qd̄a tras actio. vt no. in aut. vt disse. iudi. §. si p̄o p̄t̄ gerit. coll. ix. Et ita in die d̄nica p̄t talis arbitrator coḡscere et arbitrari. vt s̄. de ferijs. l. si. et de die v̄l de nocte. vt. L. d̄ trasfac. j. nō minore. Et sic d̄ plibz alijs solēnitatibz iur̄s q̄ licite sūt in sentētijs iudicū. et p̄ p̄ns i sentētijs arbitroz. q̄ ad instar iudicioz sūt reducta. l. j. ff. de arbi. necessario obfuant et locū h̄eant in istis arbitris. Nā in his q̄ vt arbitratores et vt cōes amici electi sūt illa nō sūt necessario obfūada. et sup̄ h̄ mlti errāt et vtūtur q̄nq̄ p̄bis sup̄fluis iudicādo arbitria et

Explicit tractatus dñi Petri iacobi
doctoris legū de monte pesselano.

Differentie legū et canonū

Incipiunt differentie legū et canonū domi
in Balhani de Bononia.

Ecūōū canones

an sniam p̄t appellari: fm leges.
n̄ nisi i certis casibz. d̄ appel. sup.
eo. Et vt pl̄ liq̄at dic q̄ fm ca
nōes p̄t appellari an sniam a ḡuamie etiā si
nō ē exp̄ssum i iure. vbi p̄cedit sine clausu
la appella tōe remota. s̄ fm leges solū vbi
est exp̄ssū. Et sic itellige. c. n̄ solēt. ij. q. vj. et
vide d̄ appel. pastor. al. sup. vbo exp̄ssū. Ju
dex appellatōis fm leges n̄ p̄t cām delega
refec̄ fm canones. d̄ off. dele. sup. q̄ōnū. s̄.
intrētōis in glo. in fi. c. d̄ offi. or. pastor. al. et
eo. ti. c. vt litigātes. lib. vi. Iudex corā eo
facit lit. cōtestari. vt p̄ se ferat sniam medi
um tātuz committit fm leges. fm canones
omnia p̄mittit et p̄ncipiuz t̄m et finē t̄m. vt
in eo. ca. sup. q̄ōnū. in glo. illud optet.

Scd̄z leges cōmittit examiatōz cōsilia
r̄ys. fm canones cuiq̄z vult. vt in. ca. pa
stor. al. supra dicto.

Scd̄m leges testis repellit a testimonio
si ē dānat̄ de aliq̄. s̄ crimine. fm canones
repellit sine sic dānat̄ p̄ sniam siue als̄ p̄bi
beat̄ur. de testi. sup. eo. in glo.

Scd̄z leges actō ē p̄ponēda fm canōes
nō. d̄ iudi. dilecti. et dic vt ibi i glo. sic patet

Scd̄m leges locuz h̄z rigor legi. vt i. l. si
q̄s in tantā. l. vii. vi. fm canōes. nō nisi in
rebo eccliarum. de do. et cōtu. cap. i. in glo.

Scd̄m leges missus in possessionē p̄pter
contumaciā statim est verus possessor. fm
canones mittit in possessionē cā rei seruan
de. vt de do. et cōtu. c. i. in glo.

Scd̄m leges fili⁹ retinet t̄m vnā falcidiā
fm canones retinet duas. s̄. debitā iure nate
et trebellianicā. d̄ test. r̄nūci. i. gl. retiebūt

Scd̄m leges testamētū n̄ valet. nisi habe
at subscriptōez septē testiu. fm canones suf
ficat si corā p̄sbytero et alijs testibz duobus
aut tribus fiat. vt de testa. c. cū esset.

Scd̄m leges si testator legauerit rē alie
nam heres cogitur soluere. fm canones. se
cus de testa. filius. in glo. ij.

Scd̄m leges n̄ tenet heres d̄ delicto de
functi. nisi inq̄ntū ad ipaz puenit de ipo de
licto. fm cano. tenet. l̄z nil ad ipum puenit.
etiā q̄uis lis n̄ fuerit cōtest. de sepul. ca. fi.

Scd̄m leges q̄ n̄ h̄nt p̄tinuā cām ad p̄
scribēdū req̄rit duplicatū t̄ps. fm can. sec⁹

vt d̄ cā pos. et p̄ri. cū ecclia. in glo. circa p̄ri.

Scd̄m leges p̄sumit q̄ mulier mecū ha
bitas sit mea vxor. sec⁹ fm canones. d̄ p̄sū.
c. illud. in glo. sed queritur.

Scd̄m leges iudex dat⁹ vt cognoscat d̄
p̄prietate n̄ p̄t cognoscere d̄ possessorio. l.
si a nō p̄pe. i. l. si p̄prietate. fm canones co
gnoscat etiā de illa. de cā pos. pastor. al. i. gl.
ij. et an penl. d̄ seq̄stratōne. c. ij. Et itellige vt
no. ibidē p̄ Bern. vel dic si h̄ n̄ placz q̄ p̄na
toz p̄sēs p̄nt p̄stituere quē als̄ aliquē iudi
cē q̄ p̄sit iurisdictōi. fm canones: nō nisi de
cōsensu sui epi. de fo. cōpe. c. significasti.

Scd̄m leges q̄ offert se liti p̄denat ac si
possidret. s̄z can. n̄ vt lit. p̄. c. ecclia. j. i. gl. fi.

Scd̄z leges i cā appellatōis noui testes
sup eis dē caplis recipi p̄nt. fm ca. n̄ de testi
finitate. in glo. penul. et eo. ti. i. cle. testibus.

Scd̄z leges n̄ admittit q̄s ad possessiōz
nisi ex toto renūciauerit iudicio p̄petari. s̄z
can. sec⁹ d̄ testi. significauerit. d̄ cā pos. past.

Scd̄z leges bonū ē aliq̄d facere ad onis
onē viriū. sec⁹ fm canones. de torneā. ca. j.

Scd̄z leges n̄ p̄nt cōmitti q̄ sūt meri ipe
rū. sec⁹ fm can. de off. or. q̄ sed ap. in gl. pe
nul. de rap. in archiep̄atu. in glo. finali.

Scd̄z le. possessor. malefici dei spacio triū
vl̄ q̄tuor ānoz p̄scribit. sec⁹ s̄z can. d̄ p̄sc̄p.
vigilati. i. j. glo. de re iudi. possessor. lib. vi.

Scd̄m leges instantia iudicij perit lap
su triennij. secus fm canones. d̄ iudi. c. pe.

Scd̄m leges ad impatorem nō p̄t appel
lari omisso medio. fm can. secus. de appel.
si duobus in glosa.

Scd̄m leges differentia ē int̄ yconomū p̄
curatore et iudiciū. fm canones oēs hi cōp̄
hēdūt s̄b p̄curatore. d̄ p̄cu. petitiō. in gl. ij.

Scd̄z leg. cōcipit snia i p̄sōaz p̄curator
q̄nq̄ i p̄sonā d̄ni l̄z eū q̄ p̄duc. sec⁹ fm can.
d̄ p̄ba. l̄z i glo. penul. d̄ elec. q̄relā. i. glo. iij.

Scd̄m leges p̄evolēte tenet filia recipe
maritū. nisi ei dare p̄r voluerit turpē mon
bus suis idignū. sec⁹ fm can. q̄ fm eos casz
cōp̄ellere n̄ p̄t. de d̄spō. ipu. ca. j. in glo. l.

Scd̄m leges mulier admittit in testimo
niū in causa criminali. fm canones nō. de p̄.
signifi. capitu. forus. in glosa. hec itellige.

Scd̄m leges arre dant p̄ sp̄sālibus p̄fi
ciendis. fm can. nō de sp̄o. gēne. j. glo. fin.

Scd̄z leges testes iuri sūt cogēdi. s̄z ca.
nō. nisi sit timore p̄s aduerse. vt si se odio ḡ
tia timore subtraxerint. d̄ testi. cogē. ca. sup

teammal 2

ex p̄t 2

anōz p̄ponēda

vigilati

scd̄m leges

falcidiā

testamētū

multo minus dicitur

et

115

115

vt nonnulli p̄ponant 115 p̄

an p̄t d̄ p̄sōaz p̄curator filia iudicij

Differentie legum 7 canonū

iuenies. s. morte moriāf. de fur. c. j. 7 de ho-
 mici. c. j. Expone moriāf. i. excōdicēt. nec ob.
 s. de latronibz. qz mors alia spūal. vt in cri-
 miof. alia ciuil. vt s. seclares. alia affectual
 alia natural. alia eternal. p arch. iij. q. vij.
 placuit. S; qd sit mors 7 quōd iſtigif mors
 Est em mors alia acerba. alia matura. alia
 imatura. vide. c. pñti. de pbe. fm arch. 7 per
 Jo. an. in nouel. li. vj. de pe. dif. ij. valida. p
 arch. Scdm can. abñs ex iusta cā audif 7
 tractat qdqd s. eū scm ē. fm le. s. o. distingūē
 dū ē. an ex cā necessaria 7 pbabili sil. an ex
 cā necessaria tm. aut pbabili tm. vide. ij. q.
 vj. biduū. in glo. Scdm le. ertinguit pñū
 ciatū p apponē. fm can. suspēdit. Scdm
 le. posteriores reuocat pmas leges. nō sic i
 dñis. de pse. di. iij. celebratē. in glo. in le-
 gibz s; nō ē pua dñia a q ad canones. imo
 idē de pñti. c. j. li. vj. Scdm le. nō ē ifamis
 q mortale pctm omittit. fm can. sic in pall.
 c. celebratē. 7 h intellige. vt no. in. c. oēs. 7
 c. illi q. vj. q. ij. Scdm le. si qs puincat q
 occulte deposuit libellū famosē decapitat. 7
 fm can. sberibz subūcīf. vj. q. j. i sū. Scdz
 le. ipubes nō iurat. qz nō p̄t peierare. iij. q. iij
 testes. fm can. p̄t. de delic. pu. c. j. Scdm
 can. lōga 7 lōgissima p̄scptio nō differūt. s; bñ
 fm le. de deci. dud. i. in glo. apte. xvj. q.
 iij. in sū. 7 sane itellige p. c. j. de p̄scp. li. vj.
 7 qd no. de p̄sue. c. fi. Scdm can. qs obli-
 gat ex nudo pacto. xij. q. ij. q̄cūq; suffragio.
 d pac. c. j. sec^o fm le. Scdm ca. qs alteri sti-
 pulat. sec^o fm le. j. q. vj. q̄tēf. vide p̄riā glo.
 ibid. Scdz ca. piuriū furtū 7 filia solo aio
 omittūt. fm le. n. xxxij. q. ij. viderit. Scdz
 le. bona hericoz deuoluūt ad hedes. secus
 fm can. de here. s; gent. in glo. pe. Scdm
 le. exñtes in ptate p̄is nō obligāt aliq voto
 sec^o. xxxij. q. ij. mlier. Et de votis sc̄pture ibi
 h̄ sc̄psi. Scdm le. nō tenet qs denūciare.
 fm ca. sic no. ar. ij. q. vj. q̄prop̄t. sup glo. h
 habz. qd no. j. q. vij. ex his. de accu. ex pte.
 Scdm le. adultera licite occidit p̄maritū
 sec^o fm ca. nā sic amittit dotē viri. no. glo.
 xxxij. q. ij. inē. Scdm le. q̄ p̄est collegio cō
 pellit agere vel iurare de calūnia. fm ca. nō
 de iura. calū. ipator. sup glo. j. 7 adde de te-
 sti. pñti. li. vj. Scdm le. iudex icident p̄t
 cogscere de cā maiori q̄ p̄petit sue iurisdi-
 ctioni. sec^o fm can. q̄ ad cās spūales. de or.
 cog. c. pe. i glo. fi. Scdm le. exceptio adul-

terij nō p̄dest vrori cū accusat ad penā ciui-
 lē. sec^o fm can. si agat in foro eccliaſtico ad
 sepatiōz thori. d or. cog. c. ij. i glo. pñl. adde
 qd no. de pec. tue. Scdm le. mlier in pau-
 cis casibz admittit ad accusandū. in multis
 s; ad testioniū. fm ca. est aliud. vt no. iij.
 q. iij. i sū. Scdm le. v̄ditor p̄cise nō tenet
 dare rē venditā. s; sufficit q̄ det intesse. sec^o
 fm can. qz p̄cise fm hosti. de fi. iſtru. cū Jo.
 in glo. p. Baria media 7 mima capiti di-
 minutio alie accipiunt fm le. 7 alie fm can.
 de accu. q̄lr em. de pig. c. fi. Scdm le. inē
 locutoria q̄ p̄cipit aliq dari vel restitui. vt
 nō dari vel nō restitui reuocari nō p̄t. alie i
 terlocutorie p̄nt reuocari ex cā. de ap. cū cel-
 sante. Scdm le. spurij nō repellūt a digni-
 tatibz. sec^o fm ca. d fi. p̄f. c. ij. i glo. añpñl. li.
 vj. vt s; bñ sc̄laribz additū dignitatibz tollit
 dñiam vñ p̄t aliaz recipe. p no. p me de app.
 pastoral. sup glo. V̄rimoniū nō ē inē suos
 s; p̄tuberuū fm le. secus fm can. de p̄ingio
 ser. c. j. de iudice dele. als dñas etiaz recipe
 potes. de his q̄ no. de of. dele. sup q̄stionē. s;
 porro. in glo. Scdm le. nūq; p̄cedit super
 crimen s; abñtē lit. nō p̄t. nisi s; apparitorē
 sec^o fm can. no. de do. 7 p̄tu. p̄tati. in glo. h
 em p̄tz. Scdm le. arbitrariū ē tps in p̄so-
 nali q̄tū actōi est necesse int̄uenire post des-
 cretū p̄mū añ p̄cessiōis. fm can. alie si tenet
 opinionē In. de q̄ vt lit. nō p̄test. qm. in fi.
 Scdm leges ois piurus ē ifamis. fm can
 sic. de testi. testm. 7. c. q̄to. in glo. fi. vj. q. j. q̄
 cūq;. Ad h̄ q̄ p̄scptio lōgi tps locū h̄eat. re-
 q̄rit 7 sufficit bona fides tradentis 7 accipiē-
 tis. fm can. bona fide. sp̄ req̄rit longissima
 tps p̄scri. de p̄scp. si diligēt. in glo. illud. d
 re iudi. abbate. in glo. iij. li. vj. Et p̄t etiā re-
 cipi alia fm can. ex glo. p̄dicta. de libello al-
 ternatiuo qd nō approbo. alij recipiūt etiaz
 aliā de petitiōe gñali ex supueniēte cā. vt. e.
 c. Scdm le. laic^o in criminali p̄t laicū iudi-
 cē substituere. sec^o fm can. fm opionē Buil.
 de fo. cō. si diligēt. iuxta fi. j. glo. Scdz le.
 in p̄scptiōe h̄ie p̄sciam dubiā de bona fide
 d̄ h̄ie bonā fidē. sec^o can. de p̄scp. si diligēt
 in glo. vl. in fi. fm host. sup ipa glo. Scdz
 le. iudex si differt cām fingens se dubitare
 vbi dubitādū nō est. infamis ē. 7 in. xxx. lib
 auri punif. s; fm can. alie punif. vt de re iu.
 c. j. li. vj. 7 no. d ap. intiaſti. sup glo. Scdz
 le. cleric^o p̄t rē 7 patriā cū armis defendere

Differentie legum 7 canonū

fm cañ. nō. de homi. suscepim^o. glo. j. z. c. si
gnificasti. iuxta fi. glo. z. c. petitio. Et ista
dñia plus ē in psonis q̄ in rebz. Scdm le.
punif q̄ dat cām abortioni ēt si nō erat fet^o
viuificat^o. de homi. sic. ij. in glo. j. Scdm
le. ad supiorē p̄cise deuoluit p̄uisio eccie cū
p̄ionus laic^o p̄ntat indignū. fm cañ. nō ita
p̄cise. de of. or. c. cū phas. i. fi. glo. ij. Scdm
le. legat^o p̄ncipis cū mittit ad puincia d̄z vi
uere de rebz fisci vel ipatoris. fm cañ. legati
pape alit recipiunt. de offi. or. int. in glo. fi.

Scdm le. ordo nō liberat a criminali fortu
na. sec^o fm cañ. liij. di. si fu^o sciēte. in glo. q̄
dē. Scdm le. iuris debitorie solū p̄siderat
mēbz ipedimētū in vsu nō defectus vl̄ aug
mētū. sec^o fm cañ. de cor. vi. c. ij. sup glo. fi.

Scdm cañ. marit^o accusans vxorē etiā d̄
iure suo se inscribit. de pec. tue. sec^o fm le.
h no. Bar. bur. ij. q. viij. c. j. publico. z per
host. de accu. sup his. sup glo. ij. Et p̄t vna
dñia b̄t p̄ ibi notata. sup glo. ij. h gñale. z
aliā. e. ti. ad petitōz. in p̄n. magne additōis
z aliā in. c. q̄l̄r em̄. de accu. ibidē ē de capis
diminutōe. Scdm le. i libello accusatorio
ponit noia ipatoris z p̄sulū. z fm cañ. loco
illoz ponit noia pape z epi. ij. q. viij. libel
loz. z ibi no. in glo. j. p arch. Scdm le. p̄pō
nes p̄les actōes in libello si sūt diuerse tūc
certas de iure suo eligere d̄z. sec^o fm ca. fm
q̄s p̄les admittūt. de elec. q̄relā. sup glo. ij.
Dñia sumit p no. de adul. c. pe. sup glo. pe.
Et de vsu. cū tu. in glo. lz. Alia p̄ notata de
forti. c. j. Itē alia p no. de ma. c. ij. in glo. j.
Alia p no. de excels. p̄la. clerici. i. glo. fi. Alia
p no. vij. q. xj. sacrilegiū. c. q̄sq̄s. z de penis
felicit. in nouella. li. vj. Alia p no. de iudi. c.
fi. in nouella. Alia de penis. c. de snia. Alia
de sen. excō. c. iij. sup glo. nūqd. Alia p no.
xvj. q. iij. placuit. i. glo. iij. Alia p no. de sen.
excō. si p̄o turpit. Alia p no. d̄ spō. in p̄ntia
sup glo. ij. Alia p no. de resti. in ite. c. ij. sup
glo. z sic videt. Alia de her. c. extraneus. s.
credētes. sup p̄bo. accedat. Alia de piq̄. c. ij
in glo. ij. Alia de dona. c. fi. z p no. iij. q. vl.
Alia de iurepatro. nob. sup glo. nō videtur
Alia p no. de despō. ipu. puberes. sup glo. ij
ad fi. z. c. se. sup glo. iij. Alia de diuoz. c. j. z
de dona. int vl̄. z vxo. c. pe. sup glo. pe. Has
dñias int leges z canones mēti cōmēdes. z
lz p̄les alie p̄nt referri tñ his ego gallanus
p̄tētus p̄t mltos q̄ vno collirio oim oculos

volūt curare sp p solū tōe dicētes. Aliud est
de iure canōico. aliud de iure ciuili. vl̄ aliud
de iure antiq̄. z aliud de iure nouo vt no. xxiij
di. c. fi. in glo. pe. vl̄ aliud in vltimis volūta
tibz vt no. de p̄ces. p̄bē. c. j. in glo. cōis li. vj.
q̄ saltim recurrere p̄nt ad specu. de dispu. z
all. s. post h. p to. z maxie doctores vtriusq̄
iur̄. veri^o nulli^o. de q̄bz mirabilē modū illu
siōis audiui quō p̄ sophisticas rōes simpli
ces z nouos scolares subtilitatibz legalibz i
nitētes arguere omisso canonis textu polli
citant z nouo gñe. mercuria. iij. vt valeant
videri rabbi ibi allegare satagūt tñmō ca
nones vbi sūt piti in iure ciuili. z ecōuerso.
Et sic scolares ipi q̄s a p̄itatis via auertūt z
ad fabulas p̄uertūt sp sūt addiscētes z nūq̄s
ad p̄itātē scie puenientes vt. xxvj. q. v. nec
miz. vbi h̄ pacto in opionibz i q̄bz p̄nt z de
beant imitari canōes sūt legiste. vt no. q̄ fi.
sūt legi. p venerabilē. s. rōibz. Et q̄ inintūf
ēqtat̄ regular̄ discipline legi rigori subijci
unt. de calū. c. j. de re iudi. abba. iuxta fi. li.
vj. Obsecro igit z sūme desp̄cor dei z p̄rimi
dilectiōe p̄miz p̄nt amore. vt ista legētes
hoz q̄ p̄a sūt p̄ncipes existāt p̄ntis opuscu
li collectiōz diligāt. de pe. di. ij. charitas. s.
p̄rios. z añq̄s intelligāt nō p̄p̄hendāt. xj. q.
iij. cor. saltē inuidiaq̄ diaboli viciū est. xxij
q. iij. q̄ magnū. Nec dicāt q̄ habita vna p̄
ria glosa habeat z alia ac ipi^o glo. sol. Qz h̄
inueniūt in multz p̄culdubio falsum fore. re
cipiāt q̄ ḡtant p̄ntis opusculū q̄d iusticie z li
bramini rōis subiectū. vij. q. j. s. cū g. s. for
mari. de sen. z re iu. in cle. pastoral. s. verū.
Et satis sit q̄ in paucz p̄ laborē amicis p̄su
lit. ff. de admi. tute. tutores. s. q̄ sunt. in fi. z
L. de nego. gest. tuto. de homi. sup rubro. in
vl̄. opi. in nouella. p̄ hos aut. z in alio labo
ris scia in h̄ seclō acq̄rat. vt regnū celeste tri
buat. Qd nobis p̄stare dignet ip̄e oipotēs
deus. Am̄ ex ip̄o sunt oia. ipi honor z glia
in secula seculoz Amen.

Differentie legum z canonū dñi
Balnani de Bononia expliciūt.

Que p̄tinent in hoc tractatu
Quis possit creare tabelliones.
An aliq̄s inferior a p̄ncipe possit creare no
Qualr p̄bet quē eē notariū si neget (tarios
An req̄rat signū notariū in fine instrumētū.

Questiones

Quale sit officium tabellionis.

An tabellio possit officium iustitiam super facto
Utrum notarius creatus a papa possit officium (pro-
re iustitiam in terris imperii, et e converso.
Quo iure agitur contra notarium nolentem exhibere
instrumentum.

An notarius teneat dare iustitiam sine pecunia.
Quis presentium debeat solvere mercedem non
Aliquid cogatur notarius corrigere (tario.
infra defectuum.

Utrum possit cogi partes ut tradant iustitiam no-
tario quod aliquid addat vel minuat.

An notarius possit corrigere errorem sui iustitiam
et quod et quibus modis committatur error in iustitiam.

Utrum requiratur citatio in traditione iustitiam ut
Lui? etatis debeat esse notarius (corrigatur.

An quis infra tempus pubertatis possit creari no-
Utrum tabellio excoicatus possit (tarius.
officium instrumenta.

An tabellio infamis possit officium iustitiam.

Si tabellio excoicatus vel infamis stetit in pos-
sessione tabellionatus an valeat iustitiam pro eum factam.

Utrum tabellio propter delictum perdat officium.

An pater tabellio possit officium instrumenta pro
filio, et e converso filius tabellio pro patre.

Utrum frater possit officium iustitiam pro fratre.

Incipit tractatus de tabellionibus per dominum
Bar. compilatus.

Ractatur de tabel

lionibus quod officium frequenter tam in iudi-
cialibus quam extrajudicialibus. Id super hoc
aliquid et profecto utile dicere institutum. Et
primo quod quis possit creare tabelliones. et vi-
detur quod non possit nisi princeps, quod per tabellio-
nem alteri acquiritur. l. non aliter. ff. de adop. §. oportet
quod a principe fiat sicut dicitur de illo qui abilitatur
ad postulandum. nam secundum ius civile alteri per alterum
non acquiritur. l. stipulatio ista. §. alteri. d. §. ob.
Ergo patet quod ut per tabellionem alteri acquiritur est
per ius civile. sed inferior a principe non potest tollere
ius civile. l. ille a quo. ff. ad trebel. §. testamentum. et
l. nam magistratus. ff. de arbi. et videtur casus in
l. actuarios. l. de actua. et muni. l. xij. Et hoc
tenuit In. in. c. pe. in pn. de fi. instru. et ibi dicitur
quod nemo subditus pape vel imperatoris potest
creare tabellionem. sed ipsi soli hoc possunt. mouebatur
tali ratione. Nam patet quod officium tabellionis est
per ius civile naturale et diuinum quod carte siue co-
ritio mortui aialis credatur sine aliquo adminis-
tratione. ut no. de fi. instru. c. si. §. per ius natura-

le nouum vel veterum testamentum venire propria auctoritate
non nisi soli principi. l. princeps. ff. de legi. c. proposuit. de pces. pbe. Sed hoc fallit secundum eum si
princeps consuetudo vel lex habeat potestatem alicui concederet.
quod tunc possunt quicumque habent talem potestatem crea-
re tabellionem. ar. l. l. de emā. liber. l. si. et c. accedentibus. de excess. pla. Item fallit in regibus
habetibus merum et supremum imperium secundum eundem In.
Sed Ja. de bel. in aut. de tabel. tenet trium
vices quod quilibet superior possit creare tabellionem
suum subditum. allegat hoc in arg. e. ti. §. intantum
habeat optionem tenet Buil. de susa. et Bar. in. l. nec tamen. §. si. ff. de adop. et allegat talem rationem.
nam si solus princeps crearet tabellionem ipse so-
lus ab officio amoueret et non aliter. quod illi est
puatio cuius est excessio. ut in aut. de defen. ci-
ui. §. interdum. col. iij. sed ratio est quod iudices infe-
riores a principe puant tabelliones propter delicta
ut in aut. de armis. §. si. col. vj. et in aut. de
defen. ciui. §. seu. §. sic iubemus. et l. quibus de
aure li. xij. igitur. et c. Item per ista optionem videtur
casus in aut. de defen. ciui. §. idem. l. de fal. mo. l. ex puiciali. et in aut. de iudi. §. vnoque
col. vij. l. de of. comi. sacra. lar. l. j. §. idem
oēs. l. de fal. mo. l. opus. et l. opis. de ope. pub. l. antiocensium. ff. de pu. cre. Et sic ad-
duco et dico quod inferiores a principe sunt in po-
testate circa ea que tamquam generalia dicuntur valere per
totum orbem. l. leges. l. de le. Sed patet quod privilegium
legium tabellionatus est quod generale. quod eorum iustitiam
fide faciunt generale per totum orbem. §. inferiores a
principe cum sint in potestate circa ea que generalia di-
cuntur valere non possunt hoc concedere. Secundo probatur
in quibusdam facta est cum inferioribus coicatio. quod
postquam plus romanus omne imperium et omnem
potestatem trāstulit in principem. l. ij. nouissimo. ff. de
origi. iur. et l. j. ff. de psti. pecu. In princeps
quodam coicauit cum inferioribus ut in. l. si. et per totum
orbem per da. iu. Quedam coicauit cum maioribus
l. j. §. vicarium. ff. de of. psec. v. b. l. illicitas. §. quod vniuersas. de of. pfi. et l. ex oib. de offi. ei?
idem tenet princeps. Quedam idem cum nemine
coicauit. et hoc tamen sibi intelligitur refuasse. l. ij. in
fi. de na. resti. l. vectigalia. l. §. publicā. et l. ne
minē. l. de re mili. l. xij. Sed non apparet quod
princeps habeat potestatem creandi tabelliones coi-
cauerit cum maioribus vel minoribus. §. tantum intel-
ligitur refuasse sibi. et per omnes nullo principi sub-
ditus potest tabelliones creare sed ipse solus tamen.
l. j. §. de q. ff. de postu. no. ob. §. ut tamen. in aut.
de tabel. et §. ex puiciali. in aut. de defen. ci.

Questiones

z oia alia iura s̄ allegata. qz dico qz cōita-
tes z alij inferiores p̄nt deputare quē ad ali-
qd officij publicū exercēdū. Et ita loquit̄
oia ista iura. Sed qz p̄nt pcedere officij ta-
bellionat⁹ z p̄tate p̄ficiēdi infra publica s̄
nō pb̄at. Ad ob. rō qz dicit qz si solus p̄nceps
crearet tabelliones ip̄e sol⁹ puaret ip̄os. qz
dico qz tūc n̄ puaret tabellio p̄uilegio tabel-
lionat⁹ iudicis p̄tate s̄ legis ip̄onenti talem
penā p talibz delictis. adeo qz iudex p̄t illud
delictū nō posset puare tabellionē p̄uilegio
tabellionat⁹ nisi lex sc̄pta vel p̄nceps p̄t il-
lud delictū ip̄oneret ei penā puatiōis. z ita
loquit̄. s̄. fi. cū si. in aut. de armis. Sed cō-
cede qz potit iudex tabellionē deputatū ad
aliqd certū officij puare illū s̄ illud p̄t de-
licti. l. lex nō ip̄onat sp̄calr illā penā. z ita i-
telligo. l. si aliqd. C. de suscep. arch. li. x. Et
nō ē miz qz p̄t eū deputare ad certū officij.

Secūdo q̄ro. nūqd̄ p̄suetudo possit iduce-
re qz inferior a p̄ncipe possit creare tabellio-
nē. Rūdeo sic. fm̄ Jn. in. c. fi. de fi. instru. z
est rō fm̄ eū. qz ad h̄ vt valeat p̄suetudo req̄-
rit tacitus p̄sensus vl̄ exp̄ssus superioris seu
p̄ncipis. vt no. ip̄e de p̄sue. i rubrica qd̄ p̄n-
ceps approbat ip̄e facer̄ v̄. C. d. ve. in. enu.
l. j. s̄. qm̄ igit. z in aut. de defē. ci. s̄. s̄ iterum
In p̄riū videt̄ qz ista q̄ pcedūt a pari potē-
tia paris sūt effect⁹. l. de q̄bz. ff. de leg. C. de
nup. l. si liberos. S̄z p̄suetudo ciuitatis vel
statutū ab eadē potētia pcedūt. l. de p̄sensu
p̄li. l. s̄. z ff. de legi. insti. d. in. na. s̄. ex nō
sc̄pto. igit̄ zc. p̄terea tacitū z exp̄ssum eq̄
parant. l. q̄ ad certū. ff. loca. l. j. s̄. p̄ditio. ff.
de adi. le. qz at̄ statutū z p̄suetudo eq̄parat̄
pb̄at p̄ legē m̄gratus. ff. ad municipales. l.
sp̄. s̄. legit̄. de iure imu. insti. de iure na. s̄. cō-
stat. z. s̄. ex nō sc̄pto. Ego h̄ nō obstante te-
neo op̄ionē In v̄iciz qz p̄suetudo q̄ inducta
ē p̄sensu superioris z ex p̄sensu tacito exp̄ssio vl̄
p̄sūpto ē potēs creādi tabellionēs. Ad p̄riū
rūdeo dū dicit ea q̄ pcedūt a pari potētia zc.
qz sciēdū ē qz p̄suetudo vel statutū q̄ nō re-
manet in pura z p̄a p̄scia p̄suetudis vel sta-
tuti q̄ nō ē vt capiat vires a tacito vl̄ exp̄ssio
p̄sensu p̄li s̄z si suos fines egrediūt nō pce-
dere a pari potētia. cū in p̄tate refuata sta-
tutū nil p̄t. l. p̄ de iud. an. au. z est dictū in p̄-
cedenti q̄ōne. S̄z p̄suetudo q̄ inducta ē de
p̄sensu p̄ncipis p̄sumpto vl̄ exp̄ssio differt a
p̄ncipis refuatiōe. ar. l. fi. C. de can. la. li. x.

Un̄ de exp̄ssio p̄sensu claz̄ ē vt s̄ dictū ē de
p̄sūpto. Est dicēdū idē de eo q̄ inducit p̄ pa-
tentiā tāti t̄pis in cui⁹ p̄riū mēoria hoim
nō existat. ar. l. j. s̄. fi. z. l. p̄ncipi. de aq̄ plu.
ar. z. l. h̄ iure. s̄. duce⁹ aq̄ z aq̄ q̄ti. z est. z. l.
j. C. de emā. libe. z. l. de p̄batozias. C. de di-
uer. of. li. xij. vbi pb̄at qz p̄suetudo inducta
i cui⁹ p̄riū mēoria hoim nō existit. t̄m opat̄
q̄tū p̄uilegiū p̄ncipis. In alijs at̄ q̄ nō sunt
solū p̄ncipi refuata idē opat̄ cōsuetudo qd̄
statutū. Et in tali p̄suetudie pcedūt rōnes
facte in oppositū. Tū ē attendēdū qz tabel-
liones creati vigore tal̄ p̄suetudinis nō p̄nt
p̄ficere infra extra territorij illi⁹ ciuitatis in
q̄ ē inducta p̄suetudo cū nō h̄nt p̄tate sicut
q̄n creat̄ ab h̄ntibz p̄uilegiū a p̄ncipe. s̄z t̄m
iur̄ h̄z q̄tū ip̄a p̄suetudo tribuit vt in ipsa
ciuitate tantū possint exercere publicū offi-
cij notariat⁹ vt ē de mēte p̄ncipis. vt in di.
c. si extra. de fi. instru. z no. Huil. in. l. nō alr̄
de adop. Tertio q̄ro qd̄ si ille q̄ p̄fecit in-
str̄m negat fuisse notari⁹. qz p̄bet ip̄z fuisse
notariū. In. in. c. fi. de fi. instr. paz̄ p̄ p̄n. d̄t
qz pb̄at p̄ p̄uilegiū seu autoutatem p̄ testes
seu p̄ publicū instr̄m. sufficit t̄m si p̄ testes
pb̄at. qz publice s̄ugebat officio tabelliona-
tus z p̄a alia instr̄a fec̄ de alijs p̄sonis. Ad
h̄ fac̄ aut. de nō alie. s̄. nō igit̄. Hoc etiā t̄z
Ja. de bel. z Huil. de cu. z Bar. in. l. barba-
ri⁹. de of. p̄si. z t̄m nō sufficit illū q̄ p̄hibet̄ ē
esse tabellio diu fuisse in q̄si possessiōe tabel-
lionat⁹ ad h̄ vt valeat ei⁹ instr̄a. l. in his. C.
de diuer. of. li. xij. Et h̄ op̄io mihi v̄t p̄a. p̄ q̄
videt̄ melior casus. in. l. ḡnalr̄. s̄. si qz de ta-
bel. li. x. iō si s̄ instr̄a opponat̄. qz ille q̄ sc̄psit
nō erat tabellio. Cautus aduocat⁹ ponit qz
ipe p̄fecti instr̄i iste q̄ sc̄psit erat tabellio. in
q̄si possessiōe officij z p̄ t̄li habebat̄ z repu-
tabat̄ ab oibz cōḡscentibz eū. z qz erat hō li-
ber z tal̄ p̄ditōis qz nō p̄hibebat̄ eē tabellio
Ad t̄m sufficeret articulari ista tria sola po-
ra. qz h̄ tal̄ q̄si possessiō nō sufficit in his q̄
sūt p̄hibita. vt in all. l. ḡnalr̄. Un̄ p̄bata ta-
li q̄si possessiōe nō p̄cluderēt esse tabellionē

Quero q̄ro. nūqd̄ instr̄m debeat h̄re in
signe signū notarij. dic̄ qz sic. nisi p̄suetudo
alr̄ se habeat. nec p̄t postea tabellio signū
solitū mutare. l. fi. circa mediu. C. de assēs-
so. z ponit spe. in ti. de instru. edi. s̄. j.

Quinto q̄ro q̄le sit officij tabellionatus
Rūdeo fm̄ Jn. i. c. j. de fi. instru. qz ē publicū z

Questiones

cōe. et iō credit ei? sc̄pture tanq̄ publice sine aliq̄ adminiculo dūmō in istro p̄fecto extra iudiciū sit descriptus nūerus testiuū debet? vt in. c. cū Ioh̄es de fi. instr. In his p̄o q̄ fuit in iudicio soli sc̄pture credit tabellionis de putati ad scribendū etiā sine testibz. c. qm̄ p̄ de p̄ba. Et ponit In. in di. l. c. j. de fi. iltru. Itē alteri p̄t stipulari. ff. rē pu. sal. fo. l. ij.

Sexto q̄ro. nūq̄d tabellio de facto p̄prio possit p̄ficere instr̄z. et v̄z q̄ sic. in. l. si p̄sul. et l. se. de adop. Hāc q̄onē format Buil de cu. in di. l. si p̄sul. vbi determinat p̄riū. v̄z q̄ nō possit. Et mouet. qz cū tractat de cōmodo pecuniario q̄s nō p̄t eē autor i facto p̄prio. l. qd̄ dicim̄. ff. de au. tu. et l. j. s. fuit q̄sitū ad trebel. et p̄ h̄ r̄ndet ad. l. si p̄sul. cū si. quia lo quūf qm̄ nō tractat de cōmodo pecuniario q̄ casu q̄s p̄t esse autor in facto p̄prio. nā d̄nt. l. j. et de test. et l. q̄ testam̄ta. s. j. ff. de testa. Præterea tabellio h̄t loco testis. l. domici? labeo. de testa. et ad eū recurrit si ē dubiū. d̄ fi. instr. l. si q̄s decurio. et de fal. s. q̄s nō p̄t eē testis in re sua. l. oibz. et d̄ testa. et l. nullū ff. e. ti. Et h̄ v̄z exp̄sse de his q̄ se ascribūt. l. diu. s. j. et l. si q̄s legatū. ff. de fal. vbi d̄t q̄ tabellio q̄ scribit falsū instr̄m punit de fal. so. Casus ē in. l. rōnes. et de p̄ba. Dicit tñ Buil. q̄ tali instr̄o credit inq̄tū facit p̄ ip̄m s̄z p̄ ip̄o nō. l. nō putauī. s. si q̄s. de p̄ tab. et l. aurelio. s. idē. de lib. leg. Idē tenet Dy. in l. si ip̄uberes. s. fi. de fal. et l. publi. ff. de de. po. Sed p̄riū tenet q̄dā glo. pua q̄ d̄t q̄ ad uersarius nō p̄t approbare instr̄m inq̄tuz solū facit p̄ se et reprobare inq̄tū facit p̄ se. S̄z Bar. in di. l. si p̄sul. d̄t q̄ dicta glo. loq̄t in p̄uata scriptura. hic in publica fac̄ q̄ no. et de dona. añ nup. l. j. et l. ij. et de p̄fes.

Septimo q̄ro. nūq̄d tabellio creatus a p̄p̄ possit p̄ficere instr̄m in terris imperij. et sic ecōtra ponit spe. in ti. de instru. edi. s. s̄z nūq̄d tenendū. vbi d̄t q̄ sic. qd̄ credo v̄z rōne qz q̄libet h̄ns mezz imperiū p̄t extra suū ter ritoriū exercere iurisdictionē volūtariā sed nō p̄tentionam. l. ij. de of. p̄cō. S̄z h̄cedere p̄tātē p̄ficiendi publica instr̄a est de volūta ria iurisdictione. ideo p̄ h̄ facit in simpli. c. p̄ venerabilē. post p̄n. q̄ filij sint legitimi.

Octauo q̄ro. qd̄ si tabellio nō vult p̄ben tibz vel alteri exhibere instr̄m q̄ iure agef̄ p̄ eū. Glo. j. l. argētarius. ff. de eden. d̄t q̄ officio iudicis. Et v̄z ē in acti et instr̄is q̄ fuit in

ter viuos. S̄z si eēt instr̄m p̄tinēs ad vltias volūtates tūc agit p̄ titulū quē admōdū tes ta. ape. vel p̄ interdictū. de tabel. exbi. l. j. et ibi glo. ff. de tabel. exbi.

Nono q̄ro. nūq̄d notarius teneat dare instr̄m p̄tibz siue p̄bentibz sine pecūia Glo. in p̄bo argētari? in p̄n. p̄. assiles. ff. de eden. d̄t q̄ nō. In p̄riū facit lex. j. s̄ illud q̄z. de or di. et extraor. cog. Et guil. in di. l. argētari us d̄t q̄ nō notari? p̄t cape duplicē mercedē p̄ instr̄is p̄fecis. Unā p̄ abbreviatura. aliā p̄ extēsiōe. Pro h̄ allegat casuz singlarē in. l. si. post mediū. et de p̄nci. agē. in rebz li. xij. facit. l. in sacris. in fi. et de p̄ri. sacro. sacri.

Est tñ aduertēdū fm̄ eūdē Buil. q̄ notari us p̄t ip̄lozare officiū iudicis vt sibi ista duo salaria p̄beāt p̄ scriptura p̄ leges s̄ allega? tas. Nec ob. l. j. s̄ illud q̄z. qz loq̄t in salario p̄stando de publico qd̄ nō p̄t statui notari? sic nec alijs p̄sonis. vt no. in. l. j. in p̄n. ff. de var. et extraor. cog. Istud nō v̄z v̄z. qz leges q̄s allegat Buil. loquūt i notarijs q̄ scribūt acta iudiciaria. Quo casu p̄cedo q̄ ad offi cū iudicis corā q̄ gesta s̄t ea q̄ notari? sc̄psit p̄tinet sibi dare salariū. et ita itelligo allega tū. s̄ illud q̄z. q̄ loq̄t indistincte tā de salario p̄ bēdo de publico. q̄ de priuato. Nō ē potit notari? q̄ scripsit extra iudiciū instr̄m ip̄loz rare officiū iudicis vt sibi p̄beāt salariū. S̄z bñ p̄stat illud v̄z q̄ nō p̄t cogi dare instr̄m p̄bentibz sine mercede. Et hec ē mēs di. l. ar? gentari?. Bar. tñ ibi et in. l. j. ff. de var. et ex traor. cog. d̄t q̄ in h̄ spectet p̄suetudo q̄ ē q̄ notario det merces de scriptura instr̄i. cū p̄ bētes et notari? videant tacite agere d̄ mer? cede p̄standa fm̄ p̄suetudinē. ar. l. accepto. et loca. et l. dñi p̄dioz d̄ agri. et cēsi. li. xj. vñ fm̄ eū notari? potit agere ad mercedē vtili ex locato. Itē seq̄t ex h̄ textu p̄ bētes pote rūt agere vtili ex p̄ducto p̄ notariū vt exbi beat instr̄m mō dicta et legū qd̄ ēt no. i. l. mu tatio et suppletio ad illā glo. l. argentarius.

Decimo quero. q̄s p̄trahentiū debeat sol uere notario. dic vt p̄ Ly. in. l. eos. et d̄ vsu ris. et ibi plene dixi.

Undecimo q̄ro. notari? dedit p̄tibz instr̄m defectiū nūq̄d p̄t agi vt p̄fectū tradat. Rñ deo. potit officio iudicis agi vt p̄ficiat et int elle tradat ea rōne q̄ cogeref̄ a principio vt totū traderet. qz nō videt dedisse q̄ totū nō dedit. vt. l. vbi exigit. s̄. si dolo. ff. de eden.

Questiones

Duodecimo q̄ro. notari⁹ dedit p̄tib⁹ defectuū instrūm petiit vt reddat sibi vt possit addere v^l detrahere. nūqd̄ p̄bentes aut ali q̄s eoz teneat sibi tradere instrūm. Bar. format istā q̄stionē i. l. fi. ff. de tab. exhi. z Ray. de sol. p̄sulat vt ipse no. in. l. impator. ff. de sta. ho. Ego aut dico q̄ si notari⁹ reddat instrūm defectuū legitia cā de eq̄tate p̄t age re actōe in factū vt instrūm sibi reddat vt sic suppleat vel detrahat. ar. l. iij. ff. ad exhi. z eius q̄d no. glo. in. l. q̄dā. in. p̄n. d. edē. Que aut sūt legitie cause defectus instrūi. Rūdeo si notarius p̄didit p̄thocollū in remotis locis vel p̄tib⁹ tpe q̄ fecit instrūm vt. l. si q̄s ex argētarijs. ff. de edendo.

Tredesimo q̄ro. nūqd̄ notari⁹ possit corrigere errorē instrūi sui. z videt q̄ sic. qz error notari⁹ nō nocet p̄bentib⁹. l. si librari⁹. ff. de re. iu. l. i. p̄ator. de sta. ho. Guil. d. cu. format istā q̄stionē in di. l. impator. z spe. de instru. edi. §. instrūm. §. nūqd̄ si p̄ficat. z Bar. in di. l. si librari⁹. Ego aut ad declaratiōz p̄ntis q̄ōnis p̄mitto q̄ error i instrūo mltis mōis p̄t p̄mitti. Uno mō circa formā instrūi. Secōdo mō circa errorē ordīs instrūi. Tertio mō circa solēnitatē formale ip̄ius p̄ctus. Alio mō circa latinatē. Q̄n cōmittit circa solēnitatē formale. vt qz deficit inditio in instrūo vel āni dñi vel mēz z dies. defectus em̄ hoz viciat instrūm vt in aut. vt p̄ponat no. imp. in p̄n. z in aut. q̄ mo. na. eff. sui. §. s. q̄tū. extra de si. instru. inf̄ dilectos. z no. Bar. in di. l. ḡnali. vel in instrūo deficit. qz notari⁹ fuit rogatus vel cōpollens. vt in aut. de tabel. §. j. col. iij. z p̄ Bar. in. l. sciēdū. de p̄. ob. S3 nūqd̄ possit errorē corrigere. dico q̄ si est erratū in cōmittēdo si p̄stat in q̄ ē error notari⁹ p̄t corrigere errorē suū. ar. l. errore. l. de testa. z. l. si in noie. ff. de p̄. ob. Si at nō p̄stat in q̄. vt qz fuit omissa dies rogatiōis v^l negat a p̄tib⁹ scā. Isto casu si notarius d̄t se recordari d̄z ei credi. qz officiali publico credit de officio sibi cōmissio. l. de fac. rab. l. i. p̄ator. li. xij. z. l. si q̄s decurio. l. de fal. z. l. maḡ puto. §. nō quis. ff. de reb⁹ eoz z. l. j. §. cura carnis. de of. p̄fec. vrb. Si p̄o ē erratū in ponēdo. Isto casu si q̄dē error p̄stat ex inspectiōe instrūi. vt qz posuit vnū mensem v^l diē cū debuisset ponere aliū. Et isto casu nō p̄t notari⁹ suū errorē corrigere nisi de errore p̄stet p̄ testes. vel alio mō. l. q̄cqd̄ astringen

de. de verbo. obli. Tertio fideo fm lectu rā Bar. z ē rō inf̄ hūc casuz z p̄cedentē. qz q̄n notari⁹ omittit inditiōez diē vel rogitiū nōdū finitū est officiu suū. ar. l. q̄lē. ff. de ar. bi. iō p̄t corrigere errorē suū. S3 q̄n ponit inditiōē mēsez v^l rogitiū tūc ē fūct⁹ officio suo siue bñ siue male. l. iudex. de re iudi. Jō nō p̄t errorē suū corrigere. si nō ē dies. vt p̄t ex instrūi inspectiōe. vt qz anni dñi nō p̄corz dent in iditiōe cū vtrūq̄ sit positū in instrūo Isto casu glo. Bar. q̄ est inf̄ dilectos. de si. instru. in. §. inditiōz. tenuit q̄ instrūm reddat falsū. Dinus p̄sulēdo in q̄dā p̄silio d̄terminat q̄ lz omissio inditiōis viciet instrūm. vt s̄ tū si apponat nō viciat instrūm lz nō p̄corz det cū ānis dñi. ar. l. q̄tiens. §. si p̄o. de he. insti. p̄ q̄ facit q̄d no. glo. in. l. si q̄s in fūdi voca⁹ bulo dele. j. z. l. j. ff. de re iudi. Nec opio est cōis. Omnia p̄dicta sūt p̄a q̄n solēnitās instrūi fuit solēnit obfuaata. lz nō fuit inscripta eo mō q̄ interuenit v^l fuit totalr̄ omissa. Eterū si nō fuisset scripta nec pbata tūc nō posset corrigere errorē. imo ēēt totalr̄ falsus z notari⁹ tāq̄ falsari⁹ puniret. l. iubem⁹. §. si. d. testa.

Tertio mō q̄n fuit erratū circa solēnitatē formale p̄ct⁹. Dico q̄ si error fuit cōmissus a p̄bentib⁹ tal error viciat p̄ctū. iō tūc notari⁹ us talē errorē nō p̄t corrigere. l. j. in p̄n. z. l. q̄cqd̄ astringēde. de p̄. ob. S3 si fuisset omissus a notario in scriptura. vt qz fuit tūc obseruata illa solēnitās. lz notarius nō scripsit cū tal error nō viciat instrūm. quare p̄sumit̄ bec solēnitās interuenisse. ideo notari⁹ pōt hūc errorē corrigere. insti. de inuti. stipu. §. si scriptum. ff. de p̄bo. obli. l. sciēdum.

Quarto mō q̄n est erratū circa solēnitatē intrinsecā p̄uentionalē p̄ctū. dico q̄ si error est omissus a p̄bentib⁹ tūc talis error viciat p̄ctū. ideo notarius nō pōt corrigere. l. j. §. nec emp. l. in emptiōe. ff. de p̄ben. emp. Si p̄o error fuisset omissus p̄ notariū si p̄stat d̄ errore p̄ testes vel alio mō pōt corrigere errorē. alq̄ nō. quia talis solēnitās nō p̄sumit̄ instrūi. de empt. z vendi. §. precium.

Quinto mō q̄n est erratū circa solēnitatē extrinsecā p̄ctus si est erratū a p̄bentib⁹ viciat p̄tractus. ideo notarius nō potest corrigere. l. j. l. de si. instru. z de iure haste. p̄bi. li. x. z. l. si extra p̄diū. de pac. p̄uē. Idem est si est erratū a notario. nam nō potest corrigere hūc errorē nisi constet p̄ testes vel alio

capitulum...

in...

de...

in...

in...

in...

Questiones

mō. l. q̄cūq̄. ff. de publica. Et est rō. q̄ solē nitas extrinseca nūq̄ p̄sumit. nisi notari⁹ fa ciat mētōz de ea in instrō. vt no. in. l. j. l. d̄ si. instr. 2. l. j. l. de p̄hē. stipu. Sexto mō scz q̄n̄ ē error circa sc̄pturā instrī scribēdo p̄ ba obscura. si sint oīno obscura 2 nō intelli gibilia tūc viciat instrm. Jō notari⁹ nō po terit corrigere hūc errorē. dicta. l. q̄cūq̄. fm vnā lecturā. Et ibi Bar. Si at̄ nō sūt oīno obscura tūc p̄t corrigere declarādo 2 interp̄ tando p̄ba p̄ eū sc̄pta. l. si q̄s decurio. in fi. l. d̄ fal. 2 in aut. de si. instr. §. si moriāt oēs col. vj. Ultimo mō si error fuit circa incō grūā latinitatē sc̄pture. tūc nō viciat instrm hīpator. de sta. ho. l. si librari⁹. ff. de re. iur. Jō notari⁹ potit hūc errorē corrigere. l. acro rū p̄ba. de re iur. Est tñ sciendū q̄ in oibz ca sibi in q̄bz dixi notariū posse corrigere erro rē d̄z h̄ facere autoritate supioris 2 nō alit. vt in aut. d̄ eq̄. do. §. p̄mū ḡdū. col. vj. 2 ibi tenet Ja. de bel. Itē ē sciendū q̄ in casibz in q̄bz nō p̄t notari⁹ corrigere errorē suū tenet p̄te lesi ad iteresse. l. j. in fi. si messor fal. mo. dix. 2. l. fi. l. de mag. puē. Itē p̄dicta locuz h̄nt q̄n̄ notari⁹ tradidit p̄ti instrm in forma publica. q̄ iā cū sit sūcr⁹ suo officio nō pōt suū errorē corrigere nisi vt p̄ordiatū ē. vt. l. iudex. de re iur. Letez si n̄ tradidit p̄tibz instrm. tūc p̄t errorē p̄ ipm cōmissū corrigere cū nō sit sūcr⁹ officio suo. l. q̄lē. ff. de arbi. Qualr at̄ p̄bet error instrī plene p̄bat in di cta. l. si librarius. circa si. ff. de re. iur.

Quero. xiiij. an q̄n̄ notarius tradit instrm debeāt citari illi q̄z interest vel q̄ ex illo instrō ledi p̄nt. Bar. format istā q̄nē in. l. si. ff. de tabel. exhi. 2 l. y. in. l. nā ita. ff. de adopt. in suis additōibz. Ego at̄ dico q̄ q̄n̄ tractat d̄ p̄ma editōe instrī. Istō casu. si q̄dē est p̄ten tio int̄ notariū 2 illū q̄ petit instrz nō p̄tiner ad petētē. vel d̄t illū p̄ctū esse inualidū. 2 sic publicari nō deberet. sic oēs q̄ ledi p̄nt ex instrō isto citari debēt. ar. l. j. §. sin at̄. 2. l. si. de tabu. exhi. 2. l. de vnoq̄z. de re iudi. l. nā ita diu. ff. de adop. Si p̄o nlla ē p̄tētio int̄ no tariū 2 petētē sibi tradi. vt q̄z notari⁹ d̄t instrz sibi debere tradere. 2 tūc nō ē necessaria ci tatio. Qn̄q̄ tractat d̄ sc̄da editōe. vt q̄z iste cui fuit traditū p̄mo instrm d̄t se amisisse 2 ex alia cā iusta. d̄t itez sibi tradi. 2 isto casu indistincte debent citari illi q̄z interest 2 q̄ ledi p̄nt ex dicta editōe. q̄z tal̄ editio d̄z sic

ri cū cāe cognitōe. l. si q̄s ex argētarijs. §. si. ff. de edē. An aut̄ q̄n̄ oriūt t̄les p̄tentōes int̄ notariū 2 p̄tē d̄z adhiberi plena cognitio v̄l semiplēa. no. p̄ bar. i di. l. j. i fi. d̄ tabel exhi.

Quero. xv. cui⁹ etatis debeat eē tabellio Et videt q̄ pupillus possit esse tabellio. vt l. in puberē. in p̄n. ff. de falsa doctria. vt res fert Bal. vbi tenet q̄ tabellio d̄z esse maior pupillo. q̄z officiū tabellionatus ē officium publicū. l. ḡnali. l. de tabellioibz. li. x. Sz pupillus nō admittit ad officia publica. l. pupillus. ff. de iur. 2 iur. §. nō ob. di. l. impu berē. q̄z loquit in illo q̄ admittit ad scriben dum. Nam ad scribendū tantū potest adhi bere. fuus. vt fuus. ff. de testa. de di. l. impu berē. §. nō tantū. ff. de fal.

Quero. xvj. nūq̄d aliq̄s possit creari ta bellio infra t̄ps pubertatis. 2 post pubertatē p̄ficiat instrumenta 2 exerceat officiū. Bar. in allegata. l. impuberē. in p̄n. tenet q̄ non q̄z hi q̄ eligunt ad aliq̄d officium publicuz debent esse idonei eo t̄pe q̄ eligunt. l. exami nantis. §. j. ff. de ac. tu.

Quero. xvij. nunq̄d tabellio excoicatus possit p̄ficere instrumenta publica. Bar. in l. eadem. §. j. ad. l. iul. repetū. Et est casus in aut. de pa. 2 p̄su. p̄ducere. col. ij. 2 in aut̄ credentes. l. de here.

Quero. xvij. nūq̄d tabellio infamis pos sit p̄ficere instrumēta. Et videt q̄ nō. quia habet loco testis. l. domicius. ff. de testa. sz is famis non pōt esse testis. l. ea dem. ff. ad. l. iul. repetū. l. ij. §. lege. ff. de testi.

P̄terea glo. in. l. ij. §. miles. de infā. d̄t q̄ infamis nō pōt exercere aliq̄d officiū pu blicū. sz officiū tabellionat⁹ ē officiū publi cū vt dicta. l. generali. ergo 2c.

P̄terea infamis repellit ab om̄i digni tate. l. ij. l. de de dignita. Sz officiū tabel lionis est dignitas. l. j. l. de manda. p̄n. §. 2c. Et istā p̄tē tenet Inno. in. c. fraternitatis in glo. in p̄bo deponit. extra de test. Bar. in dicta. l. eadem. §. j. ff. ad. l. iul. repetū. tenet p̄riū. scz q̄ infamis possit p̄ficere. mouetur. q̄z officiū tabellionatus nō est dignitas sed est munus. vt notat glosa in. l. j. in fine. l. qui mo. nō pos. li. xij.

Cōstat aut̄ q̄ infames nō excludunt a mu neribz. l. de his q̄ nō ipte. li. x. 2. l. j. l. de infami. Itē infamis p̄t esse p̄curator. instrī. de exce. §. si. Itē pōt arbiter. l. pedius. ff. de

Bar 2 by

Bar

Questions

libroz. in ti. de infam. li. x. z e casus i. l. iij. s
 est eq̄simū. ff. de postu. Item nec obstat fm
 eū. l. j. de mā. pn. qz loq̄t in notario p̄ncipis
 assūpto ad scribendū negocia ip̄i. Nā illō
 officiū ad q̄d eligit p̄ncipē ē dignitas vt
 ibi. iō infamis nō p̄t illud exercere p̄ dictā re
 gulā. l. ij. l. de digni. Itē nō obstat fm eū
 qd̄ no. glo. in. l. ij. s. miles. de infra. qz loq̄t in
 notario q̄ hz aliq̄d officiū sibi iniūctū d̄ pu
 blico. vt qz notari⁹ ad bancū stipendioz se
 dēs. s. nos loq̄mur de notario sūpto a p̄tibz
 ad faciendū publicū instr̄m ad q̄d officiuz
 p̄t infamis assumi. sic dicim⁹ in iudice. nā si
 infamis ē. z si sit dat⁹ p̄tibz volētibz z nō op
 ponētibz de infamia valz ei⁹ iudiciū vl̄ snia
 vt no. In. c. cū sup. de offi. dele. z Bar. in. l.
 qdā p̄sulebāt. d̄ re iu. z spe. in ti. de iu. dele.
 s. exapit. p̄. itē nūqd̄. z. p̄. se. Itē fm eū non
 obstat qz infamis nō p̄t eē testis. qz testioniū
 p̄ducit ab altera p̄tū tm̄ inuita. z iō nō ad
 mittit. S; notari⁹ q̄ assumit ad scribendū
 instr̄m assumit ab vtroqz p̄bētū. iō v; instr̄m.
 Ego at̄ tenco opionē In. p̄ q̄ allego casū d̄
 p̄bi. feu. alie. s. scriba. col. x. Non ob. rōnes
 Bar. p̄mo casu vbi dic̄ officiū tabellionis ē
 muuus publicū vt no. glo. in. l. si. l. q̄ mili.
 nō pos. qz dico illā falsaz z d̄ casuz. l. ḡnali.
 in fi. l. de tab. li. x. ad quā Bar. ibi nō r̄i
 det. Nā ibi exp̄sse d̄ qz officiū publicū. z qz
 sit officiū publicū tenet In. l. c. j. extra de fi
 de instru. qz aut̄ nō sit inutile mun⁹ publicuz
 p̄t euidēt ex ei⁹ diffinitioe. Nā d̄ ip̄m pu
 blicū qd̄ in admistranda re pub. cū sūpto si
 ne titulo dignitat̄ subimus. q̄ diffinitio hēt
 ad l̄ram in. l. honore. de mūe. z bono. Item
 nō obstat d̄ tutore z p̄curatore z arbitro. qz
 sunt p̄sone q̄ nō h̄nt officiū publicū. Itē nō
 ob. de iudice qz nō opponit qz sit infamis
 valet snia p̄ eū lata q̄ est aliud in iudice dele
 gator infame. qz iudiciū z snia valet p̄t au
 toritatē delegant̄ si litigatores nō opponūt
 notā infamie que rō cessat tabellionibus.

Quero. xix. si tabellio excoīcatus vl̄ infā
 mis stetit in possessioe tabellionat⁹ vl̄ bone
 fame nō ob. infamia vl̄ excoīcatōe an valeāt
 instr̄a facta p̄ eū. Bar. videt̄ sibi p̄rius in. l.
 eā. s. j. ff. ad. l. iul. repetū. vbi tenet qz sic. p̄
 l. barbarius de of. p̄si. z le. ij. de sena. Sed
 Guil. quē Bar. seq̄t in dicta. l. barbari⁹. t; p̄
 r̄iū. qz lz diu fuerit in possessioe tabelliona
 tus tm̄ nō tenēt instr̄a p̄ eū p̄fecta. z secūda

opio verior ē. p̄ q̄ ē casus in di. l. ḡnali. Nec
 ob. di. l. barbari⁹. fm guil. qz ibi p̄ctm̄ erat i
 matia tm̄. nā ibi int̄uenerat cōis error z au
 toritas ei⁹ q̄ potat creare tabellionē. z p̄ctm̄
 forme ē p̄t qz p̄ctm̄ matie. l. j. s. ei⁹. de p̄sti.
 pecu. z. l. cū vtil. in pn. de accep. Itē nō ob.
 l. ij. l. de sena. qz loq̄t in liberto q̄ potat esse
 iudex eo tpe q̄ iudicauit. lz postea fuit reuo
 cat⁹ in fuitutē ex cā inḡtitudis vl̄ alia cā.

Quero. xx. an tabellio p̄t delictū p̄dat of
 ficiū z an instr̄a teneāt p̄ eū scā. Guil. i h̄ ti.
 de tabel. cir. si. tenet qz nō. Tu dic qz aut in
 totū puat̄ officio tabellionat⁹ aut nō in to
 tū. vt qz d̄ falso dānat vl̄ deponat. z sic effi
 ciet̄ fu⁹ pene. z isto casu instr̄a postea scā v̄
 ciant. l. si. l. de sen. pa. z. l. si aliq̄d. l. d̄ su
 sc̄p. archi. li. x. p̄ctā p̄o an remaneāt valis
 da. ar. qz sic. in. l. ex falsis. l. de trāfac. z ibi
 no. z. l. si q̄s ex argētarij. ff. d̄ edē. s. si tabel
 lio aliq̄ officio puat̄ ad qd̄ erat deputat⁹ z
 fm qz puat̄. tūc instr̄a postea scā valet vt in
 aut. d̄ tabel. s. si. l. de mu. z actu. li. x. i. l. ij.

Quero. xxj. nūqd̄ p̄ tabellio possit instr̄a
 p̄ficere p̄ filio. z v; qz nō. qz tabellio ē loco
 testis. l. domici. ff. d̄ testa. s. p̄ n̄ p̄t testifica
 ri p̄ filio. l. p̄tes. ff. d̄ testi. s. nec instr̄a p̄ fu
 lio p̄ficere. p̄ allego di. l. si p̄tes. p̄te rea
 p̄t p̄ filio ēt in p̄tate p̄ficere p̄t. de castrē. pe
 cul. p̄ di. l. si p̄tes. Sed an possit p̄ficere
 instr̄m p̄ filio in p̄tate de p̄tinētibz ad pecu
 liū aduēticiū. Bar. i. l. ipuberē. s. j. ff. d̄ fal.
 tenet z h̄ qz si p̄t p̄ficiat̄ instr̄m respectu filij
 z ita nec tūc valet etiā respectu p̄p̄tatis nec
 respectu vsufruct⁹. l. si fili⁹. s. se. z. ff. d̄ fal.

Quero. xxij. qd̄ ecōtra an fili⁹ tabellio pos
 sit p̄ficere instr̄m p̄ p̄tē. Dynus tractat hāc
 qōnē in. l. si vno. ff. de auc. tu. z. l. qd̄ dicim⁹
 s. j. e. ti. Bar. in. l. p̄t. de fal. z. l. q̄ testamēta
 s. j. de testa. Veritas ē qz fili⁹ emācipat⁹ p̄t
 l. fili⁹ emācipat⁹. in pn. ff. de fal. Filius at̄
 in p̄tate p̄tis nō p̄t. l. de eo. in pn. ff. eodē.

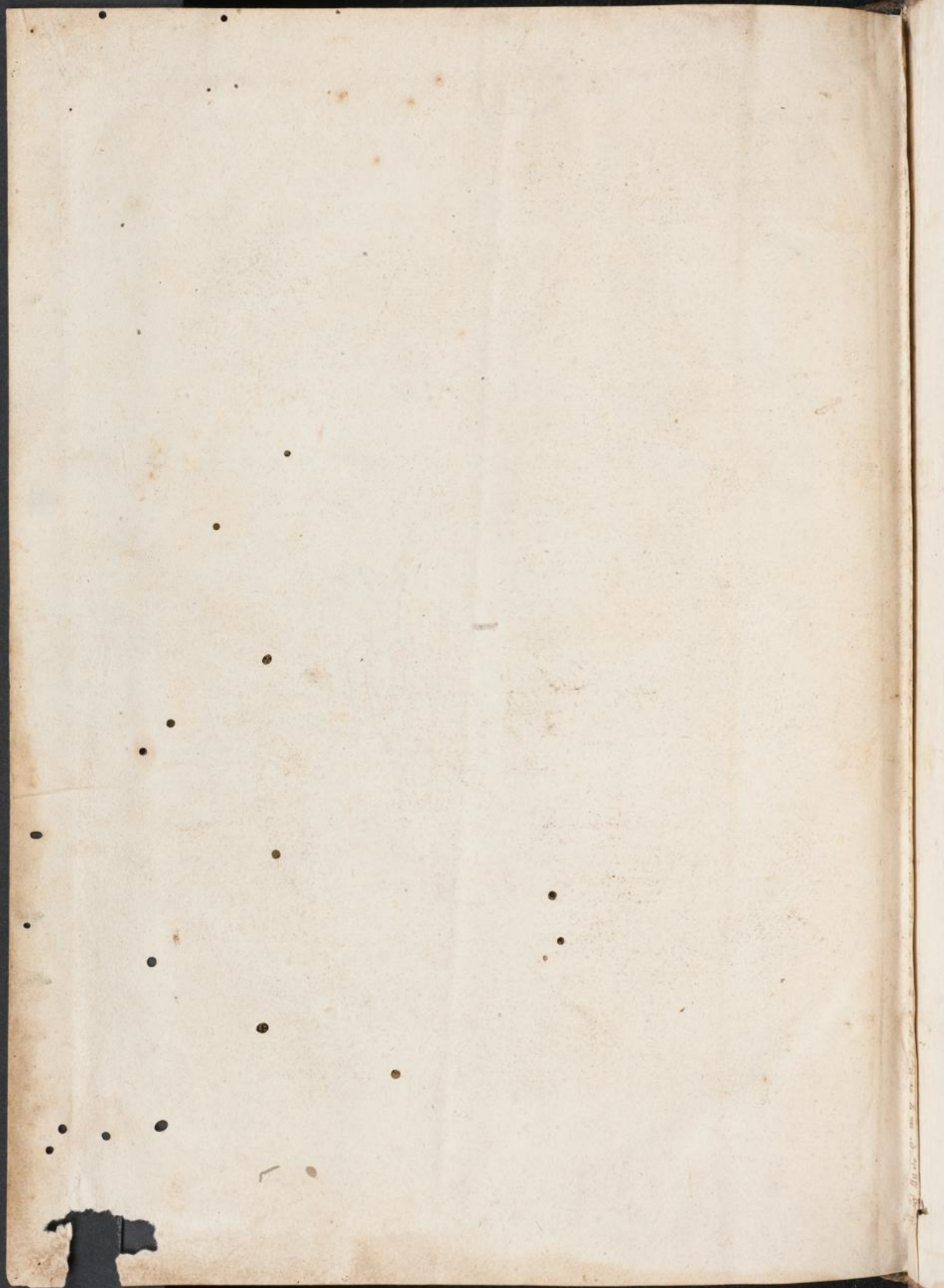
Quero vltimo nūqd̄ frater possit p̄ficere
 instr̄m p̄ fratre. Rūdeo si sūt ambo in p̄tate
 eiusdē p̄tis nō p̄t de re q̄ p̄t q̄rif. l. de p̄rio.
 in pn. ff. de fal. s; si sūt emācipati p̄t. ar. l.
 impuberē. s. j. de fal.

Finit liber plurimoz tractatū iuris im
 pressus Argētine Anno d̄ni. M. cccc. xcix.
 Finitus sexta feria post Bartholomei.

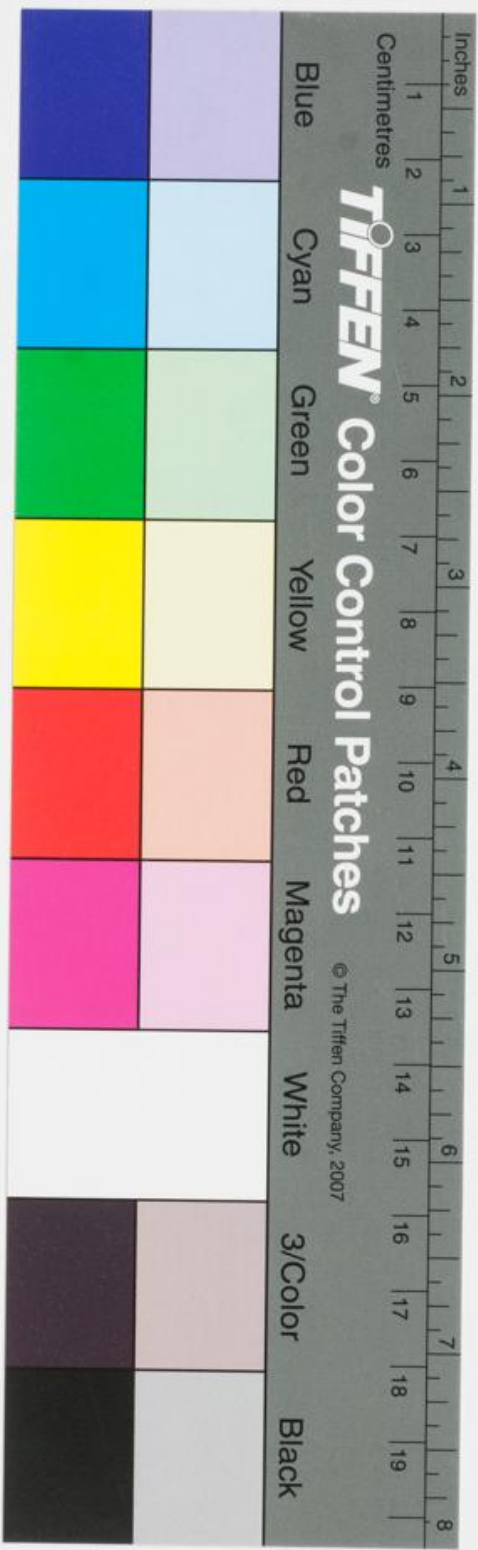
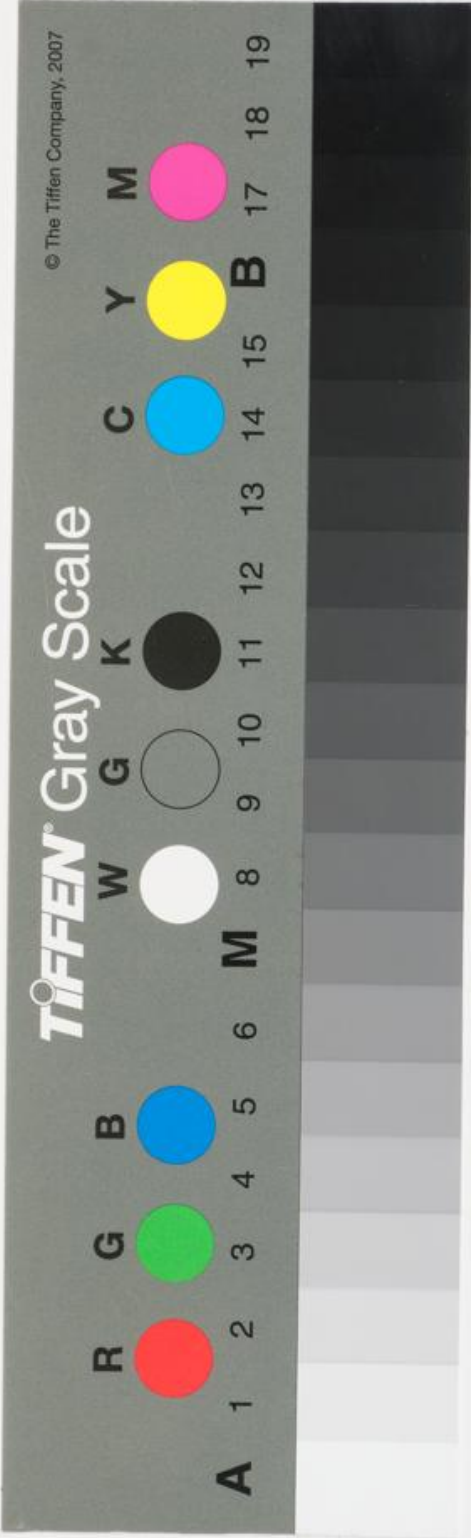

K. R. 407

Vertical text on the left edge, likely bleed-through from the reverse side of the page.

